

THE FREE INDOLOGICAL COLLECTION

WWW.SANSKRITDOCUMENTS.ORG/TFIC

FAIR USE DECLARATION

This book is sourced from another online repository and provided to you at this site under the TFIC collection. It is provided under commonly held Fair Use guidelines for individual educational or research use. We believe that the book is in the public domain and public dissemination was the intent of the original repository. We applaud and support their work wholeheartedly and only provide this version of this book at this site to make it available to even more readers. We believe that cataloging plays a big part in finding valuable books and try to facilitate that, through our TFIC group efforts. In some cases, the original sources are no longer online or are very hard to access, or marked up in or provided in Indian languages, rather than the more widely used English language. TFIC tries to address these needs too. Our intent is to aid all these repositories and digitization projects and is in no way to undercut them. For more information about our mission and our fair use guidelines, please visit our website.

Note that we provide this book and others because, to the best of our knowledge, they are in the public domain, in our jurisdiction. However, before downloading and using it, you must verify that it is legal for you, in your jurisdiction, to access and use this copy of the book. Please do not download this book in error. We may not be held responsible for any copyright or other legal violations. Placing this notice in the front of every book, serves to both alert you, and to relieve us of any responsibility.

If you are the intellectual property owner of this or any other book in our collection, please email us, if you have any objections to how we present or provide this book here, or to our providing this book at all. We shall work with you immediately.

-The TFIC Team.

ઝાગ પાંચમો.

આ ઝાગમાં

વિચિત્ર નપદેશનો કરનારો ઇવો.કર્ણપ્રકરનામા ગ્રંથ,
વાલાવસાંધ અને કથા સહિત.

તથા

સંસારના પ્રપંચસંબંધી સ્વરૂપને દર્શાવનારો ઇવો ભુવનભાનુ
કેવલીનો રાસ તથા સમકેતનાં પટ્થાનકની ચોપાઈ અને
અર્થસહિત દષ્ટાંતશતક એ ચાર ગ્રંથોનો સમાવેશ કરીને,

શ્રાવક ગ્રાં ૦ જીમસિદ્ધ માણકે

શ્રીમુંવાપુરીમધ્યે

નિર્ણયમાગર નામક મુદ્રાપંચમાં મુદ્રિત કરાવ્યો.

સંવત્ ૧૯૪૭ મને ૧૮૯૧

આ પુસ્તકને છાપવાસંબંધી સર્વ પ્રકારનો હક્ક છાપાવનારે પોતાને સ્વાધીન રાખેલો છે.

શ્રી જૈનકથારત્નકોષ ઝાગ પાંચમો.

પ્રસ્તાવના.

॥ જ્ઞાનરુચિ સમ્યક્દૃષ્ટિ સજ્જનોના ઉપકારથી જૈનકથારત્નકોષ નામના પુસ્તક સંબંધી પંદર ઝાગ માંહેલો આ પાંચમો ઝાગ ઠપાડ તૈયાર થયો.

સિંદૂરપ્રકર, કર્પૂરપ્રકર, કેસરપ્રકર, કુંકુમપ્રકર, અને હિંગુલપ્રકર, એ પાંચ ગ્રંથ સુજાણિત ઠતાં એકજ આચાર્યના રચેલા છે, તે પ્રત્યેક પ્રાણીને ધર્મમાં દૃઢાવનારા હોવાથી એ માંહેલો સિંદૂરપ્રકર તો એજ પુસ્તકના પહેલા ઝાગમાં ઠપાડ ગયો. અને બીજો કર્પૂરપ્રકર આ પાંચમા ઝાગનો આદિમાં અર્થ તથા સંક્ષેપ એકસો સત્તાવન કથાઉં સહિત ઠાપ્યો છે. તેમાં ૧૩૧ કાવ્યપર્યંતની અવચૂરી મહારી પાસે હતી તેના ઉપરથી અર્થ કહ્યો, ઉપરાંત કાવ્યમાં પર્વણીના દિવસોમાં સત્કર્મ કરવાના વીશ દ્વાર છે, પણ તેની ટીકા પ્રમુખ નથી માટે તે મૂળપાઠેજ ઠાપ્યા છે. તેમજ એ ગ્રંથમાં એકાદ બે કાવ્ય આગળ પાઠણ ઠપાડ ગયેલા છે, તથા પ્રત્યંતરે બે કાવ્ય વધારે દીઠામાં આવ્યા, તે સર્વ અનુક્રમણિકામાં સુધારી લીધા છે. તથા ગ્રંથને ઠાપવાની ઉતાવળથી અશુદ્ધતા દીઠામાં આવશે, તે પંક્તિજનો સુધારી વાંચવા કૃપા કરશે. યદ્યપિ પંક્તિ ઉપર ચાર મૂકીને અશુદ્ધતા રાખવી એ યોગ્ય કહેવાય નહીં; તથાપિ અગાઉથી રૂપેયા ચરનારા સાહેબોની તરફથી તાકીદ થવાની મને આશંકા રહેવાને લીધે, જેમ બને તેમ તરત ઠાપી ગ્રંથ તૈયાર કરવાના હેતુથી, અથવા પ્રમાદાદિ દોષથી, તેમજ જૂદી જૂદી પ્રતોમાં જૂદા જૂદા પાઠાંતર હોવાથી, તથા મહારીપાસે અવચૂરીની એકજ

પ્રત હોવાથી, એ જુલો થયેલી જાણવી. પરંતુ હવેથી જે કાંઈ એવા ગ્રંથો એ પુસ્તકમાં દાખલ કરીશ, તેની ઉપર વધારે લઘુ આપીને જેમ બનશે તેમ વધારે શોધન કરવામાં તત્પર રહીશ. એ ગ્રંથ અત્યંત રસિક તેમજ એનો બોધ સર્વોપયોગી હોવાથી સદુચી પ્રથમ દાખલ કરેલો છે.

બીજો ગ્રંથ, શ્રીજીવનજાનુ કેવલીનો રાસ પંક્તિ શ્રીઉદયરત્નજી મહારાજ નો રચેલો છે. એ ગ્રંથ ઉપમિતિજવપ્રપંચ ગ્રંથને અનુસરતો હોવાથી મિથ્યા ત્વ, અવિરત્યાદિક હેતુચે કરી બંધાતા, અને જીવને સંસારમાં જમાડનારા, એવા જ્ઞાનાવરણાદિક આઠેકર્મોમાં મુખ્ય એવું જે મોહનીય નામા કર્મ છે, તેને સર્વોપરિ ઠેરાવીને તેને મોહનૃપતિ એવે નામે ઝંજીરવાળીને પઠી બીજા સાત કર્મોને તેના બાંધવ રૂપે સ્થાપન કહ્યાં છે. વળી તે આઠેકર્મોની જે ઉત્તર પ્રકૃતિયો જૂદે જૂદે નામે છે, તે સર્વેનૈ. તે આઠ કર્મરૂપ આઠે જાડઝના પરિવાર રૂપે નિર્ધાર કરી તે પ્રત્યેક પ્રકૃતિયોના ઉદયથી થતા જીવના ના ના પ્રકારના અધ્યવસાયનું યથાર્થ વર્ણન એ ગ્રંથમાં આવેલું છે. જેમ એક મોહનીય નામે રાજા ઠેરાવ્યો તો તેમના કુટુંબી ક્રોધાદિકોનો હાબેદૂબ સ્વરૂપ જાણે સાક્ષાત્ નાટક જજવી બતાવ્યું હોય, તે શ્રીજીવનજાનુ કેવલીયે પોતે જે પ્રમાણે અનુજવ્યું છે. તે પ્રમાણે એ ગ્રંથમાં સ્પષ્ટ દેખાડી આપ્યું છે.

ત્રીજો ગ્રંથ, જે સ્થાનકે સમકેત ઠેરી શકે, તેવા ઠ સ્થાનક છે, તે ઠ સ્થાન કને ન માનનારા જે મિથ્યાવાદીયો છે, તેમના નિરાકરણપૂર્વક ષટ્સ્થાનકસ્વ રૂપની ચોપાડ શ્રીમદ્દશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત અર્થસહિત દાખલ કરી છે. એ ગ્રંથ નૈયાયિક પદ્ધતિનો હોવાથી વાંચનારને ઉત્કૃષ્ટ આનંદકર્તા થશે.

ચોથો ગ્રંથ, દૃષ્ટાંતશતક એવે નામે છે. તેમાં જૂદા જૂદા વિષયોનો બોધ કર નારા એવા સો દૃષ્ટાંતો લઘુ કથાસહિત આવેલા છે. તે પણ ઘણા રસિક છે. માટે તે ગ્રંથના સંસ્કૃત કાવ્ય કર્તાની ઉપર નજર ન રાખતાં પ્રાકૃત અર્થ વાચવાથી માત્ર બાલ જીવોને રૂઢો બોધ થશે, એવા જાવથી ઠાપ્યો છે.

એ પ્રમાણે બધા મલી પૂર્વોક્ત ચાર ગ્રંથોનો સમાવેશ કરીને એ પાંચમો જાગ પૂર્ણ કહ્યો છે. તેમાં અશુદ્ધતા વગેરે દોષ જે મહારાથી રહેજા હોય, તેનું સવિનય મિથ્યાદુષ્કૃતાદિક તે સર્વ પૂર્વ જાગોમાં લખવા પ્રમાણે આદી પણ જાણી લેવું. સુદેષુ કિં બહુ વિલેખનેન ॥

॥ अस्य पुस्तकस्यानुक्रमणिका प्रारभ्यते ॥
॥ तत्र प्रथमं कर्पूरप्रकरणस्यानुक्रमणिका ॥

क्रमांक.	विषय.	पृष्ठांक.
।	प्रथमकाव्यमां मंगलाचरण, बीजा काव्यमां ग्रंथमां कहेवाना द्वार.	१
१	आर्यदेश द्वारें अर्द्धकुमारनी अने परदेशी राजानी कथा.	३
२	कथमपिद्वारें धरणिङ्, तथा कंबल संबलनी कथा.	५
३	मनुष्यजव द्वारें मेघकुमार तथा प्रसन्नचंद्रराजर्षिनी कथा.	७
४	शतकुलद्वारें कसाइपुत्र सुलस तथा प्रजावती राणीनी कथा.	१०
५	साधुसंगद्वारें तामलीतापस तथा बे पोपटनी कथा.	१२
६	बोधद्वारें श्रेणिकराजा, पुण्यढंघराजा अने चिलातीपुत्रनी कथा.	१४
७	सम्पत्त्वद्वारें रोहिण्याचोर तथा सुलसा श्राविकानी कथा.	१७
८	देवद्वारें दर्डरदेवता तथा जीरणशेठनी कथा.	१९
९	गुरुद्वारें श्रीगौतमगुरु, जमाली अने वज्रस्वामीनी कथा.	२१
१०	धर्मद्वारें शय्यंजव तथा शशिराजानी कथा.	२४
११	शक्तिद्वारें अतिमुक्तरूषि तथा मदालसा अने बलदेवजीनी कथा.	२७
१२	शमद्वारें गजसुकुमाल, चंद्ररुड अने विशाखचोरनी कथा.	२९
१३	यतिद्वारें कुंमरिक पुंमरिक तथा उदायिननृपमारक इव्यसाधुनी कथा.	३२
१४	श्रावकद्वारें आनंदश्रावक तथा कामदेवश्रावकनी कथा.	३४
१५	प्राणातिपातद्वारें वज्रायुध, संगमदेव तथा श्रीनेमीश्वरनी कथा.	३६
१६	मृषावादद्वारें कालिकाचार्य, ब्रह्मा, विष्णु अने वसुराजानी कथा.	३८
१७	अदत्तादानव्रतद्वारें दृढप्रहारी तथा श्रेणिकना आम्रचोरनी कथा.	४१
१८	मैथुनव्रतद्वारें जंबूस्वामीनी तथा सुदर्शन शेठनी कथा.	४४
१९	परिग्रहव्रतद्वारें नंदराजा तथा मम्मणशेठनी कथा.	४५
२०	दिग्व्रतद्वारें चारुदत्त तथा श्रीकृष्णनी कथा.	४८
२१	जोगोपजोगव्रतद्वारें वंकचूल, ब्रह्मदत्त अने इंड अहिव्यानी कथा.	५१
२२	अनर्थदंमव्रतद्वारें चेटकराजा तथा कोणिकनी कथा.	५५
२३	सामायिकव्रतद्वारें चंदावतंसराजा तथा उदायिनराजानी कथा.	५८
२४	देशावकाशिकव्रतद्वारें काकजंघकोकास तथा लोहजंघनी कथा.	५८

जाय.

૨૫ પૌષધવ્રતદ્વારે મેઘરથરાજા તથા સાગરચંડની કથા.	૫૯
૨૬ સંવિનાગવ્રતદ્વારે મૂલદેવ તથા શાલિનજીની કથા.....	૬૨
૨૭ સાતદ્વેત્રદ્વારે સંપ્રતિરાજા તથા કલંકિપુત્ર દત્તની કથા.	૬૩
૨૮ શ્રીજિનબિંબદ્વારે વિદ્યુન્માલીદેવ તથા અનયકુમારની કથા.	૬૫
૨૯ ચૈત્યદ્વારે અશ્વાવબોધતીર્થ, બાદુબલી અને અષ્ટાપદતીર્થોત્પત્તિ કથા.	૬૭
૩૦ જ્ઞાનપુસ્તકદ્વારે શ્રી આર્ય રક્ષિતજી તથા સચ્ચંનવજીની કથા.	૭૦
૩૧ શ્રીસંઘદ્વારે વજ્રસ્વામી તથા યજ્ઞા સાધ્વીની કથા.	૭૨
૩૨ સાધુદ્વારે જીવાનંદવૈદ્ય તથા બાદુબલિજીની કથા.	૭૪
૩૩ સાધ્વીદ્વારે બ્રાહ્મી, પુષ્પચૂલા, મૃગાવતી, કુબેરદત્તા, યાકિનીની કથા.	૭૬
૩૪ શ્રાવકદ્વારે નરતરાજા તથા શ્રીજિનબાદુજીની કથા.	૮૧
૩૫ શ્રાવિકાદ્વારે મરુદેવાજી તથા સુનંદા સતીની કથા.	૮૪
૩૬ શ્રીજિનપૂજાદ્વારે શ્રેણિકરાજા તથા દમયંતીની કથા.	૮૬
૩૭ નયંદારે શ્રીરામચંડજી તથા બ્રહ્મદત્તચક્રીની કથા.....	૮૮
૩૮ ત્રિનયદ્વારે નમિ વિનમિ, વૃદ્ધકરચક્ર અને વિષ્ણુકુમારની કથા.	૮૯
૩૯ સુવૈરાગ્યદ્વારે સનત્કુમાર તથા ચારે પ્રત્યેકબુદ્ધની કથા.	૯૨
૪૦ દાનદ્વારે શ્રેયાંસરાજા તથા ચંદનબાલાની કથા.	૯૬
૪૧ શીલદ્વારે સ્થૂલિનજી તથા વજ્રસ્વામીની કથા.	૯૮
૪૨ તપદ્વારે શિવકુમાર તથા નંદીપેણ બ્રાહ્મણની કથા.	૧૦૦
૪૩ જાવનાદ્વારે વક્ત્રલમુનિ તથા શ્લાપુત્રની કથા.	૧૦૨
૪૪ પુણ્યવિસ્મયદ્વારે અજિતનાથ, સગરચક્રી, અને મલ્લિનાથની કથા	
યાત્રે. એ બે કાવ્યમાં દાનાદિક ચાર પ્રકારના ધર્મની પુષ્ટિ	
અથવા વિસ્મય દર્શાવ્યો છે; પણ આ ગ્રંથમાં કહેવાના બાસત	
દ્વારની સંખ્યામાં એ દ્વાર ગણ્યું નથી જો ગણીયે તો ત્રેસર થાય. ૧૦૬	
૪૪ વિષયદ્વારે સાત્યકી વિદ્યાધર તથા બ્રહ્મદત્તની કથા.	૧૦૮
૪૫ શબ્દવિષયદ્વારે ત્રિપૃષ્ઠવાસુદેવનાશય્યાપાલક તથા કુલ્લકકુમાર કથા ૧૧૧	
૪૬ રૂપવિષયદ્વારે કુમારનંદી સુવર્ણકાર તથા સુજ્યેષ્ઠાની કથા.	૧૧૩
૭ રસવિષયદ્વારે પૃષ્ઠ ૧૨૨ માં “ રૂક્ષપથ્ય ” એ કાવ્યમાં મથુરા	
મંડુ અને ઢંઢળમુનિની કથા તથા પૃષ્ઠ ૧૨૪ માં “ કિંજેયો ”	
‘ કાવ્યમાં ધર્મરુચિ તથા વડવાનલ અને નીલકંઠની કથા છે.	

- ૧ રસ વિષયનો અધિકાર રૂપ વિષયની પાસેજ આવવો જોઈયે
પરંતુ મૂલથી પાઠલ ઠપાયો છે. માટે સુધારી વાંચવો. ૧૨૨ .... ૧૨૩
- ૪૮ ગંધવિષયદ્વારે સુબંધુમંત્રી તથા લોઢકની કથા. ૧૧૫
- ૪૯ સ્પર્શવિષયદ્વારે ચંડપ્રદ્યોતન તથા સુકુમાલિકાની કથા. ૧૧૮
- ૫૦ સાત કુવ્યસનદ્વારે ટુષ્ટ ૧૨૧ માં “નિઃસત્ત્વ” એ કાવ્યમાં કુમા
રપાલ રાજા તથા મથુરામંયુ અને ઢંઢણમુનિની કથા છે. તથા
ટુષ્ટ ૧૨૫ માં “સપ્તાપિવ્યસનાનિ” એ કાવ્યમાં શ્રી ગૌતમ
તથા શૂલિનડની કથા છે. એ પણ આગલ પાઠલ ઠપાયા છે. ૧૨૧-૧૨૫
- ૫૧ દ્યુત દ્વારે પાંચપાંદવ તથા નલરાજાની કથા. ૧૨૭
- ૫૨ માંસાહાર દ્વારે હરિ નૃપ તથા ચેદ્ધણારાણીની કથા. ૧૨૯
- ૫૩ મદિરાપાનદ્વારે જીવયશા તથા વરરુચિની કથા. ૧૩૧
- ૫૪ વેશ્યાવ્યસનદ્વારે કૃતપુણ્યરાજા તથા કુલવાલુકની કથા. ૧૩૪
- ૫૫ પાપર્ધિ હિંસાદ્વારે શાંતનુરાજા, સ્વાંદવન, જરાકુમર, તથા દશ
રથરાજાને શ્રવણકાવડીયાના માવિત્રે આપેલા શાપની કથા. ૧૩૭
- ૫૬ ચૌરકર્મદ્વારે સગરરાજાના પુત્રો તથા મૂલદેવ અને કંદર્પની કથા. ૧૪૦
- ૫૭ પરસ્ત્રીદ્વારે રાવણ, દીર્ઘરાજા અને ચંડમાની કથા..... ૧૪૩
- ૫૮ કપાયદ્વારે સુનૂમચક્રવર્તી અને પરશુરામ તથા ચાણાક્યની કથા. ૧૪૫
- ૫૯ ક્રોધદ્વારે કૂરગઢૂ, મેતાર્ય અને કરડકુરડની કથા. ૧૪૭
- ૬૦ માનદ્વારે નંદીષેણ, કાર્તિક સ્વામી અને ચમરેંડની કથા. ૧૫૧
- ૬૧ માયાદ્વારે વીરજગવાન, કર્ણરાજા, વિષ્ણુકુમાર, આષાઢ જૂતિ,
મલ્લિનાથ, મહેશ અને વિષ્ણુની મલી સાત કથા છે. ૧૫૩
- ૬૨ લોજદ્વારે જરતચક્રી તથા કપિલબ્રાહ્મણની કથા. ૧૫૮
- ૮૨ પર્યુષણાદિ સુકૃતનાં દિવસોને વિષે સત્કર્મો કરવાનાં વીશ દ્વા
ર સંબંધિ કાવ્ય તથા અવચૂરીકાર કૃત કાવ્ય. એમાં પ્રથમના
કેટલાએક કાવ્ય અવચૂરીકારે આગલ પાઠલ લખેલા છે. ૧૬૧
- ૧ પ્રસ્તાવિક દોહા લખીને ગ્રંથ સમાપ્ત કયો છે. ૧૬૧
- ગ્રંથ કર્તાયે પ્રત્યેક દ્વારમાં બે બે કાવ્ય બાંધ્યા છે. પરંતુ સાતવ્યસન ૬
એ બે કાવ્ય વધુ હોવાથી પ્રદ્વેપ જણાય છે. તે આદીં અર્થસહિત લખ્યા
॥ દ્યુતં ચ માંસં ચ સુરા ચ વેશ્યા, પાપર્ધિચૌર્યે પરદારસેવા ॥ ૯

સમ વ્યસનાનિ લોકે, ઘોરાતિઘોરં નરકં વ્રજન્તિ ॥ પાતાંતરે ॥ પાપા
ધિકે પુંસિ સદા જવંતિ ॥ ૧૦૫ ॥ ઇતિ વ્યસનનામાનિ ॥ ઘૂતાડાજ્યવિ
નાશનં નલનૃપઃ પ્રાપ્તોઽથવા પાંમવા, મદ્યાત્ કલ્મશપથરાઘવપિતા પાપર્ધિ
તો દૂપિતઃ ॥ માંસાન્નેણિકનૂપતિશ્ચ નરકે ચૌર્યાદિનષ્ટા ન કે, વેશ્યાતઃ કૃત
પુણ્યકો ગતધનોઽન્યસ્ત્રીરતો રાવણઃ ॥ ૧૦૬ ॥ ઇતિવ્યસનફલમ્ ॥ અર્થઃ—
જુવટું રમવું, માંસનરૂણ કરવું, મદિરાપાન, વેશ્યાસેવન, પાપર્ધિ એટલે હિંસા
કરવી, ચોરી કરવી, પારકી સ્ત્રી સેવવી એ સાત દુર્વ્યસન જે છે, તે લોકને
વિષે ઘોરાતિઘોર રૂપી એવું જે નરક તેને વિષે લક્ષ જાય છે ॥ ૧૦૫ ॥ તેમાં
જૂવટાથી નલરાજા અને પાંમવો પણ રાજ્યત્રષ્ટ થયા, મદિરાથી કલ્મશરાજા
ની દારિકાનો દાહ થયો, હિંસાથી દ્વશરથ રાજાને શ્રવણકાવડીયાના મા
વિત્રોયે પુત્ર વિયોગનો શાપ દીધો, એ દૂપેણ પામ્યો, માંસથી શ્રેણિકરાજા
અને બીજાં નરકને વિષે ગયા, ચોરીથી ઘણા જીવ નાશ પામ્યા, વેશ્યાથી
કૃતપુણ્ય રાજા દુઃખી થયો, અને પારકી સ્ત્રીને વિષે પ્રીતિ રાખવાથી રાજ્યરૂપી
ધન ગમાવનારા એવા રાવણનો નાશ થયો. માટે વ્યસનોને સેવવાં નહીં.

ત્રીજો ગ્રંથ, શ્રીજીવનજાનુ કેવલીનો રાસ પૃષ્ઠ ૧૬૯ થી પ્રારંભ થયો છે.
આમાં શ્રીજીવનજાનુજીને વ્યવહારરાશિમાં આવ્યા પછી પહેલવહેલું જે વચ્ચે
અનાર્ય મનુષ્યમાં ઉપજવું થયું છે, તે વચ્ચે રસગૃહિમાં લુબ્ધ થવાથી નરકા
દિકનાં દુઃખ અનંતિવાર પામ્યાં હતાં. આમાં અનંતિવાર કોઈ વચ્ચે કાળો,
કોઈ વચ્ચે ક્લીબ, કુરૂપો આદિક વિધિ, દુઃખે કરી અનંતા પુજાપરાવર્ત
અનાર્ય મનુષ્યપણે કહ્યા છે તેમાં દેવ, ગુરુ તથા ધર્મનું નામ પણ જાણ્યું નથી.

આમ મોહરાજાના એકેકા કિંકરથી અનંતઅનંતિવાર મનુષ્યાદિક પણ પા
મીને અશાતાવેદી છે તેતો રહી પરંતુ સમકેત પામ્યા પછી વમીને વલીપણ મોહે
મુંજાયાથી જે દુઃખ પામ્યા છે, તે સાંજલતાં જડકજીવોના સંવાટાં ઝનાં થાય.

ત્રીજો ગ્રંથ, સમકેતના પદ્ સ્થાનકના સ્તવનની અનુક્રમણિકા.

પ્રથમ જીવ છે તેનું સ્વરૂપ નાસ્તિકવાદીના સંમન પૂર્વક. ૧૮૧

બીજું આત્માનિત્ય છે તેનું સ્વરૂપ બૌદ્ધમતના સંમન પૂર્વક. ૧૮૬

ત્રીજું આત્મા કર્તા અને ચોથું આત્મા નોક્તા એ બે સ્થાનકનું

સ્વરૂપ વેદાંતી અને સાંખ્યમતિયોના સંમનપૂર્વક કહ્યું છે. ૧૯૧

- ५ पांचमुं मोक्षस्थानकनुं स्वरूप वैशेषिक दर्शननां खंमन पूर्वक. ३०४
 ६ ठहुं मोक्षोपाय स्वरूप अनिवारण अने अनुपाय वादीना खंमन० ३०९
 ७ ठ स्थानकनो दृष्टांत पूर्वक निश्चय करवा माटे चर्चा. ३१५

चोथो ग्रंथ दृष्टांत शतक ठे तेनी अनुक्रमणिका पृष्ठ ३११ थी मांमीने
 सो काव्य मांहेला प्रत्येक काव्यमां एकेकुं दृष्टांत ठे ते अनुक्रमांके जाणवा.

मंगला चरणादिनो प्रतिपादननुं	११ मूर्खसाथें पंढितें वाद न करवो.
१ संसारसुखने मधुबिंडुनो दृष्टांत.	१२ स्त्रीयें पोताना धणीनी आगल
२ हाथीने जोनारा पांच आंधला०	पोतानुं चलण न करवुं.
३ जेवुं करे तेवा फल पामे दीप०	१४ नाग्यहीन ज्यां त्यां दुःख पामे.
४ पोतें पोताना वखाण करवानुं.	१५ नाग्यविना उद्यम व्यर्थ थाय.
५ नीचना संग उपर कागडानुं०	१६ समजणविना न बोलवुं.
६ जे जेवुं करे ते तेवुं फल पामे.	१७ संपत्तिमां परोपकार करवो.
७ तत्कालबुद्धि उपजवाथी गडवस्तु.	१८ कपटी आगल कपटी थवुं.
८ शीघ्रोत्तर आपवानो दृष्टांत.	१९ कृण जन्मांतरें पण आपवुं पडेठे.
९ नाग्यहीनने पासें आवेलीचीज०	२० कुलटा स्त्रीने उपकार कस्यो व्यर्थ.
१० स्वामिश्चित काम करवानुं०	२१ नाग्यमां लख्युं होय तेज मले.
११ मूर्ख उपर पडरने पणरोप चढे.	२२ पाप कखानो पश्चात्ताप करवो.
१२ मूर्खनुं मूर्खपणुं न मटे तेनो.	२३ कोऽने वचन विचारी आपवुं.
१३ मूर्खशिष्य न करवा उपर दृष्टांत.	२४ उंचनी समानता करे ते दुःखी थाय.
१४ दयालु शत्रु सारो. परंतु निर्दय	२५ महोटानी ठाया पण सारी.
मित्र पण न सारो.	२६ सद्धियाथी सहु चमत्कार पामे.
१५ कार्य न थयानी पहेलां लडवानुं.	२७ जारस्त्रीथी कपट पण करवुं.
१६ कौतुकार्थी पासें विद्या निःफल.	२८ शिष्यने परखी पाट आपवो.
१७ जालमां लखेलुं मिथ्या न थाय.	२९ गुणहीन स्त्री घरनी हजकाऽ करे.
१८ पूढतां वार उत्तर आपवानुं.	४० नडक जीव नड पणुं पामे.
१९ अजाणने स्थानक न देखाडवुं.	४१ कोऽपदार्थ दीठाथी वैराग्य थाय.
२० ठजथी जोला लोक उगाय तेनुं०	४२ एकला रहेवाथीज सुख ठे.
२१ अदाता पासें याचवुं निःफल.	४३ देखादेखीथी जे होय ते पण जाय.

૪૪ ધર્મિયેંઘોટી ચીજ સામી ન કરવી.
 ૪૫ બાંમી ગધેડીની હરિયાલી.
 ૪૬ બુદ્ધિથી સસલે સિંહને માચો.
 ૪૭ કવિની ચતુરાઈનો દૃષ્ટાંત.
 ૪૮ અસંતોષીનો દૃષ્ટાંત.
 ૪૯ નાવવંદનનો દૃષ્ટાંત.
 ૫૦ લોકને ફોક ગમે તેમ બોલે.
 ૫૧ મૃષા બોલનાર નરકેં જાય.
 ૫૨ પંક્તિના ડુર્જકુળ પણ ઢંકાય.
 ૫૩ સ્ત્રી વશ પડ્યો શું શું ન કરે.
 ૫૪ જેનું વચન ગયું તે મૂવા જેવો.
 ૫૫ નીતિથી દેવતા રાજી થાય.
 ૫૬ સ્ત્રીચરિત્ર કેવાં હોય તેનો દૃષ્ટાંત.
 ૫૭ જેવી સંગત તેવા ગુણ હોય.
 ૫૮ નેણવાથી ફાયદાનો દૃષ્ટાંત.
 ૫૯ કુબુદ્ધિયા મત્સ્યનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૦ ધર્મમાં મન સ્થિર રાખવાનો દૃ.
 ૬૧ કુલટા સાસુના લક્ષણનો દૃ.
 ૬૨ નિયમ લેવાથી લાજ થાય.
 ૬૩ ક્રોધ ન કરવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૪ ધનવાનને માન મલે તેનો દૃ.
 ૬૫ જેવું નામ તેવો ગુણ ન હોય.
 ૬૬ ગુણગ્રહણ કરવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૭ સમકેતની દૃઢતાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૮ પરજીવને બચાવવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૬૯ જીવદયા ઉપર દૃષ્ટાંત.
 ૭૦ હિંસા મૂકાવવાનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૧ જ્યાં સંપ ત્યાં લક્ષ્મી રહેવાનો.
 ૭૨ હુણનું નામ લીધે વિગ્ન થાય.

૭૩ માંસાહારીને ઉપદેશનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૪ અજબ્યને ઉપદેશ દેવો વ્યર્થ.
 ૭૫ જે ધર્મ ન કરે તે ડુઃખ પામે.
 ૭૬ મૂર્ખ વૈદ્યનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૭ વક્ત્ર અંને જડ શિષ્યનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૮ મૂર્ખ પુત્રનો દૃષ્ટાંત.
 ૭૯ પુણ્યનું ફલ અવશ્ય થાય.
 ૮૦ જે કાર્ય ન થતું હોય તે ન કરવું.
 ૮૧ જબ્ય જીવને ઉપદેશ લાગે.
 ૮૨ જેવા મનના પરિણામ તેવાં ફલ.
 ૮૩ મૂર્ખ પોતાના અવગુણ ન દેખે.
 ૮૪ નિરસાસાર્યે નિરસો થવું તેનો.
 ૮૫ ચાર વસ્તુ છે અંને નથી તેનો.
 ૮૬ કટુક પણ પરિણામે હિતકારક.
 ૮૭ સ્ત્રી ચરિત્ર જોવાથી વૈરાગ્યતા.
 ૮૮ થોડુંપણ ધર્માચરણ કરવું.
 ૮૯ હંસ, કાક અંને બગ જેવા સાધુનો.
 ૯૦ ધર્મમાં આલસ ન કરવાનો.
 ૯૧ કોઈપણ નિયમ અવશ્ય લેવો.
 ૯૨ જો ઠકાયની હિંસા ન મૂકાય
 તો એક ત્રસકાયની પણ મૂકવી.
 ૯૩ શુનમાં સહુ સહાય કરે તેનો.
 ૯૪ પ્રશ્ન પણ અવસર જોઈ પૂઠવો.
 ૯૫ ધનનો ગર્વ ન કરવો તેનો.
 ૯૬ સર્વ શાસ્ત્રનો સારપરોપકાર.
 ૯૭ સામાયિકમાં સમજાવનો.
 ૯૮ વિદ્યા જાણવાની ઉપર.
 ૯૯ સર્વ દાનમાં અજયદાન મહોટું.
 ૧૦૦ જે કામ કરવું તે વિચારીને.

अथ

॥ बालावबोधसहित कर्पूरप्रकर प्रारंभः ॥

॥ शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥

कर्पूरप्रकरः शमामृतरसे वक्त्रेण्डुचंदातपः, शुक्लध्यानतरुप्रसूननि
चयः पुण्याब्धिफेनोदयः ॥ मुक्तिश्रीकरपीडनेऽहसिचयोवाक्कामधे
नोः पयो, व्याख्यालक्ष्यजिनेशपेशलरदज्योतिश्चयः पातु वः ॥

अर्थः— (व्याख्यालक्ष्य के०) व्याख्याननी वेलानेविषे देखातो एवो
(जिनेशपेशलरदज्योतिश्चयः के०) श्रीजिनप्रभुना मनीहर एवा जे दांत
तेनी ज्योति जे कांति अर्थात् जिनदशनद्युति तेनो चय जे समूह ते
(वः के०) तमोने (पातु के०) रक्षण करो. ते केवो ठे जिनदशन
द्युतिसमूह ? तो के (शमामृतरसे के०) शांतिरूप जे अमृतजल तेनेविषे
(कर्पूरप्रकरः के०) कर्पूरसमूहयुक्त एवो तथा वली (वक्त्रेण्डुचंदातपः के०)
मुखरूप जे चंदा तेनी ज्योत्स्नारूप एवो, तथा वली (शुक्लध्यानतरुप्रसू
ननिचयः के०) शुक्लध्यानरूप जे वृक्ष तेना पुष्पनो ठे समूह जेमां एवो
अने (पुण्याब्धिफेनोदयः के०) पुण्य समुद्रना फीणनो ठे उदय जेनेविषे
एवो तथा (मुक्तिश्रीकरपीडनेऽहसिचयः के०) मुक्तिरूप जे श्री तेनीसाथें
विवाहनेविषे स्वह वस्त्ररूप एवो अने (वाक्कामधेनोः के०) वाणीरूप काम
धेनुना (पयोः के०) दुग्ध जेवो एवो जिनेशदंतज्योतिःसमूह ठे, तेतमारी र
क्षा करो. ए आशीर्वादकाव्य कह्युं. आ शार्दूलविक्रीडित काव्य ठे तेम सर्व
हवे पढीनां काव्य ते शार्दूलविक्रीडित वगेरे ठंदोमां जाणवां ॥ १ ॥

हवे आ ग्रंथनेविषे कहेवानां धारनां नामो एक काव्यथी कहे ठे.

अव्यालब्धवार्यदेशं कथमपि नृजवं सत्कुलं साधुसंगं, बोधं
देवादिशक्तीः कुरुत शमयतिश्रावकत्वव्रतानि ॥ सप्तद्वे
त्री जिनेशानं नयविनय सुवैराग्य दानादिपुष्टिं, शब्दद्यूतक्रु
धादेर्जयमपि सुकृताहेषु सत्कर्म मुक्तये ॥ २ ॥

अर्थः— (जय्याः के०) हे जय्यजीवो (कथमपि के०) कोइएक पुण्यना उदयें करी (आर्यदेशं के०) आर्यदेशने तथा (सत्कुलं के०) सारा कुलने तथा (नृजवं के०) मनुष्य जन्मने तथा (साधुसंगं के०) साधुपुरुषना संगने (लब्ध्वा के०) पामीने (मुक्त्यै के०) मुक्तिने माटे हवे कहेसुं एवां कार्य करो. ते कार्य केवां ? त्यां कहे ठे. के (बोधं के०) सम्यक्त्वने (देवादि के०) देव, गुरु, धर्म, तेने विषे (शक्तीः के०) शक्तिने (कुरुत के०) करो. आहिं कुरुत ए क्रियापदनुं सर्वत्र योजन करवुं. तथा वली (शमयतिश्रावकत्वव्रतानि के०) शम, यति, श्रावकपणुं अने श्रावकना व्र तोनुं आराधन करो. तथा (सप्तक्षेत्री के०) सातक्षेत्र, सप्तक्षेत्री पदनुं ग्र हण ठे माटे सात क्षेत्रनुं एक द्वार तथा एक श्रीसंघनुं अने सात क्षेत्रनां जुदां नाम लेइने सात द्वार. एवं नव द्वार ग्रहण करवां (जिनार्चनयवि नयसुवैराग्यदानादिपुष्टि के०) जिनअर्चन, नय, विनय, सुवैराग्य, एवं चार द्वार तथा वली दान, शील, तपोजावनानी पुष्टिने करो, एम समजवुं. ए पांच द्वार जाणवां. तथा (शब्द के०) शब्दादिक पंचविषयनां पांच द्वार जाणवां तथा (द्यूत के०) जुगार विगेरे सात व्यसनरूप सात द्वार अने आठमुं साते व्यसननुं एक, एम आठ द्वार जाणवां तथा (क्रुधादेः के०) क्रोधादिक चार कषायनां चार द्वार अने पांचमुं समुच्चय कषायनुं एक द्वार. एवं पांच द्वार जाणवां. ए सर्वनो (जयमपि के०) जय जे तेने पण करो. तथा (सुकृताहेषु के०) सुकृत दिवसोने विषे (सत्कर्म के०) सारां कार्यने करो. एटले सुकृताहेषु एवुं पद कहुं ठे तेनां वीश द्वार ग्रहण कर वां. आ श्लोकमां कहेलां कार्य, हे जय्यजीवो ! तमे करो ॥

आ काव्यमां लखेलां सर्व मली केटलां द्वार यथां ते कहे ठे. १ आर्यदेश, २ मनुष्यजव, ३ सत्कुल, ४ साधुजननो संग, ५ सम्यक्त्व, ६ देव, ७ गुरु, ८ धर्म, ९ कथमपि, १० बोध, ११ शक्ति, १२ शम, १३ यति, १४ श्रावकत्व, १५ वारव्रत, १६ सातक्षेत्र, १७ जिनबिंब, १८ जिनसुवन, १९ आगमपुस्तक, २० संघ, २१ तपोधन, २२ तपोधना, २३ श्रावक, २४ श्राविका, २५ जिनार्चा, २६ नय, २७ विनय, २८ सुवैराग्य, २९ दान, ३० शील, ३१ तप, ३२ जावना, ३३ ए चार धर्मनी पुष्टि, ३४ शब्द, ३५ रूप, ३६ रस, ३७ गंध, ३८ स्पर्श, ३९ सात दुर्व्यसन, ४० द्यूत,

५२ मांस, ५३ सुरापान, ५४ वेश्या, ५५ पापदि, ५६ चोरी, ५७ परस्त्रीग
मन, ५८ कषाय, ५९ क्रोध, ६० मान, ६१ माया, ६२ लोभ तथा सुकृत
दिवसने विषे सत्कर्मनां वीश द्वार. एम सर्व मली व्यासी द्वार थयां ॥१॥

हवे उपर लखेलां द्वारमां प्रथम सत्कुल द्वार कहे ठे.

कोऽपि स्याद्ध्युक्कर्मकः सुकृतधीर्देशेऽप्यनार्ये स्वत, स्तस्या
प्यार्जकुमारवज्जुणचयः किंत्वार्यदेशाश्रयात् ॥ द्वाराब्धौ
शशिनोऽथ कौस्तुभमणेः सा श्रीः कुतोयाऽनवत् , गं
गाशालिनि शंजुमूर्ध्नि कमलागारे हरेश्वोरसि ॥ ३ ॥

अर्थः—(कोपि के०) कोइ पण (लघुकर्मकः के०) लघु कर्मवालो जी
व, (अनार्ये के०) अनार्य एवां (देशेपि के०) देशनेविपेपण उत्पन्न थ
यो ठतो (स्वतः के०) पोतानी मेले (सुकृतधीः के०) धर्मेबुद्धि वालो जी
व, (स्यात् के०) होय, (किंतु के०) तों पण (तस्यापि के०) तें पुरुष
ने पण (आर्यदेशाश्रयात् के०) आर्यदेशना आश्रयथकी (आर्जकुमारव
त् के०) आर्जकुमारनी पेठें (गुणचयः के०) गुणनो संचय थाय ठे, आ
हीं दृष्टांत कहे ठे. ते केनी पेठें ? तो के (शशिनः के०) चंद्रमानी (गंगा
शालिनि के०) गंगाथी शोचता एवा (शंजुमूर्ध्नि के०) शंजु एटले महादेव
तेना मस्तकने विषे (अथ के०) वली (कौस्तुभमणेः के०) कौस्तुभमणि
नी (हरेः के०) वासुदेवना (कमलागारे के०) लक्ष्मीने रहेवाना स्थान
करूप एवा (उरसि के०) हृदयनेविपे (या के०) जे (श्रीः के०) शोना (अ
नवत् के०) होती हवी, (सा के०) ते शोना (च के०) वली (द्वाराब्धौ
के०) द्वारसमुद्रनेविपे (कुतः के०) कयांथीज होय ? अर्थात् होयज नही.
एटले ते बेहु वस्तुनुं उत्पत्तिस्थानक तो द्वार समुद्रज ठे परंतु शिव अने
विष्णुना आश्रयथी ते बेहु उत्तम गुणसंचयने पाम्यां ॥

हवे अहीं आर्जकुमारनी कथा कहे ठे. पूर्वजवने विपे आर्जकुमारें दीक्षा
ग्रहण कया पढी कुलनो मद कखो. जे हुं ब्राह्मण हुं, ते शूद्रना घरनेविपे
जिह्वा ग्रहण केम करुं ! ते वखत अनयकुमारने जीवें वाख्यो तो पण म
दनो त्याग न कखो. तेथी आगामि जवनेविपे नीच कुलमां अवतार थयो
आदनराजाना घरनेविपे ते आर्जकुमार उत्पन्न थइ महोदो थयो, त्यारें त्यां

आवेला वणिकना पुत्रोयें अजयकुमारनुं वर्णन ते आर्दकुमार पासें कछुं. पू
र्वजवना स्नेहें करी आर्दकुमारने ते अजयकुमारनुं वृत्तांत सांजलतांज स्ने
ह वृद्धिगत थयो. पठी ते वणिक पुत्रोनी साथें अजयकुमारने जेट मो
कली अने अजयकुमारें वीरजगवानना कहेवाथकी पूर्वजव व्यतिकर
आर्दकुमारनो जाण्यो. तेवारें अजयकुमारें पट्टकुलें करी आह्वादित करी
श्रीजिन प्रतिमानुं प्रेषण कराव्युं. ते प्रतिमाना दर्शने करीनेज पूर्वजवनुं स्म
रण आव्युं अने वैराग उत्पन्न थयो. तेवारें महोटा कष्टें करीने अनार्यदेश
थकी आर्यदेशमां आवीने दीक्षा ग्रहण करी. वली जोग्यकर्म बाकी रहेलां
होवाथी गृहस्थाश्रम स्वीकार कखो. तिहां चोवीश वर्ष रही पठी दीक्षा
ग्रहण करी मोक्ष पाय्या ॥ गाहा ॥ अप्पा विमोड जा, वबंधणा दव बंध
णा उय ॥ ल६ ज४ परतिबिसु, सो अदरिसी सिवं पत्तो ॥ ३ ॥

हवे बीजुं आर्यदेशोत्पन्न द्वार कहे ठे.

आर्य देशमवाप्य धर्मरहितोऽप्यन्यस्य धर्मक्रियां, ध
र्मस्थानमहांश्च वीक्ष्य सुगुरोः श्रुत्वा च धर्मं क्वचित् ॥
बोधं याति कुलोद्भनास्तिकमतो नृपः प्रदेशी यथा, स
त्यं चंदनसंगिनः क्षितिरुहो नान्येऽपि किं चंदनाः ॥४॥

अर्थ:- (धर्मरहितोपि के०) धर्मरहित एवो पण जीव, (आर्यदेशं के०)
उत्तम एवा आर्यदेशने (अवाप्य के०) पामीने (अन्यस्य के०) बीजा श्र
द्धानु धर्मिजनोनी (धर्मक्रियां के०) धर्मक्रियाने तथा ते जनोना (धर्मस्थान
के०) धर्मस्थानोने विषे (महान् के०) महोटाउत्सवोने (वीक्ष्य के०) जो
इने (च के०) वली (सुगुरोः के०) सुगुरुना मुखथकी (क्वचित् के०) कोइक
वखत (धर्म के०) धर्मने (श्रुत्वा के०) सांजलीने (बोधं के०) बोधने (याति
के०) पामे ठे. (यथा के०) जेम (प्रदेशीनृपः के०) परदेशी राजा बोधने पा
म्यो, ते केवो ठे? तोके (कुलोद्भनास्तिकमतः के०) कुलागत ठे नास्तिकमत
जेनुं एवो ठे. (सत्यं के०) ते साचुं ठे. केम के (चंदनसंगिनः के०) चंद
न वृक्षना संगवाला एवा (अन्येऽपि के०) बीजा पण (क्षितिरुहः के०)
वृक्षो (किं न चंदनाः के०) गुं चंदन नथी यातां? अर्थात् थायज ठे. ए
टले सारा जनना संगथकी मोक्ष प्राप्ति थाय ठे ॥ ४ ॥

आंही परदेशी राजानी कथा कहे ठे. श्वेतांबिका नगरीनेविषे नास्तिक मतस्थापक प्रदेशीराजा राज्य करतो હતો. एक दिवસ તે નગરીના યઘા નમાં શ્રીપાર્શ્વનાથના શિષ્ય કેશીગણધર આવ્યા, ત્યાં પ્રદેશીરાજાએ આવી પ્રશ્ન પૂછ્યો કે મહારાજ ! એકદિવસ ચોરેં ચોરી કરી, તેને મેં નિશ્ચિઠ્ઠમંજૂ પામાં પૂછ્યો. પઠી તે મરણ પામ્યો ત્યારેં તેનો જીવ ક્યાંથી નિસરી ગયો ? એટલે આત્મા તો ઢેજ નહી, એમ તે દિવસથી હું માનુંબું. તે વાત સાંજલી ગુરુએ જવાપ આપ્યો કે ઠિડ વિનાની પેટીમાં બેશીને કોડક પુરુષ શંખ વ ગાડે છે તો તે શંખનાદ બાહર રહેલા જનો સાંજલે છે કે કેમ ? રાજા બોલ્યો કે સાંજલે છે. ત્યારેં ગુરુ કહે કે મંજૂપામાં ઠિડ તો પડ્યાં નહી ને શબ્દ ક્યાં થી સંજલાયો ? તેનો ઉત્તર કાંડપણ રાજાએ દીધો નહીં. ત્યારેં ગુરુ કહે છે કે હે રાજન્ ! એમ ચોરનો જીવ પંણ મંજૂપામાંથી નીકળી ગયો માટે આ ત્મા છે એમ નિશ્ચેં જાણવું. આ દૃષ્ટાંતેં કરી પ્રદેશી રાજા નિઃસંશય થયો અને નાસ્તિકમતનો ત્યાગ કરી અર્હતમતને સ્વીકારી સ્વર્ગમાં ગયો ॥૪॥

ઉત્સર્પિણ્યવસર્પિણીઃ ક્ષિતિમરુત્તેજોપ્સ્વસંખ્યા વને, ડનંતા.

સ્તા વિકલ્લે ગણેયશરદો જાત્યા વિપત્યા નયેત્ ॥ સ

સાષ્ઠૌ તુ જવાંસ્તિરશ્ચિ મનુજે જીવોંસ્તરેત્રાસ્ય ચે,

ધર્મસ્તધરણેંજવત્સ સુગતિં પ્રાપ્નોતિ તિર્યહુપિ ॥ ૫ ॥

અર્થઃ— (જીવઃ કે૦) જીવ, સંસારનેવિષે જમતો હતો (ક્ષિતિમરુતે જોપ્સુ કે૦) પૃથ્વી, તેજ, તથા વાયુ અને જલને વિષે (અસંખ્યાઃ કે૦) અસંખ્યાતિ (ઉત્સર્પિણ્યવસર્પિણીઃ કે૦) ઉત્સર્પિણી તથા અવસર્પિણી કાલપર્યંત જન્મમરણને (નયેત્ કે૦) પામે પઠી (વને કે૦) પ્રત્યેક વ નસ્પતિઅનંતકાયનેવિષે (તાઃ કે૦) તે (અનંતાઃ કે૦) અનંતો કાલપર્યંત રહે. તે પઠી (વિકલ્લે કે૦) બેંડી તેંડી અને ચઝરિંડીરૂપ વિકલ્લેંડિયને વિષે (ગણેયશરદઃ કે૦) સંખ્યાતાવર્ષે (જાત્યા કે૦) જન્મેં કરીને અને (વિપત્યા કે૦) મરણોકરીને રહે અને (તિરશ્ચિ મનુજે કે૦) તિર્યંચ અને મનુષ્યનેવિષે (સાષ્ઠૌ કે૦) સાત આઠ (જવાન્ કે૦) જવને કાઢે. અર્થાત્ સાત આઠ જવપર્યંત રહે (તુ કે૦) વલી (અત્રાંતરે કે૦) આ એ પૂર્વોક્ત જ વાંતનેરોવિષે (અસ્ય કે૦) આ જીવને જો (ધર્મશ્વેત્ કે૦) ધર્મપ્રાપ્ત થાય, (ત

तू के०) तो(तिर्यङ्मुपि के०) तिर्यंच पण(धरणेंडवत् के०) धरणेंडनी पेठें (सुगतिके०) रूडीगतिने (स के०) ते (प्राप्नोति के०) पामे ठे. जेम सर्प नो जीव हतो ते धर्मनी प्राप्तिये करीने धरणेंड थयो हतो ॥ ५ ॥

ते धरणेंडनी कथा कहे ठे. वाराणसी नगरीनेविषे कमठनामनो तप स्वी पंचाग्निरूप तपने तपे ठे. एक दिवसनेविषे गवाह्ममां बेठेला श्री पार्श्व नाथ जगवाने ते तापसनी पूजा करवा माटे पुरना जनोने गाम बहार जतां दीठां, तेमणें अवधिज्ञाने करीने ते तपस्वीनी धूणीना काष्ठमां बल तो एवो जुजंग जोयो. पढी त्यां जइने बलता काष्ठथी सर्पने बहार खेंची लीधो के तुरत ते सर्प पार्श्वनाथस्वामीने नमस्कार कस्यो ते सर्प नवकार ना प्रजावथी धरणेंड थयो. पढी पार्श्वनाथ जगवान् तपस्वीने कहेवा लाग्या जे हे मूर्ख ! तुं आश्रज्ज्ञान तप करे ठे ? दंषाधर्मने जाणतो नथी ? इत्यादि वाक्योयें करीने ते तपस्वीने जनना समूहनी समह्ममां फिटकार आप्यो. पढी एकदा पार्श्वनाथ स्वामी, दीक्षा लीधानंतर कायोत्सर्गे रह्या हता, त्यारे तेमनीउपर ते तापसनो जीव मरीने मेघमाली देवता थयो ठे, तेणे मुशल धारायें करी वरसादनो उपसर्ग कस्यो तेने सहन करता एवा अने धरणेंडना फणामंजुलीनी नीचें रह्या एवा जगवान् श्रीपार्श्वनाथने केवलज्ञान उ त्पन्न थयुं. त्यारें धरणेंडना जयथी बीतो थको मेघमाली देवता जगवानने पगे लागीने मिथ्या डुष्कृत देतो हवो. पढी ते धरणेंड स्वस्थानकें गयो ॥५॥

कालप्राणिजवाअनादिनिधनास्तत्सर्वजातौ सदा, जी

वेन भ्रमता मुहूर्तमपि हि प्राप्तं न किञ्चिद्विहितम् ॥

मुक्ताशुक्तिकयेव वारि मणिकृद्वाधौ क्वचिदैवत,स्तत्प्रा

प्याथ सकंबलेन शबलेनोद्धणेव धार्य श्रिये ॥ ६ ॥

अर्थः— (कालप्राणिजवाः के०) कालधर्म युक्त प्राणीने जन्मो जे ठे, ते (अनादिनिधनाः के०) अनादि अनंत वर्त्ते ठे तेमां (सर्वजातौ के०) सर्वजातिनेविषे (सदा के०) निरंतर (भ्रमता के०) जमता एवा (जी वेन के०) जीव जे तेणे (मुहूर्तमपि के०) मुहूर्तमात्र पण (किञ्चित् के०) कांइ पण (तत् के०) ते (द्वितं के०) पुण्यरूप द्वित (न प्राप्तं के०) नहिं प्राप्त कस्युं (अथ क्वचिदैवतः के०) ते क्यारेंक दैवयोगें करी (तत्प्राप्य

के०) ते हितकारी पुण्यने पामीने (श्रिये के०) मोहलक्ष्मीमाटे ते (धार्थ्य के०) धारण करवुं परंतु ते पुण्यने मूकवुं नही. ते जेम के (वार्धौ के०) समु डने विषे (मणिकृत् वारि इव के०) मोतीनुं करनार पाणी जेम (मुक्ता शुक्तिकया के०) मोतीनी ठीपें धारण कराय ठे. तिहां दृष्टांत कहे ठे के जेम (सकंबलेन के०) कंबलनामा वृषर्ने युक्त एवा (शंबलेन उद्धणा इव के०) शंबलनामा वृषर्ने जेम पुण्यने मोह लक्ष्मी माटे धारण कखुं ॥ ६ ॥

हवे ते कंबल अने शंबल वृषर्ननी कथा कहे ठे ॥ यथा ॥ मधुराए जिणदासो, आजीर विवाहगो ए उववासो ॥ जंमीरमित्तवच्चे, जनेनागोहि आगमणं ॥ १ ॥ वीरवरस्स जगवउ, नावारूढस्स कासि उवसगं ॥ मिह्व द्विष्ठि पधं, कंबल संबल समुत्तारे ॥ ३ ॥ मधुरानगरीनेविषे कोइ जिनदा स नामे शेठ वसे ठे तेने अत्यंत स्नेहयकी आजीरल्लीकें पोताना विवा हानंतर कंबल अने शंबलनामा अत्यंत सुशोजित बे वृषर्न नेट कीधा. ते बेहु वृषर्नो प्राशुक आहार तथा जलें करी व्रत पालता एवा शेठनी धर्मासक्ति जोइने जातिस्मरण ज्ञान पाम्या तेथी पोताना पूर्वजन्मनी स्मृ ति उत्पन्न थइ. तेवारें श्रावकनी पेटें अष्टम्यादिक पुण्य तिथियोना दिवस नेविषे उपवास करवा लाग्या. एक दिवसें ते शेठना कोइक मित्रें जंमीर मित्रनामना यहुनी यात्रा करवामां ते बेहु बेलने खेड्या तेथी रुधिरयुक्त थया थका मरण पामी नागकुमार देवो थया. एकदा नावमां बेसीने गं गा उतरता एवा श्रीवीरस्वामीने उपसर्ग करता एवा मिथ्यादृष्टि देवने ते बेहु देवोयें उपसर्ग करतो निवाखो ॥ ६ ॥

क्षेत्रे नामलवालुके च लवणाकीर्णे च रोहेद्यथा,
बीजं किंचिदिहाखिले च फलति क्षेत्रे च नानाफ
लैः ॥ देवे नैरयिके तिरश्चि मनुजे श्रेयःप्रसूतिस्तथा,
तस्मान्मेघकुमारवन्नरन्वेऽनंतश्रिये त्वर्यताम् ॥ ७ ॥

अर्थः—(इह के०) आलोकने विषे (यथा के०) जेम (बीजं के०) बीज, (अमलवालुके के०) निर्मल जेमां रेती ठे एवा (क्षेत्रे के०) क्षेत्र मां फले नही (च के०) तथा (लवणाकीर्णे के०) लवणाकीर्ण क्षेत्र नेविषे पण (न रोहेत् के०) उगे नहीं कदाच उगे तो फले नहीं (च के०)

વલી (અર્થાત્તે કે) સર્વજાતિના ક્ષેત્રનેવિષે જો ઝગે છે તો (કિંચિત્ફલતિ કે) કાંઈક ફલે છે. (ચ કે) વલી (ક્ષાત્રે કે) સ્વાતરવાલા એવા સ્વેત્રને વિષે (નાનાફલૈઃ કે) વિવિધપ્રકારનાં ફલોયેં કરી ફલે છે. (તથા કે) તેવી રીતે (શ્રેયઃપ્રસૂતિઃ કે) બોધબીજ જે સમકેત તેની ઉત્પત્તિ (દેવે નૈરયિકે તિરશ્ચ મનુજે કે) દેવ, નિરય, તિર્યંચ અને મનુષ્યોનેવિષે પૂર્વના ક્ષેત્રના દૃષ્ટાંતોથી અનુક્રમે જાણવી. આહિં શ્રેયઃપ્રસૂતિરૂપ બોધ બીજ જાણવું. અમલ વાલુકા ક્ષેત્રસમાન દેવજન્મ જાણવો. અને લવણાકીર્ણસમ્પાન નરકજન્મ જાણવો. અર્થાત્ત ક્ષેત્રસમાન તિર્યંચનો જન્મ જાણવો અને સ્વાત્રના ક્ષેત્ર સમાન નરજન્મ જાણવો. (તસ્માત્ કે) તે માટે હે લોકો ! (નરજન્મે કે) મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત થયે ઠટે (મેઘકુમારવત્ કે) મેઘકુમારની પેઠે (અનંત શ્રિયે કે) મોક્ષલક્ષ્મીનેમાટે (ત્વર્યંતાં કે) ઝડપથી ઉત્સુક થાઉં અર્થાત્ત મનુષ્ય જન્મ જે છે તે સર્વ દેવાદિકના જન્મથી ઝડપથી ઉત્તમ છે માટે તેમાં મોક્ષ પામવાનો પ્રયાસ કરો. એ ઉપદેશ કહ્યો છે ॥ ૭ ॥

આંહી મેઘકુમારની કથા કહે છે. રાજગૃહી નગરીનેવિષે શ્રેણિકરાજા પિતા અને ધારણી માતાથી મેઘકુમારનામા પુત્ર ઉત્પન્ન થયો હતો, તે મેઘકુમારે આઠ કન્યાનું પાણિગ્રહણ કર્યું તેની રુદ્ધિ શ્રીજ્ઞાતાંગજીમાં સ વિસ્તર કહેલી છે ત્યાંથી જાણવી. તે મેઘકુમારે વીરજગવાનની વાણી સાં જલનીને આઠે સ્ત્રીયોનો ત્યાગ કરી દીક્ષા ગ્રહણ કરી. પછી રાત્રિનેવિષે સુતાં થકાં સાધુના પાદપ્રહારેં કરી દુઃખ પામવાથી દીક્ષા ઉપર મનોજંગ થયો. પ્રજાતેં શ્રીવીરજગવાનેં તે મેઘકુમાર સાધુને દેશના દેવા માંમી. તે જેમ કે ॥ ગાદા ॥ જલલવતરલં જીયં, અથિરા લહી વિજંગુરો દેહો ॥ તુંહા ય કામ જોગા, નિબંધણં દુસ્ક લસ્કાણં ॥ ૧ ॥ કો ચક્કવટ્ટિ રુદ્ધિં, ચડ્ડં દાસત્તણં સમહિલસડ્ ॥ કો વરરયણાડં મુત્તું, પરિગાહડ્ ઝવલ્લખંમાડં ॥ ૨ ॥ નેરડ્ઞાણ વિ દુસ્કં, જિણ્ણડ્ કાલેણ કિં પુણ નરાણં ॥ તાણ ચિરં તુહ હોહી, દુસ્કમિણં માસમુચ્ચિયસ્સુ ॥ ૩ ॥ એત્રણ ગાથા કહ્યા પછી મેઘકુમારના પૂર્વજન્મ વ કહ્યા. તે જેમ કે તું વૈતાલ્યનેવિષે સુમેરુનામા હાથી થયો તે સાતસો હાથીનીનો નાયક થયો. ત્યાં વનાગ્નિ લાગવાથી તરશ્યો થયો થકો તલાવમાં પેળો. તેવારેં સામા હાથીયેં કાદવમાં નાચી મારી નાચ્યો, ત્યાર પછી વિંધ્યા ચલને વિષે પાંચશો હાથીનીનો નાયક મેરુપ્રજનામા તું હસ્તી થયો. તે જન્મ

કર્પૂરપ્રકર, અર્થ તથા કથા સહિત.

૯

માં દવાગ્નિ થયેલો જોડને તુને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન उत्पन्न થયું. ત્રણ સ્થંભિલ કહ્યાં. ત્યાં શરીર સ્વજવાલવામાટે પગ ઝંચો કહ્યો, એવામાં કોઈક શશલો તાહરા પગ નીચેં આવી ઝનો રહ્યો. પછી તેં.ત્રણદિવસ પર્યંત શશલાની કૃપા ચેં કરી પગ નીચેં મૂક્યો નહી. ચોથે દિવસેં પગ ઝપાડીને સ્થાપન કરતાં તે હ સ્તી મરીને તું મેઘકુમાર શ્રેણિકરાજાને ત્યાં અવતર્યો. આ પ્રકારનાં વીરજગવા નનાં વચન સાંજલી કરીને ફરી વૈરાગ્ય ઝપન્યો, તેવારેં અસ્ખંદ સંયમ પાલીને વિજય વિમાને દેવ થયો. માટે મનુષ્ય નવ સર્વથી ઉત્તમ છે, એમ જાણવું ॥૭॥

વેલાકૂલે મહતિ નૃનવે પ્રાક્પ્રસન્નેંહવત્ત, જી
વા મૂઢશ્લથદ્ઢધિયઃ ક્રીણતે કર્મ વસ્તુ ॥ ક્રૂ
રા ગુપ્તિઃ કુગતિયુગલીવર્ણકઃ સ્વર્ડરંતો, યેનાં
તે સ્યાન્નિવપુરમુરુસ્ફૂર્તિં તેષાં કર્મેણ ॥ ૮ ॥

અર્થઃ—(મૂઢ કે૦) મૂઢ,તથા (શ્લથ કે૦) શિથિલ તથા (દ્ઢધિયઃ કે૦) દ્ઢબુદ્ધિ વાલા એવા ત્રણ પ્રકારના (જીવાઃ કે૦) જીવો, (તત્ કે૦) તે (કર્મવસ્તુ કે૦) કર્મરૂપ વસ્તુને (ક્રીણતે કે૦) ઝપાર્જન કરે છે. ક્યાં ઝપાર્જન કરે છે? તો કે (નૃનવે કે૦) મનુષ્યજન્મનેવિષે. તે કેવો નૃનવ છે? તો કે (વેલાકૂલે કે૦) સમુદ્ધ સમાન (મહતિ કે૦) વિસ્તીર્ણ એવો. કેનીપેઠેં? કર્મવસ્તુને ગ્રહણ કરે છે,તો કે (પ્રાક્પ્રસન્નેંહવત્ત કે૦) પૂર્વેં થયેલા પ્રસન્નચંડ્રાજર્ણિની પેઠેં (યેન કે૦) જે કર્મવસ્તુચેં કરી (તેષાં કે૦) તે પૂર્વોક્ત ત્રણ પ્રકારના જીવોને (કર્મેણ કે૦) અનુક્રમેં ત્રણ ગતિ પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાં (કુગતિયુગલીવર્ણકઃ કે૦) નરકતિર્યકરૂપ જે ગતિનું યુગલ તેનો છે વર્ણક જેમાં એવી (ક્રૂરાગુપ્તિઃ કે૦) ડુઃસ્વરૂપ છે ગુપ્તિ એટલે ગૃહ જેનું એવી ગતિ,મૂઢબુદ્ધિ વાલા પ્રાણીને થાય છે. તથા શિથિલ બુદ્ધિવાલાને (અંતે કે૦) અંતમાં (સ્વર્ડરંતઃ કે૦) સ્વર્ગ પણ ડુઃપ્રાપ્ય થાય છે અને દ્ઢબુદ્ધિવાલાને (ઝરુસ્ફૂર્તિં કે૦) અત્યંત છે પ્રકાશ જેનો એવું (શિવપુરં સ્યાત્ કે૦) મોહપદ પ્રાપ્ત થાય ॥૮॥

આહિં પ્રસન્નચંડ્રાજર્ણિની કથા કહે છે. પોતનપુર નગરના સ્વામી પ્રસન્નચંડ્રાજાયેં પોતાના રાજ્યેં ઢમાસના પોતાના પુત્રને આપી દીક્ષા ગ્રહણ કરી. એકદા શ્રીવીરસ્વામી રાજગૃહી નગરીનેવિષે આવી સમોસચ્ચા. તે મનાથી કેટલેક દૂર ઝનો રહીને સૂર્યસામી દૃષ્ટિ કરી તથા ઝંચા હાથ ક

री एक पगे उजो रही तप करवा मांमयुं. तेवामां एक डुर्मुखनामा श्रेणि कना पालायें आवीने ते राजर्षिने कहुं जे हे मूढ ! तुं शुं तप करे ठे ? वैरी ताहरा नगरने विंटी राज्य ग्रहण करी ठमासना तारा बालकने मारी नाख शे. ते वात सांजलतांज ध्यानजंग थइ गयो. पोताना मनमां संग्राम करवा नो विचार थवा लाग्यो तेवामां श्रेणिक राजायें मनें करी वंदन कहुं तो पण तेने धर्मलाज न दीधो. तदनंतर श्रेणिकराजायें श्रीवीर पासें आवी ने प्रसन्नचंद्रराजर्षि आश्रयी पूठ्युं, तेवारें वीरजगवानें सप्तमनरक, मनुष्य जन्म अने सर्वार्थ सिद्धिगमन, आ त्रणे प्रश्नो प्रत्युत्तर प्रसन्नचंद्रराज र्षिना मनना परिणाम उपर दीधो अने चोथा प्रश्नमां प्रसन्न चंद्रराजर्षिने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं, एम कहुं ॥ ८ ॥

तत्तादृशाऽनव्यपितुः सुतोऽपि, धर्मालसोयः
सुलसोऽनवन्न ॥ स किं विषाहेर्विषहन्मणि
स्त, त्पंकान्न वा श्रीसदनं सरोजम् ॥ ९ ॥

अर्थः—(यः के०) जे (सुलसः के०) सुलसनामा पुरुष (तादृशऽनव्यपि तुः के०) तेवा अनव्य पितानो (सुतोऽपि के०) पुत्र ठे (तत् के०) तो पण (धर्मालसः के०) धर्मनेविषे आलस्ययुक्त (नानवत् के०) न थतो हवो. अ र्थात् धर्मोद्यमी थतो हवो. आहिं कांही आश्चर्य जाणवुं नहिं कारण के (सः के०) सर्वजनोमां प्रसिद्ध एवो (विषहत् के०) विषने हरण कर नारो (मणिः के०) मणि ते (विषाहेः के०) विषवाला सर्पथी उत्पन्न थयो एवो तो पण विषने हरण करनारो (किं के०) शुं (न के०) नथी थातो ? अर्थात् थायज ठे. (वा के०) अथवा (श्रीसदनं के०) लक्ष्मीने रहेवा तुं घर, (पंकान्न के०) कचराथी उत्पन्न थयेलुं अने (तत् के०) ते सर्वत्र प्रसिद्ध एवुं (सरोजं के०) कमल (न के०) नथी शुं ? अर्थात् ठेज. तेम डुष्ट पितार्थी उत्पन्न थयेलो एवो सत्पुरुष ते धर्मकृत्य करे ठे ॥ ९ ॥

आहिं सुलसनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे ॥ राजगृहीनगरीने विषे कालकसौकरिकनामा कसाइनो पुत्र सुलस नामें हतो, ते अनयकुमा र नामा मंत्रीनी संगतिथी दयाधर्मपालक श्रावक थयो. पठी कालक सौक रिकने श्रेणिकराजायें वाख्यो, तोपण नित्य पांचशें महिष मारवाना पापथी

निवृत्ति न पाम्यो. कालकसौकरिक दुर्लेश्यायें मरीने सातमे नरकें गयो. अने तेना पुत्र सुलसने स्वजनोयें आवी कहुं के आपणें तारा पितानुं पाप सर्वे वेची लेखुं त्यारें सुलसें पोताना पगपर कुवाडो मारीने सर्वेने कहुं के जेम तमे महारा बापना करेला पापने वेंचो ठो तेवीरीतें आ मारी वेदनाने त मो सर्वे वेंची लीयो. ते सांजली सर्वे मौनव्रत धारण करी बेठा तेणे जीव वध न कखो ॥ गाहा ॥ अवश्चित्य मरणं, नय परपीडं करंति मणसा वि ॥ जे सुवियसुगण पहा, सोयरिय सुउ जहां सुलसो ॥ ९ ॥

बोधाय सधर्मकुलोद्भवाः स्त्रियोऽप्युदायनस्येव पुरा
प्रजावती ॥ सत्तीर्थता किं जलधेर्न गंगया, सदृत्तता
वा शशिनोन राकया ॥ १० ॥ इति सत्कुलधारम् ॥ ११ ॥

अर्थः—(सधर्मकुलोद्भवाः के०) प्रधानधर्मसहित जे कुल तेनेविषे ठे उ
त्पत्ति जेनी एवी (स्त्रियोपि के०) स्त्रीयो पण (बोधाय के०) बोधने माटे
होय ठे. केनी पेठे ? तोके (पुरा के०) पूर्वे (उदायनस्य के०) उदायन राजा
नी (प्रजावतीव के०) प्रजावती नामनी स्त्री जेम बोध पामी, तेम स्त्रीयो बोध
ने पामे ठे. तेमां कांइ आश्चर्य नथी. केम के (जलधेः के०) समुद्री (स
त्तीर्थता के०) सत्तीर्थता ते (किं के०) शुं (गंगया के०) गंगायें करी (न
के०) न थाय. अर्थात् थायज ठे. जुवो प्रत्यक्षप्रमाण के ज्यां गंगा समुद्री
मले ठे त्यां प्रियमेलकनामा तीर्थ प्रसिद्ध ठे. (वा के०) अथवा (शशिनः
के०) चंद्रमानी (सदृत्तता के०) गोलाकारपणुं (राकया के०) पूर्णिमायें
करी शुं (न के०) न थाय अर्थात् थायज ठे ॥ १० ॥

आहिं प्रजावती नामनी राणीनो दृष्टांत ठे. माटे तेनी कथा कहे ठे. वी
तजय पत्तनमां मिथ्यादृष्टि उदायननामा राजा राज्य करे ठे. ते एकदिवस न
दीना जलमां क्रीडा करतो हतो तेवामां एक पेटी जलमां तरती नजरें पडी.
ते लइ पोताने घेर आणी. तेने तालां घणांज मजबूत दीधां हतां ते कोइ
थी पण उघाडी शकाणां नही. तेवामां चेटक महाराजनी दीकरी महासती
प्रजावतीयें पोताना धर्मनुं श्रवण करावा मांमयुं ने कहुं जे मारा मनमां
सुदेव सुगुरु अने सुधर्म जो होय तो आ पेटीनां तालां उघडजो. एवुं कहे
वाथी तुरत तालां उघडी गयां. तेमांथी अतिशयें सहवर्त्तमान विद्युन्माली

દેવતાની બનાવેલી દેવાધિદેવની પ્રતિમા નીકલી, તે પ્રતિમાને રાજાયેં જોઈ ને તેજ સમયેં તે રાજા સમ્યક્દૃષ્ટિ થયો. એકદિવસ જિનમૂર્તિ સન્મુખ નૃત્યકરતું અને ગાનકરતું એવું રાણીનું કબંધ જોયું એટલે માથાવિનાનું રાણીનું ધડ જોયું. તે વાત રાજાયેં રાણીને કહી. રાણીયેં खराब चिन्हથી पोતાનું આયુષ્ય થોડું જાણીને દીક્ષા ગ્રહણ કરી અનશન લઈને સૌધર્મ દેવલોકેં દેવતા થઈ તિહાંથી પૂર્વે સ્નેહને લીધે રાજાપાસેં આવી રાજાને પ્રતિબોધ કહ્યો. તેથી રાજાયેં કુગુરુવાસનાદિ ઢોઢ્યાં અને સજ્જતિ પામ્યો માટે સદ્ધર્મ પાલનારી સ્ત્રીથી પણ બોધ થાય છે ॥ ૧૦ ॥ ઇતિ સત્કુલ દ્વારં ॥

अथ सुगुरुद्वारं ॥ जीवादितत्त्वविकलैर्विपुलैस्तपोजि, मुक्तो न तामलिरजातसुसाधुसंगः ॥ कः स्वर्णसिद्धिमधिगच्छति कूटकल्पैः, कोवांबुधिं तरति जर्जरयानपात्रैः ॥ ११ ॥

અર્થ:-હવે સત્સંગ, એટલે સજ્જુરુ સંગ તેનું દ્વાર કહે છે. (અજાતસુસાધુસંગ: કે૦) નથી ઉત્પન્ન થયો સારા સાધુનો સંગ જેને એવો (તામલિ: કે૦) તામલિ તાપસ (જીવાદિતત્ત્વવિકલૈ: કે૦) જીવાદિ તત્ત્વોયેં રહિત હ તો તેથી (વિપુલૈ: કે૦) વિસ્તીર્ણ એવાં (તપોજિ: કે૦) તપોયેં કરી પણ (ન મુક્ત: કે૦) મુક્ત થયો નહિં અર્થાત્ સંસારથકી અથવા કર્મથકી ન મુકાણો. તે સત્ય છે. જુવો કે (કૂટકલ્પૈ: કે૦) સ્વોટીવસ્તુથી (ક: કે૦) કોણપુરુષ, (સ્વર્ણસિદ્ધિ કે૦) સુવર્ણસિદ્ધિને (અધિગચ્છતિ કે૦) પ્રાપ્ત થાય છે? અર્થાત્ કોઈ પણ પ્રાપ્ત થાતો નથી. (વા કે૦) અથવા (જર્જરયાનપાત્રૈ: કે૦) જીર્ણવાણેંકરી (અંબુધિં કે૦) સમુદ્રને (ક: કે૦) કોણ (તરતિ કે૦) તરે છે અર્થાત્ કોઈ તરી શકતું નથી. બીજું તો સર્વ સુગમ છે ॥ ૧૧ ॥

હવે આંદી તામલી તાપસની કથા કહે છે. તામ્રલિસિ પુરીનેવિષે તામલીનામા શ્રેષ્ઠ હતો તેણે તાપસી દીક્ષા ગ્રહણ કરી. પછી તે મધ્યાન્હેં ગામમાં જઈ વોહરીલાવે તે વહોરેલા આહારના ચાર જાગ કરે, તેમાં એક જલચર જીવોનો, બીજો સ્થલચર જીવોનો, ત્રીજો સ્થેચર જીવોનો અને ચોથો પોતાનો, એમ કલ્પના કરી ત્રણ જાગ કાઢી નાચે અને ચોથા જાગનાં અન્નને એકવીશ વચ્ચત જલેં કરી ધોઈને જોજન કરે. એ પ્રકારનું તપ સાઠ હજાર વર્ષે કહ્યું, પછી ઈશાન દેવલોકમાં ઇંડ થયો તેણે અવધિજ્ઞાનેંકરી એ

बुं जाण्युं जे में पूर्वजन्में जे तप कछुं तेटला तपें तो सात जन मोहें जाय
पण महारा तपमां सुसाधुसंगनो अजाव हतो. कहेलुं ठे के ॥ यतः ॥ गा
हा ॥ तामलिच्छणे तवेण, जिणमय सिज्जं सत्त जणाण ॥ सो अन्नाण
वसेणा, तामलि ईसाणइंद गउ ॥ ११ ॥

गिरिपुष्पशुकाविवामलोंगी, गुणनाशोदयजा
ग जडझसंगात् ॥ जलदांबु विषं सुधा च न
स्यात्, कनकाङ्गौ च किमिहकानने च ॥ १२ ॥

अर्थ:- (अमलोंगी के०) निर्मल प्राणी, (जडझसंगात् के०) जडना
अने ज्ञानीना संगथी (गुणनाशोदयजाक् के०) गुणनाश अने गुणोदय
तेने नजनारो थाय ठे. केनी पेटें (गिरिपुष्पशुकाविव के०) गिरि अने पुष्प
नामा बे पोपट जेम. जुवो (च के०) वली (जलदांबु के०) मेघनुं जल,
ते (कनकाङ्गौ के०) धंतुराना जाडनेविषे (विषं के०) विष (च के०) अने
(इहकानने के०) शेरडीना वनमां (सुधा के०) अमृत (च के० वली) किं
के०) शुं (नस्यात् के०) न थाय ? ना थायज ॥ १२ ॥

हवे गिरि अने पुष्पनामा बे शुक्नी कथा कहे ठे. चंपानगरीने विषे जितशत्रु
राजा राज्य करे ठे. ते कोइ दिवस विपरीत शिक्षित अश्वें बेठेलो तेथी अश्वें
कुवाटें पमाड्यो पढी उग्रवनमां ते अश्व राजाने लइ गयो एटलामां एक
जाडनी उपर पांजरामां रहेलो कोइक चोरोनो पोपट चोरोने त्यां कहेवा
लाग्यो के अरे चोरो, तमारे लुंटा होय तो लक्ष्मपति माणस जाय ठे माटे
लुंटो लुंटो. ते सांजलतांज राजा त्यांथी नाशीने एकदम तापसना आश्र
ममां पेसी गयो. त्यां तापसनो शुक् पांजरामां रहेलो हतो ते राजाने
आवतो जोइ तापसो प्रत्ये कहेवा लाग्यो के हे मुनिवरो ! राजा आवे ठे
अन्युद्धान करो, आसन मांमी आपो, आचमन आपो, आतिथ्य करो, आ
वां वचन ते पोपटनां सांजली राजा हर्षित थयो. एवुं कौतुक जोइ शुक्पा
सैं आवी राजायें शुक्ने पूठ्युं जे एक पोपटें चोरोने कछुं के आ खाज
जाय ठे माटे लुंटो अने तुं कहे ठे जे आ राजाने सन्मान आपो माटे ते
केवी जातनो पोपट अने तुं केवी जातनो पोपट ठो ? त्यां तापसनो शुक्
बेश्लोक बोळ्यो के हे राजा ! सांजल्य ॥ श्लोक ॥ माताप्येका पिताप्येको,

મમ તસ્ય ચ પદ્મિણઃ ॥ અહં મુનિજિરાનીતઃ, સચ નીતો ગવાશનૈઃ ॥ ૧ ॥ ગવાશ નાનાં સ ગિરઃ શ્રુણોતિ, અહં ચ રાજન્ મુનિપુંગવાનામ્ ॥ પ્રત્યક્ષમેતદ્ જવતા ચ દૃષ્ટં, સંસર્ગજાદોષગુણા જવંતિ ॥ ૨ ॥ આ બેદુ શ્લોકનો જાવાર્થઃ— હે રાજન્ ! અમારી બેદુની માતા પણ એકજ છે પિતા પણ એકજ છે પરંતુ મને મુનિ લોકો પકડી લાવ્યા છે અને તેને ચોરો પકડી ગયા છે માટે તે હુષ્ટજનની વાણી બોલે છે હું મુનિપુંગવોની વાણી બોલું હું. હે રાજન્ ! એ તૈં પ્રત્યક્ષ દીતું જે સંસર્ગથી દોષો અને ગુણો થાય છે સારાના સંગથી સારી બુદ્ધિ આવે છે અને નરસાના સંગથી નરસી બુદ્ધિ આવે માટે સજ્જનનો સંગ કરવો ॥ ૧ ॥

કોપ્યન્યેવ મહિમાનનુ શુદ્ધદૃષ્ટે, યત્ શ્રેણિકોહ્યવિ
રતોઽપિ જિનોત્ર જાવી ॥ પુણ્યાર્ગલઃ કિમિતરોઽપિ ન
સાર્વજ્ઞોમૌ, રૂપચ્યુતોઽપ્યધિગુણસ્ત્રિજગન્નતશ્ચ ॥ ૨૩ ॥

અર્થઃ— (શુદ્ધદૃષ્ટેઃ કે ૦) સમ્યક્ત્વ વંત એવા જનનો (કોપિ કે ૦) કોષ્પણ (નનુ કે ૦) નિશ્ચે (અન્યઃ કે ૦) બીજો (મહિમા એવ કે ૦) પ્રજાવજ હોય છે. (યત્ કે ૦) જે કારણ માટે (અવિરતોપિ કે ૦) અવિરત એવો પણ (શ્રેણિકઃ કે ૦) શ્રેણિકરાજા, (અત્ર કે ૦) આ નરતદ્દેત્રને વિષે પદ્મ નાજનામા (જિનઃ કે ૦) તીર્થંકર (જાવી કે ૦) આજ્ઞે (ઇતરોપિ કે ૦) બીજો નીચ કુલમાં ઉત્પન્ન થયેલો એવો પણ (પુણ્યાર્ગલઃ કે ૦) પુણ્યઢથ નામે (સાર્વજ્ઞોમઃ કે ૦) ચક્રવર્તિજેવો સર્વજ્ઞમિનોરાજા (કિં કે ૦) શું (ન કે ૦) ન થયો. અર્થાત્ થયોજ (ચ કે ૦) વળી તે (રૂપચ્યુતોપિ કે ૦) રૂપથી ત્રણ થયેલો પણ (અધિગુણઃ કે ૦) અધિક ગુણવાન થયો (ત્રિજગન્નતઃ કે ૦) ત્રણ જગતેં જેને નમન કરેલું છે એવો થયો ॥

આહિં શ્રેણિક રાજાની કથા કહે છે. શ્રેણિકનામા રાજા રાજગૃહી ન ગરીને વિષે રાજ્ય કરે છે. તે સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી ત્રણેકાલને વિષે જિનની અર્ચા કરતો હતો જિનની પાસેં પ્રતિદિવસ અષ્ટોત્તર શત સોનાના જવનો સ્વસ્તિક પૂરતો હતો અને પાત્રને દાન દેતો હતો, તે રાજાના સમ્યક્ત્વની પ્રશંસા ઇંદ્રે દેવતાઝની પાસેં કરી હતી તે દેવતાયેં આહિં આવીને તે શ્રેણિકરાજાની સમ્યક્ત્વને વિષે પરીક્ષા કરી. પરંતુ સમ્યક્ત્વથી તે ચલાયમાન થયો નહીં. તોપણ તે અવિરતિ છે સ્વયંચૂ રમણ સમુદ્ધના મત્સ્ય

नक्षत्रानो नियम पण तेणे लीधो नहिं एवो अविरति श्रेणिक राजा पण
हाथिक सम्यक्त्वना लाजथकी आवती चोवीशीमां पद्मनाजनामा प्रथम
तीर्थकर थगे बोहोतेर वर्षनुं आयु तथा स्वर्णवर्णकाय, शरीरें सात हाथ
उंचो, सिंहना लांठन युक्त एवो श्रीवीरजगवाननी समान थगे.

हवे पुण्याढ्य राजानी कथा कहे ठे. पद्मपुरने विषे तपन राजा राज्य
करे ठे. तेने ते नगरना रहेनारा कोइ शेतें एक हस्ती जेट कखो. ते हाथी
राजानो पूर्वजवें मित्र हतो पढी ते हस्तीयें करी राजायें दिग्विजय कखो.
नगरमां प्रवेश करता ते हाथीयें राजाने बोध करवा माटे एक रस्तामां प
डेजा खडीना कटकायें करी प्रतोली उपर एक श्लोक लख्यो. ते श्लोक ॥
अविज्ञातत्रयीतत्त्वो, मिथ्यासत्त्वोद्ध्वसद्भुजः ॥ हा मूढशत्रुवेपेण, मित्रप्लोपेण
दृश्यति ॥ आ श्लोकनो अर्थ सर्व विद्वानोने पूढ्यो पण कोइयें तेनो अर्थ
कह्यो नहिं परंतु आनंदसूरियें ते श्लोकनो अर्थ सारी रीतें कह्यो. तेवारें
राजायें कहुं के आ मारो हस्ती जेने राज्य आपे ते राजा. एम मंत्रीजेने
कहीने पोते व्रतग्रहण करतो हवो. पढी ते ज्ञानवान् हस्तीयें वनमांथी कोइ
पांगलाने आणी राज्य आपी दीधुं. परंतु ते राजाने पंगु जाणीने कोइ प
ण तेनी आज्ञा माने नही. बीजे दिवसे प्रातःकालमां कोइ अन्य राजाउ
सायें संग्राम थये ठे हाथीपर वेठेला पांगलाना हाथनेविषे रहेलुं तृण
ते देवताना प्रजावयकी वज्रतुल्य थयुं. तेवारें ते पंगु कहेवा लाग्यो जे
मारी आज्ञा नहिं माने तेने शिर आ वज्र पडशे. ते सांजली सर्व राजायें
तेनी आज्ञानो स्वीकार कखो. पढी ते पंगुनुं पुण्याढ्य एवुं नाम सर्व लो
कोयें पाडयुं. ते अनुक्रमें त्रण खंमनो राजा थयो पढी कालेंकरी ते हस्ती
मरण पाय्यो. राजायें तेना स्थानकने विषे मोहोढो प्रासाद कराव्यो. प्र
तिमानी पासें हाथीनुं रूप कराव्युं. एक दिवस राजा ते श्रीजिनप्रतिमाने
देखतो ठतो करीरूपने जोतां शुजध्यानथकी केवलज्ञान पामीने मोहें ग
यो परंतु पाठला जवमां पुण्याढ्यना जीवें मलिन गात्रवाला ऋषिना नेत्र
थकी कांटो खेंची लीधो तेथी तेने निष्कंटक राज्य प्राप्त थयुं. अने ते म
लिनगात्रवाला ऋषिने जोइ डुगंडा कीधी ते कर्म करी पंगुत्व प्राप्त थयुं ॥

प्राप्यादपमप्यमलबोधवचश्चिलाती, पुत्रो यथाधम
लिनोऽपि बिजर्त्ति शुद्धिम् ॥ किं कोटिवेधि रसचंदनर
त्नविंडु, स्पर्शोपि हेमशिशिरं च न तप्तलोहम् ॥ १४ ॥

अर्थ:- (चिलातीपुत्रः के०) चिलातीपुत्र, (यथा के०) जेम (अ
दपमपि के०) अदप एवा पण (अमलबोधवचः के०) निर्मल बोधवचनने
(प्राप्य के०) पामीने (अधमलिनोपि के०) पापयकी मलिन ठे तोपण
(शुद्धिं के०) शुद्धिने (बिजर्त्ति के०) धारण करे ठे. तेमां काहिं आश्रय
नथी. जेम के? (कोटिवेधि के०) कोटिप्रमाण लोहने वेधनारो एवो (रस
के०) रस अने (चंदनरत्नविंडु के०) सर्वोत्तम चंदनरसनो विंडु तेना (स्पर्
शोपि के०) स्पर्शनेविषे पण (हेम के०) सुवर्ण (ह के०) अने (तप्तलोहं के०)
तपावेळुं लोहं ते (शिशिरं के०) शीतल (किं के०) शुं (न के०) न थाय ना था
यज. तेम सुजनना संगथी शुं मूर्ख होय, ते ज्ञानी न थाय ? ना थायज.

आहिं चिलातीपुत्रनी कथा कहे ठे. राजगृही नगरीने विषे एक धन
श्रेष्ठी रहेतो हतो तेने पांच पुत्रो हता, तथा सुसीमा नामें एक दीकरी हती.
तेने चिलाती नामे एक चाकर हतो ते सुसीमासाथें कुचेष्टा करवा लाग्यो
तेथी शेठें तेने बाहेर काढी मूक्यो ते कर्मना वशें करी पल्लीपति थयो. चो
रनी धाड लश्ने तेज शेठना घरमां चोरी करवा रातें पेठो, अने धाडवा
लाने कछुं के जे धन मलजो ते तमें लेजो परंतु सुसीमा स्त्री ठे ते हुं राखीश
चोरोएं ते धनश्रेष्ठीनुं घर लूट्युं. चिलातीपुत्र सुसीमाने लश्नें निकळ्यो, तेनी
पठवाडे ते सुसीमानो बाप आव्यो तेने जोश्ने चिलाती विचारवा लाग्यो के
हवे आने लश्ने जवाय तेम नथी पठी ते चिलातीपुत्रें सुसीमानुं मस्तक पोता
नी पासें तरवार हती तेणे करी काप्युं. ते जोश् धनश्रेष्ठी रुदन करीने पोतानी
दीकरीनुं कलेवर लश् पाठो आव्यो. पठी आगल जतां ते चिलातीपुत्रें का
योत्सर्गने विषे रहेला कोश् मुनिने नजरें जोयो, तेवारें तेनी समीप जश्ने चि
लातीपुत्र केहेवा लाग्यो के माहाराज ! थोडा अह्वरमां धर्म कहो, नहिं तो त
मारुं माथुं कापी नाखीश. तेने मुनियें “ उवसमविवेग संवर, ” ए गाथा क
हीने आकाशमां गमन कछुं. ते चिलातीपुत्र तेना स्थानमां रहीने ते गा
थाना अर्थने चिंतवन करतो ठेतो कायोत्सर्गनेविषे रह्यो, तेना शरीरने मको

डा अने वज्र जेवा मुखवाली कीडीयोयें पादादिकथी आरंजीने शिरपर्यंत फो
ली खाधुं चारणी जेवुं शरीर कीधुं. एरीतें साडा त्रण दिवस उपसर्गने स
हन करीने सहस्रार देवलोकनेविषे देवता थयो. एम थोडा अक्षरना उप
देशथकी चिलातीपुत्र महापापी हतो तोपण देवता थयो, माटे थोडो प
ण धर्मोपदेश सुखदायक ठे एम जाणवुं ॥ १४ ॥

क्षेपेऽपि बोधकवचः श्रवणं विधाय, स्याज्जौहिणेय
इव जंतुरुदारलाजः ॥ काथोऽप्रियोपि सरुजां सुख
दो रविर्वा, संतापकोपि जगदंगनृतां हिताय ॥१५॥

अर्थः—(क्षेपेपि के०) क्षेपनेविषे पण एटले मननी अरुचिमां पण (जंतुः
के०) जीव (बोधकवचः के०) बोधकारक वाक्यनुं (श्रवणं के०) श्रवणने
(विधाय के०) करीने अर्थात् बोधकारक वचन सांजल्युं होय तो हितने
माटे थाय. (यथा के०) जेम (काथः के०) काथ (अप्रियोऽपि के०) कडवो
ठे तो पण (सरुजां के०) सरोजीजनने (सुखदः के०) सुखदायक (स्या
त् के०) थाय (वा के०) तथा (रविः के०) सूर्य (संतापकोपि के०)
संतापकारक ठे तो पण (जगदंगनृतां के०) जगतनेविषे प्राणीयोना (हि
ताय के०) हितने माटे थाय ठे. केनी पेटें? तोके (उदारलाजः के०) महो
टो थयो ठे लाज जेने एवो (रौहिणेयइव के०) रौहिणिया चोरनी पेटें ॥१४॥

आहिं रौहिणिया चोरनी कथा कहे ठे. राजगृहीनेविषे विजारगिरि पर्व
तमां रूप्यखुरनो पुत्र लोहखुरनामा कोष्क चोर रहेतो हतो, ते मरणना स
मयनेविषे पोताना पुत्र रौहिणियानी पासें कहे ठे के धूर्त एवा श्रीमहावी
रस्वामीनुं वचन तारे क्यारेपण सांजलवुं नहिं ते वचन तेणें कबुल कखुं.
तदनंतर लोहखुरो चोर मरण पाव्यो पढी रौहिणियो एकदिवस रस्तामां चा
व्यो जाय ठे तेटलामां वीरस्वामीनी योजनगामिनी वाणीने सांजली तेमां
आ गाथा सांजली जेम केः—” अणमिसनयणा मणक, ऊसाहणा पुप्फदा
म अमिलाणा ॥ चउरंगुलेण जूमिं, न ठिबिंति सुरा जिणा बिंति ॥१॥ आ
गाथा सांजली तेने घणी वीसारे ठे तो पण ते विस्मरण आती नथी. हवे ते
चोर श्रेष्ठी थइने राजगृहने विषे फरे ठे अने अजयकुमारने प्रणाम कख्या
विना जमतो नथी. एकदिवस जिनमंदिरमां बेठेला अजयकुमारनी पासें

श्रावक यज्ञे प्रवेश कखो. वंदन स्थानकनेविषे अजयकुमारने जुहार कखो. पढी अजय कुमारें रौहिणियाने साधर्मिकना मिषे पोताने घेर तेडी जज्ञे जोजन करवा बेसाड्यो जोजनानंतर दहीमां नाखेला सुरापानें करी तेने अचेतन करी नाख्यो पूर्वे घणुंज सारुं धवल करेलुं घर हतुं तेमां शय्यामां सुवाख्यो, ज्यारें जाग्यो,त्यारे जीवता रहो आनंद रहो एम बोलती एवी अने चामर नाखती एवी देवांगना तुल्य वारांगनाउनी साथें वार्त्ता करवा लाग्यो.

तदर्शनं किमपि सा सुलसाप येन, प्रादाजिनोपि म
हिमानममानमस्यै ॥ नैर्मल्यतः शशिकला नवकेत
कीत्वं, मालातुलां च हरमूर्ध्नि बजार गंगा ॥ १६ ॥

अर्थः—(तत् के०) ते (किमपि के०) अपूर्व एवा (दर्शनं के०) स
म्यक्त्वदर्शनने (सा के०) ते (सुलसा के०) सुलसानामनी श्राविका
(आप के०) पामती हवी. (येन के०) जे सम्यक्त्वे करीने (अस्यै के०)
ए सुलसाने (जिनोपि के०) जिनजगवान् पण (अमानं के०) जेनुं प्र
माण नथी एवा (महिमानं के०) महिमाने (प्रादात् के०) आपता हवा
अर्थात् सुलसा श्राविकाना सम्यक्त्वने महावीर जगवाने वखाण्युं ते सम्य
क्त्वनुं फल ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (शशिकला के०) चंद्रमानीकला
तथा (गंगा के०) गंगा ते (नैर्मल्यतः के०) निर्मल पणाथी अनुक्रमें
(हरमूर्ध्नि के०) शंकरना मस्तकनी उपर (नवकेतकीत्वं के०) नव केत
कीपणाने (च के०) बली (मालातुलां के०) मालानी तुल्यताने (बज्रा
र के०) धारण करती हवी. अर्थात् ईश्वरना मस्तकने विषे चंद्रकला केत
की रूपने शुं नथी धारण करती ? तथा गंगा जे ठे ते कुसुममालानी तुल्य
ताने शुं धारण करती नथी ? ना करे ठे ॥

आहिं सुलसानी कथा कहे ठे. राजगृहीनगरीनेविषे ह्यायिक सम्य
क्त्व धारणकरनारी शीलालंकारें नूषित एवी सुलसा नामनी श्राविका रहे
ती हती एकदिवस अंबडनामा परिव्राजकना मुखथी श्रीवीरजगवाने धर्म
लान ते सुलसाने कहेवराख्यो अंबड नामा परिव्राजक राजगृहीमां जज्ञे
प्रथमना दिवसमां वैक्रिय शक्तियें करी पूर्व प्रतोलीमां चार मुखेंथी चार
वेदनो उच्चार करतो हंसवाहनपर बेठो अने अर्द्धांगमां सावित्री ठे जेने

एवो साक्षात् पोतें ब्रह्मा यइ बेठो तेने एक सुलसाविना बीजी सर्व प्रजा प्रणाम करवा माटे आवी. तदनंतर बीजे दिवसें दक्षिण प्रतोलीनेविषे गरुडपर बेठेला, लक्ष्मीयें सहवर्त्तमान सुशोजित तथा पीतांबरधारी, श्या मशरीरवाला अने चार हाथनेविषे शंख, चक्र, गदा, पद्म, तेने धारण कर नारा एवा साक्षात् वैक्रिय शक्तिथी विष्णु यइ बेठो. तेना दर्शन करवां पण सुलसा शिवाय सर्वलोक गयां. पठी त्रीजे दिवसें पश्चिम प्रतोलिकानेविषे वृषजना वाहनवाला, तथा पार्वती अर्द्धांगें होवाथी शोभायमान, जस्में करी उद्धूजित अंगवाला, कंठनेविषे मरेला मनुष्यना तुंबडानी माला पेहे रनारा, जटा जूटथी सुशोजित मस्तकवाला त्रिशूलने धारण करनार, कपूर गौर शरीर वाला, एवा साक्षात् शंकरनुं रूपवैक्रिय शक्तिथी कछुं तेनां दर्शन करवा सर्व सुलसा विना गद्यां. तदनंतर वली चोथा दिवसनेविषे उत्तर प्रतोलीने विषे सोनाना, रूपाना, अने रत्नना ए त्रण प्राकारना मध्यनेविषे दिव्यसिंहासनपर बेठेला, मस्तकउपर त्रण ठत्रने धारण करनार, नामंमल, धर्मध्वज, अशोकवृक्ष, धर्मचक्रादि समृद्धियें करी संशोजित, सुर असुर किन्नर तेनी कोडा कोडीयें सेव्यमान, पचवीशमो हुं तीर्थकर हुं एवो जगत्मां उद्धोष करावतो साक्षात् पोतेंज तीर्थकर यतो हवो ते दिवसें तेने वांदवा माटे ते गामना सर्व श्रावको आव्या, परंतु सुलसा श्राविका गइ नही. पठी ते अंबडे सुलसाने घेर जइने नमस्कार कखो अने कछुं के तुने धन्य ठे कारण के श्रीवीरजगवान पण तारा धर्मने वखाणे ठे. इत्यादि वीरजगवाने करेली एवी प्रशंसा सर्वजन सांजले. तेम अंबडे कह्तीने ते पोतें पण दृढ सम्यक्त्वी यतो हवो ॥ १६ ॥

दूरेर्हतोस्तु महनादि नतीष्ठयापि, श्रेयः सुरोजनि

न सेडुकदर्डरः किं ॥ कल्पद्रुमः स्मरणतोपि न किं

फलाय, पार्श्वेपि वामृगमदोनहि सौरजाय ॥१७॥

अर्थः— (अर्हतः के०) वीतरागनुं (महनादि के०) पूजनादिक तो (दूरेऽस्तु के०) दूर रहो. परंतु (नतीष्ठयापि के०) नमन वांछनायें करी ने पण (श्रेयः के०) कल्याण थाय. तेमां आश्चर्य नथी. केम के (सेडुकदर्डरोपि के०) सेडुकनामा ब्राह्मणनो जीव, दर्डर ययो ठतो पण नमन वांछ

नायें करी (सुरः के०) देव (किं के०) शुं (न के०) नहिं (अजनि के०) थयो. अर्थात् थयोज ? एटले सेडुकब्राह्मण वातें करी कुष्टी थयो ठ तो जलजल करतो मरण पाम्यो तेणें करीने तेने कोइ वावमां देडकानो अवतार आव्यो. तेने लोकोना कहेवाथकी श्रीवीरजगवाननी स्तुति सांजली ने जातिस्मरण उत्पन्न थयुं तेथी श्रीवीरजगवानने नमस्कार करवा चाव्यो तेटलामां रस्तामां घोडाना पगमां आववाथी ते नमन करवानी इहा सहित मरण पामवाथी प्रधान देवता शुं थयो नहि ? अर्थात् थयोज ॥

आहिं दृष्टांत कहे ठे. (कल्पद्रुमः के०) कल्पवृक्षुं, (स्मरणतोपि के०) स्मरण करवा थकी पण (फलाय के०) फलने माटे (किं के०) शुं (न के०) न होय अर्थात् होय. वली बीजो दृष्टांत कहे ठे के (वा के०) वली (पार्श्वेपि के०) पडखामां रहेली एवी (मृगमदः के०) कस्तूरी तें (किं के०) शुं (सौरजाय के०) सुगंध माटे (नहि के०) न होय. ना हो. यज. अर्थात् कस्तूरी पडखे पडी होय तो पण सुगंधने आपे ठे. अने कल्पवृक्ष पण स्मरण करवाथी वांछित फल आपे ठे. तेम जगवानने नम वानी इहा पण देवपणाने आपे एमां आश्चर्य नथी ॥ १७ ॥

हवे आहिं दर्डरांग देवनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. एक दिवस श्रीवीरजगवान् वैज्जारगिरिने विषे समोसख्या त्यां सर्वलोक वंदन करवाने गया. ए अवसरने विषे प्रतोलीपालक बुभुक्षित एवो सेडुक नामना ब्राह्मणने वडां आपी ते ठेकाणें ते सेडुकने राखीने सर्वलोक प्रभुने वांदवा गया. पढी ते सेडुक ब्राह्मण बीजे स्थानकें जवाने असमर्थ होतो हवो. पण तृषा लागवाथी मरण पामीने आगल रहेली वाव्यने विषे देडको थयो. ते वाव्यमां जल जरवा आवेली एवी श्राविकाना मुखथी श्रीवीरजगवान् आव्या एम सांजलीने जातिस्मरण ज्ञान उपनुं तेवारें वीर जगवान्ने वांदवाने देडको चाव्यो रस्तामां श्रेणिकराजाना घोडानी खरी थी चंपाइ देडको मरण पाम्यो त्यांथी ते दर्डरांगनामनो देव थयो पढी ते देवें महोटी रुद्धि सहित श्रीवीरजगवान पासो आवीने वंदन कथुं ॥ १७ ॥

ध्यातः परोक्षेपि जिनस्त्रिशुध्या, जीर्णान्निधश्रेष्ठिवदिष्टसिद्ध्यै ॥

सिंधुप्रवृद्ध्यै कुमुदौघलह्म्यै, चकोरतुष्ट्यै विधुरभ्रगोपि ॥ १८ ॥

अर्थः—(जिनः के०) जगवान् (परोक्षेऽपि के०) अप्रत्यक्ष होय तो पण (त्रिशुद्ध्या के०) मन वचन कायानी शुद्धियें करीने (ध्यातः के०) ध्यान कखा ठता (जीर्णान्निधश्रेष्ठिवत् के०) जीर्णनामाश्रेष्ठिनी पेटें (इष्टसिद्धयै के०) वांछितनी सिद्धिने आपे ठे जेम (अन्नगोपि के०) आकाशमां रह्यो एवो पण (विधुः के०) चंडमा जे ते (सिंधुप्रवृद्ध्यै के०) समुद्रनी वृद्धि ने माटे तथा (कुमुदौघलक्ष्म्यै के०) कमलना उधनी शोजानेमाटे तथा (चकोरतुष्ट्यै के०) चकोरपक्षीनी तुष्टिने माटें शुं न होय ? ना होयज.

आंही जीर्णश्रेष्ठिनी कथा कहे ठे. चंपानगरीनेविषे श्रीवीरजगवान् चो मासुं रह्या त्यां जीर्णश्रेष्ठि आवीने वीरजगवानने कहे ठे के महाराज ! पारणने दिवसे मारे घेर पारणुं करवा आवजो. पढी वीरजगवान् तो पारणने दिवसे मिथ्यादृष्टि अजिनंवश्रेष्ठिने घेर पारणुं करवा गया, तेणे आ जैनदर्शनी ठे एवी बुद्धियें कुष्माण्णं करी पारणुं कराव्युं. तेना घरमां त्रीश कोडी स्वर्णरत्न अने रूपैयानी देवतांउएं वृष्टि करी पढी ते नगरना राजायें कोइ एक मुनिनी आगल कखुं के महाराज ! अमारुं नगर धन्य ठे जेमां श्रीवीरजगवाने पारणुं कखुं. पारणुं करावनार जाग्यवान् अजिन वश्रेष्ठि ठे. त्यारें मुनियें कखुं के हे राजा ! ते शेतें तो इव्यपारणुं कराव्युं परंतु जावपारणुं तो जीर्णशेतें कराव्युं ठे जेने प्रसादें करी ते देवता याज्ञे माटे जावज प्रमाण ठे. एम जाणवुं जाव विना सर्वे मिथ्या जाणवुं ॥ १७॥

नव्योगुरुः सुरतरुर्विहितामितर्हि, यत् केवलाय कव

लार्थिषु गौतमोऽनूत् ॥ तापातुरेऽमृतरसः किमु शौ

त्यमेव, नाप्रार्थितोऽपि वितरत्यजरामरत्वम् ॥ १८॥

अर्थः—(नव्यः के०) नवीन एवा (गुरुः के०) गुरु, ते (सुरतरुः के०) कल्पवृक्ष समान ठे. वली केवा ठे ? तो के (विहितामितर्हिः के०) अण याच्यायका पण प्रमाण विनानी रुद्धिना देवावाला ठे (यत् के०) जे कारण माटे (गौतमः के०) गौतमऋषि तो (कवलार्थिषु के०) कवलनी याचना करनार, पारणार्थी तापसोने विषे (केवलाय के०) केवलज्ञानने माटे (अनूत् के०) थाता हवा अर्थात् गौतम ऋषि कवलनी याचना क रनारने केवल ज्ञानना दातार थया (अप्रार्थितोपि के०) नहि प्रार्थना क

रेला एवा पण गुरु (अजरामरत्वं के०) अजरामरपणाने (नवितरति के०) नहि आपे शुं ? अर्थात् आपेज ठे. जेम (तापातुरे के०) तापेंकरी आतुर एवा मनुष्यने विषे (अमृतसरः के०) अमृतसर (किमु के०) शुं (शैत्यमेव के०) शीतलपणाने न पामे शुं ? पामेज.

आहिं गौतमस्वामीनी कथा कहे ठे. एकदिवस श्रीवीर मुखयकी गौतमें एवुं सांजवुं के जे स्वलब्धियें करीने अष्टापद पर्वतउपर चढीने चोवीश जिनने नमस्कार करे ते तेज नवमां मोहने प्राप्त थाय ठे तेवारें. गौतमस्वामी गगनमार्गें करी अष्टापद पर्वतनेविषे गया. तेमने गगनमार्गयकी आव ता जोइने पन्नरसोत्रण तापसो चिंतववा लाग्या जे आ पुरुष केवी रीतें आठ योजन उंचा पर्वत उपर चढी. शकशे ? तेटलामां तो गौतम गणधर, रविकिरणोनुं अवलंबम करीने गिरिपर चढी गया. त्यां चोविशजिनने नमस्कार कखो. रात्रें रह्या त्यां श्रीवज्रस्वामीना जीवें तिर्यक्जृंजकदेव पणे. तेने बोध कखो. प्रातःकालमां गिरिथकी उतरता गौतमस्वामीयें रस्तामां पंदरसो ने त्रण्य तापसोने प्रतिबोध्या. पढी डुधना नरेला एकपात्रें करी सर्वने पारणुं करावुं अक्षीणमहाणसी लब्धियेंकरी परम अन्ननी वृद्धि थइ. पांचशे साधुने चलुं करतां केवलज्ञान उत्पन्न थयुं अनेपांचसोने समवसरण जोतां केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. तथा पांचसोने श्रीवीरजगवाननीवाणी सां नलतां केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. कहेलुं ठे के ॥ कोडिन्नदिन्नसेवा, लनाम एपं च पंचसय कलिए ॥ पडिबुद्धे गोयमदं, सणेण पणमामि सिद्धिगया ॥ १ ॥ १ ए॥

कुबोधमतयोजितः कुगुरवोजमाख्यादिवत्, पुनः कचन वज्रवत्, सुगुरवोऽमलाजन्मतः ॥ करीरपिचुमंदवन्नघनसारसच्चदना, घनान च खरोष्ट्रवज्जयतुरंगजघ्निपाः ॥ २० ॥ गुरुद्वारं १

अर्थः—(जमाख्यादिवत् के०) जमाख्यादिकनी पेठें (कुबोधमतयः के०) कुत्सितज्ञानमां ठे मति जेनी एवा (कुगुरवः के०) कुगुरुज जे ठे ते मलवा तो (अजितः के०) सुलज ठे (पुनः के०) वली (जन्मतः के०) जन्मथकी (अमलाः के०) निर्मल, एटले निष्पाप एवा (सुगुरवः के०) सुगुरु जे ठे ते तो (वज्रवत् के०) वज्रस्वामीनी पेठें (कचन के०) कोष्क ठेकाणेन होय. जेम (करीरपिचुमंदवत् के०) केरडा

लींबडा वगेरेना जाड घणा होय ठे पण (घनसारसच्चंदनाः के०) कर्पूर चंदननां वृद्धो (घनाः के०) जाजां (न के०) नथी होतां (च के०) व ली (खरोष्ट्रवत् के०) गर्दज उंटनी पेठें कुगुरु घणा होय ठे तथा (जय तुरंगजइन्द्रिपाः के०) जेणें करी संग्राममां जीताय एवा जयजातना अश्वो तथा जइजातीना हाथीयो जे ठे ते घणा (न के०) नथी होता. तेम कु गुरु घणा होय ठे अने सुगुरु घणाज थोडा होय ठे.

आहिं.जमालीना तथा वज्रस्वामीनो दृष्टांत ठे. तेमां प्रथम जमालीनी कथा कहे ठे. श्रीमहावीरस्वामीना जमाइ जमालि नामा राजकुमारें पोता नी स्त्री सहित जगवान पासेंथी दीक्षा लीधी क्रमेंकरी तेने आचार्यपद प्राप्त थयुं तेना परिकरमां पांचगों साधु रहेता एक दिवस ते जमाली आचार्यने शरीरें ज्वर आव्यो त्यांरें साधुने कहुं के मारे माटे संथारो करो,के जेथी हुं सुइ जाउं, त्यारें ते साधुयें पथारी करवा मांमी एवामां वली पाबुं जमालीयें कहुं के संस्तारण कहुं के नहिं ? साधुयें कहुं हा मा हाराज पथारो. ते सांजली जमाली आचार्य त्यां आव्या. पथारी कराती हती ते जोइने बोल्या हे साधुउ ! तमें तो सत्यवक्ता ठो ने खोटुं गुं कर वा बोल्या जे हा संस्तारक कस्यो ठे ? ते बोल्या महाराज अमे असत्य नथी बोल्या त्यारे सूरि कहे ठे के तमें खोटुं बोल्या ? कारण करेलुं कार्य होय ते नेज करेलुं ठे एम कहेवुं एम ते उत्सूत्रप्ररूपनार निन्हव थया. तेमां ते जमालीनी स्त्री महासती ते श्रीमहावीरनी पुत्री हती, तेने कोइ एक कुं जकार श्रावके कांबलीना एक प्रदेशना ज्वालनें करी बोध कस्यो तेथी बोध पामी पण जमाली प्रतिबोध पाम्यो नही निन्हवज रह्यो.

हवे वज्रस्वामीनी कथा कहे ठे. श्लोक ॥ यः पालनस्थः, श्रुतमध्यगीष्ट, षाण्मासिकोयश्चरितानिजाषी ॥ त्रिवार्षिकः संघममानयद्यः, श्रीवज्रनेता न कथं नमस्यः ॥१॥ तुंबवनसन्निवेशें धनगिरिनामा श्रेष्ठीनी स्त्री सुनंदा नामें हती तेने वज्र नामे पुत्र थयो ते पारणामां रहेता तेवारें साध्वीउं एकाद शांगी जणती हती ते सांजलतावेंत जणी गया अने त्रणवरसना थया तेवारें तेणे दीक्षा ग्रहण करी. पढी दिन दिन गुणना वधवाथी तेने गुरुयें आचा र्यपद दीधुं. एक दिवस श्रीवज्राचार्य विहार करता ठता कुसुमपुर नामे नगरें गया ते नगरमां नगरशेठने घेर उत्तरेली एवी साध्वीउयें श्रीवज्रस्वामीनी रू

पसंपत्ति वखाणी ते शेठनी दीकरी सौजाग्यमंजरीयें सांजली तेथी ते श्री वज्रस्वामीने विषे अनुरागिणी थइ थकी पोतानां माता पितापासें बोली के एक वरदान तमारी पासें मागवा इहुं बुं. त्यारे पितायें कहुं के माग्य. ते वखत कन्या कहे ठे के श्रीवज्रस्वामी विना बीजा पुरुष साथे मने वरा ववी नही. आवो आग्रह पोतानी कन्यानो जोइने ते नगरशेठ पोतानी कन्याने तथा एक कोटि धनने जइने श्रीवज्रस्वामी पासें जइने कहेवा ला ग्यो के हे प्रजो ! आ कन्याने आप वरो अने कोटिधन ग्रहण करो मारी उपर प्रसन्न थाउ त्यारे सूररीयें कहुं के हे शेठ ! ए वाक्य बोल्या ते तमो ने घटे नही. जेणे सर्व स्वधन, कनक, वगरे त्याग कहुं ठे एवा मुनिने विषयो विष समान दुःखदायक शाय ठे. कहेलुं ठे ॥ विसयविसं हालह लं, विसयविसं उक्कडं पियंताणं ॥ विसयविसायन्नंपिव, विसयविस विसोह या हुंति ॥ १ ॥ कोडिसहेहिं धणसं, चयस्स गुणसुजरियाइ कन्नाए ॥ न विलुओ वयर रिसी, अलोचया एस सादूणं ॥ २ ॥ ए प्रकारनी वज्रस्वामीनी वाणी सांजलीने ते कन्या दीक्षाने ग्रहण करती हवी. त्यां श्रीवज्रस्वामीना उपदेशथी अनेक जीवोयें दीक्षा ग्रहण करी ॥ २० ॥

विज्ञाय धन्याजिनधर्ममर्म, रज्यंति शय्यंजववन्न जाड्ये ॥ पी
त्वा सिताजावितधेनुडुग्धं, कोवाम्लतक्रार्कपयांसि पश्येत् ॥ २१ ॥

अर्थः—(धन्याः के०) सुजाग्य जाणवा. जे (जिनधर्ममर्म के०) जिन धर्मना मर्मने (विज्ञाय के०) जाणीने (जाड्ये के०) जाड्येनेविषे (शय्यं जववत् के०) शय्यंजवस्वामीनीपेठें (न रज्यंति के०) राग करता नथी ते धन्य ठे. अर्थात् जडजावनेविषे आसक्त नथी थता ते धन्य जाणवा, शय्यं जव नष्ट मनकनो पिता दशवैकालिकनो कर्त्ता जिनप्रतिमाने जोइने बोध पाय्यो. अहो कष्टमहो कष्ट कोइ तत्त्व जाणता नथी ! एम साधुनां वचन सांजलीने गुरुने तत्त्व पूढीने मिथ्यात्व यागादिथकी वैराग्य पामीने प्राप्त थइ ठे उजयशिखा जेने एवो ठतो शय्यंजवनामा आचार्य थयो. त्यां दृष्टांत कहेठे. (सिताजावित के०) शर्करायें मिश्रित एवुं (धेनुडुग्धं के०) गायतुं जे दुध, तेने (पीत्वा के०) पान करीने (कः के०) कयो पुरुष (आम्लतक्र के०) खाटी ठासने (वा के०) अने (अर्कपयांसि

के०) आकडाना डुधने (पश्येत् के०) जोवे? अर्थात् खाटी ठास तथा आकडाना दूध सामुं जोवेज नहिं, तो नह्ण तो केमज करे.

अहिं शय्यंजव स्वामीनीकथा कहे ठे. राजगृही नगरीने विषे मोटी स मृद्धि वालो शय्यंजवनामा नट वसे ठे. ते धर्मार्थी यको लोकोने यज्ञ क रावे ठे. एटलामां पोताने पाटयोग्य पात्रने जोता एवा प्रजव स्वामीयें ते ना यज्ञमां बे साधु मोकल्या अने ते साधु बोल्या के अहो कष्ट महोकष्ट तत्त्व कोइ जाणतुं नथी. एवुं वचन सांजलीने शय्यंजवें साधुने पूठ्युं. के त त्व ते शुं ठे? ते कहो कारण के जैनदर्शनी कल्पांतमां पण असत्य जा षण करता नथी. त्यारें साधुयें कह्युं के अमारा गुरुपासें आवो ते तत्त्व कहेसो ते सांजली तेनी साथे तेमना गुरु आगल गया. अने गुरुने पूठ्युं के हे गुरो! तत्त्व ते शुं ठे? त्यारें गुरुयें कह्युं के तमारो याजक कहेसो ते सांजली पाठा वली तत्काल शय्यंजवें उपाध्यायने पूठ्युं के तत्त्व ते शुं ठे? ते कहो. कारण जैनो कल्पना अंतमां पण असत्य बोलता नथी. माटे जो तमे सत्य नहिं कहो तो शिरहेदमांज तत्त्व ठे एम वेदवाक्य ठे माटे त मारुं शिर हेदी नाखीश. एम कही हाथमां खड्ग उपाड्युं तेवारें याज्ञिको यें तेना यज्ञस्तंजनी नीचें रहेली शांतिनाथनी प्रतिमा देखाडी तेवारें श य्यंजव स्वामीयें प्रतिबोध पामीने सगर्जा स्त्रीने मुकीने गुरुनी पासे व्रतग्र हण करी अनुक्रमें आचार्यपद पाम्या. तेमना पुत्र मनकनुं शेष ठ महीना नुं आयु रह्युं तेवारें पोताना पुत्रने माटे दशवैकालिक रच्युं. ठ मासनी दीक्षा पालीने ते मनक पण देवलोकें गयो ॥ ११ ॥

लब्धे जडः कोपि हितेऽपि धर्मे, स्तौत्यक्तसौ
ख्यानि शशीव राजा ॥ न पंकजं जेक उपैति
पंकं, क्रमेलकोनाम्रमुपैति निबम् ॥ १२ ॥

अर्थः—(कोपि के०) कोइ पण (जडः के०) मूर्ख प्राणी, (हिते के०) हित करनार एवा (धर्मेपि लब्धे के०) धर्म प्राप्त थये ठते पण (शशी के०) शशी नामा (राजा के०) राजानी (इव के०) जेम (अक्षौख्यानि के०) इंडियोनां सुखने (स्तौति के०) वखाणे. अर्थात् शशीराजा जिनधर्म पाम्या पढी पण इंडियसुखनें माटे आकांक्षी थयो तेनी पेठें ते जड पण

થાય છે. આંહી દૃષ્ટાંત કહે છે કે જેમ (જેકઃ કે૦) મેડકો (પંકજં કે૦) કમલને (નવપૈતિ કે૦) પ્રાપ્ત થાતો નથી પરંતુ (પંકં કે૦) ગારાને પ્રાપ્ત થાય છે તથા (ક્રમેલકઃ કે૦) ઝંટ તે (આમ્રં કે૦) આંબાને (નવપૈતિ કે૦) નથી પ્રાપ્ત થાતો પરંતુ (નિંબં કે૦) નિંબવૃક્ષને પ્રાપ્ત થાય છે ॥

આંહી શશીરાજાની કથા કહે છે. શુક્તિમતી પુરીને વિષે સૂર અને શશી બે જાણે રાજ્ય કરતા હતા એકદિવસે બેઢુજણ યદ્યાનને વિષે શ્રીશીલ સાગર ઉપાધ્યાયની પાસે ધર્મની દેશના સાંજલતા હતા, તેમાં આ શ્લોક શ્રવણ કહ્યો તે જેમ કે ॥ માનુષં જવમવાપ્ય દક્ષિણા, વર્ત્ત શંખમિવ યે જવાંબુધૌ ॥ પૂરયેત્સુકૃતગંગવારિણા, પાપવૃત્તિસુરયા ન ચોત્તમઃ ॥ જાવાર્થઃ—જે જીવ મનુષ્ય દેહ પામીને જવાંબુધિને વિષે દક્ષિણાવર્ત્ત શંખની પેઠે સુકૃતરૂપ ગંગાજલને પૂરે, તે ઉત્તમજીવ જાણવો. તથા જે જીવ જવાંબુધિને વિષે મનુષ્યદેહરૂપ દક્ષિણાવર્ત્ત શંખને પાપવૃત્તિરૂપ મદિરાયેં કરીને જરે છે તે જીવ ઉત્તમ નહિ ॥ આ ગુરુવાક્ય સાંજલીને સૂરરાજા બોધ પામ્યો અને ધર્મચરણ કરવા લાગ્યો અને શશી રાજા ઉપદેશ સમજીને ઇંદ્રિયસુખને જો ગવે છે, પરંતુ ધર્મનું આચરણ કરતો નથી. પઠી વૃદ્ધજાણે ઘણો સમજાવ્યો તો પણ તેણે વિપયાસક્તિ ઢોડી નહી. પઠી તેમરણ પામી નરકેં ગયો. અને સૂરરાજા સ્વર્ગે ગયો. ત્યાં અવધિજ્ઞાનેં કરી જાણે નરકમાં પડેલો જોયો તેવારેં તે દેવ પોતેં ત્યાં નરકમાં ગયો તે સૂર રાજાની સમૃદ્ધિ જોણે શશી રાજા પશ્ચાત્તાપ કરે છે અને જાણે કહે છે કે હે જાણે ! ત્યાં જણે મારા દેહનું જેદન કરો જેદન કરો અને મને સ્વર્ગસુખ મલે, તેમ કરો. તે સાંજલીને તેને મહોટો જાણે કહેવા લાગ્યો કે હે જાણે ! જીવરહિત જડદેહની કદર્યના કરે શું થાય ? પૂર્વજન્મેં જીવ હોય તેવારેં કષ્ટ કહ્યું હોય તોજ તેને સુખ મલે, હવે શું મલે ? એમ કહીને તે દેવ પોતાના સ્થાનક પ્રત્યેં ગયો. કહ્યું છે કે ॥ નરયજ્ઞો સસિરાયા, બહુ જણે દેહ જાલણા સુહિત ॥ પડિતમિ જાણે જાણ, અંતો મે જાય તં દેહં ॥ ૧ ॥ કો તેણ જીવરહિયે, એ સંપયં જાણે એણ હુજ્જ ગુણો ॥ જણે પુરા જાયંતો, તો નરણ નેવ નિવડં તો ॥ ૨ ॥ જાવા ઉસાવસેસં, જાવય થોવોવિ અભિ વિવસાત ॥ તાવ કરિ જ્ઞાપ્પહિયં, માસસિરાયા વસોદેસિ ॥ ૩ ॥

अष्टाब्दोपि तथा विधव्रततपः स्वाध्यायकृत्यासहो,
प्युच्चैर्ध्यानबलेन कर्मरिपुर्निर्मुक्तोतिमुक्तोमुनिः ॥ श
क्त्या गढत तन्न किं हितपथं मुक्त्वा प्रमादोत्तरं, श्रूयं
ते च मदालसा तनुजुवो बाल्येपि योगोज्ज्वलाः ॥१३॥

अर्थः—हे नव्यजीवो ! (अष्टाब्दोपि के०) आठ वरसनी उमर वालो
एवो पण अने (तथाविधव्रततपःस्वाध्यायकृत्यासहोपि के०) जे शास्त्रोक्त री
तें करवा दुःकर एवां अहिंसादिक बारव्रत तथा तपःस्वाध्याय करवामां अ
शक्त कारण के अत्यंत नानो ठे. एवो पण (अतिमुक्तः के०) अतिमुक्तना
मा (मुनिः के०) मुनि ते (उच्चैर्ध्यानबलेन के०) उंचा एवा ध्यानबलें
करीने (कर्मरिपुर्निर्मुक्तः के०) कर्मशत्रुथकी मुक्त थयो. (तत् के०) ते
कारण माटे (शक्त्या के०) पोतानी शक्तियें करी हे नव्यो ! (प्रमादोत्तरं
के०) प्रमादथकी उत्तर अर्थात् आलस्य तेने (मुक्त्वा के०) मूकीने (हित
पथं के०) हितमार्गप्रत्ये (किं के०) केम (नगढत के०) जाता नथी ?
त्यां दृष्टांत कहे ठे. जेम के (मदालसातनुजुवः के०) मदालसाना पुत्रो,
(बाल्येपि के०) बालपणामां पण मातायें बोध कखा ठता दीक्षा लइने (यो
गोज्ज्वलाः के०) ध्यानमां निर्मल थइ गया. एम (श्रूयंते के०) संजलाय ठे ॥

आहिं अतिमुक्तरूपिनी कथा कहे ठे. शावस्ती नगरीनेविषे रत्नादित्य
नामा कोइ श्रेष्ठ वसे ठे. तेनो पुत्र अतिमुक्त नामा हतो. तेंणे ठ वर्षेनी
उमरमां श्रीशीलंधराचार्यनी पासें दीक्षा ग्रहण करी. एक दिवस श्रीगुरु
नी साथें बहिर्नूमिकायें गयो. गुरु जल लइने बीजे ठेकाणे जुदा गया. अ
ने ते क्रुद्धक हतो ते पोतानी पासें कांचली हती तेने लघु तलावनेविषे
फेंकी दीधी अने ते काचली जलमां तरवा लागी त्यारे ते अतिमुक्तनामा
क्रुद्धक कहेवा लाग्यो जे जुवो जाइउ आ मारी बेडी तरे ठे ए प्रकारें बो
लता ते पुत्रने गुरुयें दीतो. पढी ज्यारे पोताने स्थानकें आव्यो त्यारें गुरु
यें कह्युं के, तुने मोहोदुं पाप लाग्युं कारण के तें मृत्तिकानी अने नीरनी
विराधना करी. माटें ईर्यापथिकी रूडी रीतें पडिक्कम ते सांजली ते ईर्याप
थिकीने अर्थथी प्रतिक्रमतो ठतो “ दगमट्टीमक्कडा ” ए पद तथा अर्थनो
उच्चार करतो शुक्लध्याने करी केवल ज्ञानने प्राप्त थयो.

આ કાચ્યમાં બીજી મદાલસાની કથા છે, તે કહે છે. કાંચનપુરને વિષે ક્ષત્રુધ્વજ રાજા રાજ્ય કરે છે. તેની મદાલસા નામે પટ્ટરાણી હતી. તેણે અનુક્રમે સંસારજોગને જોગવતાં પુત્ર પ્રસવ્યો રાજાયે પુત્રજન્મ મહોત્સવ કહ્યો. તે બાલક પારણામાં પોઢ્યો હતો રુદન કરે છે. ત્યારે તે મદાલસા તેને હિંચકાવતી આ શ્લોક કહે છે કે ॥ મૃત્યોર્બિંજેષિ કિં બાલ, સચ જી તં ન મુંચતિ ॥ અજાતં નૈવ શૃણોતિ, કુરુ યત્નમજન્મનિ ॥ જાવાર્થ:-હે બાલક ! મૃત્યુથી શા માટે જય પામે છે ? તે મૃત્યુ બીહીતા પ્રાણીને પણ મુકતું નથી. અને જે ઉત્પન્ન થાતો નથી તેને કાલ પણ ગ્રહણ કરતો નથી. માટે તારો ફરી સંસારમાં જન્મ ન થાય તેવો ઉપાય કર. એવો અર્થ જાણીને બાલક પણ વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત થયો. રુદન કરતો બંધ થયો આવ વરસનો થયો ત્યાંજ તેણે યોગ ગ્રહણ કહ્યો. એમ સાત પુત્રો મદાલસાના ઉપદેશ કરી બાલપણામાંજ તપસ્વી થઈ ગયા ॥ ૨૩ ॥

શીલં તપશ્ચ બલદેવમુનિશ્ચરિત્વા, દાનં પ્રદાય રથકૃત્ત્રિતયે
 ડપ્યશક્તઃ ॥ એણોમુદા તદનુમોદનયા સુરોડ્જૂત, યોગાદિ
 સિદ્ધિમગમચ્ચતુરંગિતાંહિઃ ॥ ૨૪ ॥ શક્તિદ્ધારં સંપૂર્ણમ્ ॥

અર્થ:- (ત્રિતયે કે०) શીલ, તપ, જાવને વિષે (અશક્તોપિ કે०) અશક્ત એવો પણ (રથકૃત્ કે०) રથકાર સૂત્રધાર, (દાનં કે०) દાનને (પ્રદાય કે०) દઈને (સુરોડ્જૂત કે०) દેવતા થતો હવો. અને (બલદેવમુનિઃ કે०) બલદેવ મુનિ, (શીલં કે०) શીલને (ચ કે०) વલી (તપઃ કે०) તપને (ચરિત્વા કે०) આચરણ કરી દેવતા થયો તથા (એણઃ કે०) હરિણં હ તો તે (મુદા કે०) હર્ષ થકી (તદનુમોદનયા કે०) દાન શીલના અનુમોદન કરીનેજ (સુરોડ્જૂત કે०) દેવતા થયો. (હિ કે०) યશ્માત્ (ચતુરંગિતાંહિઃ કે०) ચતુરંગી ઇતિ પ્રસિદ્ધ (યોગાત્ કે०) સારા જીવના યોગ્યકી (સિદ્ધિ કે०) સિદ્ધિને (અગમત્ કે०) પ્રાપ્ત થયો.

આહીં બલદેવમુનિની કથા કહે છે, નવમ વાસુદેવ શ્રીકૃષ્ણ લઘુ જાડ વિપન્ન થયે હતા તેમના મહોટા જાડ બલદેવ વૈરાગ્ય પામી વ્રત ગ્રહણ કરી તુંગિકા પર્વતની ઉપર તપ કરતો હતો એક દિવસે કોઈ નગરને વિષે આહારને અર્થે જાતાં કૂવાના કાંઠા ઉપર રહેલી કોઈ સ્ત્રીયે તે કૃષિને

दीठा. ते मुनिनुं रूप जोवाथी आक्षिप्त थइ एवी ते स्त्रीयें घटने बदले पोताना ठोकराना गलामां दोरडानो फांसो घाल्यो. ऋषियें जोइने कहुं के अरे आ शुं करे ठे ? एम कही ते ठोकराना कंठमांथी दोरडी काढी ली थी. पढी ते ऋषियें जाण्युं जे धिक्कार ठे मारा रूपने के जेथकी आवां अ कार्य थाय ठे, माटे महारे आजथी कोइ दाहाडे पारणुं करवा नगरमां जा वुंज नही. पढी एक दिवसें ते पर्वतनेविषे काष्ठकापवानें माटे मोहोटा सा यने लेइने कोइ रथकार आव्यो तेने जोइ ते मुनिनी साथें रहेलो मृगलो जातिस्मरणज्ञानेकरीने ते बलदेवमुनिने पारणार्थें त्यां सुतार पासें लाव तो हवो. ते रथकार मध्यान्हें अतिथिने प्राप्त थयेला जोइने हर्षित थयो ठतो अन्ननो पूरेलो पोतानो थाल लावी देवाने उत्सुक थतो हवो. ऋषि यें पात्र धरी वहोछुं ते वखत हरिणें ते दाननुं अनुमोदन कहुं तेज अव सरनेविषे अर्द्ध कपाइ गयेली एवी जाडनी शाखा वायुना जोरथी जांगी गइ अने ते त्रणे उपर पडवाथी ते त्रणेय मरण पामीने ब्रह्मदेवलोकने विषे देवता थया कहुं ठे के ॥ अप्पहिय मायरंतो, अणुमोयंतो अ सुह गइं लहइं ॥ रहकार दाणअणुमो, अगोअ मिगो जहय बलदेवो ॥

शमेन सिद्ध्यन्ति मतानि कृष्णा, नु जर्षिवत्तीव्रतपोस्तु वा मा ॥ दि
नाधिनाथेन कृतेऽन्नपाके, संधुक्त्वा कः कुरुतेऽनलस्य ॥ १५ ॥

अर्थ:- (शमेन के०) समतायें करीने (मतानि के०) मनोजिष्ट (कृष्णानुजर्षिवत् के०) कृष्णानुजर्षिनी पेठें (सिद्ध्यन्ति के०) सिद्ध थाय ठे मांटे (तीव्रतपः के०) तीव्रतप, (अस्तु के०) हो (वा के०) अथवा (मा के०) म हो. तथापि समतायें करी सर्व अजीष्टसिद्ध थाय ठे. जेम कृष्णनो अनुज एटले नानेरो जाइ गजसुकुमाल ऋषि तपविना श्वसुरे क रेला अग्निना कष्टने सहन करतो ठतो सिद्धिने पाम्यो तेनी पेठे सिद्धिने पा मे ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (दिनाधिनाथेन के०) सूर्यें करी (अन्नपाके कृते के०) अन्नपाक करे ठते (कः के०) कयो पुरुष, (अनलस्य के०) अग्निनुं (संधुक्त्वा के०) सलगाववुं तेने (कुरुते के०) करे. ना कोइ न करे.

आंधी गज सुकुमालनी कथा कहे ठे. द्वारिका नगरीनेविषे श्रीकृष्णवासु देव राज्य करे ठे. तेनो नानो जाइ गजसुकुमाल नामें हतो, ते सर्व दशार्ह

ने घणोज वालो हतो ज्यारें युवान थयो त्यारें श्रीकृष्णे तेने बे कन्या प
 रणावी श्रीनेमीनाथनी पासें धर्म देशना सांजली प्रतिबोध पामी बेहु कन्या
 नो त्याग करी ते दिवसेंज व्रत ग्रहण करतो हवो. तेणे जगवानने पूठयुं के
 महाराज ! मने क्यारे क्यां मोक्षप्राप्ति थारो प्रभुयें कह्युं के, हमणांज स्मशा
 नमां जो कायोत्सर्ग करे, तो मोक्ष थाय. आ वात गजसुकुमाल सांजली
 ने स्मशानमां जइ कायोत्सर्गमां उजो रह्यो. ते समयने विषे श्वसुर सोमि
 ल नामा ब्राह्मणें तेने जोयो अने ते केहेवा लाग्यो के हे पापी ! मारी पु
 त्रीने मुकीने आवो आ पाखंड शुं करे ठे ? एम कहीने ते दुरात्मायें खे
 रना काष्ठना अग्निना अंगारानुं गाडुं तेनी उपर नाख्युं अने त्यांथी चा
 ल्यो गयो. ते गज सुकुमाल समता आणी उपसर्गने सहन करतो ठतो
 बलतां बलतां केवलज्ञान पामीने सिद्धिने प्राप्त थतो हवो कहेलुं ठे के ॥
 सपरिक्लम्भराजल, वा ईएण सीसे पलिवीए नियए ॥ गयसुकुमालेण स्वमा, तहा
 कया जहा सिवं पत्तो ॥ १ ॥ ॥ २५ ॥

प्रीत्यै शमी स्वपरयोरपि चंद्ररुद्र, शिष्योयथात्मनि

गुरावपि केवलध्या ॥ सप्तर्षिसंगतिमवाप्य विशा

खनामा, चौरौऽप्यनूद्विलसदुज्ज्वलदिव्यशक्तिः ॥२६॥

अर्थः—(शमी के०) उपशम करनारो प्राणी, (स्वपरयोरपि के०) पो
 ताने तथा परने पण (प्रीत्यै के०) प्रीतिने माटे थाय ठे. (यथा के०)
 जेम (चंद्ररुद्रशिष्यः के०) चंद्ररुद्राचार्यनो शिष्य (केवलध्या के०) केवलज्ञा
 ननी रुद्रियें करीने (आत्मनि के०) पोतानेविषे तथा (गुरावपि के०) चं
 रुद्राचार्यनामा गुरुने विषे प्रीति पात्र थयो. वली लुंठवाने आवेलो (विशाखः
 नामा के०) विशाख नामा (चौरौपिः के०) चोर पण तीर्थयात्राने माटे आ
 काश मांथी उतरता एवा (सप्तर्षिसंगतिं के०) सात ऋषिनी संगतिने (अ
 वाप्य के०) पामीने (विलसदुज्ज्वलदिव्यशक्तिः के०) प्रकाशित ठे उज्ज्वल
 दिव्य कीर्त्ति जेनी एवो थयो. वली “जाड घोडो संसार थोडो” एम बोलतो
 अने घोटकना वृद्धनी चोतरफ बार वरस फरतां फरतां ते दिव्यशक्तिवालो
 थयो तेज सात ऋषिना उपदेशथी वाल्मीकीऋषि एरीते प्रसिद्ध थयो.

आमां बे दृष्टांतमां प्रथम चंद्ररुद्रना शिष्यनी कथा कहे ठे. ताम्रलिति

नगरीनेविषे गंगदत्तनामा शैवतो सागर नामेंपुत्र हतो तेने पितायें रुडा कुल नी कन्या परणावी. ते पुत्र पोताना सालानी साथे चंद्रगुरुने उपाश्रयें गयो. त्यारें तेना सालायें मशकरी करी जे हे कुमार ! तूं शुं गुरुपासेंथी दीक्षा ग्रहण करीश ? ताहरे तो गुरुनो पडखुं मूकखुं नहिं एम पोताना बनेवीने कहीने पढी गुरु प्रत्यें कहेवा लाग्यो हे महाराज ! आने दीक्षा आपो. ए प्रकारें साले उपहासथी कहे ठते गुरयें कोपायमान थइ जस्में करी.तेना शिरनुं लुंठन कखुं. पढी तें कुलीन पुत्र गुरुने कहेवा लाग्यो के, आ नगरने तमे मूकी दीयो, नहिं तर मारा स्वजनो मनें व्रतनो त्याग करावशे त्यारें गुरु कहे ठे मारी पींढीमां चालवानी शक्ति नथी माटे हुं चाली शकुं नहिं. तेवारें ते शिष्य गुरुने पोताना स्कंधपर बेसाडीने रात्रियें गाम मूकी चाट्यो गयो उंची नीची जंगामां चालतां गुरुने ज्यारे धशको लागे त्यारे ते गुरु शिष्यने दंभथी ताडन करे अने डुर्व चन कहे. जे हे पापिष्ठ ! सारा मार्गमां केम चालतो नथी ? त्यारे शिष्य कहे के हे महाराज ! ह्मायें करी महारो अन्याय सहन करो. हुं अप राधी तूं एम पोताना स्वरूपने निंदतो निंदतोज केवलज्ञान पाम्यो ते वात गुरुने जाणवामां आवी तेवारें गुरु पण ते शिष्यने पगें पज्यो अने मिथ्या डुष्कृत देता गुरुने पण केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं.

हवे बीजी विशाख चोरनी कथा कहे ठे. कांपित्य नगरनेविषे बलज ५ नामा श्रेष्ठी वसे ठे. तेनो विशाख नामा पुत्र ते बापने अत्यंत वालो हतो. तेथी बालपणामांज ते पुत्रने सर्वकलामां कुशल अने सर्व शास्त्रनो पारगामी कखो तेने यौवनावस्थामां सारी तदनुरूप कन्या परणावी एक दिवस रस्तामां चालतां कौतुकें करी जुगारना स्थानमां जइने बेठो. त्यां थोडे थोडे तेने द्यूत रमवानुं व्यसन थयुं. द्यूत रमतो ठतो सर्वस्व हारवा लाग्यो पितायें वाखो तो पण रम्या विना रहे नहिं एम करतां बापना घरनी सघली पुंजी हारी गयो. एक दिवस ते पापीयें वनमां फरतां मूर्ति मंत उपशमरूप एवा सप्तऋषिउने जोया. तेवारें तेनी समीपें आवीने बेठो तेणें धर्मोपदेश कखो ते विशाख, लघुकर्मी होवाथी दीक्षा ग्रहण करी तेने अतिचार रहित पालीने सौधर्म देवलोके देवता थयो. इतिशमप्रकरणं ॥

વ્રતમપિ બહુ ચીર્ણે સાતિચારં કુગત્યૈ, દિનમપિ શુચિ મુક્ત્યૈ
પુંમરીકાદિવત્તત્ ॥ અહહ દહતિ ચિત્રાવારિપૂરોઽપિશસ્યં,
નૃશમપિ કૃશપાથઃ સ્વાતિજં પાતિ જંતૂન્ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:- (વ્રતમપિ કે૦) વ્રત જે છે તે પણ (સાતિચારં કે૦) અતિ ચારોયેં સહિત (બહુ કે૦) જાજા દિવસ સૂધી (ચીર્ણે કે૦) પાણું હોય, તો (કુગત્યૈ કે૦) માઠી ગતિને માટે એટલે નરકને માટે થાય છે. (તત્ કે૦) તેજ વ્રત, (દિનમપિ કે૦) એક દિવસ પણ (શુચિ કે૦) નિરતિ ચાર પણાયેં કરીને પાલ્યું હોય તો (પુંમરીકાદિવત્ત કે૦) પુંમરીક કુંમરી ક બે જાડુંની પેઠેં થાય છે. જેમ કુંમરીકેં ઘણા દિવસ પર્યંત વ્રત પાલ્યું પણ સાતિચાર વ્રત પાલ્યું તેથી તેને તે નરકને માટે સાધનનૂત થયું અને પુંમરીક તેનો જાડ હતો તેણે થોડો કાલ વ્રત અતિચારરહિત પાલ્યું તો તેને મુક્તિને માટે સાધન થયું. તેમ બીજાને પણ જાણવું ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે (અહહ કે૦) સ્વેદકારક છે કે (નૃશમપિ કે૦) અત્યંત એવો પણ (ચિત્રાવારિપૂરોપિ કે૦) ચિત્રા નદ્યત્રમાં વરસેલા મેઘના જલનો સમૂહ છે તે પણ (શસ્યં કે૦) ધાન્યને (દહતિ કે૦) બાલી નાખે છે. અને (સ્વાતિજં કે૦) સ્વાતિનદ્યત્રમાં વરસેલું એવું (કૃશપાથઃ કે૦) થોડું એવું જલ તે (જંતૂન્ કે૦) સર્વ પ્રાણીને (પાતિ કે૦) રક્ષણ કરે છે.

હવે આ ઠેકાણે કુંમરીક તથા પુંમરીકની કથા કહે છે. પુષ્કલાવતી વિજયમાં પુંમરિકિણી નામની નગરીનેવિષે પુંમરીક કુંમરીક નામના બે જાડ્યે રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ તે બેહુયેં ગુરુની પાસેં દેશના સાંજલીને બેહુજાણા વ્રત લેવાના અર્થી થયા. એક કહે છે કે હું દીક્ષા ગ્રહણ કરીશ. બીજો જાડ કહે છે હું દીક્ષા લઈશ, પઠી કોઈ રીતેં વૃદ્ધ જાડની આજ્ઞા લેશે નાનો જાડ કુંમરીક દીક્ષા ગ્રહણ કરતો હવો. તેણે હજાર વરસ દીક્ષા પાલન કરી જ્યારેં તે કુંમરીક માંદો થયો ત્યારેં તે રૂષિને પુંમરીક રાજાયેં પોતાને ઘેર રાખી સેવા કરી. તે કુંમરીકેં રસલાંપદ્યથકી દીક્ષા મૂકી દીધી. અત્યંત આહારના પ્રયોગેં કરી ગૂઢવિશૂચિકાનો રોગ ઉત્પન્ન થવાથી વૈદ્યોયેં કહ્યું કે આ રસલોલુપ છે માટે એને ઔષધ કરવું અયોગ્ય છે એમ માની ઔષધ ન કરવાથી તે રૌદ્રધ્યાનેંકરી મરણ પામી નરકમાં ગયો. પઠી પુંમ

रीक तो मनःशुद्धियें करी थोडा दिवसज दीक्षा पालीने सर्वार्थसिद्धिविमानने विषे देव थयो ॥ वास सहस्संपि जइ, काकणं संजमं सुविउलंपि ॥ अंतं कि लिछनावो, नवि सिद्धइ कंमरीउ व ॥१॥ अप्पेणवि कालेणं, केवि जहा ग हिय सील सामन्ना ॥ साहंति नियय कळ्ळं, पुंमरीय महारिसि व जहा ॥२॥

व्रतेन शुचिनापि किं किमथ सज्जुरूपासनै, रुदायिनृपमा
रकश्रमणवत्सपापात्मनः ॥ शिरःस्थविषहन्मणिः फणिगणः
किमानंदनः, स चंदनवनस्थितः किमथ वा जगत्तापहृत् ॥ १७ ॥

अर्थः—(सपापात्मनः के०) पापयुक्त जेतुं मन ठे एवा पुरुषने (शुचिना के०) पवित्र एवा (व्रतेनापि के०), व्रतें करीने पण (किं के०) शुं ? कांहिज नहिं. वली (अथ के०). ए थकी अनंतर (सज्जुरूपासनैः के०) सा रा गुरुनी उपासनायें करीने पण (किं के०) शुं ? तो के कांहिज नहिं. केनी पैठें ? तो के (उदायिनृपमारकश्रमणवत् के०) उदायिनृपने मारनारं श्रमणनी पैठें, जेम ते पापात्मा उदायि राजाने मारवाने माटे श्रमण थगो. हवे त्यां दृष्टांत कहे ठे. (शिरःस्थविषहन्मणिः के०) शिरने विषे रह्यो ठे विषापहारी मणि जेने एवो (फणिगणः के०) सर्पसमूह, मनुष्यने (किं के०) शुं (आनंदनः के०) आनंदनो देनारो थाय ठे. ना थातो नथी, प रंतु प्रध्वंसक थाय ठे. (अथवा के०) अथवा (चंदनवनस्थितः के०) चंदनवननेविषे रह्यो एवो (सः के०) ते सर्पगण (जगत्तापहृत् के०) जग तता तापने हरण करनारो (किं के०) शुं थाय ठे ? ना थातो नथी.

आ ठेकाणे उदायिनृपमारक इव्यसाधुनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. श्रेणिक माहाराजाना पुत्र कोणिक नृपति तेनो पुत्र उदायी राजा पाडलीपुरने विषे राज्य करतो हतो. ते राजायें पोताना प्रचंमदोर्दमना बलें करी सर्व सामंत राजाउने स्वाज्ञापालक कख्या. पढी ते सर्व राजा उयें द्वेषनावथी घणुं इव्य आपी कोइ एक अधम कृत्रियने उदायिनृपने मारवाने माटे पाडलीपुरमां मोकव्यो. ते अधम कृत्रियें बीजो उपाय न जडवाथी कपटें करी सूरिपासें व्रत ग्रहण कखुं अने ते सूरि, अष्टमी, चतुर्दशी, पूर्णिमा, एटला दिवसने विषे सुधर्मना उपदेशने माटे राजनवनने विषे रहेता. बारमा वरसनी आखेरीमां जंधामां ठरी बांधी ते कपटीपण सूरिनी

साथें त्यां गयो पढी अवकाश जोइने लोहनी ठरीथी तेणे उदायि राजाने चीरी नाख्यो. गुरु जाग्या पढी धर्मना उद्गाहनी बीकथी गुरुयें पोतानुं शिर बुरीथी कापी नाख्युं. कथुं ठे के ॥ चेश्यदव विणासे, रिसिधाए पवयणस्स उद्गाहे ॥ संजइ चउव्व जंगे, मूलग्गीबोहि जाजस्स ॥ १ ॥ २७ ॥

साधोरह्णाय सिद्धिः सुचरणकरणैः श्रावकस्यापि हि स्या,
न्मध्येष्टानां जवानां शशिविशदगुणानंदनानंदवृत्तैः ॥

चेन्नौजिः शीघ्रगान्निर्जलधिजलपथैस्तीरदेशेषु पांथाः, के
चिद्यांत्याशु नान्ये ह्यकरनरथैर्नूपथैः किं क्रमेण ॥ १९ ॥

अर्थः—(साधोः के०) साधुनां (सुचरणकरणैः के०) रूडां एवां चारि
त्रनां करणें करीने (अह्णाय के०) शीघ्रं (सिद्धिः के०) सिद्धि, (स्यात्
के०) होय (श्रावकस्यापि के०) श्रावकनी पण (शशिविशदगुणानंद
नानंदवृत्तैः के०) चंडमा सरखा निर्मल आनंदश्रावकना वर्तनें करी (हि
के०) निश्चें (अष्टानां के०) आठ एवा (जवानां के०) जवनी (मध्ये
के०) मध्यमां सिद्धि थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे (पांथाः के०) पथिक
जनो (शीघ्रगान्निः के०) उतावलथी चालती एवी (नौजिः के०) नौ
कायें करीने (जलधिजलपथैः के०) समुद्रांतर्जलमार्गे करीने (तीरदेशेषु
के०) समुद्रना कांठाने विषे (यांतिचेत् के०) जाय ठे खरा. परंतु (केचित्
के०) कोइ एक (अन्ये के०) बीजा पथिको (ह्यकरनरथैः के०) घोडा,
हाथी अने रथें करी (नूपथैः के०) नूमिमार्गे करी (क्रमेण के०) अनुक्रमें
(किं के०) शुं (आशु के०) उतावलथी (न यांति के०) नथी जाता ?

आ तेकाणे आनंदश्रावकनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. आनंद
नामा कौटुंबिक श्रीवीरवचनना प्रतिबोधें करी बोध पामेलो हतो श्रमणोनी
उपासकतायें करी जगत्मां कीर्त्तिपात्र थयो हतो. तेने घेर चार गायोनां
गोकुल हतां. तथा तेनां पांचशें वाहाण चालतां हतां, तथा पांचशें हल
खेडाय तेटली जमीन तेने हती. तथा बार करोड डव्य हतुं. एम घणो
आरंज हतो ते ठतां पण तेना शुद्धमनें करी तेनो मोह थोडा अवतार
मां थयो. कहेलुं ठे ॥ मनःशुद्धिमबिच्राणा ये, तपस्यंति मुक्तये ॥ त्यक्त्वा
नावं जुजान्यां ते, तित्तीर्षति महार्णवम् ॥ १ ॥ तदवश्यं मनःशुद्धि, मिहता

पुरुषेण वै ॥ तपःश्रुतयमप्रायैः, किमन्यैः कायदमनैः ॥१॥ आ श्लोकनो जावार्थः—मननी शुद्धिने न धारण करता एवा जे पुरुष मुक्तिने माटे तप करे ठे ते केवा जाणवा के जेम कोइ मूर्ख मनुष्य नावने मूकी समुझने हा थथी तरवाने ङ्गे तेवा जाणवा ॥ माटे अवश्यें करी मनःशुद्धिने इष्टनार पुरुषने बीजा तपादिकें करीने शुं ? कांहीज नहिं. जो मनःशुद्धि होय तो सर्व ज्ञान प्राप्त आय ठे मनःशुद्धि विना जे करीयें ते सर्व व्यर्थ आय ठे ॥१॥

सम्यक्त्वोदारतेजा नवनवफलदा वर्त्तरूपव्रतालिः, सिद्धां तोक्तैकविंशत्यमलगुणगतिः श्राद्धधर्मस्तुरंगः ॥ प्रापय्यांतं नवाडेर्नयति शिवपुरं कामदेवादिवत्तत् , मिथ्यात्वाधीश शंकादिकहयहरतोः यत्नतोरहणीयः ॥ ३० ॥ श्रावकत्वं ॥

अर्थः— (सम्यक्त्वोदारतेजाः के०) सम्यक्त्वरूप ठे उदार तेज जेने विषे एवो तथा (नवनवफलदावर्त्तरूपव्रतालिः के०) नवीन नवीन फलदा यक चक्रकुमाली समान द्वादशव्रतपंक्ति ठे, जेमां एवो तथा (सिद्धांतोक्तैकविंशत्यमलगुणगतिः के०) सिद्धांतोयें कहेला एवा एकवीश गुणो ते रूप ठे गति जेने एवो (श्राद्धधर्मस्तुरंगः के०) श्रावकना धर्मरूप अश्व, ते (कामदेवादिवत् के०) कामदेवादिक श्रावकोनी पेठें (नवाडेः के०) संसार पर्वतना (अंतं के०) अंतने (प्रापय्य के०) पमाडीने (तत् के०) ते (शिवपुरं के०) मोक्षनगर प्रत्यें (नयति के०) पमाडे ठे, माटे ते (मिथ्यात्वाधीशशंकादिक हयहरतः के०) मिथ्यात्वरूप राजाना शंकाकांक्षादिकरूप अश्वचोरो ते थ की (यत्नतः के०) यत्नें करी (रहणीयः के०) रहण करवा योग्य ठे.

आंही कामदेवादिकनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. कामदेवनां मा कौटुंबिक ते रुद्धियें करी पूर्वे कह्यो एवो आनंदश्रावक समान ठे. ते दृढ सम्यक्त्व पालनारो होवाथी अष्टम्यादिक पर्वतिथिनेविषे स्मशानमा कार्योंत्सर्ग करे ठे. एक दिवस इंदमहाराजें दृढसम्यक्त्वविषे तेनी प्रशंसा करी. ते सांजली कोइक देवतायें आवी मदोन्मत्त हाथीनुं तथा जुजं गनुं तथा व्याघ्रनुं, सिंहनुं चित्रविचित्ररूप विकुर्वी कायोत्सर्गमां रहेला कामदेवने क्षोज पमाडवा उपाय कख्या, परंतु तेथी ते लगारमात्र पण कुजित थयो नही. कहेलुं ठे के, देवेहिं कामदेवो, गिहिवि नविचालित तवगुणेहिं ॥

મત્તગંધં યુગ્મમ, રક્તઘોરદ્વહાસેહિં ॥૧॥ ધન્નાસલાહણિક્કા ॥ ૩૦ ॥

॥ અથ મૃષાવાદદારં ॥

ધર્માણાં ગુરુરેવ જંતુષુ દયાધર્મસ્તતઃ સંસ્થિતઃ,
શ્રીવજ્રાયુધચક્રવર્તિસદૃશાં નો સંગમાદેહદિ ॥ ચૂ
લાયાં કનકાચલસ્ય રમતે કલ્પડુમોનો મરૌ, કિં
ચૈરાવણવારણઃ કુનૃપતેર્ધારેસ્તિ યઃ સ્વસ્પઃ તેઃ ॥૩૧॥

અર્થઃ—(જંતુષુ કે०) પ્રાણીયોને વિષે (દયાધર્મઃ કે०) દયારૂપ જે ધર્મ,
તે (ધર્માણાં કે०) ધર્મોની મધ્યે (ગુરુરેવ કે०) શ્રેષ્ઠજ છે. (તતઃ કે०)
તેમાટે (શ્રીવજ્રાયુધચક્રવર્તિસદૃશાં કે०) શ્રીવજ્રાયુધ ચક્રવર્તિ સમાન પુ
રુષોના (હૃદિ કે०) હૃદયનેવિષે (સંસ્થિતઃ કે०) દયારૂપ ધર્મ રહેલો છે
તે દયાધર્મ, (સંગમાદેઃ કે०) સંગમાદિક નવ અજવ્યના હૃદયનેવિષે (નો
કે०) નથી રહેતો તે નવ અજવ્યોનાં નામ કહે છે ॥ સંગમય કાલસૂરિ,ક
વિલા અંગાર પાલયાહુન્નિ ॥ નોજીવ ગુઠ માહિલ, ઝડાઈનિવ મારઝં ચે
વ ॥ ૧ ॥ એ નવ અજવ્ય જાણવા. સંગમદેવ અજવ્ય હતો તેણે શ્રીમ
હાવીરસ્વામીને ઓપસર્ગે કહ્યો. આહિં દૃષ્ટાંત કહે છે. (કલ્પડુમઃ કે०) ક
લ્પવૃક્ષ, (કનકાચલસ્ય કે०) મેરુપર્વતની (ચૂલાયાં કે०) ચૂલિકાની ઓ
પર (રમતે કે०) રહ્યો છે. પરંતુ (મરૌ કે०) મરુસ્થળનેવિષે (નો કે०)
રહે નહિં. તથા વલી (યઃ કે०) જે (ચૈરાવણવારણઃ કે०) અહિરાવણ
નામા હસ્તી તે (સ્વઃપતેઃ કે०) ઇંડના (ધારે કે०) ધારનેવિષે (અસ્તિ
કે०) છે (ચ કે०) વલી (કુનૃપતેઃ કે०) હુષ્ટરાજાના ઘરનેવિષે (કિં
કે०) શું હોય? ના હોયજ નહિં. તેમ દયાધર્મ સકલધર્મમાં મોહોટો છે
તે વજ્રાયુધ જેવા મહોટા પુરુષોના હૃદયમાં રહ્યો છે એમ જાણવું ॥

અહિં હવે વજ્રાયુધ તથા સંગમદેવના દૃષ્ટાંત હોવાથી બૈદુની કથામાં
પ્રથમ વજ્રાયુધની કથા કહે છે. કાંચનપુરનેવિષે શ્રીવજ્રાયુધ નામા રાજા
રાજ્ય કરે છે. તે મહાપરાક્રમી હોવાથી શરણે આવેલા જીવોની રક્ષા કરવા
માં કુશલ હતો. તેથી તેનું નામ જગતમાં વજ્રપંજર કરી સદુ કહેતા હતા.
એક દિવસ સંજાનેવિષે ઇંડમહારાજે તેનું દયાધર્મસંબંધિ પરાક્રમ વર્ણવ્યું. તે
વાતમાં અશ્રદ્ધા રાખનારા બે દેવતાઝં પ્રત્યક્ષ પરાક્રમ જોવાને માટે આ

व्या. तेमां एकजणें पारेवानुं रूप धारण कखुं अने एकजणे शीचाणा पद्दी नुं रूप धारण कखुं तेमां पारेवानुं रूप धारणकरनार देवता मारी रक्षाकर मारी रक्षा कर. एवां वचन बोलतो बोलतो वज्रायुधना खोलामां आव्यो. पढ वाडे सींचाण पद्दीना रूपने धरनार एवो देव बोळ्यो के ए मारुं न्हय ठे ते तुं मने आप. एम बोलतो बोलतो आव्यो. अने कहेवा लाग्यो के हे राजन् ! तुने क्यां दया ठे जेमाटे मारुं न्हय जे पारेवुं पद्दी तेतें ग्रहण कखुं. तेने राजाए कखुं के तुने जे रुचे ते तुं खावानुं माग्य. त्यारे सींचाणे कखुं के मां सविना मने काइ रुचतुं नथी माटे महामांस मने तुं आप. त्यारे राजाये पोताना अंगनुंज ठेदन करीने अर्पण करवा मांमयुं. ते पढी त्रांजवुं मगा वी, एकत्राजवामां पारेवाने बेसाडयुं अने एक ठाबडामां पोतें वेठो. एवुं तेनुं साहस तथा शरणागत रक्षणत्व जोइने देवता तुष्टमान थया अने प्रत्यक्ष थइ कहेवा लाग्या के तारी कीर्त्ति अमे इंदमहाराजपासें सांजली पण ते वात उपर अमोने श्रद्धा न थइ तेथी तारी पासें प्रत्यक्ष पारखुं जोवा आ व्या. परंतु शरणागतना रक्षणमां प्राण खोवामाटे पण तुं उत्कंठित थयो. एम कह्नीने ते देवता देवलोकमां गया. ते राजा वज्रायुधना नवथकी स्वल्प नवें ज श्रीशांतिनाथनामा शोलमा तीर्थेकर थया. यतः ॥ जो अत्तणोहिंएसी, अ नयं जीवाण दिक्क निच्चं पि ॥ जह वज्जाउह जम्मे, दिन्नं सिरिसंति नाहेणं ॥ १ ॥

हवे बीजी संगमदेवनी कथा कहे ठे. एक दिवस सौधमेंडें देवताउंनी आ गल वीरजगवाननुं सत्त्व वखाण्युं. जे त्रण जुवनमां पण श्रीवीरजगवानने कोइ क्षोज करी शके नही. ते वचन न मानतो एवो संगमदेव, अनार्यदेशमां पोलास चैत्यने विषे कायोत्सर्गमां रहेला एवा श्रीवीरजगवाननी स मीप आवीने तिहां हस्तीनुं रूप विकुर्वीने पोताना गुंमादंमें उपाडी उपाडी ने प्रचुने गगनने विषे उलाली नाख्या. तो पण वीरजगवान् क्षोज न पाम्या पढी प्रचुनी उपर रजनी वृष्टि करी. पढी सर्प थइने जगवानने मश्या, एम एकज रात्रिमां वीश उपसर्गो कखा. तो पण क्षोज न पामता एवा प्रचुने जोइने प्रचुना मस्तकनी उपर चक्र मूक्युं. तो पण परानव न पाम्या. एवा माहासत्त्ववाला प्रचुने मानीने पगे पड्यो. पढी सौधर्म देवलोक प्रत्ये जतां इंदें तेने वज्रें करी माख्यो अने स्वर्गथकी ते छुष्ट देवने काढी मूक्यो ते हाल मेरुनी चूलिका उपर रहेलो ठे ए अजव्य जीव अनंतसंसार पर्यटन करशे ॥

एका जीवदयैव नित्यसुखदा तन्नेमिना स्वामिना, कन्या
राज्यधनादि फल्गु तृणवत् संत्यज्य सैवादृता ॥ सोऽर्ह
न्वास्य किमुच्यते निजहिते नान्योऽपि मंदायते, किं
कस्या प्यजरामरत्वमथवा नेष्टं सुखं शाश्वतम् ॥३३॥

અર્થ:- (એકા કે૦) એક એવી (જીવદયૈવ કે૦) જીવદયા જે તેજ
(નિત્યસુખદા કે૦) નિરંતર સુખને દેનારી છે, (તત્ કે૦) તે કારણ મા
ટે (નેમિના સ્વામિના કે૦) નેમનાથ સ્વામીયેં (કન્યારાજ્યધનાંદિ કે૦)
સ્ત્રી રાજ્ય, ધનાદિક (ફલ્ગુ તૃણવત્ કે૦) સહેલા ઘાંસના તરણાની પેઠે
(સંત્યજ્ય કે૦) ત્યાગ કરીને (સૈવ કે૦) તે જીવદયાજ (આદૃતા કે૦)
અંગીકાર કરી છે. (વા કે૦) અથવા ૫ સઃ કે૦) તે (અર્હન્ કે૦) તી
ર્થેકર છે. માટે (અસ્ય કે૦) એને (કિમુચ્યતે કે૦) શું કહીયેં અર્થાત્
તે તીર્થેકર દયાધર્મ પાલે તેમાં તો શુંજ કહેવું? પરંતુ (અન્યોપિ કે૦) કો
ઈ બીજો જન પણ (નિજહિતે કે૦) પોતાના હિતમાં (નમંદાયતે કે૦) મંદ
આચરણ કરતો નથી. (અથવા કે૦) અથવા (કસ્યાપિ કે૦) કોઈ જી
વને (અજરામરત્વં કે૦) અજરામરપણું તથા (શાશ્વતં કે૦) શાશ્વત એવું
(સુખં કે૦) સુખ (કિં કે૦) શું (ન ઇષ્ટં કે૦) નથી સારું લાગતું? અ
ર્થાત્ સર્વ પ્રાણીને સારું લાગેજ છે ॥ ૩૨ ॥ આહીં નેમિનાથ જગવાનનું દ
ષ્ટાંત હોવાથી તેમની કથા પ્રસિદ્ધ છે તે માટે આહીં લખતા નથી.

संकटेपि न महान् मृषा वदे, दत्तमातुलककालिकार्यवत् ॥ .

चंदनः सुरजिरश्मधर्षणे, पीत्तुरद्भुतरसोपि पीलने ॥ ३३ ॥

અર્થ:- (મહાન્ કે૦) માહાપુરુષ, (સંકટેપિ કે૦) સંકટને વિષે પ
ણ (ન કે૦) નહિ (મૃષા કે૦) જુતું (વદેત્ કે૦) બોલે. કેની પેઠે? તો
કે (દત્તમાતુલક કે૦) દત્તપુરોહિતનો મામો (કાલિકાર્યવત્ કે૦) કા
લિકસૂરિ ગણધરની પેઠે. અર્થાત્ જેમ કાલિકાચાર્ય સંકટમાં યોગે બોલતા
ન હતા તેમ મહાન્ પુરુષ કષ્ટમાં પણ જુતું ન બોલે. કહ્યું છે કે ॥ જીયં કા
ઝળ પણ, તુરમણિદત્તસ્સ કાલિ અક્ષેણ ॥ અવિય સરીરં ચત્તં, નયજણિય
મહમ્મ સંજુતં ॥ ૧ ॥ હવે આહિં દષ્ટાંત કહે છે. (ચંદનઃ કે૦) ચંદન તે
(અશ્મધર્ષણેપિ કે૦) પાષાણની સાથે પીલવામાં પણ (સુરજિઃ કે૦) સુ

गंधमय थाय ठे. तथा (इक्षुरपि के०) शेरडीनो सांठो पण (पीलने के०) पीलवामां (अद्भुतरसः के०) अद्भुतरस रूप थाय ठे. अर्थात् अपूर्व स्वाद मय थाय ठे ॥ ३३ ॥

आहिं कालिकाचार्यनी कथा कहे ठे. तुरमिणी नगरीनेविपे दत्तराजानो मातुल कालिकाचार्य आव्या, तेमने एकदिवस दत्तराजायें पूठ्युं के महाराज ! यज्ञ करवानुं शुं फल ठे ? त्पारें गुरुयें कहुं जे एमां हिंसा होवाथी महापाप थाय ठे. त्पारें दत्तराजायें कहुं के महाराज ! हुं पूठुं तुं तेथी उल टो जबाब शा माटे आपो ठो ? हुं तो यज्ञ करवाथी फल शुं थाय ? एम पु ठुं तुं तेने गुरुयें कहुं के नरकमां जवुं एज यज्ञनुं फल ठे वली राजायें पु ठ्युं के तेवारें हुं मरीने क्यां जश्श ? गुरुयें कहुं तुं नरकमां जश्श. ते सांजली क्रोधायमान थइने राजायें पुठ्युं के तमे मरण पामीने क्यां जाशो, तेवारे गुरुयें कहुं के हुं स्वर्गमां जश्श. तेवारें राजायें पूठ्युं महारुं आयु केटलुं ठे ? तेने गुरुयें कहुं सातदिवसनुं ताहरुं आयुष्य ठे, ते सांजली राजा गुरुनी पासैं सीपाइउनी चोकी राखीने पोताने घेर जइ बेशी रह्यो. सातमे दिव सें प्रधानोयें दत्तराजाने राज्य उपरथी उठाडी तेलनी कडाहमां नाखी तेनुं शरीर पचावीने कुतराने नहण कराव्युं ते मरीने नरकें गयो. गुरुपासैं बेसा डेला सीपाइउ नाशि गया. एरीतें कालिकाचार्यने प्राणांत कष्ट प्राप्त थयुं तो पण असत्य जाषण न कहुं. माटें मरणां ते पण असत्य बोलवुं नही ॥

घोरां दुर्गतिमेत्यलीकलवमप्यन्यर्थितोऽपि ब्रुवन्, वादे
नारदपर्वताख्यसुहृदोर्यद्वसुर्नृपतिः ॥ चक्रेऽर्चाविधुरोवि
रंचिरनृतात् केतक्यनिष्ठा मृषा, साह्यात्किं न हरि
र्जवेन महितः, सत्यात्परीक्षाक्षणे ॥ मृषावादद्वारं ॥ ३४ ॥

अर्थः—बीजा कोइयें (अन्यर्थितोपि के०) अन्यर्थित कस्यो ठे तो पण कोइ प्राणी (अलीकलवमपि के०) असत्यवाक्यना लवने पण (ब्रुवन् के०) बोलतो ठतो (घोरां के०) जयंकर एवी (दुर्गति के०) दुर्गतिने (ए ति के०) पामे ठे. (यद्वत् के०) जेम (नारदपर्वताख्यसुहृदोः के०) नारद अने पर्वत नामना बे स्नेहीना (वादे के०) विवादमां (वसुर्नृप तिः के०) वसु नामा नृपति जेम घोरगतिने प्राप्त थयो अर्थात् उपाध्या

यनी पत्नीनी करेली प्रार्थनायें करी कूटसाक्षी जरवाथी वसुराजा दुर्गतिने प्राप्त थयो. त्यां लौकिक दृष्टांत कहे ठे. (नवेन के०) ईश्वरें (विरंचिः के०) ब्रह्माने (अनृतात् के०) असत्य जाषणथकी (अर्चाविधुरः के०) पूजारहित शुं (नचक्रे के०) न कखा, ना कखाज, अद्यापि ब्रह्मा ठे ते लोकोयें पूजाता नथी. वली शंकरें (मृषासाह्यात् के०) खोटी साक्षी जरवाथकी (केतकी के०) केतकीने, (अनिष्ठा के०) अनिष्ठित (किंन के०) शुं न करी. अर्थात् करीज. जेमाटे ईश्वरने आजदिन पर्यंत केतकी चडती नथी ए प्रत्यक्ष वात ठे. तथा ईश्वरें (परीक्षाक्षणे के०) परीक्षा नी वेलाने विषे (सत्यात् के०) सत्यजाषणथकी (हरिः के०) विष्णु, (किं के०) शुं (नमहितः के०) न पूजाया अर्थात् पूजायाज एटले श्रीकृष्ण अद्यापि जगत्मां पूजाय ठे ते संत्यजाषणथकी जाणवुं ॥ ३४ ॥

इहां दृष्टांतमां वसुराजा तथा ब्रह्मादिकनी कथा कहेवी जोइयें. तिहां प्रथम ब्रह्मा विष्णुनी कथा कहे ठे एकदा ब्रह्मा अने विष्णुने वाद थयो के शिवना लिंगनो आपणने पार पामवो. तेने महादेवजीयें कहुं के उपर तथा नीचें महारुं लिंग पारविनानुं ठे माटे तेनो कोइ पार पामी शके नही तो पण ते बेहु देव पार पामवाने चाव्या, तेमां ब्रह्माजी विष्णुना ना निप्रदेशथी निकलीने ठ मास पर्यंत उपर चाव्या अने विष्णु ठ मास पर्यंत नीचें चाव्या, तो पण महादेवजीना लिंगनो पार आव्यो नही एवामां शंकरनां मस्तक उपरथी केतकी नीचें उतरी तेने ब्रह्मायें पूठयुं के तुजने शिवना मस्तक उपरथी उतरतां केटला दिवस थया ? तेवारें केतकीयें कहुं के ठ महीना थया ते सांजली ब्रह्मायें विचाखुं जे मने ठ महीना थया पण हुं पार पाम्यो नही एम चिंतवी केतकीने कहुं के तुं शिवनी पासें एवी साक्षी आपजे के मुऊने तमारा मस्तक उपरथी ब्रह्मायें आणी ठे. एटलुं असत्य बोलजे. ते वात केतकीयें कबुल करी तेवारें ब्रह्मा त्यांथी पाठा वल्या अने विष्णुने आवी कहेवा लाग्या के हुं ईश्वरना लिंगनो पार पाम्यो तेने टे को आपवा केतकीयें खोटी साक्षी पूरी तथा श्रीकृष्ण तो सत्यज बोल्या के हुं तो ठ महीना पर्यंत ईश्वरनो पार पामवा माटे नीचो गयो पण पार पाम्यो नही एवी रीतें ब्रह्मायें असत्य जाषण कहुं माटे शिवजीयें ते ब्र

ब्रह्माने अपूज्य कखा. ते अद्यापि जगत्मां कोइ ब्रह्माजीने कोइ पूजतो नथी अने केतकीयें जूठी साक्षी नरी तेशी शिवजीयें तेनो त्याग कखो जेमाटे आजपर्यंत केतकीनां फूल महादेव उपर चडतां नथी अने विष्णु सत्य बो द्या तो तेने महादेवे जगत्मां पूज्य कखा, ते अद्यापि पूजाय ठे माटे गमे तेबुं दुःख पडे तो पण सर्वथा असत्य जाषण करबुंज नही असत्य जाषण करनारो पुरुष जे होय ते ब्रह्मा अने केतकीनी पेठें थाय ठे.

हवे वसुराजानी कथा कहे ठे. शुक्तिमतिपुरीने विषे वसुराजा राज्य करे ठे. त्यां क्षीरकदंब उपाध्याय रहे ठे. ते पोताना पुत्रने तथा राजाना पुत्र वसुराजाने तथा नारदने ए त्रणने जणावे ठे. एक दिवस उपलीनूमियें उपाध्याय रात्रिनेविषे ध्यान करता हताः तेवामां आकाशमार्गथकी वे सु निनुं एवुं वाक्य सांनव्युं जे आं आचार्यनी पासें त्रण जणशास्त्र जणे ठे तेमां वे जण नरकगामी याज्ञे अने एक जण स्वर्गें जज्ञे. पढी उपाध्या यें त्रणे जणने कुर्कुट वधने माटे मोकल्या तेमां नारद विना वे जणे तो कुर्कुटवध कखो माटे ते बेदु जण नरकगामी याज्ञे अने नारदें वध न कखो माटे ते स्वर्गगामी याज्ञे. अनुक्रमें उपाध्याय मरण पाभ्या, तदनंतर पर्वतें तो “ अजैर्यष्ट्यं ” ए वाक्यनो आम अर्थ कखो जे पशुयें करी य झ करवो, तेने नारदें कखुं के हे जाइ ! उपाध्यायें तो अज शब्दनो अर्थ त्रण वर्षनी जुनी ब्रीहिकहेली ठे. एम बेदु जणनो विवाद यतां यतां एक बीजायें एवुं पण लीधुं के जेनुं बोलवुं खोटुं ठरे, तेनी जिह्वानुं ठेदन करवुं. ते ब्रेदुजणे कबुल कखुं. अने वसुराजा जे उपाध्यायनो त्रीजो शिष्य हतो तेणे पर्वतनी माताना उपरोधेंकरी खोटी साक्षी पूरी ने कखुं के अज ए टले बकरो जाणवो एम उपाध्यायें कखुं हतुं आवीरीतें खोटुं बोल्यातांज शासनदेवीयें तेने सिंहासन उपरथी उंधो नाखीने चपेटीयें करी मरण प माझ्यो ते मरीने नरकमां गयो, माटे जे कोइ असत्य जाषण करज्ञे तथा असत्य साक्षी नरज्ञे ते वसुराजानी पेठें दुःखी याज्ञे. ए वैराग्यद्वार पूरुं थयुं.

वैराग्यशस्त्रहतमोहतमोऽमलांत, दृष्ट्या पटिष्ठपरि
दृष्टहिताहितार्थः ॥ चौरौपि शुद्ध्यति शमेन दृढ
प्रहारी, वापैति वा दवजवोजलदेन किं न ॥ ३५ ॥

अर्थः—(चौरपि के०) चोर पण (शमेन के०) शमतायें करी (शुद्ध ति के०) शुद्ध थाय ठे. अर्थात् पापथकी मुक्त थाय ठे केनी पेटें? तो के (दृढप्रहारीइव के०) दृढप्रहारी चोरनी पेटें शमतायें करीनें शुद्ध थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के (दवजवः के०) दावानलनो वेग ते (जलदेन के०) मेघें करी (नअपैतिकिं वा के०) शांतिने न पामे शुं? अर्थात् शांतिने पामे ठेज. हवे ते चोर कहेवो ठे? तो के (वैराग्यशस्त्रहतमोहतमोमलांतर्दृष्ट्या के०) वैराग्यरूप शस्त्रेंकरी हणायुं ठे मोहरूप तम जेनुं एटला मा टेज अंतर्दृष्टियें (पटिष्ठपरिदृष्टहिताहितार्थः के०) मनोझ जेम होय तेम अंतरदृष्टियें करीने जोयो ठे हिताहितनो अर्थ जेणे एवो ठे. अर्थात् आ देय अनादेय पदार्थ जेणे जाण्यो ठे एवो ठे.

आंहिं दृढप्रहारी चोरनी कथा कहे ठे. माकंमीपुरीने विषे सुनइ नामा श्रेष्ठी वसे ठे. तेनो पुत्र दत्त करीने हतो, तेने बालपणामांज तेना पितायें सर्व शास्त्रो जणाव्यां, वली तेने परणाव्यो. अनुक्रमें ते जुगार रमतो दुष्ट मनुष्यना संगें करी चोर थयो. लोकमां दृढप्रहारी एवे नामें विख्यात थयो. एक दिवस कोइ एक ब्राह्मणना घरमां चोरी करवा पेटो, त्यारें ते ब्राह्मण जागतो हतो माटे चोरनी पठवाडे दोड्यो. तेने चोरें खजें करी मारी नाख्यो तेवारें ते ब्राह्मणनी स्त्री सगर्जा हती ते राड्यो नाखती चोर पासें आवी, तेने पण चोरें मारी नाखी. पढी चोरीमां अंतराय करना री ते ब्राह्मणनी गाय बाहिर उजी हती ते शृंगें करी चोरने मारवा लागी, तो तेने पण चोरें मारी नाखी, एवामां ब्राह्मणीना पेटमांथी निकलीने पृथ्वी उपर लोटता बालकने जोइने ते चोरना मनमां दया आवी अने अत्यंत वैराग्य उत्पन्न थयो, तेवारें विचाखुं जे अरे ! में पापिष्टें आ केवुं पापकर्म कखुं? अरे धिक्कार होजो मुक्त दुष्टने ! एम पश्चात्ताप करतो करेलां पापने वारंवार स्मरणमां लावतो अन्न तथा जल बेहुनो त्याग करीने ते ज पुरना मार्गने विषे कायोत्सर्ग करी उजो रह्यो. ते नगरनां लोकोयें तेने दुष्ट हत्यारो जाणीने लाकडीना तथा पाषाणाना प्रहारें करी माख्यो, तो पण समताधारण करी रह्यो. ठ मासमां कर्मोनुं उन्मूलन करी केवलज्ञान पा मी सिद्धिने प्राप्त थयो. माटें चोर पण शांतियें करीने सिद्धिने पाम्यो, तो बीजा जन पामे तेमां तो शुंज आश्चर्य ? ॥ ३५ ॥

નાનાકલાવિદપિ લાઘવમેતિ ચૌર્યા, દ્વિદ્યાનતામ્નફ
લચૌર ઇવ પ્રિયાર્થે ॥ દોષો મહાનધિગુણેપિ હિ લાંઠ
નાય, રત્નાકરે કુજલવચ્છશવત્ સુધાંશૌ ॥ ૩૬ ॥

અર્થ:- (નાનાકલાવિદપિ કે૦) નાનાપ્રકારની કલાને જાણનાર એવો પુરુષ પણ (ચૌર્યાત્ કે૦) ચોરપણાથી (લાઘવં કે૦) લઘુપણાને (એતિ કે૦) પ્રાપ્ત થાય છે. કેની પેઠે ? (પ્રિયાર્થે કે૦) પોતાની સ્ત્રીને માટે (વિદ્યાનતામ્નફલચૌર ઇવ કે૦) વિદ્યાર્થે કરીને નમ્ર કરેલા એવા આંબાના ફલના ચોરની પેઠે. હંતાં દૃષ્ટાંત કહે છે. (હિ કે૦) નિશ્ચે (અધિગુણેપિ કે૦) અધિક ગુણવાળા એવા પુરુષનેવિષે પણ (મહાન્ દોષઃ કે૦) મહોટો દોષ, (લાંઠનાય કે૦) કલંકને માટે થાય છે. જેમ (રત્નાકરે કે૦) સમુદ્રને વિષે (કુજલવત્ કે૦) દ્વાર જલ જેમ લાંઠનને માટે થયું છે, તથા (સુધાંશૌ શશવત્ કે૦) નિર્મલ ચંદ્રમાને વિષે, શશ એટલે મૃગનું ચિન્હ જે છે તે જેમ લાંઠનરૂપ થયો છે. તેમ ઘણા ગુણમાં એક મહોટો દોષ તે લાંઠનને માટે થાય છે ॥ ૩૬ ॥

ચોરની કથા કહે છે. ચેલણારાણીને એકસ્તંત્રું ધવલગૃહ કરાવવાની ઇચ્છા થઈ. માટે શ્રેણિક રાજાએ દેવનું આરાધન કરી એકસ્થંજવાલું ઘર બનાવ્યું. તેની પાસે એક વાડીમાં અત્યંત ઝંચા આંબાના વૃક્ષ છે. તેના ફલ કોઈ લઈ શકે નહીં. તે નગરમાં કોઈ આકર્ષણી વિદ્યાના જણેલા ચાંમાલની સ્ત્રીને આમ્ર ફલ ખાવાનો દોહોલો ડપન્યો. તેવારે ચાંમાલે આકર્ષણીવિદ્યાર્થે આમ્ર ફલ ગ્રહણ કર્યાં. ચાંમાલના સ્પર્શે આમ્ર સુકાઈ ગયો. કોઈ યુક્તિથી અન્ય કુમારે તે ચાંમાલને પકડ્યો તેવારે તે આકર્ષણીવિદ્યા શ્રેણિકને આપીને ટૂટો.

સ્યુર્બ્રહ્મણા નૃસુરમોક્ષસુખાનિ કિંતુ, જંબૂમુનેઃ સુજ
ગતાન્નિનવૈવ કાચિત્ ॥ જેજુર્વતં સમમનેન મુદા પ્રિ
યાસ્તા, અન્યારતા સહ જગામ ચ કેવલશ્રીઃ ॥ ૩૭ ॥

અર્થ:- (બ્રહ્મણા કે૦) બ્રહ્મચર્યે એટલે મૈથુનપરિત્યાગરૂપવ્રતે કરીને (નૃસુરમોક્ષસુખાનિ કે૦) મનુષ્ય, દેવ, અને મોક્ષનાં સુખો (સ્યુઃ કે૦) હોય, (કિંતુ કે૦) કેમ તો કે બ્રહ્મચર્યે કરીને (જંબૂમુનેઃ કે૦) જંબૂસ્વામીને (કાચિત્ કે૦) કોઈક (અન્નિનવૈવ કે૦) નવીન એવીજ (સુજગ

તા કે૦) સુજગતા પ્રાપ્ત થઈ. તે કેમ તોકે (તા: કે૦) તે પોતાની પ્રસિદ્ધિ
 એવી આવ (પ્રિયા: કે૦) સ્ત્રિયો તે (મુદા કે૦) હર્ષે કરી (અનેન સમં
 કે૦) આ જંબૂસ્વામીની સાથે (વ્રતં કે૦) દીક્ષાને (જેજુ: કે૦) નજતી હવી.
 (ચ કે૦) વલી (કેવલશ્રી: કે૦) કેવલજ્ઞાન રૂપ લક્ષ્મી, તે (અન્યાર
 તા કે૦) અન્યને વિષે આસક્તિરહિત એવી થકી. (સહ કે૦) જંબૂસ્વામીની
 સાથેજ (જગામ કે૦) જાતી હવી. કારણ કે, જંબૂસ્વામી પઢી કોઈને કેવલ
 જ્ઞાન ઉપનું નથી. એ બે વાનાં જંબૂસ્વામીને સુજગતા દર્શાવનારાં છે. કેમ કે
 જેનું અંત પર્યંત સ્વરૂપ સૌજાગ્ય હોય તે સ્ત્રી, પોતાના નર્તારની સહચરી થાય
 છે. તેમ જંબૂસ્વામીની આવે સ્ત્રી સાથેજ મોઢેં ગઈ અને કેવલજ્ઞાનરૂપ સ્ત્રી
 પણ જંબૂસ્વામીની સાથે મોઢેં ગઈ અન્ય જીવોને વિષે આસક્ત રહી નહીં ॥

આંદિં જંબૂસ્વામીની લેશમાત્ર કથા કહે છે. કુસુમપુરને વિષે ધનદત્ત
 નામા શેઠના નવદત્ત અને નવદેવ નામના બે પુત્રો હતા. તેમાં નવદત્તે
 દીક્ષા ગ્રહણ કરીને, વલી કાલાંતરે પોતાના જાણે બોધ દેવા માટે ત્યાં
 આવ્યો. તે વચ્ચે નવદેવ અર્ધી શણગારેલી પોતાને પરણ નારી કન્યાને મૂ
 કીને મહોટા જાણે વાંદવા ગયો. મહોટા જાણે વાર્તા કરાવતાં ગુરુની
 પાસે પહોંચાડ્યો. ગુરુએ તેને પ્રતિબોધી દીક્ષા આપી. તે તેણે જાવવિના
 પાલવા માંધી. જેવારે મહોટો જાણ નવદત્ત સાધુ મરણ પામ્યો તેવારે ન્હાનો
 જાણ ફરી જોગની અજિલાષા કરતો નગરમાં આવ્યો, તે વાત પૂર્વે પરણવા
 માટે સજ્જ થયેલી અર્ધ શણગારેલી સ્ત્રીએ જાણ્યાથી તેણે તેને બોધ કહ્યો.
 પઢી તે મરણ પામીને પુંમરીકિણી નગરીએ પદ્મરથ રાજાની વનમાલા નામે
 રાણીની કૂચે શિવકુમાર એવે નામે પુત્રપણે ઉપન્યો, બાપે તેને બત્રીશ કન્યા
 ઉ પરણાવી. તેણે પૂર્વજન્મના જાણ સાગરચંડ મુનિ પાસેથી ધર્મ શ્રવણ
 કરી સંવેગ પામી બ્રહ્મચર્યવ્રત ગ્રહણ કહ્યું. પઢી દીક્ષા લેવાની ઇચ્છા કરી,
 ત્યારે અશક્ત જાણી તેના પિતાએ વાળ્યાથી તે દૃઢધર્મા શ્રાવક થઈને પ્રાણુકા
 ન્નનો આહાર વહોરી એકાંતરે ઉપવાસ કરીને પારણું કરે. પઢી વલી ચોવી
 શ વર્ષપર્યંત યાવત્ ઠઠ તપે પારણામાં આંબેલ કહ્યું તે મરીને વિદ્યુન્માલી
 નામે દેવ થયો, ત્યાંથી ચવીને રાજગૃહીને વિષે રૂષનદાસ શેઠની ધારિણી
 સ્ત્રીની કૂચે પુત્રપણે ઉપન્યો, એનું નામ જંબૂ પાડ્યું. તેણે ઇચ્છા વિના પણ
 પિતાના આગ્રહથી આવ કન્યા પરણીને એકેક સ્ત્રીને નવી નવી કથા સં

जलावी प्रतिबोध पमाडे ठे, तेवामां प्रजवनामा चोर ते जंबूकुमारना घर मां पांचशें चोरोनी साथें चोरी करवा आव्यो. तेणें ठानो उजो रहीने जं बूकुमारें स्त्रीउने करेलो बोध सांजली वेराग्य पामी दीक्षा लीधी. ते व्रत पालीने देवता थयो. अने जंबूकुमार तथा तेनी आठे स्त्रीयो मोक्ष पामी ॥ ३७ ॥

न ब्रह्मतः सकलशर्मकृतश्चलन्ति धीराः सुदर्शन इव
व्यसने धनेऽपि ॥ शेषोऽब्धिवृद्धलहरीचलशैलव
लंग्गञ्जुग्रमौलिरपि विश्वजरं विजर्ति ॥ ३८ ॥

अर्थ:- (सकलशर्मकृतः के०) समस्त सुकृतने करवावाला एवा (धी राः के०) धैर्यवान पुरुषो (व्यसने के०) संकट आव्या ठतां अथवा (धनेपि के०) धन प्राप्त थया ठतां पण (सुदर्शन इव के०) सुदर्शन शेतनी पेटें (ब्रह्मतः के०) धर्मथी (न चलन्ति के०) चलायमान थता नथी. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (शेषः के०) नागेंड ते, (अब्धिवृद्धलहरीचलशैलवल्गङ्गञ्जुग्रमौलिरपि के०) सागरना मोटा मोजाथी चंचल थयेला एवा जे पर्वत तेथी धुजती अने विदारण पामती एवी जे पृथ्वी तेणें करी वक्र थयुं ठे मस्तक जेनुं एवो ठतो पण (विश्वजर के०) जगतनो जार तेने (विजर्ति के०) धारण करे ठे. पण मूकतो नथी. तेम मोटा लोको धर्मने क्यारें पण मूकता नथी ॥

इहां सुदर्शन श्रेष्ठिनी कथा कहे ठे. चंपानगरीमां दधिवाहन राजा तेने अजया नामें राणी ठे. ते नगरीमां सुदर्शन नामें शेत वसे ठे. तेनी देवांगना सरखी मनोरमा नामें स्त्री ठे. तेना पांच पुत्रो ठे. एकदा सुदर्शन शेतनुं रूपं जोडने अजया राणी अनुरागणी थड त्यारें शेतने तेडवा माटे पोतानी सरखीने मोकली. शेतने बुद्धि उपनी तेथी कसुं के हुं नपुंसक बुं, माटे ए काम करवाने शक्तिमान नथी. दासीयें पण ते प्रमाणेंज राणीने कसुं. वली एकदा शेतना पुत्रोने मार्गें जता जोडने राणीयें विचासुं के नपुंसकने संतति होय नही, माटे शेतें मने ठेतरी ठे. तो हवे एनुं फरीथी उपाय करीश. एक दिवसे कोड कार्यनिमित्तें शेतने उपाडी लावीने राणीयें प्रार्थना करी ते शेतें न मानी त्यारें तेणे स्त्री चरित्र करी बुमो पाडी जे शेतें महारी लज्जा लीधी एवो होकार करवाथी राजायें शेतने शूलीयें चडाव्यो. त्यां शीतना प्रजा वथी शूली ते सिंहासन रूप थड पठी राजाना सेवकोयें खड्गना प्रहार कखा

ते मुकुट, कुंमल, हार, बाजुबंधादिक आचूषण रूप यथा हृषा. ए रीते कष्ट पडतां पण शेते अंगीकार करेलुं शीलव्रत न मूक्युं ॥ ३७ ॥

विश्वोपकारि धनमल्पमपि प्रशस्यं, किं नंदवत् फलम
मानपरिग्रहेण ॥ प्रीत्यै यथा हिमरुचिर्न तथा हिमौ
घः, स्याद्वा यथाऽत्र जलदो जलधिस्तथा न ॥ ३८ ॥

अर्थः—(अल्पमपि के०) अल्प एवं पण (धनं के०) धन, (विश्वोप
कारि के०) सर्वलोकना कार्यने साधवावाळुं ठतुं (प्रशस्यं के०) वखाणवा
योग्य थाय ठे. परंतु (अमानपरिग्रहेण के०) संख्याविनाना परिग्रहे करी
(नंदवत् के०) नंदराजानी पेटें, (किं फलं के०) कुं फल होय ठे? अर्थात्
कांहीपण फल ते धननुं न थयुं. आर्हीं दृष्टांत कहे ठे. (यथा के०) जेम
(हिमरुचिः के०) चंडमा, (प्रीत्यै के०) लोकने प्रीतिने माटे (स्यात् के०)
होय, (तथा के०) तेवीरीतें (हिमौघः के०) हिमनो समूह (न के०) न
होय, (वा के०) अथवा (यथा के०) जेम (जलदः के०) मेघ ते (अत्र
के०) आ जगतने उपकारी थाय ठे, (तथा के०) तेम (जलधिः के०)
समुद्र, ते द्वारजलें करी निरुपयोगी ठे माटे (न के०) यतो नथी.

आर्हीं नंद राजानी कथा कहे ठे, पाटली पुरनेविषे उदायिन राजाने
कोइक पुरुषें साधुवेष धारण करीने कंकलोहनी बुरीयें मारी नांख्यो! ते
राजाने ठोकरो न होवाथी राज्य रेहुं थयुं, ए अवसरे हजाम पिता अने
गणिका मातानो पुत्र नंदनामा हतो तेणें पोताना आंतरडायें वीटायला
पाटलीपुरने स्वप्नमां दीतुं. प्रातःकालें स्वप्नपाठकने स्वप्ननुं फल पूठयुं, पाठकें
पण पोतानी दीकरी तेने परणावीने पढीकलुं के तमने आ पुरनुं राज्य
मलशे. नंदपण ते कन्या परणीने घेर आव्यो. अनुक्रमें पंचदिव्य हाथीयें
नंदने अजिषेक कल्यो, नंद राज्य गादीयें बेठो, परंतु कोइ मंत्री प्रमुख ते
नंदनी आज्ञा माने नही. त्यारें नंदें जित उपर चित्रेला असवारोनी सामुं
जोयुं. के तरत ते चित्रेला स्वारीयें उतरिने अनेक सामंतोने पाडी नांख्या.
ते जोइ सर्व सामंत जय पामीने तेनी आज्ञा पाली ते पढी ते नंदनी गा
दीयें जे बेसे ते नंद कहेवाय, ते सर्वे नंद त्रणे खंमना अधिपति थया. सोना
ना पर्वतो कराव्या; पण ते इव्य कोइ सुकार्यमां वपरायुं नहि ॥ ३९ ॥

धन्यः परिग्रहमितैः सुखनाड्न् पापी, प्राङ्मम्मणो व
णिगिवेधहृदीश्वरोऽपि ॥ वंद्यः कृतादरमहो जगतोमित
श्रीः, पश्याधिकाऽधिकवसुः शशचतु कलंकी ॥ ४० ॥

अर्थः—जे मतिमान् पुरुष, (परिग्रहमितैः के०) परिग्रहना मानें करी वर्ते, ते (धन्यः के०) धन्य जाणवो. तथा (सुखनाक् के०) सुखनोगवनारो जाणवो परंतु (पापी के०) लोनी पुरुष (न के०) सुखनाग् नथी. केनी पेटें? तो के (प्राक् के०) पूर्वे (ईश्वरोपि के०) कोटी धनवालो पण (इंधहृत् के०) नदीना पूरथी तणातां लाकडांनो लावनार (मम्मणोवणिगिव के०) मम्मण शेटज जेम कहेलुं ठे के ॥श्लोक॥ असंतोषवतः सौख्यं, न शक्रस्य न चक्रिणः ॥ जंतोः संतोषनाजोय, दनयस्वैव जायंते ॥ जावार्थः— असंतोषवाला इं इने तथा चक्रीने पण सुख होतुं नथी अने निर्धन होय परंतु संतोषी होय तो ते सुखी जाणवो. (पश्य के०) जो के (शशचतु के०) चंडमा, (मिश्रीः के०) थोडी लक्ष्मीवालो होय त्यारे (अहो के०) आश्चर्य ! (कृतादरं के०) कखो ठे आदर जेने विषे एवो जेम तेम (जगतः के०) जगंतने (वंद्यः के०) वंदन करवा योग्य होय ठे. अने (अधिकाधिकवसुः के०) अधिकवसु वालो चंडमा, तथा अधिकवसुवालो पुरुष, (कलंकी के०) कलंकवालो होय ठे अने कोइने नमन करवा लायक होतो नथी. पुरुष पढ़ें वसु एटले इव्य जाणवुं अने चंडपढ़ें वसु एटले किरण जाणवां.

. आहिं मम्मण शेटनी कथा कहे ठे. राजगृही नगरीयें श्रेणिक राजा राज्य करे ठे. एक दिवस चेलणाराणी गवाह्मां बेठां, तेवामां अर्द्धरात्रि ने समयें अत्यंतपवने युक्त वरसाद वरसवा मांमयो, तेथी नदियें पूर आव्युं तेवारें नदीमां तणातां एवा लाकडाउने बाहिर खेंचता एवा कोइ वृद्ध पुरुषने विजलीना उद्योतें करीने, राणीयें दीगो. तेवारें श्रेणिक राजा ने राणीयें कहुं के महाराज ! मेघ राजानी पेटें तमें पण जरतामांज नरो ठो? परंतु जुवो आवा दुःखी दरिडी आपणा नगरमां वसे ठे. तेना जरण पोषणनी तमे चिंता पण करता नथी वाह !! तमारुं आतो मोहोदुं चातुर्य जासे ठे? तदनंतर श्रेणिक राजायें पण तणातां काष्ठोने खेंचना र वृद्धपुरुषने गोखमांथी जोयो, तेथी तेने बोलाव्यो अने पूठयुं के अरे तुं

कोण ठो ? त्यारें ते बोव्यो के हुं वणिक हुं, मारुं नाम मम्मण ठे. महारे एक बलद सुवर्ण रत्ननो ठे अने बीजो बलद मेलववा माटे आ काम करुं हुं तेपढी ते कौतुक युक्त अइने श्रेणिक राजायें चेलणा राणीनी साथें जइ ते मम्मण शेठना घरमां त्रीजी नूमिने विषे सुवर्ण अने रत्न समूहथी जडे ला एवा शीगडावाला वे वृषजोने नजरें दीठा. ते जोइने श्रेणिकराजा चे लणा राणीने कहे ठे के हे स्त्रि ! आवी समृद्धि मारा जंमारमां पण न थी. वली श्रेणिक राजा ते मम्मण शेठने पूढे ठे के एटली समृद्धि ठतां त मो नदीमांथी काष्ठने शामाटे खेंचीलीयो ठो ? त्यारें मम्मण शेठें कहुं के हे राजन् ! आकाष्ठोनां रत्न थाशे. त्यारें राजायें कहुं के थोडी किम्मतनां काष्ठोयें करी रत्न ते केम थाय ?- त्यारें तेणें कहुं के आ बावना चंदननां घणी किम्मतनां काष्ठो हुं लउं हुं ते वांत सांजली साश्चर्य अइने राजा त था राणी बेहु पोताने घेर गयां. ए रीतें जन्मपर्यंत मम्मण शेठें ठते धने. कोइने कांही पण आप्पुं नहिं तेम खाधुं वापखुं पण नहीं ॥ ४० ॥

सीमस्थिते जलनिधौ निजकालमाने, शीतातपांज
सि च जीवति जीवलोकः ॥ दिग्मानमानमपि जंतुहिता
य तद्वत्, स्याच्चारुदत्तवदिहाप्रयतोति दुःखी ॥ ४१ ॥

अर्थः—(जलनिधौ के०) समुद्र, (सीमस्थिते के०) मर्यादामां रहे ठते (जीवलोकः के०) जीवलोक, (जीवति के०) जीवे ठे. जो तेनी मर्यादा मूकीने समुद्र वर्त्ते तो केवी रीतें जीवलोकथी जीवाय ? (च के०) त था (शीतातपांजसि के०) शीतकाल, उष्णकाल अने वर्षाकालते (निजकालमाने के०) निजप्रस्ताव वर्त्तमान थये ठते जीवलोक, जीवे ठे. पण पोता नो जे काल तेनो मान मूकी त्रणे व्यतिक्रम पामे, तो जीवलोक केम जीवे ? जीवेज नहीं. (तद्वत् के०) तेनी पेठें निज समयप्रमाणें (दिग्मानमानमपि के०) दिशा परिमाणनुं व्रत पण (जंतुहिताय के०) जीवोना कव्याणने माटे (स्यात् के०) होय. तथा (इह के०) आ व्रतने विषे (अप्रयतः के०) अनादर करनार जे पुरुष थाय, ते (अतिदुःखी के०) अत्यंत दुःखी थाय ठे. केनी पेठें ? तो के (चारुदत्तवत् के०) चारुदत्तनी पेठें. जेम चारुदत्तदिग्व्रतना त्यागें करी दुःखी थयो. तेम थाय ठे, ए नावार्थ जाणवो.

आहिं चारुदत्तनी कथा कहे ठे. मिथिलापुरीने विषे नीमक शेठनो पुत्र चारुदत्त नामा हतो, तेने परणाव्या पढी तेना पितायें चतुराङ्गेने माटे वे श्याने घेर मूक्यो. त्यां तेणे वेश्याना व्यसनें करी पोतानुं घर पण ठोड्युं तेना पितायें मरती वखतें ते चारुदत्तने बोलावी कहुं के हे नाइ ! जन्म पर्यंत तें मारुं वाक्य पाव्युं नहिं. हवे बीजुं कांहिं कहेतो नथी परंतु एट लुंज कहुं तुं के कष्टना वखतमां नवकारनुं स्मरण करवुं एम कहीने चा रुदत्तनो पिता मरण पाव्यो. पढी तेनुं इव्य बधुं क्हीण थइ गयुं. तेवारें नि र्धन थको पृथ्वीमां जमतां जमतां ते चारुदत्तने कोइ योगी मव्यो तेणें सु वर्णरस लेवा माटे रसकूपिकामां नाख्यो त्यां कूपिकामां मरण पामता एवा कोइ पुरुषने तेणे नवकार संजलाव्यो अने पोतें चंदनघोने पुढडे वलगीने कुवाथी बाहेर नीकली पोताना मांमाने गाम गयो. तिहां मामायें अने पो तें कपास ग्रहण कख्यो, ते कपासने अरण्यमां लइ जता हता, तेवामां दावा ग्रियें करी कपास बलीने राख थइ गयो. पढी मामो कहेवा लाग्यो जे आपणे एक चामडानी धमणमां प्रवेश करीने रहियें, तो मांसना लोनी नारंग पक्षीयो आपणने उपाडी उडीने सुवर्णद्वीपमां लइ जाओ. तिहां सुवर्ण ग्रहण करवुं ? एम कही मामायें पोताना लीधेला बे बकराने मारवा मांम्या तेने चारुद त्तें वाख्यो तो पण मामायें सांजव्युं नही चारुदत्तें पोताने बेसवा माटे जे मामायें बकरो आप्यो हतो तेने मरती वखतें नवकार संजलाव्यो पढी मामो जाणेज बेहु जण ते बकराउनी खालनी धमणमां वेठा तेवारें ना रंगपक्षीयें ते बेहुने मांसनी चांतिथी उपाडी लीधा, ते सुवर्णद्वीपें जइ ना ख्या, त्यां खोलमांथी निकलीने ते चारुदत्त एक मुनिनी पासें गयो. जेवामां ते गुरुनी पासे बेसे ठे तेवामां एक देदीप्यमान कांतियें बिराजमान देव ता तिहां आव्यो, तेणे प्रथम चारुदत्तने वांदीने पढी मुनिने वंदन कहुं ते जोइ कोइ बीजा त्यां बेठेला पुरुषें मुनिने पूठ्युं महाराज आ देवतायें प्र थम चारुदत्तने वांदी पढी मुनिने वंदन करवारूप विपरीत वंदन केम कहुं ? गुरुयें कहुं एणे पूर्वले जवे आ देवताना जीवने नवकार संजलाव्यो हतो तेना प्रजावथी ए देवता थयो ठे माटे एनो गुरु होवाथी एणे चारुदत्तने वंदन कहुं. पढी चारुदत्तने ते देवे केटलुं एक इव्य आप्युं अने पाठो तेने स्वस्थानकें पोहोंचाव्यो. अर्थात् ए चारुदत्त बहुकर्मि हतो परंतु तेणे पो

ताना पिताना उपदेशथी नमस्कार आपवानो नियम राख्यो तो ते पाठो सुखी थयो अने देवतायें पण पूर्वजन्मनो गुरु मानीने नमस्कार कखो.

न गम्यं नागम्यं क्वचिदकृतदिग्ग्यानविरतेः, कथं वा स्याद्वि
श्वे सततगतिरेकत्र वसतिः ॥ द्वितीयद्वीपांतर्गतचरतमाक्रां
तजलधि, न किं जौपद्यर्थे हरिरमरकंकापुरमगात् ॥ ४९ ॥

अर्थः— (अकृतदिग्ग्यानविरतेः के०) नथी करी दिग्गमत्तनी विरति जेणे एवा सदा चमण शील जीवनें (नगम्यं के०) नही जवा लायक त था (नागम्यं के०) नही आववा लायक एवुं स्थानक (क्वचित् के०) कोऽपण कालें नथी कारणके (विश्वे के०) जगतमां (सततगतिः के०) निरंतरगति करनारो एवो जे वायु ते (एकत्रवसतिः के०) एकस्थानने विषे रहेनारो (कथं के०) केवी रीतें (स्यात् के०) होय ? ना होयज नहिं, अहिं दृष्टांत कहे ठे. (हरिः के०) श्रीकृष्ण, (जौपद्यर्थे के०) जौपदी वा लवाने माटे (आक्रांतजलधिः के०) उल्लंघन कखो ठे समुद्र जेणे एवा बता (द्वितीयद्वीपांतर्गतचरतं के०) बीजो द्वीपजे धातकी खंम तेमां रहेला चर तक्षेत्रमां (अमरकंकापुरं के०) अमरकंकापुर प्रत्ये (किंनअगात् के०) शुं न जता हवा ? एम दिशिनुं प्रमाण न करनारा पुरुषने सर्वत्र फरवुं प्राप्त थाय ठे. तेमाटे दिग्परिमाण व्रत अंगीकार करवुं ॥ ४९ ॥

आहिं श्रीकृष्णनी कथा कहे ठे. द्वारिकानगरीने विषे श्रीकृष्ण राजा रा ज्य करे ठे. अने पांच पांडवो हस्तिनापुरमां राज करे ठे एक दिवस जौप दी पांडवनी स्त्री, काचमां मोडुं जोतां हतां तेवामां नारदमुनि आव्या तो तेने जौपदीयें सन्मान आप्युं नही तेथी नारदजीयें तेनी उपर कोपायमा नथइने धातकी खंममां अमरकंकापुरीने विषे पद्मोत्तर राजानी पासें जौ पदीना स्वरूपनुं वर्णन कखुं ते सांनजी पद्मोत्तर राजायें देवनुं आराधन करी, देवना बलें करी जौपदीने पोताना नगरमां मगावी लीधी ते पढी नारदमुनियें आवी श्रीकृष्णने सर्व वात कही ते सर्व वृत्तांत जाणीने श्रीकृष्ण, पांडवोये सहवर्त्तमान समुद्रनुं उल्लंघन करीने धातकी खंममां अमरकंका ये आवीने संग्रामने विषे पद्मनाचराजानो पराजय कखो नृसिंहरूप धारण करीने ते नगरनो किछो तोडी नाख्यो तेवारें स्त्रीनुं रूप धारण करी पद्मो

त्तर राजा श्रीकृष्णना पगमां आवी पड्यो पढी झोपदीने लइने श्रीकृष्ण पोताना पुरप्रत्ये आव्या. माटे दिग्परिमाणव्रतने धारण करवुं ॥ ४२ ॥

जोगोपजोगनियमोऽपि शिवाय चेन्न, स्याद्वंकचू
लइवदेवपदप्रदस्तु ॥ प्रीणाति चातकमनन्यरतिं
पयोदश्रूताशनैकरसमन्यनृतं वसंतः ॥ ४३ ॥

अर्थः—(जोगोपजोगनियमोपि के०) जोगोपजोगनो नियम पण (प्राक् के०) प्रथम (शिवाय के०) मोहने माटे ठे जो (नस्यात्चेत् के०) न थाय तो पण (वंकचूलइव के०) वंकचूलनी पेठे (देवपदप्र दस्तु के०) देवपदने देवावालो तो निश्चें होयज त्यां दृष्टांत कहे ठे के (पयोदः के०) मेघ, (अनन्यरतिं के०) नथी बीजा.कोऽनी उपर प्री ति जेने एवा (चातकं के०) बपैयाने (प्रीणाति के०) संतोष पमाडे ठे अने (वसंतः के०) वसंतरुतु जे ठे ते (अन्यनृतं के०) कोकिलने सं तोषयुक्त करे ठे ते, कोकिल केवो ठे ? तो के (चूताशनैकरसं के०) आभ्र कलिका जह्णें करीनेज ठे एक रस जेने एवो ठे ॥ ४३ ॥

हवे आंहिं वंकचूलनी कथा कहे ठे. विंध्यपत्नीने विषे वंकचूल राजा राज्य करे ठे. त्यां एक दिवस धर्मघोषसूरि आवीने चोमासुं रह्या परंतु राजाना आ देशें करी कोऽने धर्मोपदेश न देता हवा. चोमासुं वीत्या बाद धर्मघोषसूरियें विहार कखो तेमने वलावा माटे परिवार सहित केटली एक जूमि सूधी वं कचूल राजा आव्या. पाठा वलतां वंकचूल राजाने धर्मघोषसूरियें चार नियमो आप्या. तेमां प्रथम अजाण्या फलनुंजह्ण न करवुं. बीजो क्रोध च ठे त्यारे साडात्रण मगला पाठा फरीने पढी प्रहार करवो. त्रीजो राजानी पट्टराणीने मातानी पेठें मानवी. चोथो काकमांस जह्ण करवुं नहिं ए वा चार नियमग्रहण करी राजा पाठो वड्यो. एक दिवस वंकचूलें किंपाक फलने अज्ञात फल जाणीने न खाधां. अने तेना परिकरें ते फल खाधां तेथी सर्व परिकर यमने घेर पहोतो वली एक दिवस वंकचूल ग्रामांतरथी अर्धरात्रियें पोताने गामें आव्यो तिहां पोतानी स्त्रीना पडखामां कोऽक पु रुषने सुतेलो जोऽने तेने साडात्रण मगलां पाठो फरीने प्रहार कखो ते प्र हार ते पुरुषना कपालमां लाग्यो त्यां ते वंकचूलराजानी बेन पुरुषनो वेष

धारण करीने सूती हती ते जागी गइ. तेणीए आशीर्वाद दीथो तेवारें चिं तववा लाग्यो के अहो ! आ मारी बेनने में प्रहार कथो में जाण्युं जे को इ पुरुष मारी स्त्रीनी साथें सुतो ठे पण आतो, मारी बेन पुरुषवेष धारण करीने सुती ठे एम तेने पश्चात्ताप थयो. तदनंतर एक दिवस ते वंकचूल कोइ एक नगरने विषे राजद्वारमां पेगो, तेने अत्यंत सुकुमार जोइने ते नग रना राजानी पट्टराणीयें कथुं के तुं मारो उपजोग कख तेम तेणे प्रार्थ ना करी तो पण तेणे ते काम कथुं नहिं अने तेणे काकमांस. जह्ण न कथुं तेने अंते जिनदास श्रावकें अनशन आप्युं ते नियमना प्रजावथी ते वंकचूल स्वर्गनेविषे देवता थयो. माटे एक पण नियम पळे, तो तेथी क दापि मोक्षसुख न मळे तो पण, स्वर्गप्राप्ति तो निश्चें ते प्राणीने थाय. तेमां संदेह जाणवो नहिं माटे सर्व जने परिग्रहनुं परिमाण करवुं ॥ ४३ ॥

जोगादिलोलुपतया लघुता न शर्म, श्रीब्रह्मदत्तस
खिविप्रकुटुंबवत् स्यात् ॥ पीताधिकेंडुरुचिरुज्जति
सीमसिंधुः, शक्रोपि गौतमकलत्ररतश्च शप्तः ॥ ४४ ॥

अर्थः—(जोगादिलोलुपतया के०) जोगादिकनी घणी लोलुपतायें क रीने जीवने (लघुता के०) लघुपणुं (स्यात् के०) होय ठे परंतु (शर्म के०) सुख (न के०) न होय केनी पेटें तो के (श्रीब्रह्मदत्तसखिविप्रकु टुंबवत् के०) श्रीब्रह्मदत्त जे दशमो चक्री तेनो सखि जे ब्राह्मण तेना कु टुंबनी पेटें. जेम चक्रवर्तीनी मीठी रसोइ जमवाथी ब्राह्मणनुं कुटुंब लघु ताने प्राप्त थयुं अने सुखने न पाम्युं. तेनी पेटें जाणवुं. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (पीताधिकेंडुरुचिः के०) पान करी ठे अधिक इंडुनी कला जेणे एवो (सिंधुः के०) समुद्र ते पोतानी (सीम के०) सीमाने (उज्जति के०) त्याग करे ठे. अर्थात् चंद्र किरणना पानथकी समुद्रवृद्धिगत थाय ठे एटले अति चंद्रकिरणना पाननी लोलुपतायें निर्मर्याद समुद्र थाय ठे. (च के०) अने (शक्रोपि के०) इंड पण (गौतमकलत्ररतः के०) गौतमऋषिनी स्त्रीमां आ सक्त थयो तेने (शप्तः के०) गौतम ऋषियें शाप आप्यो लघुता पाम्यो.

आंहिं ब्रह्मदत्तना सखा विप्रनो तथा इंडुनो एम बे दृष्टांत ठे तेमां प्र थम ब्रह्मदत्तचक्रीना सखा ब्राह्मणनी कथा कहे ठे. कांपित्यपुरने विषे ब्र

ह्यदत्तचक्री राज्य करे ठे तेनो मित्र एक ब्राह्मण ठे एक दिवस संतुष्ट थइ ने चक्रवर्त्तीयें नोजन करवा माटे ब्राह्मणने कहुं तेने ब्राह्मणे कहुं महारा आखा कुटुंबनें नोजन करावो तो हुं नोजन करुं तेवारें चक्रवर्त्तीयें कहुं महारा घरनुं नोजन कोइ सहन करी शके नही तेवुं ठे एम घणो वाख्यो तो पण ते रस लोलुपतायें ब्राह्मण नोजन करवा आव्यो तिहां नोजन कर वाथी ब्राह्मणनुं कुटुंब सघलुं ग्रथिल पशुप्राय थइगुं तेथी ब्राह्मणने रोप चड्यो तेवारें धनुर्गोलिकाना प्रयोगथी राजानां बे चहु काहाढी नाख्यां.

हवें बीजी इंदुनी कथा कहे ठे एक दिवस इंदु अत्यंत कामातुर होवा थी गौतमऋषिनी जार्या अहल्या तापसणीने नोगववा लाग्यो एवामां गौ तमऋषियें आवी दीतुं तेणे इंदुने शाप आप्यो के हे डुष्ट ! तें ब्राह्मणनी स्त्री साथे व्यजिचार कखो, माटे तुं सहस्र योनियुक्त शरीरवालो था. पढी देव ताउयें ऋषिनी प्रार्थना करी के महाराज ! एम करवाथी अमारो राजा क दरूपो लागे माटे कांइक अनुग्रह करो त्यांरे ऋषियें अनुग्रह करीने इंदुने सहस्र नयन कखो. आ वात लौकिकशास्त्रनी ठे पण आहीं केहेवानुं कारण ए जे इंदिय लोलुपता राखवी नही राखेथी पूर्वोक्त फजनी प्राप्ति थाय ठे.

नाऽनर्थदंमघदं दधते महांत, एकेषुमात्रविजयीव
सचेटनूपः ॥ लोकस्य जाड्यहतये तरणेः प्रजाऽह्नि,
तापञ्जिदै च शशिनोनिशि नो तदर्थैः ॥ ४५ ॥

अर्थः—(महांतः के०) सत्पुरुषो, जे ठे ते (अघदं के०) पाप दायक एवां (अनर्थदंम के०) अनर्थदंमने (न दधते के०) धारण करता नथी केनी पेटें तो के जेम (सःचेटनूपः के०) ते चेटक नामा राजा (एकेषुमात्रविजयी के०) एकज बाणें करी विजयी थयो. अर्थात् चेटराजा युद्ध करती वखत एकज बाण मुक्तो एवो नियम हतो ए वात सर्वत्र प्रसिद्ध ठे इहां दृष्टांत कहे ठे. जेम के (शशिनः के०) चंद्रमानी (प्रजा के०) कांति, ते (निशि के०) रात्रिने विपे (लोकस्य के०) लोकना (तापञ्जिदै के०) तापने ठेदवाने माटे थाय ठे. (च के०) अने (तरणेः के०) सूर्यनी (प्रजा के०) कांति ते (अह्नि के०) दिवसने विपे (जाड्यहतये के०) लोकना जाड्यने हरण करवा माटे थाय ठे. परंतु ते बेहुनी कांति लोकने पीडा

કરવા માટે હોતી નથી. તેમ અનર્થદંમનો પરિહાર પણ લાજને માટે થાય છે.

હવે આંહિં ચેટકરાજાની કથા કહે છે. વિશાલા નગરીને વિષે પરમઆર્હત એવા અર્થાત્ અનન્ય જૈનમતાનુયાયી ચેટક નામા રાજા રાજ્ય કરે છે. તેણે શ્રી વીરજગવાનની પાસે સમ્યક્ત્વસહિત પરિગ્રહ પ્રમાણનું ગ્રહણ કરતાં યુદ્ધમાં લડવા જાવું. ત્યારે ધનુષથી એકજ બાણ મુકવું એવો નિયમ કહ્યો. પછી જ્યારે સંગ્રામમાં ચડે, ત્યારે વૈરી રાજા પ્રત્યે એકજ બાણ મૂકે, પરંતુ બીજું બાણ કોઈ વચ્ચે મૂકે નહિં. તથાપિ તેના એકજ બાણથી વૈરી રાજા મરણ જ પામે. તેમાં સંશયજ નહિં. એકદા સંગ્રામમાં ચડ્યા એવા ચેટક રાજાએ પોતાની દિકરીના દીકરા એટલે દોહિત્રા કાલ અને મહાકાલાદિક કુમારોના સૈનિકોને એકેકજ બાણથી દિનદિન પ્રત્યે નાશ પમાડ્યા ॥ ૪૬ ॥

મૂઠોમુઠૈતિ કુગતિં ધિગનર્થદંમાત્, ચક્રિત્વમિત્થુરિવ નૂ
નૃદશોકચંડઃ ॥ કિં નાંગજંગમયતેશરજોઽબ્દશબ્દ, મ
ન્યુત્પતન્ પરિણમન્ ગજોનુશૈલં ॥૪૬॥ ઇત્યનર્થદંમવારં॥

અર્થ:— એક સકાર્યપાપ અને એક અકાર્યપાપ તેથી (મૂઠઃ કે૦) મૂઠ (કુ
ગતિં કે૦) કુગતિને (મુઠૈવ કે૦) વૃથાજ (એતિ કે૦) પ્રાપ્ત થાય છે. તે
અનર્થદંમને (ધિક્ કે૦) ધિક્કાર હોજો. (અનર્થદંમાત્ કે૦) અનર્થદંમથ
કી (અશોકચંડઃનૂનૃત્ કે૦) અશોકચંડ નામા રાજા, તે (ઇવ કે૦) જે
મ (ચક્રિત્વમિત્થુઃ કે૦) ચક્રિપણાની ઇચ્છા કરતો હતો કુગતિને પ્રાપ્ત થયો
તેમ જીવ કુગતિને અનર્થદંમથકી પ્રાપ્ત થાય છે. જેમ (શરજઃ કે૦) અષ્ટાપદ
નો જીવ, (અબ્દશબ્દ કે૦) મેઘગર્જારવના શબ્દની સન્મુખ (ઉત્પતન્ કે૦)
ઝડીને પડતો હતો પણ (અંગજંગ કે૦) અંગના જંગને (કિં નશ્રયતે કે૦)
શું નથી પ્રાપ્ત થાતો અર્થાત્ થાય છે. તથા (ગજઃ કે૦) હસ્તી (અનુશૈલં કે૦)
પર્વતપર્વત પ્રત્યે (પરિણમન્ વંઃ૦) દંતમુશલના પ્રહારને દેતો હતો (અંગ
જંગ કિં નશ્રયતે કે૦) શું અંગજંગને ન પ્રાપ્ત થાય ના થાયજ ॥ ૪૬ ॥

આંહિં અશોકચંડની કથા કહે છે. રાજગૃહી નગરીને વિષે અશોકચંડ
રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજાનું બીજું નામ કોણિક કરીને પણ હતું. તેણે
પૂર્વજન્મને વિષે તાપસપણામાં માસરૂપણાદિ ઝગ્ર તપ તપ્ત્યું હતું તેના પુણ્યે
કરી આ લોકને વિષે મોહોટા રાજ્યને પ્રાપ્ત થયો. એક દિવસ ચમરેડે તે

कोणिक राजाने त्रिशूल आप्पुं. तेना प्रनावथी बीजा राजाउयें वासुदेवनी पेठें तेनो त्रिखंमना अधिपतिपणाना राज्य उपर पट्टाजिषेक कखो. एक दिवस श्रीवीरप्रभुनी पासें कोणिक राजायें पूठ्युं स्वामी ! चक्रवर्त्ति केटला थया. जगवान् बोल्या के आ अवसर्पिणीकालने विषे बार चक्रवर्त्ति थया ठे. त्यारे कोणिकें कहुं हुं तेरमो चक्रवर्त्ती थइश एम कह्नीने नवीन चक्र रत्नादि चक्र वर्त्तिनें योग्य बनाव्यां पठी वैताढ्यनी गुफाना द्वार पासें गयो तिहां द्वारने दंम मारवाथी अधिष्ठायक देवें द्वार उघाड्युं तेनी उल्लताथी कोणिक राजा तेज समय बलीने नस्मीनूत थइ मरीने नरकें गयो माटे अनर्थदंमथी वि राम पामवुं, नही तो कोणिकनी पेठें अवश्य नाश थाय॥ इति अनर्थ दंमद्वारं ॥

सामायिकं द्विघटिकं चिरकर्मचेदि, चंदावतंसक
वड्चधियोऽत्र किंतु ॥ स्पर्शोऽपि सत्यमुदकं मलि
नंत्वनाशि, घोरं तमोहरति वा कृतएव दीपः ॥४७॥

अर्थ:- (सामायिकं के०) सामायिक (द्विघटिकं के०) बे घडी पाव्युं होय तो पण (चिरकर्मचेदि के०) घणा कालनां संचेलां कर्मोने चेदना रुं थाय ठे. केनी पेठे ? तो के (चंदावतंसकवत् के०) चंदावतंसक राजानी पेठे ? अर्थात् बे घडीवार पावेलुं सामायिक अनेक कर्मोना नाश करे ठे, तो जाजीवार पालवाथी (अत्र के०) ए सामायिकमां (उच्च धियः के०) उंची बुद्धिवालाने कर्मनो नाश थाय, तेमां तो शुंज आश्चर्य ठे ? (सत्यं के०) ते वात सत्य ठे त्यां दृष्टांत कहे ठे, जेम के (उदकं के०) जल (स्पर्शोऽपि के०) स्पर्शने विषे पण (मलिनत्वनाशि के०) मलिन पणाना नाशने करनां थाय ठे (वा के०) तथा (दीपः के०) दीपक, (कृतः के०) कखो ठतो (घोरंतमः के०) जयंकर घणा कालना अंधकारने (हरति एव के०) हरण करे ठेज तेम जाणवुं ॥ ४७ ॥

आहिं चंदावतंस राजानी कथा कहे ठे. विशालापुरीने विषे चंदावतंस राजा राज्य करे ठे. ते जैनधर्मपालक परमनैष्ठिक साम्राज्यने करतो हतो. एकदा पांखीने दिवसें ते राजायें पोताना घरने विषे एवो अजिग्रह कखो के ज्यां सुधी आ दीवो रहेजो त्यां सुधी मारे कायोत्सर्ग पारवुं नहिं. दासीने ते अजिग्रहनी खबर न होवाने लीधे, स्वामी नक्तियें करीने दा

सीयें आवीने तेल बली गयुं, त्यारें बीजी वार पूखुं एम ज्यारें ज्यारें तेल थइ रहे, त्यारें त्यारें दासी आवीने तेल पूरी जाय. एरीतें आखी रात्रि दीवो बळ्यो त्यां सुधी राजायें कायोत्सर्ग पूरो न कखो. सूर्योदय थयो त्यारें का योत्सर्ग पूरो थयो आखी रात्र उजो रहेवाथी शरीर रुधिरें करी जराइ गयो, तेथी जेम पर्वतनुं शिखर त्रूटी पडे, तेम ते राजा नीचें जूमीयें पडी मरण पा म्यो. ते शुजध्यानें करीने शुजगतिने पास्यो. वास्ते सामायिक करनारा म नुष्योनां पातक दहन थइ जाय ठे एम जाणवुं ॥ ४७ ॥

सामायिकं समतयारिसुहृत्सुसिद्ध्यै, प्रद्योतमुक्ति
कृडदायिनराजवत्स्यात् ॥ सच्चंदनांशुकमिवास्फुट
कुष्ठनाज, स्तत्कुर्वतः कपटतोबहिरंगशुद्ध्यै ॥ ४८ ॥

अर्थः—(अरिसुहृत्सु के०) शत्रुमित्रोने विषे (समतया के०) समजा व रूप (सामायिक के०) सामायिक कखुं होय तो (सिद्ध्यै के०) सिद्धिने माटे (स्यात् के०) होय. केनी पेटें तो के (प्रद्योतमुक्तिरुत् के०) चंद्रप्रद्योतराजाने बंधनथी मूकनार एवा (उदायिनराजवत् के०) उदायिन राजा नी पेटें अने (कपटतः के०) कपटथकी सामायिक, (कुर्वतः के०) करनार ने (बहिरंगशुद्ध्यै के०) बाहेरना अंगनी शुद्धिने माटे थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे के जेम (अस्फुटकुष्ठनाजः के०) नथी बाहेर पड्यो कुष्ठरोगनो विकार जेने एवा प्राणीने (सच्चंदनांशुकमिव के०) सारु चंदन चो पडवुं तेज अंशुक एटले वस्त्र, ते जेम लागे तेम ते सामायिक बाहिरना दोषोने मटाडे ठे माटे तेवुं सामायिक, सर्वजव्य जीवें जरूर करवुं ॥ ४८ ॥

आंहां उदायिनराजानो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. वीतजय पत्तनने विषे उदायिन राजा राज्य करे ठे, तेनी पट्टराणी प्रजावती नामे हती, ते राजाना घरमां अत्यंत रूपवाली एवी सुवर्णगुलिका नामें दासी हती. ते निरंतर अतिशय जाव सहवर्त्तमान देवाधिदेवनी प्रतिमानुं पूजन करती हती. एक दिवसे उजेणीना राजा चंद्रप्रद्योतें प्रतिमासहित ते दासीनुं हरण कखुं तेवातनी उदायिनराजाने खबर पडवाथी दश राजाने साथें लश्ने लडवा माटे उजेणीयें गयो, बेहु राजायें दारुण युद्ध कखुं. तिहां उदायिनराजायें चंद्रप्रद्योतने जीवतो पकडीने बंदी

वान कीधो मागें चालतां वर्षाकाल आववाथी राजा, दशपुरनगरें रह्यो तिहां पर्युषण पर्व आववाथी उदायिराजायें उपवास कख्यो अने चंमप्रद्योतने रसोश्यो पूठवा गयो के आपना सारुं केवी रसोइ बनावीयें ? चंमप्रद्योतें कखुं के जे उदायिराजा सारु बनावो तेज रसोइ महारा वास्ते बनावजो तेने रसोश्यें कखुं के उदायिराजाने आज उपवास ठे ते सांजली चंमप्रद्योतने शंका उपनी जे आज एणे मने ऊर आपवानो विचार कख्यो जणाय ठे माटेज जुदी रसोइ बनाववानुं कहे ठे एवा नयथी बोळ्यो जे महारे पण आज उपवास ठे अने हुं पण जैनधर्मीं हुं उदायीनो साधर्मींजाइ हुं पण मने विस्मरण थइ गयुं तेशी रसोइ करवानुं कखुं तेवात रसोश्ये जइ उदायिनराजा आगल कही तेवारे उदायिनें विचारुं जे ए धूर्तताथी बोळ्यो ठे खरों तो पण महारो साधर्मींजाइ थइ चूको माटे एनी साथे मिह्ठाडुक्कड आप्याविना शुद्ध सामायिक करवुं सूजे नही पठी उदायि राजायें चंमप्रद्योतने कखुं के महारी साथे मिह्ठाडुक्कड कख तेणे कखुं महारुं राज्य पावुं आप्य पठी बीजो कोइ उपाय नही होवाथी तेने ठोडी मूकीने पावुं उज्जयणीनुं राज्य आप्युं अने पूर्वे उदायिराजायें ते चंमप्रद्योतना ललाटमां दासीपति ए राजा ठे एवा अह्वरनो मांम दीधो हतो ते मांमने ढांकी मूकवाने माटे तेने सोनानो पट्ट वंधावी सन्मान करीने उज्जयणी नगरीयें मोकली दीधो ते दिवसथी चंमप्रद्योतना कपालमां सुवर्णपट्टबंध निरंतर रह्यो एवीरीतें अविज्ञात पणायी उपवासोदि सामायिक करे तो पण लाज आय तेवारे विज्ञातपणायी फलप्राप्ति आय तेमां तो कहेवुंज शुं ? माटे सामायिक अवश्य करवुं ॥४७॥

देशावकाशिकमपास्य सकाकजंघ, कोकाशवधिप

दमेति जनः प्रमादी ॥ धत्ते प्रजां दिनचरोन निशा

करोऽपि, न स्तूयतेऽपि च पयोचूदकालवृष्टः ॥४८॥

अर्थः—(जनः के०) मनुष्य, (देशावकाशिकं के०) देशावकाशिकव्रत ने ग्रहण करीने पठी (प्रमादी के०) आलसु थयो ठतो. ते देशावकाशिक व्रतने (अपास्य के०) तजीने (सकाकजंघकोकाशवत् के०) काकजंघ सहितकोकाशनीपेठें (विपदं के०) दुःखने (एति के०) पामे ठे. एज अ

ર્યનો દૃષ્ટાંત કહે છે. (દિનચરઃ કે૦) દિવસે વિચરનારો એવો (નિશાકરોપિ કે૦) ચંડમા પણ (પ્રનાં કે૦) કાંતિને (નધત્તે કે૦) ધારણ કરતો નથી. (ચ કે૦) વલી (પયોજૂત્ કે૦) મેઘ, (અકાલવૃષ્ટઃ કે૦) અકાલે વરસે તો (ન સ્તૂયતે કે૦) વચ્ચણાય નહીં. તેમ દેશાવકાશિકને ત્યાં ગનારો કોકાશનામા સૂત્રધાર, અને કાકજંઘનામા રાજા કાકજંઘની સાથે જો વર્તે, તે સકાકજંઘ કોકાશ જાણવો. તેની પેઠે થાય ॥ ૪૯ ॥

આહિં કાકજંઘકોકાશનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. વિદેહા નગરીને વિષે કાકજંઘનામા રાજા અને કોકાશનામા સૂત્રધાર વસે છે. તે કાકજંઘરાજા લાકડાના સંચાયેં ગોઠવેલા એવા ગરુડપર બેસીને ફરે છે તથા તે કોકાશિક લાકડાના સંચાવાલા અશ્વત્થપર બેસીને ફરે છે. તે સૂત્રધારને લોકો કોકાશી એવે નામે કહે છે. તે કાકજંઘ પરમજૈન હતો, પોતાની વિદ્યાના બલેંકરી સમેત શિખર પર્વત તથા અષ્ટાપદ પ્રમુખ તીર્થને વિષે શ્રીદેવાધિદેવ અરિહંત પ્રભુને નમસ્કાર કરે છે એકદિવસ તે કાકજંઘે, પ્રાતઃકાલને વિષે ગુરુની પાસેં જઈ આ નગરથી માહારે બાહરે જાવું નહીં. એવા દેશાવકાશિક વ્રતને ગ્રહણ કર્યું. પછી એક દિવસ તે એક પોતાના જ ગામને વિષે સંચાયેં કરી ચાલતા એવા કાષ્ઠના ઘોડા ઉપર બેસીને ગગનમાર્ગને વિષે ચાલવા લાગ્યો ગામબાહરે નિકળી ગયો દૈવયોગેં તે કાષ્ઠના અશ્વની કીલિ કા જાંગી. તેવારેં આકાશ થકી પર્વતની ઉપર પડ્યો. ત્યાં મરણ પામવાથી વ્રતની વિરાધનાયેં કરીને તે કાકજંઘ ડુર્ગતિને પામ્યો. માટે વ્રત ગ્રહણ કરવું તે કોઈ દિવસ અજાણ પણાયેં પણ ઢોડવું નહીં ॥ ૪૯ ॥

ગુરુવચનવિયોગાઙ્ઞાતદેશાવકાશો, વિપદિ તરતિપુણ્યાચ્છેદ્યથા
લોહજંઘઃ ॥ હ્યમયવૃષ્ણવાઃ સ્વામિના વાહ્યમાનાઃ સતતમમિ
તગત્યા કિં હિતં સ્વસ્ય કુર્યુઃ ॥ ૫૦ ॥ દેશાવકાશિકવ્રતધારં ॥

અર્થઃ—(ગુરુવચનવિયોગાઙ્ઞાતદેશાવકાશઃ કે૦) ગુરુ વચનના વિયોગેં કરી નથી જાણ્યું દેશાવકાશિકવ્રત જેણે એવો પુરુષ જો પણ (વિપદિ કે૦) વિપત્તિને વિષે પડે છે તો પણ તે વ્રતરૂપ (પુણ્યાત્કે૦) પુણ્યથકી (તરતિચેત્ કે૦) તરે છે કેની પેઠે ? તો કે (યથા કે૦) જેમ (લોહજંઘઃ કે૦) લોહજંઘ નામા ચંદ્રપ્રદ્યોત રાજાનો લેખકહાર

हतो ते गुरुना वचनविना देशावकाशक व्रतमां अज्ञात ययो ठतो विपत्ति मां आव्यो तो पण तथ्यो, ते पुण्यथकीज तरतो हवो त्यां दृष्टांत कहे ठे. (हयमयवृषजावाः के०) अश्व, उंट, बेल ए सर्व (स्वामिना के०) स्वामियें (बाह्यमानाः के०) वहन कख्या ठता (सततं के०) निरंतर (अमि तगत्या के०) अप्रमित गतियें करी (किं के०) शुं (स्वस्य के०) पोता ना (हितं के०) हितने (कुर्युः के०) करे ? ना नज करे ॥ ५० ॥

आहिं लोहजंघनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. उज्जयिनी नगरीनेविषे चंमप्रद्योत नामा राजा राज्य करे ठे. तेनो लोहजंघ नामा दूत हतो. ते प्रतिदिवस चोवीश योजन चालतो हतो. एकदा सामंत राजाउयें विचाळुं के ज्यारें ए लोहजंघ पोताना. राजानी सेवा माटें आपणा नगरमां आवे, त्यारे तेने युक्तियें करीने मारवो कारण के. ते आपणा समाचार लइ जाय ठे, तेथी आपणने कष्ट थाय ठे. एम विचारी एक सलाह करीने पढी ज्यारें ते लोहजंघ तेमना गामथी पाठो वळ्यो, त्यारें तेने संबलने माटें विष मिश्रित लाडु करीने आप्यो. जेवामां ते रस्तामां खावानो आरंज करे, तेवामां त्रण ठीक थइ त्यारें तेने शंका पड्याथी ते लाडु खावो नहिं, अने जोयुं तो विषमिश्रित लाडु दीगो पढी पोतें उजयणीमां चंमप्रद्योत राजा पासें आवीने ते लाडुनुं वृत्तांत सर्व संजलाव्युं अने ते मोदक राजाने आप्यो. राजानी पासें ते वखत अजयकुमार बंदीवान हतो तेने राजायें पूछ्युं जे हे कुमार ! आ मोदकमां शुं ठे ? त्यारें अजयकुमारें कळ्युं के, आमां दृष्टिविष सर्प उत्पन्न ययो ठे. त्यारें ते लाडु राजायें ली लाखंडवाला वननेविषे नाखी दीधो. तेमांथी निकळेला सर्पनी दृष्टिथी थोडाज वखतमां ते लीळुं वन सुकाइ गयुं. ए देशावकाशिकव्रत संपूर्ण थयुं.

हवे पौषधव्रतनुं द्वार कहे ठे.

शुचिपौषधेन मुनितुल्यतेति किं, जिनतापि मेघ
रथवद्भवेत् क्रमात् ॥ किमु निर्धनस्य मणिनेष्टदा
यिना, धनितुल्यतैव नृपतुल्यता न किं ॥ ५१ ॥

अर्थः—(शुचिपौषधेन के०) पवित्र पौषधें करी गृहस्थने पण (मुनितुल्यता के०) मुनिनुं तुल्यत्व थाय ठे (इति के०) ए प्रकारें होय तेमां (किं के०)

શું કેહેવું વલી તેને (મેઘરથવત્ કે૦) મેઘરથની પેઠે (જિનતાપિ કે૦) તીર્થંકર પણું પણ પ્રાપ્ત થાય છે. તે મેઘ રથનો જીવ અનુક્રમે દશમે જવે શ્રીશાંતિનાથ નામે તીર્થંકર થયો. ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે. જેમ કે (ઇષ્ટદાયિ ના કે૦) ઇચ્છિત પદાર્થને દેનારા એવા (મણિના કે૦) ચિંતામણિયેં કરીને (ધનિતુલ્યતાએવ કે૦) ધનવાનની તુલ્યતાજ (જવતિ કે૦) હોય છે ? પરંતુ (નૃપતુલ્યતા કે૦) રાજાની તુલ્યતા (કિં કે૦) શું (ન કે૦) ન હોય. ના હોયજ અર્થાત્ વ્રતેં કરીને ગૃહસ્થને કેવલ મુનિતુલ્યતાજ થાય અને જિનતા ન થાય એમ જાણવું નહિં પરંતુ જિનતા પણ થાયજ.

આહિં મેઘરથ રાજાનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. શાવસ્તી ન ગરીને વિષે મેઘરથ રાજા રાજ્ય કરે છે. એકદા તે રાજાની સજામાં નિમિત્તિ યો આવ્યો. તે નિમિત્તિયાને મંત્રીયેં પૂઠયું જે કાંઈક નિમિત્ત કહ્યો ત્યારેં ને મિત્તિયેં કહ્યું કે આજર્થા સાતમે દિવસેં આ રાજાના મસ્તક ઉપર વીજલી પડશે. તે વચનથી સર્વે જનો જયઞ્ચાંત અડગયા. પઠી રાજાયેં પૂઠયું કે હવે મારે કેમ કરવું ? ત્યારેં કેટલાએકેં કહ્યું કે વાણમાં બેશીને સમુદ્રમાં જાવું, કેટલાએકેં કહ્યું કે ગિરિગુફામાં જડને રહેવું. ત્યારે તેનો એક સુબુદ્ધિ નામે પ્રધાન હતો, તેણેં કહ્યું કે એ સર્વે જવા દ્યો અને દેવધર્મારાધન કરો. જેણેં કરી સર્વે વિઘ્નોનો નાશ થઈ જાય. પઠી રાજાયેં નવીન પાષાણનો યજ્ઞ કરાવ્યો અને તેને રાજ્યાન્નિષેક કરાવ્યો. અને પોતેં સર્વે ત્યાગ કરી જિનાલયમાં બેસી પૌષ્પધ વ્રત ધારણ કહ્યું, સાતમો દિવસ જ્યારે આવ્યો, ત્યારેં વીજલી પાષાણના યજ્ઞ ઉપર પડી, તેથી તે યજ્ઞ તરત ફાટી ગયો એટલે રાજાને મૂકી યજ્ઞની ઉપર વિદ્યુત્ પડી. અને રાજા પૌષ્પધવ્રતના પ્રતાપેં કરી બચી ગયો તે રાજાના જીવવાથી સર્વે જનોને પરમ પ્રમોદ થયો. તે રાજા અનુક્રમે દશમે જવેં શ્રીશાંતિનાથ નામા તીર્થંકર થયા. એમ પૌષ્પધના પ્રતાપેં કરી મરણ દુઃખ મટયું તથા અનુક્રમે તીર્થંકરપણું પ્રાપ્ત થયું. માટે સર્વે જવ્ય જીવેં પૌષ્પધવ્રત ધારણ કરવું ॥ ૫૧ ॥

સત્પૌષ્પધં વિવિધસિદ્ધિદમૌષ્પધં ય, તજ્ઞાવનાશમરસાર્ઙ્
હૃદગ્નિલીઢઃ ॥ સ્વઃ સાગરેંદુરજનિ સ્ફુટહેમમૂર્તિ, રૌર્વા
ગ્નિતત્તવિમલાઽગ્નિરિવાબ્ધિમંથા ॥ ૫૨ ॥ પૌષ્પધદ્વારં ॥

અર્થ:—(યત્ કે૦) જે (ઔષધં કે૦) ઔષધસમાન એવું (સત્પૌષધં કે૦) ઉત્તમ એવું પૌષધવ્રત, (વિવિધસિદ્ધિદં કે૦) અનેક પ્રકારની સિદ્ધિને દેના રું છે. અને (તજાવનાશમરસાર્દહૃદગ્નિલીઢઃ કે૦) તે પૌષધની જાવના તેજ શમ તડૂપ જે રસ,તેણે આર્દ્ એટલે અકઠોર નમ્ર એવું જે હૃદય તેજ અગ્નિ, તેણે કરી આસ્વાદિત એવો (સાગરેન્દ્રઃ કે૦) સાગરચંડ નામા રાજા, (સ્ફુટહેમ મૂર્તિઃકે૦) પ્રગટ છે સુવર્ણ સમદેહ જેનો એવો ઠતો (સ્વઃ કે૦) સ્વર્ગને વિષે (અજનિ કે૦) ઉત્પન્ન થયો. બીજું સુવર્ણ પણ રસસંયોગેં કરી અગ્નિયેં કરી પૂંકયું હોય તો શુદ્ધ થાય છે. કેની પેઠેં ? તો કે (અધ્ધિમંથા કે૦) મેરુ નામનો (અદિરિવ કે૦) પર્વત તેજ જેમ (ઔર્વાગ્નિતપ્તવિમલઃ કે૦) વાડવાગ્નિના તાપેં કરી નિર્મલ થાય છે તેની પેઠે. મનુષ્ય પણ પ્રધાન પૌષધ વ્રતેં કરી શુદ્ધ થાય છે એટલે તે પ્રાણીના કર્મમલનો નાશ થાય છે.

આંહિં સાગરચંડનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. દારિકાને વિષે શ્રીકૃષ્ણનો શ્વસુર યગ્નસેન રાજા હતો તેના પુત્રનું નામ નજસેન હતું. તેને પરણાવવા માટે તેના પિતાયેં કમલામેલા નામની કોઈ એક કન્યા જોઈ મુકેલી હતી, પઠી નજસેનને ઘેર નારદમુનિ આવ્યા, તેનું સન્માન નજસેનેં કહ્યું નહીં તેથી રુષ્ટ થઈને નારદેં કમલામેલાનું રૂપ પટ્ટમાં લખીને બલદેવના પુત્ર સાગરચંડની પાસેં દેખાડ્યું. તે કન્યાનું ચિત્ર જોઈને સાગરચંડ, કમલા મેલાનું નામ ગાંધાની પેઠેં બોલવા લાગ્યો, અને જૂતાજિનિવેશ જેમ થાય, તેમ થઈ ગયો, તે પઠી વાકૂળેં કરી સાંબકુમારેં તે કમલા મેલા સાગર ચંડને પરણાવી આપી. નજસેન તે કન્યા પોતાને ન પરણવાથી સાગરચંડ સાથેં દ્વેષ વહન કરવા લાગ્યો. એકદા શ્રીનેમીનાથની પાસેં સાગરચંડેં શ્રાવકનાં વ્રત લીધાં તેને પાલન કરતો સ્મશાનમાં કાચોત્સર્ગ રાત્રિયેં કરતો હતો તિહાં જમતાં જમતાં દૈવયોગેં નજસેનેં તે સાગરચંડને કાચોત્સર્ગમાં ઝનો રહેલો દીઠો, ત્યારેં અગ્નિના અંગારાની જરેલી ઠીંબ, તેના માથા ઉપર તે પાપિયેં મૂકી, તે સાગરચંડ ઉપસર્ગને સહન કરતો બલતો ઠતો મરણ પામ્યો અને દેવલોકને વિષે દેવ થયો. માટે પવિત્ર પૌષધ કરનારો એવો પ્રાણી સજ્જતિનેં પામે છે, તેમાં શું આશ્ચર્ય જાણવું ? ॥ ઇતિ પૌષધવ્રત ॥

किमपिफलमपूर्वं संविजागस्य साधो, र्यदञ्जिलषित सि
 ऋयै मूलदेवेऽपिमाषाः॥ कृशमपि हि सुपात्रे न्यस्तमुच्चैः
 फलऋयै, ननु तृणमपि धेनोर्ङ्गधपीयूषवृऋयै ॥ ५३ ॥

अर्थः—(यत् के०) जे (संविजागस्य के०) संविजाग व्रतनुं (किम
 पि के०) काश्क अनिर्वचनीय (फलं के०) फल, (अपूर्वं के०) अपूर्व
 थाय ठे. जेम (मूलदेवेपि के०) मूलदेव नामा राजाने विषे पण (साधोः
 के०) साधुने आपेला (माषाः के०) अडदना बाकला, ते अञ्जिलषितसि
 ऋयै के०) इत्तित पदार्थनी सिद्धिने माटे थया. (हि के०) निश्चे ते वात
 घटे ठे जेम के (सुपात्रे के०) सुपात्रने विषे (कृशमपि के०) थोडुं पण
 (न्यस्तं के०) आरोपण करेलुं ठुं (उच्चैः फलऋयै के०) उंचा फलनी
 रुद्धिने माटे थाय ठे. केनी पेठे? तो के (धेनोः के०) गायने दीधेलुं ए
 वुं (तृणं के०) घांस पण (ङ्गधपीयूषवृऋयै के०) डुग्धरूप अमृतनी वृ
 द्धिने माटे थाय ठे तेम ए पण जाणी लेवुं ॥ ५३ ॥

आहिं मूलदेवनो दृष्टान्त होवाथी तेनी कथा कहे ठे. कौशांबी नगरीने
 विषे रिपुमर्दननामा राजा तेनो पुत्र मूलदेव करीने हतो, ते अत्यंतदान
 नो व्यसनी हतो एक दिवस कोइना मुखथी नवुं काव्य सांजलीने तेने
 एक लक्ष्म्य आपतो हवो, ते सांजली तेना पितायें दाननो निषेध कखो.
 त्यारें ते ठानो मानो घरथकी निकली गयो. अनुक्रमें एक अटवीमां आ
 व्यो त्रणदिवसें ते अटवी उत्तरी गयो त्यां कोइक नगरीनेविषे जमतां
 जमतां ते मूलदेवने बाफेला बाकला कोइयें आप्या. ते बाकला पोते न
 खाथा अने जाव सहित कोइ एक साधुने वहोरावी आप्या. ते जोइ ते
 वननी देवीयें तुष्टमान थइ मूलदेवने कखुं वरदानके माग्य, कहेलुं ठे के
 ॥ धन्नाणं सुनराणं, कुम्मासाहुंति साहु पारणए ॥ गणियंच देवदत्तं, दंति
 सहस्सं च रवं च ॥ १ ॥ तेवारें मूलदेवें एक हजार हाथी युक्त राज्य मा
 ग्युं, देवीयें पण तेज वरदान आप्युं, त्यार पढी नगर प्रत्यें जातां कोइक
 गामनेविषे पर्णकुटीमां सुतो, त्यां पोताना मुखमां चंडप्रवेश थयो एवुं स्वप्न
 दीतुं प्रजातें उठीनें मूलदेवें तेनुं फल कोइ स्वप्नपाठकने पूढ्युं. तेवारे ते
 स्वप्नपाठकें प्रथम तो मूलदेवने पोतानी पुत्रीनुं पाणिग्रहण कराव्युं.

ते पढी कह्युं के आ स्वप्नना फलमां राज्यप्राप्ति तमोने आशे. ते पढी सा तमे दिवसें माहम्मति नगरीनेविषे अपुत्रीयो राजा मरण पाय्यो ते राजा नुं राज्य पंचदिव्य थकी ते मूलदेवने प्राप्त थयुं. एवीरीतें संविजागव्रतना प्रतापथी तेनी स्थिति उत्तम थइ तेमाटे संविजागव्रत करवुं ॥ ५३ ॥

यदसदपि ददौ प्राक्शालिज्जोऽतिथेः स्वं, तदसदपि
स लेजे कामरर्द्धिः कमर्त्यः॥ क जुविजलधिरिंदुः क्वांबरे तं
सपुष्पा, त्यमृतनृतपयोदः शोषणेप्यौर्ववन्हेः ॥ ५४ ॥

अर्थः—(प्राक् के०) पूर्वजवें (शालिज्जः के०) शालिज्जो जीव ते (यत् के०) जे (असदपि के०) असत् एवा पण (स्वं के०) पोताना पर मान्नरूप पारका घरथकी याचना करीने लावेलो हतो ते (अतिथेः के०) साधुने (ददौ के०) आपतो हवो (तत् के०) तेथी (असत् के०) असत् एवा मनुष्यलोकना सुखने (सः लेजे के०) ते पामतो हवो नहीं तो (अमररर्द्धिः क के०) अमरनी समृद्धि क्यां अने (क मर्त्यः के०) मनुष्य ते क्यां? अर्थात् अन्ननो कीटक एवो मनुष्य क्यां अने देवतानी रुद्धि क्यां त्यां दृष्टांत कहे ठे (जुवि के०) पृथ्वीने विषे (जलधिः क के०) समुद्र क्यां? अने (क्वांबरे के०) आकाशने विषे (इंदुः क के०) चंद्रमा क्यां एम ठे तो पण (अमृतनृतपयोदः के०) जेणे पाणीयें करी मेघने परिपूर्ण जरेलो ठे एवो (सः के०) ते चंद्र जे ठे ते (और्ववन्हेः शोषणे पि के०) वाडवानलथी थता एवा शोषणनेविषे पण समुद्रनुं (पुष्पाति के०) पोषण करे ठे. आहीं शालिज्जनी कथा प्रसिद्ध ठे माटे लखी नथी.

हवे सप्तक्षेत्रनुं द्वार कहे ठे.

क्षेत्रेषु सप्तस्वपि पुण्यवृद्धये, वपेक्षनं संप्रति
राजवर्धनी ॥ कृषीवलः केवलशालितंडुला
नू, वपेत्सकिंयोऽखिलशस्यलालसः ॥ ५५ ॥

अर्थः—(धनी के०) धनवान् पुरुष, (संप्रतिराजवत् के०) संप्रति राजानीपेतें (सप्तक्षेत्रेषुअपि के०) सातक्षेत्रने विषे पण (पुण्यवृद्धये के०) पुण्यनी वृद्धिने माटे (धनं के०) धनने (वपेत् के०) वावे, (कृषीवलः के०) खेड करनारो एवो (यः के०) जे प्राणी, (अखिलशस्यलालसः

કે૦) સમગ્ર ધાન્યનો લાલચી હોય, (સઃ કે૦) તે (કિં કે૦) શું (કેવલ શાલિતંદુજ્ઞાન કે૦) કેવલ શાલિતંદુલનેજ વાવે છે. ના સર્વ ધાન્યને વાવે છે.

આહિં સંપ્રતિરાજાનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. પાડલીપુર નગરે મૌર્યવંશને વિપે અલંકાર રૂપ ચંદ્રગુપ્ત રાજા રાજ્ય કરે છે. તેના પુત્ર નું નામ બિંદુસાર તેનો પુત્ર અશોક તેનો પુત્ર કુણાલ તેનો પુત્ર સંપ્રતિ રાજા થયો તે જન્મ્યા પછી દશમે દિવસેજ રાજ્ય પામ્યો તે રાજા વાસુદેવ નીપેઠે ત્રણ સ્વંમનો જોક્તા થયો એકદિવસ ગવાહ્મમાં બેઠા રાજાયેં રસ્તામાં જતાં આર્યસુહસ્તિ સૂરિને જોયા. તેના દર્શન કરતાંજ સંપ્રતિ રાજાને જા તિસ્મરણ उत्पन्न થયું તેથી તરત આવીને સૂરીને વંદન કહ્યું. રાજાયેં પુછ્યું હે જગવન ! અવ્યક્ત સામાયિકનું શું ફલ છે ? ગુરુયે કહ્યું કે. રાજ્ય પ્રાપ્ત થાય. પછી ગુરુજીયે તે સંપ્રતિ રાજાનો પૂર્વજનવ કહેવા માંડ્યો. હે રાજા ! તું પૂર્વજનવનેવિપે કોફક રંક હતો અમારા સાધુપાસે લાડુની યાચ ના કરી હતી. અમોયેં કહ્યું કે તું જો અમારો શિષ્ય થાયતો લાડુ આપી યેં ત્યારેં તેં મોદકની ઇચ્છાથી પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરી. તે પછી તે મોદકાદિ અતિ સ્નિગ્ધાહારથી ગૂઢ વિશૂચિકાયેં કરી પીડા પામતો હતો પણ ધર્મનું અનુમોદન કરતો મરણ પામીને હમણાં તું સંપ્રતિ રાજા થયો ઠો. એ અવ્યક્ત સામાયિકનું ફલ છે એવું ગુરુવચન સાંજની વલી ગુરુપાસેં દીક્ષા લે વાની પ્રાર્થના કરી. ત્યારે ગુરુયેં કહ્યું કે તારે રાજ્ય સંબંધિ જોગાવલી કર્મ શેષ રહ્યાં છે તે સાંજની રાજાયેં પોતાના નગરનેવિપે દાન શાલા ૩ મંદારી તથા શ્રીજિનપ્રાસાદેં મંમિત પૃથ્વી કરી એક લાખ, જિનબિંધો કરાવ્યાં અનાર્ય દેશોમાં પણ ધર્મની પ્રવૃત્તિ કરાવી. ચતુર્વિધ શ્રીસંઘનો ન ક્તિ કરવા માંડી, અંતે મરણ પામીને સ્વર્ગે ગયો માટે સાતક્ષેત્રમાં આપના ર પ્રાણી સજ્જિતને પામે છે તેમાં શંકા જાણવી નહીં ॥ ૫૫ ॥

ક્ષેત્રાણિ સપ્તાપિ ફલંતિ સર્વ, મપ્યેકકં કલ્પિક
જવત્ સુજુષ્ટં ॥ યત્પુણ્યમારાર્તિકસપ્તદીપૈ,
રેકેન તન્મંગલદીપકેન ॥ ૫૬ ॥ સપ્તક્ષેત્રધારં ॥

અર્થઃ—(સપ્તાપિ કે૦) સાત એવાં પણ (ક્ષેત્રાણિ કે૦) ક્ષેત્રો, જે છે તે યથાશક્તિયેં સ્પર્શ કહ્યાં ઠતાં (ફલંતિ કે૦) ફલદાયી થાય છે (એ

कैकमपि के०) एकेक एवं पण (क्षेत्र के०) क्षेत्र, (सुजुष्टं के०) सारी रीतें सेवन करेलुं (सर्वमपि के०) सर्व प्रकारना महोटा एवा पण फलनुं आपनार थाय ठे. केनी पेठें? तो के (कल्किजवत् के०) कल्किना पुत्र दत्त नी पेठें. त्यां दृष्टांत कहे ठे (यत् के०) जे (पुण्यं के०) पुण्य (आरा र्तिकसप्तदीपैः के०) आर्तिना सात दीवायें करीने थाय ठे (तत् के०) ते पुण्य (मंगलदीपकेन के०) एक मंगलदीपें करीने पण थाय ठे ॥ ५६ ॥

आहिं कल्किपुत्र दत्त राजानो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. श्री महावीरना निर्वाण दिनथी बे हजार वर्षना प्रांतमां पाटलीपुरमां कल्कि राजा थाशे. ते पूर्वजवना मित्र देवतायें आपेला त्रिशूलें करी जरतना त्रण खंमने साधशे, तेनो पुत्र दत्त नामा थाशे, ते श्रीजिनना प्रासादोयें करी पृथ्वी अखंमित करावशे, परंतु श्री सर्वज्ञना नांखेला वचनने उद्गस्थ नाषितनी पेठें असंबंध जाणशे. हवे ते कल्किना पुत्र दत्तराजें जिनप्रासाद रूप एकक्षेत्र सेवन सारी रीतें कथुं, तो पण तेथी ते सुखी थयो ॥ ५६ ॥

बिंबं महल्लघु च कारितमत्र विद्यु, न्माल्यादिवत् परजवे
ऽपि शुजाय जैनम् ॥ ध्यातुर्गुरुर्लघुरपीप्सितदायिमंत्रः,
प्राग्दौःस्थ्यन्नाविघनविघ्ननिदे न किं स्यात् ॥ ५७ ॥

अर्थः—(अत्र के०) आ जवने विषे जो (महत् के०) अत्युत्कृष्टथी पांचशे धनुष प्रमाण अने (लघु के०) न्हानुं अंगुष्ठपर्व समान एवं (जैनं के०) जिननुं (बिंबं के०) बिंब (च के०) वली (कारितं के०) करावेलुं होय, तो ते (विद्युन्माल्यादिवत् के०) विद्युन्मालि देवादिकनी पेठें (परजवेऽपि के०) परजवने विषे पण (शुजाय के०) शुजने माटे थाय ठे. कथुं ठे के “उक्कोसपणधणुसय, लहुआअंगुष्ठ पव समा” ए वचन ठे. हासा प्रहासा देवांगनाना अधिकारने विषे स्वर्णकारनो जीव विद्युन्माली देव, तेणें जिनबिंब कराव्युं, ते तेने लाजने माटे थयुं. इहां दृष्टांत कहे ठे (गुरुः के०) गुरु, अने (लघुरपि के०) लघु एवो पण (ध्यातुः के०) ध्यान करनारने (ऽप्सितदायि के०) इक्षित पदार्थने आपनारो एवो (मंत्रः के०) मंत्र जे ठे ते (प्राग्दौःस्थ्यन्नाविघनविघ्ननिदे के०) पूर्वजन्मनां करेलां जे दुष्कर्म तेणें

करी थयेला एवा जे निविड विघ्नो तेना जेदवाने माटे (किं के०) शुं (नस्यात् के०) न थाय? अर्थात् थायज ॥ ५७ ॥

आहिं विद्युन्माली देवतानी कथा कहे ठे. चंपानगरीने विषे कुमारनंदी स्वर्णकार रहेतो हतो. ते अत्यंत विषयी हतो, ते एक दिवस हासाप्रहासा व्यंतरीयोनुं रूप जोऽने वाणमां बेशी पंचशैल द्वीपप्रत्यें गयो. त्यां ते बेहु व्यंतरीयोयें कहुं के, आ सात धातुनुं बनेलुं एवुं जे तारुं शरीर तेनाथी अमारे कांइ प्रयोजन नथी. एम कही ते बेहु जणीउयें तेने मूकी दीधो. परंतु तेना रूपथी मोह पामेलो एवो ते सोनी तेने मित्रें वाख्यो तो पण अग्निनीमरणने साधतो हवो. त्यांथी मरण पामीने हासाप्रहासा व्यंतरी योनो नर्त्ता थयो, परंतु आनियोगिक देवमां उपन्यो ठे माटे आनियोग कमें करी अत्यंत शोक करतो हतो. त्यारें देवता थयेला एवा तेना पूर्वजवना मित्र देवें तेने कहुं के हे मित्र! हवे शोक कर नही. तुं नवीन जिनबिंब कराव्य, के जेथी ते पुण्यें करीने तारी सज्जति थाय, एवा पोताना मित्र देवना वचनें करी ते विद्युन्माली देवतायें चंदननी मूर्ति करावी. तेने लाकडानी पेटीमां मूकी ने समुद्रमां तरती मूकी. क्रमें करीने ते पेटी उदायी राजाना हाथमां आवी. ते पुण्यना योगें करी ते विद्युन्माली देवता थोडाज जवोमां सिद्धि पामशे ५७

निर्मायाऽर्हतबिंबमार्हतपदस्थानाग्रिमं धार्मिकः, स्वा
त्मानं च परं च निर्मलयति स्तुत्यर्चनावंदनैः ॥ मंत्रि
श्रेणिकसूरिवार्जकसुतं मोहान्धकारे स्थितं, दीपः पुण्य
ति कस्य कस्य न मुदं श्रेयः श्रियामास्पदम् ॥५८॥

अर्थः—(धार्मिकः के०) धार्मिक एवो पुरुष ते (आर्हतबिंबं के०) जिनबिंबने (निर्माय के०) निर्माण करीने (स्वात्मानं के०) पोताना आत्माने (च के०) वली (परं के०) परना आत्माने (आर्हतपदस्थानाग्रिमं के०) अरिहंत सिद्ध पवयवणेत्यादिने विषे अग्रिम स्थान एटले प्रथम स्थानप्रत्यें पमाडे ठे. अथवा आर्हतपदवीनुं स्थान जे मोह ते मोह मार्गने विषे अग्रेसरपणाने पमाडे ठे. इहां दृष्टांत कहे ठे. (मंत्रिश्रेणिकसूरिवार्जक के०) श्रेणिकनो पुत्र अजयकुमार मंत्री जे तेज जेम (मोहान्धकारेस्थितं के०) मोहरूप अंधकारने विषे रहेला एवा (आर्जकसुतं के०) आई

कुमारने (स्तुत्यर्चनावन्दनैः के०) जिनबिंबनां स्तुति, अर्चन, अने वंदनें करो (निर्मलयति के०) निर्मल करता हवा. ते वात घटे ठे. (च के०) वली (श्रेयः श्रियामास्पदं के०) कल्याण अने लक्ष्मीना स्थानकरूप एवो (दीपः के०) दीप ते (कस्यकस्य के०) केना केना (मुदं के०) हर्षने (नपुष्यति के०) नथी पोषण करतो ? अर्थात् करेज ठे ॥५७॥ द्वार अछावीशमुं ॥

आहिं अनयकुमारनी कथा कहे ठे. राजगृही नगरीने विषे श्री श्रेणिक राजानो पुत्र अनयकुमार मंत्री, राज्यव्यापारने चलावतो हतो, ते एक दिवसें वीरजगवानने पोतानो पूर्वजव पूठवाथी पोताना पूर्वजव नो मित्र अनार्यदेशमां उपन्यो जाणीने अत्यंत शोक करवा लाग्यो. पढी ते मित्रने बोध करवा माटे पोताना मित्र वणिक पुत्रना हाथथी श्री जिनबिंबने आईकुमार पासें मोकलतो हवो. ते वखत पूर्वे नही जोये ला एवा. जिन बिंबने जोइने आईकुमार, चिंतववा लाग्यो के आ केवुं आनरण मारा मित्रें मोकल्युं ठे ? एम समजीने पोताना मस्तकें मूक्युं वली पाबुं त्यांथी लइने पोताना बेहु हाथमां बांध्युं, तो पण कोइ ठेकाणे ते आनरण बंध बेतुं नही ? पढी सिंहासननी उपर स्थापन कल्युं, तेथी अत्यंत शोचवा लाग्युं. ते जोइने आईकुमार चिंतववा लाग्यो के आ ते केवुं आनरण ? जे कोइ ठेकाणें महारा जोवामां ते आव्युंज नहिं ? एम उहापोह करतां करतां जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी पोतानो पूर्व जव जोयो पढी वैराग्य उपज्यो, तेवारें व्रत ग्रहण करीने सिद्धिने प्राप्त थयो ॥ ५७ ॥

हवे तीर्थद्वार कहे ठे.

तीर्थं मुदे स्वपरयोरपि कीर्तिपाल, नूपालकारित
तुरंगमबोधवत्स्यात्॥ उद्यानसारसहकारवनं फल
धैर्यं, किं वप्तुरेव न पुनस्तडपासकानाम् ॥ ५८ ॥

अर्थः— (स्वपरयोरपि के०) पोताने तथा परने पण (मुदे के०) हर्षने माटे (तीर्थ के०) तीर्थ, ते जरुच्चक्षेत्र, (कीर्तिपालनूपालकारिततुरंगम बोधवत् के०) कीर्तिपालनूपालें करावेला तुरंगम बोधनी पेटें (स्यात् के०) थाय. त्यां दृष्टांत कहे ठे. (उद्यानसारसहकारवनं के०) प्रधान एवा आभना वृक्षनुं वन, (वप्तुरेव के०) वावनारनेज (फलधैर्य के०) फलनी स

મૃદિને માટેજ થાય છે ? (પુનઃ કે૦) વલી (તડુપાસકાનાં કે૦) તે સ
હકાર વનની ઉપાસના કરનાર પ્રાણીયોને (કિં કે૦) શું (ન કે૦) નથી
થાતું ? ના થાય છેજ. અર્થાત્ વાવનારને તો ફલ મળે, તેમાં શું આશ્ચર્ય, પરંતુ
તેને ઉપાસન કરનાર પ્રાણીને પણ તે ફલરૂપ મૃદિને આપનાર થાય છે ૫૯

આંહિં અશ્વબોધ તીર્થનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. પ્રતિષ્ઠાન
પુરમાં સુમિત્ર નામા શ્રેષ્ઠી વસે છે. તેનો પરમ મિત્ર જિનદાસ નામે શ્રાવ
ક પરમજિનધર્મી રહે છે. તે સુમિત્ર શ્રેષ્ઠી પ્રતિદિન કુપાત્રને દાન આપે છે.
તેને જિનદાસ મિત્રે વાચો તો પણ દીધાવિના રહેતો નથી. એમ કરતાં સુ
મિત્ર આર્તિધ્યાન વર્ગે મરણ પામીને અનુક્રમે જૃગુકહ્નપુરને વિષે રાજાનો પટ્ટ
તુરંગમ થયો. અને જિનદાસનો જીવ, મરીને સ્વર્ગમાં જડ્ને તિહાંથી ચવી શ્રી
મુનિસુવ્રત જિન તીર્થીકર થયો. એ અવસરમાં જૃગુકહ્નનો રાજા તે પટ્ટાશ્વને
પ્રાતઃકાલમાં અશ્વમેધ યજ્ઞને માટે કુંડમાં હોમશે. એમ જાણીને શ્રીમુનિ.
સુવ્રત તીર્થીકર તેને બોધ કરવા માટે રાતમાં સાઠ યોજન પૃથ્વી ઉછંચન
કરી પ્રાતઃકાલે જૃગુકહ્ને આવી સમવસચ્ચા. તેવારે તે રાજા તેજ ઘોડા ઉપર
બેસીને સ્વામીને વંદન કરવા માટે આવ્યો. તીર્થીકરના દર્શને કરી અશ્વને
જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. તેથી પોતાના પગના માવલાથી જૂમિ સ્વો
દીને અશ્વુપાત કરવા લાગ્યો. રાજાની પાસે શ્રીમુનિસુવ્રત સ્વામીયે પોતાનું
તથા તે અશ્વનું વૃત્તાંત સર્વે કહી આપ્યું. પછી તે અશ્વે પૂર્વજવના જાતિસ્મૃતિ
જ્ઞાને કરી અનશન વ્રત ગ્રહણ કહ્યું. તે મરીને અષ્ટમસ્વર્ગમાં દેવતા થયો.
પછી તે જૃગુપુરમાં કીર્તિપાલ જૂપાલે ત્યાં અશ્વાવબોધ એવે નામે શ્રીજિન
પ્રાસાદ કરાવ્યો. તે રાજા પણ તેજ જવમાં દીઠ્ઠા લડ્ને મોઢેં ગયો. અને
ત્યાં અશ્વાવબોધ નામક તીર્થ થયું, માટે તીર્થથી પરોપકાર થાય છે ૥૫૯ ॥

વિત્તં સ્થિરં સુકૃતકીર્તિકરં ચ બાહુ, બલ્યાદિવદ્ધિવિ
ધતીર્થનિવેશિકાનામ્ ॥ કેતૂલ્લસઙ્ગરતપુણ્યયશોર્થ
વાદ, મષ્ટાપદં કઙ્કવ નાનમદદ્ય યાવત્ ॥ ૬૦ ॥

અર્થ:—(વિવિધતીર્થનિવેશિકાનાં કે૦) અનેક પ્રકારના તીર્થમાં ધનને
નિવેશ કરનાર પુરુષોનું, (વિત્તં કે૦) ડબ્બ, તે (સુકૃતકીર્તિકરં કે૦) સુકૃતને
અને કીર્તિને કરનારું થાય છે. (ચ કે૦) તથા (સ્થિરં કે૦) તે ડબ્બ સ્થિર

ચાય છે. એમ જાણવું. કોની પેઠે ? તો કે (બાહુબલ્યાદિવત્ કે०) બાહુબલ્યાદિકની પેઠે. બાહુબલીયેં પોતાના ઇચ્છાથી જેમ શ્રીકૃષ્ણ પાડુકારૂપ તીર્થ, તદ્દશિલાને વિષે સ્થાપન કહ્યું. તે અદ્યાપિ પર્યંત 'હક્ક' એવે નામેં ઝંજવાય છે. આહિં (ઇવ કે०) ઇવ શબ્દ જે છે તે અલંકારાર્થ છે. (કેતૂલ્લસધ્રરતપુણ્ય યશોર્થવાદં કે०) કેતુના મિપેં કરી ઝલ્લસિત એવું જરત રાજાનું પુણ્ય તથા યશ તેની પ્રશંસાને કહેવા વાલું એવું (અષ્ટાપદં કે०) અષ્ટાપદ તીર્થ, તેને (કઃ કે०) કયો પુરુષ, (અદ્યાવાવત્ કે०) અદ્યાપિ પર્યંત (નચ્ચનમત્ કે०) ન નમતો હવો ? અર્થાત્ સર્વે તે તીર્થને નમેજ છે ॥ ૬૦ ॥

આહિ પ્રથમ બાહુબલીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. તદ્દશિલા પુરીને વિષે બાહુબલી રાજા રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ શ્રીકૃષ્ણદેવજી ઢઘ્ઘસ્થાવસ્થાયેં વિચરતા થકા તદ્દશિલા નંગરીના ઝયાનમાં પધાસ્યા. તે આરામમાં રહેનારે આવી બાહુબલીને તેની વધામણી આપી. બાહુબલી રાજાયેં સંતુષ્ટ થઈને વધામણીયાને પોતાના અંગનો શૃંગાર સર્વે આપ્યો. પઠી રાજાયેં વિચાલું જે હમણાં સાંજ પડવા આવી મારેં પ્રાતઃકાલમાં મહોટા આમંત્રરેં સ્વામીને વાંદવા જાણ. પઠી જ્યારેં રાત્રિ ગઈ, અને સૂર્યોદય થયો ત્યારેં જેવામાં બાહુબલી રાજા ચતુરંગિણી સેના સહિત શ્રીકૃષ્ણદેવજીને વાંદવા આવ્યો, તેવામાં શ્રીકૃષ્ણદેવજી તો, અન્યસ્થાનમાં વિહાર કરી ગયા. બાહુબલીયેં સ્વામીને ન દેખવાથી માહાક્લેશ કરવા માંમયો. પઠી જિહાં સ્વામી રાત્રિ રહ્યા હતા તે દિશાની સન્મુખ થઈને પરિવાર સહિત રાજાયેં નમસ્કાર કહ્યો. અને જ્યાં સ્વામી પધાસ્યા હતા, ત્યાં રત્નમય બે પાડુકાયેં યુક્ત ધર્મચક્રનું નિર્માણ કહ્યું. ત્યાં હાલ મ્લેઝ્ઝ લોકોનું હક્ક એવા નામનું તીર્થ થયું છે.

હવે બીજી અષ્ટાપદ તીર્થની ઉત્પત્તિની કથા કહે છે. અયોધ્યા નગરીને વિષે શ્રી કૃષ્ણદેવ સ્વામી વીશ લાખ પૂર્વે કુમરપણામાં તથા ત્રેશઠ લાખ પૂર્વે રાજ્ય જોગવીને સર્વે મલી ઝ્યાશી લાખ પૂર્વે ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહી જરતને રાજ્ય આપી પોતેં દીક્ષા લીધી. હજાર વર્ષ દીક્ષા પાલીને કેવલજ્ઞાન પામીને શ્રીઅષ્ટાપદ ગિરિને વિષે મોક્ષને પ્રાપ્ત થયા. પઠી સ્વામીના નિર્વાણના સ્થાનકની ઉપર જરત રાજાયેં બે ગાઝ પહોલો અને ચાર ગાઝ લાંબો અને ત્રણ ગાઝ ઝંચો ચાર દરવાજાયેં સહિત સિંહનિષદ્યા એવા નામવાલો નંદીશ્વરદ્વીપાદિ શાશ્વત પ્રાસાદને અનુસરતો સર્વે તીર્થકરના પોતપોતાના શરીરનાં

मान, अने शरीरना वणें करी सरखी एवी चोवीजे जिनप्रतिमाउयें करी अ जंकृत एवो प्रासाद बनाव्यो. ॥ ६० ॥ इति चैत्यद्वार.

ज्ञानं जगत्रयहितं पुनरप्यधीते, झोप्यार्यरक्षित
इवेतरशास्त्रपाठैः ॥ ये स्वर्णधीकनककाचकृतादरा
स्ते, हेमैव सत्यमधिगम्य किमु त्यजन्ति ॥ ६१ ॥

अर्थः—(झोऽपि के०) विद्वान् एवो जन पण (जगत्रयहितं के०) त्रण जगतना हितने करनार एवा (ज्ञानं के०) ज्ञानने (पुनरपि के०) वली पण (अधीते के०) जणे ठे. केनी पेठें ? तो के (आर्यरक्षितश्च के०) श्रीआर्यरक्षितजीनी पेठें ? (इतर शास्त्रपाठैः के०) अन्य जैनशास्त्रना पाठ करवा एटले जेम आर्यरक्षित ब्राह्मण चउदविद्यानो पारगामी हतो तथापि पोतानी माताना कहेवाथी तथा तेनी प्रेरणाथी चौद पूर्व शास्त्र जणवा गयो. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के (ये के०) जेउ (स्वर्णधी के०) सो नानी बुद्धियें करी (कनककाचकृतादराः के०) सोना समान काचनेविषे कखो ठे आदर जेणे एवा ठे, (ते के०) ते पुरुषो (सत्यमेव के०) सत्य एवुंज (हेम के०) सुवर्ण तेने (अधिगम्य के०) प्राप्त यश्ने (किमु के०) शुं (त्यजन्ति के०) ते खरा सुवर्णनो त्याग करे ठे ? ना त्याग करता न थी. अर्थात् जेणें अजाणपणे पीला काचना कटकाने सुवर्ण मानी लीधुं हतुं ते पुरुषने जेवारें खरा सुवर्णनी प्राप्ति थाय तेवारें ते खरा सुवर्णनो त्याग करे ? ना ते नहीज करे ॥ ६१ ॥

आहीं आर्यरक्षित ब्राह्मणनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. माहे श्वरी नगरीने विषे सोमदेव ब्राह्मणनी फल्गुमित्रा नामें स्त्री हती, तेने आर्यरक्षित नामापुत्र हतो, ते अत्यंत विद्या जणवामां रसिक होवाथी परदेशें जइ चउद विद्या शीखीने पोताने घेर आव्यो, मातापिताने प्रणाम कखो. ते आर्यरक्षितने जणेलो सांजली सहु लोक खुशी थयां. परंतु पोतानी मातानी अप्रसन्नता जोश्ने आर्यरक्षितें पूठ्युं के हे माताजी ! सहु मारी विद्याथी खुशी थयां, ने तमे केम नाराजी थया ठो ? त्यारें माता बोली के हे पुत्र ! जो तुं चौद पूर्व जणीने आव्यो हत, तो मुने हर्ष थात, त्यारें तेणे पूठ्युं के ते चौद पूर्व कोण जणावे ठे ? मातायें कहुं के तारो मामो पुष्पमित्राचार्य

जणावे ठे. ते सांजली तरत ते चौदे पूर्व जणावा माटे बाहेर निकळ्यो रस्ता मां प्रथम साडानव इकुदंम जेट थयेला जोवामां आव्या, पढी ढळर श्राव कना प्रयोगथी वंदन विधि शीखीने आचार्यनी सान्निध्ये जइ कहुं के महा राज ! चउद पूर्व मने जणावो. त्यारें सूरियें कहुं के जे दीक्षित होय तेना थीज ते पूर्वो जणाय ठे. गृहस्थथी जणाय नहिं. ते सांजली दीक्षा लेइ साडानव पूर्व पर्यंत जणीने गुरुने कहुं के हे महाराज ! हवे केटलुं जणवुं ठे ? त्यारे सूरियें कहुं के हजीतो तुं समुडमांथी एक बिंडु जणेलो ठे. समुड तो अखंम ठे आ वात सांजलीने तरत जगोद्यम थइ गयो. त्यारें सूरियें कहुं के इकुदंमना योगें करी अमोयें जाण्युं जे तुं एटलांज पूर्व जणीश. त दनंतर तेणें माता पिताने पण दीक्षा लेबरावी ॥ ६१ ॥

पठ पठति यतस्वान्नादिना लेखय स्वैः, स्मरं वितर च
साधौ ज्ञानमेतद्धि तत्त्वं ॥ श्रुतलवमपि पुत्रे पश्य शय्यंज
वोऽदा, जगति हि न सुधायाः पानतः पेयमन्यत् ॥ ६२ ॥

अर्थः—हे साधो ! तुं पोतें (ज्ञानं के०) ज्ञानने (पठ के०) जण. तथा (पठति के०) जणोला जनने विषे (अन्नादिना के०) अन्नादिकथी (यतस्व के०) यत्न कर (स्वैः के०) पोताना (इव्यैः के०) इव्यें करी (लेखय के०) ज्ञानने लेखाव. (स्मर के०) ज्ञाननुं स्मरण कर. अने (सा धौ के०) सुजनने विषे (च के०) वली (वितर के०) जणाववा माटे यत्न कर. आ संसारने विषे (एतत् के०) ए (ज्ञानं के०) ज्ञान (हि के०) निश्चें (तत्त्वं के०) तत्त्व ठे. (पश्य के०) जुवो. के (पुत्रे के०) पुत्रने विषे (शय्यं जवः के०) श्रीशय्यंजवस्वामी (श्रुतलवमपि के०) श्रुतनो लवज (अदात् के०) आपता हवा. (हि के०) ते वात घटे ठे जुवो के (जगति के०) जगतने विषे (सुधायाः के०) अमृतना (पानतः के०) पानथकी (अन्यत् के०) बीजुं कांइ (पेयं के०) पान करवा लायक (न के०) नथी ॥ ६२ ॥

हवे आंदिं पण शय्यंजवनो दृष्टांत ठे पूर्वे तेनी कथा जो के कहेली ठे तो पण स्थानशून्यना हेतु माटे कांइक शय्यंजवस्वामीनी कथा कहे ठे. चउद पूर्वमांथी दशवैकालिक नामा ग्रंथ काढीने शय्यंजव गणधरें पोताना पुत्र मनकने जणाव्यो मनकना मरण पढी शय्यंजव गणधर रडवा लाग्या,

ત્યારેં યશોનદ્ર મુનિયેં પૂઠયું કે હે જગવન ! આ શું કહેવાય ? ગુરુયેં કહ્યું કે સંસારનો સ્નેહ તો એવોજ છે. આ વૃત્તાંત સાંજલીને સાધુ સર્વ સ્વેદ પામ્યા.

લોકેઽન્યોનૃપતિસ્તતોપિ હિ વરશ્ચક્રીતતોવાસવઃ, સર્વે
ન્યોપિ જિનેશ્વરઃ સમધિકોવિશ્વત્રયીનાયકઃ ॥ સોઽ
પિ જ્ઞાનમહોદધિં પ્રતિદિનં સંઘં નમસ્યત્યહો, વૈરસ્વા
મિવહૃન્નતિં નયતિ તં યઃ સ પ્રશસ્યઃ ક્ષિતૌ ॥ ૬૩ ॥

અર્થઃ— (લોકેઽન્યઃ કે૦) સર્વલોકોથી (નૃપતિઃ કે૦) રાજા (વરઃ કે૦) શ્રેષ્ઠ જાણવો. વલી (તતોપિ કે૦) તે થકી પણ (હિ કે૦) નિશ્ચેં (ચક્રી કે૦) ચક્રવર્તી શ્રેષ્ઠ જાણવો. અને (તતઃ કે૦) તે ચક્રીથકી (વાસવઃ કે૦) ઇંદ્ર શ્રેષ્ઠ જાણવો. તથા તેં પૂર્વોક્ત (સર્વેન્યોપિ કે૦) સર્વથકી પણ (વિશ્વત્રયી કે૦) ત્રણ જગતના (નાયકઃ કે૦) નાયક, એવા (જિનેશ્વરઃ કે૦) જિનેશ્વર શ્રીતીર્થંકર દેવ તે (સમધિકઃ કે૦) રૂઢે પ્રકારેં અધિક જાણવા. (સોપિ કે૦) તે જિનવર પણ (જ્ઞાનમહોદધિં કે૦) જ્ઞાનરૂપ સમુદ્ર છે જેમાં એવા (સંઘં કે૦) ચતુર્વિધ શ્રીસંઘને (અહો કે૦) આ શ્ર્વયેં (પ્રતિદિનં કે૦) રાત્રિદિવસ (નમસ્યતિ કે૦) નમસ્કાર કરે છે. માટે (તં કે૦) તે શ્રીસંઘને (યઃ કે૦) જે પુણ્યવાન મનુષ્ય, (વૈરસ્વામિવત્ કે૦) વૈરસ્વામીની પેઠેં (હૃન્નતિં કે૦) હૃન્નતિ પ્રત્યેં (નયતિ કે૦) પમાડે છે, (સઃ કે૦) તે (ક્ષિતૌ કે૦) પૃથ્વીને વિષે (પ્રશસ્યઃ કે૦) પ્રશંસા કરવા લાયક જાણવો. જેમ વજ્રસ્વામી માહેશ્વરી નગરીનેવિષે બૌદ્ધ રાજાની આગલ શ્રીસંઘની હૃન્નતિ કરતા હવા. તેમ સંઘની હૃન્નતિ બીજા પણ પુણ્યવાન પ્રાણીયેં કરવી ॥ ૬૩ ॥

આંહિ વજ્રસ્વામીની કથા પૂર્વેં કહી છે તો પણ યત્કિંચિત્ કહે છે. પ્રજાવકચક્રવર્તિ શ્રીવજ્રસ્વામીની પેઠે શાસનરૂપ ગગનેં ઉદ્યોત કરવો. એ કદા બાર વરસનો હુષ્કાલ પડ્યો, તે વખત શ્રીવજ્રસ્વામી સાધુ તથા શ્રાવકના સંઘને પટ્ટમાં બેસારીને ગગન માર્ગેં કરી માહેશ્વરી નગરી પ્રત્યેં પહોંં ચાડતા હવા. ત્યાં મહાસુન્નિદ્ધ વર્તેં છે. એવા સમયમાં પર્યૂષણ પર્વ આવ્યું, તે સમયેં શ્રીસંઘ આઠ દિવસ નવનવા મહોત્સવ કરે છે. ત્યાં ઈર્ષ્યા કરનારા બૌદ્ધોયેં રાજાની આજ્ઞા લઈને જિનજગવાને પુષ્પ ચઢાવવાં નિષેધ કરા

व्यां, ते जाणीने श्रीवज्रस्वामी गगन मार्गेशी हुताशन देवने घरे गया. श्री वज्रस्वामीना आदेशें करी ते देव, मंदारना पुष्पोयें जरेला लक्ष्म करंमिया मा हेश्वरी नगरीने विषे लाव्यो, ते प्रजाव जोऽने बौद्धो हतप्रजाव थड गया. अने ते नगरीनो राजा बौद्ध हतो ते पण ते दिवसें जैनधर्मी थयो ॥ ६३ ॥

कोप्यन्योमहिमास्त्यहो जगवतः संघस्य यस्य स्फुर,
त्कायोत्सर्गबलेन शासनसुरी सीमंधरस्वामिनं ॥
नीत्वा तत्कृतदोषशुद्धिमुदितां यद्धार्यिकां चानयत्,
किंचैतन्ननुतत्प्रजावविजवैस्तीर्थकरत्वं जवेत् ॥ ६४ ॥

अर्थ:- (जगवतः के०) समर्थ एवा. (संघस्य के०) चतुर्विध संघने (कोपि के०) कोऽ पण अनिर्वचनीय एवो (अन्य के०) बीजो (महिमा के०) महिमा (अहो के०) आश्चर्ये (अस्ति के०) ठे. केम के (यस्य के०) जे श्रीसंघना (स्फुरत्कायोत्सर्गबलेन के०) प्रकाश थतुं एवुं जे कायोत्सर्ग तेना बलें करीने (तत्कृतदोषशुद्धिमुदितां के०) पोताना जाऽने पर्यूषण पर्वमां तप करवाथी मरण प्राप्त थवाना दोषोनी शुद्धिने इच्छती एवी (यद्धार्यिकां के०) यद्वा साध्वीनें (शासनसुरी के०) शासननी अधिष्ठायि का देवी (सीमंधरस्वामिनं के०) ते श्रीसीमंधर स्वामीनी पासें (नीत्वा के०) लड जऽने बे चूलिकानुं दान कराव्युं. माटे (किंच के०) शुं (एतत् के०) आ (तनुप्रजावविजवैः के०) श्रीसंघना तनु एटले थोडा प्रजावना विजवोयें करी (तीर्थकरत्वं के०) तीर्थकरपणुं (जवेत् के०) होय, एवो श्री संघनो महिमा जाणवो ॥ ६४ ॥

आंहिं यद्वासाध्वीनी कथा कहे ठे. पाडलीपुरने विषे शकमाल मंत्रीनी दीकरी यद्वा हती तथा ते शकमालनो पुत्र श्रीयक नामा हतो, तेणें श्री नंदराजानो कारजार घणा दिवस पर्यंत कखो. पठी वैराग्य पामीने श्रीयकें दीक्षा ग्रहण करी. परंतु ते श्रीयक तप करवाने समर्थ हतो नही ते थी क्रिया अनुष्ठान करतो हतो, एम करतां पर्यूषण पर्व आववाथी ते श्रीयक मंत्रीनी बेन यद्धार्यायें आग्रह करी तेने उपवास कराव्यो तेशी ते सां जे मरण पाम्यो. त्यारे तेनी बेने कहुं जे मने रुषिहत्या लागी. पठी श्रीसंघें तथा गुरुयें घणुं कहुं के एमां तमने पाप लागे नहि तो पण ते य

દ્ધાર્મિકાને સંતોષ થયો નહિં. ત્યારે શ્રીસંઘેં કાયોત્સર્ગે કહ્યું. તે કરવાથી શાસન દેવતા આવી તેણેં તે યદ્ધાર્મિકા સાધ્વીને ઝપાડીને શ્રીસીમંધરસ્વામીપાસેં પોહોંચાડી. ત્યાં જગવાનેં કહ્યું કે તુને કાંઈ પણ રૂષિહત્યા લાગી નથી. પરંતુ ઝલટું પુણ્ય થયું. તે વચ્ચેં તેને આગતાનિજ્ઞાનને માટે બે ચૂલિકા આપી પઠી તે શાસન દેવતાયેં પાઠી યદ્ધાર્મિકાને સ્વસ્થાને પોહોંચાડી. શ્રીસંઘેં કાયોત્સર્ગે પાછો. સર્વને આનંદ થયો પઠી તે બે ચૂલિકાનું દશવૈકાલિક સૂત્રની અંતેં અદ્યાપિ સ્થાપન કહ્યું છે. એમ શ્રીસંઘના મહિમાથી તે સર્વ કાર્ય બન્યું. માટે એ ચતુર્વિધ શ્રીસંઘની તે મહત્તા જાણવી ॥૬૪॥

જવતિ હિ જવપારઃ શુદ્ધ્યા સાધુજક્ત્યા, ધનગૃહપતિજી
વાનંદવૈદ્યેશવત્ પ્રાક્ ॥ ષ્ઠ્યુરપિ હિ પયોધિસ્તીર્યતે ચારુ
તર્યા, તિમિરજરજૃતોધ્વા દીપ્તયાદીપયષ્ટયા ॥ ૬૫ ॥

અર્થ:- (શુદ્ધ્યા કે૦) શુદ્ધ એવી (સાધુજક્ત્યા કે૦) સાધુની જક્તિયેં કરી (પ્રાક્ કે૦) પૂર્વ જવનેવિષે (ધનગૃહપતિઃ કે૦) ધનસાર્થવાહનો જીવ તથા (જીવાનંદવૈદ્યેશવત્ કે૦) આદિનાથનો જીવ જે જીવાનંદ વૈદ્ય, તેની પેઠે (જવપારઃ કે૦) સંસારનો પાર (જવતિ કે૦) આવે છે. અર્થાત્ તે જીવાનંદસાધુની જક્તિયેં કરી સંસારનો પાર પામ્યા. ત્યાં દૃષ્ટાંત બે કહે છે. (ષ્ઠ્યુરપિ કે૦) મોહોટો એવો પણ (હિ કે૦) નિશ્ચેં (પયોધિઃ કે૦) સમુદ્ર, (ચારુતર્યા કે૦) મનોહર એવી નૌકાયેં કરી (તીર્યતે કે૦) તરાવે છે. તથા (દીપ્તયા કે૦) પ્રકાશિત એવી (દીપયષ્ટયા કે૦) દીપપંક્તિયેં કરીને (તિમિરજરજૃતોધ્વા કે૦) અંધકારેં જરેલો એવો રસ્તો શુદ્ધ થાય છે તેમ સાધુજક્તિથી સર્વ પદાર્થો લજ્ય થાય છે ॥ ૬૫ ॥

આંહિં જીવાનંદ વૈદ્યરાજની કથા કહે છે. મહાવિદેહ દેત્રમાં પુંમરિકિણી પુરીને વિષે જીવાનંદ નામા વૈદ્ય વસે છે. તેને એક રાજાનો પુત્ર, એક મંત્રીનો પુત્ર, એક શ્રેષ્ઠીનો પુત્ર, એક સાર્થવાહનો પુત્ર, એ ચાર મિત્ર હતા, એક દિવસ જીવાનંદને ઘેર ચારે મિત્ર આવીને બેઠા હતા તેવામાં એક મહા ક્રમી યુક્ત કુષ્ઠ રોગના ઉપદ્રવેં કરી દુઃખી એવો સાધુ વહોરવા માટે ત્યાં આવ્યો, તે સાધુને જોડે તે સર્વે કહેવા લાગ્યા કે હે વૈદ્યરાજ ! આ બિચારા સાધુને સાજો કરો ત્યારે જીવાનંદ વૈદ્યેં કહ્યું કે મારે ત્યાં લક્ષ્ણાક તેલ છે પણ

रंतु तेथी शुं थाय ? बीजुंरत्नकंबल तथा चंदन जोश्यें ते तमो लावो तो ए नो उपाय थाय. आ वात सांजनी ते साधुने त्यां बेसाडी चंदनकाष्टनी डुकान मांमनार वाणीआनी डुकानपर गया. लक्ष्म्य ते वणिक पासें मूकी ने कष्टुं के तमो रत्नकंबल तथा गोशीर्षि चंदन आपो. तेवारें ते वाणीयें गरीबनो पण पुण्यनो आदर जोशने धर्मथीज रत्नकंबल अने चंदन ए बेहु वानां मफत आप्यां अने पोतें पण वैराग्य पामी प्रव्रज्या ग्रहण करीने तेज नवने विषे सिद्धिने प्राप्त थयो. पठी ते पांचे जण एकत्र थशने ते मुनिने रोग मटाडवा माटे वनमां लेइ गया. प्रथम लक्ष्मपाक तैलें करी ते साधुने अन्यं ग कष्टुं. पठी रत्नकंबलें करी एनुं अंग ढांकुं तेवारें कमी हता, ते सर्व बाहेर निकली गया. पठी ते साधुना अंगने चंदनं करी विलेपन कष्टुं, एम त्रण वार करवाथी ते साधुना शरीरथी कुष्ठ मूलमांथी जतो रह्यो. अने ते मुनि नीरोगी देहवालो थयो ते जीवानंदनो जीव ते पुण्यना प्रजावें करी चार नव करीने आदीश्वर जगवान थइ श्रीतीर्थंकर पदने प्राप्त थयो ॥ ६५ ॥

दानैः प्रासुकजक्तपानवसनावासौषधानां मुने,

वैयावृत्यकृतेश्चविस्मयकरा जोगा बलं चाप्यते ॥

श्रीमद्बाहुसुबाहुवत्परजवे सा कामगव्यप्यहो, स

च्चारीजलदानकोमल करस्पर्शैरलं तुष्यति ॥ ६६ ॥

अर्थ:- (प्रासुकजक्त के०) प्रासुकएवो जात, तथा (पान के०) जल, (वसन के०) वस्त्र, (आवास के०) उपाश्रय, तथा (औषधानां के०) औषधो तेनो (मुनेः के०) मुनिने (दानैः के०) दानदेवे करी (च के०) वली (वैयावृत्यकृतेः के०) वैयावच्च करवाथकी (परजवे के०) परजवने विषे (श्रीमद्बाहुसुबाहुवत् के०) शोचायमान एवा बाहु अने सुबाहु, पांचशे साधुने जक्त पान आवास विश्रामण करवाथकी बेहु श्रीरूपनदेव जीना पुत्र थया तेनी पेठें (विस्मयकराः के०) विस्मयने करनारा एवा (जोगाः के०) जोगो, (च के०) वली (बलं के०) बल, तेने (आप्यते के०) प्राप्त थाय ठे. अर्थात् साधुजक्ति एवं फल आपे ठे पण (अहो के०) आश्चर्ये (सा के०) ते प्रसिद्ध एवी (कामगवी अपि के०) काम धेनु पण (सच्चारीजलदानकोमलकरस्पर्शैः के०) सारो चारो, जलपान,

કરસ્પર્શ એટલે હાથેથી સ્વજવાલબું તેણે કરી (અર્થે તુષ્યતિ કે૦) પરિપૂર્ણ સંતોષ પામે છે અને ફલદાયક થાય છે અર્થાત્ ગાયને જેમ સારો ચારો આપવાથી તથા જલદાન એટલે પાણી પીવરાવવાથી તથા કરસ્પર્શકરી એટલે હાથફેરવવે કરી હુમ્મ વગેરેની દેનારી થાય છે તેમ સાધુસેવા રૂપ ગાય પણ વૈયાવૃત્ત્યાદિ સારો ચારો આપવાથી તથા ફાસુ જલનું દાન દેવાથી તથા પગચંપી વગેરે કરસ્પર્શ કરવાથી સારા ફલની દેવાવાલી થાય છે માટે સાધુસેવા અવશ્ય કરવી ॥ ૬૬ ॥

અહિં બાહુબલીની કથા કહે છે. માહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે પુંમરિગીણી નામની નગરીયે વજ્રસેન રાજા રાજ્ય કરે છે. તેને પાંચ પુત્ર હતા તેનાં નામ, એક વજ્રનાન, બીજો સુબાહુ, ત્રીજો બાહુ, ચોથો પીઠ, પાંચમો મહા પીઠ, એ પાંચ પુત્ર હતા તે પાંચપુત્રોયે પંચ સંસાર સુખ જોગવીને તીર્થકરની પાસેં દીક્ષા ગ્રહણ કરી. તેમાં પ્રથમ પુત્ર ચૌદપૂર્વ શાસ્ત્ર જાણી આચાર્ય થયો. અને બીજા ચારેજણ હતા તે અગ્યાર અંગધારક થયા. તેમાં બાહુનામા મુનિ નિત્ય પાંચશે સાધુને જાત પાણી લાવી આપતા હતા. અને સુબાહુનામા મુનિ પાંચશે સાધુનું વૈયાવચ્ચ કરે તથા પીઠ અને મહાપીઠ નામા બેદુ મુનિ તે બાહુ અને સુબાહુ એ બેદુમુનિનો મહિમા સાંજલીને તેની ઈર્ષ્યા કરતા હતા, હવે વજ્રનાનનો જીવ તો શ્રીયુગાદિ દેવઆદિનાથ જગવાન થયા. અને બીજા ચાર તો અનુક્રમે જરત અને બાહુબલી તથા બ્રાહ્મી અને સુંદરીપણે આવી ઉત્પન્ન થયા. તેમાં બાહુના જીવને જરતના જવમાં પરિપૂર્ણ જોગફલ પ્રાપ્ત થયું. અને સુબાહુના જીવને બાહુબલિના જવમાં સમગ્ર બાહુ બલ લાભ્યમાન થયું, એમ તેડ સાધુસેવા થકી ઉત્તમતાને પામ્યા ॥ ૬૬ ॥

ધર્મઃપુંપ્રજવોયદેતદિદમેવાર્યાઽપિપૂજ્યાપુન,ર્યસ્યા
ધર્મસમુજ્જવા ગુરુજનેષ્વપ્યુન્નતિર્યત્પુરા ॥ સૌનંદે
યનૃપેઽન્નિકાસુતગુરૌ શ્રીચંદનાયાં ન કિં, બ્રાહ્મી પુ
ષ્પવતીસુતા કિલમૃગાવત્યપ્યજૂન્મુક્તયે ॥ ૬૭ ॥

અર્થઃ—(યત્ કે૦) જે કારણ માટે (પુંપ્રજવઃ કે૦) પુરુષથકી છે ઉત્પત્તિ જેની એવો (ધર્મઃ કે૦) ધર્મ, (એતત્ કે૦) એ વાત, (ઇદમેવ કે૦) એમજ છે. કહેલું છે કે “ ધર્મોપરિસપ્પજવો, પરિસવરદેસિત્ત પરિસજિઘો ” ઇત્યાદિ

सर्व ठेकाणे कहेजुं ठे. (पुनः के०) परंतु तेमां (आर्यापि के०) आर्या एटले तपोधना स्त्री ते पण (पूज्या के०) पूजवा लायक होय ठे. कारण के (यस्याः के०) जे आर्यानी (धर्मसमुद्भवा के०) धर्मयकी उत्पन्न यइ एवी (उन्नतिः के०) उन्नति एटले गुरुता ते (गुरुजनेषुअपि के०) गुरुजननेविषे पण मुक्ति ने माटे थाय ठे. जुवो (यत् के०) जे कारण माटे (पुरा के०) पूर्वे (किल के०) निश्चे (सौनंदेयनृपे के०) सुनंदा पुत्र बाहुबलि राजानेविषे तातश्री रुषनदेवजीयें प्रेरेली एवी (ब्राह्मी के०) ब्राह्मी बेहेन ते 'हेनाइ हाथी यकी हे ठो उतख' एवुं वाक्य कहेती ठनी (मुक्तये के०) मुक्तिने माटे (अनूत् के०) थाती हवी. तथा (अन्निकासुतगुरौ के०) अन्निकापुत्र गणधरनेविषे (पुष्पवतीसुता के०) पुष्पवतीनी पुत्री पुष्पचूला साध्वी मुक्तिने माटे यइ तथा (श्रीचंदनयां के०) श्रीचंदनबाला साध्वीनेविषे (मृगावती के०) मृगावती साध्वी (किं के०) शुं (न के०) मुक्तिने माटे न यइ ? ना यइज ठे. अर्थात् साध्वीउ पण गुरुजननी मुक्तिने माटे साधनचूत थाय ठे ॥ ६७ ॥

आ श्लोकमां ब्राह्मी तथा पुष्पचूला अने मृगावती ए त्रणेनो दृष्टां त होवाथी त्रणेनी कथामां प्रथम ब्राह्मी साध्वीनी कथा कहे ठे. श्रीनरतचक्री पट खंम पृथ्वी जीत्या, पण न्हाना जाइ बाहुबलीयें आज्ञा न मानी तेथी नरतचक्री पोताना जाइने जीतवानी इच्छाथी सैन्यसहित बाहुबलीनी तक्षशिलानगरीयें गयो. त्यां ते बेहु जाइने मोहोहुं युद्ध थयुं. अनेक मनुष्यनो संहार थयो. पढी इंदें आवी युद्ध बंध करावीने बाहुबलीनी साभें वाग्युद्ध, मुष्टियुद्ध, बाहुयुद्ध, दृष्टियुद्ध, अने दंमयुद्ध ए पांच युद्ध करवां ठेराव्यां, सर्वे युद्धमां बाहुबलीयें नरतनो पराजय कखो. तेवारें नरत राजायें चक्र मुक्युं ते बाहुबली कुटुंबनो होवाथी तेने लाग्युं नही त्यारें बाहुबली मुष्टि उपाडीने नरतनी सन्मुख दोळ्यो ते वली पोतेज विवेकें करी ने ते मुष्टि जाइने मारी नही. परंतु उत्तम पुरुषनी मुष्टि पाढी फरे नही माटे वैराग्य पामी ते मुठीयें करी पोताना मस्तकना केशनो लोच करी पोतानी मेळें प्रव्रज्या ग्रहण करीने त्यांज कायोत्सर्ग करी रह्या. त्यां शी तोषण कष्टने सहन करता हता, ते वात जाणीने श्रीरुषनदेवजीयें म हासती एवी बाहुबलीनी जगिनी ब्राह्मी हती तेने मोकली. ते बाहुबलीनी पासें आवीने कहेवा लागी के हे जाई ! गजथी हेठो उतख. ते बाहुब

लीयें विचार करीने जोयुं तो जाण्युं जे आंहिं गज तो नथी पण तेनो कहे वानो अनिप्राय एवो ठे के मानरूप गज थकी उत्तय एम समजीने पढी माननो त्याग कखो तेवारें तुरत तेने केवल ज्ञान वर्षे प्रांतमां उत्पन्न थयुं.

हवे पुष्पचूलानी कथा कहे ठे. पुष्पपुरने विषे पुष्पकेतुनामा राजा तेनी पुष्पवती नामनी राणी हती तेना पुत्रनुं नाम पुष्पचूल अने पुत्री नुं नाम पुष्पचूला पाडयुं, ते बेहुजाइ बेन युवावस्थाने प्राप्त थयां परस्पर स्नेह होवाथी बेहुनुं समानरूप जोइने राजायें विचार कखो जे बेहु जणा नो वियोग करीयें ते सारुं नही ? माटे जाइ जगिनी बेहुनो परस्पर विवाह कखो ते अधर्म तेनी माता पुष्पवती जोइ शकी नही तेथी दीक्षा लइ मरण पामीने देवता थइ. ते देवता ते बेहु जणने स्वप्नामां आवी अधर्मे करी थतां नरकनां दुःखो देखाडवा लागी. ते दुःखथकी बीहीती एवी पुष्पचूलायें वैराग्य पामीने अन्निकापुत्र आचार्यनी पासें जइने दीक्षा ग्रहण करी. ते आचार्य क्षीणजंघाबलं होवाथी साध्वी आहार लावी आपती साध्वीने केवलज्ञान उपन्युं एकदिवस वर्षाकालें गुरुने माटे अन्न लावी त्यारें गुरुयें कह्युं के हे सति ! अचित्त प्रदेशविषे अन्न लावता विराधना कां करे ठे ? त्यारें साध्वीयें कह्युं एमां विराधना थइ नथी त्यारे गुरुयें कह्युं के तें केम जाण्युं के आ अचित्त स्थल अने आ सचित्त स्थल कहेवाय ? त्यारे पुष्पवती कहे ठे के जगवन् ! तमारा प्रसादथकी में जाण्युं. ते सांजली केवलज्ञान उपनुं जाणी मिथ्यादुष्कृत दइने गुरुयें पूठयुं के मने केवल ज्ञान क्यारे उत्पन्न थजो. त्यारें तेणें कह्युं जे गंगा उतरतां तमने केवल ज्ञान उत्पन्न थजो ते पढी नावें करी गंगाने उतरता एवा सूरिने पूर्वजवना वैरी देवता यें त्रिशूलें करीने माखा, त्यां गुरुने ध्यान ध्यावतां अप्काय जीवोनी उपर दया उत्पन्न थई ते दयायें करी केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. देवोयें केवलज्ञाननो महोत्सव कखो त्यां प्रयागनामा तीर्थ थयुं ते लोकमां अद्यापि प्रसिद्ध ठे ॥ ए पुष्पचूलानो संबंध थयो.

हवे मृगावतीनी कथा कहे ठे. कौशांबी नगरीने विषे शतानीक नामा राजा राज्य करे ठे. तेनी पट्टराणी चेटक राजानी दीकरी मृगावती नामा हती. तेणें ज्यारें पोतानो स्वामी मरण पांम्यो तेवारें पोताना पुत्रने राज्य उपर स्थापीने पोतें वैराग्य पामीने श्रीवोरस्वामो पासें दीक्षा ग्रहण

करी. एकदा ते बीजी साध्वीयोनी साथें श्रीवीर जगवानने वांदवाने समव सरणमां आवी. ते दिवसें श्रीवीरजगवानने वांदवा माटे सूर्य चंड पण विमानसहित आवेला होता. तिहां बीजी साध्वीउ तो दिवस अस्त थया पहेलां पोताने उपाश्रयें आवीयो अने मृगावती तो चंडसूर्य स्वस्थाने गयानंतर अंधकारनो प्रसार थयो तेवारें उपाश्रयें आवी. त्यां चंदनबाला सुती होती ते तेने कहेवा लागी. के हे जडे ! तुं महोटा कुजमां उत्पन्न थयेली ठो. तने रात्रिमां फरबुं योग्य नथी. एम शिक्षा करतां करतां चंदनबालाने जिझा आवी, अने मृगावती तेना चरणमां मस्तक मूकीने कहेवा लागी के हे जडे ! कृपा करो. एम कृपा मागतां मागतां ते मृगावतीने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. पठी चंदनबालाने पण मृगावतीने पगें पडतां कृपा मागतां केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ॥ ६७ ॥

किं पूज्या श्रमणी न सा श्रुतरसा दुर्बोधहन्मोहहन्,
मात्रासक्तकुबेरदत्तदयिता साध्वीवजातावधिः ॥ धन्या
एव चिरंतना व्रतधना अप्याधुनिक्यः शुजा, याकि
न्याहरिजड्वादि मुकुटः सोऽबोधिवाङ्मात्रतः ॥ ६८ ॥

अर्थः—(किं के०) शुं (सा के०) ते (श्रुतरसा के०) सांजव्यो ठे शास्त्ररस जेणे एवी (श्रमणी के०) साध्वी (न पूज्या के०) पूजवा लायक नथी. ना ठेज. कारण के जुवो (दुर्बोधहत् के०) माठा बोधने हरण करनार, तथा (मोहहत् के०) मोहने हरण करनार, एवी (मात्रासक्त कुबेरदत्तदयिता के०) मातानेविषे आसक्त एवो जे कुबेरदत्त तेनी दयिता एवी जे कुबेरदत्ता ते (जातावधिः के०) उत्पन्न थयुं ठे अवधिज्ञान जेने एवी (साध्वी इव के०) साध्वी जे ठे तेनी पेटें केम पूजवा योग्य थाय नहीं अर्थात् थायज. वली (आधुनिक्यः के०) आधुनिक एवी अने (शुजाः के०) पवित्र एवी (चिरंतनाः के०) घणा कालनी (व्रतधनाः के०) व्रतरूप ठे धन जेने एवी साध्वी (धन्याः एव के०) धन्यज जा एवी. जुवो (याकिन्या के०) याकिनी नामा साध्वीयें (सः के०) ते (हरिजड्वादिमुकुटः के०) वादकरनाराउनेविषे मुकुटसमान एवा जे श्रीहरि जडसूरि, तेने (वाङ्मात्रतः के०) एक गाथामात्रेकरीने (बोधितः के०)

बोध पमाज्यो. माटे साध्वीथी पण मोहोटा पुरुषोने ज्ञान प्राप्त थाय ठे.

आ श्लोकमां कुबेरदत्तानो तथा याकिनी साध्वीनो दृष्टांत होवाथी प्रथम कुबेरदत्तानी कथा कहे ठे. मथुरा नगरीनेविषे वसंततिलका नामा एक वारांगना रहे ठे. एकदिवस ते वारांगनाने बे बालक उत्पन्न थयां के तुरत पोतानी नामांकित मुडिका सहवर्त्तमान पेटीमां नाखी पेटीने यमुना मां तरती मूकी, तेमां ठोकरो तथा ठोकरी हती पठी तरती तरती ते पेटी शौर्यपुरमां गइ. ते शौर्यपुरना बे वेपारी हता तेने ते पेटी मली तेमांथी ए क पुत्र, अने एक पुत्री अतिस्वरूपवान् मल्यां, तेवारें बेहुजणने संतान न होवाथी एकेंकन्या लीधी अने एकजणे पुत्र लीधो ते बेहु वेपारीयें ते बेहु जाइवेननो विवाह कखो पठी एक दिवस कुबेरदत्तायें पोतानी तथा पोता ना जाइनी मुडिका जोइने समानता देखीने विचाखुं जे अमो बे जाइ वेन ठे यें एम जाणवाथी कुबेरदत्तने कह्या विना एकदम दीक्षाग्रण करी. एकदां कुबेरदत्त वेपारने माटें मथुरामां ज्यां पोतानी माता गणिका रहेठे त्यां आ व्यो.तेणे पोतानी माताने गणिका जाणी जोगववा मांझी. तेथकी तेने एक पुत्र उत्पन्न थयो. तदनंतर कुबेरदत्ता साध्वीने अवधिज्ञान उत्पन्न थवाथी ते त्यां आवीने ते सुतेला बालकने अठार नात्रां थयां ते प्रकट करवामाटें रमाडवा लागी अने हिंचको नाखतां केहेवा लागी के हे पुत्र ! सांजल्य ॥ श्लोक ॥

प्रातासि तनुजन्मासि, वरस्यावरजोपि च ॥ प्रातृव्योसिपितृव्योसि, पुत्रपुत्रो सि चार्जक ॥ १ ॥ यश्च ते बालकपिता, समे जवति सोदरः ॥ पिता पितामहो जर्त्ता, तनयः श्वसुरोपि च ॥ २ ॥ याच बालक ते माता, सा मे मातापितामही ॥ प्रातृजायावधूःश्वश्रूःसपत्नीचनवत्यहो ॥ ३ ॥ आ श्लोकनो जावार्थः—

तुं महारो जाइ, पुत्र, देर, जत्रीजो, काको, दीकरानो दीकरो, थाय ठे अने हे अर्जक ! ताहरो जे बाप ते माहरो जाइ थाय ठे. पिता थाय ठे, पिता मह थाय ठे, स्वामी थाय ठे, पुत्र थाय ठे, अने श्वसुर पण थाय ठे, वली हे बालक ! जे तारी माता ते माहरी माता तथा पितामही थाय ठे. अने जाइनी बहु थाय ठे. बहु थाय ठे. सासु थाय ठे अने शोक्य थाय ठे आम अठार संबंध कह्या. ते सांजली कुबेरदत्त नीचें आवीने पूढवा लाग्यो के हे साध्वी ! आ खुं कहो ठो अने तमे कोण ठो ? त्यारें साध्वीयें सर्व बनेलो

संबंध कही आप्यो, ते सांजली कुबेरदत्तने वैराग्य उपन्यो तेवारें संसार ढोडी दीक्षा ग्रहण करी. स्वर्गने प्राप्त थयो.

हवे याकिनी साध्वीनी कथा कहे ठे. नमूलकपुरनेविषे चउद विद्याने जा एनारो अनेक वादनेविषे महा प्राज्ञ एवो हरिजिनामा नट्ट रहेतो हतो, तेनी एवी प्रतिज्ञा हती के जेनुं कहेलुं हुं न जाणुं, तेनो हुं शिष्य थाउं. एक दि वस ते हरिजिनामा नट्ट, साध्वीनी शाला प्रत्यें जाता हता, तेवामां म हासती एवी याकिनीयें कहेली एवी गाथा सांजली ते जेम के ॥ गाथा ॥ चक्किडुगं हरिपणगं, पणगं चक्कीण केसवो चक्की ॥ केसवचक्की केसव, डुच क्कि केसीय चक्कीय ॥ १ ॥ आ गाथा सांजली तेनो अर्थ न जाणता हरि जिस्सूरियें पूठ्युं, हे आर्ये ! चाकचक्य बहु ए गाथामां करेलुं नासे ठे. त्यारें ते आर्यायें कह्युं के नवीनलिपित जूमिनेविषे चाकचक्य थाय ठे. ते पढी वाणीयें करी ठलेला जाणीने गाथाना अर्थनुं अविज्ञातत्व जाणी ने हरिजिनामा नट्ट साध्वीने पगे लागीने कहेवा लाग्यो के हे साध्वी ! तमे मने शिष्य करो पढी ते साध्वीयें तेने आचार्यनी पासे दीक्षा अपावी. अनु क्रमें ते श्रीहरिजिस्सूरि, याकिनीपुत्र नामनुं विरुद्ध धारण करनारा थया. एम एो चौदशें चुम्मालीश प्रकरण कख्यां श्रीजिनशासनमां महाप्राज्ञाविक थया.

अकृत जरतचक्रीविश्वसाधर्मिकार्ची, कुरुत तदनुमा
नाब्रूयसेऽत्रोद्यमं तत् ॥ यदिसकलधरित्रीं प्रीणयत्यं
बुवाहः, किमु न तदरघटःक्षेत्रमात्रं पृणातु ॥ ६९ ॥

अर्थः—(जरतचक्री के०) जरत चक्रवर्ती (विश्वसाधर्मिकार्ची के०) सर्व साधर्मिक जाइउनी अर्चाने (अकृत के०) करता हता, (तत् के०) तेमाटे (तदनुमानात् के०) तेना अनुमानथी (अत्र के०) आंहीं साधर्मिकना वात्सल्यने विषे (श्रेयसे के०) मोक्षरूप कल्याण माटें (उद्यमं के०) उद्यमने हे नव्यजनो ! (कुरुत के०) करो. जुवो (यदि के०) जो (अंबुवाहः के०) मेघ, (सकलधरित्रीं के०) सर्व पृथ्वीने (प्रीणयति के०) पूरे ठे (तत् के०) त्यारे (अरघटः के०) अर्धट (क्षेत्रमात्रं के०) क्षेत्र मात्रने (किमु के०) गुं (नपृणातु के०) न पूर्ण करे ? करेज अर्थात् जर

તચક્રવર્તિયેં સર્વ સાધર્મીનું પોષણ કહ્યું તેથી આપણથી તેટલું ન બને તો યથાશક્તિપણે સાધર્મી વાત્સલ્ય કરવું જેમ વરસાદ તો આસવી પૃથ્વીને તૃપ્ત કરે છે, પરંતુ અર્દ્ર જે છે તે પણ એક ક્ષેત્રને તૃપ્ત કરે છે ॥ ૬૯ ॥

આંહિં જરતચક્રવર્તીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. અયોધ્યા નગરીનેવિપે જરતચક્રવર્તી રાજ્ય કરે છે. એક દિવસ શ્રીકૃષ્ણનદેવજી ચો રાશી હજાર સાધુયેં યુક્ત ઉદ્યાનમાં સમોસઘા. તેની જરતચક્રવર્તીને સ્વ વર પડવાથી અશન, પાન, સ્વાદિમ, સ્વાદિમનાં સહસ્રશકટ જરીને સમવ સરણેવિપે ગયા. સ્વામીને વંદન કરીને જરતચક્રવર્તીયેં કહ્યું કે સ્વામિન! આ સર્વ અન્નપાનાદિ સાધુના પારણાને માટે ગ્રહણ કરો. ત્યારે સ્વામીયેં કહ્યું કે આ અન્નાદિકમાં ઘણાજ દોષો છે, એકતો આંહિ લાવ્યો તેમાં જીવ હિંસા દોષ, વીજો અન્યાહત દોષ, ત્રીજો રાજપિંડ દોષ, એમ અનેક દોષો છે માટેં એ અમારે સર્વથા કલ્પે નહિં. તે સાંજલી જરત રાજા અત્યંત પશ્ચાન્નાપ કરવા લાગ્યો. ત્યારે સ્વામીયેં કહ્યું કે મધ્યમ પાત્ર શ્રાવકો છે, માટેં તે સાધર્મિક છે તેથી શ્રાવકોની જાતિ તું કહ્ય. પછી તે જરતચક્રવર્તીયેં સર્વત્ર ઉદ્ઘોષણ દેવરાવી જે સર્વ શ્રાવકોયેં માહરેં ઘેર જમવું. અને રસોયા ઉને પણ કહ્યું કે જે શ્રાવક આવે તેને જોજન કરાવજો. એમ કરવાથી સર્વ લોકો ત્યાંજ જમવા લાગ્યા. પછી રસોયા થાકી જવાથી જાગી ગયા. ચક્રવર્તિયેં જાણ્યું જે આ તો સર્વ જણ જોજન કરવા આવે છે, માટેં શ્રાવકની પરીક્ષા કરીને પછી જમાડવા અને તેને કાંઈક ચિન્હ કરવું એમ વિચારીને ચક્રવર્તિયેં શ્રાવકની પરીક્ષા કરી તેમના કંઠમાં કાકિણી રત્ન કરી ત્રણ રેલા કરી. એમ ઠ થ માસેં પરીક્ષા કરવા માંની. તેથી શ્રાવકની અંતે વીજાની વ્યક્તિ થવા લાગી. એવી રીતે જરતચક્રવર્તિયેં સાધર્મીવાત્સલ્ય કહ્યું.

શ્રાદ્ધાનાં સહુપાસકાં बहुमताएवैकधर्मत्वतः, साधूनामपिजातु
गौरवपदं वीतस्पृहाणाममी ॥ रुग्णाशाहुपसर्गहस्तवनतःश्रीज
ज्वाहोर्यथा, चंजार्काब्दवडुतमेपु सहजंविश्वोपकारिव्रतं ॥૭૦॥

અર્થ:- (સહુપાસકા: કે૦) શ્રેષ્ઠ ઉપાસના કરનારા (એકધર્મત્વતઃ કે૦) એક ધર્મપણાથી એટલે સાધર્મિપણાથી (શ્રાદ્ધાનાં કે૦) શ્રાવકા ને (बहुमताएव કે ૦) અતિ અનીષ્ટ એવાજ (અમી કે૦) આ ઉપાસ

को (जातु के०) कोइ समये (वीतस्पृहाणां के०) निःस्पृह एवा (साधू नामपि के०) साधुउने पण (गौरवपदं के०) गौरवना स्थानरूप (ज्वंति के०) थाय ठे. (यथा के०) जेम (श्रीजइबाहोः के०) श्रीजइबाहुना उपासको (रुग्नाशात् के०) रोगने नाश करनार एवां (उपसर्गहृत्स्त वनतः के०) उपसर्गहर स्तोत्रथी गौरवताना स्थानरूप यथा तथा (उत्तमेषु के०) उत्तम पुरुषोने विपे (चंडार्काब्दवत् के०) चंड सूर्य अने मेघनी पेटें. (सहजं व्रतं के०) स्वानाविक व्रत जे ठे ते (विश्वोपकारि के०) विश्वनो उपकार करनार ठे. अर्थात् जेम सूर्य, चंड अने मेघ ए त्रणे स्वनावेज परोपकारी ठे तेम उत्तम जननेविपे पण विश्वने उपकार करनारं एवं व्रत स्वानाविक होय ठे एम जाणी जेवुं ॥ ७० ॥

आ श्लोकमां जइबाहुनो दृष्टान्तं होवाथी तेनी कथा कह्ये ठे. पोलास पुरनगरनेविपे सोमदत्त ब्राह्मणना पुत्र जइबाहु अने वाराहमिहर नामे वे जाइ हता. तेणें एकदा गुरुनी वाणी सांजली वैराग्य पामी दीक्षा लीधी वेहु जाइ सर्व शास्त्रना जाणनारा थया. तेमां जइबाहुने अधिक गुणवालो जाणी गुरुयें आचार्यपद आप्युं. तेथी वाराहमिहर खेद पामीने दीक्षानो त्याग करी पुनः संसारासक्त थयो. एक दिवस वाराहमिहरें राजा पासें आवी कह्युं के, आ कुंमालानेविपे बावन पलनुं मत्स्य आकाशमांथी पड्यो अने श्रीजइबाहु गुरुयें कह्युं के कुंमथकी बाहेर पड्यो. तेवार पढी श्रीजइबाहुयें जेम कह्युं हतुं तेज प्रमाणें थयुं. एक दिवस वाराहमिहरें राजाना पुत्रनुं आयुर्दा सोवर्षनुं वरत्युं अने कह्युं के तमारो पुत्र सो वर्ष जीव्यो. त्यारें जइबाहु गुरुयें कह्युं के ए सात दिवसज जीव्यो अने मार्जारीयकी मरण पाम्यो तो ते त्रण गुरुना कहेवा प्रमाणेज थयुं. एम स्थानकें स्थानकें वाराहमिहिरने श्रीजइबाहुयें जींत्यो. तदनंतर थोडोक काल रहीने वाराहमिहिर मरण पामीने व्यंतर थयो ते साधुश्रावक वगेरेने महामारीनो उपड्व करवा लाग्यो संघें आवीने श्रीजइबाहुस्वामीने कह्युं के संघमां मनुष्य मरण पामे ठे ? ते सांजली गुरुयें उपसर्गहर स्तोत्र रचीने आप्युं तेनो पाठ करवाथी मारीनो उपड्व शांत थयो धरणें श्रीगुरुनी पासेंथी ठही गाथा जंमारे मूकावीने कह्युं के एटलाथीज हुं महारे थानके रहीने सर्वने सान्निध्य करीश ॥ ७० ॥

સ્ત્રીપુંસોપ્યધિકાત્રિપદ્ધવિશદાપુંરત્નસ્વાનિર્યતઃ, સ્વા
મિન્યા મરુદેવયા તુ સદૃશીનૂતાનજાવિન્યપિ ॥ વિ
શ્વાયૌજિનચક્રિણૌપ્રથમતોયત્પુત્રપૌત્રાવહો, યાપ્રાગે
વ શુન્નેહ્યનૂત્તિવપુરપ્રસ્થાનકસ્થા પ્રનોઃ ॥ ૭૧ ॥

અર્થ:- (પુંસઃઅપિઅધિકા કે૦) પુરુષ થકી પણ અધિક એવી તથા
જે (ત્રિપદ્ધવિશદા કે૦) માતૃપદ્ધ, પિતૃપદ્ધ, અને શ્વસુરપદ્ધ, એવા ત્રણે
પદ્ધતેયેં કરી નિર્મલ, એવી વલી (યતઃ કે૦) જે કારણ માટે (સ્ત્રી કે૦)
તે સ્ત્રી (પુંરત્નસ્વાનિઃ કે૦) પુરુષ રૂપ રત્નની સ્વાણ એવી (મરુદેવયા કે૦)
મરુદેવા (સ્વામિન્યા કે૦) સ્વામિની (સદૃશી કે૦) સરસી કોઈ પણ
(નનૂતા કે૦) જથી થઈ તથા (નજાવિનીઅપિ કે૦) થવાની પણ કોઈ
નથી. વલી (અહો કે૦) આશ્ચર્યે (યત્પુત્રપૌત્રો કે૦) જે મરુદેવીના
પુત્ર શ્રીકૃષ્ણદેવ અને પૌત્રા શ્રીનરત તે કેવા હે તો કે (વિશ્વાયૌ કે૦)
સર્વ વિશ્વમાં આર્ય હે તથા વલી કહેવા હે તો કે (જિનચક્રિણૌ કે૦)
એ શ્રીકૃષ્ણદેવ જિનેશ્વર તીર્થંકર થયા હે તથા બીજા શ્રીનરત તે ચક્રવર્તી
થયા હે. વલી (યા કે૦) જે મરુદેવી (પ્રનોઃ કે૦) શ્રીકૃષ્ણદેવ તીર્થ
કરની (પ્રાગેવ કે૦) પ્રથમજ (શુન્નેહ્ય કે૦) શુન્નદિવસનેવિષે (શિવપુરપ્ર
સ્થાનકસ્થા કે૦) શિવપુર પ્રત્યે પ્રસ્થાનને વિષે રહેનારાં (અનૂત્ કે૦)
થતાં હવાં. જેમ બીજો કોઈ પુરુષ પણ મહોટા કાર્યને માટે જતી વસ્તે
પ્રથમથી પ્રસ્થાન મૂકે હે તેમ જ્યાં જગવાન્ શ્રીકૃષ્ણદેવજી શિવપુર પ્રત્યે
આવનાર હે તેના પ્રસ્થાનને માટે પ્રથમથી શ્રીમરુદેવી માતાજી પોતેજ
પ્રસ્થાનનેવિષે રહેતાં હવાં. એવી સ્ત્રી જગત્માં ઉત્તમ જાણવી ॥ ૭૧ ॥

આ શ્લોકમાં મરુદેવીનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથા કહે છે. અયોધ્યા
નેવિષે નાજિરાજાની સ્ત્રી મરુદેવીજીના પુત્ર શ્રીકૃષ્ણ દેવજી હતા તેમણે
પોતાના સો પુત્રને રાજ્ય આપી દીક્ષા ગ્રહણ કરી પછી પોતાના પુત્રના
હુઃખેં કરીને મરુદેવીનાં ચક્રુને પડલ આવ્યાં તે જ્યારેં કૃષ્ણદેવજીને પુ
રિમતાલનેવિષે વડની નીચેં કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, ત્યારેં તેમના પુત્ર ન
રત ચક્રવર્તી મરુદેવીજીને હસ્તીઉપર બેસારીને શ્રીકૃષ્ણદેવજીને વંદન કર
વા ગયા ત્યાં શ્રીકૃષ્ણદેવજીની વાણી સાંજલીને મરુદેવી માતાને હર્ષે ઉ

त्पन्न थयो तेथी आंखनां पडल उघडी गयां. त्यां पोताना पुत्रनी समृद्धि जो
इने पोताने पण केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं तरत मुक्तिने पामतां हवां ॥ ७१ ॥

या श्राविकाप्यमलशीलपवित्रितांगी, सा श्लाघ्यतेत्रि
भुवनेऽपि यथा सुजडा ॥ यस्यास्त्रिवारिचुलकाहित
लोकतुष्टेः स्रोतःसहस्रकृतमुत्सदृशी क्व गंगा ॥ ७२ ॥

अर्थ:- (या के०) जे (अमलशीलपवित्रितांगी के०) निर्मल एवा शी
लें करी पवित्रित ठे अंग जेनां एवी (श्राविका के०) श्राविका ठे (सा अ
पि के०) ते पण (त्रिभुवनेपि के०) त्रण भुवननेविषेपण (श्लाघ्यते
के०) वखणाय ठे. केनी पेठे ? तो के (सुजडा यथा के०) सुजडा श्रावि
का ठे तेज जेम ? वली (त्रिवारिचुलकाहितलोकतुष्टेः के०) पाणीनी
त्रण अंजलिने ठांटवेकरीने करी ठे सर्वलोकनी तुष्टि जेणें एवी (यस्याः
के०) जे सुजडा श्राविका ते (सदृशी के०) समान (गंगा के०) गंगानदी
(क्व के०) क्वांथी होय ? अर्थात् नज होय. कारण के सुजडा श्राविका
यें तो त्रण अंजलिथी त्रण द्वार उघाड्यां अने गंगा नदी तो वली (स्रो
तःसहस्रकृतमुत् के०) पोताना हजारो पाणीना प्रवाहोयें करी लोकोने
हर्ष देनारी थाय ठे अर्थात् सहस्रप्रवाहें करी जगत्तुं कल्याण करे ठे अने
आ सुजडा श्राविका तो पाणीनी त्रण अंजलियेंज जगतने संतोष दाय
क थड ठे माटे गंगाथकी सुजडा श्राविका अधिक ठे ॥ ७२ ॥

• आहिं सुजडानो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. चंपापुरीनेविषे
जिनंदत्तनामा श्रेष्ठी रहे ठे. तेनी दीकरी परम जैनधर्म पालनारी सुजडा
नामें हती ते बौद्धना जक्त बुद्धदास नामा व्यवहारीना पुत्रनी साथें पर
णी. एकदा सुजडाने घेर कोड जिनकट्पी साधु आब्या. ते साधुनी आंख
मां घांसनुं फोतरुं पडेलुं हतुं तेने जिह्यायें करीलड लीधुं. तेवारे सुजडाना
कपालमां सिंदूरनुं तिलक हतुं ते मुख अडवाथी साधुना जालमां सिंदूर
लागी गयो, हवे ते सुजडानी नणंद महा डुष्ट हती तेणे पोताना जाइने
कह्युं के जाड ! आ मारी जाजीने में साधुसाथें संग करतां नजरें जोड, ते
जो खोटुं मानोतो जुवो आ मारी जाजीना कपालमां लगावेलो सिंदूर ते
एक बीजाना मुखे मुख मलवाथकी साधुने लाग्यो ठे ते वात सांजलीने

जुवे तो साधुने कपालें सिंदूर लागेलो दीगो. के तरत ते सुजडाने असती मानीने तेना स्वामीयें तेना त्याग कखो पढी सुजडा कायोत्सर्ग करवा बेठी तेवारे शासनसुरी प्रगट थडने कहेवा लागी के हे सुजडे ! तारुं कलं क हुं उतारीश तेनी तुं चिंता करीश नहिं एम कही गामना त्रणे दरवाजा ना बारणां ते शासनदेवीये कोइथकी न उघडे एवां कमाड बंध करी दीधां. राजायें बीजा उपाय करवा मांमया तेवारें आकाशमांथी शासनदेवीयें कहुं के जो कोइ सती काचा सूतरना तांतणायें बांधेली चारणीएं करी सि चेलो जल द्वारने ठांटे, तो ते द्वार उघडे, परंतु बीजा कोइ उपायथी उ घडे तेम नथी. पढी गाममां जे सती स्त्रीयो हती ते सर्वने राजायें बोला वी अने तेमने काचे तांतणे चारणीयो बांधी कूवामांथी जल काढवानो ठेराव कखो परंतु कोइथी ते बन्धुं नहिं एम सर्व सतीनो मदजंग थयो. त्यारे सुजडा पोताना सतीपणानी परीक्षा देवा माटे त्यां आवी काचे ता. तणे बांधेली चारणीयें करी कुवामांथी जल काढ्युं काढीने त्रणे दरवाजा उपर एक एक ठांट जलनी नाखी के तरत ते त्रणे दरवाजानां कमाड उ घाड्यां अने कदापि कोइ बीजीस्त्री कहे के ए रीतें तो हुं पण उघाडी आपुं तो तेने उघाडवा माटे एक दरवाजो रहेवा दीधो ॥ ७२ ॥

पुष्पाकृताद्भुतगुणस्तवनादिचेदात्, त्रैविध्यतः प्रति
दिनं जिनपादपूजा ॥ श्रीश्रेणिकादिजनवज्जिनताहि
दत्ते, चक्रादयः कलशतामिव नृदलस्य ॥ ७३ ॥

अर्थः—(पुष्पाकृताद्भुतगुणस्तवनादिचेदात् के०) पुष्प, अकृत, अद्भुत एवा गुण स्तवनादिक तेना चेदें करीने (प्रतिदिनं के०) प्रति दिवस, (जिनपादपूजा के०) जिनजगवानना पगनी पूजा (त्रैविध्यतः के०) त्रणे प्रकारें करी करवी. आ ठेकाणे आदिशब्द प्रत्येक चेदें जाणवो. जेम के पुष्प ठे त्यां पुष्पादि, अकृत ठे त्यां अकृतादि, स्तवन ठे त्यां स्तवनादि एम आ दिशब्द लेवो अने जे देह उपर चढे ठे ते पुष्पादि पूजा जाणवी. अने जे देवनी पासें मूकीयें ते अकृतादि पूजा जाणवी अने जे गीतनाटक करियें ते पूजा स्तवनादिकमां जाणवी. ए पूजाना त्रण प्रकार जाणवा. ते जिनपूजा (श्रीश्रेणिकादिजनवज्जिनतादि के०) श्रीश्रेणिकादि राजानी पेटें तीर्थक

રાદિક પદવીને (દત્તે કે૦) આપે છે. આહિં આદિશબ્દેં કરી વાસુદેવ, વલ દેવ રાજ્યાદિક પળલેવાં એટલે જિનપૂજા કરનારને એ સર્વ પદવી પ્રાપ્ત થાય છે. કેની પેઠે. તો કે (મૃદલસ્ય કે૦) મૃત્તિકાના દલના (ચક્રાદયઃ કે૦) ચક્ર, લાકડી, દોરડી, કુંજારપ્રમુખ જેઠે, તે (કલશતામિવ કે૦) કુંજાદિક ને જેમ આપે છે. તેમ જિનપૂજા પળ તીર્થકરાદિકપણાને આપે છે ॥૭૩॥

આ ઠેકાણે શ્રેણિક રાજાનો દૃષ્ટાંત હોવાથી પૂર્વે શ્રેણિક રાજાની કથા કહી છે તો પળ ફરીને કિંચિત્માત્ર કથા કહે છે. શ્રેણિક નામા રાજા પરમ જૈની ક્ષાત્રિક સમ્યક્ત્વને ધારણ કરનારો હતો ત્રણ કાલ શ્રીજિનજગવાનનું પૂજન કરતો હતો. તે રાજા પ્રતિ દિવસ એકશો આઠ સોનાના ચાવોયેં કરી શ્રીજિનજગવાનની પાસેં સ્વસ્તિક પૂરતો હતો. એ પ્રકારની શ્રીજિનજક્તિયેં કરી તીર્થકર નામકર્મ ઉપાર્જન તે રાજાયેં કહ્યું. ॥ ૭૩ ॥

• સ્યાજ્ઞિનાર્ચનકૃતસ્ત્રિકશુદ્ધ્યા, શંવિપદ્યપિયથા દવદંત્યાઃ ॥

સ્વસ્તરુઃફલતિ કિં નહિરોરે, નેંડુરસ્યતિતૃષંચચકોરે ॥ ૭૪ ॥

અર્થઃ—(ત્રિકશુદ્ધ્યા કે૦) મન, વચન અને કાયાની શુદ્ધિયેં કરી (જિનાર્ચનકૃતઃ કે૦) જિનનું અર્ચન કરનારને (વિપદ્યપિ કે૦) વિપત્તિને વિષે પળ (શં કે૦) સુખ (સ્યાત્ કે૦) હોય. કેની પેઠે ? તો કે (દવદંત્યાઃયથા કે૦) દવદંતીની પેઠે જેમ (રોરે કે૦)દારિદ્ર્યેંકરી પરાજવ પામેલા એવા પુરુષને વિષે (સ્વસ્તરુઃ કે૦) કલ્પવૃક્ષ (કિં કે૦) શું (નહિફલતિ કે૦) નથી ફલતો ના ફલેજ છે. (ચ કે૦) વલી (ઇંડુઃ કે૦) ચંડમા, (ચકોરે કે૦) ચકોર પક્ષીને વિષે (તૃષં કે૦) તૃષ્ણાને (નંઅસ્યતિ કે૦) નથી ફેંકતો ? અર્થાત્ ફેંકેજ છે ॥ ૭૪ ॥

આહીં દૃષ્ટાંતમાં દવદંતીની કથા કહે છે. અષ્ટાપદ પર્વતની પાસેં ધન્ય નામા ગામ છે. તેનો મમ્મણ નામેં રાજા હતો, તેની વીરમતી નામેં સ્ત્રી હતી. એક દિવસ તે રાજા આયડો કરવા નીકલ્યો તેને જૈનસાધુ સામો મલવાથી અપશુકન થયું એમ માનીને તે સાધુને પકડીને બાર પ્રહર રાખ્યો પછી વીરમતીયેં રાજાને સમજાવીને તે સાધુને ઢોડાવ્યો. સાધુયેં ધર્મોપદેશ દીધો વીરમતી શ્રાવિકા થઈ પાંચરોં આંબિલ કહ્યાં વલી અષ્ટાપદ ઉપર જડને ચોવીશ જિનજગવાનને મણિમય તિલક કરાવ્યાં. તે પછી તે વીરમતી

मरण पामीने कुंमिनपुरनेविषे श्रीजीमनृपनी कन्या दवदंती नामें थइ. म
म्मणनो जीव नल राजा थयो. ते दवदंतीने परण्यो ते दवदंतीना कपाल
मां जन्मतांज स्वाजाविक रविमंमल जेम शोजे तेवुं देदीप्यमान तिलक
थइ रह्युं हतुं. एकदा जुगारें रमता नलराजा राज्यादिक सर्व हास्या. बार व
रस ते स्त्री पुरुषने परस्पर वियोग रह्यो. दवदंतीने स्थानस्थानमां विकट
दुःखो आब्यां हतां ते सर्व जिन अर्चनना प्रजावथकी लय थइ गयां बार
वरसना अंतमां नलराजाने फरीने राज्य प्राप्त थयुं. इति जिनपूजनाधिकार.

श्रीरामवज्जोनयएव सेव्यः, प्रजानुरागव्रतवित्तमूलं ॥ कोद

द्विणावर्त्तमुपेत्यशंखं, त्यजेन्मुधाश्यामलचित्रकंवा ॥ ७५ ॥

अर्थः—(नो के०) हे नव्यजनो ! (प्रजानुरागव्रतवित्तमूलं के०) प्रजाने
विषे अनुरागप्रतीति, व्रत, आचार, अने डव्यना मूलरूप एवो (नयःएव के०)
न्याय तेज (श्रीरामवत् के०) श्रीरामचंडनी पेठे (सेव्यः के०) सेववां
योग्य ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे के (मुधा के०) खोटा एवा (श्यामलचित्रकं
के०) काली चित्र वल्लीरूप कोडाने (उपेत्य के०) पामीने (द्विणावर्त्त
के०) द्विणावर्त्त नामना (शंखं के०) शंखने (कःवा के०) कयो पुरुष,
(त्यजेत् के०) त्याग करे ? कोइ त्याग करे नही ॥ ७५ ॥

आ ठेकाणे श्रीरामनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा प्रसिद्ध ठे तो पण
कहे ठे. कौशला नगरीनेविषे रामचंडजी राज्यने जोगवे ठे तेनी पट्टराणी
सीताजी हतां, ते रामना जाइ लक्ष्मण, जगत, शत्रुघ्न, एवे नामें हता. बा
पनी आझाथी राज्यनो त्याग करीने बार वरस वनवास जोगव्यो. न्याय
मार्गने अनुसरी रावण प्रतिवासुदेवने मारीने तेणे हरण करीने लइ गयेली
निष्कलंक एवी पोतानी स्त्री सीताने पाठी वाली. ते पठी दशहजार वरस
पर्यंत न्यायें राज्य जोगव्युं, लोकमां पण सारुं देखतुं राज्य होय तो राम
राज ठे एम अद्यापि पर्यंत ख्याति ठे एवं राज्य चलाव्युं ॥ ७५ ॥

मनसि वचसि शश्वत्न्यायएवोत्तमानां, यदमरवर

लब्ध्या पारदारिक्यचौर्ये ॥ अनुविषयमरौत्सीञ्चक्र

चृद्धदत्तः, कसुरसरितिपंकः केशचंडे कलंकः ॥ ७६ ॥

अर्थः—(मनसि के०) मनने विषे (वचसि के०) वाणीने विषे (शश्व

तु के०) निरंतर (उत्तमानां के०) उत्तमोने (न्यायएव के०) न्यायज योग्य ठे. (यत् के०) जे कारण माटे (अमरवरलब्ध्या के०) प्रधानदेव तानी प्राप्ति करी (पारदारिक्यचौर्य के०) परदारानी चोरीना कार्यने (अनुविषय के०) देशदेश प्रत्ये (चक्रनृत् ब्रह्मदत्तः के०) ब्रह्मदत्त नामा चक्रवर्ती (अरौत्सीत् के०) निवारण करतो हवो. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के जेम (सुरसरिति के०) स्वर्गगंगाने विषे (पंकः के०) कचरो (क के०) क्यां थी होय, तथा (ईशचंडे के०) शंकरना शिर उपरं रहेजा चंडने विषे (कलं कः के०) कलंक ते (क के०) क्यांथी होय. ना नज होय ॥ ७६ ॥

आंहीं ब्रह्मदत्तचक्रवर्तीनी कथा कहे ठे. ब्रह्मदत्त वनने विषे कोइक दे वतानी स्त्रीने कोइ पुरुष साथें रमती जोइने ते स्त्री पुरुष वेहुनुं ताडन क खुं. ते स्त्री त्यांथी जइने पोताना स्वांमी प्रत्ये कहेवा लागी के हे स्वामिना श्र ! मने आवी रीतें ब्रह्मदत्तचक्रीयें मारी, पढी तेना पति नागकुमार देवने सहेज तरतज कोप चड्यो, अनेतरत त्यां आव्यो. ते वखतें ते ब्रह्मदत्त चक्री पोतानी स्त्रीने घरमां कहेतो हतो के हे स्त्री ! में कोइ स्त्रीने कुकर्म करती जोइने मार माखो ठे, ते वाक्य सांजलतांज नागकुमार देव प्रसन्न थयो थको प्रगट थइने कहेवा लाग्यो के हे राजन् ! वरदान मागो. त्यारें ब्रह्मदत्त कहुं के तमें अवधिज्ञानथी सर्व वात जाणो ठो, माटे मारा देशमां परस्त्रीनी चोरी जो थाय, तो मने आवीने कहेवुं, तेने हुं शिक्षा आपीश. ए वरदान मागुं बुं. पढी ते प्रमाणें ते देवें कहुं अने ब्रह्मदत्तचक्रवर्तीयें पण तेमज कहुं ॥ ७६ ॥

विद्याविनूतिमहिमव्रतधर्ममोक्ष, संपत्तये विनय

एव विष्णुः किमन्यैः ॥ किं किं नमिः सविनमिर्जिनतो

न लेजे, पूज्यांगिरेणुरपि पश्य नमस्यएव ॥ ७७ ॥

अर्थः—(विद्या के०) विद्या, (विनूति के०) लक्ष्मी वा संपत्ति, (महिम के०) महिमा (व्रत के०) व्रत, (धर्म के०) धर्म, (मोक्ष के०) मोक्ष तेनी (संपत्तये के०) संपत्तिने माटे (विनयएवविष्णुः के०) विनय तेज समर्थ ठे. (अन्यैः किं के०) बीजाउयें करीने शुं ? (सविनमिः के०) ते वि नमियें सहित एवो (नमिः के०) नमि ते (जिनतः के०) श्रीरूपनदेव ती र्थकरथकी (किंकिं के०) शुं शुं. (न लेजे के०) न पामतो हवो. अर्थात्

સર્વ રાજ્યાદિ લક્ષ્મીને પ્રાપ્ત થતો હવોજ. માટે (પશ્ય કે૦) હે જવ્યજન !
જુવો. (પૂજ્યાંધિરેણુરપિ કે૦) પૂજ્ય એવા તીર્થકરના ચરણની રજ પણ
(નમસ્યેવ કે૦) નમન કરવા યોગ્યજ છે માટે વિનય રાખવો ॥ ૭૭ ॥

આહિં નમિ વિનમિની કથા કહે છે. નમિ અને વિનમિ બે ક્ષત્રિય તે
કહ્ય મહાકહ્યના પુત્ર તે શ્રીરૂપજન દેવજીના અંગરક્ષક હોતા હતા, તે બેહુ
કોણક કાર્યને વિષે દેશાંતર ગયા. તદનંતર શ્રીરૂપજનદેવ સ્વામીયેં દીક્ષા ગ્રહણ
કરી પઠી, તે જેવારેં પાઠા આવ્યા તેવારેં સ્વામી જ્યાં વિહાર કરે, ત્યાં સા
થેં ફરતા રહે. પ્રાતઃકાલમાં શ્રીરૂપજનદેવજીના ચરણને કમલેં કરી પૂજીને
કહે કે હે સ્વામી ! રાજ્ય દેનારા થાજો. એમ માગતા હતા. એક દિવસ ધર
ણેંડ, શ્રીરૂપજનદેવના વંદન માટે આવ્યો તે બેહુ જણને જોડને કહેવા લા
ગ્યો. કે તમો થેહુ જરતચક્રવર્તી પાસેં જાઉં તે તમોને રાજ્ય આપજો.
ત્યારે તેણેં કહ્યું કે શું રૂપજનદેવજી નહિં આપે ? વચમાં તમારે બોલવાનું
શું કામ છે ? તમારે જાવું હોય તો જાઉં. અમોને તો જ્યારેં સ્વામી રાજ્ય
આપજો, તેવારેં ભેશું. અમારે કાંઈ જરતની સાથેં પ્રયોજન નથી, તે સાંજલી
ધરણેંડેં તુષ્ટમાન યડને ચોરાશી હજાર વિદ્યાઉં આપી. અને વૈતાલ્ય પર્વતને
વિષે દક્ષિણ શ્રેણી અને ઉત્તર શ્રેણીનું રાજ્ય વેંચીને બેહુ જાડને ધરણેંડેં
આપ્યું, તે તેણેં લીધું ॥ ૭૭ ॥

કિં મર્ત્યસ્ત્રિદશોપ્યપાસ્તવિનયોમ્લાનેઃ સહાનેઃ પદં,

યક્ષોવૃક્ષકરઃ કિમાર્યસ્વપુટાચાર્યેણ ના શિક્ષિતઃ ॥

કિંવા વિષ્ણુકુમારતો ન મુચિર્મૃત્વાઽગમહુર્ગતિં, નદ્યો

ઘસ્તરુમુન્નતં રુજતિ વા નમ્નં તુ નો વૈતસમ્ ॥ ૭૮ ॥

અર્થઃ—(અપાસ્તવિનયઃ કે૦) ત્યાગ કહ્યો છે વિનય જેણેં એવો (ત્રિ
દશોપિ કે૦) દેવતા પણ (સહાનેઃ કે૦) હાનિયેં સહિત એવા (મ્લાનેઃ
કે૦) પરાજવનું (પદં કે૦) સ્થાનક થાય. જુવો (વૃક્ષકરઃ કે૦) વૃક્ષ
કર નામા (યક્ષઃ કે૦) યક્ષ તેને (આર્યસ્વપુટાચાર્યેણ કે૦) આર્યસ્વપુટા
ચાર્યે (કિં કે૦) શું (નાશિક્ષિતઃ કે૦) ન શિક્ષા કહ્યો ? ના કહ્યોજ છે.
તો (મર્ત્યઃકિં કે૦) માણસનું તો શુંજ કહેવું ? હવે તે વૃક્ષકર યક્ષ કેવો
હતો ? તો કે જિનશાસનનો ઘેષી, સાધુને ડુઃખ દાયક હતો અને હું મહા

ज्ञानी बुं. एम अजिमान कखुं तेथी आर्यखपुटाचार्यें प्रासादनो अंतराय करे ठते गुरुयें तेने प्रतिपत्तिने पमाज्यो. पढी गुरुयें बोध कखो (वा के०) वली (विष्णुकुमारतः के०) विष्णुकुमार जे मुनीश्वर तेथकी (नमुचिः के०) नमुचि नामा प्रधान ते (मृत्वा के०) मरीने (दुर्गतिं के०) दुर्गतिने (किंनअगमत् के०) गुं न पामतो हवो? कवि कहे ठे ते वात घटे ठे. जेम (वा के०) वली (नद्योघः के०) नदीना जलनो समूह, (उन्नतं के०) उंचा एवा (तरुं के०) वृद्धने (रुजति के०) जंग करे ठे परंतु (नम्रं के०) नम्र एवा (वेतसं तु के०) वेतस नामा वृद्धने तो (नो के०) जंग करतो नथी. अर्थात् अजिमाननो तो जंग पण थाय ठे. परंतु विनयनो जंग कोइ ठेकाणें थतोज नथी. एम जाणवुं ॥७८॥

आ श्लोकमां वे दृष्टांत होवाथी प्रथमं वृद्धकर यद्धनी कथा कहे ठे. गू ढशस्त्र नगरने विषे जुवनमुनियें वृद्धकर नामा बुद्धमुनिनो वादमां विजय कंखो. ते मरीने यद्ध थयो. पढी ते यद्धें संघने उपड्व करवा मांढयो. तदनं तर त्यां श्रीखपुटाचार्य दैवज्ञायें आव्या. गुरु ते यद्धना घर प्रत्यें जइने यद्धना कर्णने जुना खासडानो निवेश करी तेनी ठातीने विषे पोतानो पंग मूकी वस्त्रें करी ते यद्धनुं अंग ढांकीने खपटाचार्य सुता, ते प्रजातें यद्धना पूजन करनारें जोइने सर्व वृत्तांत राजाने निवेदन कखुं. राजायें तिहां आ वीने सेवकोना हाथें कोरडाथें करी गुरुने मारवा मांढयो. ते कोरडाना प्रहार राजाना अंतःपुरमां लाग्या, ते जोइ आचार्यने पगे लागीने राजायें हमा मागी. तेवारें गुरु त्यांथी उठ्या अने गुरुयें तिरस्कार पमाडेला यद्धें चतुर्विधसंघनी रक्षा करी. पढी ते गुरुयें यद्ध विनायक रुडादि देवतायें युक्त थया ठता पुर प्रत्यें जइ वे पापाणनी कुंढीउ नगरने दरवाजे स्थापन करी सर्व देवताउने रजा आपी. देवो पोताने स्थानकें गया. ते अद्यापि पर्यंत पापाणनी कुंढिकाउ प्रतोलिकामां देखाय ठे. कोइ पण तेने चलावी शकतुं नथी.

हवे विष्णुकुमारनी कथा कहे ठे. पद्मपुर नगरने विषे पद्म नामाचक्रवर्ती राज्य करे ठे. तेनो नमुचि नामा मंत्री हतो. तेने एक दिवस नास्ति क मतने प्ररूपण करता थकां सुस्थिताचार्यना लघु शिष्यें सर्व लोकोनी सम ह जींती लीथो. एकदा नमुचियें कोइ कार्य करीने चक्रीने अत्यंत प्रसन्न कखो. तेवारें चक्रीयें कखुं तुं माग, ते हुं आपुं. तेणें सात दिवस पर्यंत राज्य

माग्युं. ते राजायें पण सात दिवस राज्य आप्युं. नमुचि मंत्री राज्यासने वेतो. अने साधुउने कहेवा लाग्यो के मारी पृथ्वीनो तमो त्याग करो, नहिं तो हुं सर्वे साधुउने हणीश. पढी कोइक साधुयें गगनमार्गे मेरुना शिखरप र जइने श्रीपद्मचक्रवर्तीना जाइ श्रीविष्णुकुमारनी पासें नमुचिनुं वृत्तांत स र्व कथुं. विष्णुकुमार त्यांथी आवीने नमुचिने कहेवा लाग्या के हे राजन् ! आ साधुउने उपड्व करवो तुज्जे घटे नहिं ? केटली एक पृथ्वी तुं साधु उने आप के जे ठेकाणे सर्वे साधुउ निवास करे. त्यारें मंत्री कहेवा ला ग्यो के त्रण पगलां पृथ्वी अमो आपीयें ठैयें, माटे जाउ तेटली पृथ्वीमां रहो. ते सांजली विष्णुकुमार मुनियें लाख योजननुं वैक्रियरूप धारण क रीने पृथ्वीने उद्धंघन करी एक पगलुं पूर्वसमुड् उपर मूक्युं, अने एक प गलुं पश्चिम समुडें मूक्युं. पढी विष्णुकुमार कहेवा लाग्या के हे पापी ! त्रीजुं पगलुं हुं क्यां मूकुं ? ते सने कहे. एम कही तेना मस्तकपर एक पग मूक्यो ते पगना प्रहारें करी तेने चूर्ण करी नाख्यो. पढी विष्णुकुमारें पो तानुं वैक्रियरूप संहरण करी लीधुं पोते आलोयणा लेता हवा ॥ ७८ ॥

राज्यं शक्रकृतान्निपेचनमहो रूपं त्रिलोकेऽप्यस,
त्सारूप्यं च सनत्कुमारनृपतेः सोऽप्यंगवैराग्यतः ॥
चक्रे चारुतपः सलब्धिरपि तत् स्वं नाचिकित्सत्पुना,
रज्येक्षा प्रतिकर्मनिर्मलरुचौ कः कुप्यपात्रे सुधीः ॥ ७९ ॥

अर्थः—(शक्रकृतान्निपेचनं के०) इंद्रे कखो ठे अन्निपेक जेनो एवुं (राज्यं के०) राज्य, (च के०) तथा (अहो के०) आश्चर्ये (त्रिलोकेऽपि के०) त्रण लोकनेविषे पण (असत् के०) नथी विद्यमान (सारूप्यं के०) समानपणुं जेनुं एवुं (रूपं के०) रूप, ते त्रेहु (सनत्कुमारनृपतेः के०) सनत्कुमाररा जाने हतां, (सोऽपि के०) ते सनत्कुमारनृपति, पण (अंगवैराग्यतः के०) ते अंगनेविषे वैराग्यथकी (चारुतपः के०) मनोहर एवा तपने (चक्रे के०) करतो हवो. तथा (सलब्धिरपि के०) ते लब्धियें सहित थयो तो पण ते सनत्कुमारराजा (पुनः के०) फरीने (तत् के०) ते (स्वं के०) पोताना अं गने सारुं करवानो (नाचिकित्सत् के०) उपाय न करतो हवो, एटले शरीर बगड्युं तो पण तेनी प्रतिक्रिया करी नही. कवि कहे ठे. ते वात घटे ठे कारण

के (सुधी: के०) रूडी ठे, बुद्धि जेनी एवो (क: के०) कयो पुरुष, (प्रतिकर्मनिर्मलरुचो के०) प्रतिकर्मकरीने ठे निर्मल कांति जेनी एवा (कुप्यपात्रे के०) ताम्रपात्रनेविषे (रज्येष्टा के०) राजी थाय वारु ? नज थाय. तेम वैराग्य थवा पढी कूप्यादि सदृश देहादिकनेविषे कोण राजी थाय ? ॥ ७९ ॥

आंही सनत्कुमारनी कथा कहे ठे. अयोध्यानगरीनेविषे सनत्कुमार नामा चक्री राज्य करे ठे. एकदिवस सनत्कुमारनुं रूप इंद्रे पोतानी सजा मां वखाण्युं, तेनुं रूप जोवाने तत्काल वे देवता आव्या, ते वखत चक्रवर्ती स्नान करवा बेठा हता, तेनुं रूप जोशने ते वेदुजण विस्मय पामी गया. चक्रवर्तीयें कहुं के हे देवताउ ! हुं जेवारें सिंहासन उपर बेसुं, तेवारें तमो माहरा स्वरूपने जो जो. पढी जेवारें सन्ममां सिंहासन उपर बेठा, तेवारें सनत्कुमारनुं रूप जोता वेदु देवोनां मुख विहाय थयां. ओशने ते वेदुने चक्रवर्ती कहेवा लाग्यो के केम तमारुं मुख विहाय देखाय ठे ? देवतायें कहुं के तमारा शरीरमां कुष्टादिक रोग थवाथी अमोयें स्नानवखतें जेवुं तमारुं रूप जोयुं हतुं, तेथी हमणां अत्यंत हीन थइ गयुं. आ वात देवताना मुख थी सांजली चक्रीने तुरत वैराग्य उत्पन्न थयो, तेथी राज्य ठोडीने दीक्षा ग्रहण करी. पढी तेने कुष्टादिक आठ रोग उत्पन्न थया. सातशो वर्षरोगनुं दुःख सहन कहुं. परंतु पोतामां लब्धि ठते पण तेना निवारणनो कोइ उपाय कखो नहिं. वली ते उसड करे ठे के नहिं एवी तेनी परीक्षा करवा माटे वे देवताउ वैद्य थइ आव्या परंतु सनत्कुमार मुनियें वैद्यें कहेजो उपाय कांइ पण कखो नहिं. माटे वैराग्य ठे तेज ज्ञानसाधन ठे ॥ ७९ ॥

आजन्मांतमनंतडुर्मुदि जवे वैराग्यमस्त्येव त, द्यक्तं हेतु
पु सत्सु किंतु जवति प्रत्येकबुद्धेष्विव ॥ सूर्याश्मन्यनलं प
यः शशिमणौ स्वर्णं सुवर्णावनौ, कोऽजाह्नीत् पुनरर्कचंद्र
हुतनुग्नयोगात् कुतोप्येति वा ॥ ८० ॥ वैराग्यप्रक्रमः ॥

अर्थ:—(आजन्मांत के०) जन्मथी आरंजीने मरण पर्यंत (अनंतडुर्मुदि के०) अनंत ठे दुःखाकुलमुद् जेमां एवा (जवे के०) संसारने विषे (वैराग्य के०) वैराग्य (अस्त्येव के०) होय ठेज. (तद्यक्तं के०) ते स्पष्ट देखाय ठे (किंतु के०) केम ? तो के (सत्सु के०) प्रसिद्ध एवा

(હેતુષુ કે૦) વૃષનાદિ હેતુ થતે (પ્રત્યેકબુદ્ધેષ્વિવ કે૦) પ્રત્યેક બુદ્ધોને વિષે જેમ વૈરાગ્ય (નવતિ કે૦) થયો. ત્યાં કવિ કહે છે. દુઃસ્વદાયક સંસારને વિષે પણ વૈરાગ્ય રહ્યો છે. કેની પેઠેં તો કે (સૂર્યાશ્મનિ કે૦) સૂર્યમણિને વિષે (અનલં કે૦) અગ્નિને (કોઽઽદ્ધાક્ષીત કે૦) કોણ જોતો હવો કોઈ નહિ તથા (શશિમણી કે૦) ચાંદ્રમણિને વિષે (પથઃ કે૦) અમૃતરૂપ દુધને કોણ જોતો હવો તથા (સુવર્ણાવનૌ કે૦) સુવર્ણમય પૃથ્વીને વિષે (સ્વર્ણ કે૦) સુવર્ણને કોણ જોતો હતો, અર્થાત્ તે પૂર્વોક્ત સર્વ વસ્તુ એટલાને વિષે અદૃષ્ટજ છે. પરંતુ (પુનઃ કે૦) વલી (અર્કચંદ્રદુતચુગ્ધયોગાત્ કે૦) સૂર્યમણિ, ચંદ્રમણિ, સુવર્ણ તેને એટલે અનુક્રમે સૂર્યમણિને સૂર્યનો, ચંદ્રમણિને ચંદ્રનો તથા સ્વર્ણનૂમિને અગ્નિનો યોગ હોવાથી અગ્નિ, દુધ, અને સુવર્ણ ઉત્પન્ન થાય છે (વા કે૦) તેમ (કુતોપિકે૦) ક્યારેંક પણ દેહ થકી વૈરાગ્ય (એતિ કે૦) ઉત્પન્ન થાય છે. એમ જાણવું. જેમ પૂર્વોક્ત પદાર્થ સૂર્યાદિકના યોગથી થાય છે તેમ કોઈક વસ્તુને દેહાદિકથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૬૦ ॥ ઇતિ વૈરાગ્યપ્રક્રમઃ ॥

આંહિં ચાર પ્રત્યેક બુદ્ધનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેની કથાઓમાં પ્રથમ કરકંકુ પ્રત્યેક બુદ્ધની કથા કહે છે. કલિંગ દેશે કાકંદી નગરીમાં કરકંકુ રાજા રાજ્ય કરે છે. તેણે એક દિવસ રાજમાર્ગમાં જતાં એક ગોકુલને વિષે જાડા કાંધવાલો, ઝંચી કોટ વાલો, ધોલા દાંત વાલો, અને મહાબલવાન, પોતાની ત્રાડથી દિશાએ ગજવતો, અત્યંત સુશોનિત, એવો એક વૃષજ દીઠો. તેથી રાજાના મનમાં અત્યંત પ્રમોદ ઊપનો. વલી કેટલા એક વર્ષ પછી પાઠા તેજ રસ્તે ચાલતા તે રાજાએ જર્જરીનૂત ગાત્રવાલો પડી ગયેલા છે દાંત જેના એવો તથા જેના મોઢામાંથી લાલ પડતી જાય છે બિન્તસ મુખવાલો અને પશુઓ દુઃસ્વસહન કરતો શોના રહિત એવા તેજ વૃષજને જોયો તે જોઈને રાજા વિચાર કરે છે કે જેવી દશા આ વૃષજની થઈ તેવી દશા આ માહારા કલેવરની પણ થશે? એમ ચિંતવતા વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી તે કરકંકુ રાજા પોતેજ દીઠા ગ્રહણ કરી કર્મનો ક્ષય કરી સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થયો. એ કરકંકુ પ્રત્યેક બુદ્ધની કથા.

હવે હુમ્મુહરાજાની કથા કહે છે. પંચાલ દેશમાં કાંપિલ્યપુરને વિષે હુર્મુલ નામા રાજા હતો. તે એક દિવસ નગરથી બાહર નિકલ્યો છે તેણે રસ્તામાં નગરના ઘણા લોકોએ પૂજન કરેલો, તથા જેની આગલ શૃંગાર

सजेली एवी स्त्रीयोनां वर्गे गान करेलो अने नानाप्रकारनां याचक लोको ये स्तुति करेलो तथा हजार ध्वजाये करी शोजायमान जाणीये साक्षात् इन्द्र होय नहिं. एवा इन्द्र स्तंजने जोइने राजाना मनमां विस्मय थयो. पा ठो फरीने राजा तेज रस्तामां सायंकालें गयो त्यां दरिद्रयुक्त पृथ्वीने विपे पडेलो शोना रहित एवा तेज स्तंज जोइने राजाने वैराग्य उपन्यो, तेवारें चारित्र लइ मोक्षसुख पाम्यो ए दुर्मुख प्रत्येक बुद्धनी कथा कही.

हवे नमि प्रत्येक बुद्धनी कथा कहे ठे. श्रीमिथिला नगरीने विपे नमि राजा राज्य करतो हतो. ते अत्यंत स्वरूपवान् तथालक्ष्मीने पण तिरस्कार करनारी देवांगना सरस्वी पांचशो स्त्रीयोनी साथें जोग जोगवतो सूर्यना उदय अस्तनी पण तेने खबर नथी. एक दिवस ते नमि राजाना अंगने विपे दाहज्वर उत्पन्न थयो. तेथी राजा कोइ ठेकाणें सुखने न पाम्यो. ते अवसरें राजाना अंगने शीतलता थवाने माटे पांचशें स्त्रियोयें चंदन घ सवा मांझुं, तिहां स्त्रीयोना हाथमां पहेरेली चुडीयोना खणखणाटथी राजाने कंटाळो आय्यो, तेवारें एकेक चूडी सर्व स्त्रीयोने राखवानो दुकुम क स्यो. ते सांजली सर्व स्त्रियोयें एकेक कंकण हाथने विपे राख्युं, ते वखत राजाने समाधि थइ, अने मनमां विचाखुं के जाजाना संगथी मोहोटुं दुःख थाय ठे, माटे एकलांज रहेवुं ते सारुं ठे. ए द्वारें वैराग्य उत्पन्न थयो तेवारें पांचशे स्त्रीयोने तथा राज्यनें ठांमीने प्रव्रज्या ग्रहण करी. तेनी इ इं ब्राह्मणनुं रूप विकूर्वी अनेक प्रकारें परीक्षा करी, तो पण चलायमान थया नही. ए नमि प्रत्येक बुद्धनी कथा कही.

हवे चोथा नग्रति प्रत्येक बुद्धनी कथा कहे ठे. गांधार देशने विपे माहिष्मती नगरीमां नग्रति नामें राजा राज्य करे ठे. एक दिवस ते राजा वनने विपे क्रीडा करतां थाकी गयो. ते समयें मनोहर नवपद्मवनी शोना ये विराजमान, नवी आम्र मंजरीयें करी सुशोजित, पाकेला फलें करी दीप्यमान अने अत्यंत ठायायुक्त एक आम्रवृक्षने राजाये जोयो. तेनी नी चें जइने घणीवार सुधी विश्रान्ति लीधी. फरी केटलाएक कालें पाठो राजा ते वनमां गयो. त्यां तेज आम्रने सुकाइ गयेलो पत्र रहित मालविना नो जोइने ते नग्रति राजाने वैराग्य उत्पन्न थयो. तेवारें व्रत ग्रहण करी केवलज्ञान पामीने मुक्तिने प्राप्त थयो ॥८०॥ इति वैराग्यप्रक्रमः संपूर्णः ॥

सुप्रापं शुद्धपात्रं धनमपि विशदं किंतु निष्पुण्यकानां, नो
वित्तं पात्रदानं प्रति नवति मतिर्यत्र शुद्धाशनाद्यैः ॥ आद्यो
ऽर्हन् वर्षमेकं प्रतिदिनमगमत्तु नैह्येऽपि देशे, श्रेयांस
स्त्वेकमाद्यं सुकृतिषु कृतवान् स्वं प्रजोः पारणेन ॥ ८१ ॥

अर्थः—जे दानयकी (यत्र के०) जे वित्तने विपे (शुद्धाशनाद्यैः के०)
शुद्ध एवा अशनादिकोयें करी दान देवानी (मतिः के०) बुद्धि, उत्पन्न थाय
तथा तेवुं दान अने (शुद्धपात्रं के०) शुद्धपात्र, (सुप्रापं के०) प्राप्त थयेलुं
होय तथा (धनमपि के०) इव्य पण (विशदं के०) शुद्ध होय (किं
तु के०) तो पण (निष्पुण्यकानां के०) पुण्यरहित जनोनुं (वित्तं के०)
इव्य, ते (पात्रदानं प्रति के०) पात्रदान प्रत्ये (नोनवति के०) थतुं नथी.
त्यां दृष्टांत कहे ठे के (आद्योऽर्हन् के०) आदिनाथ जे श्री रूपनदे
वजी तीर्थंकर ते, (वर्षमेकं के०) एक पर्ष पर्यंत, (शुद्धनैह्येऽपि के०)
शुद्ध ठे नैह्य एटले अन्न जेमां एवा (देशे के०) देशने विपे (प्रतिदि
नं के०) प्रतिदिन (अगमत् के०) जता हवा, परंतु शुद्ध अशनादिक
कोश्यें पारणा माटे आप्युं नहिं. अने (सुकृतिषु के०) एक सुकृतिजनने
विपे कृतार्थ एवो (श्रेयांसस्तु के०) श्रेयांस राजा जे ठे तेज (आद्यं के०)
अदन करवा योग्य (एकं के०) एक एवा (स्वं के०) पोतानी पासे रहे
ला शेरडीना रसने (प्रजोः के०) श्रीआदिनाथना (पारणेन के०) पारणा
ने कराववे करीने सार्थक (कृतवान् के०) करतो हवो ॥ ८१ ॥

आंहिं श्रेयांस राजानी कथा कहे ठे. गजपुर नगरने विपे ठगस्थ अंव
स्थायें विहार करता एवा श्रीरूपनदेवजी मथ्याहने समयें निह्दाने माटे
जमे ठे परंतु ते समये निह्दा ते वजी गुं? अने कोण निह्दाचर होय. ते
वात कोइ पण जाणतुं न हतुं, एवामां पोताना घरनी उंची वारीमांथी श्री
श्रेयांस कुमारें श्रीरूपनदेवजीने जोया. ते जोता वेंतज ते श्रेयांस कुमारने
जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं, तेवारें श्रेयांसकुमार त्यांथी उठी प्रभु पासें
जश्ने प्रभुने पोताने घेर तेडी लाब्यो. तेवामां कोइक जन घणा एक शेर
डीना रसना कुंज नेट लाब्यो. तेज शेरडीना रसथी प्रभुने पारणुं कराव्युं
ते समय पांच दिव्य प्रगट थयां आकाशमांथी सुवर्णनी वृष्टि थइ. कहे

लुं ठे के “ रिसहेस समं पत्तं, निरवळं इकुरससमाहारं ॥ सेयंस समो जावो, हविळ जइ मग्गियं दुळा ॥ १ ॥ एम सुपात्रने दान आपवाथी तेज नवमां श्रेयांस मुक्तिने प्राप्त थयो ॥ ७१ ॥

यदपि तदपि शुद्धं चंदनावत्प्रदत्तं, ऋटिति फलति पात्रेऽन्य
त्र नो चार्वापि स्वं ॥ जलधिजलमसारं वारिवाहेऽमृती स्या
त्, मधुरमपि हि दुग्धं पन्नगास्ये विषी स्यात् ॥ ७२ ॥

अर्थः—(यदपितदपि के०) सरसविरसएवंपण (शुद्धं के०) बहेंतालीश दोषरहित एवुं दान, (चंदनावत् के०) चंदनबालानी पेठें (पात्रे के०) पात्रनेविषे (प्रदत्तं के०) दीधेलुं होय तो (ऋटिति के०) उतावलथी (फलति के०) फले. ठे (अन्यत्र के०) कुपात्रनेविषे (चार्वापि के०) सारुं एवुं अने (स्वं के०) पोतानुं इव्य दीधुं होय तो पण ते (नो के०) नथी फलतुं. केनी पेठें? तो के (असारं के०) साररहित एवुं जे (जलधिजलं के०) समुद्रनुं खारुं जल ठे ते (वारिवाहे के०) मेघनेविषे (अमृती स्यात् के०) अमृतवालुं थाय्. अर्थात् अमृत समान मिष्ट थायठे, अने (मधुरमपि के०) मधुर एवंपण (दुग्धं के०) दूध ठे तो पण ते (हि के०) निश्चें (पन्नगास्ये के०) सर्पना मुखने विषे (विषी स्यात् के०) विषवालुं थाय ठे अर्थात् सुपात्रने दान आपेलुं अमृतसदृश फल आपे अने कुपात्रने आपेलुं दान विष जेवुं फल आपे ठे ॥

आहीं चंदनबालानी कथा कहे ठे. चंपानगरीनेविषे दधिवाहनराजा तेनी धारिणी नामा पटराणी हती. ते राजाने वसुमती नामनी दीकरी हती. पठी शतानीकराजायें चंपानगरी जग्न करी, तेवारें एक प्यादो हतो तेणे ते वसुमती कन्यानुं हरण कखुं, तेने कौशांबी नगरीमां आणी. ने वेचवा काढी त्यां धनावहनामा श्रेष्ठियें ते इव्यआपीने वेचाती लीधी. घेर आणी पोतानी पुत्री करी राखी, तेनुं चंदनबाला एवुं नाम स्थाप्युं. पठी ते धनावह श्रेष्ठी नी मूला नामें स्त्री हती तेना मनमां एवी शंका थइ जे आ कुमरीने महा रो धणी स्त्री करी राखणे, एवा हेतुथी तेने दुःख देवा माटें बल जोती रहे ठे. एकदा जेठ बीजे गाम गया तेवारें अवसर पामीने ते मूलायें चंदनबाला नुं शिर मुंफन करावीने बंधीखाने नाखी. पठी धनावह श्रेष्ठी पाठो आव्यो तेवारें ते वात जाणीने त्रण उपवास वाली चंदनबालाने जमवा माटे शुद्ध

એવા અડદના બાકલા સૂપડાના યુગ્મામાં નાચીને આપ્યા. અને તેને ઝંબરા ઉપર બેસાડી પોતે તેની બેઠી જંગાવવા માટે લૂહારને તેડવા ગયો. એવા સમયમાં શ્રીવર્ધમાન સ્વામી ઠમાસી તપના પારણા માટે ત્યાં આવ્યા. તે વચ્ચે ત્રણઉપવાસના અંતમાં તે બાકલા ચંદનબાલાયે વર્ધમાનસ્વામીને આપ્યા. ત્યાં પાંચ દિવ્ય પ્રગટ થયાં. સાડાબાર કોટિ સુવર્ણની વૃષ્ટિ આકાશમાંથી પડી. નવો વેણિદંડ આવ્યો. અને લોઢાની બેઠીયો હતી તે સુવર્ણની થઈ ગઈ, પછી ચંદનબાલા, જંગવાન પાસે દીક્ષા લઈ કેવલજ્ઞાન પામીને મોક્ષસુખને પ્રાપ્ત થઈ. એ ચંદનબાલાયે પાત્રદાન આપ્યું, તેથી સજ્જતિને પામી ॥૬૧॥ દાનપ્રક્રમઃ॥

સ્ત્રીવિભ્રમેશ્ચલતિ લોલમનાનધીરઃ, શ્રીસ્થૂલજનઙ્ગ
 ઇવ તાદૃશસંકટેપિ ॥ ચૂર્ણીન્નિવેદૃષદયોપિ વિલીય
 તે ચ, વૈમૂર્યમેતિ વિકૃતિં જ્વલનાત્ પુનર્ન ॥ ૬૩ ॥

અર્થઃ—(લોલમનાઃ કે०) ચંચલ છે મન જેનું એવો પુરુષ, (સ્ત્રીવિભ્રમેઃ કે०) સ્ત્રીના હાવનાવ કટાક્ષાદિકેં કરી (ચલતિ કે०) ચલાયમાન થાય છે પરંતુ (ધીરઃ કે०) ધીર પુરુષ જે છે તે (ન કે०) ચલાયમાન થતો નથી. કેવી પેઠે? તો કે (શ્રીસ્થૂલજનઙ્ગ કે०) શ્રીસ્થૂલજનઙ્ગની પેઠે. તે જેમ (તાદૃશસંકટેપિ કે०) કોશ્યાગણિકાના સંકટને વિષે પડ્યો હતો પણ ચલાયમાન ન થતો હવો. કવિ કહે છે સ્વરી વાત છે. જુવો (જ્વલનાત્ કે०) અગ્નિથકી (દૃષદ્ કે०) પાષાણ તે (ચૂર્ણીન્નિવેત્ કે०) ચૂનો થઈ જાય છે (ચ કે०) વલી (અયોપિ કે०) લોહ પણ (વિલીયતે કે०) વિશેષેં કરી લય પામે છે પરંતુ (વૈમૂર્ય કે०) વૈમૂર્ય નામા રત્ન, જે છે તે (વિકૃતિં કે०) વિકારને (નૅતિ કે०) પ્રાપ્ત થતું નથી. (પુનઃ કે०) પરંતુ વિશેષેં કરી દેદીપ્યમાન થાય છે ॥ ૬૩ ॥

આંહિં શ્રીસ્થૂલજનઙ્ગની કથા કહે છે. પામલીપુર નગરેં નંદરાજાનો પ્રધાન શકમાલ નામેં હતો તેનો એક સ્થૂલજનઙ્ગ અને બીજો સરિયો એ બે પુત્ર હતા તેમાં સ્થૂલજનઙ્ગે તો કોશાવેશ્યાને ત્યાં સાડી બાર કરોડ સુવર્ણનો વ્યય કહ્યો અને નાના પ્રકારના જોગ જોગવ્યા. પછી પોતાના પિતા શકમાલનું મરણ સાંજલીને તે સ્થૂલજનઙ્ગને તરત વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી શ્રીસંનૂતિવિજય ગુરુની પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરી. ચોમાસું કરવા માટે શ્રીગુરુની

आज्ञाथी चार मास कोशावेश्याने घरे चित्रशालीयुक्त घरमां रह्यो त्यां अनेक प्रकारना हाव, जाव, कटाक्ष ते वेश्यायें कखा. परंतु तेथी लगार पण चलायमान थयो नहिं. एम कामराजने जींतीने कोशावेश्याने बोध कखो. चातुर्मासी पूर्ण थयेथी गुरुयें त्रण वार दुःकरकार कहीने तेनां वखाण कखां. कखुं ठे के, “वेश्या रागवती सदा तदनुगा, पङ्गीरसैर्नोजनं, शुभ्रं धाम मनोहरं वपुरहो नव्यं वयोयौवनं ॥ कालोयं जलदागमस्तदपियः कामं जि गाय कृणात्, तं वंदे युवतिप्रबोधचतुरं श्रीस्थूलजडं गुरुं ॥ १ ॥ जावार्थः—जे स्थूलजडने कोशावेश्या अनुराग वाली तथा पोताना कहेवा प्रमाणे चाल नारी अने ते कोशावेश्याना घरमां रहेवाथी पट्टरस नोजन मलतुं हतुं अने मनोहर धाममां रहेता हता. पोतानुं तथा वेश्यानुं पण नवयौवन हतुं तेमज समय पण वर्षाऋतुनो हतो तो पण स्थूलजडमुनिथें महाप्रबल कोश्या न जींताय एवा कामदेवने जींतीने ते कोशावेश्याने पण एक कृणमां ज बोध कखो. एवा ते श्रीस्थूलजड महामुनिने कवि कहे ठे के हुं वारंवार प्रणाम करुं हुं, कारण कोश्या न बने तेवुं तेणें काम कखुं ॥ ७३ ॥

सद्रूपयौवनगुणागतसानुराग, वित्तेशदत्ततनयान
यनेष्वन्नेदात् ॥ वज्रेण वज्रमुनिना स्वयशोर्ण
साऽसत्, संगशुचि क्वचिदपूयत शीलमेव ॥ ७४ ॥

अर्थः—(सद्रूप के०) सारुं रूप (यौवन के०) सारुं यौवन अने (गुण के०) सारागुणो तेणें करी (आगतसानुराग के०) आव्यो ठे अत्यंत स्नेह जेने एवी (वित्तेशदत्ततनया के०) धनदत्तनामा व्यवहारीनी कन्या ते तेना पिताथें आपी (नयनेष्वन्नेदात् के०) तो पण ते कन्याना नयनबाणें करी नन्नेदाणा एवा (वज्रेण के०) वज्रसमान (वज्रमुनिना के०) वज्रमुनिये (क्वचित् के०) कोइ वखत (असत्संगशुचि के०) असत्संगथकी अपवित्र थयेजुं एवुं (शीलमेव के०) शीलनेज (स्वयशोर्णसा के०) पोताना यश रूप जळेंकरी (अपूयत के०) पवित्र करता हवा. अर्थात् स्त्रीना हावजावथी नहिं पराजय पामेला वज्रस्वामीयें कोइक दिवस कुसंगथी अपवित्र थयेला एवा शीलने यशरूपजळें करी पवित्र कखुं ॥ ७४ ॥

आहिं वज्रस्वामीनो दृष्टांत होवाथी ते पूर्वे कथा कही ठे तो पण फरी

સંક્ષેપથી કહે છે, કહ્યું છે કે ॥ જો કન્નાડ ઘણેણય, નિમંતિત્ત જીવણંમિ ગિહિ વયણે ॥ નયરમ્મિ કુસુમનામે, તં વયરરિસિં નમંસામિ ॥ ૧ ॥ એક દિવસ ધન દત્તવ્યવહારીના ગૃહનેવિષે આવેલી સાધ્વીડયેં દત્તવ્યવહારીની પુત્રી પાસેં વજ્રસ્વામીના રૂપનું વર્ણન કહ્યું. તે સાંજલી તે કન્યાએ મનમાં વિચાણું જે મહારે વજ્રસ્વામીનેજ પરણવું અને જો તેમ નહીં વને તો અગ્નિમાં પડીને મરણ કરવું પણ અન્યજનનું પાણિગ્રહણ કરવું નહિં. પછી તે કન્યાનો બાપ કોટિ ધન લઈને વજ્રસ્વામી પાસેં આવ્યો અને કહ્યું કે હે સ્વામિન્ ! આ કન્યાને અને ધનને અંગીકાર કરો. ત્યારેં વજ્રસ્વામીએ કહ્યું કે અમેં જો પ્રમદાને ઇચ્છીયેં તો અમારું ચતિપણું ક્યાં રહે ? તે વિચાર કરો. એવા તેમના ઉપદેશથી કન્યાને પણ બોધ થયો. તેવારેં તે કન્યાયેં પણ વૈરાગ્ય પામીને વજ્રસ્વામીના હાથથીજ દીક્ષા ગ્રહણ કરી ॥ ૮૪ ॥

તપઃશિવકુમારવચ્ચરતિ મંદિરસ્થોઽપિ યઃ, સદેવપરિપદ્યપિદ્યુ
તિમહત્ત્વવિસ્ફૂર્તિનૃત્ ॥ કૃશાન્વકૃશતાપનોદ્ધસિતવર્ણિકં કાં
ચનં, ન ધાતુષુ વિશિષ્ટતાં નૃપતિમૌલિતામેતિ ચ ॥ ૮૫ ॥

અર્થઃ—(યઃ કે૦) જે પુરુષ, (મંદિરસ્થોઽપિ કે૦) મંદિરને વિષે રહ્યો હતો પણ (શિવકુમારવત્ કે૦) શિવકુમારની પેઠેં એટલે જેમ જંબુસ્વામીનો જીવ પૂર્વલા જવે શિવકુમાર નામે હતો તેણે મંદિરને વિષે રહ્યા હતાં પણ પાંચશો અંતઃપુરીમધ્યેં વાર વર્ષ પર્યંત તપ કહ્યું અને પારણામાં આંબિલ કહ્યું, તેની પેઠેં (તપઃ કે૦) તપને (ચરતિ કે૦) કોઈ પણ પુરુષ ઘરને વિષે રહ્યો હતો પણ આચરણ કરે છે તો (સઃ કે૦) તે પુરુષ, (દેવપરિપદ્યપિ કે૦) દેવતાડતી સન્નાને વિષે પણ (યુતિમહત્ત્વવિસ્ફૂર્તિનૃત્ કે૦) તેજ ના મહત્ત્વની વિસ્ફૂર્તિને ધારણ કરનારો થાય છે. ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે કે (કૃશાન્વકૃશતાપનોદ્ધસિતવર્ણિકં કે૦) અગ્નિના મહોટા તાપેં કરી પ્રકાશિત છે વર્ણ જેનો એવું (કાંચનં કે૦) સુવર્ણ જે છે તે, (ધાતુષુ કે૦) સર્વ ધાતુડને વિષે (વિશિષ્ટતાં કે૦) વિશેષપણાને શું (ન એતિ કે૦) ન પામે ? ના પામે છે (ચ કે૦) વલી (નૃપતિમૌલિતાં કે૦) રાજાના મુકુટપણાને શું નથી પ્રાપ્ત થાતું ? ના પ્રાપ્ત થાયજ છે. એમ ઘરમાં બેશી તપ કરનારા પણ મહા અગ્નિમાં તપાવેલા સુવર્ણની પેઠેં સર્વને વિષે ઉત્તમતાને પામે છે. એમ જાણવું.

आंहिं शिवकुमारनी कथा कहे ठे. शिवकुमार पूर्वजवने विषे अर्धमंमिता स्त्रीना पतिपणामां चारित्रने विराधवे करी दीक्षा लेवामां समर्थ थयो नहिं. परंतु त्यां बत्रीश अंतःपुरीना मध्यमां रहीने निरंतर ठठ ठठ तपने पारणे आंबिल करतो एरीतें तेज नगरमां दृढधर्मी श्रावक पासें रह्यो थको साधुनी पेंठें अन्न पाणी वहोरी लावीने नोजन करतो हतो, एम बार वर्ष पर्यंत एवुं तप कयुं. पठी ते मरण पामीने महाद्युतिमान देव थयो. ते देवनुं अत्यंत कांतिमत्त्व जोड्ने श्रेणिक राजाना मनमां विस्मय थयो. तेवारें ते वात श्रीवीरजगवानने पूठी श्रीवीरस्वामीयें शिवकुमारना पूर्वना सर्व जव कह्या. वली कयुं के ए देवता एज नगरीनेविषे रुषजदेव नामा श्रेष्ठी रहे ठे, तेनी धारिणी नाम्नी स्त्रीनी कूखें आवी श्रीजंबु कुमार नामें पुत्रपणे अवतरजो. ते चारित्र लड् केवलज्ञान पामीने मोहने प्राप्त थाजो. ते सांजलीने त्यां जंबुस्वामीनो पितृव्य अनादृत नामा देव हतो ते नृत्य करवा लाग्यो ॥ ८५ ॥

तपःसकलकर्मजिद्विविधलब्धिकृन्निश्चितं, गृहे पुरि च दुर्जगो --
प्यहह नंदिषेणोद्विजः॥ व्रते शमतपःपरःसुरनरैकवंद्योऽनव,
ज्विज्वलनतापितः, श्रयति दीप्तिमामोघटः ॥ ८६ ॥ तपोधारं ॥

अर्थः—(सकलकर्मजिद् के०) सर्व कर्मने जेदनां अने (विविधलब्धि कृत् के०) अनेक प्रकारनी लब्धिने करनां एवुं (तपः के०) तप (निश्चित के०) निश्चें ठे (अहह के०) खेदें (गृहे के०) घरने विषे (च के०) वली (पुरि के०) पुरने विषे (दुर्जगोपि के०) दुर्जाग्य एवो पण (नंदिषेणोद्विजः के०) नंदिषेण नामा ब्राह्मण, (व्रते के०) व्रतने विषे (शमतपःपरः के०) शम अने तपने विषे तत्पर ठतो (सुरनरैकवंद्यः के०) देवताने अने मनुष्यने एकज वंदन करवा योग्य (अनवत् के०) थतो हवो. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के जेम (आमोघटः के०) माटीनो काचो घडो, होय ते (रवि ज्वलनतापितः के०) सूर्य अने अग्नि तेणे ताप पमाड्यो ठतो (दीप्ति के०) दीप्तिने (श्रयति के०) आश्रय करे ठे. एटले प्रकाशने पामे ठे ॥ ८६ ॥

आंहिं नंदिषेण ब्राह्मणनी कथा कहे ठे. कोड् नंदिषेण ब्राह्मण हतो ते जन्मतांज तेनां माता पिता मरण पाम्यां. कोड् रीतें करी तेना संबंधी

उयें पोषण करी महोदो कखो. जन्मथी आरंजीने दुर्जागी हतो, तेने ते ना मामायें कखुं के माहरे सात दीकरीउ ठे तेमांथी तुने हुं एक दीकरी आपीश. तेवा लोचमां नाखी तेने घरनां काम करवामां राख्यो. परंतु ते दुर्जागी होवाथी कोइ पण दीकरी तेने परणवानी इहा करती न हती. तेवारें नंदिषेण मरवानो विचार करी कोइ पर्वत उपर चढ्यो. त्यां साधुयें प्रतिबोध आप्यो, तेथी प्रव्रज्या ग्रहण करी. महोदुं तप कखुं, ते नंदिषेणनां वखाण इंइं पोतानी सजामां कखां. ते सांजलीने बे देवतायें त्यां आवीने ते नंदिषेणनी परीक्षा करी. तो पण ते ऋषि सत्यथकी चलायमा न थयो नहिं. हजारो वर्षे तप करी अंतमां दौर्जाग्यना स्मरणथकी एवुं नियाणुं कखुं जे हुं आवता नवमां स्त्रीवद्वज थाउं! एम विचार करतां मरण पामीने वसुदेव दशार्हपणे उत्पन्न थयो. त्यां स्त्रीयो, तेनुं पडखुं क्यारें पण मूकती न हती. अने सर्वत्र क्रीडा करतो हतो. तेवुं जोइने सर्व गामना महाजनें समुद्रविजय राजा पासें जइने कखुं के आ महोदो अधर्म ठे जे सर्वत्र वसुदेव दशार्ह निर्लज्ज थको क्रीडा करे ठे. ते वात सांजली राजायें कखुं के, वसुदेवें पोताना घरना कोटमांज क्रीडा करवी. बीजे स्थलें बाहेर क्यांही फरवुं नही. ते वात दासीना मुखथी वसुदेवें जाणी. नै पोतानुं अ पमान थवाथी वसुदेवें बाहेर जइने बहोंतेर हजार राजकन्याउ तथा विद्याधर कन्याउ परणी. ते जन्ममां ते वसुदेवें पूर्ण जोग जोगव्या ॥ ८६ ॥

दानं वित्तव्ययेनापरयुवतिरतित्यागतःशीललीला, ना
नाहाराप्रचारात्तपइह तदहोहृद्यपध्यानहीनाः॥ जावं कु
र्वंतु येनाप्यखिलसुखनृतां वदकलस्येव मुक्ति,र्मिष्ठास्वा
दैर्यदि स्यान्ननुतनुपटुतां कोन तां कारयेत्तत् ॥ ८७ ॥

अर्थः—(वित्तव्ययेन के०) इव्यना व्ययें करी एटले इव्य वावरवे करी (दानं के०) दान देवाय ठे, अने (अपरयुवतिरतित्यागतः के०) पर स्त्रीने विषे रतिना त्यागथकी (शीललीला के०) शीलनी लीला प्राप्त थाय ठे तथा (नानाहाराप्रचारात् के०) नानाप्रकारना आहारना परित्यागथकी (इह के०) आ लोकने विषे (तपः के०) तप, थायठे (तत् के०) तेमाटे (अहो के०) आश्चर्यें हे नव्यजनो! ते पूर्वोक्त तप वगैरेमां (ह

दि के०) हृदयने विषे (अपध्यानहीनाः के०) दुष्टध्यानरहित ठता (नावंकुर्वंतु के०) नावने करो. कारण के (येन के०) जे नावें करी (अखिलसुखनृतांअपि के०) समग्र सुखने धारण करनारा एवा पुरुषोनी मध्ये पण (वल्कलस्य इव के०) वल्कलमुनिनी जेम (मुक्तिः के०) मुक्ति अइ, तेम पूर्वोक्त नावयुक्त दानादिकें करी बीजा जननी मुक्ति याय ठे, वली (यदि के०) जो (मिष्टास्वादैः के०) मिष्टनोजनोयें करी मुक्ति (स्यात् के०) थाय (तत् के०) तो (ननु के०) वितर्कें (कः के०) कयो पुरुष, (तां के०) ते (तनुपटुतां के०) शरीरपटुताने (नकारयेत् के०) न करे. ते कारण माटे सज्जावना शिवाय ए दानादिक सर्व व्यर्थ जाणवुं. अर्थात् सज्जावना युक्त दानादिक करवाथी मुक्ति घाय ठे.

आ श्लोकमां वल्कलमुनिनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. पोत नपुर नगरने विषे सोमचंड राजा हतो तेनी धारिणी नामें स्त्री हती तेने प्रसन्नचंड नामा पुत्र अयो. एकदा राजायें पोताना मस्तकमां पली जोयुं तेथी तरत वैराग्य उत्पन्न अवाथी पोतें पोतानी चार्या सहित तापसी दी-
क्षा ग्रहण करी. पाठल प्रसन्नचंड पढी तेनो पुत्र, राज्य करवा लाग्यो. अ ने ते प्रसन्नचंड राजानी माता तापसणी हती तेने केटला एक दिवस प ढी वननेविषे एक पुत्रनो प्रसव अयो ते तापसी सूतिकाना रोगथकी मरण पामी. पढी ते पुत्रने सोमचंड तापसें हलु हलु उठेरीने महोटो क स्यो. ते पुत्रनुं नाम वल्कलचीरी पाडयुं. पढी ते वल्कलचीरी पोताना पिता ने माटे वनमांथी फलफूल लावी आपतो हतो, एकदा प्रसन्नचंड राजा ने खबर पडी के माहारो जाइ वनमां ठे अने माता मरण पामी ठे माटे मारा जाइने वनमांथी तेडावी लावुं. एम विचारी गाममां पटह वग डाब्यो जे माहरा जाइ वल्कलचीरीने जे गाममां तेडी लावे, तेने जे अ चीष्ट मागे ते आपुं. ते वात गामनी गणिकाउयें स्वीकार करी पढी ताप सीनो वेश धारण करीने ते वनमां गई. वल्कलचीरीयें ते गणिकाउने पूठयुं जे क्यां तमारा आश्रमो ठे ? कया वनमां तमारो निवास ठे ? त्या रें ते कहेवा लागीउ जे अमें पोतनपुरमां रहीयें ठैयें, माटे अमारा वनमां तमो आवो. अमें पण तमारी प्रतिपत्ति करशुं. एम कही ते तापसीउयें लाडु हता ते वल्कलचीरीने आप्या. तेने वल्कलचीरीयें पूठयुं के आ शुं

હે ? ત્યારે તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે, આ અમારા વનનાં ફલ છે. પછી તે વેશ્યાએ પોતાના અંગનો સ્પર્શ કરાવ્યો. વલ્કલે પૂછ્યું આ શું ? ગણિકાએ કહેવા લાગી કે જે પોતનપુરમાં આવીને ફલો ખાય છે, તેને આ પ્રકારનાં ફલ મળે છે. એમ કરી લોન પમાડીને તે વલ્કલચીરીને લઈને પોતાના નગરમાં ગણિકાએ આવી. તે વલ્કલચીરી મુનિ લાડુમાં લોન પામ્યો થકો નિત્ય વેશ્યાને ઘેર જવા લાગ્યો, તદનંતર વેશ્યાએ પોતાની દીકરીની સાથે પાણિગ્રહણ કરાવ્યું, તે લગનની વસ્તુ મૃદંગનો શબ્દ થવા લાગ્યો, અને ધ વલ ગાવા માંધ્યાં તેનો નાદ ચોતરફ પ્રસાર થયો તે સાંજની પોતાના જાણના ન આવવાથી શોકાતુર થયેલા પ્રસન્નચંડ રાજાએ પૂછ્યું જે આ મહોત્સવ કોને ઘેર થાવા માંધ્યા છે ? તેને લોકોએ કહ્યું કે વેશ્યાને ઘેર તે મની કન્યાનો વિવાહ થાય છે, તેનો મહોત્સવ વર્તે છે. તે સાંજની રાજા એ વેશ્યાએ બોલાવી પૂછ્યું વેશ્યાએ કહ્યું કે તમારા જાણને અમો તેડી લાવ્યાં છે અને અમારી કન્યાનું પાણિગ્રહણ પણ કરાવ્યું. એ વચન સાંજની રાજા સંતોષ પામ્યો, અને તેને ઘટે તેવું ઇચ્છ્યું. પછી રાજા તે વલ્કલચીરીને પોતાને ઘેર તેડી લાવ્યો. ત્યાં થોડો થોડો વ્યવહાર જાણવા લાગ્યો કારણ કે પશુ પળ શીખવ્યા હતા વ્યવહારને જાણે છે, તો મનુષ્ય જાણે, તેમાં શું કહેવું ? એક દિવસ પોતાના પિતાને વાંદવાને માટે પ્રસન્નચંડ રાજા વનમાં ગયો, વલ્કલચીરી પોતાના બાપની પર્ણકૂટીમાં ગયો. ત્યાં પોતાના બાપના ઉપકરણનું પ્રતિલેખન કરતાં હતાં તે વલ્કલચીરીને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો તદનંતર કેવલજ્ઞાન પામી મુક્તિને પ્રાપ્ત થયો ॥૬૭॥

યોદાનં ન દદૌ તથૈવ ન તપઃશીલાર્હદર્ચાગમે, ય
 સ્યાનાર્યયુજોઽત્ર કેવલમન્નૂનાવાદિલાનંદને ॥ સ્વ
 ણાંજૌ જ્વલનેન વહ્નિદ્વિપદોર્ગાઢં મિથોઘટ્નૈ, રાદર્શો
 રવિણા મહૌષધિવને કિં તુ સ્વનાવેન જા ॥ ૬૮ ॥

અર્થ:- (યઃ કે૦) જે જ્ઞાપુત્ર, (દાનં કે૦) દાનને (નદદૌ કે૦) આપતો ન હતો (તથૈવ કે૦) તેમજ વલી (શીલાર્હદર્ચાગમે કે૦) શીલ, અને જિનની પૂજા તથા આગમ શ્રવણ તેને વિષે (અનાર્યયુજઃ કે૦) અનાર્ય લોકોને યોજના કરતા એવા (યસ્ય કે૦) જે જ્ઞાપુત્ર તેને (નતપઃ

के०) तप न हतुं परंतु (अत्र के०) इहां ए (इलानंदने के०) इलानंदनने विषे (जावात् के०) जावना जाववा यकीज (केवलं के०) केवलज्ञान (अचूत् के०) होतुं हवुं. त्यां दृष्टांत कहे ठे. के (स्वर्णांशौ के०) सुवर्णांशुने विषे (ज्वलनेन के०) अग्नियें करी (ना के०) कांति उत्पन्न थाय ठे, अने (वह्निदृष्टदोः के०) चकमकना पाषाणनेविषे (गाढमिश्रोघटनैः के०) अत्यंत परस्पर घसवा यकी प्रकाश उत्पन्न थाय ठे. अने (आदर्श के०) दर्पणनेविषे (रविणा के०) सूर्ययकी कांति उत्पन्न थाय ठे (किंतु के०) गुं वली तो के (महोषधिवने के०) महोषधिना वनने विषे (स्वजावेन के०) स्वजावें करीने पण कांति थाय ठे. एम जीवमां पण जाणवुं ॥ ८८ ॥

आंहिं इलापुत्रनी कथा कहे ठे. सांकेतिक पुरनेविषे धनदत्त नामा श्रेष्ठी वसे ठे. तेने इलाची नामापुत्रं हतो, एक दिवस तेणें गवाहमांथी सु रूपवती कोइ नटडीने जोइने मोह पामी नाटकीयाने कोइने मुखें कहेवरा वयुं के तारी पुत्री मने तुं परणाव्य. ते सांजली नट कहेवा लाग्यो के ए वटलीने अमारी न्यातमां आवे तो हुं मारी पुत्री आपुं. तेवारें कन्याना लोचें करी इलाचीपुत्रें ते वात अंगीकार करी वटलीने नट थयो अनेक नाटक करी घणुंज इव्य उपार्जन कखुं. एक दिवस जितशत्रुराजानी पासें नाटक करवा माटे इलापुत्र, वांसडा उपर चड्यो ठे ते समय जाणीयें विजलीनो जबकारोज होय जी ? एवी नीचें उजेली नटीनी उपर राजानी दृष्टि पडी. तेने जोइ मोह पामीने राजा मनमां विचारे ठे जे जोआ वांसडेथी नीचें पडीने मरण पामे तो हुं ए नटीने ग्रहण करूं. एवी राजाना मननी वात इलाचीपुत्रें पण जाणी जे हवे राजा मने दान आपतो नथी अने एनी नजर मारी स्त्रीनी उपर पडी ठे राजा एनी उपर आसक्त थयो ठे. ते समयमां कोइ व्यवहारीने घेर वहोरवा आवेला साधुने व्यवहारीयानी स्त्रियों अन्न नुं दान आप्णुं, ते साधुनी दृष्टि अन्न उपर हती पण ते स्त्री उपर पडी न ही. अने तेवी तेनी जावना पण थइ नहीं ते साधुनी तथा राजानी दृष्टिने जोइने इलाचीपुत्रने मनमां वैराग्य उत्पन्न थयो. त्यारें विचारतो हवो के अरे धिक्कार हजो मने जे हुं महोटा कुलमां उत्पन्न थयेलो ठतां केवी माठी बुद्धि मने उपनी के जे बुद्धि कोइ हीन जातिवाला मनुष्यने पण न थाय ? अरे में विषयासक्तियेंकरी मारा आत्मानें दुर्गतिमां पाड्यो ए प्रकारें संसा

रथकी मन उत्थुं अने स्वस्वरूपमां मन तल्लीन यतां यतां एलाचीपुत्रने वंश उपर रह्यां रह्यांज केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. पढी त्यां शासन देवतायें आवी रजोहरणादिक साधुनो वेश आप्यो. त्यांज एलाचीपुत्रें देशना दे वा मांमी. राजादिकने प्रतिबोध आप्यो ॥ ८८ ॥

मातुर्गर्जावतारे चतुरधिकदशस्वप्नसंसूचितौप्राक्, जातौ यावेकरात्रौत्वजितसगरयोः पुण्ययोः पश्य जातिं ॥ आग नोत्पादमिंदैरसुरसुरनरैः सेवनीयस्त्रिलोकी, नाथोऽर्हन्नेक आसीद्जरतनूपनतोऽन्यश्च चक्री द्वितीयः ॥ ८९ ॥

अर्थः—(प्राक् के०) पहेजां (मातुः के०) माताना (गर्जावतारे के०) गर्जा वतारने विषे (चतुरधिकदशस्वप्नसंसूचितौ के०) चउद स्वप्नायें करी जाग्यसं पत्तिवाला एवा (यौ के०) जे वेदु (एकरात्रौ के०) एक रात्रिनेविषे (जातौ के०) उत्पन्न थया ते (तुके०) वली (पुण्ययोः के०) पुण्यशाली एवा (अजितसग रयोः के०) श्रीअजितनाथ तीर्थंकरनी अने सगरचक्रीनी (जातिं के०) जातिने हे जव्यजनो ! (पश्य के०) जुवो (एकः के०) एक श्रीअजितनाथतो (आग नोत्पादं के०) गर्जे रहेवाना आरंजथी ते उत्पत्तिपर्यंत (इंदैः के०) इंदोयें तथा (असुरसुरनरैः के०) असुर देवो तथा मनुष्योयें (सेवनीयः के०) सेवन क रवायोग्य अने (त्रिलोकीनाथः के०) त्रण लोकना नाथ एवा (एकः के०) एक (अर्हन् के०) तीर्थंकर थया (च के०) वली (अन्यः के०) अन्य (द्वितीयः के०) बीजा (जरतनूपनतः के०) जरतक्षेत्रना राजाउने नमस्कार करवा लायक एवा (चक्री के०) चक्रवर्त्ती थया ॥ ८९ ॥

आहिं श्रीअजितनाथनो तथा सगरचक्रवर्त्तीनो दृष्टांत होवार्थी प्रथम श्रीअजितनाथ तीर्थंकरनी कथा कहे ठे. शावस्तीनगरीने विषे जितशत्रु रा जा तेमनी विजया नामे राणीना पुत्र श्रीअजितनाथ जगवान ते ज्यारें गर्ज मां रह्या त्यारें तेमनी मातायें वृषणादिक चउद स्वप्नो दीठां तथा प्रभुजी गर्जगत थया, ते दिवसथी राजा साथें विजया राणीरमे तो तेमां राणीज जीतवा लाग्यां. त्यारें राजायें विचासुं जे आ प्रजाव एना पेटमां गर्ज र हेजो ठे तेनो जाणवो परंतु कांहि मंत्रजंत्रथी राणी जीतती नथी. माटे प्रसवथया पढी तेनुं नाम अजित पाडसुं. पढी जन्मथया नंतर जन्मोत्सव

थयो उपन्न कुमारीकायें आवी सूतिका कर्म कथुं. चोशवडंशोयें मेरुपर्वतनी उपर स्नात्रमहोत्सव कथो. ते स्वामीनो सुवर्ण सम वर्ण हतो, अने गजनुं लांढन हतुं. साडाचारसो धनुपनुं शरीरमान हतुं बोहोंतेरजाख पूर्व आयुष्य हतुं राज्यनोगवी सांवत्सरिकदान दइ चारित्र लइ, आठे कर्मनो नाश करी के वल ज्ञान पामी. तीर्थकरनी लक्ष्मीनो उपनोग करीने मुक्तिने प्राप्त थया.

हवे सागरचक्रवर्त्तीनी कथा कहे ठे. विनीता नगरीयें सुमित्र नामे रा जा तेनी यशोमती राणीनी कुक्षिमां केसरी सिंहनी पेटें सगरचक्री उत्पन्न थया. गर्जरहेवाने समयें तेमनी माताने पण वृषजादिक चोद स्वप्न थयां पुत्र जन्म्या पढी तेनुं नाम सगर पाडयुं आयुधशालामां सगर कुमार ग या, त्यां आयुधशालाने चलायमान करतो. चक्र रत्न उपन्या पढी दक्षिण नर तार्क्षना त्रणखंम साधिने उत्तर नरंतना त्रण खंमने साथ्यानंतर अयोध्या मां आव्या पढी बत्रीश हजार राजायें सगरचक्रीने चक्रवर्त्तिनुं पद आपी अनिपेक कथो. एकदिवस अजितनाथ स्वामीनी वाणीने सांजली ते चक्री यें श्रीशत्रुंजयपर्वतनी उपर ताम्रमय श्रीजिन प्रासाद करावी तेमां रत्नमय विंबो पधराव्यां संघपति थइने अति विस्तारथी तीर्थ यात्रा करी अंते प्रव ज्या ग्रहण करीने मुक्तिरूप लक्ष्मीने वरता हवा ए सगरचक्रवर्त्तीनी कथा.

तुल्यं तीर्थाधिपत्यं बलमपि सदृशं सर्वतीर्थकराणां, किं
तु श्रीमद्विनाथः प्रथयति सुकृतैः किंचिदाश्चर्यमुच्चैः ॥
पूर्वाह्णे यस्य जज्ञे व्रतमपि सुलनं केवलं चापराह्णे,
ज्ञानं नाप्तेयवीरप्रचृतिजिनपतेरप्यनूद्यच्चिरेण ॥ १०० ॥

अर्थः— (तीर्थाधिपत्यं के०) तीर्थाधिपतिपणुं ते (सर्वतीर्थकराणां के०) सर्व तीर्थकरोनुं (तुल्यं के०) तुल्य ठे तथा (बलमपि के०) बल पण सर्वतीर्थकरोनुं (सदृशं के०) सरखुं ठे, (किंतु के०) तो पण (श्री मद्विनाथः के०) श्रीमद्विनाथ (उच्चैः के०) उत्तम एवा (सुकृतैः के०) सुकृतोयें करी (किंचित् के०) कांइक (आश्चर्य के०) आश्चर्यने (प्रथय ति के०) विस्तार करे ठे, शुं आश्चर्य विस्तारे ठे तो के (यस्य के०) जे श्रीमद्विनाथने (पूर्वाह्णे के०) पूर्वप्रहरने विषे (व्रतमपि के०) व्रत पण प्राप्त थयुं (च के०) वली (अपराह्णे के०) अपराह्न कालने विषे (सुलनं

કે૦) સુલન એવું (કેવજંઙાનં કે૦) કેવલ જ્ઞાન (જઙ્ઞે કે૦) ઉપન્યું અને (નાજેયવીરપ્રનૃતિજિનપતેઃઅપિ કે૦) રૂપનદેવથી વીરજનવાન્ પ્રમુખ જિનપતિને પણ (યત્ કે૦) જે કેવલજ્ઞાન (ચિરેણ કે૦) ઘણાકાલેં (અનૂત્ કે૦) થયું. અર્થાત્ સર્વ તીર્થંકર થકી મહ્ત્રીનાથ તીર્થંકરનો એટલો વિશેષ કે બીજા તીર્થંકરને દીઠા લીધા પછી ઘણાકાલેં કેવલજ્ઞાન થયું અને મહ્ત્રીનાથને એકદિવસમાં જ વ્રતાદિ સર્વ પ્રાપ્ત થયાં ॥ ૯૦ ॥

આહીં મહ્ત્રીનાથની કથા કહે છે. મિથિલાનગરીનેવિષે શ્રીકુંજનામા રાજાની સ્ત્રી પ્રજાવતી રાણીયેં ચતુર્દશપ્રાયેં સૂચિત તથા નીલ જેનો વર્ણ છે, કુંજનું જેને લાંઠન છે, પચવીશ ધનુષ જેના દેહનું પ્રમાણ છે એવા મહ્ત્રીનાથ તીર્થંકરને જન્મ આપ્યો. ઇંદ્રોયેં જન્મમહોત્સવ કયો યૌવન અવસ્થામાં પણ જન્મથી જ બ્રહ્મચારી હોવાથી પાણિગ્રહણ કહ્યું નહીં અને રાજ્ય પણ ગ્રહણ કહ્યું નહિં. સાંવત્સરિક દાન દીધા પછી સ્વયમેવ દીઠા ગ્રહણ કરી દિવસના પ્રથમ પ્રહરમાં વ્રતનું ગ્રહણ થયું અને તેજ દિવસના બીજા પ્રહરમાં પ્રભુને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું ॥ ૯૦ ॥ ઇતિ ધર્મપ્રકરઃ સમાપ્તઃ ॥

શ્રુત્વાહ્વાનંસ્ત્રિયસ્તામનુસરતિરસોદંસકોન્નાદપાદે, ના

શોકઃ સ્પૃષ્ટમાત્રસ્તિલકકુરુબકૌચુંબનાલિંગનાચ્યાં ॥

પુષ્પેદ્વક્રાઙ્ગવાસાધિકરસસુરયાકેસરશ્ચેદિકારો, ડપ્યે

પાંતત્સત્યકીવાધિકવિષયરતિર્યાતુકિં નો જવાર્તિ ॥ ૯૧ ॥

અર્થઃ—(સ્ત્રિયઃ કે૦) સ્ત્રીના (આહ્વાનં કે૦) આહ્વાનને (શ્રુત્વા કે૦) શ્રવણ કરીને (રસઃ કે૦) પારો, તે (તાં કે૦) તે સ્ત્રીને (અનુસરતિ કે૦) અનુસરે છે, એટલે તેની પઠવાડે જાય છે. તથા (દંસકોન્નાદપાદેન કે૦) નેપુરેં કરી, અધિક નાદ કરતા એવા સ્ત્રીના પગે કરીને (સ્પૃષ્ટમાત્રઃ કે૦) સ્પર્શ કરાણો એવો (અશોકઃ કે૦) અશોક વૃક્ષ તે (પુષ્પેત્ કે૦) પોષણ ને પ્રાપ્ત થાય છે. તથા (તિલકકુરુબકૌ કે૦) તિલક અને કુરુબકનો વૃક્ષ, (ચુંબનાલિંગનાચ્યાં કે૦) સ્ત્રીના ચુંબન અને આલિંગનથી પોષણને પ્રાપ્ત થાય છે. અર્થાત્ બેદુ વૃક્ષનાં પુષ્પો વિસિકત થાય છે. (વક્રાઙ્ગવાસાધિકરસસુરયા કે૦) કામિનીના મુખ કમલના પરિમલેં કરી અધિક છે રસ જેમાં એવા મદિરાયેં કરી ઠાંઘ્યો એવો (કેસરઃ કે૦) કેસર નામા વૃક્ષ પોષણ થા

य ठे. (चेत् के०) जो वली (एषामपि के०) ए पूर्वोक्त वृद्ध वगेरे एकेंडि य जीवोने पण (विकारः के०) विषय विकार उत्पन्न थाय ठे (तत् के०) तो (सत्यकीव के०) सत्यकीनी पेठे (अधिकविषयरतिः के०) अधिक ठे विषयमां प्रीति जेने एवो जीव, (नवार्त्ति के०) संसारना दुःखने (किं के०) केम (नो के०) नहि (यातु के०) पामे. अर्थात् एकेंडियने पूर्वोक्त विषयरसनी आसक्ति ठे, तो सत्यकीनी पेठें बीजाने थाय तेमां तो गुंज कहेवुं ? तथा तेने संसार दुःखनी वृद्धि प्राप्त थाय तेमां गुं नवाइ ? ॥९१॥

आहिं सत्यकी विद्याधरनी कथा कहे ठे. चेन्नाराजानी सुज्येष्ठा नामे महोटी दीकरी साधवी थइ हती तेने घणी स्वरूपवाली जोइने पेढालविद्या धरे चमरनुं रूप धारण करीने जोगवी तेने सत्यकी नामें पुत्र थयो तेणें रोहिणी प्रकृति प्रमुख विद्याउ साथी पोतानी माताना शीलना लोपक पेढाल ने मारी नाख्यो ते सत्यकी महा समकेत धारी त्रणे काल जिनार्चांमां तत्पर थइ तीर्थंकर नामकर्म उपाङ्कन करतो हवो. तदनंतर ते स्त्रीलंपट थयो थको राजादिकनी स्त्रियोने विद्याबलथी लइ आवीने जोगववा लाग्यो, एकदा तेने मारवा माटे उल्लयणी नगरीयें चंडप्रद्योतन राजायें उद्घोषण कराव्युं तेवारें उमा नामें वेश्यायें राजाने आवी कह्युं के सत्यकीने हुं वश करीश पढी तमे मारजो एम कही शृंगार सजीने उमा वेश्या सात्यकीने मोह उपजाववा माटे जेवी रीतें सात्यकी तेना अंगने जूए तेवी रीतें उघाडां अंग मूकीने प्रतिदिवस अगासीमां आवी बेसे. एक दिवस तिहां बेठेजी उमावेश्याने जोइने ते सत्यकीने मोह थयो तेवारें लुब्ध थइने बीजी स्त्रियोथी विरक्त थइ तेज स्त्रीने जोगववा लाग्यो. एकदा उमायें तेने एकांतमां पूठ्युं जे, तमारी पासे शी शी विद्या ठे ? त्यारे तेणें कह्युं के मारे रोहिण्यादिक विद्याउ ठे ते मारा अंगमां ठे परंतु ज्यारें मैथुन करुं बुं त्यारें तेने मारा खज्जमां राखुं बुं त्यारें मारुं बल क्यांइ चालतुं नथी ते सर्व वा त उमायें राजानी पासें निवेदन करी. वली उमायें कह्युं के शब्दवेधि जो कोइ पुरुष होय तो जे वखत ए मारे विषे आसक्त थयेलो होय ते वखत ते सिद्ध एने मारे तो तरत मरण पामे अन्यथा मरे नही, पढी राजायें शब्दवेधि पुरुषोनी परीक्षा करवाने अर्थे एकशो आठ कमल पत्र जेदाव्यां ते पुरुषें उमानी साथें मैथुनमां आसक्त थयेला सत्यकीने मारी नाख्यो,

सात्यकी मरीने नरकें गयो पढी तेना मित्र कालसंदीपक विद्याधरें नगरने चूरण करवा माटे एक शिला नगर उपर विकूर्वी. राजा ज्यारें जोगादि करे, त्यारे ते विद्याधर सात्यकीनो मित्र आवीने कहे के जो तुं मिथुनावस्था ने रूपें करी सात्यकीने पूजे, तो तुजने जीववा दश नहिं तो ताहरो ना श करीश आ वात सांजजीने राजायें जलाधारीमांहिं लिंगस्थापना करी तेनुं पूजन कखुं ते दिवसथी लोकोमां लिंगपूजानो प्रचार चाव्यो. एम विषयासक्त प्राणी नरकें जाय ॥ ९१ ॥

संसारारण्यमध्ये मधुरमुखकटुप्रांतनृत्कामधूर्तो, दह्ना
न्मूढांश्च तत्तत्सुखलवज्जनैः प्राणिनोविप्रतार्य ॥ हत्वा
तत्पुण्यवित्तं गमयति कुंगतिं ब्रह्मदत्तं यथातत्, पूर्वभ्रा
तेव धीरःशिवमटति पुनस्तं तपोऽस्त्रेणजित्वा ॥ ९२ ॥

अर्थः—(संसारारण्यमध्ये के०) संसाररूप वगडानेविषे (मधुरमुखकटुप्रांतनृत् के०) प्रथम मधुर अने अंते कडवा फलनो देनार एवो (कामधूर्तः के०) काम रूप धूर्त, (तत्तत्सुखलवज्जनैः के०) ते तुह्म विनिश्चर एवा लवमात्र सुखना जोगववायें करीने (मूढान् के०) मूढ (च के०) वली (दह्नान् के०) माह्या एवा (प्राणिनः के०) प्राणियोने (विप्रतार्य के०) नेतरीने (तत्पुण्यवित्तं के०) तेना पुण्यरूप वित्तने (हत्वा के०) हरण करीने (ब्रह्मदत्तं यथा के०) ब्रह्मदत्तनेज जेम तेम (कुंगतिं के०) नरकगति प्रत्यें (गमयति के०) पमाडे ठे. (पुनः के०) वली (तं के०) ते कामदेवने (धीरः के०) धीर एवो (तत्पूर्वभ्राताइव के०) ते ब्रह्मदत्त नो पूर्वजन्मनो जाइ, जेम (तपोऽस्त्रेण के०) तपरूप अस्त्रें करीने (जित्वा के०) जेदीने (शिवं के०) मोहप्रत्यें (अटति के०) अटन करे ठे. अर्थात् मोह प्रत्यें जातो हवो. एम जाणवुं ॥ ९२ ॥

आंहिं ब्रह्मदत्तनी कथा कहे ठे. कांपिल्यपुरने विषे ब्रह्मदत्तचक्री राज्य करे ठे. एक दिवस त्यां तेनो पूर्वजन्मनो मित्र कोइक साधु आव्यो, तेने जोइने चक्रवर्तीने मोहोढो हर्ष उत्पन्न थयो. तदनंतर ते साधुयें ते चक्रवर्तीने पूर्वजन्म कहेवा मांमया के हे राजन् ! सांजव्य मारा अने तारा पूर्वजन्म हुं कहुं हुं ॥ श्लोक ॥ आश्वदासौ मृगौ हंसौ, मातंगावमरौतथा ॥

એણાનૌષઠિકાજાતિ, રન્યોન્યાન્યાંવિયુક્તયોઃ ॥ ૧ ॥ જાવાર્થ:-આપણે બે પે
હેલાં ઘોડાના રસ્તવાલ હતા ત્યાંથી મરી મૃગ થયા, ત્યાંથી હંસ થયા,
પઠી હાથી થયા, પાંચમે જવે દેવતાઉં થયા અને આ આપણો ઠાકો જવ
ઠે ॥ ૧ ॥ તેમાં પૂર્વજવે તેં રૂડીરીતેં ચારિત્ર પાડ્યું, તેથી તું ચક્રવર્તી થયો
ઠો અને હું પુરિમતાજને વિષે ધનદત્ત વ્યવહારીનો ચિત્રક નામા પુત્ર થયો.
તિહાં શ્રીગુરુની વાણી સાંજલી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી મેં મહાવ્રત ગ્રહણ
કહ્યાં. હમણાં મુજને અવધિજ્ઞાન ઉપન્યું ઠે તેથી હું તને બોધ કરવા માટે
આવ્યો તું. જે હવે તું ધર્માચરણ કર. એમ ઘણું તે સાધુયેં કહ્યું તોપણ ધર્મા
ચરણ ન કરતો ઠતો ચક્રી રાજ્ય જોગવવા લાગ્યો, અને મરીને સાતમે
નરકે ગયો અને તે તેનો મિત્ર સાધુ હતો.તે રૂડીરીતે વ્રત આરાધન કરી
ને મોક્ષને પ્રાપ્ત થયો ॥ ૯૨ ॥ ઇતિ વિષયદ્વારં ॥

ગીતામૃતાતિરતિકર્ણપુટસ્ત્રિપૃષ્ઠ, પર્યંકપાલશ્વક
ષ્ટમુપૈતિ ધોરમ્ ॥ સત્ત્વલુબ્ધકકૃતાદ્રુતગીતલુ
બ્ધં, બદ્ધં વિલોકય મૃગં જયવિહ્વાલાંગમ્ ॥ ૯૩ ॥

અર્થ:- (ગીતામૃતાતિરતિકર્ણપુટઃ કે૦) ગીતરૂપ અમૃતનેવિષે ઠે અ
ત્યંત પ્રીતિ જેને એવા ઠે કર્ણપુટ જેના એવો (ત્રિપૃષ્ઠપર્યંકપાલશ્વ કે૦)
ત્રિપૃષ્ઠરાજાનો શય્યાપાલક તેજ જેમ, એટલે તે શય્યાપાલકને ત્રિપૃષ્ઠ રા
જાયેં કહ્યું કે હું જ્યાં પર્યંત નિડા ન પામું ત્યાં પર્યંત તું ગાન થવા દેજે,
પઠી ગાન બંધ કરાવજે. હવે જેવારેં રાજાને નિડા આવી તેવારેં ગાન માંહે
આસક્ત થયેલા એવા શય્યારક્ષકેં ના ન પાડવાથી તે ગાન ચાલવા લાગ્યું,
તેથી તે શય્યાપાલક (ધોરં કે૦) ધોર એવા (કષ્ટં કે૦) કષ્ટને (ઉપૈતિ
કે૦) પ્રાપ્ત થયો. વલી જુવો કે (સત્ત્વલુબ્ધકકૃતાદ્રુતગીતલુબ્ધં કે૦)
ઠલ યુક્ત એવા પારાધીયેં કરેલા અદ્રુત ગીતનેવિષે જોનાયેલો એવો અને તે
ગાને કરી (બદ્ધં કે૦) બંધાયેલો તથા તદનંતર તે લુબ્ધકના (જયવિહ્વાલાં
ગં કે૦) જયેં કરી કંપાયમાન જેનું અંગ ઠે અર્થાત્ લુબ્ધકેં કંપાવેલા એવા
(મૃગં કે૦) મૃગને (વિલોકય કે૦) હે જયજનો ! તમેં જુવો ॥ ૯૩ ॥

આંહિં ત્રિપૃષ્ઠી રાજાના શય્યાપાલકની કથા કહે ઠે. દ્વારવતિ પુરીને વિષે
ત્રિપૃષ્ઠી નામા વાસુદેવ રાજ્ય કરે ઠે. એક દિવસ તેની આગલ રૂડા સ્વરવા

ला गंधर्व गान करता होता, तिहां पोताना शय्यापालकने त्रिष्टु राजायें कछुं के हुं निडावश थाउं तदनंतर गीतगान बंध करावजे, तथापि गीतगान मां लुब्ध थयेला ते शय्यापालकें राजाने निडा आब्या पढी पण गान शरु रखाव्युं तेथी राजा जागी गयो, अने कोपायमान यइने कहेवा लाग्यो के हे डुष्ट ! तें आ मारा कहेवाथी उलटुं कछुं अने कर्णासक्तिने लीधे तें गान शरु रखाव्युं माटे तुं शिक्षापात्र ठो एम कह्नीने ते शय्यापालकना कानमां शीशुं तपावीने रेड्युं. तेथी ते मरण पामीने नरकें गयो. अने त्रिष्टु राजानो जीव अनुक्रमें केटला एक नव संसारमां करी चोवीशमा तीर्थ कर श्रीवीरजगवान् थया. ते वखत शय्यापालकनो जे जीव हतो ते अनुक्रमें गोवालियो थयो. पूर्वजन्मना वैद्यकी ते गोपालें श्रीवीरना कानने विपे कटा हवंशशिलाकनुं ढेपण कछुं ते मरण पामीने नरके गयो. ए प्रमाणें त्रिष्टु राजाना शय्यापालकनी कथा कही ॥ ९३ ॥

स्यात् कुल्लकाजिधकुमारवदस्थिरेपु, स्थैर्याय गीतम
पि बोधकरं कदाचित् ॥ बालोपि निर्वृतिमुपैति निशम्य
सम्यक्, मात्रोदितानि कलमन्मथगीतकानि ॥ ९४ ॥

अर्थः—(अस्थिररेपु के०) अस्थिर पदार्थोंने विपे (स्थैर्याय के०) स्थैर्यने माटे (गीतमपि के०) गीत पण (कदाचित् के०) क्यारेंक (कुल्लका जिधकुमारवत् के०) कुल्लक नामा कुमारनी पेठें (बोधकरं के०) बोध करनारुं (स्यात् के०) होय. (बालोपि के०) बालक पण (मात्रोदितानि के०) मातायें कहेलां एवां (कलमन्मथगीतकानि के०) मनोहर काम गीतोंने (सम्यक् के०) रूढे प्रकारें (निशम्य के०) सांजलीनें (निर्वृतिं के०) निर्वृतिने (उपैति के०) प्राप्त थाय अर्थात् सुगीतथी पण बोध थाय ठे ॥

आ श्लोकमां कुल्लककुमारनो दृष्टांत होवाथी तेनी कथा कहे ठे. पूर्वे चंपापुरीनेविपे वज्रबाहु राजा राज्य करे ठे, केटला एक कालें राजा मरण पाव्यो तेनो जाइ वज्रजंघ राजा राज्यगादीयें बेठो तेवारें वज्रबाहु राजानी स्त्री पोताना पुत्रना संरक्षणने माटे पुत्रने लइने त्यांथी नाशीने मथुरामां आवी सूरिजीनी पासे पुत्र सहित प्रव्रज्या ग्रहण करीने एक साध्वीनी पासें रही, अने तेनो कुल्लककुमार पुत्र श्रीगुरुनी पासें शास्त्रने जणतो

रह्यो. केटला एक कालें ते दुहककुमारें व्रतने सूकवानी इहा करवा मांमी, त्यारें तेनी मातायें तथा महोटा महोटा जनोयें उपाध्यायोयें आचार्यों यें मली समजाववाथी तेनी दाक्षिणतायें करी बार वरस पर्यंत दीक्षा पा ली. पठी पोताना काका वज्रजंघें राज्य दवावेळुं हतुं तेने जेवा माटे पोता ने गाम गयो, त्यां राजसनामां नाटक थतुं हतुं. ते समयमां नाटक कर नारनी स्त्री नटी थाकी गयेली होवाथी ते समय वृद्ध एवी कोइक स्त्रीयें गीतमध्ये एक गाथा कही. ते जेम के “ सुहृगांश्च सुहृवांश्च, सुहृ नञ्चि यं साम सुंदरी ॥ अणुपालियं दीहरांश्च, उंसुमिणंते मा पमायए ॥ १ ॥ ए गाथा सांजजतां वेंत दुहक कुमारें रत्नकंबल ते वृद्ध नाटकाने आप्यो, अने व्यवहारीनी स्त्रीयें रत्नजडित सोनानुं. कंकण हतुं ते अर्पण कथुं तथा मंत्री वेगो हतो तेणें सोनानी मुंडिका आपी. राजाभा पुत्रें एकावल हार समर्पण कथ्यो, अने हस्तिपालकें कनकनो अंकुश अर्पण कथ्यो. त्यारे ते सर्व आपनारने राजायें पूठयुं जे तमोयें एने दान केम आप्युं? त्यारें दुहकें राजग्रहणादि सर्व स्वरूप कथुं ते सर्व दुहक कुमारनी साथें प्रतिबोध पाम्यां दुहककुमार श्रीगुरुनी समीप जइने प्रायश्चित्त ग्रहण पूर्वक दीक्षाराधन करीने रूढी गतिने प्राप्त थयो. ए प्रमाणें एक गाथाना गीतें करी बोध पाम्या.

नोविंदत्युष्णशीताद्यपि न सदसदप्युक्तमाविष्करोति, दुः
सजंधान्न वेत्ति प्रथयति न रसान् रूपनिर्मग्नदृष्टिः ॥ तद्
दृष्ट्वैकं जियेऽस्मिन्नहितहितमतिः कः कुमाराग्रनंदौ, चंपापः
स्वर्णकारे विवशादृशि यथा पंचशौलेशदेव्योः ॥ ९५ ॥

अर्थः—(रूपनिर्मग्नदृष्टिः के०) रूपने विपेज ठे निमग्न दृष्टि जेनी एवो पुरुष, (उष्णशीताद्यपि के०) उष्ण शीतादिकने पण (नोविंदति के०) जाणतो नथी विचारणायें विचारतो नथी एणें करी शरीरेंडियनो जाव क ह्यो, वली (सत् के०) सारुं अने (असत् अपि के०) खराब (उक्तं के०) क हेळुं तेने पण (नआविष्करोति के०) प्रगट करतो नथी. काने आणतो नथी एणें करी कर्णेंडियनो जाव कह्यो, तथा (दुःसजंधान् के०) सुगंध दुर्गंध ने (नवेत्ति के०) जाणतो नथी एणें करी घ्राणेंडियनो जाव कह्यो. तथा (रसान् के०) रसोने पण (नप्रथयति के०) विस्तार करतो नथी अर्था

ત પટ્સ પળ જાણતો નથી એણે કરી રસનેંડિયની જાવરહિતતા કહી. એ ટલે એ સર્વ ઇંડિયોને વિષે જાવરહિતપણાનું પ્રતિપાદન કરવાથી માત્ર (અસ્મિન્ કે૦) આ (એકેંડિયેં કે૦) એક ચકુરિંડિયના વ્યાપારમાં આસક્ત હોવાથી (તત્ કે૦) તે રૂપ (દૃષ્ટા કે૦) જોડને (અહિતહિતમતિઃ કે૦) અહિત અને હિતની મતિ વાલો (કઃ કે૦) કોણ ઉત્પન્ન થાય છે ? ત્યાં કહે છે કે (ચંપાપૂઃસ્વર્ણકારે કે૦) ચંપાપુરીનો સોની (કુમારાગ્રનંદૌ કે૦) કુમારાગ્રનંદી (પંચશૈલેશદેવ્યોઃ કે૦) પંચશૈલદ્વીપની હાસા પ્રહાસા નામની દેવીયોનું રૂપ જોડને (યથા કે૦) જેમ (વિવશદૃશિ કે૦) પરવશ દૃષ્ટિ થયે ઢતે તે દિપેં ગયો.

આંહિં કુમારનંદીસુવર્ણકારની કથા પૂર્વે કહેલી છે તો પણ આંહી કહે છે. ચંપાપુરીને વિષે કુમારનંદી નામા સુવર્ણકાર આવ કોટી સુવર્ણનો ધણી અને પાંચશે સ્ત્રીનો સ્વામી હતો, એક દિવસ તે હાસા અને પ્રહાસા નામની દેવીયોનું રૂપ જોડને મોહ પામીને તેમને વિષય સેવવાની પ્રાર્થના કરી ત્યારે વ્યંતરિયોયે કહ્યું કે તારેં ઇચ્છા હોય તો પંચશૈલ દ્વીપમાં આવજે. તે સુવર્ણકારે ઉદ્ધોષણ કરાવી કે જે કોઈ મને પંચશૈલદ્વીપમાં પોહોંચાડે, તેને હું ત્રણ લાખ સુવર્ણ આપું. તે વાત સાંજનીને કોઈ વૃદ્ધ નાવિક હતો, તેણે તેને પંચશૈલ દ્વીપેં પોહોંચાડ્યો. ત્યાં દેવીયોયેં નાકારો કરવાથી અગ્નિ નીમરણ કરીને તે દેવીયોનો સ્વામી વિદ્યુન્માલી દેવ થયો ॥ ૯૫ ॥

આસ્તાં સત્યં રૂપમાલેખ્યવિંબ, સ્યાલોકેઽપિ
ક્લેશાવાતિરાગાત્ ॥ સુજ્યેષ્ઠાશ્રીશ્રેણિકદ્ધમાપવ
ત્સ્યાત્, નૈણશ્રાંતિર્ભ્રાંતવારીક્ષણાત્કિમ્ ॥ ૯૬ ॥

અર્થઃ—(સત્યં કે૦) પ્રકટ એવું (રૂપં કે૦) રૂપ (આસ્તાં કે૦) રહો અર્થાત્ પ્રકટરૂપ તો દૂર રહો, પરંતુ (આલેખ્યવિંબસ્ય કે૦) ચિત્રિત એવા રૂપના (આલોકેઽપિ કે૦) જોવાનેવિષે પણ (અતિરાગાત્ કે૦) અત્યંત રાગ થકી (ક્લેશાવ કે૦) ક્લેશજ થાય છે. (સુજ્યેષ્ઠા કે૦) સુજ્યેષ્ઠા સ્ત્રી ની, તથા (શ્રીશ્રેણિકદ્ધમાપવત્ કે૦) શ્રીશ્રેણિક રાજાની પેઠે (સ્યાત્ કે૦) હોય, એટલે જેમ સુજ્યેષ્ઠાનું સ્વરૂપ પટ્ટમાં આલેખેલું જોડને શ્રેણિક રાજાને મોહ થયો, તેથી ક્લેશને પ્રાપ્ત થયો, અન્યકુમારેં સ્વોદેલી સુરંગ ને રસ્તે જડને શ્રેણિક સુજ્યેષ્ઠાને ઘડલે ચિલણાનેજ ગ્રહણ કરીને પોતાને

नगरें गयो. तथा (एणश्रांतिः के०) हरणने थाक (त्रांतवारीहणात् के०) जलजांऊवाना जोवाथी (किंन के०) शुं न होय. ना होयज ॥

आहिं सुज्येष्ठानी कथा कहे ठे. विशाला नगरीयें चेडा महाराजानी सुज्येष्ठा नामे दीकरी हती तेनी पासें एकदा कोइक तापसणी मिथ्यात्व नुं प्रतिपादन करवा लागी तेने सुज्येष्ठायें निजृंठी तेथी ते तापसणी तेनुं यथास्थित रूप पट्टमां आलेखीने राजगृहमां जइ श्रेणिकराजाने देखाड्युं, ते जोइने राजा मोह पांम्यो. पढी अजयकुमार श्रेणिकराजानुं रूप पट्टमां आलेखीने विशाला नगरीमां गयो, त्यां वणिक थइ सुगंधि वस्तुनी डुका न मांमी श्रेणिकराजानो चित्रपट्ट लइने बेठो. सुज्येष्ठाने श्रेणिकराजानुं चित्र देखाड्युं ते जोइने सुज्येष्ठा पण श्रेणिकराजामां तह्वीन थइ गइ. प ढी अजयकुमारें धरतीमां सुरंग खोदी, ते सुरंगेथी श्रेणिक राजा आवीने सुज्येष्ठाने स्थानकें चित्त्वणाने लइने पोताने पुर आव्यो. एम पट्टमां आ लेखेलुं रूप जोवाथी परस्पर मोह प्राप्त थयो ॥ ९६ ॥

स्याज्जंधोपि यतस्ततोऽप्यधिगतः क्लेशाय नाशाय च, त
च्चाणाक्यधियाऽतुरः श्रुतिमगान्मन्त्री सुबंधुर्न किं ॥ प
इय क्लिश्यति पुष्पसौरजधृतः सर्पः सदर्पोपि सन्, सा
यं चांबुजकोशबंधनमलिः प्राप्नोति गंधातितृट् ॥ ९७ ॥

अर्थः—(यतस्ततोपि के०) ज्यांथी त्यांथी पण (अधिगतः के०) आव्यो एवो (गंधोपि के०) गंध पण (क्लेशाय के०) क्लेशने माटे (च के०) वली (नाशाय के०) नाशने माटे (स्यात् के०) होय, केनी पेटें? तो के (चाणाक्यधिया के०) चाणाक्यनी बुद्धियें करी एटले चाणाक्ये प्रे षण करेला पुष्पपुटना सुगंधना सुंधवाथकी (आतुरः के०) आतुर थको क्लेशने प्राप्त थयेलो एवो (सुबंधुःमन्त्री के०) सुबंधुनामा मन्त्री ते हे जव्यो? (किं के०) शुं तमारा (श्रुति के०) कर्ण पुट प्रत्यें (न अगात् के०) न आवतो हवो? एटले पुष्पपुटना सुंधवाथी कष्टने प्राप्त थयेला एवा सुबंधु मन्त्रीने हे जव्यजनो! तमोये शुं नथी सांजव्यो? वली (पश्य के०) जुवो (सदर्पोपिसन् के०) अहंकारयुक्त एवो ठतो पण (सर्पः के०) सर्प,

(પુષ્પસૌરજનૃતઃ કે૦) પુષ્પસૌરજને ધારણ કરતો હતો (ક્લિશ્યતિ કે૦) ક્લેશ પામે છે. એટલે સુગંધની લાલચમાં નાચીને તે સર્પને ગારુડી લોકો વંધનમાં નાચી દુઃખ આપે છે. (ચ કે૦) વલી (ગંધાતિતૃટ્ કે૦) ગંધ ને વિપે અત્યંત છે તૃષ્ણા જેને એવો (અભિઃ કે૦) ધ્રમર, તે (સાયં કે૦) સાયંકાલને વિપે (અંબુજકોશવંધનં કે૦) કમલ કોશના વંધનને (પ્રા પ્રોતિ કે૦) પામે છે. એટલે ધ્રમર જે છે તે સુગંધના લોચે કમલ ગંધને લે વા માટે કમલમાં જઈ વેસે, તેવામાં સાયંકાલ પડવાથી કમલ કોશવંધ થઈ જાય. તેથી તેમાંજ મરણ પામે, માટે અતિસુગંધાસક્ત પ્રાણી સુવંધુ મંત્રી અને સર્પ તથા ધ્રમરની પેઠે ક્લેશ પામે છે. (તત્ કે૦) તે માટે ગંધ ની અત્યાસક્તિનો ત્યાગ કરવો ॥ ૯૭ ॥

આહીં સુવંધુ મંત્રીની કથા કહે છે. પાડલીપુરને વિપે મૌર્યવંશનો ચંદ્રગુપ્ત નામા રાજા રાજ્ય કરે છે તેનો બુદ્ધિચતુર ચાણાક્ય નામા મંત્રી છે, તે ચાણાક્યે અવસર પામીને જાતમાં થોડું થોડું વિપ નાચીને રાજાને સ્વવરાવ્યું એક દિવસ કોઈએક રાજાની રાણી પોતાના સ્વામીની સાથે જ મવા વેઠી પરંતુ તે તો જમતાંજ વિપ પ્રયોગે કરી મરણ પામી. ચાણાક્યે રાણીનું ઉદર વિદારીને પેટમાં ગર્ભ હતો તેને જીવતો કાઢ્યો તે ઠોકરાનું નામ બિંદુસાર એવું આપ્યું. ચંદ્રગુપ્ત સ્વર્ગમાં ગયો ત્યારે તેનો પુત્ર બિંદુસાર રાજગાદીયે વેઠો. એવા વચ્ચેમાં ચાણાક્યનો વૈરી સુબુદ્ધિ નામનો મંત્રી હતો તેણે એકાંતે બિંદુસાર રાજાને કહ્યું કે તમારી માતાનું પેટ, ચાણાક્યે ફોડી નાચ્યું, તે સાંજલી રાજાને રીશ ચઢી પઢી પ્રજાતમાં જ્યારે ચાણાક્ય આવ્યો ત્યારે તેનાથી પરાડ્મુખ થઈ વેઠો. તે રાજાએ સુવંધુને ઘર આપ્યું, તે ઘરમાં એક મંજુષા હતી તેમાંથી એક સુગંધવાસનો દાબડો સુવંધુને મળ્યો, સુગંધથી વાસનું આઘ્રાણ કહ્યું તેમાં લખેલો એક પત્ર મળી આવ્યો, તેમાં લખ્યું હતું જે આ સુગંધોને સુંઘીને જે પોતે જોગ વર્ણ, રૂઢા વસ્ત્રોને ધારણ કરશે, રૂઢાં જોજન કરશે તે મરણ પામશે અને આ દાબડાને સુંઘી ને રૂપિની પેઠે જે રહેશે, તે જીવશે. ઇત્યાદિ વાંચીને વિપરીત ચાલવાથી સુવંધુ મંત્રી આ લોકમાં મહાકષ્ટોને પામ્યો અને પરલોકે નરકનાં દુઃખ પામ્યો.

विस्त्रैर्धातुजिरंगमेतदघटि प्रागेव तत्राप्यहो, दुर्ग
धः प्रतिकर्मणापि हि बहिः प्राक्कर्मतःकश्चन ॥ दु
र्गधेव मृगातनूजवदतः सौरन्ययत्नोत्रको, गंधड्व्य
चयैर्निबोध शुचिता का नीलिकाजाजने ॥ ९८ ॥

अर्थः—(विस्त्रैः के०) बीजत्स एवा (धातुजिः के०) सात धातुयें करीने
(एतत् के०) आ (अंगं के०) अंग, (प्रागेव के०) पूर्वज (अघटि के०)
बनेलुं ठे. (तत्रापि के०) वली ते अंगने विपे पण (अहो के०) आश्चर्ये (क
श्चन के०) कोइक (प्राक्कर्मतः के०) पूर्वकर्मना योगथी (दुर्गधेव के०) दुर्ग
धानामा नारीनीपेठें तथा (मृगातनूजवत् के०) मृगापुत्र लोढकनी पेठें
(दुर्गधः के०) दुर्गध थाय ठे, तो तेना (प्रतिकर्मणापि के०) दुर्गध मटाड
वाने माटे (बहिः के०) ब्राह्मकृत्रिम स्नानादि शुश्रूपायें करीने शुद्ध करे
ठे, तो पण (हि के०) निश्चें ते दुर्गधजं निकले ठे, (अतः के०) ए
कारण माटे (अत्र के०) ए पूर्वोक्त अंगने विपे (गंधड्व्यचयैः के०) गंध
ड्व्यना समूहोयें करी (सौरन्ययत्नः के०) सुगंधनो यत्न (कः के०) शो
करवो? एम हे नव्य! तमे (निबोध के०) जाणो जे (नीलिकाजाजने के०)
गलिना पात्रने विपे (शुचिता के०) पवित्रता (का के०) शी करवी?
तेम आ शरीरनुं पण जाणी लेवुं ॥ ९८ ॥

आंहिंलोढकनी कथा कहे ठे. चंपानगरीने विपे जितशत्रुराजानी मृगावती रा
णीना उदरथीकोइक पापी जीव प्रसूत थयो. तेने पग, हाथ, कान, आंख्यो,
तथा मस्तक ए कांइ हतां नही मात्र जेवो पापाणनो लोढक होय, तेवो
ते हतो, तेथी पुत्रनुं लोढक नाम आप्थुं. एक कलशी अनाजनो महोढोढगलो
करी तेनी उपर ते लोढकने बेसाडीने तेनी उपरथी लोढावे त्यारें तेना
मुख रूप द्वारमां अनाज पेसवाथी पोषण थाय. ए प्रकारें आहार करे ठे.
एकदा त्यां श्रीवीरजगवान् आवता हवा, तेनी साथें श्री गौतम गणधर
हता, तेणें ते लोढकनुं स्वरूप जोइ विस्मय पामीने श्रीवीरजगवानने
पूठ्युं के हे जगवन्! आणे पूर्वजन्में शुं पाप कयुं हशे? जे कर्म करी आ
वो थयो? त्यारे श्रीवीरजगवाने कयुं के पूर्वजन्मने विपे लोढकनो जीव,
मकाती नामा कृत्रिय हतो, ते प्रकृतियें करी निर्दय हतो, अने गोधनने चा

રતો હતો, એકદિવસ ગોધન ચારીને ગોધન જ્યારેં બેઠું ત્યારેં તે કેટલાએક ઢોરોનાં પુંઠડાં અને કેટલાં એક ઢોરોના પગને કાતરતો હવો, કેટલા એક ની ઉપર ઘોડાની પેઠે આરોહણ કરતો હવો, એ પ્રકારેં જીવહત્યા કરી મરણ પામીને આહિં લોઢકનામેં ઉત્પન્ન થયેલો છે. આ વાત સાંનલીને ઘણાયે બોધ પામ્યા ॥ તથા ડુર્ગધાસ્ત્રીની વાત જ્ઞાનપંચમીમાં પ્રસિદ્ધ છે ॥૯૬॥

સ્પર્શેતિગૃધ્રુરતિવલ્યપિ યાતિ દુઃસ્વં, પ્રયોતનૂપશ્વ
મંત્ર્યજયેન બદ્ધઃ ॥ કોવાઽગ્રહીષ્યદિજમેષ ન ચૈત્કરે
ણુ, સ્પર્શાંધધીઃ સ્થગિતગર્તગતોઽનવિષ્યત્ ॥૯૭॥

અર્થઃ—(અતિબલીઅપિ કે૦) અત્યંત બલવાન એવો પણ પ્રાણી (સ્પર્શેતિગૃધ્રુઃ કે૦) સ્પર્શને વિષે અતિ ઇજ્ઞાવાલો ઠતો (દુઃસ્વં કે૦) અત્યંત દુઃસ્વને (યાતિ કે૦) પ્રાપ્ત થાય છે, કેની પેઠે? તો કે (મંત્ર્યજયેન કે૦) અન્યકુમારનામા મંત્રીયેં (બદ્ધઃ કે૦) બાંધેલો એવો (પ્રયોતનૂપશ્વ કે૦) પ્રયોત નામા રાજાની પેઠે, જુવો (યદિ કે૦) જો (એષઃ કે૦) આ પ્રત્યક્ષ જગતમાં પ્રસિદ્ધ એવો હસ્તી તે (કરેણુસ્પર્શાંધધીઃ કે૦) હાથળી ના સ્પર્શને વિષે છે અંધ બુદ્ધિ જેની અર્થાત્ વિચાર શૂન્ય એવો ઠતો (સ્થગિતગર્તગતઃ કે૦) તૃણથી ઢાંકેલા સ્વાડાનેવિષે પ્રાપ્ત (નઅનવિષ્યત્ચેત્ કે૦) જો નહિ થયે તો (કોવા કે૦) કયો પુરુષ (ઇજ્ઞં કે૦) હસ્તીને (અગ્રહીષ્યત્ કે૦) ગ્રહણ કરી શકશે? અર્થાત્ કોઈજ નહિં કરી શકે ॥૯૭॥

આંહિં ચંદ્રપ્રયોત રાજાની કથા કહે છે. ઝઙ્ગલિની નગરીને વિષે ચંદ્ર પ્રયોત નામા રાજા હતો, તેણે એક દિવસ ઉદ્ધોષણા કરાવી, જે કોઈ અન્યકુમાર મંત્રીને બાંધી લાવે, તેને મનોજીવ હું આપીશ? એ ઉદ્ધોષણા એક વેશ્યાયેં કબૂલ કરી, પઠી તે કપટથી શ્રાવિકા બનીને કેટલા એક પરિવારેં યુક્ત થઈ રાજગૃહને વિષે આવી. તિહાં આ મોહોટી શ્રાવિકા છે એમ માનીને અન્યકુમારેં તે વેશ્યાને નોજન કરાવ્યું, પઠી કપટ શ્રાવિકાયેં અન્યકુમારને પોતાના ઉતારામાં જમવા તેજ્યો ત્યાં અન્યકુમારને ચંદ્રહાસ નામની મદિરાથી ધૂર્ણાયમાન કરીને રથેં બેસાડી ઝઙ્ગલિનીમાં ચંદ્રપ્રયોત રાજાની પાસેં લાવી ઝનો રાખ્યો તેને રાજાયેં બંદિસ્વાને નાખ્યો, ત્યાં બંદી સ્થાનામાં રહેલા અન્યકુમારેં ચતુર્વર્ણેં કરી રાજાથી પોતાને મૂકાવ્યો અને

राजाचंमप्रद्योतने कहेवा लाग्यो के अरे राजा ! मने तें धर्मठलें करी बंदी खाने नखाव्यो, पण हुं तने सर्व लोकसमक्ष बांधीने उक्लयणीना रस्तामांथी राजगृहि नगरीमां लइ जइश, त्यारें हुं अजयकुमार खरो, एम जाणजे. ए वी प्रतिज्ञा करीने केटलाएक दिवस पढी नानाप्रकारनी वस्तुउयें करी गाडां प्रमुख जरी पोतें सार्थवाहनो वेश धारण करीने उक्लयिनी नगरीने विपे ते अजयकुमार आव्यो, त्यां राजाना घरनी पासेंज एक घर जाडे लीधुं एकदा पोतानामाणसोने गाडामां बेसाखां पढी जेम राजानी नजर पडे, ते ठेकाणे गाडुं चलाव्युं, ते माणसोमांथी एक माणसने चंमप्रद्योत एवुं ना म आप्युं, तेने मार मारतो ठतो बाहेर लइ चाव्यो ते माणस उंचें स्वरें करी कहेवा लाग्यो के हे लोको दोडो ! दोडो ! हुं चंमप्रद्योत नामा हुं ते मार खावं हुं माटे मने ठोडावो, ए प्रकारें बोलता एवा तेने राजाना सेवकोयें अने गामना माणसोयें ठोडाव्यो, एम पाहुं वे वे चार चार द हाडे करवा मांम्युं. तेने जोइने गामना माणस कहेवा लाग्यां के अरे आ मूर्ख शेत केवो ठे के ए बिचाराने वारंवार पकडे ठे ? तो वारें वारें एने कोण ठोडावशे ? वली ते अजयकुमारें घणीज स्वरूपवान् बे वेश्याउने राखी, ते वेश्याने नित्य सायंकाळें पोतानी पासें नृत्य कराववा लाग्यो, एक दिवस चंमप्रद्योत राजा गवाह्मां उजो हतो तेणे ते मनोहर एवी बेहु वेश्याने नजरें जोइने तरत बेहु वेश्या पर तेना मननी आसक्ति थइ. पढी ते वेश्याने विपे लुब्ध एवा चंमप्रद्योत राजायें पोतानी एक दासी साथें केवराव्युं जे तमने बेहुने राजा बोलावे ठे, ते प्रमाणे ते दासीयें आ वी वेश्याउने कहुं अने वली दासीयें कहुं के तमोने राजा पट्टराणी करशे ते सांजली वेश्याउ बोली के राजाने जो प्रयोजन होय, तो आंहिं आवे, ते वात दासीयें राजाने कही. राजा लुब्ध थइने अजयकुमारने उतारे आ व्यो के तरत अजयकुमारें चंमप्रद्योत राजाने बांधी लीधो, ठोलीआ उपर नाखीने मारवा मांम्यो अने गाडामां नाखी लोकोनी समक्ष सहु जोवेते वी रीतें बजारनी वचमां मारतो मारतो चाव्यो. राजायें पोकार कखो परं तु लोके जाण्युं जे एतो चंमप्रद्योत एनुं पोतानुं माणस ठे तेने ए निरंतर गाडीमां बेसाडी मार मार ठे तेम आज पण मारे ठे एम जाणी कोइयें

तेने ठोडाव्यो नही. अजय कुमारे तेने राजगृही नगरीनेविषे लावीने श्रेणि कने अर्पण कखो, पढी श्रेणिकें तेने दया करीने ठोडाव्यो ॥ एए ॥

यः स्पर्शसौख्यलवमिडतिमूढबुद्धिः, सिद्धिप्रदेन त
पसा सुकुमारिकेव ॥ चिंतामणेः सकलनूतलराज्य
दातु, बालः सन्नृष्टचणकान् वृणुते ह्युधार्तः ॥१००॥

अर्थः—(यः के०) जे (मूढबुद्धिः के०) मूढ ठे बुद्धि जेनी एवो पुरुष, (सिद्धिप्रदेन के०) सिद्धिने देनारा एवा (तपसा के०) तपें करीने (सुकुमारिकाश्च के०) सुकुमारीकानी पेटें, (स्पर्शसौख्यलवं के०) स्पर्श इन्द्रिय रूप सुखना लेशने (इडति के०) इडा करे ठे, (सः के०) ते (बालः के०) मूर्खजन, (सकलनूतलराज्यदातुः के०) समग्र पृथ्वीना राज्यने देनारा एवा (चिंतामणेः के०) चिंतामणिथी (ह्युधार्तः के०) नृख्यो ठतो (नृष्टचणकान् के०) चुंजेला चणाने (वृणुते के०) मागे ठे. एम जाणवुं. अर्थात् जे तपश्चर्या करी फरी विषय सुखनी इडा करे ठे, ते चिंतामणि ठोडीने शेकेला चणानी इडा करे ठे एम जाणवुं ॥ १०० ॥

आंहि सुकुमालिकानी कथा कहे ठे. मथुरापुरीमां सागरदत्तश्रेष्ठीनी दी करी सुकुमालिका करीने हती ते यौवनावस्था पामी तेवारें समुद्रदत्तव्यवहारीना पुत्रनी उपर मोहित थइ तेने घरजमाइ करीने ते कन्या परणावी दीधी परंतु तेनुं अंग अंगारानी पेटें तपतुं हतुं तेथी तेनो स्वामी तेने स्पर्श करवा जाय तेवामां दाजवा लाग्यो तेवारें ते स्त्रीने एमज शय्यामां सू तेली मूकीने पोताने घेर जतो रह्यो पाठलथी ते रुदन करवा लागी त्या रें माता पितायें रुदन करती अटकावी. तदनंतर कोइक जिह्वाचरनें ते ने आपी, ते पण तेवी रीतें तेने ठोडीने चाव्यो गयो, पढी पिताने घेर रही दान देवा लागी, तेवामां कोइ साधवी त्यां आवी तेणे प्रतिबोध कखो तेथी वैराग्य पामीने दीक्षा ग्रहण करी, महोटुं तप करवा लागी, एक दिवस वनमां आतापना करती हती एवामां तेणें एक गणिकाने पांच पुरुषें सेवेली नजरें जोइ, तेवारें विचारवा लागी के अरे मारे आ जवमां एक पण स्वामी थयो नहीं आ जाग्यशाली स्त्रीने पांच स्वामी जोग वे ठे, ते माटे मारे पण पांच जर्तारो थाय तो ठीक ? एवुं नियाणु करी

मरीने देवपणुं पामीने पढी पांच पांमवोनी झौपदी नामें स्त्री थइ ॥१००॥

निःसत्त्वं निर्दयत्वं विविधविनटनाशौचनाशात्महानि,
रस्वास्थ्यं वैरवृद्धिर्व्यसनफलमिहामुत्र दुर्गत्यवाप्तिः ॥ चौ
लुक्यद्दमापवत्तद्व्यसनविरमणे किं न दह्या यतध्वं, जा
नंतोमांधकूपे पतत चलत मा दृग्विषाहेःपथा हे ॥१०१॥

अर्थ:- (निःसत्त्वं के०) निःसत्त्वपणुं तथा (निर्दयत्वं के०) निर्दय
पणुं अने (अस्वास्थ्यं के०) अस्वस्थपणुं (वैरवृद्धिः के०) वैरनी वृद्धि,
(शौचनाशात्महानिः के०) पवित्रतानो नाश, तथा आत्मानि हानि,
(विविधविनटना के०) विविध प्रकारनी जे जीवोने विडंबना ते सर्व
(व्यसनफलं के०) कुव्यसननो फल ते (इह के०) आ लोकमां
प्राप्त थाय ठे अने (अमुत्र के०) परलोकमां तो ए कुव्यसन थकी (दु
र्गत्यवाप्तिः के०) दुर्गतिनी प्राप्ति थाय ठे. केनी पेटें ? तो के (चौलुक्य
द्दमापवत् के०) चौलुक्य राजानी पेटें, (तत् के०) ते कारण माटे (व्यसन
विरमणे के०) व्यसननाविरमणने विषे (दह्याः के०) हे माह्या पुरुषो !
(किं के०) शुं (नयतध्वंके०) यत्न नथी करता ? अर्थात् ते व्यसन त्यागनो
हे माह्या जनो ! तमो यत्न करो. (जानंतः के०) जाणता ठता (अंध
कूपे के०) आंधला कूवाने विषे (मापतत के०) म पडो, अने (दृग्
विषाहेः के०) दृष्टिमांज जेने विष रह्युं ठे एवा सर्पना (पथा के०) मार्गे
(हे के०) हे दह्यो ! तमें (माचलत के०) म चालो अर्थात् दृष्टिविषयुक्त
सर्प ज्यां रहे ठे ते मार्गमां तमो चालो नहिं ॥ १०१ ॥

आहिं कुमारपाल राजानी कथा कहे ठे. अणहिल्लपुर पाटणने विषे
चौलुक्यवंशनो कुमारपाल राजा राज्य करतो हतो, ते राजा, कलिकालमां
सर्वज्ञ बिरुद्धधारक, त्रण करोड ग्रंथना कर्ता एवा प्रभुश्री हेमाचार्यना वच
नोयें करी बोध पामी परम जैनधर्मी थयो, तेणे पोताना अठार देशमांथी
सात दुर्व्यसन निवृत्त कख्यं अने पोताना देशोमां रहेली कंटकेश्वरी देवी
नी आगल पाडाउनो नाश थतो हतो, ते सर्व निवृत्त कराव्यो. तथा तेना
राज्यमां कोइ जू पण मारे नही एवो हिंसानो निषेध कख्यो. जो कोइ जू
ने मारे तेनो दंड करीने ते इव्यथी जु विगेरे जंतुना नाना महोटां रक्षण

स्थान कराव्यां हतां द्यूत तथा मारी शब्दना कथनें करी पोतानी बेहेनना वर शाकंनरी राजाने शिक्षा करी मांस नहण करनार पासेंथी दंम लझे वत्रीश जैनप्रासाद कराव्यां, ए प्रकारें साते डुर्व्यसननो नाश कखो ॥ १०१ ॥

रुक् पथ्यं च रसैर्यथा बहुतया संसेवितैर्लोलुपै, धीरै
र्यद्विधिना नवेदपि ॥ पाठांतरे ॥ (बहुतया द्यूनेन संतोषि
णा योग्यायोग्यतयाशितैरिह) तथा संसारमोक्षावपि ॥
यन्नानारसलालसः स मथुरामंगुर्जवं भ्रांतवान्, यत्ती
र्णश्च सुढंढणः सममघैः सन्मोदकहोदकः ॥ १०२ ॥

अर्थः—(लोलुपैः के०) रसलोलुप एवा पुरुषोयें (बहुतया के०) घणी
रीतें (संसेवितैः के०) सेवन करेला एवा (रसैः के०) रसोयें करी (रुक्
के०) रोग (यथा के०) जेम थाय ठे (च के०) वली (तथा के०)
तेम (धीरैः के०) धीर पुरुषोयें (यत् के०) जे (विधिना के०) विधियें
करीने सेवन करेला रसें करी (पथ्यंअपि के०) पथ्य पण (नवेत् के०)
थाय (पाठांतरथी) (बहुतयाद्यूनेन के०) अत्यंत नोजनना प्रीतिवानें तथा
(संतोषिणा के०) नोजनमां संतोषी एवा पुरुषें (योग्यायोग्यतयाऽशितैः
के०) योग्यायोग्य नोजनथी (इह के०) आहिं (तथा के०) तेम (अपि
के०) वली (संसारमोक्षावपि के०) संसार अने मोक्ष पण प्राप्त कराय
ठे. अर्थात् रसलोलुपने संसार वृद्धि अने त्यागीने मोक्ष थाय ठे. जुवो (यत्
के०) जे कारण माटे (नानारसलालसः के०) नाना प्रकारना रसमां
लोलुप एवो (सः के०) ते प्रसिद्ध (मथुरामंगुः के०) मथुरामंगु नामा
आचार्य (जवं के०) संसार प्रत्यें (भ्रांतवान् के०) नमतो हवो (यत्
के०) जे कारण माटे (च के०) वली जुवो ते केवो? (सन्मोदकहोद
कः के०) सारा लाडुने चूर्ण करी परववनार एवो (सुढंढणः के०) सुढंढ
ण मुनि, ते (अघैःसमं के०) पाप सहित (तीर्णः के०) संसारथी तरी ग
यो. अर्थात् मोक्षने प्राप्त थयो, एटळे रसलोलुपतायें मथुरामंगु दीर्घ संसा
री थयो, अने ढंढणमुनि रसलोलुप न होवाथी संसारथी तरी गयो, पाठां
तरथी अत्यंत नोजनप्रिय पुरुषें तथा नोजनमां संतोष राखनारा एवा पु

रूपोयें योग्यायोग्यना विचारथकी वर्त्तवुं, रसलोलुपत्व ठोडवुं ॥ १०२ ॥

आंहिं मथुरामंगु तथा ढंढणमुनिनी कथामां प्रथम मथुराजंगुनी कथा कहे ठे. मथुरानगरीने विषे मथुरामंगु नामा आचार्य पांचज्ञे साधुयें युक्त रह्या हता, तेने पुरमां रहेतां रसलांपद्य वृद्धिगत थयुं. ते आचार्य मरण पामीने ते पुरनी खाल पासें देवकुलमां यद्द थयो, ते पढीजे अनुगमना दिकने माटे साधु आवे, तेने पोताना मुखें करी खेंचीने मोहोटी जीन काढी देखाडे ठे. ते यद्दें प्रतिदिन एम करवा मांमयुं, एक दिवस साहसि क कोइ साधु हतो, तेणे पूढयुं, के तुं कोण ठो? अने शामाटे जीन नित्य देखाडे ठे, तेनुं कारण अने तारुं स्वरूप कहे? त्यारें यद्द कहेवा लाग्यो के, हुं तमो सर्व साधुउनो गुरु मथुरामंगु नामा आचार्य हुं. रसलांपद्ये करी मरण पामीने पुरनिर्धमणने विषे यद्द थयो हुं, तमोयें पण रसलांप द्यनो त्याग करवो, जिव्हादि इंद्रियोनो जय करवो. एम उपदेश कखो.

हवे ढंढणमुनिनी कथा कहे ठे. द्वारकाने विषे श्रीकृष्णनी ढंढणा ना मा राणी हती, तेनी कुक्षिरूप सरोवरमांथी हंसनी पेठें ढंढण नामा पुत्र उत्पन्न थयो, तेणे एक दिवस श्रीनेमिनाथ पासेंथी देशना सांजलीने स्त्री त्यागीने स्वामीनी पासें दीक्षा लीधी. ए अवसरनेविषे पोताना क्षेत्रने वि पे पूर्वजन्में साधुने दान आपतां अंतराय करेलो हतो, ते कर्मनो उदय आववाथी ज्यां वोरवा जाय, त्यां साधुने कल्पे, एवी जिह्वा मले नहिं, एम ठ मास पर्यंत तेणे उपवास कख्या, एकदिवस श्रीनेमीश्वर जगवानने श्रीकृष्णें पूढयुं के महाराज ! तमारा अठार हजार साधुउ ठे तेमां उल्लू ए तपस्वी कोण ठे ? ते कहो. जगवाने कहुं के ढंढणकुमार जेवो कोइ पण मुनि नथी, ते सांजली श्रीकृष्ण प्रसन्न थया अने हाथी उपर चडीने गा ममां आवे ठे त्यां सामा आवता ढंढणकुमारने जोइने हाथीथी उतरीने ढंढ णसाधुने वंदन कखुं, ते कोइ गवाहमां बेठेला व्यवहारीयें जोयुं, तेणे श्री कृष्णें वंदन करवाथी ढंढणमुनिनुं माहात्म्य जाणीने त्यां आवी ढंढणमुनि ने घेर बोलावीने मोदक वोराव्या, ते मोदक जगवानने देखाडवाथी जग वाने कहुं ए तुजने श्रीकृष्णथी मय्या ठे एवुं सांजली ते मोदकनुं चूर्ण क री परववी आव्या, पोतें शुजध्यानमां रही केवलज्ञान पाम्या ॥ १०२ ॥

किं जेयो रसनेंद्रियेण स महान् यः सत्त्वरक्षारुचि,
 र्यदधर्मरुचिः कुतुंबकमसौ पक्वाम्रवज्रहयेत् ॥ किं
 वा विश्वहिताय नोदरगतं सिंधुर्दधौ वाडवं, सारग्रा
 हि सुरास्तमाशु न विषं किं नीलकंठः पपौ ॥ १०३ ॥

अर्थः— (यः के०) जे (महान् के०) महोटा पुरुष इन्द्रिय लोलुप
 ता रहित एवो ठे, (सः के०) ते पुरुष, (किं के०) शुं (रसनेंद्रियेण
 के०) रसना इन्द्रियें करीने (जेयः के०) जितवायोग्य ठे ? ना नथीज. के
 नी पेटें ? तो के (सत्त्वरक्षारुचिः के०) जीव रक्षणमां ठे रुचि जेने एवो
 (असौ के०) आ. प्रसिद्ध (धर्मरुचिः के०) धर्मरुचिनामा साधु तेण (कुतुंब
 कं के०) कडवा तुंबडाने (यद्वा के०) जेवी रीतें (पक्वाम्रवत् के०) पा
 केला आम्रफलनी पेटें (नहयेत् के०) नहण कसुं त्यां दृष्टांत कहे ठे
 (विश्वहिताय के०) विश्वना हितने माटे (सिंधुः के०) समुद्र (उदरग
 तं के०) उदरमां रहेला (तं वाडवं के०) ते वडवानलने (किंवा के०)
 शुं वली (नदधौ के०) न धारण करतो हवो अर्थात् वडवानलने धारण
 करतो हवो, तथा (सारग्राहिसुराः के०) समुद्रमंथन करती वखतें सारना
 ग्रहण करनारा देवताउ तो थया, परंतु प्रसिद्ध एवुं (विषं के०) विषने
 (आशु के०) जलदी (नीलकंठः के०) महादेव (किं के०) शुं (न प
 पौ के०) न पान करता हवा ? अर्थात् महादेव विषनुं पान करता हवा ॥
 माटे जीवरक्षणने माटे इन्द्रियलोलुपत्वनो त्याग करी महोटा पुरुषो उग्र
 दुःख सहन करे ठे अने विष जेवा पदार्थनुं नहण करे ठे. जो रसनेंद्रिय
 लोलुप होय तो ते विषादि नहण करे नहिं ॥ १०३ ॥

आ श्लोकमां धर्मरुचि तथा वडवानल अने नीलकंठ ए त्रणना दृष्टां
 त ठे, तेमां प्रथम धर्मरुचि साधुनी कथा कहे ठे. उल्लयिनी नगरीने
 विषे सोमदेव, सोमजूति, अने सोमशर्मा नामें त्रण ब्राह्मण जाइयो
 हता, ते त्रणेने अनुक्रमें नागश्री जूतश्री अने यक्षश्री नामनी त्रण
 स्त्रीयो हती, ते त्रणे स्त्रीयो पोत पोताने वारे वारे रसोइ करे. एक
 दिवस नागश्रीनो रसोइनो वारो आब्यो त्यारें कडवुं तुंबडुं तैयार करी

ने धर्मरुचि नामा कोइ साधु वहोरवा जता हता, तेने ते पापणीयें वो होराव्युं, साधुयें ते तुंबडुं लइने पोताना गुरुने देखाड्युं ते जोइने गुरु बोल्या, के एने स्थंमिलमां परठवो, त्यारें साधु परठवा गयो, त्यां महि का अने कीटकादिक जीवोनो घात थजे एम जाणी, ते तुंबडाने पोतें न कृण करी गयो, ते विष प्रयोगें मरण पामी सर्वार्थ सिद्ध विमानप्रत्यें गयो.

हवे बीज़ी वडवानलनी कथा कहे ठे. पूर्वे ब्राह्मणनी जाति वडवा नलनामा एक नवीन असुर उत्पन्न थयो, ते प्रचंड एवा सर्व देवताउंनो उपरोध करवाने तत्पर थयो ते समयें सर्व सुरपति प्रमुख देवताउंयें एक ठा थइने ब्रह्मपुत्री सरस्वतीनी प्रार्थना करीने, ते वडवानलने समुद्रमां ना खी दीधो. पढी तेने कोइ बाहेर कांढवा शक्तिमान् थयुं नहिं, पढी शारदा देवी घटनीवच्चें तेने प्रक्षेपण करीने ते वडवानलने देखतां हतां. कहेलुं ठे के ॥ श्री नारतिसुरपतिप्रमुखैः सुरोधै, रन्ध्रिथिता जलनिधिं ज्वलयांचकार ॥ तन्नंदनेषु सतत वैरमनुस्मरंती तन्नंदनेषु विबुधेषु पञ्चुराखी सा ॥ १०३ ॥

हवे नीलकंठनी कथा कहे ठे, एकदिवस सर्व देवताउं सुरपति प्रमुख ब्रह्मा, विष्णु, शंकर, सुरपति, ग्रहपति, निशापति, देताउंयें एकठा थइने मेरुनो मंथानक करीने शेषनागनुं नेत्रुं बनावी, समुद्रनुं मंथन करवा मां मयुं, ते समय चउद रत्न उत्पन्न थयां, तेमां लक्ष्मीनामनुं रत्न निकळ्युं तेने विष्णुयें ग्रहण कयुं. एम चतुर्दश रत्नो सर्व देवोयें वेंची लीधां. तेमां देवताउंयें रंजा अप्सरा मेलवी, तथा शंकरना जागमां काहिं पण आव्युं नहिं, त्यारें शंकरें कयुं हवे हुं समुद्र मंथन करीश ते प्रमाणे मंथन कर वा मांमयुं त्यारें विष्णु प्रमुखें कयुं बहु मंथन करवाथी कालकूट विष उत्पन्न थजे, पण ते न मानतां मंथन कयुं, तेवारें कालकूट विष समुद्रमां थी उत्पन्न थयुं, ते विषने सर्व जगत्तना कळ्याण माटे शंकर, पोतें पान करी गया अने कंठमां राख्युं, तेथी नीलकंठ एवुं शंकरनुं नाम पड्युं.

सप्तापि व्यसनानि पापसदनान्येतानि वज्यानि यत्,
सत्कर्मापि न शस्यते व्यसनमत्यासेवयास्या यथा ॥

स्नेहोऽर्हत्यपि गौतमस्य गणनाऽकाले च कोशागुरोः,
ग्लानिःपारदजाविते हि कनकेऽरिष्टं फलेऽनार्त्तवे॥१०४॥

अर्थः—(एतानि के०) ए (सप्तापि के०) सात एवं पण (व्यसनानि के०) व्यसनो जे ठे, ते (पापसदनानि के०) पापनां घर ठे, माटे (वर्ज्यानि के०) वर्जवा योग्य ठे, (यत् के०) जे कारण माटे ते व्यसन सेवनारो प्राणी (सत्कर्मणि के०) सारा कर्मने करनारो होय तो पण (नशस्यते के०) वखणातो नथी. ते व्यसनोनी (अत्यासेवयां के०) अति सेवनायें (व्यसनं के०) दुःख (स्यात् के०) होय. केनी पेटें ? तो के (यथा के०) जेम (गौतमस्य के०) गौतमने (अर्हति के०) अरिहंत जगवानने विषे (स्नेहोपि के०) स्नेह पण. जे ठे, तेने लोको व्यसनज कहे ठे. (च के०) तथा (कोशागुरोः के०) स्थूलिजइने (अकाले के०) अकालने विषे (गणना के०) पूर्वमी गणना ते पण (ग्लानिः के०) व्यसन रूप थाय ठे. तथा (पारदजाविते के०) पारासायें अत्यंत जावना करे ला एवा (कनके के०) सुवर्णने विषे श्यामता थाय ठे. तथा (अनार्त्तवे के०) ऋतु विनाना समयमां उत्पन्न थयेला (फले के०) फलने विषे (हि के०) निश्चें (अरिष्टं के०) अरिष्ट थाय ठे. एम लोकोक्ति ठे, तेमाटे अति सर्वत्र वर्जयेत्, एम जाणवुं ॥ १०४ ॥

आ श्लोकमां गौतम तथा स्थूलिजइनो दृष्टांत होवाथी प्रथम गौतम गणधरनी कथा कहे ठे. श्रीवर्द्धमानस्वामीना शिष्य प्रथम गणधर श्रीगौतमस्वामी हता, हवे जेने वीरजगवानें पोताने हाथें दीक्षा आपे तेने तरत केवलज्ञान उत्पन्न थाय, परंतु गौतमगणधरने श्रीवीरजगवाननी उपर अत्यंत स्नेह होवाथी स्नेहांतरायथी केवलज्ञान उत्पन्न थयुं नहिं, पढी वीरजगवाने पोताना निर्वाण समयने विषे देवशर्माने प्रतिबोध करवा माटे गौतमने आसन्नग्रामें मोकळ्या, श्रीवीरजगवान् अपापा नगरीने विषे हस्तीपाल राजानी जीर्ण रङ्गुक सजाने विषे रह्या, शोल प्रहर पर्यंत देशना देवा पढी कार्तिक वदि अमावास्याने दिवसें परमपदने प्राप्त थया, हवे देवशर्माने प्रतिबोधीने पाठा आवता देवताउना मुखयकी वीरजगवान् निर्वाणपदने प्राप्त थया, एवुं सांजलीने गौतमस्वामी अत्यंतशोक करीने पढी प्रभु वैराग्य आणी स्नेहपाशनो बंध त्रोडीने केवलज्ञान पाम्या.

हवे स्थूलिजन्नी कथा पूर्वे कहेली पूर्वे ठे, तथापि प्रकारांतरथी वली कहे ठे. एक दिवस श्रीजम्बादुस्वामीनी पासें स्थूलिजन्नी बेहेनो यद्वादि आर्याउयें कहुं के हे जगवन् ! स्थूलिजन् हाल क्यां ठे ? त्यारें गुरुयें कहुं के, अशोकवनने विषे पूर्वोनी गणना करतो ठतो रह्यो ठे, त्यारें सर्वे साध्वीयो तेने वांदवा माटे अशोकवनमां गइ, त्यां पोतानी बेनोने आवती जोशने स्थूलिजन् पोतानी विद्यानी परीक्षा करवा माटे सिंहनुं रूप विकुर्वीने सन्मुख आव्यो तेने जोशने सर्व साध्वीउ त्यांथी नाशीने गुरुनी पासें आवी कहेवा लागी के हे जगवन् ! स्थूलिजन्ने तो सिंह नक्ष्ण करी गयो. ते सांजली गुरुयें कहुं के हजी त्यांज स्थूलिजन्जी ठे. बीजी वार तेनी बेनोयें जशने वंदन कहुं पढी गुरुयें जाणुं एनाथी विद्या जीरवाती नथी माटे हवे पूर्व जणाववां नही तो पण श्री संघना उपरोधथकी चार पूर्व मूलपा ठें गुरुयें जणाव्यां, परंतु अर्थथकी जणाव्यां नहिं ए. स्थूलिजन्नी कथा कही.

द्यूतेनार्थयशः कुलक्रमकलासौंदर्यतेजःसुहृत्, सा
धूपासनधर्मचिंतनगुणा नश्यन्ति संतोषि हि ॥ यद्
त्पांसुसुतेषु तच्च्युतसुधीष्वादित्यजावर्जिते, विश्वे किं
तमसा स्फुटं घटपटस्तंजादि वा लक्ष्यते ॥ १०५॥

अर्थः—(संतःअपि के०) विद्यमान एवा पण (अर्थ के०) धन अथवा शास्त्रना अर्थ (यशः के०) यश (कुलक्रमः के०) कुलाचार, (कला के०) लिखित, पठित, गीत, वाद्यादिक बहोतेर कला, (सौंदर्य के०) सुंदरपणुं (तेजः के०) तेज, (सुहृत् के०) सुमित्र, (साधूपासन के०) गुरुपर्युपास्ति, (धर्मचिंतन के०) दानशीलादि धर्मचिंता, एवा (गुणाः के०) गुणो (द्यूतेन के०) द्यूतें करी (हि के०) निश्चें (नश्यन्ति के०) नाश पामे ठे. केनी पेठें ? तो के (यद् के०) जेम (पांसुसुतेषु के०) पांच पांसवोने विषे. ते केवा पांसवो ठे ? तो के (तच्च्युतसुधीषु के०) ते द्यूतथकी च्रष्ट थइ ठे बुद्धि जेनी एवा ठे. कवि कहे ठे के (आदित्यजावर्जिते के०) आदित्यनी कांतिथी रहित एवा (विश्वे के०) विश्वने विषे (तमसा के०) अंधकारें करी (स्फुटं के०) प्रगट पणे (किंवा के०) गुं वारुं. (घटपटस्तंजादि के०) घट, पट, स्तंजादिक (लक्ष्यते के०) लक्ष्य थाय ठे. ना थ

ता नथी. तेम द्यूतमां पण पूर्वोक्त गुणो दृश्यमान यता नथी, ए जावार्थे ठे.

आहिं पांच पांमवोनी कथा कहे ठे. कुरुदेशमां हस्तिनापुर नगरने विषे युधिष्ठिर राजा, जीम, अर्जुन, सहदेव अने नकुल ते चार जाइयें सह वर्तमान पोतें साम्राज्यश्रीने जोगवता हता. एक दिवस पोताना नवीन करावेला श्रीशांतिनाथजीना देरासरनी प्रतिष्ठा करवाना महोत्सवने अर्थे पत्रद्वारायें हस्तिनापुरथकी दुर्योधनादिकने तेडाव्या, त्यां प्रतिष्ठाना नवन वा महोत्सव थइ रह्या नंतर मणिचूड विद्याधरें सहस्र स्तंनयुक्त निर्माण करेली सजाने विषे कौरवो तथा पांमवो मलीने द्यूत रमवा लाग्या, तेने तेमना काका विदुरजीयें घणीरीतें रमवानो निषेध कखो, तो पण पांमवो तथा कौरवो द्यूत रमवाथी विरुम पाम्या नहिं, पढी शकुनियें नाखेला दे वाधिष्ठित पाशाखें करी दुर्योधन पांमवना राज्यने हरण करतो हवो. अनु क्रमें डौपदीने पण हारी गया, तेवारें जीष्मादिकें ठेराव्युं के पांमवो बार वरस वनमां रहे तथा, एक वरस ठाना कोइ जाणे नहिं एवी रीतें रहे, ते प्रमाणे पांमवो बार वर्ष वनवासमां रह्या अने एक वरस रूपांतर करीने वैराट नगरमां ठाना रह्या. पढी कौरवो साथें युद्ध करी कौरवोनो पराजय करी राज्यने प्राप्त थया. ए प्रमाणे द्यूतमां दुःख ठे एम जाणवुं ॥१०५॥

द्यूतं न किं त्यजत किं दहत स्वदेहं, ठागं च मूत्रयसि
किं वदने स्वकीये ॥ तत्तादृशी प्रियतमासहितोनलोपि,
जानीत रोरइव राज्यसुखान्निरस्तः॥१०६॥ द्यूतप्रकरणम् ॥

अर्थः— हे मूढजनो! (द्यूतं के०) द्यूतने (किं कै०) केम (नत्यजत के०) त्याग करता नथी तथा (किं के०) शामाटे (स्वदेहं के०) पोता ना देहने (दहत के०) द्यूताग्रियें करीने बालो ठो. (च के०) वली (ठागं के०) बकराने (स्वकीये वदने के०) पोताना मुखने विषे (किं के०) शामाटे (मूत्रयसि के०) मूत्रावो ठो जुवो (तत् के०) ते माटे (तादृशी के०) तेवी (प्रियतमा के०) वद्वज एवी पोतानी स्त्री दमयंतीये (सहितः के०) सहित एवो (नलः अपि के०) नलराजा पण (राज्यसुखात् के०) राज्यसुखथकी द्यूतें करी (निरस्तः के०) चष्ट थयो ठतो (रोरइव के०) जेम दरिडी होय तेनी पेठे थयो. एम (जानीत के०) हे जनो तमो जाणो ॥१०६॥

आहिं नलराजानी कथा कहे ठे. नलराजा त्रणखंमनो अधिपति हतो एकदिवस राजने विषे लोन पामेला कुबर नामा पोताना जाइ साथें नलरा द्यूत रमतां दैववशें राज्य हारी गयो. पढी दमयंती सहित वनमां गयो, मार्गमां विचारुं जे हुं शुं आवा हाळें सासराने घेर जाउं, एम विचारीने दमयंतीने वनमां सूतेली मूकीने जातो रह्यो, पाठलथी जेवारें दमयंती जागी तेवारें बहुविलाप कख्यो, मार्गमां सार्थवाहनं धाडीथी रक्षण कखुं, पढी पर्वतनी गुफामां रहिने पांचशे तापसने बोध कख्यो, सात वरस त्यां रहि. पढी पोतानी मासीनी दीकरीने घेर गइ, नलराजा पण देवप्रयोगें करी विरूपांग कुञ्ज थयो, सुसमार पुरमां दधीपर्ण राजानी पासें रसोयो थइने दस वरस पर्यंत रह्यो. अने दमयंती पण पोतानी फइने त्यां ठठ अछम तप करती रही पढी पोतांना बापने घेर गइ. नलराजा पण त्यां ते दमयंती साथें मळ्या, वली पण द्यूत रमाडीने पातुं पोतानुं राज्य कुबर पासेंथी लइ लीधुं, माटे सर्वथा द्यूत रमवुं नहिं ॥ १०६ ॥

मांसाशनान्नरकएव ततः सदेव, स्तद्धोलुपं हरि
नृपं कृतवान्सरोषः ॥ किंपाकपेशलतराशनदत्ततृ
ष्णे, किंपाकजोजिनि मृतेरपि संशयोस्ति ॥ १०७॥

अर्थः—(मांसाशनात् के०) मांसाशन थकी (नरकएव के०) नरकज होय, (ततः के०) तेमाटे (सरोषः के०) रोषयुक्त एवो (सः के०) ते (देवः के०) देव (हरिनृपं के०) हरिनामना राजाने (तद्धोलुपं के०) ते मांसनाशनमां लोलुप एवो (कृतवान् के०) करतो हवो, (पाकपेशलतराशनदत्ततृष्णे के०) पाकें करीने अत्यंत मनोहर एवं ठे अशन जेतुं एवा पदार्थने विषे दीधी ठे तृष्णा जेणे एवा ते (किंपाकजोजिनि के०) विष वृद्धना फलतुं नोजन करनारने विषे (मृतेरपि के०) मरणनो पण (संशयः के०) संदेह (किं के०) शुं (अस्ति के०) ठे. ना नथीज. एटले जेर खा नारने विषे मरण संदेह होयज नहिं एम जाणवुं ॥ १०७ ॥

आहिं हरिनृपनी कथा कहे ठे. मधुपिंगलनो जीव अने बीजो हरिनृ पनो जीव ए बेहु पूर्वजवना वैरें करी मरण पामी, एक हरिवर्ष क्षेत्रमां युगलीक थयो, अने एक देवता थयो, परंतु ते तेनो वैरी जीव युगलीक

होवाथी तेने मरणादिक कष्ट करवामां कोइ रीतथी देवता समर्थ थयो नहिं तेवारें ते युगलियाने ते पूर्वजन्मनो वैरी देव उपाडीने जरतखंममां लावी राज्य दइने ते युगलीयाने मांस लोलुप करतो हवो थोडे थोडे मद्य पान पण करावतो हवो, तेथी ते युगलीयो मरीने मांसाशनना पापथी नरकमां गयो. एवीरीतें ते देवें खरेखरुं पोतानुं वैर लीधुं ॥ १०७ ॥

स्नेहोदयापि हृदि कामिषलोलुपानां, किंचिद्व्रणापि पति
मांसदलानि नैष्ठत् ॥ नाश्नाति किं निजकुटुंबमपि द्विजि
व्ही,स्थानं स्वमन्यदपि किं दहतीह नाग्निः ॥ १०८ ॥

अर्थः—(आमिषलोलुपानां के०) आमिषने विषे लोलुप एवा प्राणी योना (हृदि के०) हृदयने विषे (स्नेहः के०) स्नेह श्यो ? तथा (दया पि के०) दया पण (का के०) शी ? अर्थात् आमिषलोलुपने हृदयमां दया तथा स्नेह होतो नथी. जुवो (चिद्व्रणापि के०) चिद्व्रणा नामनी स्त्री पण पोताने पुत्रनो गर्ज रहेवाथी (पतिमांसदलानि के०) पति श्रेणि कराजाना मांसना कटकाने (किं के०) शुं (नैष्ठत् के०) न इष्ठती हवी ? अर्थात् मांसलोलुपा चिद्व्रणा थइ,त्यारें तेणे पोताना पतिनुं पण मांस खावानो विचार कखो, वली (द्विजिव्ही के०) सर्पिणी (निजकुटुंबमपि के०) पोताना कुटुंबने (नाश्नातिकिं के०) शुं नथी खाती ? ना खायठेज, अने (अग्निः के०) अग्नि जे ठे, ते (इह के०) आहिं (स्वं के०) पोतानुं तथा (अन्यत्अपि के०) बीजा स्थानने पण (किं के०) शुं (न दहति के०) बालतो नथी ? ना बाळेठेज ॥ १०८ ॥

आहिं चिद्व्रणा राणीनी कथाकहेठे. राजगृही नगरीने विषे कोइ तापस मास कृपण करतो हतो, तेने सर्व लोक निमंत्रण करीने पारणुं करावतां हतां, एक दिवस ते तापसनुं लगजग मासोपवास व्रत पूर्णथवा आब्युं ते वखत तेने श्रेणिकराजायें आवीने विनंति करी पोताने घेर पारणुं कराव वा माटे आमंत्रण कखुं पढी मध्याह्न समये पारणुं करवा तापस आब्यो त्यारे राजाने विस्मरण थइगयुं तेथी रुषि आवे तो तेने पारणुं करावजो एवुं कोइने कखुं नही. रुषि पण बोल्या विनाज पोताना स्थानक प्रत्यें जइने बीजा मासकृपण तप करवानो प्रारंज कखो, वली राजायें जाणुं जे में

आमंत्रण करीने रुषिने पारणुं कराव्युं नही एम विचारी श्रेणिक राजायें पाबुं रुषिने पारणामाटे आमंत्रण कखुं वली पण पारणाने दिवसें ते वात राजाने वीसरी गइ अने घरमां कोइने कखुं नहिं. तेथी फरी पण रुषि पाठा गया, अने त्रीजा मासकूपणनो आरंज कखो, एम त्रीजी वार पण श्रेणिक राजायें कखुं ते पढी तपस्वी क्रोधायमान यइने कहेवा लाग्या के आवता नवमां अवतार लइने आ राजानो हुं अनर्थकारक थाउं एम नि याणुं करी ते तापसनो जीव मरीने चिह्नणाना उदरमां आवी उपन्यो तें पेटमां रहेवाथी गर्जप्रजावथी तथा पूर्वजन्मना वैरथी चिह्नणा राणीने दो होलो थयो, जे हुं मारा पतिना मांसनुं नहण करुं ? ए विचार थाय पण कहेवाय नहिं, अने तेनी चिंतामां राणी डुबल। यइ गइ, त्यारें श्रेणि कें एक दिवस राणीने पूठ्युं के हें राणी ! तुं दिवसे दिवसें डुबल केम थ ली जाय ठे ? राणीयें जे पोतानो विचार हतो, ते यथास्थित राजापासें निवेदन कखो, पढी अजयकुमारें श्रेणिक राजाने अंधकारमां राख्यो, ते ना पेट उपर मृगनुं मांस बांध्युं, अने तेमांथी प्रतिदिन कातरीने चिह्नणा ने जेम जेम आपे, तेम तेम राजा खोटी रीतें रुदन करे, जेम कोइनुं पेट कापे, ने रुवे तेम ते रोवे, तेवारें चिह्नणा हर्ष पामे, एम ते चिह्नणा राणी नो दोहोलो संपूर्ण कखो, पढी पोताथी उत्पन्न थयेला बालकने चिह्नणा राणीयें उकरडे नाखी दीधो, तेनी मालम पडवाथी श्रेणिक राजायें त्यां थी ग्रहण करी लीधो, त्यां उकरडामां कुकडे ते बालकनी अंगुलि वगेरे नुं नहण कखुं तेथी तेनुं नाम कोणिक पाड्युं, अने बीजुं नाम अशोक चंड एवुं पाड्युं, अनुक्रमें करी ते त्रण खंमनो अधिपति थयो ॥ १०८ ॥

नाकृत्यकृत्यविदलं मधुपानमत्तो, नूतानि नूतश्च
शून्यमनोवचोंगः ॥ किं देवकीपरिणये मदपारवश्या
न्नाश्लेषि जीवयशासाऽप्यतिमुक्तकर्षिः ॥ १०९ ॥

अर्थः—(मधुपानमत्तः के०) मधुपान थकी मदोन्मत्त थयेलो तथा (शून्यमनोवचोंगः के०) शून्य ठे मन, वचन अने काया जेनी एवो ठ तो (नूतानि नूतश्च के०) नूतप्रेतादिकें परानव पमाडेलो होय नहिं शुं ? एवो, ते प्राणी (अलं के०) पूरी रीतें (अकृत्यकृत्यवित् के०) अ

કૃત્ય અને કૃત્યને જાણનારો (ન કે૦) યાતો નથી. (દેવકીપરિણયે કે૦) દેવકીના પરિણયને વિષે (મદપારવશ્યાત્ કે૦) મદના પરવશ પણાથી (જીવયશસા કે૦) કંસની સ્ત્રી જીવયશાયેં (અતિમુક્તકર્ષિઃ અપિ કે૦) અતિમુક્ત નામા રૂષિને પણ (કિં કે૦) શું (ન આશ્લેષિ કે૦) ન આલિંગન કહ્યા. અર્થાત્ મદિરાના પરવશપણાથી કંસની સ્ત્રી જીવયશાયેં અતિમુક્ત રૂષિને આલિંગન કહ્યાજ ॥ ૧૦૯ ॥

આહિં જીવયશાની કથા કહે છે. મથુરાપુરીનેવિષે કંસ રાજા રાજ્ય કરતો હતો, તેની જીવયશા રાણી હતી તે કંસરાજાયેં દેવકરાજાની દી કરી દેવકીજીને પોતેં અગ્રેસર થઈને તેના સ્વામી વસુદેવજીને આપી, દેવકીને પરણવાને તે વસુદેવ આવ્યા, અને મંદપમાં નવનવા ઉત્સવો થવા માંડ્યા, તેવા સમયમાં કંસનો જાંડ અતિમુક્ત રૂષિ જિહ્વાને માટે ત્યાં આવ્યો, તેવામાં મદ્યપાનેકરી પરવશ થયેલી એવી જીવયશા પોતાના દેવરને કંઠને વિષે વલ્ગીપડી, અને કહેવા લાગી કેં તમો ગીત ગાન કરો, હું નૃત્ય કરીશ ? તેવારેં સાધુએ તેના હાથમાંથી બુટવાનો ઘણો ઉપાય કહ્યો તો પણ તેણીએ તે સાધુને ઢોઝ્યો નહી. ત્યારેં મુનિયેં કહ્યું કે એટલો બધો હર્ષ તુંને કેમ ઉત્પન્ન થયો છે ? એજ દેવકીનો સાતમો ગર્ભ થાશે તે તારા વાપનેં, તથા તારા પતિને મારશે આ વાત સાંજલતાંજ જીવયશાને મદ્યનો નિશો ઉતરી ગયો અને કાંઈક રૂષિને ઢોઝ્યા અવસરજોડેને રૂષિ નિકલી ગયા, કાલેંકરીને શ્રીકૃષ્ણના હાથથી કંસ તથા જરાસંધ મરણ પામ્યા ॥ ૧૦૯ ॥

મધુ મધુરવચોજિઃ પ્રેયસીપ્રેરિતોયઃ, પિબતિ નિજકુલોઞ્ચા
ચારચિંતાં વિમુચ્ય ॥ વરરુચિવદિહાપિ પ્રેક્ષતે હુર્ગતિં
સઃ, ક્વ ચ તનુદૃઢતા સ્યાજ્ઞોગિજ્ઞુક્તાજ્યજ્ઞોગૈઃ ॥ ૧૧૦ ॥

અર્થઃ—(મધુરવચોજિઃ કે૦) મધુર એવા વચનોયેં કરી (પ્રેયસીપ્રેરિતઃ કે૦) પ્રિયાયેં પ્રેમ્યો એવો (યઃ કે૦) જે પુરુષ (નિજકુલોઞ્ચાચારચિંતાં કે૦) પોતાના કુલના ઝંચા આચારની ચિંતાને (વિમુચ્ય કે૦) મૂકીને (મધુ કે૦) મદ્યને (પિબતિ કે૦) પાન કરે (સઃ કે૦) તે પુરુષ (ઇ હાપિ કે૦) આ લોકનેવિષે પણ (હુર્ગતિં કે૦) હુર્ગતિને (પ્રેક્ષતે કે૦) જોવે છે. કોની પેઠેં ? તો કે (વરરુચિવત્ કે૦) વરરુચિની પેઠેં ? જેમ વર

रुचि पंमितना कानमां मद्यपान करवाथी उकाळेखुं शीखुं रेडयुं ते वात घटे ठे केम के (च के०) अने (नोगिञ्जुक्ताज्यजोगैः के०) सर्पे बोटेला घृतथी (तनुदृढता के०) शरीरनी दृढता (कस्यात् के०) क्यांथी होय ॥११०॥

आहिं वररुचिनी कथा कहे ठे. पामलीपुरने विपे वररुचिनामा पंमित रहेतो हतो, ते पंमित नित्य पांचज्ञे नवीन काव्योयें करी नंदराजानी प्रातः कालमां स्तुति करतो हतो, ते काव्यो सांजलीने तरत राजा, पोता ना शकमाल मंत्रीनी सामुं जूवे,जे आ मंत्री काव्योना अर्थ सारी रीतें क रे, तो हुं कांहिक पंमितने दान आपुं ? शकमाल मंत्री तेनुं पांमित्य यथा स्थित घणुंज सारुं ठे एम जाणे खरो, परंतु सम्यक्त्व मलीनतायें करी ते ना काव्यनी काहिं प्रशंसा करे नहिं. पढी शकमाल मंत्रीनी स्त्रीयें कहुं जे तमो ते वररुचि पंमितना काव्यनी प्रशंसा करता नथी ते कांही ठीक नहिं. एवां स्त्रीना वचन सांजली एकदिवस एकश्लोकनुं व्याख्यान शकमाल मंत्रीयें कहुं. तेवारें तरत राजायें तेने दान आप्युं, एकदिवस ते वररुचि पंमितनुं अजिमान उतारवा माटे शकमाल मंत्रीयें राजाने कहुं के जे वररुचियें काव्यो कख्यां, ते सर्व मारी दीकरियोने आवडे ठे त्यारे राजायें कहुं के त मारी दीकरीने केवरावो, तेवारें पडदो आडो नाखीने कन्याउयें वररुचिनां कहेलां सर्व काव्य कख्यां. पढी वररुचि, प्रागमां गंगानी पांचज्ञें काव्योयें करी स्तुति करे तिहां यंत्रप्रयोगें करी पांचसो दिनार धारण करनारी, कोश स्थली उडीने हाथमां पडवा लागी, तेवारें वररुचि कहेवा लाग्यो. के गं गाजी स्तुतिथी मने प्रसन्न यइने इव्य आपे ठे. पढी शकमालें तेवा त जाणीने संध्याकाले कोशस्थली हती तेमां यंत्रप्रयोगें करी पाषाणो मूक्या, अने नंदराजा पासें वररुचिनी लज्जा खोवरावी. हलको पाड्यो, तेवारें वररुचियें पोतानी पासें नणनारा ठोकराउने आ प्रमाणे गाथा शीखवी, जे ॥ नंदराय जाणे नहि, जे शकमाल करेसि ॥ नंदराय मारी करी, सिरिउं रज्जववेसि ॥ १ ॥ ए गाथा सांजली राजाने शकमाल उपर क्रोध चड्यो तेवारें शकमालें विषजह्ण करी पोताना ठोकराने शीखव्युं तेनी शीखवणीथी राजानी समह् सूरिये पोताना बापने तरवा रथी मारी नाख्यो राजायें सिरीयाने प्रधान व्यापारमुडा आपी, श्रीयकें वररुचिथी वैरलेवा माटे कोशाध्यह्ने कहुं के जेवी तेवी रीतें वररुचिने

પાડવો, એકદિવસ તેણે રાત્રિનેવિષે ચંડહાસ મદ્યપાન કરાવ્યું પ્રાતઃ કાલમાં રાજાની સજાને વિષે કમલ સુંઘવાથી મદ્યની વાંતિ કરી, ત્યાં જરી સજામાં તેનીલજ્જા ગડ્ડા થયો, તે મદ્યપાનના પ્રાયશ્ચિત્તમાં તે વરરુચિને શીશું ઝકાલીને તેનું પાન કરાવ્યું તેથી મરણ શરણ થયો ॥૧૧૦॥ સુરાપ્રકરણ.

વેશ્યાવિશ્વકલત્રમત્ર તદહો પાનીયશાલાજલે, યદ્વત્કાં
દવિકાશને ચ શુચિતા કા પ્રાયશસ્તાદશી ॥ તસ્માત્
સાકૃતપુણ્યવત્ કૃતકમુહોકોદયા કિં પ્રિયા, પૂર્ણે લં
વિશદા સ્વનાવકલુષા, દોષાપિ નેદૌ કૃશે ॥ ૧૧૧ ॥

અર્થ:- (વેશ્યા કે૦) વેશ્યા. જે છે, તે (અત્ર કે૦) આ સંસારને વિષે (વિશ્વકલત્રં કે૦) આશા વિશ્વની સ્ત્રી છે (તત્ કે૦) તે કારણ માટે (સા કે૦) તે (કિં કે૦) શું (પ્રિયા કે૦) મનો, ઝીણ થાય, ના નજ થાય, (અહો કે૦) આશ્ચર્યે (યદ્વત્ કે૦) જેમ (પાનીયશાલાજલે કે૦) પાણીના પરબના જલને વિષે (ચ કે૦) વલી (કાંદવિકાશને કે૦) કંદો ઇના નોજનગૃહને વિષે (શુચિતા કે૦) પવિત્રતા (કા કે૦) શી ? તેમ (પ્રાયશઃ કે૦) પ્રાયેં બહુપ્રકારે કરી વેશ્યા પણ (તાદશી કે૦) તેવીજ જાણવી અર્થાત્ જેમ પાણીના પરબમાં તથા કંદો ઇના નોજનઘરમાં પવિત્રતા હોતી નથી તેમ વેશ્યામાં પણ પવિત્રતા હોયજ નહિં. (તસ્માત્ કે૦) તે કારણ માટે (સા કે૦) તે (કૃતપુણ્યવત્ કે૦) કૃતપુણ્ય નામા શેઠની પેઠે (કૃતકમુહોકોદયા કે૦) પહેલાં કહ્યો છે મોદા એટલે હર્ષ આનંદ જેણે અને પછી કહ્યો છે શોકનો ઉદય જેણે એવી વેશ્યા જાણવી. જુવો (દોષાપિ કે૦) રાત્રિ પણ (અલં કે૦) અત્યંત (પૂર્ણે કે૦) પૂર્ણ (ઇંદૌ કે૦) ચંડા છે (વિશદા કે૦) નિર્મલ (ન કે૦) શું નથી થાતીના થાયજ છે અને ચંડમા (કૃશે કે૦) ક્ષીણ થયે છે, (સ્વનાવકલુષા કે૦) રાત્રિ સ્વનાવથીજ મેલી થાતી નથી શું ? અર્થાત્ સ્વનાવે કરીને કલુષ એવી રાત્રિ છે તે ચંડમા રૂપ પોતાનો સ્વામી કલાથી પૂર્ણ હોય ત્યારે નિર્મલ દેખાય છે, અને જ્યારે ચંડમાની કલા નષ્ટ થાય, ત્યારે રાત્રિ કાલી નાસે છે તેમ વેશ્યા પણ સ્વનાવકલુષ છે તે પરપુરુષોનું ધન મલે તેથી નિર્મલ લાગે છે અને પુરુષ નિર્ધન થાય ત્યારે પોતે પોતાના સ્વનાવને પામે ॥૧૧૧॥

आ श्लोकमां कृतपुण्यनो दृष्टांत होवाची तेनी कथा कहे ठे. राजगृहिने विषे कोइक धनदत्तनामा श्रेष्ठी रहे ठे, तेने कृतपुण्यकनामा पुत्र ह तो, तेना पिता धनदत्तें चातुर्यने माटे कृतपुण्यकने यौवनमां वेश्याने घेर शिक्षा माटे मोकळ्यो, ते वेश्यानुं नाम वंसतमंजरी करी हतुं, त्यां रहि ने ते कृतपुण्यकें पोताना बापनुं बार कोटिधन हतुं ते सर्व उडाडी दीधुं, काळें करी तेनां माता पिता नष्ट थड ग्यां, हलवे हलवे डब्यनो नाश थड गयो, पढी ते ज्यारे निर्धन थयो त्यारे वेश्यायें तेने अपमान करीने काढी मूक्यो, कृतपुण्यकनी जार्यायें ककलाट करवा मांढयो तेवारे घरमां निर्धन पणुं जोइने परदेश जवानो विचार धाख्यो, ते विदेशीनी साथें गाम बाहेर निकळ्यो, त्यां सूतो हतो, तेवामां रात्रिनेविषे चार स्त्रियोयें आवीने सुतोने सूतो त्यांची उपांडीने तेने पोताना जवनमां राख्यो, त्यां ते चारे स्त्रियोनी साथें जोग जोगवतो बतो रह्यो, ते स्त्रियोथकी चार पुत्रो उत्पन्न थया, केटलोक काल गया पढी एकदा ते कृतपुण्यक सूतो हतो तेने तेमज पाढो ज्यांची उपाड्यो हतो, त्यां लावी सार्थमां मूक्यो, तेनी साथें एक जातानो लाडु आप्यो हतो, तेने कयवन्नायें पोताने घेर जांगीने जोयुं, तो अंदरची चार रत्न निकळ्यां, अनुक्रमें ते श्रेणिकरा जानी दीकरीने परण्यो, ते अजयकुमार मंत्रीनी बुद्धियेंकरी पाढी चारे स्त्रियो तथा पोताना चारे पुत्र तेने मळ्या ॥ १११ ॥

कलघुनि गणिकानां हृदयेके गवाक्षा, दधति यदनुवेलं ता
रसं नव्यनव्यं ॥ तदजनि हतवृत्तः कूलवालोऽपि ताजि, गर्ल
ति हिमगिरिर्वा जानुजानिर्दृढाजिः ॥ ११२ ॥ वेश्याद्वारं ॥

अर्थः—(गणिकानां के०) वेश्याउना (लघुनि के०) हलका एवा (हृदि के०) हृदयेने विषे (अनेके के०) अनेक (गवाक्षाः के०) गो खना जेवां ठिडो (क के०) शा माटे थतां हवां, (यत् के०) जे कारण माटे (ताः के०) ते वेश्याउ (नव्यनव्यं के०) नवीन नवीन एवा (रसं के०) रसने (अनुवेलं के०) प्रति समय (दधति के०) धारण करे ठे, (तत् के०) तेमाटे (कूलवालोऽपि के०) कूलवाल नामा तपस्वी पण (ताजिः के०) ते वेश्याउयें (हतवृत्तः अजनि के०) हरण करी ठे वृत्ति जेनी ए

વો ચારિત્રથી ષષ્ઠ થયો તે વાત ઘટે છે, કેમ કે (હિમગિરિ: કે૦) હેમાચલગિરિ હિમમય છે તે (વા કે૦) જેમ (દૃઢાન્નિ: કે૦) દૃઢ એવી (જાનુજાન્નિ: કે૦) સૂર્યના કિરણોયેં કરી (ગલતિ કે૦) ગલે છે.

આંહિં કૂલવાલ રૂપિની કથા કહે છે. કોણિકરાજાયેં પોતાની પટ્ટરાણી પદ્માવતીના વચનથી પોતાના પુત્ર હલ્લવિહલ્લની પાસેં સેચનક હસ્તી, હાર, અને કુંડલની યાચના કરી તે બેઠું જણાયેં તે વસ્તુ આપી નહિં. પઢી જ્યારેં ઘણીજ માગણી કરી ત્યારેં ચેડા મહારાજાની પાસેં ગયા, દૂત મોકલીને ચેટકરાજાને જણાવ્યું કે કોણિક રાજા આ પ્રમાણે વસ્તુડ માગે છે. પઢી તે વસ્તુ ન મલવાથી કોણિક રાજા યુદ્ધ કરવા માટે સમસ્ત સૈન્ય લઈને વિશાલાનગરીને વિપે ગયો, ત્યાં યુદ્ધમાં પ્રથમ ચેટકેં એક બાણેંકરી કાલુ કુમરને હણ્યો, તંદનંતર દશ યુદ્ધોયે કરી કોણિકના દશ બાંધવો માચ્યા, તે વારેં કોણિકેં ચમરેંડનું અને સૌધમેંડનું આરાધન કહ્યું, તેણેં ચેટકરાજાના બાણનું સ્વલન કરાવ્યું, તેવારેં ચેટક રાજા અનશન લઈ દેવગતિને પ્રાપ્ત થયો, પઢી સેચનક હાથી ઉપર બેશીને હલ્લવિહલ્લે રાત્રિને વિપે ઘણા માણસોને મારી નાચ્યાં, પઢી કોણિકના કૂડકપટથી જ્યારે સેચનક હસ્તી સંગ્રામમાં મરણ પામ્યો, ત્યારેં હલ્લ તથા વિહલ્લે શ્રીવીરજગવાનની પાસેં દીક્ષા ગ્રહણ કરી, અને કોણિકેં વિશાલાનગરીને ગ્રહણ કરવાનો ઉપાય કહ્યો, તો પણ તે નગરી લેવાને સમર્થ થયો નહીં. ત્યારેં કોઈ રાક્ષસેં કહ્યું કે કૂલવાલક રૂપિ જો આવે, તો વિશાલા નગરી ગ્રહણ થઈ શકે ! તે કામ માગધિકા વેશ્યાથી થાય તેમ છે. પઢી કોણિકેં માગધિકાને કહેવાથી તરત તે કપટશ્રાવિકા થઈને જે વનમાં કૂલવાલકરૂપિ હતા, ત્યાં પોતાની સાથેં બીજી પાંચ ઠ વારાંગના લઈને ગઈ તે સ્ત્રિયોયેં લાડુમાં ને પાલાનું ચૂર્ણ નાચીને રૂપિને વહોરાચ્યા તેથી રૂપિને જાડા થવા માંડ્યા ત્યારેં તે સ્ત્રિયોયેં તે મુનિનું વૈયાવૃત્ય કરવા માંડ્યું, અને અંગસ્પર્શનાદિકેં લોનિત કરી ચારિત્રથી પતિત કરીને રાજાની પાસેં આણ્યો, રાજાયેં પૂછ્યું કે હે મુનિ ! એ વિશાલાનગરી કેવીરીતેં લેવાય ? ત્યારેં રૂપિયેં કહ્યું કે પુરની વચ્ચેં શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામીનો પ્રાસાદ છે તેમાં એક ઇંદુ છે, તે જો પાડ્ય, તો વિશાલા નગરી તને મળે, પઢી રૂપિ પોતેં તે પુરમાં ગયા, અને કે

हेवा लाग्या के जे तमें सर्वे मलीने प्रासादना दंम कलशादिकने पाडो, तेवारें कटक तथा लोकोयें तेम कखुं तेथी पृथ्वी ग्रहण करी. पढी त्यां ह लनी साथें गर्दजने जोडीने क्षेत्रो खेडवा मांमयां, तेथी राजानी प्रतिज्ञा पूर्ण थइ ॥ ए कूलवालकऋषिनी कथा ॥ ११२ ॥

व्याधोनान्यहिताय सत्यमसकृद्विश्वस्तजंतूस्तुदन्, न स्व
स्मिन्नपि तुष्टये च्युतशरक्रोडादितोऽतं व्रजन् ॥ मृत्यौ
दुर्गतिमाप्तवांश्च मृगयालोकद्वयार्थे ततो, गांगेये
न सशान्तनुद्विपतिस्तस्यानिषिद्धस्ततः ॥ ११३ ॥

अर्थः—(सत्यं के०) ते वात तो सत्य ठे, के (अन्यहिताय के०) अन्यना हितने माटे (व्याधः के०) जे पाराधि जे हिंसक ते. (न के०) नथी वली ते पाराधि केहेवो ठे ? तो के (विश्वस्तजंतून् के०) गायनेकरी विश्वास पमाडेला जे मृगादि जंतुं तेने (असकृत् के०) वारंवार (तुदन् के०) दुःख देतो एवो तथा (च्युतशरक्रोडादितः के०) पोताना हाथथी ठोडेलां एवां जे बाणो, ते शूकरादिकने लाग्यां, ते माटेज ते व्याधने मारवा दोड्या, एवा जे शूकरादिक तेथकी (अंतं के०) अंतने (व्रजन् के०) प्राप्त थयो एवो ते व्याध ठे, ते (स्मस्मिन्नपि के०) पोताने विषे पण (तुष्टये के०) तुष्टिने माटे (न के०) थातो नथी. अने ते क्रोडादिक शूकरादिकोनुं (मृत्यौ के०) मरण थये ठे, मारनार जे व्याध ठे, ते (दुर्गतिं के०) दुर्गतिने (आप्तवान् के०) पामतो हवो, (च के०) वली (मृगया के०) ते मृगादिक मारवानी जे हिंसा ते (लोकद्वयार्थे के०) बेदु लोकनेविषे दुःख दायी ठे अर्थात् हिंसा करवाथी आ लोकमां मरणादि जय अने परलोकमां दुर्गति ए बेदु प्राप्त थाय ठे. (ततः के०) ते माटे (ततः के०) ते हिंसाथकी (गांगेयेन के०) जीष्मपितामहें (सः के०) ते (शान्तनुद्विपतिः के०) शान्तनुराजाने (तस्याः के०) ते मृगयाथकी (निषिद्धः के०) निषेध कखा अर्थात् मृगया करवाथकी विराम पमाड्यो.

हवे ते गांगेय शान्तनुनी कथा कहे ठे, हस्तिनापुरमां कुरुवंशनेविषे शान्तनु राजा अत्यंत मृगयाना व्यसनी होता, ते शान्तनुराजायें वनमां हि सात नूमिनी श्वेत हवेलीमां रहेली जहु विद्याधरनी पुत्री गंगादेवी जेम कहे ते

वी रीते राजायें वर्त्तवुं एवी प्रतिज्ञा करीने ते गंगासाथे लग्न कछुं, परणीने घेर आव्या पढी गंगायें शांतनु राजाने उपदेश करी मृगया रमवानुं व्यसन मू काव्युं एकदा गंगाने गर्न रह्यो त्यारें तेने धनुष्टंकारव करवाना तथा खज धाराना मुखदर्शन करवा वगेरेना दोहद उत्पन्न थया, तदनंतर गांगेय ना मा पुत्रनो जन्म थयो, पढी फरी पण शांतनु राजा मृगया व्यसनमां आ सक्त थयो, त्यारें गंगायें तेने धणुंए समजाव्यो तो पण तेणें मान्युं नही अने मृगया रमवा गयो, तेथी परणती वखतें करेली प्रतिज्ञानो जंग थयो जाणीने गंगा पोताना पुत्र गांगेयने लइने पोताना पिताने घेर जती रही त्यां गांगेयना मामायें शस्त्रास्त्र विद्या सारीरीतें गांगेयने शीखवी, तेथी गांगेय सर्व कलामां उत्कृष्ट थयो, पढी जगत्मां लोकोयें केहेवा मांम्युं जे गंगा पोताना स्वामीने त्यागीने पीयरमां रहे ठे तेवी निंदाना दुःखथी पोताना पुत्र गांगेयने लइने गंगा पाढी वनमां ते प्रासादनेविषे जइने रही. पाठ लथी शांतनु राजायें गंगा पोताने पियर तरफ जवाथी चोवीश वरस प र्यंत पोते शोक कखो, केटला एक दिवसें जे वनमां गंगा पोताना गांगे य पुत्रनी साथें रहे ठे तेज वननेविषे शांतनु राजा मृगया रमवा माटे आव्या, त्यां गांगेयें मृगया करता अटकाव्याथी गांगेयने अने शांतनु रा जाने परस्पर महायुद्ध थयुं, ते युद्धमां गांगेयें शांतनुने जीत्या, पढी गंगा ने युद्धनी खबर पडवाथी त्यां आवीने पोताना पति शांतनु राजाने कछुं के आ तमारो पुत्र महाप्रतापी गांगेय ठे. तेनी साथें तमें युद्धमां पराज य पांम्या, आ वात सांजली शांतनु राजा अत्यंत प्रसन्न थया, पढी गां गेयें शांतनु राजाने मृगया रमवाना निषेधनी प्रतिज्ञा करावी जे हवेथी तमारे कोइ वखत मृगया रमवा जवुं नहिं ॥ ११३ ॥

पापक्षीं तनुमद्वधोक्षितघृणः पुत्रेपि दुष्टाशय, श्रमः
स्वामवपावकादपि मुधा कं कं न हन्याज्जडः ॥ किं
बाणेन जरासुतो वनगतो विव्याध नो बांधवं, प्रापो
त्रैर्मुनिघातपातकजरं किं नाजराजांगजः ॥ ११४ ॥

अर्थः—(पापक्षीं के०) हिंसाकर्म रूप रुद्धिने विषे (तनुमद्वधोक्षितघृ णः के०) शरीरधारी प्राणीना वधनेविषे त्याग करी ठे दया जेणे एवो

अने (चंदः के०) तीक्ष्ण ठे मन जेनुं एवो प्राणी (पुत्रेपि के०) पुत्रने विषे पण (दुष्टाशयः के०) दुष्ट ठे अंतः करण जेनुं एवो थाय ठे, अर्थात् तेने पुत्रनी पण दया आवती नथी. जुवो (जडः के०) जड एवो इंद ते (खांमवपावकादपि के०) खांमववनने बालवा मुकेला अग्नि थकी पण (कंकं के०) कया कया प्राणीने (मुधा के०) विनापराध (न हन्यात् के०) नहण तो हवो अर्थात् घणा प्राणीने इंदें हण्णा, वली (वनगतः के०) वनने विषे गयेलो एवो (जरासुतः के०) जरा पुत्र ते (बाणेन के०) बाणें करी (किं के०) शुं (बांधवं के०) पोताना श्रीकृष्ण बांधवने (नो विव्याध के०) न मारतो हवो ना मारतोज हवो, अने (अजराजांगजः के०) अजराजानो पुत्र दशरथराजा (उच्चैः के०) अत्यंत पणे (मुनिघातपातकजरं के०) मुनिघातना पातकंजारने (किं के०) न धामतो हवो ना मुनिघातना पापजारने प्राप्त थयोज माटे हिंस्र सर्वथा करवी नहिं ॥ ११४ ॥

आश्लोकमां त्रण दृष्टांत ठे तेमां प्रथम खांमव वननी कथा कहे ठे. जनमेजय राजायें यज्ञविषे अत्यंत घृत होमवा थकी अग्निने एटली तृप्ति थइ के जेणे करी अग्निने अजीर्ण थयुं, पढी कोइना यज्ञमां घृतदाह थाय नहिं तयारें सर्वेने विचार थयो जे हवे आपणे शुं करवुं ? पढी इंदें वायुने सहाय करीने अग्निने खांमव वन हतुं तेमां मोकल्यो तेशी ते अग्नियें खांमव वन सजीव हतुं ते जस्मीनूत करी नाख्युं, अने अग्निने अजीर्ण रोग हतो, तेनो नाश कल्यो, आ कथा लौकिक शास्त्रगत होवाथी असंबद्ध जेवी ठे. तो पण इहां दृष्टांतमां लीधी ठे एम जाणवुं.

वली बीजा जराकुमारनी कथा कहे ठे. एकदिवस श्रीकृष्णें नेमीश्वर जगवानने पूछुं के मारुं मृत्यु केवी रीतें थाओ ? तयारें जगवाने कहुं के जरा कुमारना हाथथी तमारुं मरण थओ ? ए वचन सांजलीने जराकुमारें जाणुं जे हुं आहिं रहीश तो महारे हाथें कदाच महारा जाइनो नाश थाओ एम पोताना जाइ श्रीकृष्णनी जक्तियें करी वनमां जतो रह्यो पढी द्वैपायन नामा असुरें ज्यारे द्वारिका जस्म करी नाखी तेवारें बलदेव अने श्रीकृष्ण जमता जमता ते वनमां गया, त्यां श्रीकृष्णने तरष लागवाथी पाणी जरवा बलदेव कोइ जज्ञाशय प्रत्यें गया पाठज श्रीकृष्ण पीतांबर उढी एक जाडतले सुइ गया, त्यां फरतो फरतो ते जराकुमार आब्यो, तेणे ठे

टेथी पीतांबर उढेनुं तथा पादतलमां पद्मनुं चिन्ह जोवाथी जराकुमारने
आ मृगलो ठे एवी च्रांति थइ, तेथी तेनो शिकार करवा तेणें जोरथी
बाण मूक्यो, जेथी श्रीकृष्ण मरण पाम्या ॥ २ ॥

हवे दशरथराजानी कथा कहे ठे. अयोध्या नगरीमां दशरथ राजा
राज्य करे ठे. एकदिवस ते राजा वनमां क्रीडा करवा गयो, त्यां वारिली
जायें करी विलास करतो एवो हस्तीनो शब्द सांजव्यो, त्यारे दशरथ रा
जायें तदनुसारें बाण माख्यो, ते बाणथी पाणीनो घटजरतो एक मुनिपु
त्र मरण पाम्यो. तेवारें हातात एवो शब्द करी ते मुनि धरतीयें पड्यो,
तेवामां ते दशरथराजा त्यां जुवे, तो बाणविह अयेला मुनिपुत्रने जोयो,
एटलामां ते मुनिपुत्रनां माता पिता पण त्यां आव्यां, तेणे शरविह थइ
मरण पामेला पोताना पुत्रने जोशने घणोज शोक कख्यो, राजा विलखो
थइ ते वृह माता पिताना पगमां पड्यो, त्यारे ते वेहु वृहें कहुं जे अमो
जेम पुत्रवियोगें मरण पामीयें ठैयें तेम तुं पण पुत्रवियोगें मरण पामी
श ? एवो राजाने शाप दइ ते वेहु वृहमरण पाम्यां, अने तेमज दशरथरा
जानुं पण पुत्रवियोगें मरण थयुं माटे हिंसा थकी दुःख प्राप्त थया विना
रहेतुं नथी ॥ ११४ ॥

चौरोदुःखमुपैति नारकसमं सत्योपितत्सन्निधेः, शुष्के प्रज्ज्वलिते हि
सार्द्धमपि किं नो वह्निना दह्यते ॥ संघोल्लुं टनसद्यदग्धचरटग्रामेऽग्नि
तप्तप्रजा, मध्योत्पत्तिर्नवे समं सगरजैः किं किं न लेजे तथा ॥ ११५ ॥

अर्थः—(चौरः के०) चोर (हि के०) निश्चें (नारकसमं के०) नार कीस
मान, (दुःखं के०) दुःखने (उपैति के०) पामें ठे, ते चोर तो पामे परंतु
(सत्योऽपि के०) चौर्यकर्म रहित एवो साचो पुरुष पण (तत्सन्निधेः के०)
ते चोरना सहवास थकी दुःखने पामे ठे केनी पेटें ? तो के (शुष्के के०)
सुकुं एवुं काष्ट (प्रज्ज्वलिते के०) सलगे ठते तेनी साथें रहेलुं एवुं (सा
र्द्धमपि के०) लीलुं काष्ट पण (किं के०) शुं (वह्निना के०) अग्नि जे ठे,
तेणे करी (नोदह्यते के०) नथी बलतुं ना बलेज ठे. तेम चोरनी साथे
रहेवाथी सारो मनुष्य पण दुःख पामे ठे. वली जुवो (संघोल्लुं टन के०)
संघना लुं टवामां (सङ्ग के०) सङ्गीनूत थया एटलामाटेज (दग्धचरट

ग्रामे के०) बाबेला ठे चोर जेमां एवा ग्राममां (अग्रितप्तप्रजामध्योत्प
तिजवे के०) ते चोरोनी मध्ये अग्रीथी तपीने प्रजा लोक पण बली गया
ते शाठहजार चोरानी उत्पत्ति केटलाएक जवें (सगरजैः समं के०) सग
रराजाना पुत्रे पणो सर्वनी सार्थेज थइ. माटे (तथा के०) ते प्रकारें (किं
किं के०) शुं शुं (नलेजे के०) जीव न पामे ॥ ११५ ॥

आंहिं सगरराजाना पुत्रोनी कथा कहे ठे. महादुर्गस्थपत्नीने विषे शा
ठ हजार चोर रहेता अने जलानोकपण रहेता हता एकदा त्यांथी श्रीन
रतचक्रवर्त्तिनुं संघ चाव्यो जतो हतो तेने लूटवाने चोर तैयार थया तेवा
त नरतराजायें जाणी तेवारें त्यां आवीने पत्नीनुं द्वार बंध कछुं तेवारें स
र्वचोरो अग्रीथी जली गया तेनी . सार्थे त्यां रहेनारा साधुलोकोपण बली
गया. शाठहजार चोर घणा जव चमण करीने सगरचक्रवर्त्तिना पुत्र थया.
एक दिवस ते रत्नदंमकें करी अष्टापदपर्वतने परिखा करवा तत्पर थया, तेने
देवताउयें वाखा तो पण ते अष्टापद उपर गंगानदीना जलने लावता एवा
ते साठे हजार पुत्रोने अग्रिकुमार देवतायें बाली नस्मीनूत करी दीधा.

चौर्य स्वेन च वर्णकेन च कृतं मूढादुरंतं जवे, राज्ञा मं
मिकशालकोऽपि न हतः किं मूलदेवेन सः ॥ किं
चैत त्रिजगत्प्रियोऽपि मदनस्तच्चित्तचौर्योद्यतः, शापं
प्राप न किं प्रजापतिगिरा दाहं च रौजाग्निना ॥ ११६ ॥

अर्थः—(स्वेन के०) पोताना (वर्णकेन के०) पोतानी जाति वाला
संबंधीए पण (चौर्य के०) चौर्य, (कृतं के०) कछुं (मूढाः के०) हे
मूढ जनो ! (जवे के०) जवने विषे (मूलदेवेन के०) मूलदेव नामा
(राज्ञा के०) राजायें (सः के०) ते प्रसिद्ध एवो (मंमिकशालकोपिके०)
चोरी करनारो मंमिक नामा पोतानो शालक (किं के०) शुं (न हतः के०) न
माख्यो. ना माख्यो (च के०) बली (एतत्रिजगत्प्रियोऽपि के०) आ त्रण जग
तने वहालो एवो पण (च के०) अने (तच्चित्तचौर्योद्यतः के०) तेना चित्तने चो
रवामां उद्युक्त एवो (मदनः के०) कामदेव, (प्रजापतिगिरा के०) ब्रह्मा
नी वाणीथी (दुरंतं के०) दुरंत एवा (शापं के०) शापने (किं के०)
शुं (न प्राप के०) न पामतो हवो ? बली कामदेवें ब्रह्मानुं मन हरण क

शुं तेथी ब्रह्माने पोतानी दीकरी सरस्वतीनी उपर कुट्टष्टि थइ पढी कोइके कहुं के आ शुं ? अकार्य करवा इहो ठो ! त्पारें ब्रह्मायें जाण्युं जे आ सर्व अनंग एटले कामदेवनोज रंग ठे. पढी कामने शाप आप्यो (च के०) बली (रौद्राग्निना के०) शंकरना त्रीजा लोचनमांथी निकलेला एवा अग्नियें करी (दाहं के०) दाहने शुं कामदेव न पाभ्यो ? ना दाहने पण पाभ्योज ॥११६॥

आहिं मूलदेव तथा कंदर्पनी कथामां प्रथम मूलदेवनी कथा कहे ठे. रत्नपुर नगरने विपे मूलदेव राजा राज्य करे ठे, तेनो मंमिक नामा शालो हतो, ते पोताना बनेवीना घरमांथी सर्व पदार्थो लइने सुख जोगवतो हतो, एम करतां पूर्वकृतकर्मोदयथी तेने जुगारना व्यसनमां मन थयुं, ते जुगार रमतां रमतां अनुक्रमें घर वगेरें सर्वस्व हारी गयो, पढी इव्यहीनताने लीधे अत्यंत दुःखी थवाथी नगरमां चोरी करवा लाग्यो, नगरनां लोको यें मूलदेव राजानी पासे आवी फरीयादि करी, के आ तमारो सांलो गाम मां चोरी बहुज करे ठे, ते सांजली राजायें तेने वाख्यो के हवेथी तारे आ काम करवुं नहिं. आ वखत आ तारो अन्याय हुं सहन करुं बुं अने तुं महारो संबंधी होवाथी कांही पण शिह्ना तेने देतो नथी. बली केटलाए क दिवसें ते शालायें पोतानी बेनना घरमांज खातर पाडयुं, त्पारे गृहर ह्क शिपाइयें तेने नाशी जतो जोइ पकडीने राजानी पासें आय्यो, न्या यवंत राजायें तेने शूलीयें चडाव्यो ते मरण पामीने दुर्गतियें गयो ॥११६॥

हवे कंदर्पनी कथा कहे ठे एक दिवस ब्रह्मा ध्यान करता हता, त्यां कामदेव तेना ध्यानने जंग करवानो विचार करी ब्रह्माना मनमां पेठो, के तरत पोतानी पासें रमती एवी पोतानी दीकरी सरस्वतीने जोइने तेनी उपरज ब्रह्मानी सरागता थइ, त्पारें सहुयें जोइने कहुं के आ तो धर्मलोप थाय ठे अने धणोज अनर्थ थाय ठे ते वातनुं ब्रह्माने ज्ञान थवाथी मनमां विचार करवा लाग्या के आ ते शो गजब बन्यो ! जूठ आ कामदेवज आवा अधर्ममां मुने उतारवा तत्पर थाय ठे एम जाणी पढवाडे जुवे ठे तो त्यां कामदेवने नजरें जोयो त्पारें रोषयुक्त थइने ब्रह्मा बोल्या के हे पापी ! म हादेवना त्रीजा नेत्रना अग्नियकी तुं बलीने जस्मीनूत थइ जाइश ? एम ब्रह्मायें शाप आप्यो, के तरतज शंकरने काम उपर क्रोध आववाथी

पोतानुं जाललोचन उधाड्युं, तेमांथी अग्नि निकळ्यो, तेणें करी कामदैव
जस्मीजूत थड गयो, ए सर्व चोरीनुं फल मळ्युं माटे सर्वथा चोरी करवी
नहिं ए तात्पर्यार्थ ठे. ए लौकिकशास्त्रनो दृष्टांत ठे.

पुण्यापुण्यचयेन बुद्धिरमला स्यात्कश्मलाऽप्यंगिनां, वा
तेनेव युगंधरी सदसता मुक्ताफलं गारजा ॥ लंकेशो
नलकूबरप्रियतमां नाम्नोपरंजां रता, मत्याह्नीदर
तां च रामवनितां सीतां जहाराशुवत् ॥ ११७ ॥

अर्थः—(पुण्यापुण्यचयेन के०) पुण्य तथा अपुण्यना समूहें करी (बु
द्धिः के०) बुद्धि, (अमला के०) निर्मल तथा (कश्मलापि के०) पापिष्ठ पण
(अंगिनां के०) सर्व प्राणीयोनी (स्यात् के०) होय, (वातेन के०) वायुयें
करी (युगंधरीव के०) युगंधरी जेम तेम (सदसता के०) सारा अने न
रसा वायुयें करीने अनुक्रमें (मुक्ताफल के०) मुक्ताफलनी अने बीजा (अं
गारजा के०) अंगारनी कांतिने प्राप्त थाय ठे. जुवो (लंकेशः के०) राव
ण (रतां के०) आसक्त एवी (नलकूबरप्रियतमां के०) नलकूबरनी प्रिया
(नाम्नाउपरंजां के०) उपरंजा नामें हती तेने (अत्याह्नीत् के०) त्याग करतो
हवो, ते सत्कर्मना उदयनुं फल थयुं, (च के०) वली तेज रावण (अर
तां के०) आसक्त नहि एवी (रामवनितां के०) दशरथना पुत्र राम ते
नी स्त्री (सीतां के०) सीताने (आशुवत् के०) शीघ्रतानी पेठें (जहार
के०) हरण करतो हवो, तेथी तेनो कुलक्षय थयो, ते पापकर्मना उद
यनुं फल थयुं ॥ ११७ ॥

आहिं रावणनी कथा कहे ठे. कांचनपुरने विषे नलकूबर राजा राज्य
करे ठे. एकदा दिग्विजय करवा रावण त्यां आव्यो, नलकूबर राजा सैन्य
लश्ने साहामो लडवा आव्यो, रावणें सैन्य जांग्युं, जोश्ने गढमां प्रवेश
करीने रह्यो, नगरनी फरतो असाली विद्यायेंकरी अग्निमय प्राकार कखो,
तेवारें रावण कोप्योथको अग्निना जयेंकरी कोटनी नजीक रह्यो थको, खेद
पाम्यो, त्यारें नलकूबरनी पट्टराणी सखीसहित त्यां आवीने रावणने
कहेवा लागी, के मने तुं अंगीकार कर, तो हुं तुने दुर्गग्रहण विद्या सम
र्पण करुं रावणें ते वात कबूल करीने पट्टराणी पासेंथी विद्या लड अग्निना

कोटने जांगीने पढी नलकुबरनी पट्टराणीने रावण कहेवा लाग्यो के तुं मारी विद्या गुरु थइ माटे हे स्त्रि ! हुं तुने इहतो नथी. एम कही पढी नलकुबर राजाने रावणो कहुं के आ मारी विद्यागुरुस्थाने ठे माटे महारी जगिनी थइ एने तुं पट्टराणी करी राख्य,वली कालेंकरी दशरथ राजाना पुत्र श्रीराम चंड वनवास गया त्यां दंमकाऽरण्यमां रह्या हता,तेवामां श्रीरामचंडनी सी ताने माटे सिंहनादादि उपायो विकूर्वीने रावणें सीतानुं हरण कहुं ॥ १ १ ७ ॥

मूढः परस्त्रियमुपेत्य कुवाक्यबंध,घातापकीर्त्तिमृतिदुर्गति
दुःखपात्रम् ॥ स्याद्ब्रह्मराजचुलणीरतदीर्घवत्किं, लक्ष्म
क्षयादिव विधोगुरुतद्वपगस्य ॥ परस्त्रीधारं ॥ ११८ ॥

अर्थ—(मूढः के०) मूढ पुरुष, (परस्त्रियं के०) परस्त्रीने (उपेत्य के०) प्राप्त यश्ने (कुवाक्य के०) दुर्गथ, (बंध के०) रोधनादि, (घात के०) लकुटादिनुं ताडन, (अपकीर्त्ति के०) अपकीर्त्ति, (मृति के०) मरण (दुर्गति के०) दुर्गति, इत्यादि (दुःखपात्रं के०) दुखनुं पात्र, (स्यात् के०) होय, केनी पेठें (ब्रह्मराजचुलणीरतदीर्घवत् के०) ब्रह्मराजानी चूलणी नामा स्त्रीनेविषे आसक्त एवा दीर्घराजानी पेठे थाय ठे, (गुरुतद्वपगस्य के०) वृहस्पतिनी स्त्रीसाथे व्यजिचारनै करता एवा (विधोः के०) चंड माने (लक्ष्मक्षयादिव के०) कलानाक्षय्यकी जेम दुःख (किं के०) शुं नहिं ? थयुं ना थयुंज ॥ ११८ ॥

आ श्लोकमां दीर्घ नृपनो तथा चंडमानो दृष्टांत होवाथी प्रथम दीर्घ नृपनी कथा कहे ठे. कांपिल्यपुरने विषे ब्रह्मराजा राज्य करे ठे, तेनी चुल्लणी नामें स्त्री हती, ते ब्रह्मराजा मरण पाम्यो तेवारें तेनो पुत्र ब्रह्मदत्त चक्रीहतो ते घणोज नानो हतो,चुल्लणी दीर्घराजानी साथे विषय जोग ववा लागी एकदिवस पुत्र अने माता बेहु बेठां ठे तेवामां एक हंसी हती ते कागडानी साथें रति सुख करती नजरें पडी ते जोइने तेज वखतें ते ब्रह्मदत्ते पोतानी माताने देखतां ते हंसीने मारी नाखी, ते जोइ चिल्लणीयें जाणुं जे आ पुत्रे मने शिक्का आपवा माटे आ काम कहुं जणाय ठे अने मारुं चरित्र पण आ पुत्रे जाणुं ठे, तेथी लाखनुं घर करी उपर धोलाव्युं अने पुत्रनै कहुं के हे पुत्र ! आ घरमां ताहरी स्त्री सहित तुं र

हे. ए निडा करवानुं एकांत स्थल घणुंज सारुं ठे ते सांजली ब्रह्मदत्त ते मां रह्यो रात्रिये मातायें ते घरने अग्नियें सलगाव्युं तेमांथी ब्रह्मदत्त, मं त्रीनी शिक्षाथी सुरंगने मार्गे निकली गयो. ते पृथ्वीमां फरतां फरतां अनुक्रमे त्रणखंमनुं राज्य प्राप्त करी पाठो पोताने गाम आवतो सांजव्यो के तुरत तेनी माता चुलणी आर्या थइ गइ. अने दीर्घराजाने चक्रवर्त्ति ब्रह्मदत्तें अनेक कदर्थनाथी मारी नारव्यो ॥

हवे चंडनी कथा कहे ठे. एकदिवस बृहस्पतिनी जार्या तारानामे घणीज स्वरूपवती हती तेने जोइ चंडमा तेना जोग माटे आव्यो, कहुं ठे के ॥ विकलयति कलाकुशलं, हसति शुचिं पंक्तिं विडंबयति ॥ अधीरयति धीरनरं, कृणेन मकरध्वजोदेवः ॥ १ ॥ जावार्थः—कामदेव ठे ते, एक कृणमां कलाकुशल पुरुषने विकल करे ठे, कृणमां पवित्रने हसे ठे, कृणमां पंक्तिने विडंबन करे ठे. कृणमां धीर पुरुषने अधीर करे ठे. एवो ए कामदेव ठे. हवे पोतानीस्त्री तारा तेनी साथें असमंजस कर्म करता चंडने जोइने बृहस्पतिये शाप आप्यो, के हे पापी ! तुं लांढन सहित था. तथा वली ताहरे कोइदिवस आहिं आववुं नहिं. एम तिरस्कार कखो ॥ ११७ ॥

सुनूमजमदग्निजप्रतिमपुंडुमाघर्षजे, कषायदवपावकेवि
षयवात्यया दीपिते ॥ महज्जुणवनं दहत्यहह पुण्य कल्प
डुम,स्ततोस्तियदिदैवतःशमघनाघनोवर्षति ॥ ११८ ॥

अर्थः—(सुनूमजमदग्निजप्रतिमपुंडुमाघर्षजे के०) सुनूम राजा अने जमदग्नि पुत्र परशुराम तेना सरखा पुरुषरूप जाडना घसावाथकी उत्पन्न थये लो एवो अने (विषयवात्यया दीपिते के०) विषयरूप विंटोलीया वायुयेंकरी प्रदीप्त एवो (कषायदवपावके के०) कषायरूप दावाग्निनेविषे (महज्जुणवनं के०) मोहोटा गुणरूप वन (अहहदहति के०) अरेरे बली जाय ठे. (ततः के०) तयार पढी पुण्यकल्पडुमउपर दवाग्नि लागे ठे तयारें (पुण्यकल्पडुमः के०) पुण्यरूप कल्पडुम जे ठे, ते (यदि के०) जो (दैवतः के०) जाग्य थकी (शमघनाघनः के०) शमरूप मेघ (वर्षति के०) वरसे ठे, तो ते कल्पडुम (अस्ति के०) त्यां रहे ठे, अर्थात् दाह थतो नथी एम जाणवुं ॥

आहिं सुनूमचक्रवर्त्ति तथा परशुरामनी कथा कहे ठे. एक वनने विषे

जमदग्नि ऋषि तप करता हता, त्यां तेणें एवुं सांजळ्युं जे “अपुत्रस्य गतिर्नास्ति” आ वैदिक वाक्य सांजलीने ते जितशत्रु राजानी दीकरी रेणुकाने परण्या, तेने परशुराम नामा पुत्र थयो, रेणुका एकदिवस पोतानी बेनने मलवा गइ त्यां ते रेणुकाने तेना बनेवी कृतवीर्य राजायें जोगवी ते वातनी जमदग्नि ऋषिने खबर पडवाथी तेणे पोताना पुत्रने कळुं केहे पुत्र ! आ ताहारी दुष्टाचरणी माताने तुं मारी नाख्य, ते वात सांजल तांज परशुरामे तरत पोताना कुठारेंकरी पोतानी मातानुं शिर कापी नाख्युं आ वात जाणीने जमदग्निने कृतवीर्य राजायें मारी नाख्यो, वली परशुरामें पोताना बापने मारनार कृतवीर्यने माख्यो तेवारें कृतवीर्य राजानी स्त्री सगर्जा हती ते नाशिने ताषसना आश्रममां गइ. त्यां तेने पुत्र थयो, तेनुं सुनूम एवुं नाम पाड्युं, ज्यारे ते यौवन वयने प्राप्त थयो त्यारे सर्व पोतानुं वृत्तांत माताना मुखथी सांजली सुनूमचक्री कांपित्यपुरमां आव्यो; तेनी दृष्टिमां कृत्रियोनी दाढाउ ते स्थलने विषे रहेली हती ते परम अन्नरूप थती हवी त्यां सुनूमने मारवाने माटें परशुराम आव्या, पढी सुनूम ना जाग्ययोगें करी ते स्थलचक्ररूप थइ गयुं, ते चक्रे करी सुनूमें परशुरामनुं शिरभेदन करी नाख्युं, पूवें परशुरामें सात वार निःकृत्री पृथ्वी करी हती तेवार पढी सुनूम राजा एकवीश वार निर्ब्राह्मणी पृथ्वी करी नर कें गयो माटे कषायनो त्याग करवो ए सर्व सुइ संमत ठे ॥ ११९ ॥

जीवाः कषायविवशान विचारयन्ति, चाणाक्यवत्कि

मपि कृत्यमकृत्यमत्र ॥ कल्पांतवात विततिकुजित

स्य पूर्ण,रोदोऽंतरस्य जलधेर्ननु कोविवेकः ॥ १२० ॥

अर्थः—(कषायविवशाः के०) कषायथी विवश एवा (जीवाः के०) जीवो, (चाणाक्यवत् के०) चाणाक्यनी पेठें (किमपि के०) कांही पण (अत्र के०) आहिं (कृत्यं के०) कृत्यने अने (अकृत्यं के०) अकृत्यने (न विचारयन्ति के०) विचार करता नथी. (कल्पांतवातविततिकुजितस्य के०) कल्पांत कालनो जे पवन तेनो जे विस्तार तेणें करी कुजित एवो अने (पूर्णरोदोऽंतरस्य के०) पूर्ण ठे पृथ्वी आकाशनो अंतर जेनेविषे एवा (जलधेः के०) समुडने (किं के०) शुं (विवेकः के०) विवेक होय ?

अर्थात् न होय तेम कषायविवश जीवने पण विवेक न होय ॥ १२० ॥

आंहिं चाणाक्यनी कथा कहे ठे. चणकग्रामने विषे चणीनामा विप्र तेनी चणेश्वरीनामैं जार्या हती, तेने चतुरबुद्धि चाणाक्यनामा पुत्र थयो, एकदिवस कांश्क प्रार्थना करवा माटे नंदराजाना दरबारमां ते चाणाक्य आब्यो, त्यां सजामां सोनानो सिंहासन जोइने तेनी उपर बेठो, एट लामां नंदराजा जमीने सजामां आब्यो, तेणे चाणाक्यने कहुं जे हे चाणाक्य ! तुं राज्यासन उपर केम बेठो ? हवे तुं नीचें उतर एम सामवृत्ति ये करी कहुं, तो पण ते आसनथी उठ्यो नहिं, तेजोइ राजानी पासैं रहे नारा जनोयें तेने सिंहासनथी गलोथो दइ नीचे पाडी नाख्यो, तेवारें क्रोधावेशित थयेला चाणाक्यें राजानी समझ प्रतिज्ञा करी के जो हुं तारुं उन्मूलन न करुं तो हुं ब्राह्मणज नहिं. एम कही माथ्य उपरनी शिखा बांधी त्यांथी मयूरग्राममां गयो, त्यां क्षत्रीनी पुत्रीनो चंडपानदोहद पूख्यो, तेने चंडगुप्त नामा पुत्र थयो, तेने राज्याभिषेक करावी कटकलइने चाणाक्य पाडलीपुरमां गयो, त्यां परस्पर युद्ध थयुं, तेमां चंडगुप्त तथा चाणाक्य पराजय पामी नाशि गया, पढी वृद्धबुद्धिवाला पर्वत राजाने सखा करी ने देशने ठोडीने पाडलीपुरनेविषे जइने पढी नंदराजानो धर्मद्वारेंकरी नाश करीने चंडगुप्तने अने पर्वतराजाने नंदराजानी गादीपर बेसाखा, अने मंत्रीनुं काम पोतें चाणाक्यें करवा मांफ्युं पढी ॥ तुव्यार्थं तुव्यसामर्थ्यं, मर्मज्ञं व्यवसायिनं ॥ अर्द्धराज्यहरं मित्रं योन हन्यात्सहन्यते ॥ आ प्र कारनुं नीतिनुं वाक्य संजारी ते चाणाक्यें पर्वतने विषकन्यानुं पाणिग्रहण करावीने मारी नाख्यो. कहुं ठे के:-लुब्धा सकवतुरिया सुहिणो, विवि संवयंति कयकज्जा ॥ जह चंदगुप्तगुरुणा, पवइउ घाइउ राया ॥ १ ॥ १२० ॥

मिष्टान्नं जुंद्वा हृद्यं पिव जलमपि तान् पड्रसान् मा च रुं
द्धि, कायक्लेशं त्यजांगं विमलयसुकरः क्रूरकुंजर्षिणोक्तः ॥
मोक्षोपायोऽस्ति कोपं जय नज शिवजं शर्म साधो निबोध,
जाह्नेक्षुक्षीरखंरुप्रचृतिरसबलात्सन्निपातेऽप्युष्टम ॥ १२१ ॥

अर्थ:- (साधो के०) हे साधु ! (निबोध के०) जाण ते शुं ? जाण तो के (मिष्टान्नं के०) मिष्टान्न नोजनने (जुंद्वा के०) जम, तथा (हृ

थं के०) आनंद करनार एवा (जलमपि के०) जलने पण (पिब के०) पान कर, (च के०) वली (तान् के०) ते (षड्रसान् के०) ठ रसोने (मा रुंदि के०) म रोक्य अर्थात् षट्रसनं आस्वादन कर अने (काय क्लेशं के०) कायक्लेशने (त्यज के०) त्याग कर तथा (अंगं के०) अंगने (विमलय के०) निर्मल कर. कदाच तुं कहीश के एवा उपदेश करवाथी मोह तो सर्वथा थाय नहिं परंतु नारकीनां दुःख उत्पन्न थाय ठे. त्यां कहे ठे के ना एम नहिं (क्रूरकुंजरिणा के०) क्रूरगडुरुषियें (मोहोपायः के०) मोहनो उपाय (सुकरः के०) रुडी रीते थाय एवो (उक्तः अस्ति के०) कहेलो ठे. ते कयो उपाय ? तो के (कोपं के०) क्रोधने (जय के०) जीं त. जेथी (शिवजं के०) मोह्थी थयेलां एवां (शर्म के०) सुखने (न ज के०) नज. अर्थात् सर्व विषयसुख जोगव अथवा चाहे तो न जोगव, पण कोप करीश नही तेवारेंज मोहसुखनी प्राप्ति थजे परंतु जो कोप करीश अने बीजा विषयोना जोग न करीश तो सुखी थाइश नहीं एम जा एजे. (दाहेकुक्षीरखंमप्रचृतिरसबलात् के०) दाहा, इकुरस डध, खांम प्र मुख रसनां बल जे ठे ते (सन्निपातेऽपि के०) सन्निपात थयो होय, तेने विषे पण (अडुष्टं के०) अडुष्ट थाय ठे परंतु कोप जय ते महारसबल ठे वा स्ते सुबुद्धियें क्रोधनो त्याग करवो ॥ १२१ ॥

आहिं क्रूरगडुनी कथा कहे ठे. तुरमणिपुरीने विषे श्रीकुंजराजा राज्य करे ठे. तेनो पुत्र ललितांग नामा हतो, एक दिवस गुरुनां वचन सांचली ने ललितांगें वैराग्य पामी दीक्षा ग्रहण करी. परंतु वेदनी कर्मना प्राबल्य थकी तेने ह्मणेह्मणे नूख घणीज लागती हती, बहु क्रूर जोजन जमतो हतो तेथी तेनुं क्रूरगडु मुनि एवुं नाम सद्गुणें पाडयुं, एकदा पजोसणना दिवसें तेने नूख लागी, त्यारे जमवाने बेठो, तेने साथें रहेनारा साधुउयें क ह्युं के हे पापी ! आज पर्वने दिवसें पण तुं जमे ठे ? तो पण ह्ममामंदिर मां रह्यो ठतो कांहीं पण बोल्या विना पोताना आत्माना निंदा करवा ला ग्यो के अरे पापी आत्मा तुं आजनो दिवस पण नूख सहन करी शक्यो नहिं. एम आत्माने धिक्कारता तेने जोजन करतांज केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. त्यां देवताउयें आवीने केवलज्ञाननो महोत्सव कखो, ते जोइ चार जण

साधु जे कूरगडूने जमती वखतें धिक्कार देता हता तेणें आवो कूरगडूना महिमा जाणीने नमस्कार करी मिथ्या दुःष्कृत देता एवा तें चार रूपकोने पण केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ॥ एम कोपजय करनारने पण मोक्षसुख मळे ठे.

यदि शिवगतिरिष्टा सार्यमेतार्यवत्, ऊयरुपमुपसर्गे
ऽपीप्सिता दुर्गतिश्चेत् ॥ करडकुरडवत्क्रोधमुच्चैर्वि
धेयः, सुरतरुकनकडोर्योमतस्तं नजस्व ॥ १७७ ॥

अर्थः—(यदि के०) जो (सा के०) ते प्रसिद्ध एवी (शिवगतिः के०) मोक्षगति (इष्टा के०) इच्छित होय (तत् के०) तो (आर्यमेतार्यवत् के०) मेलार्थ मुनिनी पेटे (उपसर्गेऽपि के०) उपसर्गमां पण (रूपं के०) रूपने (जय के०) जीत्य, अर्थात् मोक्षनीं इच्छा करतो होय तो मेलार्थनी पेटें रोष जय कर अने जो (दुर्गतिः के०) दुर्गति (इप्सिता चेत् के०) इच्छित होय, तो (करडकुरडवत् के०) करडकुरडनी पेटें (तक्रोधं के०) ते क्रोधने (उच्चैः विधेयः के०) उंची रीते अर्थात् अतिशयपणें करवो, ए वेमांथी हे नव्य जीव ! तुने गमे तेने सेव. एटले (सुरतरुकनकडोः के०) कल्पवृक्ष अने धतुरो ए बेहुना वृक्ष ठे, तेमध्ये (यः के०) जे (मतः के०) मनमां मा नेलो होय, (तं के०) तेने (नजस्व के०) सेव. अर्थात् सुरतरु अने धतु रवृक्ष ए बेहु ठे तेमां तुने गमे तेने सेव्य. कल्पवृक्ष समान रोषविजय जा एवो अने धतुरवृक्ष समान रोषनो अविजय जाणवो ॥ १७७ ॥

आंहिं मेलार्थनी तथा करडकुरडनी कथामां प्रथम मेलार्थमुनीश्वरनी कथा कहे ठे. मेलार्थरुषिनी उपर सुवर्णकारें उपसर्ग कखो, तो पण तेने क्रोध चळ्यो नही अने कुरड महाकुरड नामना बेमुनीश्वरो हता, तेमणे क्रोध कखो तेथी ते बेहुजण दुर्गतिने प्राप्त थया ते कहे ठे. श्रीवत्सा नग रीनेविषे बंधुदत्त नामा श्रेष्ठी रहे ठे, तेनो मित्र यज्ञदत्त ब्राह्मण हतो, ते पण बंधुदत्तना संसर्गथी जैनधर्मी थइ गयो, ते बेहुजणायें गुरुनी वाणी सांजलीने दीक्षा ग्रहण करी. तेमां ब्राह्मणरुषियें तो पोताना ब्राह्मणकुल नो मद करवा मांमयो, साधुउने कहे के शूडना घरनुं जे अन्न तमे ल्योठो ? ते ठीक नथी करता तेमज पारकी निंदा पण करवा लाग्यो पठी ते बेहु मित्र मरीने स्वर्गमां देवता थया, तेमां यज्ञदत्तनो जीव देवगतिथी चवीने रा

जगृहने विषे चांमालकुलमां उत्पन्न थयो, तिहां धनश्रेष्ठीनी स्त्रीने पुत्र न होवाथी ते ज्यारें गर्जवती थइ त्यारे प्रसवती वखतें ते चांमालणी पासेंथी पुत्रलइने पोताने आवेली दीकरी तेने आपी दीधी पढी आ मारो पुत्र ठे एम खोटी वात चलावीने तेनुं पोषण करवा मांमयुं, नगरमां ते वातने को इयें जाणी नही. ते पुत्रनुं नाम मेतार्य एवुं पाडयुं, ज्यारें ते पुत्र युवान थयो त्यारें पितायें तेने आठ कन्याउं सारा घरनी परणावी. देवता प्रयोगें करी श्रेणिकराजानी दीकरी तिलकसुंदरीने पण परण्यो तेनी सार्थें घणां वर्षपर्यंत सुख जोगवीने पढी देवतायें प्रतिबोध करवाथी श्रीवीर पासें दीक्षा ग्रहण करी. एकदा जिह्मने माटे कोइ सुवर्णकारना घर प्रत्यें गया. ते सोनीना घरनेविषे सोनाना यव हता ते कौंचपद्मीयें जह्मण कखा, पढी स्वर्णकार घरथी बाहेर आवी जुवे तो यव दीठा नहिं, त्यारें तेणे जाण्युं, माहारा यवो निश्चें आ साधुयें ग्रहण कखा ठे. एमां संदेह नहिं. पढी कोपायं मान थइ मुनिनें मस्तकें वाधरी वींटी गलापाश दइ मारी नाख्या, मेतार्य रुषि केवल पामी मोह्ये गया क्रोधजयनुं फल सोनीने मळ्युं ॥

हवे कुरड महा कुरडनी कथा कहे ठे. कुणाला नगरीनेविषे खाला नी समीप कुरड अने महाकुरड नामना बेहु रुषियो कायोत्सर्गमां उ जा हता, तेना महिमाथी ते साधुने जलोपसर्ग म थाउं एवा अजिप्राय थी त्यां मेघ वरसतो नथी. ते जोइ गाममा रहेनारा मिथ्यादृष्टि लोको आवी रुषिने कहेवा लाग्या के तमारा बे जणना तपथी गाममां वृष्टि थाती नथी आ अरिष्ट तमारा बे जणथी सर्व लोकोने थाय ठे एम कही कहीने उपसर्ग करवा लाग्या, तेथी ते बेहु मुनिनो कायोत्सर्ग जंग थयो, त्यारे बेहु मुनिने क्रोध उत्पन्न थयो, अने कष्टेंकरी तेणे आ श्लोक कह्यो, ते जेम के, वर्ष मेघ कुणालायां, दिनानि दश पंच च ॥ मुशलप्रमाणधाराजि, रयथा रात्रौ तथा दिवा ॥१॥ एम कह्युं के तुरत मुशल धारायें मेघ वरसवा लाग्यो, जलें करी नगर सर्व पलाली नाख्युं आखा नगरने उपाडीने वरसावें समुद्रमां नाखी दीधुं, अने बेहु रुषि वृष्टिये करी जिंजाइ गया, पढी ते बेहुजण मरीने नरकने प्राप्त थया, ए क्रोध करवाथी तेने कायोत्सर्गनुं फल न मलतां नरक गमन थयुं माटे क्रोध सर्वथा करवो नहिं ॥ १२२ ॥

માની તપઃશ્રુતશમવ્રતધર્મહીનઃ, સ્યાન્નંદિષેણ ઇ
વ પણ્યવધૂપહાસે ॥ કિં તારકઃ કમલનૂવરહર્ષરો
ડપિ, નાકારિ શંચુશિશુના હતસર્વગર્વઃ ॥૧૨૩ ॥

અર્થ:- (માની કે૦) જે અજિમાની મનુષ્ય હોય, તે (તપઃશ્રુતશમ
વ્રતધર્મહીનઃ કે૦) તપ, શાસ્ત્રાધ્યયન, સમતા, વ્રત, અને ધર્મ, તે ચકી
હીન (સ્યાત્ કે૦) યાય છે. કેની પેઠે ? તો કે (પણ્યવધૂપહાસે કે૦)
વેશ્યાયેં કરેલા ઉપહાસને વિષે (નંદિષેણ ઇવ કે૦) નંદિષેણમુનિ જેમ
થયો તેમ, એટલે વેશ્યાયે નંદિષેણમુનિનો ઉપહાસ કહ્યો જે તમે ધર્મલાજ
કહો છો પણ અમારે તો ધનલાજ જોઈયે, આ સાંજલી રૂપિને અજિમાન
આવ્યું જે સારામાં શું ધન આપી શકું એવી શક્તિ નથી ?-એમ વિચારી તૃ
ણાવલાનાં જંજનેકરી બારકોટિ સોનામોરની વૃષ્ટિ કરી. તેથી તપ અને
શાસ્ત્રાધ્યયન, સમતા તથા વ્રત અને ધર્મ તે ચકી ત્રુષ્ટ થયો. આ નંદિષેણ
મુનિ શ્રેણિક રાજાનો પુત્ર હતો, વલી (કમલનૂવરહર્ષરોડપિ કે૦) બ્રહ્માના
વરદાનચકી હર્ષર એવો પણ (તારકઃ કે૦) તારકાસુર દૈત્ય (હતસર્વગર્વઃ
કે૦) હસ્યો છે સર્વગર્વ જેનો એવો (શંચુશિશુના કે૦) શિવપુત્ર જે કાર્તિક
સ્વામી તેણે (ન અકારિ કિં કે૦) શું અજિમાનથી હીન ન કહ્યો ॥૧૨૩ ॥

આ શ્લોકમાં નંદિષેણ તથા કાર્તિક સ્વામિનો દૃષ્ટાંત હોવાથી તેમાં
પ્રથમ નંદિષેણની કથા કહે છે. રાજગૃહી નગરીમાં શ્રીશ્રેણિકરાજાનો પુ
ત્ર નંદિષેણ હતો, તે શ્રીવીરજગવાનની વાણી સાંજલી વૈરાગ્ય પામીને
દીક્ષા લેવા ઉજમાલ થયો તેને જગવાનેં કહ્યું જે હજી તારેં જોગાવલી
કર્મનો ઉદય છે માટે તું હાલ દીક્ષા લેવી રહેવા દે, તો પણ રહ્યો નહી
શૂરપણાયેં કરી તપ તપતાં તેને અનેક પ્રકારની લલ્લિત પ્રાપ્ત થઈ, એમ ક
રતાં બારવરસને અંતે જોગ્ય કર્મનો ઉદય આવ્યો, તેવારેં તે મુનિ વિહાર
કરતાં અજાણ્યાં કોઈ વેશ્યાને ઘેર ગયા, ત્યાં સાધુની રીત પ્રમાણે ધર્મલા
જ દીધો, ત્યારે વેશ્યાયેં કહ્યું કે, આહિં અમારે તો ધનલાજ જોઈયેં ઢિયેં,
એમ મશકરી કરી. તેવારેં મુનિયેં મનમાં વિચાર્યું જે શું મારે ધનની સ્વો
ટ છે, એમ અજિમાન લાવી, ઘાંસની સલી લઈ તેના ઝીણા ઝીણા કટકા
કરીને ઉપર ઉઠાવ્યા, અને કહેવા લાગ્યો જે આથી ધનવૃષ્ટિ થાઉં, એવું બો

લતાંજ તપના પ્રજાવથી જેને સર્વ લલ્લિ પ્રાપ્ત થઈ છે એવા રૂષિનાં વાક્ય થી આકાશમાંથી બારકોટી સુવર્ણની વૃષ્ટિ થઈ, વેશ્યાના ઘરના આંગણ માં સોનામોરોનો મોહોટો ઢગલો થઈ ગયો, પઠી મુનિ જ્યારેં ચાલ્યા, ત્યારેં તે વેશ્યાયેં તેનો ઢેડો પકડી લીધો, અને પોતાનું દ્રવ્ય જે વૃષ્ટિથી આવ્યું હતું તે, મોહ ઉત્પન્ન થવાથી વેશ્યાને ઘેર રહીનેં ત્યાં નોગવ્યું, પ્રતિદિન દશ પુરુષને પ્રતિબોધ કરીને પઠી નોજન કરે એમ બારવરસ ત્યાં રહીને ઉદય આવેલાં નોગ્ય કર્મ નોગવીને બારવર્ષને અંતે નવજળને પ્રતિબોધ્યા અને દશમો પુરુષ કોઈ ન આવ્યો તેવારેં અંતે વેશ્યાયેં હાસ્યથી કહ્યું કે આજે દશમા તમેંજ થાઉં એવાં વેશ્યાનાં વચનથી પ્રતિબોધ પામીને ફરીને પાઠી પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરી, મોઢેં ગયા,

હવે કાર્તિકસ્વામીની કથા કહે છે. પૂર્વે પૃથ્વીનેંવિષે પ્રચંદ એવા પોતાના હાથેકરી અસ્વંદ વૈરિમંદલ જેણે જીત્યું છે એવો અને સર્વ કજાથી પૂર્ણ તથા બ્રહ્માની કરેલી સૃષ્ટિમાંહેલા કોઈથી જીતાય નહિ એવો તારક નામનો દૈત્ય હતો, તે પાપિયેં અનેક તીર્થોનો તથા દેવની પ્રતિમાનો વિધ્વંસ કરી નાખ્યો, તથા ઘણા લોકો અને ઘણા ગામનો નાશ કહ્યો એ પ્રકારે જ્યારેં મોહોટો ઉપદ્રવ થયો, ત્યારેં સર્વ દેવતાઉં એકઠા થઈને ધ્યાનમાં બેઠેલા શંકર દેવ પાસેં ગયા, ત્યાં તારકાસુરનો સર્વ જીલમ શિવજીની પાસે નિવેદન કહ્યો, શિવજીયેં કહ્યું બધું સારું થશે, તમો ચિંતા કરશો નહિં યોડા વચ્ચેમાં તમારા ડુઃખનો પાર આવશે આમ કહી, દેવોને વિસર્જન કહ્યા પઠી હેમાચલ પર્વતનેવિષે શિવજીયેં પાર્વતી સાથેં મહામૈથુન કહ્યું, તેથી કાર્તિકસ્વામી નામા પુત્ર ઉત્પન્ન થયો, તે જન્મથી બ્રહ્મચારી રહ્યો તેણે તારક દૈત્યને માણ્યો અને સર્વ દેવતાઉંનું ડુઃખ નિવૃત્ત કહ્યું, માટે માનનો ત્યાગ કરવો.

स्वस्यापरस्य च बलान्यविचिंत्यमानः, शक्रान्यमित्रचम
रेंजवदापदे स्यात् ॥ शुक्रः कदाचिदिह चेत्तनुते प्रकाश, ले
शं ततः स्थगयतीं डमहो महत्किं ॥ १७४ ॥ मानप्रक्रमः ॥

અર્થ:- (સ્વસ્ય કે०) પોતાના (ચ કે०) વલી (અપરસ્ય કે०) પરનાં (બલાનિ કે०) શક્ત્યાદિકને (અવિચિંત્યમાનઃ કે०) ન ચિંતન કરતો એવો ઠતો અનિમાન કરી મહાબલવાનની સાથે વૈર કરે, તો તે ડુઃખને

माटे थाय ठे, केनी पेठें तो के (शक्राऽन्यमित्रचमरेंडवत् के०) सौधर्म सुरेंडनी पासें गयेला एवा चमरेंडनी पेठे (आपदे के०) आपदने माटे (स्यात् के०) होय. जुवो (शुक्रः के०) शुक्रनुं, तारो, (इह के०) आहिं (कदा चित् के०) क्यारेंक (प्रकाशलेशं के०) लेशमात्र प्रकाशने (तनुतेचेत् के०) विस्तारे ठे खरो परंतु (ततः के०) तेथी (किं के०) गुं (महत् के०) मो होटा एवा (इंडमहः के०) चंडमाना तेजने (स्थगयति के०) ढांकी शके ठे? ना ढांकी शकतो नथी. अर्थात् महोटा साथे अजिमान करवुं नहिं.

आहिं चमरेंडनी कथा कहे ठे. गजपुरमां पूरण नामें तपस्वी बहु वर्ष पर्यंत दुस्तर तप करतो हतो, तेना महिमायें करीने मरण पामी पाताल मां चमरचंचा राज्यधानीनेविषे नवीन चमरेंडपणे उपन्यो, तेणे एक दि वस अवधिज्ञानेंकरी पोताना मस्तकं उपर सौधमेंडनुं सिंहासन जोयुं, ते थी तेने प्रबल कोप उपन्यो तेवारे शकेंड साथे लडवा चाव्यो, तेने परिकर देवें वाव्यो, तो पण मिथ्याजिमानना वशयकी स्वर्गमां गयो, त्यांजइ देवो मांहे महाकोलाहल कव्यो, इंइं अवधिज्ञान प्रयुंजी चमरेंडने आव्यो जाणी तेनी उपर पोतानुं वज्र मूक्युं ते वज्रने जोइने नय पामतो थको ते च मरेंड चमरनुं रूप विकूर्वीने श्रीवीरजगवान काउसगगे रह्या हता तेना प गनी नीचें पेसी गयो, वज्र पण जगवानने प्रदक्षिणा करीने पाबुं देवेंडना हाथमां आवी रहुं, पठी परस्पर शकेंडें तथा चमरेंडें मिथ्या दुःकृत दीधुं अने क्लेश मव्यो, आमां पातालवासी देवो उपरला स्वर्गमां जाय नहिं अने चमरेंड गयो माटे ए अठेरुं थयुं ॥ इति मानप्रक्रमः ॥ १२४ ॥

माया दुर्गतये परत्र विपदे चास्मिन् नवे संजवेत्, श्री
वीरेण सुरोऽपि कैतवसखा कुब्जीकृतोमुष्ठिना ॥ किं कर्ण
स्य न निष्फला युधि कला विप्रह्वलात्ताऽनवत्, किं श्री
शोनजगाम वामनतनुर्देन्यं बलेर्बधनम् ॥ १२५ ॥

अर्थः—(माया के०) माया ठे ते (अस्मिन् के०) आ (नवे के०) नवने विषे (दुर्गतये के०) दुर्गतिने माटे (संजवेत् के०) संजवे, (च के०) तथा (परत्र के०) परलोकने विषे (विपदे के०) विपत्तिने माटे थाय ठे, जुवो (श्रीवीरेण के०) श्रीवीरजगवाने (कैतवसखा के०) कपटथी थये

लो सखा एवो (सुरःअपि के०) देव पण (मुष्टिना के०) मुठियें करी (कु
 ज्जीकृतः के०) कुज करी नाख्यो. वली (कर्णस्य के०) कर्णराजानी (वि
 प्रब्रजान्ता के०) ब्राह्मणनो वेश लइने ठज करवाथी लीधेली (युधि कजा
 के०) परशुरामनी पासेथी शीखेली युद्ध कजा (किं के०) शुं (निष्फला
 के०) निष्फल (नअजवत् के०) न यइ ना यइज. अने (वामनतनुः के०)
 वामनरूप धारण करनारा एवा (श्रीशः के०) लक्ष्मीपति जे विष्णु ते, (बल्लेः
 के०) बलिराजाना (बंधनं के०) बंधनने अने (दैन्यं के०) दीनपणाने एटले
 निह्वावृत्तिने (किं के०) शुं (न जगाम के०) न पामता हवा ॥ १२५ ॥

आ श्लोकमां वीर जगवाननो तथा कर्णराजानो तथा विष्णुनो दृष्टांत
 होवाथी प्रथम वीरजगवाननी कथा कहे ठे. एक दिवस सौधर्मना अधिपति
 यें श्रीवीरकुमारना पराक्रमनुं आधिक्य वर्णव्युं, ते सांजलीने कोइक देव हतो
 ते इइना वचनने न सहन करतो ठतो मायायें करी बालकनुं रूप विकुर्वी
 ने ठोकरानी साथे क्रीडा करवा माटे आव्यो, तेमां एवी सरत करी के
 जे कोइ हारे, तो ते हारेलो जीतेलाने पोतानी पीठपर उचकीने अमुक
 स्थान पर्यंत लइ जाय. एम करवाथी श्रीवीरथी देवता हाखो तेवारें ते वां
 को यइने बे हाथ तथा बेहु पग जौंय उपर राखीने रह्यो श्रीवीरजगवान्
 तेनी पीठपर चडती वेलाज ते देव सात ताड जेटलुं उंचुं रूप विकूर्वीने
 उंचो थयो तेने श्रीवीरजगवाने एक मुष्टि मारीने कुबडो करी दीधो, ते व
 खत श्रीवीरजगवाननुं नाम महावीर पाड्युं.

हवे कर्णनी कथा कहे ठे. एक दिवस कर्णराजा कपटथी ब्राह्मणनुं रूप
 लइने परशुराम पासें युद्धविद्या शिखवा गयो कारण के परशुराम एक मा
 त्र ब्राह्मण शिवाय बीजा कोइने शिखवता नहिं हता. पढी एक दिवस पर
 शुराम कर्णराजाना उत्संगमां मस्तक मूकी सुइ गया, तेटलामां एक सर्प
 आव्यो ते कर्णनी जंघामां करज्यो तो पण जंघा उंची करी नहिं अने लोइनी
 नीक चाली त्यारें परशुराम जाग्या अने पूठ्युं के ए आहिं रुधिर क्यांथी
 चाड्युं. त्यारे कर्णराजायें सर्व वृत्तांत परशुरामने कहुं ते सांजली परशु
 रामें जाण्युं जे आ कांही ब्राह्मण नथी परंतु कृत्रियज ठे कारण के कृत्रिय
 विना एटलुं सहनशीलपणुं ब्राह्मणनुं होय नहिं के जेने सर्पदंश थवाथी
 लोइ चाड्युं परंतु जरा पण मनमां जय आय्युं नहिं माटे जरूर आ कृत्रि

यज ठे. एम जाणीने क्रोधायमान थइ शाप आप्यो के तुं कृत्रिय ठतां कपटथी ब्राह्मणनो वेश लइने विद्या शिख्यो तो जा तारी शिखेली विद्या सर्व व्यर्थ थारो ? पठी ते कर्णराजाने तेमज थयुं ॥

हवे श्रीपति विष्णुनी कथा कहे ठे. बलीराजा करीने दैत्यपति महा दानशूर राजा हतो ते जे याचना करवा आवे तेने जे मागे ते आपे, एवो हतो, एक दिवस कपटथी विष्णुयें वामनरूप धारण करी बलि पासें जइ त्रण मगलां पृथ्वीनी याचना करी, त्यारें सत्यवादी दानशूर एवा बलिरा जायें ते आपवुं कबूल कहुं पठी तुरत विष्णुयें बे पगलायें करी आखी पृथ्वी उद्धंघन करीने फरीथी श्रीहरियें कहुं के त्रीजा पगलामां गुं लहुं ? त्यारें बलिराजा बोव्यो के माहरी पीठपर त्रीजो पग मूको, तेवारें त्रीजा पगलायें करी हरियें बलिराजाने पातालमां चांप्यो, पठी विष्णुयें प्रसन्न थइने कहुं जे हे बलि ! तुं घणोज सत्यवादी ठो माटे कांही मारी पासें माग्य, त्यारे बलिराजा बोव्यो के मारा दरवाजामां द्वारपाल थइने तमो रहो, ते वात हरियें कबूल करी एम कपटरहित काम करवाथी बलिराजा सुखी थयो.

सर्वेऽप्येते कषायाः सदृशबलनृतः किंतु तीव्रैव माया,

जित्वा याऽऽपाढनूतिं नटमिव नटयामास गौरीव रुद्धम् ॥

स्त्रीत्वं स्त्रीलिंगजावादिव नृषु न ददौ मद्भिमुख्येषु या किं,

सत्यं छुर्दीतदैत्यं कपटसुरमणीरूपविष्णुर्जघान ॥ १७६ ॥

अर्थः—(एते के०) ए (सर्वे कषायाः अपि के०) चारे कषाय पण (सदृशबलनृतः के०) समान बलवाला ठे, (किंतु के०) तो पण तेमां (तीव्रैव के०) तीव्र एवी (माया के०) माया ठे. (या के०) जे माया (आपाढनूतिं के०) आपाढनूति मुनिने (जित्वा के०) जित्तीने (गौरी के०) पार्वतीपोतानी आगल (रुद्धं के०) रुद्धने जेम नचावती हती, तेम (नटमिव के०) नटनी पेरें (नटयामास के०) नचावती हवी. त्यां कवि उत्प्रेक्षा करे ठे, के (स्त्रीलिंगजावात् के०) स्त्रीलिंगना जावथकी (नृषु के०) पुरुषोने विषे (स्त्रीत्वं के०) स्त्रीपणुं करवाने (इव के०) जाणे इहती होय नहिं ? जुवो ते उत्प्रेक्षा सत्य ठे ते जेम के (मद्भिमुख्येषु के०) मद्भिना थ तीर्थकर प्रमुखने विषे (या के०) जे माया स्त्रीपणाने (किं के०) गुं

(न ददौ के०) न देतीहवी ना देतीहवी वली (सत्यं के०) सत्यवात ठे जुवो (कपटसुरमणीरूपविष्णुः के०) कपटें करी रमणीय स्त्रीनुं रूप ले नारा विष्णु, (दुर्दांतदैत्यं के०) दुर्दांतनाम दैत्यने (जघान के०) मारता हवा, अर्थात् ज्यारें विष्णुयें कपटथी रमणिय स्त्रीनुं रूप ग्रहण कखुं, त्यारे दुर्दांत दैत्यनो नाश थयो ॥ १२६ ॥

हवे आ श्लोकमां आषाढजूतिनो, मल्लीनाथनो, महेशनो तथा विष्णु नो, ए चार दृष्टांत होवार्थी प्रथम आषाढजूति मुनिनि कथा कहे ठे. एक गह्वमां आषाढजूतिनामा साधु नानाप्रकारनी लब्धिनुं पात्र हता, ते पुरुषमां शिरोमणि एवा कोइनटने घेर जिह्मामाटे गया, ते नटनी एवी रीत ठे के जे कोइ नवो जिह्मक आवे ठे, तेने एक लाडु आपे ठे, तेथी तेणे आषाढजूतिने एकलाडु आप्यो, पढी मुनि पात्रो वली चिंतवे ठे, के आ लाडु तो मारा गुरुनेज पूर्ण आशे, एम समजीने लब्धियें करी बीजुं रूप करीने वली याचना करवा गया, त्यारे बीजो मोदक मळ्यो, आ प्रमाणे वली कपट करी ते त्रीजुं वृक्ष साधुनुं रूप कखुं ते उपर बारीमां उजेला नटें जोयुं त्यारे नटें जाणुं जे आ नानाप्रकारनां रूप करवां आ मुनिने आवडे ठे, माटे जो आपणीपासें ए होयतो आपणो नटनो धंधो सारो चाले, अने इव्य घणुंज मळे, पढी घरमां आवीने पोताना घरना माणसोने कखुं के आ साधुने तमे लाडु आपशो नहिं अने पोतानी दीकरीने कखुं के ए साधु आहिं आवे के तुरत तेने हाव, जाव, कटाहें करी संयमथी चरु करवो. ते वात कन्यायें कबूल करी, पढी ते साधु ज्यारें वोहोरवा आव्यो, त्यारें तेने हावजाव कटाहें करी कन्यायें फसावी दीधो तेथी ते मुनियें चारित्र ठो डीने गृहस्थाश्रम अंगीकार कखो. अने नटनी साथें रह्यो, ते नटने आ षाढजूतियें कखुं के जो तारे घेर मांस, मदिरा जोवामां आवशे, तो हुं र हीश नहिं. ते नटे कबूल करी पढी तेना सहायथी अनेक प्रकारना नाटक करी थोडा दाहाडामां ते नटें घणुंज इव्य उपार्जन कखुं, एकदिवस पोतानी स्त्रीने मद्यें करी मदोन्मत्त जोइने उत्पन्न थयो ठे वैराग्य जेने एवो ठतो जरत राजानुं नाटक करतां करतां तेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं.

हवे बीजी मल्लीनाथनी कथा कहे ठे. ज्यारें मल्लीनाथें पूर्वजवमां दीक्षाग्रहण करी, त्यारे पोताना ठ मित्रोने कहेवा लाग्या के माहरी साथें

सर्वेयें समान तप करवुं पण कोयें वधारे उबुं करवुं नहिं ते सद्गुणें कबू ल कछुं परंतु मछिनाथनो जीव कपट करी ज्यारें मासकूपण व्रतनुं पा रणुं आवे त्यारे बीजा मित्रोने कहे, माहारा पेटमां दुःखे ठे माटे हुं सर्व था पारणुं करीश नहीं. एम कही वली बीजा मासकूपण व्रतनो आरंज करे, एम पारणो पारणो कपटथी बीजा ठ साधु थकी अधिक तप करतां तेणें तीर्थकर नामकर्म उपार्जन कछुं, परंतु कपटे तप करवाथी मछिनाथना नवमां तेमने स्त्रीपणुं प्राप्त थयुं, त्यां तीर्थकर थया तो पण स्त्रीपणुं तेमने हतुं, पाणिग्रहणने अर्थे आवेला पोताना पूर्वजवना ठ मित्र जे राजाउ थ या हता तेमने अशुचियें जरेली शालिजंजिका एटले मूर्तिमां जरेला अन्नना दर्शनथी प्रतिबोध पमाड्या एम श्रीमछिनाथने कपटे करी स्त्रीपणुं प्राप्त थयुं॥

हवे महेशनी कथा कहे ठे. एकंदिवस महादेवजी पोतानी स्त्री गंगा अने पार्वतीनी पासें कहेवा लाग्या के हुं संसारमार्गथी उद्विग्न थइ गये लो बुं. माटे हवेशी माहारे तमारी बेहुनी साथे कांइ काम नथी. हुं तो हवे तपज करीश. एम कहीने शंकर कैलास प्रत्यें गया, त्यां ते पर्वत नी गुफामां पद्मासन वालीने ध्यानमां बेठा, पार्वतीयें जाण्युं जे शिवजी तपस्यामां बेठा ठे पण ते संसार उद्विग्न हुं बुं एम कही गया ठे, माटे तेना तपनो हुं जंग करूं. एम धारीने पोतें जिलडीनो वेश धरीने त्यां जइ शंकर पासें रहीने नाना प्रकारना हावजाव कटाक करवा मांमया, तेवारे ध्यान मूकीने शिवजी ते जिलडीनी प्रार्थना करवा लाग्या के हे जइ ! तुं माहारी स्त्री था. त्यारे जिलडी बोली के माहरो स्वामी तो जिल ठे ते प ठवाडे चाव्यो आवे ठे. माटे जो तेम हुं करूं तो ते जिल, मने अने तम ने बेहुने शिक्षा आपे, त्यारें शिवजी कहेवा लाग्या के हे सुंदरि ! में त्रिपु रासुर जेवा लहू दैत्योने मारी नाख्या तो ताहरो स्वामी बीचारो शी गणतीमां ठे ? त्यारें जिलडी कहे ठे, जो एम होय तो तमो माहारी पा सें नृत्य करो तो हुं तमारी स्त्री थाउं त्यारें ते जिलडीने वश पडेला महा देवें नृत्य करवा मांमयुं ते जोइ पार्वतीने हास्य आव्युं त्यारें शिवजी स मजी गया के आ तो पार्वती ठे एम जाणीने लज्जित थइ मनमां खेद पा म्या जे अरे ! आ शुं थयुं ! हुं कहेतो हतो के हुं संसारथी विरक्त बुं अ ने मने कपटें करी एणे ठव्यो तेथी हुं परवश थइ गयो एम समजी ल

ज्ञा पाम्या. एम मायाथी शंकर पण उगाया माटे मायानो त्याग करवो.

हवे दुर्दांतदैत्यने विष्णुयें स्त्रीपणायें करी मोह कखो तेनी कथा कहे ठे. दुर्दांत दैत्य हतो तेणे ब्रह्मानुं आराधन कखुं, तेनी घणी नक्तियें ब्रह्मा सं तुष्ट थया, अने ब्रह्मायें कखुं के तुं वरदान मान्य. त्यारे दैत्यें कखुं के मने अजेय करो. तेने ब्रह्मायें कखुं के जेने माथे तुं हाथ मूकीश ते नस्मीनूत थइ जाओ तेवा वरदानथी प्रसन्न थयेलो एवो ते दैत्य जगतमां अन्याय करवाने तत्पर थयो, एक दिवस तेणे पार्वतीना ग्रहण माटे शिवजीनी प्रार्थना करी के मने तमारी स्त्री पार्वती आपो तेने शंकरें ना पाडी त्यारें ते शिवजीना मस्तक उपर हाथ मूकवा तैयार थयो तेजोइ शिवजी त्यां थी नाशिने विष्णुनी पासें आव्या, अने कहेवा लाग्या के हे प्रभु ! माहरी रक्षा करो तेने विष्णुयें कखुं के तमे स्वस्थ थाउं नय राखोमां हुं तेने शिक्षा आपुं हुं. पढी विष्णु पोते पार्वतीनुं स्वरूप लइने दैत्यनी सन्मुख गया, दैत्य बोव्यो के तुं मारी जार्या ठो मने तुं सुखी कर. त्यारे उमानुं रूप धारण करनारा विष्णु कहेवा लाग्या के माहरी पासें तहारा माथा उपर हाथ मूकी तुं नृत्य कर. तो हुं ताहरी स्त्री थाउं त्यारे ते माथा उ पर हाथ मूकीने नृत्य करवा लाग्यो तेने श्रीकृष्णे कखुं के तुं नस्म था तेथी तरत ते दैत्य नस्मीनूत थइ मरण पाम्यो ॥ १२६ ॥

लोनी तृप्यति नो धनैरपि धनैरिच्छन्नवं स्वं नवा, दप्या
द्यः पितृकल्पितानुजपदं किंवार्पन्निर्नाब्धित् ॥ अश्रां
तं सरितां शतैरपि नृतः किं वांबुधिः पूर्यते, किंवा शाम्य
ति काष्ठकोटिजिरपि ज्वालाकरालोऽनलः ॥ १२७ ॥

अर्थः—(लोनी के०) लोनी प्राणी (धनैरपि के०) घणा एवा पण (धनैः के०) धनें करी (नो तृप्यति के०) तृप्ति पामतो न ते केवो लोनी ठे ? तो के (नवादपि के०) नवा एवा इव्य आववाथी पण वली (नवं स्वं के०) नवा धननी (इच्छन् के०) इच्छा करतो एवो ठे. जुवो (आद्यः के०) आद्य (आर्षन्निः के०) रूपनदेवजीनो पुत्र नरतचक्रवर्ती, (पितृकल्पितानुजपदं के०) पोताना पितायें आपेला एवा पोताना न्हाना जा इउनां पदने (किंवा के०) शुं (नाब्धित् के०) नहिं ढिनवी लेतो हवो ?

ते वात घटे ठे जुवो (अश्रांतं के०) निरंतर (सरितां शतैः के०) नदिउ ना सेंकडाउयें करी (नृतःअपि के०) पूरायो ठतो पण (अंबुधिः के०) समुद्र (किं के०) शुं (पूर्यते के०) पूराय ठे ? ना पूरातो नथी. वली (काष्ठकोटिनिरपि के०) करोडो काष्ठोयें करीने पण (ज्वालाकरालः के०) ज्वालाए विकराल एवो (अनलः के०) अग्नि जे ठे, ते (किंवा के०) शुं (शाम्यति के०) शांत थाय ठे. ना शांत थातो नथीज ॥ १२७ ॥

आहिं नरतचक्रवर्त्तिनी कथा कहे ठे. विनितापुरीने विपे नरतचक्रवर्त्ति राजा राज्य करता हता, अनुक्रमें ठये खंम तेणे स्वहस्तगत कल्या, पढी पोताना अछाणुं नाना जाइउने बोलाववा माटे दूतोने मोकल्या, दूतोयें जइने कुरुप्रमुख जाइयोने कहुं के हे राजकुमारो ! षट्खंमने साधनारा एवा तमारा जाइ नरतजी चक्रवर्त्तीने तमे प्रणाम करो के जेथी तमारा सर्वनो विनय थयो गणाय ? कारण के वृद्ध जाइ ते पिता समान तथा गुरु समान मानवा योग्य ठे. माटे तमो नरतचक्रवर्त्तीनो विनयादि कर शो तो तमोने देश, ग्राम, नगरना राज्यनो लाज थजें ? अने जो तेम न हिं करो तो तमारुं राज मूलथकी लइ लेजे ते सांजजीने पढी अछाणुं जा इउ एकठा थइने अन्योन्य कहेवा लाग्या के आपणुं नरतराजापासैं शुं चालजे ? एतो आपणी साथे युद्ध करी पराजय पमाडीने आपणुं स वेंनुं राज्य ग्रहण करजे ? माटे आपणे श्रीरुषनदेवजीनी पासैं जइने आ वात निवेदन करीयें अने जेम ते कहे, तेम करीयें ? आ प्रमाणें सर्वे जाइउ विचार करीने श्रीरुषनदेवजी पासैं गया, तेमनी प्रदक्षिणा करी नमन करीने बेठा अने नरतजीनुं वृत्तांत जे दूतद्वारायें बन्युं ते सर्व कहुं ते वखत रुषनदेवजी देशना देता हता, तेमां आ गाथा कहेता हता जे “ सुलहा सुरलोअ सिरि, एगहत्तावि मेशणी सुलहा ॥ डलहा पुणसंसारे, जिणंदवर देसिउ धम्मो ॥ १ ॥ आवी उपदेश गाथा सांजजीने तेमने बोध थयो, तेथी सर्वे जाइउयें राज्य ठोडीने प्रचुनी पासैं दीक्षा ग्रहण करी. पढी ते अछाणुं जाइउनुं राज्य नरतचक्रवर्त्ती ग्रहण करता हवा ॥ १२७ ॥

चित्तावन्यां जनानां कपिलसमधियां वित्तलेशाप्तमूलः,
प्रत्याशावारिसिक्तोधनिविविधधनप्रार्थनाजोगवद्गुः ॥

नूपेंडत्वादिसंपन्मतिकुसुमततिर्जोगचिंताफलर्हि, लोचो

वृत्त्या श्रवंत्या व्रजतु कलितरुर्वसुरप्यार्तिहेतुः ॥ १२७ ॥

इति लोचप्रक्रमः ॥ इति कर्पूरप्रकरग्रंथः समाप्तोयम् ॥

अर्थः—(लोचः के०) लोचरूप (कलितरुः के०) नयंकर वृद्ध, ते (वृत्त्या के०) संतोषरूप (श्रवंत्या के०) नदीयें करी (व्रजतु के०) तणाइ जाउ एटले जेम नदीना जोरथी वृद्ध तणाइ जाय तेम आ लोचरूप वृद्ध पण संतोष नदीथी तणाइ जाउ. हवे ते लोचरूप वृद्ध केवो ठे ! तो के (कपिलस मधियां के०) कपिल ब्राह्मण समान बुद्धिवाला (जनानां के०) जनोनी (चिन्तावन्यां के०) चित्तरूप अवननीने विषे (वित्तलेशाप्तमूलः के०) प्राप्त ठे वित्तना लेशरूप मूल जेनां एवो ठे तथा (प्रत्याशावारिसिक्तः के०) आशा अने प्रत्याशा ते रूप जे जल तेणें करी सिंचायेलो एवो ठे. तथा (धनिविविधधनप्रार्थनानाजोगवल्गुः के०) अनेक धनवाननी विविध प्रकारनी प्रार्थनानो जे विस्तार, तेणें करी मनोहर अने वली (नूपेंडत्वादिसंपन्मतिकुसुमततिः के०) मोहोटा मोहोटा राजादिकनी जे संपत्ति तेने विषे मतिरूप ठे कुसुमनो विस्तार जेमां एवो ठे. वली (जोगचिंताफलर्हिः के०) जोगनी जे चिंता ते रूप जे फल तेनी ठे संपत्ति जेने विषे एवो ठे. माटे कवि कहे ठे संतोष नदीयें करी लोचवृद्ध तणाइ जाउ. एवी इह्हा सर्वे जन राखो ॥

आहिं कपिलब्राह्मणनी कथा कहे ठे. चंपापुरीने विषे कपिलदेव नामा ब्राह्मण रहेतो हतो, ते जाग्ययोगथी दासीमां आसक्त थयो, तेथी थोडे थोडे ते निर्द्वय थइ गयो. एक दिवस ते दासीयें तेने अर्द्धरात्रियें राजा पासें बे मासा सुवर्ण लेवा माटे मोकव्यो, त्यां तेने राजाना माणसोयें पकडी बांधी ने राजानी पासें आण्यो. राजायें तेना आकारथी जाण्युं जे आ चोर नथी, राजायें पूछ्युं के अरे तुं कोण ठो ? त्यारें ते ब्राह्मण बोव्यो के एक दासी मारी राखेली स्त्री ठे तेणे मने मोकव्यो ठे आ खरी वात सांजलवाथी राजा संतुष्ट थइ कहेवा लाग्यो के जे तारे इह्हा होय ते माग्य. त्यारे ब्राह्मणे कय्युं के हुं तमारा अशोक वनमां जइ एकांतमां थोडी वार विचार करीने पढी मागीश ? राजायें तेमकबूल कय्युं पढी ते त्यां वनमां जइ विचारवा लाग्य के हुं ते गुं मागुं सो मागुं ? के सहस्र मागुं ? के लक्ष मागुं ? के करोड

माणुं ? के दश करोड माणुं ? एम आशानो तो कांइ अंत आवतोज नथी. माटे आ लोनने धिक्कार हजो जेनो हजी सुधी अंतज आवतो नथी. हुं तो मात्र वे मासा सोनुं लेवा आव्यो हतो पण राजायें कहुं जे माग्य ते आपुं पण मने कोट्यावधि धनथी पण तृप्ति यती नथी कहुं ठे के “ जहा लाहो तहा लोहो, लाहा लोहो पवड्डइ ॥ दो मास कणय कळं, कोडिएविन निष्ठियं ॥ ” एम चिंतवन करतां ते ब्राह्मणने वैराग्य उत्पन्न थयो, -त्यारें तेणें आलोचनाने स्थानकें केश लोचन करी नाखुं. पढी प्रव्रज्याग्रहण करीने मार्गमां पांचशें चोरने तेणे प्रतिबोध पमाज्या, माटे लोन विस्तार करवो नहिं लोन ठे ते पापनुं मूल ठे ॥ १२८ ॥ इति कर्पूरप्रकरांतर्गताः सर्वाः कथाः समाप्ताः ॥ समाप्तोऽयं ग्रंथः ॥

॥ सप्तपंचाशदधिक शतसंख्यासमन्वितः ॥ कथामहोदधिग्रंथो हृद्यपदैर्विनिर्ममे ॥ १ ॥ अर्थः—एकसो सतावन कथाउना महासागर रूप आ ग्रंथ मनोहर पद्योयेंकरी युक्त रचायेलो ठे ॥ अस्मिन् ग्रंथे सहस्रे द्वे, द्वे शते षष्ठिसंयुते ॥ अनुष्टुपां सर्वसंख्या, प्रत्यक्षरनिरीक्षणात् ॥ २ ॥ प्रत्येक अक्षरनी गणना करतां सर्व मलीने आ ग्रंथनी अंदर बे हजार बसोने साठ अनुष्टुप् श्लोकनी संख्याठे ए संख्या अवचुरीकारें लखी ठे ॥ २ ॥

॥ वर्षे वाद्वर्षबरशरसुधारश्मिसंख्ये बभूव, श्रीमान् ग्रंथः सकलसुमनश्चित्तहर्षप्रदायी ॥ यावत्क्रीडां गगनकमले राजहंसौ विशाले, तन्वानौ स्तस्तिमिरनिडुरौ तावदेषोऽपि जीयात् ॥ १५०४ ॥ नी शालमां सघला विद्वानोना चित्तने विषे हर्षनुं अर्पण करनार आ श्रेष्ठ ग्रंथ निर्माण थयेलोठे माटे ज्यांसुधी विशाल एवा आकाशरूप कमलनेविषे विहार करता अंधाराने जेदनार राजहंस सरखा एवा सूर्य चंड ठे त्यांसुधी आग्रंथ जगतनेविषे जय पामतो रहो ?

त्रैविद्योपनिषद्विलासवसतेश्चातुर्यलक्ष्मीपतेः, श्रीसूरीश्वररत्नशेखरगुरोः प्रामाणिकस्य प्रजोः ॥ शिष्यः पंडितसोमचंडउरुधीर्माधुर्यधुर्योव्यधात्, कर्पूरप्रकरादिकाव्यकथिता एताः कथाः सत्प्रथाः ॥ ३ ॥ अर्थः—त्रैविद्य अने उपनिषद्ना विलास करवाना मंदिर रूप तथा चातुरीरूप लक्ष्मीना स्वामी अर्थात् चातुरीरूप संपत्तिना पति तथा प्रामाणिक अने समर्थ श्रीसूरीश्वर रत्नशेखरनामना जे गुरु तेमना शिष्य पंडित सोमचंड के जे अतिउदारबुद्धिवाला. माधुर्यवाली सुंदर कविताना रचनारनेविषे मुख्य ठे तेमणे आ सुं

दर रचनावाली, अतिप्रसिद्ध कर्पूर प्रकरनामे महाकाव्यनी कथाउ कही.
॥ इति श्रीबालावबोधसहितः कर्पूरप्रकरणं संपूर्णः ॥

॥ अथ कर्पूरप्रकर अवचूरिकृत तपउपक्रमः ॥

॥ प्रतिदिनमपि दानं पुण्यसंपन्निदानं, पुनरधिकफलं स्यात्पारणाहोत्तराहे
॥ दिशति जलनृदन्नं कृत्तिकादौ सुवृष्टः, पुनरमलमनर्घ्यं मौक्तिकं स्वातियो
जे ॥ १ ॥ अर्थः—प्रतिदिन जे दान आपवुं ते पण पुण्यरूप संपत्तिनुं
आदिकारण ठे वली तैज दान, जो पारणाने दिवसें तथा उत्तर पारणाने
दिवसें देवाय तो अधिक फलने आपनार थाय ठे. कृत्तिकाना आरंजमां
सारी रीतें वर्षेलो वरसाद धान्यनी उत्पत्ति सारी करे ठे. वली ते वरसाद
जो स्वातिनेविषे वरस्यो होय तो निर्मल एवा अमूल्य मोतिने उत्पन्न
करे ठे. ॥ १ ॥ जितनवदकषायः पाक्षिकादेर्दिनोऽग्न्यो, वितरणकरणैः प्रा
क्पश्चिमावप्युदारौ ॥ विहितचुदनमुक्तिं पार्वणश्रृङ्गक, स्तदितरशशिनौ किं
नो मुहूर्त्ताप्रकाशौ ॥ २ ॥ अर्थः—संसारने वधारनारा चार कषाय तेने
जीतनारो एवो पाक्षिकनो (पांखीनो) आगलो दिवस ठे तेमज दान वि
गेरेना आपवाथी पांखीनो पहेलो ठेलो बने दिवस उदार उत्कृष्ट फलदा
यक गणाय ठे. ते जेम के सघला चुवनने जेणे हर्ष आपेलो ठे एवो एक
पुनमनो चंडमा नथी शुं ? ना ठेज. ते शिवायना बीजा दिवसना चंड ते,
मात्र बे चार घडी प्रकाश अने अप्रकाश करनारा नथी शुं ? ना तेवाज ठे. अ
र्थात् सर्व दिवसो करतां पांखीनो दिवस ते दान विगेरे कर्मनो अति फलदाय
क ठे बीजा सर्व दिवस सामान्य फलदायक ठे. वली पारणानेविषे कहे ठे.
॥ शुद्धं तपः केवलमप्युदारं, सोद्यापनस्यास्य पुनः स्तुमः किं ॥ हृद्यं पयोधे
नुगुणेन तनु, झाकासिताहोदयुतं सुधैव ॥ ३ ॥ अर्थः—केवल शुद्ध
तप ठे ते पण अति श्रेष्ठज ठे तेमां वली ज्यारे ते तप उद्यापन सहित होय
तो तेमां शुंज कहेवुं. अर्थात् तेनां वली शुं वखाण करवां ? जेम के जे
गायनुं डुध गायना गुणथीज मधुर ठे, परंतु तेमां वली झाख अने साक
रनो चुको नाख्यो होय त्यारे मधुर अमृत जेवुं थाय तेमां शुंज कहेवुं ॥ ३ ॥
वृहोयथा दोहदपूरणेन, कायोयथा सडसजोजनेन ॥ विशेषशोनां लजते
यथोक्त, सोद्यापनेनैव तथा तपोऽपि ॥ ४ ॥ इति उद्यापनप्रक्रमः ॥
अर्थः—जेम खातर विगेरेनी पूरणी करवाथी वृद्ध, विशेष शोचाने पामे

હે. જેમ શરીર, સારા રસવાલા સુંદર પદાર્થોના ઝોજનેંકરીને વિશેષ શો જાને ધારણ કરે હે; તેમ યથાવિધિ અર્થાત્ શાસ્ત્રમાં કહેલા વિધિપ્રમાણે ઉદ્યાપન કરવાથી તપ પણ અધિક ઉત્તમોત્તમ શોજાને આપેહે ॥ ૪ ॥
 ઇતિ ઉદ્યાપનપ્રક્રમઃ સમાપ્તઃ શ્રીરસ્તુ શુભમસ્તુ.

સ્વર્નૂમેર્માતૃગર્મેઽગમહુદયમહો યઃ સુરૈર્મૈરુશૈલોત્સિક્તસ્તાતાલયેઽગાહુપચય મનિશં ઢાયયાઽક્રાંતવિશ્વઃ ॥ પાદોપાંતાઽવનમ્રત્રિચુવનજનતાસ્વીકૃતોચ્ચૈઃફલર્દિઃ શ્રીવીરોવોઽસ્તુ ચિંતાઽધિકતરવરદઃ કલ્પશાસ્ત્રી નવીનઃ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—જે સ્વર્ગનૂમિથી પોતાની માતાના ગર્જરૂપ ક્યારાનેવિષે ઉત્પન્નથયેલા અને જે દેવતાઝયેં મેરુપર્વતઉપર નવરાવેલા અર્થાત્સિંચન કરેલા, તથા પોતાના પિતાના ઘરનેવિષે નિરંતર વૃદ્ધિપામેલા અને જેણે પોતાની ઢાયાયેં કરી આસ્વાવિશ્વને વિશ્રાંતિ આપેલી હે, તથા જેણે પોતાના ચરણમાં નમેલી ત્રણ ચુવનની જનતારૂપ ફલસમૃદ્ધિ સ્વીકાર કરી હે અર્થાત્ સર્વજગતને નમન કરવારૂપજહે ફલ જેને એવા અપૂર્વ કલ્પવૃક્ષ જે શ્રીવીરજગવાન્ તે, તમારા અધિકમનોવાંઠિત વરને દેનાર થાઉં. આહિં વીરજગવાનનેવિષે કલ્પવૃક્ષની ઉત્પ્રેક્ષા કવિયેં કરેલી હે, જેવા જાડમાં ઉત્પન્નથવાથી ફલપ્રાપ્તિ પર્યંત ગુણો હે, તેમ આહિં શ્રીવીરજગવાનરૂપ કલ્પવૃક્ષમાં સર્વે ઘટાવ્યાહે.

સ્યુર્ધાત્રિંશત્સહસ્રા નરતજનપદાઃ સાર્ધપંચાગ્રવિંશ, ત્યાર્યેષ્વર્હત્પ્રબોધઃ સુગુરુનિરધુના પંચષેષ્વસ્તિ ધર્મઃ ॥ સત્કેત્રં તત્ર ચાલ્પં જવનચુવિ યથા પલ્વલે ગ્રીષ્મતુહે, પદ્યં હંસસ્ય તુષ્ટ્યૈ તદિવ સમનવત્સચ્ચતુર્માસિકન્નઃ ॥ ૨ ॥

અર્થઃ—સર્વ મલી બત્રીશ હજાર નરતસ્ખંદમાં દેશો હે તેમાં પણ સાડી પચ્ચીશ આર્યદેશ હે તેનેવિષેજ શ્રીઅર્હત્પ્રજુનો પ્રબોધ પ્રચાર પામેલો હે તેની અંદર હાલ પાંચ કે ઠ દેશનેવિષે સારા ગુરુ ધર્મનું શ્રવણ કરાવે હે વલી તે નરતસ્ખંદની જવનનૂમિનેવિષે સારાં ક્ષેત્ર અતિ થોડાં હે, ઝનાલામાં સુકાઃ ગયેલા અલ્પ જલાશયનેવિષે રહેલું કમલ જેમ હંસને સંતોષને માટે થાય હે તેમ આ અલ્પક્ષેત્રની અંદર અમારે ચાતુર્માસ્ય સંતોષદાયક થાઉં ॥ ૧૩૦ ॥ આ બે શ્લોક બીજી પ્રતિમાંથી મળ્યા હે. તેમ બીજા પણ ૪૮ શ્લોક તે પ્રતમાં હે પરંતુ તેની અવચૂરી પણ ન હોવાથી તથા તે પ્રક્ષેપ કાવ્ય જેવા જાણવામાં આવ્યાથી ઇહાં મૂલપાઠે નીચેં દાખલ કરીયે હૈયેં. વર્ષાઋમા શ્રમણે ॥ ૬૩ ॥

यन्नश्चिरं विहाराज्जिननतिपुण्यं तदाद्यु वोऽत्रानूत् ॥ कर्षुकशाले यत्नाद्य
 र्दकिशालेद्रुतं तु फलं ॥ १ ॥ कृतिकर्म कर्ममर्मभिदे नवेज्जावतोऽन्यथा श्रान्त्यै ॥
 पुण्याधिकनिष्पुण्यककृतकामदमंत्रसाधनवत् ॥ २ ॥ प्राघूर्णकवन्दनके ॥ ६४ ॥
 राजा विश्वहितो जिनो नयपरा व्यापारिणः श्रावकाः, स्थाने सर्वगुणो
 ज्वलेऽत्र शमिनः कौटुंबिकास्ते वयम् ॥ जैनाज्ञागुणपत्रदत्तविधिना वर्षासु
 तेन स्थिता, ज्ञानक्षेत्रमुपास्महे बहु मिथः स्याद्येन पुण्यं धनं ॥ ३ ॥ फुल्ल
 क्रोधविषडुमं बहुरजो मानप्रचंडानिलं, मायोद्यन्मृगतृष्णिकं परिलसन्नोना
 स्थिमापन्निधिं ॥ जिदन्मोहनिदायकालमजितः सम्मानवृष्ट्या नवत्रांतिश्रां
 तिनिदेऽस्तु वोनवधनश्रीमच्चतुर्मासकं ॥ ४ ॥ पारणके ॥ ६६ ॥ व्याख्या
 नश्रवणं सदैव हि मुदा पीयूषपानं यथा, वर्षास्वस्य पुनर्विशेषमहिमा यद्य
 न्मयूरध्वनेः ॥ तद्वन्व्याह तु त्रिकांपणनिजे पूज्यप्रसादोदयात्, दाना
 द्यंगणिमादिवस्तुवदलं गृह्णंतु पुण्यर्क्षये ॥ ५ ॥ वर्षातर्बहुवर्धिनो नवरसै
 र्जाज्यकुधोर्वह्निदः, शश्वत् श्रीजिनसन्निधेरजिनवाद्यारव्यानरत्नाकरात् ॥
 मादृग्वाग्लहरी स्फुटं शमसुधासम्यक्त्वचिंतामणिः, श्रेयःस्वस्तरुमुख्यरत्न
 निवहं गृह्णन्वनायासतः ॥ ६ ॥ व्याख्यारंजे ॥ साष्टमी व्यञ्जिचाराय श्रे
 यःकर्मणि किंयथा ॥ तुल्यः पद्मद्वयेऽपीडुर्धृतः पद्मांतरस्थया ॥ ७ ॥ ए
 कैकाऽपि हि पुण्याय नूतेष्टापि तदंतिके ॥ योगे किं त्वब्धिवेलायां गंगायमु
 नयोरिव ॥ ८ ॥ पुण्यतिथौ ॥ ६७ ॥ अर्हश्चिंतामणित्वं कनककुसुमतां
 पंच यद्भूषणानि, यस्याः सत्कंकणत्वं दधति च सततं पंच यद्वह्णानि ॥
 धर्मः सिद्धार्थसार्थः सुगुरुरपदरजोदोरकस्तज्जुणाली, धार्या सम्यक्त्वरक्षा कु
 गतिनयनिदे सज्जतिश्रेयसे च ॥ ९ ॥ रक्षायां ॥ ६९ ॥ कल्पाख्यानकपं
 चदिव्यविहितः क्लृप्तानिषेकोत्सवे, नव्यैः पर्युषणामहः क्षितिपतिर्मिथ्या
 त्वकोपादिकं ॥ दृष्ट्वा पंच कुलं जनेऽतिविषमं नव्यं नवं स्थापयन्, सम्य
 क्त्वं शममार्दवार्जवनिरीहत्वं शमायाऽस्तु वः ॥ १० ॥ चेतःस्थालं विशा
 लं कलमकणगणः श्रावकाणां गुणाली, सम्यक्त्वं सद्गुल्लत्रितयमनुपमं
 नालिकेरं विवेकः ॥ जैनाज्ञा मूर्ध्नि डुर्वामलयजघुसृणे जावलोकानुरागौ,
 सत्कीर्त्तिः पुण्यवर्द्धापनमिति नवतादांतरद्विजये वः ॥ ११ ॥ पर्युषणाप
 र्वणि ॥ ४१ ॥ सौख्यं शाश्वतमेकएव हि जिनः कुर्यात्तु शेषैः सुरैः, स्याच्चे
 दैहिकमेव किंचन ततोयद्वा सवित्रा यथा ॥ तद्वत्किंशशिदीपतारमणिनि

विश्वप्रकाशो नवे, देवं मंगलदीपकोच्चशिखयाऽद्याष्टाहिका शंसति ॥ १२ ॥
 रागद्वेषजितोऽर्हतोऽघ्नियुगलं पाणिद्वयेनार्चयन्, साधुश्रावकधर्मजाक् परज
 वेस्वर्गापवर्गो नजेत् ॥ दृक्कर्णद्वितयेन रूपगुणनृच्चैहापि तोषं परं, घंटाचाम
 रचेष्टितेन विवृणोत्यष्टाहिकैकोत्तरा ॥ १३ ॥ त्रैलोक्यं त्रिपदीतनुस्त्रिपथ
 गा तोषाय यस्यान्वहं, कालेषु त्रिषु तं त्रिकालविदुरं देवं त्रिगुह्या महः ॥
 स्वहृत्त्रयसंपदं दिशति वोयेनैष रत्नत्रयं, त्रिःपुष्पांजलिसंज्ञया रूपयतीत्य
 ष्टाहिकाद्युत्तरः ॥ १४ ॥ व्याख्या सप्तचतुर्विधामरकृतं प्राप्यावदद्यं चतु,
 मूर्त्तस्तीर्थपतिश्चतुर्गतिहितं धर्मं चतुर्धा बुधाः ॥ तं कुर्वतु चतुःकषायरहिता
 स्तुर्ये पुमर्थे रता, ब्रूते संयकृतस्तुतिप्रतिरवै स्तुर्येयमष्टाहिका ॥ १५ ॥
 किं पंचेंद्रियशर्म पंचविषये मूढामितं वांढतो, दंचत्पंचसु जावनानि दधतां
 पंचव्रतान्युच्चकैः ॥ पंचज्ञानवतां यथा बहुसुखावः स्याज्जतिः पंचमी, स्प
 ष्टं जल्पति पंचशब्दनिनदैरष्टाहिका पंचमी ॥ १६ ॥ जित्वा षड्विकृति
 स्पृहां षडपि तान् मुक्त्वा रसान् शक्तिः, षड्जीवावनतस्तपः कुरुत षड्
 चेदं बहिश्चाबहिः ॥ द्विदृषद्वर्गजयोमतः षडृतुजा पूजा च चेन्मानसे, नष्टो
 न्नादितषट्पदध्वनिरुवाचाष्टाहिका षष्ठिका ॥ १७ ॥ सप्तापि व्यसना
 नि सप्त नरकद्वाराण्यहो सप्तजी, हेतूनि त्यजतां पुण्यनृपतेः क्षेत्राणि रा
 ज्यांगवत् ॥ सप्ताप्याप्तुत सप्तनूमिकगृहे तत्त्वे वसंतु स्वयं, सत्सप्तस्वरगीत
 कैतवमुवाचाष्टाहिका सप्तमी ॥ १८ ॥ मुक्त्वाऽष्टौ मदकारणान्यविरतं स
 त्प्रातिहार्याष्टकं, देवं पूजय पूजयाष्टविधया येनैषतुष्टः पदं ॥ तद्योयत्तु यत्र
 नास्ति पतनं दुष्टाष्टकमापदां, चष्टे मांगलिकाष्टदीपकमिषादष्टाहिका चाष्टमी
 ॥ १९ ॥ नैतेप्येतद्वोपमानविगमादष्टाहिकावासरा, एकैकोच्चकलास्तीं
 दुसदृशाः किंचित्त्वचनूवन्निमे ॥ श्राद्धस्वांतपयोधिनेत्रकुमुद श्रेणीचकोरेक्षणो
 द्वासाय स्मर तापमोहतिमिरोहित्यै यतोहर्निशं ॥ २० ॥ अष्टाहिकासु ॥
 कव्याणिकं जगवतां धुरि यत्र चानूत, श्रेष्ठः स एव दिवसः पुनरागतोद्यः ॥
 श्रीवीर मोहदिवसोन्नवदीपपर्व, यद्वत्ततः सुकृतिनोत्र महोऽनुवर्ष ॥ २१ ॥
 सध्यानोज्वलदीपकप्रविलसत्स्वाध्यायमेरात्रिकः, शुद्धाचार सुनोजनः सुगु
 णवाक् तांबूलशोभाशुभः ॥ अश्रीनिर्गमलद्वन्द्वपागमजयज्येष्ठावनामोत्तरः,
 शीलालंकृतिजाग् मुदे नवतु वोऽर्हद्वर्मदीपोत्सवः ॥ २२ ॥ दीपोत्सवे ॥
 ॥ २३ ॥ व्याख्यानं श्रुतदुग्धसारमधुरं स्निग्धं निपीयादरा, न्मात्याकूर

सिका मुधा शमदधि श्रेयो घृतोद्भायकृत् ॥ अस्मात्तस्य समर्थनाद्यतदिदं
 कालेन नव्यैः पुनः, सम्यक्त्वांगविवृद्धिर्दु बहु तृषा पेयं तमस्तापजित्
 ॥ १३ ॥ सिद्धांतांबुधिसंज्ञवेऽद्य विरते व्याख्यायने सप्ते, दृष्टांतैः स
 कषायतापजनहृद्भूमिं शमित्वाऽजितः ॥ सप्तद्वेत्रधरासु वित्तवपनं कुर्वतु वः
 पुण्यतो, निःसत्पव्यसनेतिनीतिविविधं शस्यं यथा सङ्गनाः ॥ १४ ॥ व्या
 ख्यासमर्थने ॥ व्याख्यानांबुधरोपदेशसलिलैः सुश्रावचेतः सरः, पूर्तिः की
 र्त्तिर्नदीतनिर्मलरजश्चित्तिश्च यत्राजवत् ॥ बालश्रावकनेककेकिपठनस्वाध्या
 यकोलाहलं, सत्कृत्यान्नफलाय वो जवतु तद्वर्षाचतुर्मासकं ॥ १५ ॥
 व्याख्यासमर्थने ॥ वृष्टे धर्मकथोपदेशसलिलैर्नव्योर्वरायां गुरा, वद्धे संयम
 धन्यसप्तदशकं रूढक्रिया मारुतैः ॥ हृष्टैः स्पष्टगुणं विशोधितमनः स्वव्यार्थ
 शस्योज्ज्वलं, स्यादेवोद्यमरूपालदलितांपायं फलस्फातिमत् ॥ १६ ॥
 कार्त्तिक्यां चतुर्मास्यां ॥ धस्त्रे शीतोष्णकाले प्रथमवयसि तत्कर्म कुर्वीत विद्वा
 न्, येनांते स्यात्सुखीतोवयमपि तदहोवेत्य कुर्मोविहारं ॥ नानार्हत्तीर्थयात्रा
 श्रुतधरनमनं संशयांतः श्रुतायः, शुद्धान्नोपध्यवाप्तिः प्रवचनमहिमा मूढबो
 धोद्यता यत् ॥ १७ ॥ विहारे ॥ १८ ॥ चातुर्मासिकमेकपारणदिनं नूनं
 फलं प्राप्नुया, नेतुर्वार्षिकमप्यवाप न कथं श्रेयांसएकाहद्यपि ॥ स्थान
 स्थाननिखातकोटिविजयः कोटीश्वरः किं नवे, त्कोटीमूढमहामणिं करतले
 किं खेलयन्नापरः ॥ १९ ॥ कार्त्तिक्यां ॥ २० ॥ तीर्थेशैव्रतधर्मजाप
 णपुरस्कारात्परामुन्नतिं, नीतं यच्च ददाति नूतिमतुलां श्रीशालिजडादिवत् ॥
 तन्नः सत्वतिरस्क्रिया लघुकलौ दानं त्वयोद्धासितं, कैः कैर्नऽ पुनः फलिष्य
 ति फलैस्तत्ते जिनोवेत्ति तत् ॥ २१ ॥ मान्यस्तीर्थपतेः परिग्रह इवहमाप
 स्य संघोधुवं, धन्योयस्य गृहांगणं सचरणांजोऽजैः पुनीतेतराम् ॥ किं ब्रूमः फ
 लमस्य तद्भरतवद्योवेत्त्यमुं संमदात्, श्रीरप्यस्य गृहे स्थिराः प्रतिभुवः श्री
 जैनपादाश्मे ॥ २२ ॥ नीत्वा स्थानेऽनिरामे घनसमयममी संयताः श्वे
 तपद्मा, सत्तत्स्थाने विजह्रुः सुकृतिजिरनिशं जाड्यशीतं च जिन्नं ॥ शीतहौ
 मैस्तपोऽग्निव्रतनियमगृहेर्नावमागंधतैलै, र्यत्राऽचार्यार्कगोनिर्हिमसमयचतुर्मा
 सिकं तन्मुदे स्तात् ॥ २३ ॥ चातुर्मासिकपर्वसंज्ञवतपोवह्निस्तदावश्यक, च
 श्यत्कर्मदलोद्भूतस्थगणकस्तोमेऽत्र नस्मीकृते ॥ प्रातर्वदनके मुखांशुकविधि
 व्याजादिकीर्णैऽजितः, धन्योऽर्द्धगुणफाल्गुनोऽमलरजाः स्यादागमांजःप्लवैः

॥ ३३ ॥ रजःपर्वणि ॥ ७४ ॥ स्पर्धा महत्सु नरवाक् शुक्वत् क्लमाय,
सत्यं पुनः पदमुपैति जनः कृतार्थः ॥ मर्त्याहि पंचमगुणस्थितिमुक्तियोग्याः,
श्राद्धेषु तंज्जिनमहेऽनुचितेऽताऽपि ॥ ३३ ॥ देवैर्जिनस्य यदि जन्ममहा
दि चक्रे, न श्रावकैरनुकृतिः क्रियतां तदेषा ॥ स्वःशक्रदंतिमदतुंबुरुगानरंजा,
नृत्यादि चेज्जुवि नकोऽपि ततः करोतु ॥ ३४ ॥ कल्याणके ॥ ७३ ॥ जै
नार्चयाऽपि नवनिः कुसुमैरशोक, उच्चोच्चसंपदन्नवन्नवशेवधीशः ॥ लक्षार्च
नेन तु फलं जिनएव वेत्ति, सद्भूत्यकालघनसिक्तसुबीजवत्तत् ॥ ३५ ॥
आश्चर्यकारि फलमप्यतुलं प्रदास्य, त्याश्चर्यजंगिजिरियं विहिता जिनार्चा ॥
कार्यं हि कारणगुणेन नवेत्तु चित्रं, पुष्पैरिमैस्त्रिदशवृक्षफलप्रसूतिः ॥ ३६ ॥
महापूजायां ॥ ७४ ॥ अप्येकजैनचवनस्नपनादिनाद्य, नावाडुपार्जि सुकृ
तं शिवकृन्नवद्भिः, स्थानं कचेत्युपरिपांटिकयार्जितस्य, ज्ञातं महत्सुतिकृतां
हृदयानि संति ॥ ३७ ॥ अद्योदियाय सुदिनोजवतां कला वा, जज्ञे य
दल्पवसुनाऽपि हि नूरिजाजः ॥ चैत्यावलीषु यडुपार्जि शिवाय पुण्यं, नक्त्या
सुलंनदलपुष्पफलोपहारैः ॥ ३८ ॥ चैत्यपरिपाट्यां ॥ ७१ ॥ शुद्धं तपः के
वलमप्युदारं, सोद्यापनस्यास्य पुनः स्तुमः किं ॥ हृद्यं पयोधेनुगुणेन तत्तु,
झाङ्गासिताक्षोदयुतं सुधैव ॥ ३९ ॥ वृक्षोयथा दोहदपूरणेन, कायोयथा
सङ्गसज्जनेन ॥ विशेषशोभां लज्जते यथोक्ते, नोद्यापनेनैव तथा तपोऽपि
॥ ४० ॥ उद्यापने ॥ नूपाश्वत्रगुरूदरावृत्तिरथाद्येषूपयोगान्मया, वंशत्वे कट
सुंमकादिषु जनाश्चाराधितानूरिशः ॥ नैतत्काऽपि महत्त्वमापि सुलजे केव
ग्रहस्तोरणे, घंटावाग्निरिति ध्वजस्त्वरयतेवोदेवताऽराधने ॥ ४१ ॥ सिंहस्त
पःप्रक्रमएव तावत्, दुष्कर्मदंतावलमंमलीनां ॥ तदद्य तस्मिन् प्रखरानिवे
शो, यद्यद्युद्यापनविस्तरोऽयं ॥ ४२ ॥ नैवेदोः सफलैः शिवाध्वसुखदं स्पष्टं
समं शंबलं, धूपेनोर्ध्वगतिः सुगंधि तदिदं वासेन शुभ्रं यशः ॥ न स्वर्गादिफ
लं फलैश्च कलमैर्जैनाटकार्चात्मनः ॥ पुष्पैर्लोकशिरः स्थितिः शिवतनुर्दीपै
र्जिनार्चाफलं ॥ ४३ ॥ अष्टविधपूजायां ॥ ७७ ॥ आदर्शोदितकेवलर्धिरस
मैश्वर्यश्च नडासनाद्, ब्रह्मांसस्य शरावसंपुटतनोर्यः कामकुंजपुरः ॥ श्रीव
त्सांगमिति स्फुटश्च तनुते नित्योत्सवः स्वस्तिका, न्रंदावर्त्तवदद्भुताकृतिकृतानं
दः सवोऽव्याज्जिनः ॥ ४४ ॥ अष्टमंगले ॥ ७९ ॥ मुक्तेः सौख्यप्रमाणं नव
ति सुरगिरिः सोऽस्ति वा योजनानां, लक्षं वार्धिः स्वयंनूरमणश्च पुनः सो

ऽस्ति रज्जुप्रमाणः ॥ लोकातीतं तदेतज्जिनपतिरपि वा नोपमातुं प्रगल्भो, नू
 नृन्नोगानुनूतिं स्वजनमनुवदन् यद्ददः पुलिंदः ॥ ४५ ॥ यत्पादांबुजचू
 गतामविरतं नेज्जुस्त्रिलोकीजना, यश्चिंतामणिवत्तदीयहृदयानीष्टार्थसंपादकः ॥
 सोप्यर्हन्महितोयदर्थमनिशं तत्तत्पस्तप्तवान्, नाजीष्टं हृदि कस्य कस्य तद
 हो नेःश्रेयसं मंगलं ॥ ४६ ॥ मुक्तिद्वारं समाप्तं ॥ ८२ ॥ ब्रीहिर्यवोमसूरो,
 गोधूमोमाषमुज्जतिलकाः ॥ अणवः प्रियंगुकोऽव, मयुष्टकाशान्निराढक्यः ॥
 किं च पलायकुलह्वौ शणसप्तदशेति धान्यानि ॥ ४७ ॥ श्रीवज्रसेनस्य गुरो
 स्त्रिषष्टि, सारप्रबंधस्फुटसज्जुणस्य ॥ शिष्येण चक्रे हरिणोयमिष्टा, सूक्तावली
 नेमिचरित्रकर्त्रा ॥ ४८ ॥ इति श्रीकर्पूरप्रकरानिधः सुनाषितकोषः समाप्तः ॥
 ग्रंथांते वैराग्यदर्शकोऽयं श्लोकः* क्लृप्तोस्ति सयथा ॥

॥ येषां वित्तैः प्रतिपदमियं पूरिता नूतधात्री, यैरप्येतद्भुवनवल्लयं निर्जितं
 लीलयैव ॥ तेऽप्येतस्मिन् नवपुंरुहदे बुद्बुदस्तंबलीनां धृत्वा धृत्वा सपदि
 विलयं नूचुजः संप्रयाताः ॥ श्रीरस्तु. इति श्रीकर्पूरप्रकर ग्रंथ मूल तथा वा
 जावबोध अने कथाउसहित समाप्त ॥

॥ मतलबविषे प्रस्ताविक दोहा ॥

॥ मतलबके सब आदमी, मतलब बिना न कोइ ॥ जब जाकी मतलब
 हुवे, तबहि दूर व्हे सोइ ॥ १ ॥ मतलबसम या जगतमें, कोउ न और
 पदार्थ ॥ यातें सब व्यवहार है, याबिन है सब व्यर्थ ॥ २ ॥ मतलब नां
 ही सुजनकों, जाको अंग स्वभाव ॥ ताकोंही सज्जन कहत, जिहिं सब स
 रखो जाव ॥ ३ ॥ मतलब बिना सुनारिहू, रहै न पतिके गेह ॥ पतिहू
 नारी ना रखै, जो सुत चाहन रेह ॥ ४ ॥ मतलबके सबही सगे, मतलब
 जौ लगि जांहि ॥ जो मतलबि जगमें नहीं, उत्तम मनुष कहांहि ॥ ५ ॥
 मतलब ताको राखिये. जातें कारज होत ॥ शूके तरुवरपें गये, फल ठा
 या न मिलोत ॥ ६ ॥ मतलब तबलग होतहै, जबलग करमें दाम ॥ पीठे
 कोइ न आवहीं, ज्युं शूके सर गाम ॥ ७ ॥ मतलब धनसम और नहि;
 मित्रहु वैरी होय ॥ मतलब पाये होत पुनि, शत्रु मित्रहू सोय ॥ ८ ॥

અથ

॥ શ્રીઉદયરત્નજી મહારાજકૃત જીવનજાનુ કેવલીનો રાસ પ્રારંભઃ ॥

॥ દોહા ॥

॥ સકલ સિદ્ધિદાયક સદા, અકલ અરૂપ અનંત ॥ સિદ્ધ નમું હું તે
સદા, આપે જે જવ અંત ॥ ૧ ॥ વલિ વંદૂં વારૂ વિધેં, રૂપનાદિક જિન
રાય ॥ જેટું ડુર્મતિ જંજળા, જાવી જારતિ પાય ॥ ૨ ॥ ગુરુ ગણધર ગુણ
આગલા, જે જે નર જગમાંહિ ॥ શાસન દેવાદિક સદુ, પ્રણમું પરમ ઉત્સા
હિ ॥ ૩ ॥ જનક શાહ યશવીર જસ, જનનિ સ્વિમાદે જાસ ॥ શ્રીહીર
રત્નસૂરી નમું, અસારૂ પૂરે આસ ॥ ૪ ॥ જે જગ રમણિક જાણિયેં, તે તે
વસ્તુ અનિત્ય ॥ વલિ રાજા પરેં બૂઝિને, ધર્મ કરો દૃઢ ચિત્ત ॥ ૫ ॥ જીવ
નજાનુ જે જૂતલેં, કેવલિ કરુણા ધામ ॥ પ્રગટ થયા છે પૂરવે, ગાઝં તસ
ગુણ ગ્રામ ॥ ૬ ॥ વલિ રાજા પહેલો હુતો, નામ જેનું અજિરામ ॥ જી
વનજાનુ વલતો થયો, ગુણનિષ્પન્ન સુનામ ॥ ૭ ॥ ત્રિવિધેંસું હું તેહનો,
રાસ રચું રસરૂપ ॥ શ્રોતા જન સુણજો તમે, આણી જાવ અનૂપ ॥ ૮ ॥
ચરિત્ર એ ચોખે ચિત્તેં, સુણસે જેહ સુજાણ ॥ મારી મોહ નરેંડને, લેશે
પરમ કલ્યાણ ॥ ૯ ॥

॥ ઢાલ પહેલી ॥

॥ પહિલોને પાસો ॥ એ દેશી ॥ એ જંબુદ્વીપેં હોજી મેરૂથી પશ્ચિમ દિશેં,
ગંધિલાવતી વિજય વચાણિયેં જી ॥ વિજયપુર નામેં હોજી નગર વસે તિ
હાં, સર્વ સંપદનું સદન તે જાણીયેં જી ॥ ૧ ॥ ધર્મનું ધામ હોજી વેસ્મ
વિલાસનું, શુદ્ધ વ્યવહારનું સોધ સોહે ઘણું જી ॥ અઘનો અનાશ્રમ હો
જી આશ્રમ ન્યાયનો, અમરપુરીથી અધિક સોહામણું જી ॥ ૨ ॥ વેષ્ટિત
વપ્રેં હોજી શ્વાસ્યેં ડુર્ગમ, અનેક કૌતુકનો આસ્પદ ઉપતો જી ॥ તિલક
સરિહું હોજી નૂરમણી જાલેં, અલકાલંકારની શોના લોપતો જી ॥ ૩ ॥
રાજે તિહાં રાજા હોજી ચંદ્રમૌલિ નામેં, નમે છે જેહને અનેક નરેસરૂ
જી ॥ બલ દલ બુદ્ધિનો હોજી જે જલધિ અઢે, અતિહિ સૂરામાં છે અગ્રે
સરૂ જી ॥ ૪ ॥ વાસવૈજવનો હોજી વિસ્મયકારી વલી, મહામંત્રીની મ
તિને બલેં મુદા જી ॥ કામીના મનની હોજી પૂરવા કામના, કામ સરિ

खो जेह जाणो सदा जी ॥ ५ ॥ करि कुंजस्थल होजी दलन कठिन क
रें, रिपु रमणीना केशनें खींचतो जी ॥ ते तरुणीने होजी नेत्रजलैकरी,
कुल कीरतिना कंदने सींचतो जी ॥ ६ ॥ वज्रथी विरुड होजी पर दल
पाटने, लागे ठे ते धरनो लोजिउ जी ॥ कीरति जेहनी होजी व्यापी दि
गंतरे, जेह न जाए केणें खोजिउ जी ॥ ७ ॥ अंतेउरने होजी पूरें पर
वख्यो, विचरे ठे ते अनंगने गंजतो जी ॥ सुरपति सरिखो होजी अखं
म आपें करी, नूमि पतिना माननें जंजतो जी ॥ ८ ॥ पहिली ढालें हो
जी उदयरतन कहे, नवियण नावें सहुको सांजलो जी ॥ कौतुककारी हो
जी रास ए ठे रूडो, नणतां नाजे नवनो आमलो जी ॥ ९ ॥ सर्वगाथा ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ रतन जडित सिंहासनें, ठत्र धरावंतो श्वेत ॥ वेगो ठे नृप एकदा,
सुनटनी कोडी समेत ॥ १ ॥ पूरव दिशि प्रगव्यो तुरत, तेज अतुल तिणि
वार ॥ रवि मंमलथी रम्य ते, पसख्यो सजा मजार ॥ २ ॥ अकस्मात तव
ऊठव्यो, सुरजि पवन समकाल ॥ पसख्यो ते सघले पुरें, परिमल जास
रसाल ॥ ३ ॥ सहसा तव सहु सांजली, गगनें किन्नर गान ॥ सुरवधुने
समुहें करी, नज उपे तिणि थान ॥ ४ ॥ गगनमंमल गाजी रह्यो, नूपुर
हंदे नाद ॥ जानु मंमलसुं नूपणें, जाणे के लीधो वाद ॥ ५ ॥ सुर गाय
न कोलाहलें, डंडुनि नाद अपार ॥ अंबर तव बहिरो थयो, तुमुल स्वरें ते
ठार ॥ ६ ॥ तव नृप ते सहसा तिहां, ससंच्रम सस्नेह ॥ परपद जनसुं प्रेम
सुं, अचरज लही अठेह ॥ ७ ॥ आसनथी उंचो थइ, मावो कर धरि जाल ॥
बीजो कर ठवि बेठकें, जूवे नयण निहाल ॥ ८ ॥ अहो अहो ए अचरज कि
श्युं, इम अवलोके सोय ॥ तेमज पेखे तिहां वली, सजा लोक सहु कोय ॥ ९ ॥

॥ ढाल बीजी ॥

॥ सोरठी रागना चालनी देशी ॥ तव श्रीखंमतिलक निलाडे, करे
जे केसर आडे ॥ करें कनक ठडी जे धारे, सोहे पीन पयोधर नारें ॥ १ ॥
हिये मुक्ताफल द्वार, धारणी प्रतिहारी उदार ॥ प्रणमी नूपतिना पाय,
बेसी ते बोली तिणे ठाय ॥ २ ॥ पूरव दिशिनो वनपाल, इहां आव्यो ठे
उजमाल ॥ जो आपो प्रभु आदेश, तो परपदें करे प्रवेश ॥ ३ ॥ आवे ते
नृप आणायें, वनपाल सजामां त्यायें ॥ प्रणमी पृथिवीपति पाय, मुखें

बोले ठे महा राय ॥ ४ ॥ किन्नर नर सुरनी कोडि, जेहने नमे कर जोडी ॥
 नुवनजानु जस नाम, केवली करुणा रसधाम ॥ ५ ॥ अवनपति सु
 णिने एम, पूरण ते पाम्यो प्रेम ॥ ऐन अमृतने रसें अरच्छुं, जाणे चंदन
 सुं तन चरच्छुं ॥ ६ ॥ जाणे त्रिनुवन लीला लाधी, सुख सागरनी लहेर
 वाधी ॥ दीधुं तेहने प्रीतिदान, जेहनुं नवि थाय मान ॥ ७ ॥ एक आं
 ख उलालामांहि, सामग्री सजी उठांहि ॥ श्वेत नड गजेंड समारी, ऊ
 पर करे असवारी ॥ ८ ॥ श्वेत ठत्र शिर ऊपर ठाजे, जे जानु प्रतापने
 जाजे ॥ शशिकिरण समूह समाने, ठले चामर उज्जल वाने ॥ ९ ॥ हय
 गय रथ पायक पूरें, वींढ्यो चोफेर सनूरे ॥ परिकर श्रेणें परवरित, अव
 निपति उलट जरित ॥ १० ॥ पुरव दिशिने उद्यानें, पढोतो पावन थावा
 ने ॥ डुरथी-देखित मुनि राय, तजी असवारी तिणे ठाय ॥ ११ ॥ शस्त्र
 चामर मुकुट ने ठत्र, तजी तंबोलादिक तत्र ॥ कर चरण वदन जल शुद्धि,
 परवाली परम शुद्ध बुद्धि ॥ १२ ॥ तजी पाडका विनयसुं त्रिविधें, करक
 मल जोडीने सुविधें ॥ परपदमां पेसी प्रीतें, मुनिनें वंदे मन हीतें ॥ १३ ॥
 देइ प्रदक्षिणा त्रण तेह, शिर जुमीसुं फरसी स्नेह ॥ जावें वंदी जगवान,
 सपरिवारें राजान ॥ १४ ॥ उदयरत्न कहे ए ढाल, बीजी में बोली रसा
 ल ॥ नेहें जे मुनिने नमजो, ते नवनी जावठ गमजो ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ४१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कर जोडी स्तवना करे, निरवद्य नूमि निहालि ॥ बेठो बे कर जोडी
 ने, वारू सजा विचालि ॥ १ ॥ दीधी मुनिवर देशना, शांजलि ने नृप सो
 य ॥ अरज करी वलती इसी, उत्तम अवसर जोय ॥ २ ॥ रांक रीजे जि
 म रत्ननी, वृष्टि देखिने वेग ॥ तुम आगमने तेम हूं, निज मन पाम्यो ने
 ग ॥ ३ ॥ नव सागर नूंमो घणो, कुंमो जेह अथाग ॥ दरश आज तुम
 देखतां, तेहनो पाम्यो ताग ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ४६ ॥

॥ ढाल बीजी ॥

॥ थां पर वारि मारा साहेबा ॥ ए देशी ॥ जगवन मुक्त बाल जावमां,
 मुनिवर एक मलिउ ॥ बोध आपीने बहु परें, डुकुत नीर दलिउ ॥ १ ॥
 पण समकित नवि सदह्यो, बाल बुद्धिपणाथी ॥ उपदेश ते अणगारनो, जे
 ह मुक्तिनो साथी ॥ २ ॥ संस्कारमात्र ते साधुनी, देशना दिल धारी ॥

यौवनने जोरें करी, ते पण में वीसारी ॥ ३ ॥ राज्य धुरा नारें वली, मद
 तिमिरे मंज्यो ॥ उपदेशरूप उद्योत ते, मोहें मन रंज्यो ॥ ४ ॥ वलतो
 विषय विलासमां, काल गयो केतो ॥ जातो पण जाण्यो नही, तृष्णावश
 तेतो ॥ ५ ॥ तेवार पठि में आजनी, रजनी विरमंती ॥ जागीने जोयूं मनें,
 आलोची एकांती ॥ ६ ॥ अहो महारंज तिणे नरें, दुरित दल मेळ्यो, वि
 पाक समे अहो केम ते, जासे अवहेल्यो ॥ ७ ॥ दुःख देशे मुने डुष्ट ते,
 परजवमहापाप ॥ आडो तव कोण आवशे, एम चिंतु आप ॥ ८ ॥ गुरु
 ज्ञानी कोइ जो मिले, तो पुढुं तेहने, कोण रक्षा करशे कहो, आविउदयें
 एहने ॥ ९ ॥ नाव समो निग्रंथनो, संग जे थयो पहेलो ॥ चष्ट थयो हूं
 तेहथी, मंद बुद्धि महेलो ॥ १० ॥ जन्म समुद्रमांहें पड्यो, प्रेखो अथ
 पवनें ॥ आरो अहो कोण आपशे, उद्वहवी जव दवने ॥ ११ ॥ खेदें इ
 म करतां खरखरो, दुर्घट ए वातें ॥ प्रगट प्रजात समय थयो, यामनि शे
 प जातें ॥ १२ ॥ कृत्य करी प्रजातनां, सचायें जेहवे ॥ मजलस मेळी
 आसने, वेगोबुं तेहवे ॥ १३ ॥ वनपालें वधामणी, दीधी मन खांते ॥
 ताजी तुम आव्या तणी, सुणी हरख्यो ए जांते ॥ १४ ॥ जिम हरषे म
 रु देशमां, पंथी सर पेखी ॥ जिम चातक ग्रीपम कृतें, रीजे घन देखी ॥
 ॥ १५ ॥ जिम वनवासी घाममां, अंबनी घन ठाया ॥ पामी रति पामे म
 ने, उद्वहसी अति काया ॥ १६ ॥ सुधारसनी लहि कूपिका, रोगी जिम
 रीजे ॥ तिमहूं रीज्यो ते समे, घणुं गुं कहीजे ॥ १७ ॥ तरशे त्रीजी ढाल
 मां, जेह मुनिने नमवा ॥ तरशे जव जल ते वदे, उदय अथ गमवा ॥ १८ ॥
 ॥ दोहा ॥

॥ जिम कायर युद्धे जुड्यो, पडियो अरीगणमांहें ॥ शरण चाहे जिम
 शूरनुं, पीड्यो शस्त्र प्रवाहें ॥ १ ॥ तिम जीड्यो पातक नरें, जव वेरीथी
 जाग ॥ तुम शरणे हूं आविउ, लही अपूरव लाग ॥ २ ॥ महेर करी मु
 ञ ऊपरें, ते माटे कहो स्वाम ॥ शरण होशे मुने केहनुं, पर जव पीडाठाम ॥ ३ ॥

॥ ढाल चोथी ॥

॥ वृषजानु जुवन गई दूति ॥ ए देशी ॥ तव दसनयोति तम नरने, द
 लतोमुनि कहे नरवरने ॥ त्यारे शरण होशे तुज तेह, महापुरुषें अंगीकखो
 जेह ॥ १ ॥ तुम सरिखे बीजे पण नजियुं, विशेषे अमे पडिवजियुं ॥ ते

होशे तुजने त्राता, परजव जाता सुण ज्ञाता ॥ २ ॥ इम सांजलि ते न
रनाथ, महा कौतुक लही मन साथ ॥ मरकलडुं दइ मुखें बोले, रूडां
वयण अमीरस तोलें ॥ ३ ॥ त्रिचुवन त्राता प्रभु तुमने, कुण शरण बीजुं
कहो अमने ॥ ए अचरज कारी उदंत ॥ जापो विवरी जगवंत ॥ ४ ॥ त
व मुनि कहे कथा ए मोटी ॥ जवनी ज्यां कोटा कोटी ॥ राज काज वशें
वडिवार ॥ मन न रहे तुमारुं ठार ॥ ५ ॥ अधिकार असंख्य ठे एतो ॥ ते माटे
कहिये केतो ॥ मनने घेरवा लहो मर्म ॥ धर्मथी जोरावर कर्म ॥ ६ ॥ जापो
मां एहवुं जगवान ॥ सुधापान तर्जी असमान ॥ जड पण करवा विषपा
न ॥ किम चाहे कहे राजान ॥ ७ ॥ मेघने जिम इहे मोर, चंदने जिम
चाहे चकोर ॥ तिम वाट जोतां मुनिराज, पुण्ये पाउधास्या आज ॥ ८ ॥
अवर तज्य आक्षेप, हवे लागे नही अन्य लेप ॥ ते माटे-कथा तुमारी,
विगतें तमें कहो विस्तारी ॥ ९ ॥ तुम वचन सुधारस पान, करवा चाहे मुऊ
कान ॥ सफली करीने ए प्रज्ञा, पूरो प्रभु तेहनी इज्ञा ॥ १० ॥ चोथी ढालें
चित चाहे, उदय रत्न वदे ऊमाहे ॥ जग जन तारक जिन वाणी, जावें
सुणजो नवि प्राणी ॥ ११ ॥ सर्वगाथा ॥ ७८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव ज्ञानी गुरु बोलिया, सांजल थइ सावधान ॥ एक ध्यानं एक
आसनं, रंगें तूं राजान ॥ १ ॥ कांइक कहुं तुज आगलें, मुऊ वीतक म
हाजाग ॥ सांजलतां सूधे मनं, वधशे मन वैराग ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ ७९ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ नटिआणीनी देशी ॥ आ लोकोदर इण नामें, नगर विराजे हो वसे
लोक अनंत जिहां ॥ नहिं जस आदि न अंत, अपर पर वस्ती हो पुछुं
नहिं खाली किहां ॥ १ ॥ सर्व संपदनुं गेह, पुरुषोत्तमने समुहें हो सेवित
जे जाणो सदा ॥ अचरजनो आश्रम, कोडा कोडी कल्पांतें हो जेहनो
जंग नहिं कदा ॥ २ ॥ नहिं ते योनि ने जाति, गोत्र ने कुल वर्ण हो नहिं सा
विद्याने कला ॥ नहिं ते हिरण्यने हाट, नाटकने नहिं नीति हो, नहिं ते
आगम आमला ॥ ३ ॥ धर्म कर्म नहिं तेह, वैजव ने विजास हो नहिं ते
दर्शनने क्रिया ॥ नहिं वलि ते व्यवहार, रत्नने रंजादिक हो नहिं ते सुर

पतिनी श्रिया ॥ ४ ॥ केतां कहियें नाम, बीजो पण पदार्थ हो जोतां को
 न जडे तिश्यो ॥ जे नवि दीजो त्यांहि, सर्व वस्तुमां हो रम्य ते पुर राजे
 इश्यो ॥ ५ ॥ कटक सदा इहां दोय, मांहोमांहे जूंजे हो अंत न आवे ते
 हनो ॥ एक धर्म ने बीजुं पाप, अन्योअन्य दुःख दाई हो दल ए बल बहु
 बेहनो ॥ ६ ॥ पाप सेनानो नाथ, मोह राजा महा बलिउ हो त्रिभुवन वश
 कीधुं तिणे ॥ अहितकारी अत्यंत, संसारी सहु जीवने हो जाय नहीं जी
 त्यो कियो ॥ ७ ॥ इंदनी पण ए आण, मनावि पोतानी हो महीजा रूप पालां
 धरी ॥ चक्रीनें पण तेम, बाणुं लाख पायकनें हो पेखि वशवर्त्ति करी ॥
 ॥ ८ ॥ राजाने करे रंक, सेवने सेनापति हो सारथवाह सचीवने ॥ दास
 ना जे करे दास, कुवासनायें वासे हो जे सहु पामर जीवने ॥ ९ ॥ कुगुरु
 कुदेव कुधर्म, जिर करीने थापे हो तजावी तत्वनी वासना ॥ अतत्वनो
 करी अनुकूल, अवस्तुनो आसंगो हो करावी राखे आसना ॥ १० ॥ त
 जावि पुण्यनो पद्द, पातकसुं पोसीने हो करावे जे निज चाकरी ॥ हिंसा
 अदत्त अलीक, मैथुन ने परिग्रहनी हो लगन लगावी आकरी ॥ ११ ॥ निशि
 नोजनसूं नेह, जोडावी जोरेसुं हो क्रोधानलें नाखी वली ॥ जारी मान
 शिलाएं, मायारूप जुजंगी हो मुखे मसावे रली ॥ १२ ॥ पाडे लोच समुद्र,
 पुत्रादिक संबंधें हो प्रेम तणे नरें ॥ यंत्री युवति रागे, घणनेहें घेरीने हो
 पीडे पग पग बहु परें ॥ १३ ॥ दोलतथी करे दूर, महत्व घटाडी हो देखा
 डी महादीनता ॥ आरति अरति अपार, उपांशे थापे हो दुर्गति नरकनी
 हीनता ॥ १४ ॥ अवतारे तिरयंच, कुत्सित नर योनिमां हो घालीने पीडे
 घणुं ॥ दुःख दारिद्र्य दुर्नाय, विडंबिने देखाडे हो वली कुगतिनुं बारणुं ॥
 ॥ १५ ॥ एम अनंती वार, जमाडे जवमांहे हो प्राणीने पीडे दुःखें ॥ अ
 हित तिणें कहेवाय, आचरणा बलि एहनी हो कैती कहेवाये मुखें ॥ १६ ॥
 उदय रतन कहे एम, पांचमी ढालें हो परमारथ तुमें प्रीठजो ॥ मेली मो
 हनो पास, आगम निसुणीने हो उत्तम गतिने ईठजो ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अहंकार कोप आदि दे, अद्भुत कटक अनंत ॥ आणकारि तेहने
 अठे, अति उद्धत बलवंत ॥ १ ॥ पीडे ते सहु प्राणिने, अहितकारी अ
 पार ॥ जेवो नृप तेवी प्रजा, अंतर नहीं लगार ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ एए ॥

॥ ढाल ठछी ॥

॥ ईमर आंबा आंबली रे ॥ ए देशी ॥ चारित्र धर्म नामें लहो रे, धर्म सेनानो नाथ ॥ शम दम आर्दे शोजतो रे, सबलो जेहनो साथ ॥ राजेसर, सुण मन राखी ठाय ॥ १ ॥ समकेत सत्य सुवासना रे, सदागम ने सद बोध ॥ अक्कव मदव उपता रे, जालम जेहने योध ॥ राजे० ॥ २ ॥ गंजीर धीर शौचादिकें रे, सुजट अनंतें सोय ॥ सोति ए सहु जीवने रे, हितवंठक ते होय ॥ राजे० ॥ ३ ॥ देव धर्म गुरुनेविषे रे, जे उपजावे राग ॥ अत त्वने अवस्तुनो रे, जेह करावे त्याग ॥ राजे० ॥ ४ ॥ सत्क्रिया जे शीखवे रे, दया धरी दिल मध्य ॥ अलिक अदत्त उढापिने रे, शील पलावे शुद्ध ॥ राजे० ॥ ५ ॥ परिग्रहना महा पासथी रे, बुरत ठोडावे तेह ॥ निशि नोजन मूकावीने रे, शमें शोनावे देह ॥ राजे० ॥ ६ ॥ सरल मृड गुण सोंपिने रे, स्नेहनि सांकल त्रोडि ॥ नांजी वेडी रागनी रे, अरथनी आपे कोडि ॥ राजे० ॥ ७ ॥ गुरुता गुणने उपिने रे, लेणी लघुता अतीव ॥ सुजस व धारे जे सदा रे, सुमति आपे सदीव ॥ राजे० ॥ ८ ॥ नरक तिर्यच गति रोकने रे, आपे सुर अवतार ॥ नरजव दइ वलि निर्मलो रे, धर्में धरावे प्यार ॥ राजे० ॥ ९ ॥ परमैश्वर्य पमाडिने रे, शुद्ध सधावे योग ॥ देवप णुं वलि देइने रे, जला विलसावे नोग ॥ राजे० ॥ १० ॥ एम सहु संसारिने रे, सुख आपे संसार ॥ अंतें आपे शिवपुरी रे, तिणे जाणो हितकार ॥ राजे० ॥ ११ ॥ ठछी ढालें चाहीने रे, कहे कवि उदयरतन्न ॥ धर्म जणी जे ध्यायसे रे, जय लहेसे ते जन्न ॥ राजे० ॥ १२ ॥ सर्वगाथा ॥ १११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एम ए दल जूंजे बने, सुख दुःख देवा काज ॥ सदा काल सहु जीवने, वढतां नावे वाज ॥ १ ॥ काल अनंतो अतिक्रम्यो, दल ते जूंजे दोय ॥ हार क्यारे केनी हुवे, क्यारे जीते कोय ॥ २ ॥ बलिउ ए बेहुयकी, त्रीजो त्रिचुवन राण ॥ कर्म परिणाम नामें प्रभु, मोटुं जस मंमाण ॥ ३ ॥ शुज अशुज रूपेंकरी, चरित्र विचित्र ठे तास ॥ स्थूल मती नवि उलखे, योगी लहे गति जास ॥ ४ ॥ वडो नाइ ए मोहनो, काल परिणती कंत ॥ नाटक वद्वज जेहने, त्रिचुवन व्यापक तंत ॥ ५ ॥ लोकस्थिति जगिनी वडी, जेहने जाणो सहु कोय ॥ बाकी बल नहि केदनुं, तेह करे ते होय ॥ ६ ॥

॥ ढालं सातमी ॥

॥ दोणा दे रे मोळ्या दोणा ॥ ए देशी ॥ कुदरत जो जो कर्मनी, वि
ध विधना बनावे वेष रे ॥ नाच नचावे नवनवा, दिलमां रीजे नृप देख रे ॥
ढे एहवो रे ते तो ढे एहवो ॥ १ ॥ रासजरूपें करे देवने, रासजने करे
देवरूप रे ॥ तिर्यचने करे नारकी, नारकीने तिरिय सरूप रे ॥ ढे एहवो ॥
॥ २ ॥ कुंथुरूपें करिने करे, कुंथुने करे गजराज रे ॥ रंक करे जे रायने, रं
कने करे महाराज रे ॥ ढे एहवो ॥ ३ ॥ धनवंतने निर्धन करे; निर्धनने
करे धनवान रे ॥ रोगरहित करे रोगिने, निरोगीने करे ग्लान रे ॥ ढे एह
वो ॥ ४ ॥ शोकरहित शोकवानने, शोकरहितने करे शोकवंत रे ॥ सुखि
याने दुखिया करे, दुखियाने करि सुखिया अनंत रे ॥ ढे एहवो ॥ ५ ॥ ए
हवी शक्ती एहनी, जापी ढे जगवान रे ॥ विचित्ररूपी कह्यो ते वती, नहिं
कोइ एह समान रे ॥ ढे एहवो ॥ ६ ॥ देव मानव तिरिय नारकी, अनं
त पात्रें मोह एम रे ॥ नृत्य देखाडे नित नवां, ए देखी रीजे जेम रे ॥ ढे
एहवो ॥ ७ ॥ चारित्र धर्म तणे पखें, थाय शुनरूपें ए सखाय रे ॥ अन्य
दा मोहना पढ्ने, पोपंतो रहे सदाय रे ॥ ढे एहवो ॥ ८ ॥ ज्यारें पासुं
करे जेहनुं, त्यारे तेहनी थाय जीत रे ॥ साधारण समजो तिणे, एहवी क
ही एहनी रीत रे ॥ ढे एहवो ॥ ९ ॥ उदयरतन कहे आतमा, बीजो मेली
बनाव रे ॥ सूथो सातमी ढालमां, समज जे कर्म सजावरे ॥ ढे एहवो ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ बे गोलीनो चरडुउ, ज्येष्ठ बंधुने जाण ॥ रूठो मोह राजा मने, व
दे ते एवी वाण ॥ १ ॥ बंधव तुज आगल बहू, नेह धरी अमे नित्य ॥
नृत्य कला दाखूं नवी, जिम रीजे तुज चित्त ॥ २ ॥ सदागम योगें ते सदा,
नाटकनो करे जंग ॥ पात्र पढोचाडे शिवपुरी, वेरी करे विरंग ॥ ३ ॥

॥ ढाल आठमी ॥

॥ रसीयानी देशी ॥ तो पण तुं तेहनुं पासुं करी, अमने मनावे रे हा
र ॥ सहोदर ॥ ए लक्षण ताहरं हुं लहेतो नथी, एहश्यो ताहरो रे आ
चार ॥ सहोदर ॥ १ ॥ इम नवि कीजें हो सुगुण सहोदरु, मूक तुं मननी रे
गाढ ॥ सहोदर ॥ जाते दाढे हो पर नहि आपणा, हसतां न जश्यें रे हा
म ॥ सहोदर ॥ २ ॥ खातें कहो किम ते खेल खेलियें, जेणे आए घरमां

रे हांण ॥ सहोदर ॥ पुत्र पीयारे हो निज घर नवि वसे, ए शीख तूं मनमां
रे आण ॥ सहोदर ॥ ३ ॥ आचरण तारां कहो कोण उलखे, नानाविध ता
रा रे ढंग ॥ सहोदर ॥ कुलनो बोलु बेरु तुं सही, जे शत्रुसुं करे रे संग ॥
सहोदर ॥ ४ ॥ तव हसी शिर चुंबो देइने, जुजसुं जरावी रे बाथ ॥ सहो
दर ॥ ५ ॥ इम बोले ते आंसूं वरसतो, करम संचय नर नाथ ॥ सहोदर ॥ ५ ॥
वत्स हूं जाणुं बुं चेष्टा एहनी, जिम तुं जाखेठे रे तेम ॥ बंधवजी ॥ मूल
कापे ठे ए सही आपणां, तो पण करिये रे केम ॥ बं० ॥ ६ ॥ स्वजाव
माहरो ठे ए रीतनो, तज्यो न जाय रे तेह ॥ बं० ॥ अनंत कालनो एह
सुं माहरे, चाव्यो आव्यो रे सनेह ॥ बं० ॥ ७ ॥ महोबत मेली न जाय ते
हनी, जीव जो जाय तो जाउ ॥ बं० ॥ कांइक क्यारे समारुं तेहनो,
दिल धरी तेणें रे दाउ ॥ बं० ॥ ८ ॥ काज तुमारां साधुं हूं सर्वदा, तुमे
ठो मारी रे पांख ॥ बं० ॥ त्रिचुवनमां हूं गाजूं तुम वडें, जे कहो ते सधा
रुं रे धांख ॥ बं० ॥ ए ॥ तव त्यां मोह महिपति बोलिउ, निज अव्यय पु
रथी रे घेर ॥ बं० ॥ सहाय संसारी जीव आपो मुने, जिम करुं शत्रुने रे
जेर ॥ बं० ॥ १० ॥ असंव्यवहार नामें निजपुरथकी, कर्मचूपाळें रे ताम
॥ बं० ॥ दुर्नव्य ने अनव्य बहु आपिआ, अनुज ने सखाइ उदाम ॥ बं०
॥ ११ ॥ मोहनृपनुं महत्व उषिउं तिणे, खलकमां वधारी रे ख्यात ॥ श्रो
ता जी ॥ उदयरतन कहे आठमी ढालमां, मोहनी मोटीरे वात ॥ श्रो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चारित्र धर्मना सैन्यमां, वेगें गइ ते वात ॥ निरानंद स
धनुं थयुं, सैन्य सुणी सहसात ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ १४३ ॥

॥ ढाल नवमी ॥

॥ सहियां माहरां नयण समारो ॥ ए देशी ॥ तेहबुं ते देखी ने मंत्री,
सदबोध कहे नृपने रली जी ॥ स्वामी एम शुं गलि जाउ ठो, कायरनी प
रे कलकली जी ॥ १ ॥ आपद पडे उपाय तेहनो, उत्तम आलोचे मुदा
जी ॥ पग पसारी बेसबुं शोचे, क्लीबके कामनीने सदा जी ॥ २ ॥ उद्यम
पांखे आवास लागे, बुद्धि विना जे बेशी रहे जी ॥ जलण तेहनुं सर्वस्व
जाले, लाज किश्यो कहो ते लहे जी ॥ ३ ॥ दिन स्वामी जातीमद घेखो,
निज पराक्रम मूके नही जी ॥ तो ते फरी उदयने पामे, आपदने अंते सही

जी ॥ ४ ॥ धीरपणुं धरिने ते माटे, उपाय एहेवो कीजियें जी ॥ जिम एहनुं समाधान थाये, अरियणनो अंत लीजियें जी ॥ ५ ॥ तव मंत्रीने कहे म हाराजा, युक्ति ए तूं जाणे सवेजी ॥ ते माटे जे तुजने गमे ते, दुकमत ते कीजें हवे जी ॥ ६ ॥ निज स्वामीना पाय नमिने, सदबोध वलतो एम वदे जी ॥ मनमांहिंथी आरति मेली, वात एक धरजो हृदे जी ॥ ७ ॥ अ वश्य आपणने जावुं घटे ठे, कर्म परिणाम कने वही जी ॥ जिम पावकें दाधा प्राणीनी, पावक पाडे समे सही जी ॥ ८ ॥ शत्रुनी पण समय लही ने, मरजी माफक चालियें जी ॥ जिम सघलुं बाढ्युं जे अग्नें, घरमां तेहने फिरि घालियें जी ॥ ९ ॥ पोखिएं ठैएं आपण एहना, गुन पढने सर्वदा जी ॥ आपण वली आदेश एहमो, फेरवता नथी कदा जी ॥ १० ॥ चा करी ए चित धरीने, दिलासो देशे किश्यो जी ॥ आखर एहवो दुष्ट नथी ए, जोतां मोहराजा जिश्यो जी ॥ ११ ॥ नवमी ढालें नेह धरीने, उदयरत्न श्म उचरे जी ॥ जाण अठे जे जिन वाणीना, फेरव्या ते नवि फरे जी ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सदबोधनुं कहुं सांजलि, इत्यादिक अवदात ॥ चारित्रधर्म ते चित्तमां, राजा थयो रलियात ॥ १ ॥ आगल करि मंत्रीशने, थोडे से परिवार ॥ धर्म राजा तव धांने, पोहोतो तसु दरबार ॥ २ ॥ सर्व गाथा ॥ १५७ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

॥ निज गुरु चरण पसाय ॥ ए देशी ॥ सदबोध मंत्री ताम, अवसर जोईरे, कर्म राजाप्रति बोलिउरे ॥ पडि वेलांमां आज, प्रभु अम साथेरे, तुमें पण अंतर कियोरे ॥ १ ॥ न घटे ए तुमने नीति, काल प्रमाणें रे, अधिके उठे जे त्रेवडो रे ॥ स्वजावे तुमें स्वामी, अमशूं तेणे रे, आंढो न राखो ए वडो रे ॥ २ ॥ जुनी स्थितिने जोय, केहनुं कहुं रे, लेखे तुमें मत लेखवो रे ॥ पालो पूरव प्रीत, न करो एक पखो रे, श्म न घटे ऊवेखवो रे ॥ ३ ॥ मौन रही वडी वार, तव ते नृप रे, मनमांहि विचारिने रे ॥ अव्ययपुरथी एक, एहुने काजें रे, सहायक आण्यो धारिने रे ॥ ४ ॥ सदबोधने ते देखाडे, प्र वन्नपणे रे, कानमांहि कहुं तदा रे ॥ तमने पण एक एह, सहाय थाशे रे, अनुक्रमें सजो मुदा रे ॥ ५ ॥ हवणां तो एहनां तेह, वेरी थासे रे, अनु मति महारा ठे इशी रे ॥ नहिंतो कुटुंब विरोध, थाय अमारी रे, करशोमां

चिंता किसी रे ॥ ६ ॥ आखरें तुमने एह, जिम तिम करी रे, आणी मेल
वशुं अमे रे ॥ ए वातनो संदेह, रखे हृदयमां रे, रेख मात्र राखो तुमे रे
॥ ७ ॥ इम सुणी धर्म नरिंद, परिकर लेई रे, पढोतो पोताने घरें रे ॥ मंत्री
ने कहे एम, ए शूं कीधूं रे, कर्म नृपें कपटनरें रे ॥ ८ ॥ मोह राजाने स
खाय, बंधव जाणी रे, बहु आप्यो मननी हरे रे ॥ आपणने दिउ एक, तो
पण जुउ रे, देखाडशे कालांतरे रे ॥ ९ ॥ तव मंत्री सदबोध, हसीने कहे
रे, स्वामी शूं सूल्यो नथी रे ॥ धेनु अज गविठाण, लहियें ते वारू रे, मन
साथें जुउ मथी रे ॥ १० ॥ मोह बंधु हितवंत, आदेश कारी रे, सुजट सहु
ढे तेहना रे ॥ अंत तणा करनार, जग जाणीता रे, आपण वेरी एहनारे
॥ ११ ॥ बहिन वडी बलवंत, लोकस्थिति नामें रे, कर्म राजानी जे कही
रे ॥ ते मोहनी वांढे जीत, अनंतमे जागें रे, आपणो जय वांढे सही रे
॥ १२ ॥ शत्रु अनेक हुं एक, ए पण इहां रे, खेद रखे राखो हृदे रे ॥ ए
कलो जिम आदित्य, तमजर दले रे, फेरि जिम पामें उदे रे ॥ १३ ॥ ब
हु कालें ते सहाय, मिलसे तेहनो रे, खरखरो न करो विजु रे ॥ पंखा नू
ख्या माट, काची कृतें रे, उंबर किम पाके प्रजु रे ॥ १४ ॥ शीघ्र न थश्यें
स्वामि, धीरां धीरां रे, कारज सघलां नीपजे रे ॥ दशमी ढालें एम, उदय
पयंपे रे, धर्म धन सुख संपजे रे ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ॥ १७२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एक चितें सब ए सुणो, चंड मौलि नूकंत ॥ अचरज लहि इम चिंत
वे, अहो मंत्रि बुद्धिवंत ॥ १ ॥ यथार्थ नामें ए सही, धन्य मंत्रि सदबोध
॥ बीजानें इम बोलतां, किम आवे अविरोध ॥ २ ॥ केवल इम अनुग्रह
कस्यो, इहां आवि मुनिराज ॥ आख्यानक कहि आपणुं, साखां आतम का
ज ॥ ३ ॥ कृणोक इम आलोचिने, मिलित लोचन महिपाल ॥ बोळ्यो बे
कर जोडिने, मन लहि मोद रसाल ॥ ४ ॥ जगवत चारित्र धर्मने, सौंप्यो
जेह सहाय ॥ शूं शूं तेहने शंजळ्युं, आगल कहो उपाय ॥ ५ ॥ अति उ
त्सुक मन माहरूं, सुणवा एह संबंध ॥ कहो जगवन् सुपसायकर, प्रेमें
एह प्रबंध ॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ १७८ ॥

॥ ढाल अग्यारमी ॥

॥ चरणाली चामुंदा रण चढे ॥ ए देशी ॥ मुनिवर कहे महाराजने,

तव कर्म परिणामें मोदें रे ॥ असंव्यवहारथी उहरी, धखो तेह व्यवहार
निगोदें रे ॥ मुनि० ॥ १ ॥ तेह समीपें रह्यो तिहां, पोतें प्रवन्नरूपें सोई
रे ॥ मोहादिक तव चिंतवे, जुगति तेहनी सर्व जोई रे ॥ मुनि० ॥ २ ॥ अहो
ए नायक आपणो, नारदरूप निहालो रे ॥ गारना खीलानी परें, अस्थिर
माया घालो रे ॥ मुनि० ॥ ३ ॥ वणकरनी जेहवी नली, जेहवी घंटनी ला
ली रे ॥ मृदंग जेहवुं मातंगनुं, एहवी एहनी गति जाली रे ॥ मुनि० ॥ ४ ॥
मध्य मणी जिम हारनो, तिम ए उजय पद्मगामी रे ॥ शीखामण पण
देतां सही, हव नवि मेले हरामी रे ॥ मुनि० ॥ ५ ॥ अंगी जे एणें कहुं, ते
हृदयमांहि नवि रह्युं रे ॥ नृत घट ऊपर जल यथा, चिहुंपासे जाए वयुं रे
॥ मुनि० ॥ ६ ॥ जल जिम जलणो तापव्युं, वलि शीतल थाय विशेषो रे ॥
शीखामण शी सहेजने, जिहां अफल थाय उपदेशो रे ॥ मुनि० ॥ ७ ॥ जोए
थयो ठे बेरडो, तो जाओ एहनी लाजो रे ॥ समय जोइ निज जुजबलें, आ-
पण साधयुं काजो रे ॥ मुनि० ॥ ८ ॥ इम चिंतीने आवियो, ते संसारी
जीव पासें रे ॥ मोहादिक मलि एकठा, दुःख देवा उह्नासैं रे ॥ मुनि० ॥ ९ ॥
जावी धर्म नूपासनो, नीरु जाणी टोक्यो रे ॥ अनंत उत्सर्पणी लगें, व्यवहार
निगोदमां रोक्यो रे ॥ मुनि० ॥ १० ॥ दुख दीधां कोडो गमें, जे संसारिने
तेणें रे ॥ अग्यारमी ढालें उदय वदे, ते कहुं न जाए केणें रे ॥ मुनि० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कालांतरे कोइक समे, लाग लहिने तेह ॥ कर्मैं पृथिवी कायमां,
वास्यो तिहांथी लेह ॥ १ ॥ मोहादिक दुष्टें मली, त्यां पण तेने निशंक ॥
घेरी राख्यो घण दुःखमां, उत्सर्पणी अशंख्य ॥ २ ॥ इम अप तेउ वाउमां,
तेमज रोक्यो तास ॥ दुःख दीधां लाखो गमे, कर्मनुं उपर जास ॥ ३ ॥ प्र-
त्येक तरुमांहे पढी, शितेर कोडाकोडि ॥ सागरोपम राख्यो सही, दुःख
दइ लाख कोडि ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ १९३ ॥

॥ ढाल बारमी ॥

॥ गौतम समुद्र कुमार ॥ ए देशी ॥ इम ते संसारी जीव, वलि मोहा
दिकें, वलि वलि पाठो वालिने ए ॥ वाश्यो व्यवहार निगोदें, पृथिव्यादिक
मां, फरि राख्यो तिहां घालिने ए ॥ १ ॥ इम एकेंडिमांहि, अनंत उत्सर
पणी, फेरव्यो ते फरि फरी ए ॥ पुजल तिहां असंख्य, परावर्त्थी तिणे,

नव बहुला करि करी ए ॥ १ ॥ वलि पामी विचालु, कमें ते तिहांथी, वि
गलेंडिमां वासिउं ए ॥ ते जाणीने दुष्टें, पूर्वे आवीने, परानव पासें पासि
उं ए ॥ २ ॥ वरष संख्याता सहस्रें रे, तिहां वलि रोंकीने, निगोदादिक
मांहे धख्यो ए ॥ असंख्याता पुजल, परावर्त्तावीने, विगलेंडी रूपें कख्यो ए
॥ ४ ॥ संख्यातो तिहां काल रे, वासी ने वलि, एकेंडिमां आणिउं ए ॥
वलि विगलेंडिमांहे, वलि एकेंडीमां, तेहने इम बहु ताणिउं ए ॥ ५ ॥ इम
अवतरी वार अनेक, पुजल अनंता, परावर्त्त तिहां दुःख घणे ए ॥ वलि
कमें लहिय विचालुं रे, अवताख्यो तेहने, समुठिम पंचेंडियपणे ए ॥ ६ ॥
तिहां पण धायां पूंठे रे, मोहादिक मली, अष्ट नव तिहां रोंकीने ए ॥
पूर्व कोडि प्रत्येक, दुःख दीधां बहु, दया न आवी दोषीने ए ॥ ७ ॥ अरि
ने लहि आसन्न रे, वलि वाली पाठो, एकेंडी अवतारीउं ए ॥ वलि विगलें
डिमांहि रे, समुठिम पंचेंडी, अवतारी दुःख. जारीउं ए ॥ ८ ॥ इम पुजल अ
नंतरे, परावर्त्तावियां, ते संसारी जीवने ए ॥ मोह राजानी साथें रे, दुःख
मां रोंकीने, राख्यो करतो रीवने ए ॥ ९ ॥ बोव्यो बारमी ठालें रे, महा
राजा मोहनो, जोरो जो जो नविजना ए ॥ सांजलि एह संबंध रे, चित
मां चेतजो, उदय वदे थइ एकमना ए ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवसर लहि तव अन्यदा, तिरिय पंचेंडि मांहि ॥ कमें ते अवतारि
उं, अंगीकृत उठांहि ॥ १ ॥ त्यां पण अरि आवी तिणें, पूर्व कोडि प्रत्ये
क ॥ अष्ट नवां तस रोंकिने, दीधां दुःख अनेक ॥ २ ॥ वली क्रोधें वाली
त्यां थकी, अवताख्यो ते जंत ॥ एकेंडीथी आदिदे, गर्जज तिरिय पर्यंत ॥ ३ ॥
पुजल परावर्त्या तिहां, आपदमांहि अनंत ॥ वलि मठ पंचेडी कख्यो, तक
लहि कमें तंत ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ १० ए ॥

॥ ढाल तेरमी ॥

॥ किरती अरजे जेम वारी ॥ ए देशी ॥ मोह राजादिक लहि ते मर्म,
चिंते जोजो बंधुनां कर्म ॥ आघो आघो चलवे ठे एहने, जाणिये ठे मेल
वशे तेहने ॥ १ ॥ इम आलोची ते संसारी, मोहें दीधो मांस अहारी ॥
घणुं करावीने जीवघात, नरकमांहे ते नाख्यो अनाथ ॥ २ ॥ असंख्य
काल त्यां दुःखमां धरीउं, वली कमें तिहांथी उधरीउं ॥ विहंगम जातिमें

वाश्यो लेइ, वली मोहादिक क्रोध धरेइ ॥ ३ ॥ एकेंडिआदि नरक पर्यंत,
 तेमांहे रुंध्यो जंत ॥ पुजल परावर्त अनंत, दुःख तेहनं जाणे नगवंत ॥ ४ ॥
 संमुठिम मनुष्यमाहें वलि सोई ॥ कर्म सरजाव्यो तक जोई ॥ तिहां पण
 मोहादिकें नव अष्ट ॥ रोकीने दीधुं महाकष्ट ॥ ५ ॥ अष्ट अंतर मुहूर्त
 तिहां राखी ॥ वली तिमज दुर्गति ते दाखी ॥ संमुठिम अंते एकेंडी आदे ॥
 नव बहुला कीधा प्रमादे ॥ ६ ॥ अनंत पुदगल परावर्तन कीधां ॥ मोहादिकें
 रोकी दुख दीधां ॥ गतागतें लही बाधा जेह ॥ ज्ञानी विना कुण जाणे
 तेह ॥ ७ ॥ वली कर्म कांश्क तक साथी ॥ गर्जज मनुज तणी गति बाधी
 ॥ अनारजदेशें लहि अवताख्यो ॥ तब मोहादिकें एम विचाख्यो ॥ ८ ॥ हा
 हा इणे अहो सहि हणिया ॥ आपणने लेखे नवि गणिआ ॥ अहो अहो
 कर्म परिणामें उदेरी ॥ घणी जूमि आय्यो ए वेरी ॥ ९ ॥ तव रसगृदि
 प्रवृत्ति ए नामें ॥ मुख मरडी. बोली ते ठामें ॥ अम अबलानुं जुठ बल
 सामी, सबलाने पण नाखुं दामी ॥ १० ॥ तो प्रभु आगल कहो ए शे ले
 खे ॥ आण तुमारी कुण ऊवेखे ॥ आदेश जो अमने आपे देव ॥ तो गले
 जाली एहने ततखेव ॥ ११ ॥ तुमचरणे लावुं तहकीक ॥ वचन अमारां ए मा
 नजो ठीक ॥ उदय रत्न कहे तेरमी ढालें ॥ धन्य जे न पडे मोहनी जालें ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव मोह नृप मुखें बोलिउ, जलट आणी ऊर ॥ अहो अमारा सै
 न्यमां, स्त्री पण एहवी शूर ॥ १ ॥ इम कहि आपी आगना, वेगें घेरो
 जइ तेह ॥ हुं पण तुम पूतें लगो, आवुं बुं दल लेह ॥ २ ॥ प्रभु आणा
 यें त्यां जई, रस गृदियें दीन ॥ रसनो ते रागी कख्यो ॥ मदिरामांस तल्ली
 न ॥ ३ ॥ प्रवृत्तियें जई प्रेरिउ ॥ जननी जगिनी साथ ॥ अगम्यगमन उ
 लट जरे, कराव्युं दिन रात ॥ ४ ॥ नरक गतें वली नाखीउ, तरत लेइने
 तेह ॥ मठ एकेंडीमां फरी, रोख्यो काल अठेह ॥ ५ ॥ पुदगल परावर्त्या
 तिहां, आपद जरे अनंत ॥ विपदा वेठी जे वली, ते लहे तेहज जंत ॥ ६ ॥

॥ ढाल चौदमी ॥

॥ नदी यमुनाके तीर उमे दो पंखियां ॥ ए देशी ॥ अनारज देश मजार
 ते, कर्म आपिउ ॥ मातंगना कुलमांहि, ते मोहें जाणिउ ॥ १ ॥ घाव्यो
 नरक मजार, वलि नरनव दीउ ॥ तव महाजड जात्यंध, ते मोह नृपें

कीयो ॥ १ ॥ किहां एक पाषाणरूप, विरूप वली कखो ॥ एकेंडियादिकमां
हे के, धवधव ले धखो ॥ ३ ॥ रोख्यो केतो काल, वलि कर्म रली ॥
आप्यो नर अवतार के, अवसर अटकली ॥ ४ ॥ दरसनावएँ ताम के,
जाति बधिर पणुं ॥ आपी कखो पठररूप के, दुःख देवा घणुं ॥ ५ ॥
तिमज फेरव्यो तेह के, पहेलो जिम कह्यो ॥ क्यां एक पंगु मूक के,
कुबजपणो लह्यो ॥ ६ ॥ क्लीब कांणो कुरूप के, दासपणो धरी ॥ वसक
रि वार अनंत के, फेरव्यो फरि फरी ॥ ७ ॥ अनंता पुजल एम, परावर्त्तन
कख्या ॥ गण्णा ते न गणायके, फेरा जे फखा ॥ ८ ॥ कर्म परिणामें ते व
ली, मनुजगतें उव्यो ॥ निजचर मोकली मोहें, तिहां पण परजव्यो
॥ ९ ॥ दुष्ट चरें ते किहां एक, कुष्टी महोदरी ॥ वायुरोगी पित्तवानके, गु
ल्मी जगंदरी ॥ १० ॥ कंठ ने कर्ण कंपाल, तालु आदे घणौ ॥ उपाया
महा रोग, जिहां दुःखनी नहिं मणा ॥ ११ ॥ ताव पीहो अतिसार, द
सन रसना गदें ॥ अधर ग्रीवा आंख रोगें ते, पीज्यो पदें पदें ॥ १२ ॥
कपोल रोगी बंध कुष्टीके, शिर रोगी कखो ॥ हृदय उदर पूतें सूलके, आ
म रोगें जखो ॥ १३ ॥ अरुचि प्रमेह खीन रोग, आदि महा गद चरे ॥
पीज्यो पाडे मुख रीवके, विलवे बहु परें ॥ १४ ॥ चौदमी ढालें तेह, ज
ज्यो मोहने जणें ॥ उदय वदे महा दीन ते, घेखो गद घणें ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जाण्यां अजाण्यां आचरे, औषध अनेक उपाय ॥ जिम तिम जे तें
ना कहा, नूकी काय बनाय ॥ १ ॥ अजहू अपेय बे आदखां, मंत्र तंत्र
बलिदान ॥ शरीर काज शंका तजी, पाप कखां असमान ॥ २ ॥ पाप न
रें पामी प्रगट, नर नवहारी जंत ॥ एकेंडियादिकमां कपनो, इम ते वा
र अनंत ॥ ३ ॥ मानव नव वलि एकदा, पाय्यो कर्म पसाय ॥ तव मन
मांहे कोपित, मोहराय तिण ठाय ॥ ४ ॥ सर्व गाथा ॥ २४६ ॥

॥ ढाल पंदरमी ॥

॥ सोनारी जणी ॥ ए देशी ॥ राजा किहां एक मोह नरिंदें, दंम नाय
क तेहने कखो ॥ सोई साधु जणि ॥ किहां रे आहेडी अति क्रूर, किहां
रे कसाब कुलें धखो ॥ सो० ॥ १ ॥ किहां रे धीवर किहां रे चंमाल, किहां
रे मांसजह्नी घणो ॥ सो० ॥ किहां एक मद्यपानी मत्सराल, किहां एक

मंसा, हिंसकपणुं ॥ सो० ॥ २ ॥ किहां खात्रपाडो खरो डुष्ट, किहां एक
 साधु घाती किउ ॥ सो० ॥ किहां एक कान त्रोटो कुलहीण, किहां एक दा
 सपणो दिउ ॥ सो० ॥ ३ ॥ किहां एक धूर्त उग धर्महीण, धाडपाडो परधन
 हरो ॥ सो० ॥ कूडा घाटतणो घडनार, जनवंचक जोडागरो ॥ सो० ॥ ४ ॥
 किहां एक बांद जलो कोटवाल, गुप्ति पालक मंत्रीसरू ॥ देश नगरना देइ
 अधिकार, खर कर्मनो कखो आगरू ॥ सो० ॥ ५ ॥ किहां एक जेल सजे
 लमां जेलि, तेल इकु पीलाविने ॥ सो० ॥ मदिरा मांस वेचावी क्यांइ,
 किहां एक शस्त्र घडाविने ॥ सो० ॥ ६ ॥ लोह लाख अने रस केस, हल मू
 सल ऊखलतणा ॥ सो० ॥ सोंप्या बहु सावद्य व्यापार, घरटी आदि अति
 घणा ॥ सो० ॥ ७ ॥ वली सोंपी अधम अनेक, कुटुंब काजे आजीविका
 ॥ सो० ॥ इम हिंसा करावी अनंत, दुर्गतिनी जे दीपिका ॥ सो० ॥ ८ ॥
 एकेंडियादिकमांहि, वाश्यो तेहने वली वली ॥ सो० ॥ अनंतां पुज्ज ए
 म, परावर्त्तन कीधां वली ॥ सो० ॥ ९ ॥ इम मानव गति पुरमांहि, प्राणी
 ते पाठो फरी फरी ॥ सो० ॥ आव्यो त्यां अनंती वार, अवतार बहुला
 करी करी ॥ सो० ॥ १० ॥ उदय रत्न कहे इणि जांति, पनरमी ढालें प्रेम
 सूं ॥ सो० ॥ कथा ए सुणवा कान, नितप्रते आवजो नेमसूं ॥ सो० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मोह राजा हवे अन्यदा, मेली निज समुदाय ॥ मनसूं आलोची
 मुदा, इम बोव्यो तिणि ठाय ॥ १ ॥ असंव्यवहार पुर आदिथी, मांमी अ
 द्य पर्यंत ॥ एसंसारी साथें जम्यो, मुज आदेशें तंत ॥ २ ॥ मिथ्या दर्शन
 महा सुजट, सेवक तेहना शूर ॥ ज्ञानावर्ण अज्ञान बे, जडवाव जेहनो
 नूर ॥ ३ ॥ ए त्रणेना प्रजावर्धी, देव धर्म गुरु नाम ॥ कानें पण क्यारे
 नवि सुण्युं, जमतां तिण कोइ ठाम ॥ ४ ॥ लोक जाणित पण नवि लह्यो,
 केवल गमायो काल ॥ आहार निडा मैथुन वसें, अवर जाण्युं सर्व आल
 ॥ ५ ॥ हवे सुणिएंठे एहवो, कनक पुरें कर्म राय ॥ अमरजोठ घरें अंग
 ना, नंदा नाम कहेवाय ॥ ६ ॥ तेहनी कुखें उपजावजो, पुत्र पणें पुर तेह ॥
 कांइक धर्म वासित अठे, तिण मुज चिंता एह ॥ ७ ॥ रखे पामे ते धर्म
 ने, धर्मी लोक प्रसंग ॥ अधर्मी पण लहे धर्मने, वसतां धर्मी संग ॥ ८ ॥

॥ ढाल सोलमी ॥

॥ जरमर वरजो मेह हो राजा परनाले पाणी पडे महारा लाल ॥ ए दे
शी ॥ मिथ्या दर्शन नामें हो राजा, मंत्रीसर इम सांजली, महारा लाल
॥ ताली ले अज्ञानने हाथ ॥ हो० ॥ मुखें तव बोव्यो मन रली ॥ मा०
॥ १ ॥ अहो नलुं थयुं एह ॥ हो० ॥ घी ढव्युं खीचडी ऊपरे ॥ मा० ॥
आण न लोपे कोई ॥ हो० ॥ सेठ ते अमरतणें घरें ॥ मा० ॥ २ ॥ माथे
जई ते मढे ॥ हो० ॥ काम ए में करवूं सही ॥ मा० ॥ इम करतां जो
कांइ ॥ हो० ॥ मुज्जयी निपजजो नहीं ॥ मा० ॥ ३ ॥ तो अनंत तमारे यो
ध ॥ हो० ॥ एक एकथी बलिया घणुं ॥ मा० ॥ रसग्रह आदी रौइ ॥
हो० ॥ अद्भुत दल अबलातणुं ॥ मा० ॥ ४ ॥ तेहवो हुं नहि बलवान ॥
हो० ॥ जेहवुं बल ठे एहनुं ॥ मा० ॥ पग पग पाडे वाट ॥ हो० ॥ मुह
नवि राखे केहनुं ॥ मा० ॥ ५ ॥ स्वामी वडें संसार ॥ हो० ॥ अथवा बल
दाखे सहु ॥ मा० ॥ तो माहारां वखाण ॥ हो० ॥ इये कारणे बोव्यो ब
हु ॥ मा० ॥ ६ ॥ तेहवें तिहां तरुणी एक ॥ हो० ॥ चिंतव्या मोह मंम
पतलें ॥ मा० ॥ क्लीबकुं करती कछोल ॥ हो० ॥ बेठी ठे बाहेर नूतलें
॥ मा० ॥ ७ ॥ ते मंत्रीना सुणि बोल ॥ हो० ॥ अट्टहासे ते हसी ॥
मा० ॥ क्लीब करे ततकाल ॥ हो० ॥ ताली लेईने उलसी ॥ मा० ॥ ८ ॥
तव विस्मित मोह नरिंद ॥ हो० ॥ ऊठी आव्यो बाहिरें ॥ मा० ॥ तिहां
विपर्यय समुह आसने ॥ हो० ॥ बेसी बोव्यो इणि परें ॥ मा० ॥ ९ ॥
कहे वत्से तूं केम, हे नडे ॥ ए क्लीब आगें हसी इहां ॥ मा० ॥ तव प्र
णमी तसु पाय ॥ हो० ॥ तरुणी ते बोली तिहां ॥ मा० ॥ १० ॥ देवा
सहुने दुःख ॥ हो० ॥ जालम हुं तुं योगिणी ॥ मा० ॥ वाहलांना पाहुं
वियोग ॥ हो० ॥ हुं आपदा इष्ट वियोजनी ॥ मा० ॥ ११ ॥ ए मरणना
में महा योध ॥ हो० ॥ पंमक पराक्रमनो धणी ॥ मा० ॥ गणे त्रिचुवननें
तृण मात्र ॥ हो० ॥ सूरु सुनट शिरोमणी ॥ मा० ॥ १२ ॥ इंद्रादिक
माने आण ॥ हो० ॥ अलंघ्य शासन एहनुं ॥ मा० ॥ धिंगी ठे एहनी
धाड ॥ हो० ॥ जगव्यापक बल जेहनुं ॥ मा० ॥ १३ ॥ जन बाल वृद्ध यु
वान ॥ हो० ॥ उलखे एहने सहु ॥ मा० ॥ प्रभु प्रसादें एह ॥ हो० ॥
बल धरावे ठे बहु ॥ मा० ॥ १४ ॥ उदय रतन कहे एम ॥ हो श्रोता ॥

सोलमी ढालमांहे सुणो ॥ मा० ॥ यमने जीते जेह ॥ हो० ॥ जालिम
जोर तेहनं गणो ॥ मा० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ प्रभु तुम बंधु कनक पुरें, अमरजोतने गेह ॥ ल५ नंदा कूखें धख्यो,
सख संसारी तेह ॥ १ ॥ ठ महिना वोव्या जिश्ये, तव लहि तुम अनिप्राय ॥
मरण सहायनी हुं तिहां, ततखिण पहोती जाय ॥ २ ॥ तुरत तात तेह
नो हख्यो, जननी जणतां खेव ॥ शेष कुटंब सर्व संहखुं, तुम पसांयें देव
॥ ३ ॥ तव मरणें आवी तिहां, ते पण लीधो ताणि ॥ कुलमां कोइ न ऊ
गखुं, नाम रखुं निर्वाण ॥ ४ ॥ एकेंडियादिकमांहि वलि, ऊंमो धख्यो अथा
ग ॥ पुजल अनंत परावर्तजो, तब ते लहेजो ताग ॥ ५ ॥ मिथ्या दर्शन महत्त
म, मंत्री मुखनी वाणि ॥ सांजलिने स्वामी अमे, हस्यां बने ते ठाणि ॥ ६ ॥

॥ ढाल सत्तरमी ॥

॥ सुंदर हे सुंदर बालुं दहणरी चाकरी ॥ ए देशी ॥ राजन हो राजन,
मोह राजा मन वसि रह्यो ॥ खिजमतकारी ते खंत ॥ रा० ॥ पराक्रम ते
हनां सांजली, उपनो हर्ष अत्यंत ॥ रा० ॥ मो० ॥ १ ॥ रा० ॥ तव प्रेमें अ
वलोकने, करखुं फरसी देह ॥ रा० ॥ आग्रह नामें खवासने, कहे मोह रा
जा तेह ॥ रा० ॥ मो० ॥ २ ॥ सेवक हो सेवक, जो जो महारा सैन्यमां,
पंमकनुं पण जोर ॥ रा० ॥ त्रण जुवनमांहे एकजो, जेह पडावे शोर ॥
रा० ॥ मो० ॥ ३ ॥ रा० ॥ मरणमुखें तव बोलिउं, एहवुं म कहो स्वामि ॥
रा० ॥ प्रतापते प्रभुनो सही, जे सेवक साधे काम ॥ रा० ॥ मो० ॥ ४ ॥
यतः ॥ सिध्यंति मंदमतयोऽपि यदत्रकार्ये, संजावनागुणमवैहि तमीश्वरा
णां ॥ जिद्यात्सपंगुररुणोऽपिकथं तमांसि, सूर्योरथस्य धुरि तं यदिनाऽकरि
ष्यत् ॥ १ ॥ मोह राजा वलतो वदे, वत्स सांजल कहुं वात ॥ से० ॥ जो
तो चोपें ते जीवने, रहिजे तुं दिन रात ॥ से० ॥ मो० ॥ ५ ॥ मानव गति
पुरिमां किआं, जोते आवे जीव ॥ से० ॥ तो उठवा पण तेहने, रखे देतो
सुणि रीव ॥ से० ॥ मो० ॥ ६ ॥ से० ॥ धर्म अकूर जिम नवि धारे, तिम उ
नमूजी तास ॥ से० ॥ ततखिण पाठो वालि ने, आणजे आपणें वास ॥
से० ॥ मो० ॥ ७ ॥ आण प्रमाण करी सर्वें, उठ्या न करी जेडि ॥ से० ॥
मरणादिकें मन मोदखुं, कीधी जेहनी केडि ॥ से० ॥ मो० ॥ ८ ॥ से० ॥ कर्मप

रिणामें ते आणित, कुलटा नारिनी कूख ॥ से० ॥ दुष्टौषध पानादिकें, गर्न
थी घाव्यो दुःख ॥ रा० ॥ मो० ॥ ए॥ रा० ॥ वलि एकेंडियादिकमां फरी, तेम
ज राख्यो नेट ॥ रा० ॥ वलि कमें काढी धख्यो, प्रथम गर्ना त्रिय पेट ॥ रा०
॥ मो० ॥ १० ॥ रा० ॥ त्यां पण योनिना यंत्रमां, पीडाणो ते प्राणि ॥ रा० ॥ ज
एतां जननी सहित ते, मरणें लीधो ताणि ॥ रा० ॥ मो० ॥ ११ ॥ रा० ॥ वलि
एकेंडियादिकमां धख्यो, अहो अनंतो काल ॥ रा० ॥ इम किहां इक वर्षेनो,
किहां बे चरणनो बाल ॥ रा० ॥ मो० ॥ १२ ॥ रा० ॥ वलि किहां एक त्रण वर्ष
नो, एम अनंतीवार ॥ रा० ॥ मरणें ते लीधो हरी, न लह्यो धर्म विचार ॥
रा० ॥ मो० ॥ १३ ॥ रा० ॥ एम एकेंडियादिकमां तेहने, वाश्यो वार अनंत ॥
रा० ॥ पुजल परावर्त्यो घणां, जेहनो नावे अंत ॥ रा० ॥ मो० ॥ १४ ॥ रा० ॥
सतरमी ढालें सांजलो, इम वदे उंदयरतन्न ॥ रा० ॥ नरनैव पामी निर्म
लो, करजो जीव यतन्न ॥ रा० ॥ मो० ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ॥ ३०१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ श्री निलय नामे नगर, मानव क्षेत्र मजार ॥ तिहां धन तिलक श्रेष्ठि
वसे, धनवति तस घर नार ॥ १ ॥ कर्म परिणामें अन्यदा, जीव संसारी
तेह ॥ तसु उदरें आवतारीउ, लघु लाघव कले लेह ॥ २ ॥ मिथ्या दर्शन
मंत्रिने, मोह लही ते तंत ॥ नाषे नय पामी मने, आतुर थइ अत्यंत ॥ ३ ॥

॥ ढाल अढारमी ॥

॥ आठे लालनी देशी ॥ नीचां नमावी नयण, वदनें न वदे वयण ॥
आठे लाल ॥ कृण एक मनसुं आलोचिने ॥ शिर धूणी तेणि वार, मुख
मेळी हुंकार ॥ आ० ॥ सचिव कहे ते शोचिने ॥ १ ॥ मन मान्या महाराज,
करसुं सघलां काज ॥ आ० ॥ मुऊ सबलुं कुल तेह अठे, आज लगें प्रचु
कांइ, वीरीयें वासित नांदि ॥ आ० ॥ में पण मगन कसुं न ठे ॥ २ ॥ आ
ज थकी ते माट ॥ विशेषे आणीसुं वाट ॥ आ० ॥ चिंता शी ए वातनी, त
जावी तुम ताक, किहां ए जाशे वराक ॥ आ० ॥ नजर अमोघ ठे नाथ
नी ॥ ३ ॥ अल्प कालें ए बान, गले जाली राजान ॥ आ० ॥ आणीसुं आ
पणें घरें ॥ पण पांकीने आम, बीडुं ठबी बलधाम ॥ आ० ॥ मंत्री जई निज
मंदिरे ॥ ४ ॥ बेठो चिंतामगन, लागी जोर लगन ॥ आ० ॥ कपाल थापी
मावे करें ॥ अवनी जिमणे हाथ, खणतो थको मन साथ ॥ आ० ॥ आ

लोचें अरति नरें ॥ ५ ॥ कुट्टष्टि नामें तस नार, पेखी कहे तिणिवार ॥
 आ० ॥ कुण जगमां युवता इशी ॥ जेहने काजें धरि राग, अरति करो ठो
 अथाग ॥ आ० ॥ कुण तुम कालजमां वशी ॥ ६ ॥ रूप पुरंदर स्वामि, यु
 वती जन विश्राम ॥ आ० ॥ मोहन मुनें कहोने खरुं ॥ कुण एहवी गुण
 वान, नारी रूप निधान ॥ आ० ॥ जेणें मन प्रभुनुं हस्युं ॥ ७ ॥ तव ते कहे
 गुण खाण, हसतां पण ए वाण ॥ सुण वाम ॥ कहेवी सही न घटे तुने ॥
 जे तुज विण बीजी नार ॥ सूतां सुपन मजार ॥ आ० ॥ दीठी पण न गमे
 मुने ॥ ८ ॥ कोइक कार्य विशेष, चिंता वर्त्ते ठे एष ॥ आ० ॥ तवसा जम
 री उल्लालीने ॥ कहेवुं स्वामी शुं काम, एहवुं ठे उदाम ॥ आ० ॥ जिणे रा
 ख्युं ठे चित घालीने ॥ ९ ॥ लीलामां त्रिभुवन देव, वश करो ततखेव ॥
 आ० ॥ समरथने चिंता किशी ॥ कहेवा योग्य जो होय, तो कहो मुज आ
 गले सोय ॥ आ० ॥ चिंता जे चित्तमां वसी ॥ १० ॥ सुण सुजगे में कांइ,
 आजलगे मनमांहि ॥ सुणो वाम ॥ कपट किश्यो नवि राखिउ ॥ मुज घर
 नो कारजार, तुजहायें निरधार ॥ आ० ॥ एशुं आज तें नाखिउ ॥ ११ ॥ उ
 दयरतन कहे एम, सुणो श्रोता धरि प्रेम ॥ सुख कामें, आगमने जे अन्यसे ॥
 अठारमी ढाले तेह, जवनो लहेरो ठेह ॥ सु० ॥ मन मान्युं तेहनुं थरो ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चिंतानुं कारण हवे, सुण मन राखी ठाय ॥ कर्म परिणामें धर्मने,
 काजें एक सखाय ॥ १ ॥ अव्ययपुरथी ऊधरी, ऊंचो आय्यो तेह ॥ सांप्रत
 श्री निलय पुरे, धन तिलक श्रेष्ठी गेह ॥ २ ॥ धनवंती कुखें धस्यो, जीव
 संसारी सोय ॥ जिम जिम ते वाधे तिहां, तिम इहां चिंता होय ॥ ३ ॥
 प्रतिज्ञा प्रभु आगले, पण पांकी ते काज ॥ में कीधी ठे मजलसे, अहो अ
 वले सुण आज ॥ ४ ॥ तें पण तेह सुणी हरो, कठिण अठे ए काज ॥ ५
 तर लोकतणी परें, अफल न होय अवाज ॥ ५ ॥ सर्वगाथा ॥ ३२१ ॥

॥ ढाल उगणीशमी ॥

॥ गढ बुंदि हो वाला ॥ एहनी देशी ॥ चारित्र धर्म नृप ठे चावो, संग्रा
 मे महा सूरु हो ॥ प्रिये पंकजनयणी, सुजगे सुण शशिवदना ॥ कर्म प
 रिणाम राजाने काने, ते लागो ठे पुरो हो ॥ प्रि० ॥ १ ॥ मोह राजानी
 माजा मुकीने, कर्म करे ठे पासुं हो ॥ प्रि० ॥ आग उठे ठे तिणे निजघर

मां, लोक करे ठे हांसुं हो ॥ प्रि० ॥ १ ॥ आजलगें तो कुशलपणे ते, मे पूरण
 नथि पास्युं हो ॥ प्रि० ॥ फेरव्युं पण न फरे अमारुं, वेरीएं जे वाश्युं हो
 ॥ प्रि० ॥ ३ ॥ निपुण अठे शत्रु ए सघला, मुऊ मतनिमां जेवा हो ॥ प्रि०
 ॥ ए अम वासित जनना मनने, समरथ ठे जांजेवा हो ॥ प्रि० ॥ ४ ॥ स
 म्यक् दर्शन नामें सहि माहरो, विशेष अठे ते वेरी हो ॥ प्रि० ॥ धर्मबुद्धि
 नामें ठे धूया, तेहने गुणनी लहेरी हो ॥ प्रि० ॥ ५ ॥ सुरपति सरिखा से
 वे जेहने, चक्री जेहने चाहे हो ॥ प्रि० ॥ मगन थईने रहे मुनि मनमां,
 अवनीपति आराहे हो ॥ प्रि० ॥ ६ ॥ सुधी जन जेहनी संगति श्छे, थ्या
 नी जेहने थ्याये हो ॥ प्रि० ॥ उत्तम जन अंगीकरे जेहने, जे अमरने मो
 ह उपाये हो ॥ प्रि० ॥ ७ ॥ सकल सौजग्य रूप सुधीनी, तरंगिणी ते रा
 जे हो ॥ प्रि० ॥ तापस पण तेडें सहु तेहने, ठबी अनोपम ठाजे हो ॥
 प्रि० ॥ ८ ॥ वश्य करवा चाहे तेह पासें, प्रथम एहने प्रेखे हो ॥ प्रि० ॥
 अम वासित देखी जन एहने, अमने न गणे लेखे हो ॥ प्रि० ॥ ९ ॥ अ
 म स्वामीना जक्त जे पूरा, जे रहे चरणें विलगा हो ॥ प्रि० ॥ ततखिण ते
 हना मन एह जांजी, अमथी करे ते अलगा हो ॥ प्रि० ॥ १० ॥ उत्तम कु
 लनी उपनी अबला, जे अदभूत रूपाली हो ॥ प्रि० ॥ आशक थया जेह नर
 एहना, ते मेले तेहने टाली हो ॥ प्रि० ॥ ११ ॥ उपदेशें जे एहने लागे,
 तेहने संग बीजो न सुहाय हो ॥ प्रि० ॥ एहनी पूर्वे जमतो हींमे, निविड
 स्नेही थाय हो ॥ प्रि० ॥ १२ ॥ सार करीने माने तेहने, तेहनुं पासुं ता
 णी हो ॥ प्रि० ॥ संसार सघलो तेहमें देखी, अमने वेरी जाणी हो ॥ प्रि०
 ॥ १३ ॥ पद्द अमारो एह समूलो, उनमूले इम जाणो हो ॥ प्रि० ॥ चिं
 तातुर हुं हुं ते माटे, अवर न सांसो आणो हो ॥ प्रि० ॥ १४ ॥ उगणी
 शमी ढालें एम बोले, उदय रतन एकतानें हो ॥ प्रि० ॥ जविजन जावें त
 त्पर थाजो, जिन वाणी सुणवाने हो ॥ प्रि० ॥ १५ ॥ सर्व गाथा ॥ ३३६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव सा कांश्क मन हसी, कुट्टष्टि कहे सुणो कंत ॥ वणिकपरें ए तु
 मने, जयनी लागे च्रंत ॥ १ ॥ अर्कपत्र जिम दूरथी, शशि ज्योति सा
 द्दात ॥ व्याघ्र कर्ण जासे प्रचु, शरद पुनमनी रात ॥ २ ॥ तिम लागे ठे
 तुमने, अबतो जय अनंत ॥ मन कल्पित कायर परें, शूरा नवि शंकंत

॥૩॥ જીવન જેહ તુમેં કહ્યો, કર્મ કરે ઢે પદ્ધ ॥ સ્વામી તે સાચું સહી, બ
લિઉં એહ અજદ્ધ ॥ ૪ ॥ અંગીકૃતને કધરે, તે જાણો તહકીક ॥ પળ કેવ
લ કેહની નથી, વાત કહું તું ઠીક ॥ ૫ ॥ અર્થમં અઢે એ આપણો, રિપુ
પચે ઢે રેચ ॥ દાહિણ લગે તેહને મિલે, આપણા કુલનો એચ ॥ ૬ ॥ વે
રિ અઢે તે એહના, આપણ એહની બાંદ ॥ જે જેહના તે તેહના, આચર
દુએ ઝઘાંદ ॥ ૭ ॥ તે સંસારી જીવને, આજ લગેં એકંત ॥ રોકી દુઃખ દી
ધાં ઘણાં, જેહનો નાવે અંત ॥ ૮ ॥ મથ્યમ વર્તિ ત્યાં જાણજો; રાજા ક
ર્મ પરિણામ ॥ એહ વિના તુમે તેહને, દુઃખ કિમ દેશ્ શકો સ્વામ ॥૯॥ નિ
જ ઘર વાહાલું સદ્દને, પાણી પાણીની વાટ ॥ આચર જાતાં કતરે, નવો
ન શોજે ઘાટ ॥ ૧૦ ॥ સર્વ ગાથા ॥ ૩૪૬ ॥

॥ ઢાલ વીશંમી ॥

॥ વાત મ કાઠો વ્રતતણી, એ દેશી ॥ વાહાલા સુણો વાલ વાનતા, એહવું
કહ્યું તુમે જેહરે ॥ વેરી નિપુણ ઢે વાસવા, હું નવિ માનું તેહરે ॥ વા૦ ॥ ૧ ॥
જો તે નિપુણ અતિ ઢે એહવા, તો કાલ અનાદિના ફરતારે ॥ એક નિગો
દના જીવને, વશ્ય કહો કાં નથિ કરતારે ॥ વા૦ ॥ ૨ ॥ એક નિગોદેં જંતુ
જેતા, તેહને અનંતમે જાગેં રે ॥ એળેં કીધા આપણા, કાલ અનંતે લાગેંરે
॥ વા૦ ॥ ૩ ॥ બાકી અનુચર તુમતણા, ત્રિચુવન પૂરિયું તેળેંરે ॥ અનંત જંતુ
ગણ જેહની, સંખ્યા ન થાએ કેળેંરે ॥ વા૦ ॥ ૪ ॥ ચોરાશી લદ્ધ ચોવટે,
નૃત્ય અનંતાં થાયરે ॥ જુઠ તુમારા રાજ્યમાં, નાટક ચાલ્યાં જાયરે ॥ વા૦
॥ ૫ ॥ તો નિપુણપણું પળ તેહનું, ર્યે કામેં આવ્યું રોપેરે ॥ ચાંચ બોલે
જો ચરકલી, તો સાચર જલ શું શોપે રે ॥ વા૦ ॥ ૬ ॥ જેહ વલી તુમેં ક
હ્યો, ધર્મ બુદ્ધિ તસ વેટીરે ॥ ઇંદ્રાદિકને સેવ્ય ઢે, સૌજાગ્ય ગુણની પેટીરે
॥ વા૦ ॥ ૭ ॥ સાપની ત્રાતેં શીંદરું, દેશ્વી જિમ કોશ્ બીહેરે ॥ તિમ તુમ
ને પ્રચુ તેહની, ત્રાંતિ વશી ઢે હિએરે ॥ વા૦ ॥ ૮ ॥ ઘોડાચડ જિમ કોશ્
ક ઘણું, તસ્કર દેશ્વી ત્રાસેરે ॥ બીહિકેં નિજ બલ નવિ લહે, સાંસે પડ્યો
નવિ નાસેરે ॥ વા૦ ॥ ૯ ॥ તિમ પ્રચુ તુમે ઠતે બલે, શાને પડ્યાઠો સાંસેરે ॥
જાતિમ મોહ રાજાતણો, હાથો ઢે તુમ વાંસેરે ॥ વા૦ ॥ ૧૦ ॥ આપણો
પણ પુત્રી અઢે, ધર્મ બુદ્ધિ ઇણિ નામેરે ॥ તેહને પગસું ઠેસી પરી, ત્રિચુવન
જેહને કામેંરે ॥ વા૦ ॥ ૧૧ ॥ તે સમ્યક્ દર્શનની સુતા, મુજ પુત્રીની બી

कैरे ॥ गमन करे आप गोपवि, नीर जिम चाले नीकैरे ॥ वा० ॥ १२ ॥ जे
आपणी तनयायें तज्या, वक्र अनें बहु वादीरे ॥ जे चर्चकने शक नखा,
ते नर एहना स्वादीरे ॥ वा० ॥ १३ ॥ ते रांकडीने मुऊ आगलें, शुं दाखो
ढो दीदारुरे ॥ उदय रत्न कवियें कही, वीशमी ढाल ए वारुरे ॥ वा० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वलि स्वामी शुं कहुं घणुं, जो पामो प्रचुनीत ॥ तो मुऊने तिहां मो
कलो, जिम जइने करुं जीत ॥ १ ॥ गले जालिने गेरसूं, तुम डहितानो
करि दास ॥ ते संसारी जीवने, आणुं तुमारे पास ॥ २ ॥ प्रीतम हुं प्री
बुंअबुं, इम मूकीने लाज ॥ न घटे बोलवुं नारिने, विनयशुं जेहने काज
॥ ३ ॥ आरत अलगी टालवा, जे जे कह्या जबाप ॥ महेर करी ते माह
रो, अविनयं करजो माफ ॥ ४ ॥ सर्व गाथा ॥ ३६४ ॥

॥ ढाल एकवीशमी ॥

॥ सुग्यानी पास जिणंदावे, ए देशी ॥ सब सुख दायक सुंदरि, तूं मु
ज प्राणाधार ॥ आज में तुजने पारखी, मारा घरनो तुं शणगार ॥ सया
नी सुण सुखकंदावे, सुनगे में तुज बंदावे ॥ १ ॥ मिथ्यादर्शन मंत्री हसी
तव, बोले एहवा बोल ॥ प्रिये महिला प्रधान ठे, सहि राखवा घरनो तो
ल ॥ स० ॥ २ ॥ मोह राजाना राज्यमां सघलें, राजे एहवी रीत ॥ मर
द महिला पूठें चले, परिघल दाखंतो प्रीत ॥ स० ॥ ३ ॥ ते माटे अति
सुंदर दाख्यो, सुंदर तें ए चेद ॥ तिहां जाइने प्रिया तुमे, अरिने नाखजो
उठेद ॥ स० ॥ ४ ॥ इम सुणि सा अबला बोली, नाथ ए घटतुं नांहि ॥
पग होय जिहां तुमतणो, मारुं बल चाले त्यांहि ॥ सुझानी साहेब मेरा
बे ॥ स० ॥ ५ ॥ मोहन विण गजूं सुं माहरुं, ते माटे सुणो स्वामि ॥ तु
मे पण तिहां आववुं, आपण शोजियें एकठामि ॥ स० ॥ ६ ॥ पासें रह्या
अमें पेखगूं, तूं तिहां करजे फेलाव ॥ कलत्र सुताशुं संचख्यो, इम मंत्री
ते करिय बनाव ॥ स० ॥ ७ ॥ मोह नृपें वली केडथी मेव्या, आपद व्य
सनने लोच ॥ लानांतरायादिक लह्यो, जे जगने पमाडे क्कोच ॥ सु झा
नी सुणो श्रोतारूबे ॥ स० ॥ ८ ॥ उदय वदे एकवीशमीं ढालें, जगने कर
वा जेर ॥ मोह सम को मोटो नहीं, जेहनी आण फरे चोफेर ॥ स० ॥ ९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ हवे ते श्रीनिलयपुरें, धन तिलक श्रेष्ठ धाम ॥ जायायें सुत जनमि
उ, वैश्रमण धखुं तस नाम ॥ १ ॥ अनुक्रमें यौवन आविउ, करतां कला
अन्यास ॥ तव निज अवसर उलखी, धन तृष्णायें तास ॥ २ ॥ आलिं
ग्यो कलट नरें, गाढालिंगन देह ॥ अनिलाष तव तसु कळव्यो, लागो ते
हसुं नेह ॥ ३ ॥ तव सा प्रेरे तेहने, जो मुजसुं बहु प्यार ॥ तो धन काजें
धाइने, विविध करो व्यापार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ३७७ ॥

॥ ढाल बावीशमी ॥

॥ बिंदलीनी देशीमां ढाल ठे ॥ वसन सोवन मणि केरां, व्यापार करो
नलेरा हो ॥ तृष्णा कहे तेहने ॥ कण कस्तुरी कपास, विणजो जिम पो
चे आस हो ॥ तृष्णा कहे तेहने ॥ १ ॥ लोह फोफलने गली लाख, वोरो
जिम फले अनिलाष हो ॥ तृ० ॥ वाणोतर चलवो विदेशें, वाणना करो
वणिज विशेषे हो ॥ तृ० ॥ २ ॥ नरी नांसुं गाडी नूरे, देशावरे जाउ दूरे
हो ॥ तृ० ॥ बलि वाहो कंटने पोठी, बंदरप्रतें घालो कोठी हो ॥ तृ० ॥ ३ ॥
मांमवी लिउ दाण वोलावी, लक्ष्मी जिम रहे घर आवी हो ॥ तृ० ॥
लिउ गाम नगर इजारे, आउ कोटीध्वज सकरारे हो ॥ तृ० ॥ ४ ॥ करो
खेतीने पशु पालो, जिम दरीइ नरे उचालो हो ॥ तृ० ॥ खणो खाणने
धातुवां, अन्यसो धरीने आल्हाद हो ॥ तृ० ॥ ५ ॥ रस बिह्न प्रवेश अ
न्यासो, करी घरने जाडुत वासो हो ॥ तृ० ॥ कारमां करीआणां कर
वा, शीखो वली कपट आदरवा हो ॥ तृ० ॥ ६ ॥ एहवा सुणिने उपदे
श, उल्लसिउ तेह विशेष हो ॥ तृष्णाए प्रेस्यो ॥ तव तेहने कहे ते वा
रू, उपदेश दीधो सुख कारू हो ॥ तृ० ॥ ७ ॥ एह पाखें धननी रासि,
किम आवे निज आवासि हो ॥ तृ० ॥ इम कहीने विणज ते सघला,
मांमया मेली मन अर्गला हो ॥ तृ० ॥ ८ ॥ बावीशमी ढाल ए बोली,
खांतें जो जो दिल खोली हो ॥ तृ० ॥ उदय कहे आगम पाखे, दुर्गति
पडतां कुण राखे हो ॥ तृ० ॥ ९ ॥ सर्वगाथा ॥ ३७८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवसर जाणी आपणो, तव त्यां लाजांतराय ॥ धनस्थाने वश्यो धा
इने, वैश्रमणना घरमांय ॥ १ ॥ तव तेहना परजावथी, कांणी कोडी मात्र ॥

लान न थाये हाटमां, तस्कर पाडे खात्र ॥ १ ॥ चिंतातुर मन चिंतवे,
तेह तेणे प्रस्ताव ॥ जाडुं नरीयें जेटलुं, तेती न मिले आव ॥ ३ ॥ नाटक
मात्र जो ऊपजे, तो वलि चिंते तेह ॥ वाणोत्तरी सूजे नहीं, वणज खोटो
सहि एह ॥ ४ ॥ तसु लानें घर खरचनी, आरति करी अपार ॥ इम जो
गोपनोगादिक बहु, विध विध धरे विचार ॥ ५ ॥ खोट आवे ठे अहो खरी,
मूलनि पूंजीमांहि ॥ तो कोटिध्वज किम थाइशूं, एम चिंतवे त्यांहि ॥ ६ ॥

॥ ढाल त्रेवीशमी ॥

॥ जाटणीनी देशी ॥ धनने काजें हो ते धातो फिरे, न गणे रातने दी
ह ॥ तृष्णाएं वाह्यो आरति जरें, न गणे नूख तृष बीह ॥ ध० ॥ १ ॥ ग
रथनी करतां गवेषणा, जिहां तिहां जमतां हो जोर ॥ एक दिन पुरुष एक
जेटिउ, चंचल जातें ते चोर ॥ ध० ॥ २ ॥ विलोकावे ते वैश्रमणने, एकां
तें तेडी आनर्ण ॥ शिर कंठने श्रवणादिकनां, जहवेर जडित पंचवर्ण ॥
ध० ॥ ३ ॥ इंगित आकारें उलख्यां, चोरीनां एह सूत्र ॥ धनतृष्णायें त
व धांशने, प्रेस्यो सेवनो पुत्र ॥ ध० ॥ ४ ॥ होनारूं जे होयशे, निर्वहि लेशूं
तेह ॥ दूध पीतां मांग वागशे, तो वागो ससनेह ॥ ध० ॥ ५ ॥ इम चिं
ती अलंकार ते, अल्प आपीने मूल ॥ तें पासैंथी लीधा तिणे, जो जो
लोचनां शूल ॥ ध० ॥ ६ ॥ तस्कर ते गयो जेहवे, तेहवे राजचरें त्यांहि
॥ आवि वणिक ते बांधिउ, नूषणसहित उठांहि ॥ ध० ॥ ७ ॥ लइ गया
लातिएं हणी, विगोता जिहां वसुधेश ॥ नाखे ते जइ नूपने, जन त्यां जु
वे अशेष ॥ ध० ॥ ८ ॥ प्रजुजी नूषण तुमतणां, लोनें लीधां एण ॥ पठे
वाइया बांधिने, इहां आय्यो ए तेण ॥ ध० ॥ ९ ॥ नृप कहे निश्चें एहने
हणो, तव जनकें महाजन्न ॥ मलीने मूकाविउ, आपीने बहु धन्न ॥ ध०
॥ १० ॥ धन पिपासा प्रेस्यो वली, पुरमां हाट प्रनूत ॥ मंमावी मन मोद
सुं, उद्यम करे अदनूत ॥ ध० ॥ ११ ॥ लानांतरायतणे उदे, लान न थाय
लवलेश ॥ महा आपद पद पामिउ, पग पग पामे क्लेश ॥ ध० ॥ १२ ॥
प्रेस्यो प्रदेश चलाववा, धन तृष्णाएं ते धाय ॥ तव तातें ते मनें करी, अ
न्य सोपी विवसाय ॥ ध० ॥ १३ ॥ करियाणां बहु जांतिनां, गाडीयें नरी
गेल ॥ चाव्यो तेह देशावरें, खेलवा नवो खेल ॥ ध० ॥ १४ ॥ उदयरतन

कहे आत्मा, तुं त्रेवीशमी ढाल ॥ लालच मेलने लोचनी, जिम न पडे न
वजाल ॥ ध० ॥ १५ ॥ सर्वगाथा ॥ ४०७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ महा अटविमां मारगें, जूलो पड्यो ते साथ ॥ तरशें खोले तोयने,
जलनी न मले जात ॥ १ ॥ आशा तूटी आपनी, तव मिलित लोचन मु
र्छाय ॥ जन सर्वे जगतीतर्जें, पड्या अचेतन थाय ॥ २ ॥ तिणे समे त्यां
आवी पडी, महातस्करनी धाड ॥ सर्वस्व ते लूटी गया, अटवी तेडी उ
जाड ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ ४१० ॥

॥ ढाल चोवीशमी ॥

॥ शालिजड मोह्यो शिवरमणी रसें रे ॥ ए देशी ॥ जुवनजानु जांपे इ
म केवली रे, चंडमौलि महाराय ॥ सावधान थडने सुणजे तुं दवे रे, पा
तक जेम पलाय ॥ जु० ॥ १ ॥ कोइक रुपालु पंथियें ते समे रे, किहां ए
कथी जल आणि ॥ थोडुं थोडुं सघला साथने रे, पायुं परमारथ जाणि
॥ जु० ॥ २ ॥ स्वस्थ थया तव तेणें पंथिएं रे, जलाशय जणाव्यो तास ॥ तिहां
जडने सहु जल पिये गली रे, अंग पखाळे उल्लास ॥ जु० ॥ ३ ॥ सड्डा
थडने पंथसिरे सहु रे, आप तणी इच्छाएं ॥ संबल रहित तिहाथी संचख्या
रे, जेहने पूरवे ज्याएं ॥ जु० ॥ ४ ॥ वैश्रमण पण एक गामें जइ रे, तर
स्यो जुख्यो तरुगांहि ॥ पड्यो पृथिवियें पग पसारीने रे, मूर्छित मारगमां
हि ॥ जु० ॥ ५ ॥ दीन देखीने दया ऊपनी रे, कोइकने तिणि ठाम ॥ अ
न्नादिक ते आपे आणिने रे, चेतन आव्युं ताम ॥ जु० ॥ ६ ॥ वलि आ
गल मारगें चालतां रे, आंत थयो अत्यंत ॥ पहोर पहोरे पण पग नवि
ऊपडे रे, ऊर ऊर लोहि ऊरंत ॥ जु० ॥ ७ ॥ रहि रहि पडीने मुर्छाये वली
रे, वलि विशोचे विरंग ॥ वैजववाहलां विरहें जूरतो रे, दीन थयो गति
जंग ॥ जु० ॥ ८ ॥ गामो गामे जीख काजे जमे रे, तो पण न मले तेह ॥
अंतराय पापी आवी आडो पडे रे, दुर्बल थइ तिणें देह ॥ जु० ॥ ९ ॥ न
मतो जमतो इम दुःख देखतो रे, पहतो वेलाकुलें कोइ ॥ वाणोत्तर राख्यो
वणिक लही किणें रे, कांइक सधन थयो सोइ ॥ जु० ॥ १० ॥ तृष्णाएं
प्रेख्यो तव मांमे तिहां रे, विध विधना व्यवसाय ॥ लक्ष्मी लाखगमें लाधी
तिणें रे, एक श्लोक सुण्यो कोइ ठाय ॥ जु० ॥ ११ ॥ यतः ॥ इदुद्देत्रं

समुद्रश्च, योनिपोषणमेवच, प्रसादो नूजुजां चैव, सद्योग्रंति दरिद्रतां ॥१॥
उदय वदे चोवीशमी ढालमां रे, पोत पूरी तव तेह ॥ पयोधिमांहि तृ
णा प्रेरियो रे, चाव्यो धरि चूँप अठेह ॥ जु० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जलधिमां जातां थकां, घटा करी घन घोर ॥ अंबर मंमल उन्हयो,
चमकि बीज चिहुं उर ॥ १ ॥ कल्पांतकाल तणी परें, पवन वाया प्रति
कूल ॥ उदधि तव तिहां ऊढ्यो, जलधर प्रगट्या स्थूल ॥ २ ॥ जल मो
जाना जोरथी, नाव थयां शतखंम ॥ वैश्रमण तव पामिउं, फलक तणो
एक खंम ॥ ३ ॥ चपल कलोलें जलचरें, आकुल थतो अपार ॥ तरंग त
णा सुपसायथी, पाम्यो जलधी पार ॥ ४ ॥ सर्व गाथा ॥ ४२६ ॥

॥ ढालं पचीशमी ॥

॥ मालीकेरे बागमें दोय नारंग पकेरे लो अहो ॥दो०॥ ए देशी ॥ नाम
पण निज देशनुं, न जणाए जे देशें लो, अहो न जणाए जे देशें लो ॥ रा
जेसर सुण रसरागीरे लो, स्वजननी न जडे वारता ॥ पड्यो तेह प्रदेशें
लो ॥ अ० ॥ १ ॥ दुःखजरें तिहां रेहेतां थकां, रोगें तक साधी लो ॥
अ० ॥ दग्ध उपर फोटकपरें, वेदना बहु बाधी लो ॥ अ० ॥ २ ॥ ज्वर
शिर रोगशूलादिकें, महारोगें पीड्यो लो ॥ अ० ॥ सूने देवकुलें सुए, जा
वतें बहु जीड्यो लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ३ ॥ बेठकें हिंमे बेसतो, पडे प्रपाय
लो ॥ अ० ॥ मठ मढियें लोटतो फिरे, आक्रंदे सराय लो ॥ अ० ॥ रा०
॥ ४ ॥ नमतो रहे घर घरें, बोले दीन वाणी लो ॥ अ० ॥ पथ्य औषध
याचे वली, पाये कोइ न पाणी लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ५ ॥ इम दुःखें दिन
गालतां, केते एक कालें लो ॥ अ० ॥ रोग रहित तव ते थयो, तृष्णाएं ते ता
लें लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ६ ॥ उदेख्यो तव उद्यमें, लोचें करी लागें लो ॥
अ० ॥ संपद काइं न संजवी, तोय पाठो न जागे लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ७ ॥
किहां एक नृप लूटी लिये, धूते धूरत किहां रे लो ॥ अ० ॥ चोर क्यारे
चोरे वली, दहे अगनि कोठारे लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ८ ॥ इम ते अटन
करी बहु, नानाविधदेशें लो ॥ अ० ॥ विषमथलें विचरे वली, वेते विपद
विशेषें लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ९ ॥ वृश्चिक व्याल व्यंतरतणा, पराजव सहे
तो लो ॥ अ० ॥ धर खणतो धन लालचें, हींमे गह गहितो लो ॥ अ०

॥ रा० ॥ १० ॥ अरहट घटि जलोका परें, जरी उलवातो लो ॥ अ० ॥ ५
मते आपद अनुजवी, जिहां तिहां उजातो लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ ११ ॥ दे
श दारा धन स्वजनने, वियोगें वरिउ लो ॥ अ० ॥ नूपीठें जमतो रहे,
आरतियें आवरिउ लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ १२ ॥ तृप्ताने जोरेंकरी, इम उ
दय ते बोले लो ॥ अ० ॥ पंचवीशमी ढालें जुउ, जिहां तिहां ते मोले
लो ॥ अ० ॥ रा० ॥ १३ ॥ सर्वगाथा ॥ ४३९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ इणि परें जमतां एकदा, सुणो सहु श्रोता लोक ॥ मनमांहे कोइक
मुखें, सांजव्यो एक श्लोक ॥ १ ॥ ॥ यतः ॥ ॥ आर्यावृत्त ॥ स्वज
नधनजुवनयौवन, वनिता तत्वाद्यनित्य मिदमखिलं ॥ ज्ञात्वाऽपन्नाणसहं,
धर्म शरणं नर्जत लोकाः ॥ १ ॥ सर्व गाथा ॥ ४४० ॥

॥ ढाल षवीशमी ॥

॥ काठबानी देशी ॥ ए श्लोक सुणीने त्यांही, तव मनमांहे हो वणि
क ते चिंतवे ॥ दुःख जे आगें जाय, कहियें तिहारे हो ते सहु इम चिंत
वे ॥ १ ॥ धर्म न कीधो धाय, यतन करीनें हो ते जन्मांतरें ॥ धर्म विना
जगमांहे, प्राणी पामें हो आपद बहु परें ॥ २ ॥ दुःखिआने ते माट, ए
क धर्म विना हो शरण बीजुं नथी ॥ अनेक धरो उचाट, पण पुण्य पाखें
हो सुख न लहियें रति ॥ ३ ॥ चिंते कुट्टि ताम, मिथ्यादर्शन हो केरी जे
जेहनी ॥ अहो अवसर अनिराम, आजहुं पामी हो चिंता हुती जेहनी ॥
॥ ४ ॥ वैराग्य नामें विख्यात, अम वेरीनो हो सेवक ए सही ॥ ए पात्रमां
हे सहसात, प्रगटियो दीशे हो इहां संदेह नहीं ॥ ५ ॥ जो आवशे एह
नी केडि, वेरणी अमारी हो सम्यक्दर्शनसुता ॥ तो अमने नाखशे उथे
डि, उद्यम सघलो हो अफल करी सर्वथा ॥ ६ ॥ इम चिंती उजमाल,
धर्म बुद्धि हो नामें निज नंदिनी ॥ ते पासें ततकाल, प्रेमें प्रेखी हो कुटुंब
आनंदिनी ॥ ७ ॥ तेहतणे सुपसाय, उत्सुकपणे हो इम चिंत्युं तिणें ॥
नेहें निजघर जाइ, धर्म करीछुं हो हवे आदर घणे ॥ ८ ॥ कारण पुष्टें
कार्य, सहेजें थाये हो ते माटे जावें घरें ॥ एम आलोची ताम, जमतो
जमतो हो गयो कोइ बंदरें ॥ ९ ॥ प्रवहण चढिउ तेह, कोइक जननो हो
रही वतागरो ॥ निजपुरें पहतो नेह, थलवट अइने हो अनुक्रमें पाथरो

॥ १० ॥ मात पिता पर लोक, पढोतां तेहनी हो दिशां ते देखिने ॥ तव तसु वाध्यो शोक, घर हाटादिक हो पड्यां तिहां पेखिने ॥ ११ ॥ विध विध करे विलाप, आरति पूरें हो आतम निंदतो ॥ पूरव जवनां पाप, उदय आव्यां हो इम कहि कंदतो ॥ १२ ॥ धर्म बुद्धे धरे मन्न, मावित्र केरां हो मृतकार ज करे ॥ कहे कवि उदय रतन, ठवीशमी ढालें हो कर्म गतिनवि फरे ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एहवे समय मलि एकठा, चारित्र धर्मादिक ॥ प्रेखी सदबोधने प्रीठ वी, कर्म परिणाम नजीक ॥ १ ॥ तव ते जइ कहे तेहने, अमने एक स हाय ॥ आगें कह्यो ठे आपवो, मन मोजें महाराय ॥ २ ॥ कथन तेह कह्या पढी, अनंत अनंती वार ॥ पुजल परावर्त्या तिणें, तोहे न आव्यो पार ॥ ३ ॥ आज लगें जुठ अमने, वातें पण ससनेह ॥ महाराजा मेलव्यो नथी, जीव संसारी तेह ॥ अंगिकछुं जे उत्तमें, युगांतें पण तेह ॥ अवश्य न थाये अन्यथा, कहो स्वामी शुं एह ॥ ५ ॥ सर्वगाथा ॥ ४५८ ॥

॥ ढाल सत्तावीशमी ॥

॥ आढीनें बणाजो हो, मेडतिया ठाकुर ॥ ए देशी ॥ सदबोध मंत्रीने हो तव कहे कर्मनरसरू, आंख उजाली एम ॥ वात सविगतें हो आज लगे पण एहनी, तुं नथि लहेतो केम ॥ स० ॥ १ ॥ ताकी दीन तुम सा मो हो आणुं बुं हुं तेहने, पण मुज बंधव प्राण ॥ फरिफरि ने पाठो हो वाले ठे ते रांकने, जाणि प्रजानी प्रजानी हांण ॥ स० ॥ २ ॥ घरने वि रोधी हो आखर जो ताणुं घणुं, तो वालां वेरी होय ॥ मस्तकें लश्ने हो में पण निश्चय एकले, काज न थाए कोय ॥ स० ॥ ३ ॥ नव्य स्वजावने हो लोकस्थिति उद्यम बली, काल परिणति आदि ॥ एहुनी रजा विण हो कांइ काज न नीपजे, पग पग मांमे ए वाद ॥ स० ॥ ४ ॥ ते माटे स दुसुं हो एकांतें आलोचिने, समय लही तुम काज ॥ निश्चयशुं करीने हो बोल जे बोल्या मुखें, तेहनी ठे अमने लाज ॥ स० ॥ ५ ॥ कथन में तुम ने हो पहेलें जे कह्युं अठे, ते जिहां लगें पिंममां प्राण ॥ वीसरी न जा ए हो तिहां लगि वीशे वसा, समजो चतुर सुजाण ॥ स० ॥ ६ ॥ सदबोध पयंपे हो संप्रति सुणिएं ठिंइं इंसुं, धर्म बुद्धि ते पास ॥ गई ठे ते माटे हो आजें पण अमने तुमे, शुं नहि मेलो तास ॥ स० ॥ ७ ॥ स्वजाव इणि ना

में हो निज मंत्रीश्वरने करें, ताजी लेइने ताम ॥ ऊंचे स्वरें हसीने हो एह
 वी वाणी ऊचरे, नरपति कर्मपरिणाम ॥ स० ॥ ८ ॥ धर्म बुद्धि सा साची
 हो अहो अहो जुउ पारखी, ए गुं बोव्यो सदबोध ॥ पूरण पाप बुद्धि हो
 जातें एहने जाणजो, सत्यगुं जेहने विरोध ॥ स० ॥ ९ ॥ नाम धरावे
 हो धूतारी जगने धूतवा, एहनुं तो मुह अदीठ ॥ सम्यक् दर्शननी हो सु
 ता ते बीजी अठे, धर्म बुद्धि धरे पीठ ॥ स० ॥ १० ॥ अमारी ए पखी
 हो जाणो उदयकारिणी, तमारी पखें विषकंद ॥ समूलो उनमुले हो ए
 ह तमारा वंशने, चालतो दुःखनो कंद ॥ स० ॥ ११ ॥ सहुने सुखकारी
 हो अमृतनी धारा जिशी, अलौकिक ठे ते एक ॥ अम बंधु मंत्रीनी हो
 पुत्री ए सहु जीवने, अरति उपाए अनेक ॥ स० ॥ १२ ॥ अनिधान
 सरीखें हो सहेज न होवे सारिखा, विष जिम जलने जहेर ॥ कहेवाए
 पण जहेरें हो जीवने जोखम कपजे, जलनी जीवाडे लहेर ॥ १३ ॥ पा
 न कहेवाए हो कनकने नागर वेलनां, जिम बहु नाणा जाति ॥ वृद्ध कही
 जें हो वलि अंबने लींबने, पण जूई जूई धात ॥ स० ॥ १४ ॥ दधि दूध घृ
 तादिक हो कांजी बहु विध तेलने, रस कहेवाए जेम ॥ बहेन कहेवाए
 हो जगिनीनी जिम सोकने, इणि परें जाणो तेम ॥ स० ॥ १५ ॥ नाम
 सरीखें हो सारिखा गुण न होये कदा, जिम बहु विधनां धान ॥ उदय पयंपे
 हो एह सत्तावीशमी, ठालें सुणो धरि कान ॥ स० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कांइ कहेवुं अमने नवि घटे, शत्रु मित्र समान ॥ अधिके उठे नवि
 गणुं, ए अम सहज निदान ॥ १ ॥ अम बंधुना मंत्रीनी, पुत्री एह प्रत्य
 क् ॥ अवगुण एहना अमने, कहेवा न घटे मूख ॥ २ ॥ पण गुण अवगु
 ण जेहनो, जेहवुं देखुं नयण ॥ ब्राहित अमे दाखुं तिश्यो, कुण शत्रु कुण
 सयण ॥ ३ ॥ तव स्वजाव कहे प्रभुजी सुणो, कह्यानुं गुं काम ॥ आचरण
 सघजां ए लहे, तेहना जे ठे स्वाम ॥ ४ ॥ शिर धूणी तव बोलिउ, राजा
 कर्म परिणाम ॥ अहो ए तें साचूं कहुं, धूरत ए बलधाम ॥ ५ ॥ ए त
 रुणो अम गरढा जणी, हसि जांगे ठे हाम ॥ युक्ति सर्व जाणे अठे, पण
 मुंदी रह्यो मुह फाम ॥ ६ ॥ कांन ठांकिकरि तव कहे, सदबोध मंत्री सो
 य ॥ एहवुं प्रभु म ऊचरो, तुम नजरें सब होय ॥ ७ ॥ हूं तो हवे जाउं

अबुं, जे कांइ अम योग्य होय ॥ कारज ते कहेजो प्रभु, अमने अवसर जोय ॥ ८ ॥ तव ते नूपति कहे फिरि, समयें थाओ सर्व ॥ आज जाउ घर आपणे, मूकी मननो गर्व ॥ ९ ॥ वाणी जेह मुखें वदी, ते निफल न होओ नेट ॥ अर्थ अमे ए साधगुं, मननो सांसो मेट ॥ १० ॥ इम सुणि मंत्री आविउ, नेहें निज आवास ॥ वात सर्वें निज स्वामिने, आखे मन उल्लास ॥ ११ ॥ सर्वगाथा ॥ ४८५ ॥

॥ ढाल अछांवीशमी ॥

॥ राम सीताने धीज करावे रे ॥ ए देशी ॥ हवे माता पिता दुख जरि उ रे, वैश्रमण विपत्तें वरिउ ॥ कुट्टि सुता आवरिउ रे, तापस थावा मन करिउ ॥ १ ॥ तिहां एक त्रिदंनिउ वसे वासैं रे, स्वयंछु नामें तसु पासैं ॥ ते वणिक आषे तिहां रोज रे, सुणवां तस आगम बोज ॥ २ ॥ सांजलतां तेहनी शिद्धा रे, अंते लीधी तसु दीक्षा ॥ पूरण निज पंथमां लीनो रे, शौ चादिकमां रहि लीनो ॥ ३ ॥ अणगल जलमां उठांहि रे, नित्य नाहे न द्यादिकमांहे ॥ नाजन कोपीन उपगरण रे, रोज पखाळे वार त्रण ॥ ४ ॥ गुरु पद पाय्यो काल केते रे, उपदेश कुपथना देते ॥ शुद्ध पंथने तेह उ थापे रे, अन्यने निंदी आप थापे ॥ ५ ॥ आतम सर्व देवमें माने रे, उक्त म देवने अपमाने ॥ कुधर्म बुद्धें वश कीधो रे, मद मत्सरें घेरी लीधो ॥ ६ ॥ मरी एकेंडियादिकमाहें रे, ते अनंत पुजल अवगाहे ॥ पुत्रीना प राक्रम जाणी रे, कुट्टि अइ सपराणी ॥ ७ ॥ मिथ्या दर्शन मोह राजा रे, ते वात सुणी थया ताजा ॥ आपणि उन्नति आए ज्यारें रे, कुण मु दित न थाए त्यारें ॥ ८ ॥ वलि कर्म तिहांथी निकाश्यो रे, लेइ मनुज तणी गति वाश्यो ॥ ब्रह्मदत्त ब्राह्मण घर जायो रे, सोमदत्त नामें निपा यो ॥ ९ ॥ तिहां पण कुट्टियें केडो रे, कस्यो रिपुनो करवानो मेडो ॥ प ति पुत्रीसुं जइ वलगी रे, अध कृण न रही ते अलगी ॥ १० ॥ दुष्ट दल तेहने उपराळें रे, मोकळ्युं वलि मोह नूपाळें ॥ कुग्रह हिंसादिक बहुलुं रे, पर दलने करे जे डहलुं ॥ ११ ॥ तप तिहां पण तेह अपारा रे, करे यज्ञने वावे जवारा ॥ यागने काजें हणो ठाग रे, तसु मांस नकृण धरी राग ॥ १२ ॥ हल जोह लवण तिल दान रे, गौ नूमि कन्या उपान ॥ दासी तुर ग शय्याने कपास रे, इत्यादिक थापे उल्लास ॥ १३ ॥ इम बीजां पण दुः

खदाई रे, धर्मेने ठजें पातक धाई ॥ करावी ते पाज्यो नरकें रे, मलीने मो
हने कटकें ॥ १४ ॥ ए अठावीशमी ढाल रे, सांजलजो थइ उजमाल ॥
ऊदय रत्न कहे उछासैं रे, पडता रखे मोहने पासैं ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वलि तिहांथी लइ वासिउं, एकेंडियादिकमांहि ॥ परावर्त्त्या परवश
पणे, अनंत पुजल त्यांहि ॥ १ ॥ बौद्धादिक मतमां धरी, धर्म ठजें अघ
ठेक ॥ करावि इणिपरें फेरव्यो, जीव ते वार अनेक ॥ २ ॥

॥ ढाल उंगणत्रीशमी ॥

॥ रूडी रे खारणी रमला पदमणी रे ॥ ए देशी ॥ सौजाग्यपुर नामें न
गरें वली रे, मानव खेत्र मजार ॥ गृहपति सुंदर घर उपजाविने रे, ते व
रुण नामें कुभार ॥ १ ॥ इणिपरें चिंते कर्म नरेसरू रे, में जीव संसारी एह
॥ चारित्र धर्म समीपें नवि धखो रे, आज लगे दुःख गेह ॥ ५० ॥ १ ॥ नामें
धर्मबुद्धि पण महा पापणी रे, जिहां लगि एहथी दूर ॥ न रहे तिहां लगि
पहोचाडी नवि शकूं रे, चारित्र धर्म हजूर ॥ ५० ॥ २ ॥ सम्यक् दर्शननी सुता
विना रे, अलगी एह न थाय ॥ तेहने संगें ए लहेशो सही रे, शुद्ध दिशा
सुखदाय ॥ ५० ॥ ३ ॥ शुद्ध दिशाएं श्रुति दूतीतणो रे, अरथी यात्रो एह ॥ सु
गुरु सदागमथी ते पामत्रो रे, योग मेलुं तिणे तेह ॥ ५० ॥ ४ ॥ अजिप्राय क
र्मनो एहवो उलखी रे, बीनो मोह नरेंड ॥ कलुषाणो मनसुं रागकेसरी रे,
धूज्यो द्वेष गजेंड ॥ ५० ॥ ५ ॥ मनसुं बीहीनो मोह नरेसरू रे, पाठांतरें ॥ वज्र
पड्यो जाणे सहुने शिरें रे, तव मंत्री सामंत ॥ मजलस मेलीने बेठा मली
रे, आलोचे एकंत ॥ ५० ॥ ६ ॥ तव कोइ निज नाथने ते कहे रे, त्रिचुवन गं
जन स्वामि ॥ तुमने पण सचिंता साहिबा रे, सहिबे तुमारे नाम ॥ ५० ॥ ७ ॥
दीर्घ निसासो मेहली ते कहे रे, जे तुमें कह्यो ते तंत ॥ चाबख सम पण
महारी चाकरी रे, सुर पतिसा धूजंत ॥ ५० ॥ ८ ॥ मुळ पायकने पण द्यो
न पमाडवा रे, समरथ नहिं ठे कोय ॥ पण सुं कीजे मुळघर बेरडुं रे, बंध
वें मेळ्यो विगोय ॥ ५० ॥ ९ ॥ तेह कहेसुं नवुं गयुं किंयुं रे, कर्म परिणा
मने संग ॥ मोह वदे तव एक नवो इणें रे, उपजाव्यो ठे रंग ॥ ५० ॥
॥ १० ॥ सदगुरु संगें सदा मनो सहि रे, ते जीव संसारीने जोग ॥ मनसुं
चाहे ठे ए मेलवा रे, एहवुं कहे ठे लोग ॥ ५० ॥ ११ ॥ अम कुल कंद स

मूलो बालवा रे, जे दावानलनी जाल ॥ श्रुति दूतिका ते पासें प्रेखशे रे,
ते सजुरु अम कुल काल ॥ ५० ॥ १३ ॥ उदय वदे उगणत्रीशमी रे, मारु
रागें ढाल ॥ जाषी जवियण जावें सांजलो रे, आगें थइ उजमाल ॥ ५० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव हुंकारो मुख मुकिने, बोल्या सयला तेह ॥ जो एवुं ठे तो प्रचु, न
करो चिंता एह ॥ १ ॥ अमे करीछुं एहवुं, जिम ए चिंता मूल ॥ ते गुरु
आवी तिहां नवि शके, कारण लहि प्रतिकूल ॥ २ ॥ मोह राजा मन हर
खिने, तव फिरि आखे तास ॥ वत्सो वेगें तेहवुं करो, जिम सफल फले
मुळ आस ॥ ३ ॥ इम कही ते ऊतावला, पाषक पहोता त्यांही ॥ अप
शुकन आलोचिने, प्रेखा मारगमांही ॥ ४ ॥ विविध विघन प्रेखा वली,
अम आलस शिररोग ॥ ठत्र जंग नृप विग्रह, मरकी उपड्वं सोग ॥ ५ ॥
गुरु आगमननो गेलछुं, नीत्यादिकें मलि जंग ॥ कीधो दुकम ते केलवी,
शत्रुनो लहि संग ॥ ६ ॥ कुदृष्टि सुता कथनेकरी, धर्म ठलें बहु पाप ॥
एकेंडियादिकमां ऊपनो, वरुण मरी ते आप ॥ ७ ॥

॥ ढाल त्रीशमी ॥

॥ शीरोहीनो शेलो हो दाडिम योधपुरी ॥ ए देशी ॥ वली मानव खेत्रें
हो, विमलपुरें धरिउ ॥ रमण श्रेष्ठि घरें हो, कर्म ते दुःख दरिउ ॥ १ ॥
यौवन पहोतो हो, सुमित्र नामें सोई ॥ एक दिन कर्म हो, तव तिहां तक
जोई ॥ २ ॥ आण्या आचारज हो, मोज धरी मनमां ॥ गुण जलधी पूरें
हो, बहु शालक वनमां ॥ ३ ॥ संयमश्रीयें शोजित हो, पूरित प्रशमजरें ॥
तपे तप तेजें हो, जे सत्य शौच धरे ॥ ४ ॥ जय अमरें नूषित हो, सु
ख पंकज जेहनुं ॥ शीलें विलेपित हो, तनु राजे तेहनुं ॥ ५ ॥ सद गुण
शृंगारें हो, उपे अंग सदा ॥ चारित्र सीमायें हो, न चले जेह कदा ॥ ६ ॥
समकितने धरवा हो, थिर जे मेरु परें ॥ मति श्रुत ज्ञानी हो, मंफित मु
निप्रकरें ॥ ७ ॥ तव शुद्ध सिद्धांतें हो, श्रोता तिहां रसिआ ॥ पुरजन नृ
प आर्दे हो, सहु आवे धसिआ ॥ ८ ॥ मन कछुं तिहां जावा हो, सुमि
त्रें पण जेहवे ॥ ते लही मोहराजा हो, इम बोळ्यो तेहवे ॥ ९ ॥ रे रे ग्र
ही राखो हो, बाकी गइ बाजी ॥ इम सुणिने ससंच्रम हो, ऊठया सहु
गाजी ॥ १० ॥ रोके तसु राखवा हो, पायकने प्रेरी ॥ मोह महीपति हो,

इम बहु उदेरी ॥ ११ ॥ आलस अलसावा हो, प्रेखे मूढपणुं ॥ कुटंबना
 रागमें हो, चडावी शूर घणुं ॥ १२ ॥ अवज्ञा करि आगें हो, मद ठलव्या
 मांजी ॥ कखा सज क्रोधादिक हो, प्रमाद कखा राजी ॥ १३ ॥ अदत्त गुण
 उप्प्यो हो, शोक कखो शूरो ॥ अज्ञाननयादिक हो, प्रेरी दल पूरो ॥ १४ ॥
 रुषि गृह हट्टनी हो, सबल सजी सेवा ॥ विषय वकाखा हो, वली व्यसन
 देवा ॥ १५ ॥ नाटक पेषणादिक हो, कौतुक कोडि सज्यां ॥ निज स्वा
 मीने कामें हो ॥ तिणे निज काम तज्यां ॥ १६ ॥ किलली करि धायां हो,
 इत्यादिक सघला ॥ वेगें तिहां जइने हो, अनेक करी अर्गला ॥ १७ ॥
 केणें कोइक दिन हो, गुरु पासें जातां ॥ वलि ग्रहि ते राख्यो हो, विघन
 करी माता ॥ १८ ॥ ते गुरु पण एक दिन हो, विहार करे तिहांथी ॥ ते
 पण मरी पडुंतो हो, आव्यो दुतो जिहांथी ॥ १९ ॥ एकेंडियादिक हो,
 मांहे तिम राख्यो ॥ काल अनंतो हो, पहिले जिम जाख्यो ॥ २० ॥ त्री
 शमी ढालें हो, मोहना बल जेहवुं ॥ बल नथि केहनूं हो, उदय वदे एहवुं ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ ते संसारी जीवने, एम अनंती वार ॥ फेरा तेमज फेरव्या, एकेंडि
 यादि मजार ॥ १ ॥ अवति पुरि अवतारिउ, गंगदत्तने गेह ॥ सिंधुदत्त
 नामें ते वली, कर्म परिणामें लेह ॥ २ ॥ यौवन जर जव आवीउ, सुगुरु
 सदागम संग ॥ तव कर्म जिम तिम करी, मेख्यो मन उबरंग ॥ ३ ॥

॥ ढाल ॥ एकत्रीशमी ॥

॥ रामचंदके बाग चंपो मोही रह्योरी ॥ ए देशी ॥ मोह लही ते वात,
 चिंता समुडें पड्योरी ॥ कहे मेली निज साथ, अहो ए ऊंचो चड्योरी ॥
 ॥ १ ॥ तरकस खुटा तीर, अंत अरीनो न आव्यो ॥ धरिणें किम करि धी
 र, फंद ए एहनो फाव्यो ॥ २ ॥ ज्ञानावरण सामंत, तव तिहां एम वदेरी
 ॥ प्रभु तुम सुजट अनंत, एक एकथी अ वधैरी ॥ ३ ॥ सागरथी सुणो
 स्वामि, अंजली एक जरी री ॥ नंदिनी शून्यता नामें, माहरी सज्ज करी
 ॥ ४ ॥ मोकलो तेहने पास, सुण्युंजे अफल करी री ॥ तब नृपें प्रेषी ता
 स, चाली सा प्रेम जरी री ॥ ५ ॥ सिंधुदत्तना मनमांहि, जई तिणे वास
 कीयो री ॥ तव तेहने गुरें त्यांहि, इम उपदेश दीयो री ॥ ६ ॥ मिथ्यादर्श
 न तसु नारि, तेहनी सुताने तजी री ॥ श्रुत जे सुणे नर नारी, शिव सुख ते

ह जजी री ॥ ७ ॥ गुण वखाण्या गेलि, सम्यक् दर्शन तनयाना ॥ मोहने
 मेलो ठेलि, अर्थी थाउ दयाना ॥ ८ ॥ मोहनं दल महा दुष्ट, पग पग स
 हुने पीडे ॥ कोडी पमाडे कष्ट, जव संकटमां जीडे ॥ ९ ॥ चारित्र धर्म प
 साय, वली तस सैन्य बलें री ॥ लहियें लील सवाय, दुर्गति दूर टले री
 ॥ १० ॥ इम दीधो उपदेश, सिंधुदत्तने तेह सूरें ॥ पण थयो अफल अशे
 ष, प्रबल महा शून्यता पूरें ॥ ११ ॥ पूढे तसु परषद लोक, मारगमां घरे
 जातां ॥ तें कांइ सांजव्यो श्लोक, ते कहे हुं नहिं ज्ञाता ॥ १२ ॥ मित्रा
 दिकने उपरोध, गुरुकने तेह गयोरी ॥ बीजे दिन पण प्रतिबोध, शून्यता
 एंन लह्यो री ॥ १३ ॥ चालणी नीरने न्याय, तेहने गुरुनुं कहुं री ॥ मन
 मां न रहुं कांई, चित्त शून्यताएं ग्रहुं री ॥ १४ ॥ तव गुरु गया अन्य देश,
 कुट्टि कुधर्मबुधें री ॥ सिंधुदत्त वांश्यो विशेष, कुमत कदाग्रह वधेरी ॥
 ॥ १५ ॥ जव रही शून्यता क्रूर, तव ते रंग नरें री ॥ कहुं कुमतिनुं नूर,
 समजी चित्त धरे री ॥ १६ ॥ एम करी पाप उपाय, एकेंडियादिकमांहि ॥
 उपजी वेठे अपाय, काल अनंतो त्यांहि ॥ १७ ॥ ए एकत्रीशमी ढाल, उ
 दय रतन कही आखी ॥ बलिराजानुं रसाल, चरित्र इहां ठे साखी ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ हृदयांतर हवे अन्यदा, चिंते कर्म परिणाम ॥ अहो ए किमे बापडो,
 न लहे धर्म सुगम ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ ५६८ ॥

॥ ढाल बत्रीशमी ॥

॥ ऊरमर वरगो मेह जरूखे बीजली हो लाल ॥ ज० ॥ ए देशी ॥ बंधव
 मुक्त बलवान, जोरावर जालमी हो लाल ॥ जोरावर जालमी ॥ उद्धत ए
 हनो साथ, प्रबल महापराक्रमी हो लाल ॥ प्रबल महा० ॥ १ ॥ चारि
 त्र धर्म नरेंडनुं, जई जूए बज्युं हो लाल ॥ ज० ॥ ए संसारी जीवनुं, एह
 वुं नहीं गजुं हो लाल ॥ ए० ॥ २ ॥ तुळ थाए बल तास, कला करुं तेह
 वी हो लाल ॥ क० ॥ पण पोतानी पांख, पडे ठे ठेडवी हो लाल ॥ प०
 ॥ ३ ॥ विषम ए दोइ न्याय, दुए गुं जूरतां हो लाल ॥ दु० ॥ जे थाए ते
 थाउ, प्रतिज्ञा पूरतां हो लाल ॥ प्र० ॥ ४ ॥ वडवानल वारिधि जेम, दुखें
 पण निर्वहे हो लाल ॥ डु० ॥ शशक काजे शशि जेम, कलंक पोतें सहे
 हो लाल ॥ क० ॥ ५ ॥ उपकार करतां आप, गुणी हय नवि गणे हो

लाल ॥ गु० ॥ जिम देह दजाडी दीप, दिशा तम ने हणो हो लाल ॥ दि०
 ॥ ६ ॥ धर्मादिक सघलां मुज, जो क्य वांढे सदा हो लाल ॥ जो० ॥ तो
 पण करुं उपकार, एहनुं जाणी मुदा हो लाल ॥ ए० ॥ ७ ॥ यतः ॥ उ
 पकारिणि कृतमत्सरं वा, सदयत्वं यदि तत्र कोतिरेकः ॥ अहितसहसावल
 द्धे, सघृण यस्य मनः समासधुर्यः ॥ १ ॥ अपास्य लक्ष्मीहरणोऽवैरतां,
 मा चिंतयित्वा च तदङ्गिर्मर्दनं ॥ ददौ निवासं हरये महार्णवो, विमत्सरा
 धीरधियां हि वृत्तयः ॥ २ ॥ अथवा मारो पद्म शुज, पोषे ठे ए नितें हो
 लाल ॥ पो० ॥ सम्यक् माहरूं स्वरूप, जाणे ठे जे श्रुतें हो लाल ॥ जा०
 ॥ ७ ॥ जगमां मुज अवदात, जणावे जोपशुं हो लाल ॥ ज० ॥ त्रिचुव
 नमां परसिद्ध, चलावुं चोपशुं हो लाल ॥ च० ॥ ८ ॥ नहितो महारुं कु
 ण नाम ठतुं जगमां लहे हो लाल ॥ ठ० ॥ प्रसिद्धिना अर्थी-पुरुष, ते शुं
 शुं नवि सहे हो लाल ॥ ते० ॥ १० ॥ यतः ॥ तमसाऽनिशं शशांको,
 गगनं न त्यजति खंभमानोपि ॥ कैतावती प्रसिद्धि, र्यस्मादन्यत्र परिवस
 तां ॥ १ ॥ विजय वर्धनपुरें लेई, सुलस श्रेष्ठि घरें हो लाल ॥ सु० ॥ सुत
 अवताखो सोय, कमें को अवसरें हो लाल ॥ क० ॥ ११ ॥ नंदन धखुं
 नाम यौवन आव्युं जिशे हो लाल ॥ यौ० ॥ प्रबन्नपणे जइ पास कमें आ
 प्युं तिशे हो लाल ॥ क० ॥ १२ ॥ खडग यथाप्रवृत्त, करण नामें सही
 हो लाल ॥ क० ॥ वली एक ठानी वात, कर्णमांहे कही हो लाल ॥ क०
 ॥ १३ ॥ ए खडगें अरिनो वृंद, कहुं तिम मारजे हो लाल ॥ क० ॥ शी
 खामण मनमांहि, जली परें धारजे हो लाल ॥ ज० ॥ १४ ॥ मोहनो सी
 तेरमो जाग कांईक कणो सही हो लाल ॥ कां० ॥ मेली उगन्योतेर जाग,
 अधिक केती लही हो लाल ॥ अ० ॥ १५ ॥ ज्ञानावरणादिक चार, अ
 रीनो त्रीशमो हो लाल ॥ अ० ॥ नामने गोत्रनो जाग, तजीने वीशमो
 हो लाल ॥ त० ॥ १६ ॥ उगणत्रीशने उगणीश, कांईक अधिका वली
 हो लाल ॥ कां० ॥ हणजे तूं दुशियार, ए खडगें मन रली हो लाल ॥
 ॥ ए० ॥ १७ ॥ ए साते थारो क्षीण, कटक तव एहनुं हो लाल ॥ क०
 मुहजंग थारो विशेष, गजुं शुं तेहनुं हो ॥ लाल ॥ ग० ॥ १८ ॥ तव नि
 र्जयपणे महामात्य, सम्यग्दर्शन तणुं हो लाल ॥ स० ॥ देखीश तूं स
 हि द्वार, जे सुखदाइ घणुं हो लाल ॥ जे० ॥ १९ ॥ बत्रीशमी ए ढाल बो

ली, बहु जेदनी हो लाल ॥ बो० ॥ उदय रतन कहे एम, अरि उब्बेदनी
हो लाल ॥ अ० ॥ १० ॥ सर्वगाथा ॥ ५७७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तिहां राग द्वेष रूपें अढे, द्वारें सजड कपाट ॥ ते ऊघाड्यानो पढे,
देखाडीछुं घाट ॥ १ ॥ हमणा में ए जिम कह्यो, तिम तुं करजे तंत ॥
तव तेणें तिम आचछुं, अरिनो लेवा अंत ॥ २ ॥ सम्यक् दर्शन मंत्रिनुं,
जव इणें दीतुं द्वार ॥ तव कर्म सजुरुतणो, योग मेव्यो तिणिवार ॥ ३ ॥
सहायनी सौपी दहता, शून्यसा जिणें पलाहि ॥ सुगुरु सदागम संगतें,
कर्म आण्यो साहि ॥ ४ ॥

॥ ढाल तेत्रीशमी ॥ चउसदहणा ति लिंगढे ॥ ए देशीमां ॥

॥ आरन्याननी देशी, रामगिरि रागें चाल ॥ मोह राजा भूर्वा लीनजी,
'ज्ञानावरण सामंत दीन जी ॥ नाम गोत्र शोकाधीन जी,रूप राग केसरी
अइ बलहीन जी ॥ बलहीन सघलुं सैन्य देखी, मिथ्या दर्शन नाम ए ॥
मंत्रीश्वर तव ययो ऊजो,धरी हियामां हाम ए ॥ अवस्था सहु निज साथ
नी, अवलोकी अमरष जखो ॥ अश्रदान नामें महाडुष्ट चूर्ण, ग्रही वेगें
परवखो ॥ १ ॥ पढोतो जइ शीघ्रें ते नंदने पासेंजी, सुगुरु सदागम तव
तिहां नासे जी ॥ ते नंदन आगें आलस ठांमी जी,मोह मिथ्या दर्शनना
मांमी जी ॥ मांमी कह्या मोह साथना,तिणे अवगुण एकेक ए ॥ तव धर्म
नृपना पदना पण,गुण कह्या अनेक ए ॥ धर्म सुर शिव दुवें संपद, पापें
नरकादिक लही ॥ तव दहता प्रजावशी, ते साचुं सघलुं सदही ॥ २ ॥
तव मिथ्या दर्शनें निज कामें जी ॥ दुष्ट चूरणते अश्रद्धा नामें जी ॥ हेला
तसु दीधुं हिंमत योगें जी ॥ तव ते चेती तास प्रयोगें जी ॥ तिणें प्रयोगें
मति पालटी,चिते ते नंदन ताम ए ॥ कुण कर्म ने कुण धर्मने कुण,कुगति
ने सुर धाम ए ॥ किणे कांइ दीतुं नहीं ए,आल जिम तिम ऊचरे ॥ फोगट
माटें फंद मांमी, पेट जराइ इम करे ॥ ३ ॥ समीप वर्त्तिने शने शने एम
जी,ताली लेइने कहे धरी प्रेम जी ॥ अहो चरचा ए चितनी उपाई जी ॥
धीरजें छुं कहे ठे दढ याई जी ॥ दढ अइ अहो धर्मनी ए, करे चर्चा फो
क ए ॥ प्रत्यह ते प्रमाणियें, किणे दीतो ठे परलोक ए ॥ तिहारे कर्म राजा
कोपित, मोहनी वाधी मानता ॥ तेना सुजट सघला सज यया, परिपूर्ण

पहेला जिम हता ॥४॥ सम्यक् दर्शन महामंत्रीने जी ॥ घरे जइने ते प्राणीने जी ॥ गले ग्रहीने कीधो आगें जी ॥ मोहने साथें क्रोध अतागें जी ॥ क्रोध अतागें तेहने तव, करावी महापाप, एकेंडियादिक मांहि धरीउ, जोजो मोहनो व्याप ॥ वलि नर्क तिर्यंच मनुष्यमांहे, फेरव्यो ते फरि फरी ॥ वार अनंती विगत तेहनी, झानी विण कुण लहे खरी ॥ ५ ॥ पूरव रीतें खडग देखाडी जी ॥ मोहादिकने पातला पाडी जी ॥ सम्यक् दर्शन मंत्री द्वारें जी ॥ वार अनंती एणे प्रकारें जी ॥ वार अनंती गयो पण तिहां, पांम्यो नही प्रवेश ॥ रोग विषय रस क्रोधयोगे, अफल कखा उ पदेश ॥ फरी मोहादिकें सज्ज अइ, एकेंडियादिकमां धखो ॥ उदय रत्न कहे वार अनंती, तेत्रीशमी ठालें फखो ॥ ६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मलयपुर नामें नगर, मानव क्षेत्र मजार ॥ इइ नामें अवनीपति, राज्य करे ते ठार ॥ १ ॥ विजया राणी तेहने, तेहनी कूखें तास ॥ अंगज पणे अवतारीउ, कर्म परिणामें खास ॥ २ ॥ विश्वसेन वारू तिहां, निरुपम दीधुं नाम ॥ अनुक्रमें योवन आविउ, सकल कला गुण धाम ॥ ३ ॥ अशोक सुंदर उद्यानमां, एक दिन रमवा काम ॥ परिकर पूरें परवखो, राजकुमार ते जाम ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ६०१ ॥

॥ ढाल चोत्रीशमी ॥

॥ ऊरमर ऊरमर हो सेला मारु वरशे लो ॥ ए देशी ॥ तव कर्म हो सुगुरु सदागम योग, तिहां विश्वसेनने वनमां मेलिउ ॥ तेहने दर्शने हो उलस्युं वीर्य विशिष्ट, तिणें सुविशेषें मोहने अवहेलिउ ॥ १ ॥ त्यां ते खड्गे हो मोहादिक शत्रुनां तन्न, पूर्वेंथी अधिक ठेदी प्रेमने जरें ॥ प्रणमीने हो सुगुरु सदागम पास, कर जोडीने बेगो ते सपरिकरें ॥ २ ॥ सदागम हो जणिनें सुगुरें तास, श्रुतसंगम कीधो तव सा कहि ॥ विश्वसेनने हो श्रवणें लागी विरतंत, सुणतां जेहथी ज्ञान दशा लही ॥ ३ ॥ जमाज्यो हो जवसागरमांहे चूरि, जइ जोला तुंने परें परें जोलवी ॥ प्रौढ पापीयें हो मोह राजाने प्रधानें, मिथ्यादर्शनें राख्यो उलवी ॥ ४ ॥ जेहिनी संगें हो प्रेखी निजनंदिनी सोय, धर्मबुद्धि नाम तेहनूं जूतूं धरे ॥ महापापणी हो त्रिजुवनें जमती तेह, सहु प्राणीने घेरी वश करे ॥ ५ ॥ धर्मने ठलें हो करावी पाप अ

घोर, पाडें नरक गतें सहु प्राणीने ॥ मिथ्यादर्शन हो तात कुट्टि मात, म
न तेहनां रीजवे हित आणीने ॥ ६ ॥ मिथ्यादर्शन हो कुट्टि जे करे क
रतुक, श्यां श्यां मांमी ते कहुं तुज आगले ॥ रागादिक हो दोष रहित
जे देव, अदेवपणुं थापे तेहमां ठलें ॥ ७ ॥ निःस्पृहादिक हो गुणें जे रा
जे गुरुराज, अगुरु बुद्धी तेहनेविषे धरे ॥ दयादिक हो सहित जे धर्म स
दाय, ते धर्मना द्वेषी सहु जीवने करे ॥ ८ ॥ कुदेव कुगुरु हो कुधर्मसुं क
रे तल्लीन, विपर्ययपणुं उपजावी बहु परें ॥ आचरावी हो प्राणीने पाप
अनेक, दूरतें दुःख दाखे सहुने शिरें ॥ ९ ॥ तुजने पण हो मोहादिकें म
ली जोर, काल अनंतो कष्ट दीधां घणां ॥ सकुटुंब हो मिथ्यादर्शन सु वि
शेष, महा दुःख दीधां नवि राखी मणा ॥ १० ॥ तेहनी नारी हो पुत्रीएं
पीड्यो जेह, सहस्र जीजें जो विंवरीने कहे ॥ तो पण तेहनो हो पारन
पामे कोय, उदय चोत्रीशमी ठालें इम कहे ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ श्रुति नाषित इम सांजली, जय पामी ते नूर ॥ गद गद स्वर गुरुने
कहे, पद प्रणमी हित पूर ॥ १ ॥ आज लगें प्रभु ए सवे, हूं नवि समज्यो
कांइ ॥ आचरणें अज्ञानने, आतम मेळ्यो ठांइ ॥ २ ॥ एहवा मुज अशरण
जणि, वेरियें आणतां वाज ॥ शरण होशे प्रभु केहनूं, उपदेशो ते आज ॥ ३ ॥

॥ ढाल पांत्रीशमी ॥

॥ अणसण ते रे विरह अनाहक दीधुं ॥ ए देशी ॥ गुरु कथनें फरी तेह
ने रे, श्रुति समजावे विशेष ॥ वार अनंती में तुने रे, ए दीधो ठे उपदेश ॥
गु० ॥ १ ॥ किहां एक शून्यताने ठलें रे, अंश्रुदानयोगें क्यायें ॥ मद मो
ह द्वेषवशें किहां रे, शतगुणने महिमायें ॥ गु० ॥ २ ॥ कुट्टि सुताप्रसं
गथी रे, जे में कह्यो ते ठेक ॥ आतमहित अणवांठते रे, ते अफल कहुं
अनेक ॥ गु० ॥ ३ ॥ हित उपदेश जे कहुं हवे रें, ते तुं सुण सावधान ॥
उपयोगहुं तव ते सुणे रे, कर जोडी धरी कान ॥ गु० ॥ ४ ॥ सा कहे सु
गुण सुधारसैं रे, जरियुं सागररूप ॥ चारित्र धर्म ठे नूपति रे, जस राज
धानी अनूप ॥ गु० ॥ ५ ॥ सम्यक् दर्शन मंत्री जलो रे, सदागम सोदर
सार ॥ सदबोध बंधु जेहने वडो रे, सर्व जीवनो हितकार ॥ गु० ॥ ६ ॥
पीपल पानतणी परें रे, मोह राजानुं सैन्य, धूजे जेहना नामथी रे, पामे

अवस्था दैन्य ॥ गु० ॥ ७ ॥ परें परें पीस्यो घणुं रे, सवधू सुतां समेत ॥
 मिथ्या दर्शनने जेणो रे, रंगेशुं रणखेत ॥ गु० ॥ ८ ॥ पाईयो धर्म प्रसाद
 नो रे, मोह तरुनुं मूल ॥ धरवा गुण सुपीठने रे, फणीश्वर जे महा
 स्थूल ॥ गु० ॥ ९ ॥ सुख स्मृति विपदने ते नहीं रे, जे तूगो न आपे एह
 ॥ सम्यक् आश्रित सत्त्वने रे, पहोचाडे नव ठेह ॥ गु० ॥ १० ॥ तनुजा
 ठे एक तेहने रे, सकल सौजाग्य सदन्न ॥ धर्म बुद्धि सहि तेहनुं रे, नाम
 ठे गुण निष्पन्न ॥ गु० ॥ ११ ॥ जंतु जे एहने नजे रे, निबिड धरीने नेह ॥
 सम्यक् दर्शन मंत्रीनुं रे, दर्शन पामे तेह ॥ गु० ॥ १२ ॥ दीगो जे डुरगति
 हरे रे, शरणे राखे सदीव ॥ मोहादि त्रास पामे मनें रे, जेहने नामे अ
 तीव ॥ गु० ॥ १३ ॥ तस डहिता न लही जिएं रे, ते दर्शन न लहे तास ॥
 सत्व ते शरण विना सही रे, पग पग पामे त्रास ॥ गु० ॥ १४ ॥ जो गर
 जू होय तूं तेहनो रे, तो सा मेखुं तुळ ॥ जिम जागे जवयातना रे, मननी
 मटे अलुळ ॥ गु० ॥ १५ ॥ पांत्रीशमी ढाल ए कही रे, जे मोहनीमांजे
 जाति ॥ सांजल जो साचे मनें रे, उदय वदे इणि जाति ॥ गु० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ दर्शन तेहनुं देखवा, उत्सुक हूं बुं आज ॥ दया करी देखाडियें, क
 हूं बुं मेली लाज ॥ १ ॥ तव गुरुराजें तेहनुं, योग्यपणुं ते जोय ॥ श्रुतिमु
 खें सुविस्तरपणें, जंपावे तक जोय ॥ २ ॥ मोह मिथ्या दर्शनतणा, कुट
 ष्टि सायें जोडि ॥ अवगुण फरी तिणें उचखा, कुधर्मबुद्धिना कोडि ॥ ३ ॥
 शुद्ध धर्म सूधी परें, त्यां लगे कह्यो अविरुद्ध ॥ आदरवानी एहने, ज्यां
 लगे उपनी बुद्ध ॥ ४ ॥ सर्वगांध्या ॥

॥ ढाल ढत्रीशमी ॥

॥ लेख आपीने कहावे ॥ ए देशी ॥ तव मगन यश्ने तेह, सगुरुने क
 हे सस्नेह ॥ जगवन तुम श्रुति सुपसाएं, धर्म बुद्धि हूं पाम्यो उठांहि ॥
 ॥ १ ॥ चित्तमां हवे चाहूं करेवा, तुम जाणित धर्मनी सेवा ॥ कुट्टि कुधर्म
 बुद्धिनो, संग न करुं अन्य लिंगीनो ॥ २ ॥ जांषो करी तेणे सुपसाय, शु
 द्ध धर्म विधान उपाय ॥ तव गुरु कहे तारी ए थिरता ॥ यइ अमने उ
 ठाहनी करता ॥ ३ ॥ श्रोता श्रुत अर्थी लाधे, वक्तानुं महाबल वाधे ॥
 शुद्ध धर्म विधान कहेवाने, अमे पण थया एकतानें ॥ ४ ॥ शुद्ध धर्मनो

थाय जे अर्थी, पहेलो परहो रहे ते परथी ॥ मन वचन काथानी बुद्धे,
निर्जय नेही एक बुद्धे ॥ ५ ॥ सम्यक् दर्शन विण स्वामी, अन्यने न करे
शिर नामी ॥ मनसुं हित राखे बहुलुं, दिल किहारे न करे मुहुलुं ॥ ६ ॥
सम्यक् आराधो एह, चडतां सुख आपे अढेह ॥ तव चिंते राजकुमार,
आणी हृदयमां हर्ष अपार ॥ ७ ॥ अहो ए सम्यक् दर्शन केरो, प्रनाव
दीशेठे जलेरो ॥ नाम पण अति सुंदर जेहनुं, क्यारें दर्शनदेखीश तेह
नुं ॥ ८ ॥ अंतरंग आलोची एम, मनमांहे धरी ते प्रेम ॥ तव अवसर उ
लखी तास, राजा कर्म परिणामें खास ॥ ९ ॥ शुद्धता परिणाम स्वरूप,
अपूर्व करण नामें अनूप ॥ दृढ तीक्ष्ण कठिन कुठार, एक आप्यो तेहने
उदार ॥ १० ॥ कानमां वलि कही एक वात, तव उल्लस्युं वीर्य विख्यात
॥ युगतेसुं बथोक्तप्रकारें, पोले जई तेह कुठारे ॥ ११ ॥ निबिड राग अने
बीजो द्वेष, परिणति रूप लहो सविशेष ॥ ग्रंथी नाम कमाडनी जोडी,
ततखिण ते नाखी त्रोडी ॥ १२ ॥ मोहादिक शत्रूने मथतो, उत्तम पंथ
ने अनुसरतो ॥ अंतःकरण नामें सुविचार, महामात्य प्रसाद उदार ॥
१३ ॥ उदय रत्न वदे एम वाणि, ठत्रीशमी ढालें जाणी ॥ जिनवाणी जे
सदहिसे, जान ते अपूर्व लहिसे ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ प्रतिज्ञा पूरी थई, तव हरखी कर्म परिणाम ॥ अति विशुद्ध अध्यव
सायमें, आपे एहने ते ठाम ॥ १ ॥ अनिवृत्तिकरण नामें इसें, वज्रदंम प्र
चंम ॥ ते पामी तस उल्लस्युं, अजिनव वीर्य अखंम ॥ २ ॥ द्वेष गजेंड
मोह राजनो, सुत तेहना सुत दोय ॥ क्रोध मान नामें लहो, अनंतानुबंधी
सोय ॥ ३ ॥ तथा बीजो सुत मोहनो, राग केसरी पुष्ट ॥ माया तेहनी नंदि
नी, अनंतानुबंधिनी दुष्ट ॥ ४ ॥ सुत तेनो वलि जालमी, अनंतानुबंधी
लोन ॥ मिथ्या दर्शन मंत्रीश ते, जे मोहघरनो मोन ॥ ५ ॥ ए पांचे अ
ति आकरा, ते दंमे हण्णा पूंठ ॥ मेहली नहि तेहनी किमे, ऊजा थाये ऊठ
॥ ६ ॥ तिम फेरी चूखा तिणें, जीवित लइ गत सान ॥ महाअटविमां ज
ई पड्या, मूर्खगत तजि मान ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ ६५७ ॥

॥ ढाल साडत्रीशमी ॥

॥ बाले वेसे ने बाबरी नाहनी ॥ ए देशी ॥ दुश्मन सघलां दूर करीने,

बहु दिननो अलजायो रे ॥ अंतःकरण नामें तव मोहोलें, राजकुमार ते
 आयो के, दर्शन देखीने ॥ सम्यक् दर्शननुं सार, मोह्यो मुख पेखिने ॥ १ ॥
 तिहां उपशम समकित रूपधारी, सम्यक् दर्शन मंत्रीने रे ॥ देखंतां दि
 ल उलस्युं तेहनुं, मृग जिम सुणि तंत्रीके ॥ ६० ॥ १ ॥ पुष्करावर्त नामें
 धनयोगें, जिम तरु दवनो दाधोरे ॥ नवपल्लव थाए तिम तेणें, हर्ष अपू
 र्व लाधो के ॥ ६० ॥ २ ॥ जिम पंथी सर देखी रीजे, ग्रीष्म ऋतु मरुदेशें
 रे ॥ दुर्जन वचनें दाधो जिम साधु, सुवचनें सीच्यां विशेषें के ॥ ६० ॥
 ॥ ४ ॥ जनम दरिडी जिम धन धारा, देखीने दिल हीसे रे ॥ हीमें बाढ्यां
 जिम अंबुज विकसे, वारु वसंत जगीसें के ॥ ६० ॥ ५ ॥ जिम विरही व
 द्नने योगें, मेघागमे जिम मोरा रे ॥ मालती लही जिम मधुकर माले,
 चंदने देखि चकोरा के ॥ ६० ॥ ६ ॥ मोहादिक वेरिएं मलिने, काल अ
 नादि अनंत रे ॥ दुःख दावानल दळ्यो ते प्राणी, एहवो तप्त अत्यंत कें
 ॥ ६० ॥ ७ ॥ सुधारस पूर समो महा शीतल, देखी तास दिदार रे ॥ ति
 म विश्वसेननुं मन उल्लसियुं, आनंद पाम्यो अपार के ॥ ६० ॥ ८ ॥ त
 व गुरुराज कहे फरि तेहने, विगतेंसुं विस्तारी रे ॥ वली वली शीखामण
 वारु, हेजेसुं हितकारी के ॥ ६० ॥ ९ ॥ साडत्रीशमी ढालें सुणो श्रोता,
 उदय रतन इम बोले रे ॥ मुक्ति तो तेहने ठे मुह आगें, जे दर्शनथी नवि
 मोले के ॥ ६० ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥ कह्यो ठे जो पूरवे, तो पण दृढवा काम ॥ सूरी कहे नृपसु
 त सुणो, एक चितें अनिराम ॥ १ ॥

॥ ढाल आडत्रीशमी ॥

॥ हमीरांनी देशी ॥ रखेरे राचो कोई अन्यने, जीव सलामती सीम
 कुमरजी ॥ आण एहनी आराधजो, निश्चयसुं धरी नीम ॥ कु० ॥ १ ॥
 सुर पण न शके चालवी, दृढ तिम धरजो धीर ॥ कु० ॥ प्राणांतें पण
 प्रीठियें, व्रत नवि खंमियें वीर ॥ कु० ॥ २ ॥ शंका कंखा विगंडा वली, प
 र पाखंमी प्रसंग ॥ कु० ॥ प्रशंसा पर धर्मनी, रखे करो मन रंग ॥ कु० ॥
 ॥ ३ ॥ पिंम प्रदान प्रपादिक, एहवा अनेक प्रकार ॥ कु० ॥ समकितने
 ते सर्वथा, दूषणना देनार ॥ कु० ॥ ४ ॥ आत्महितवंढक नरें, समकित
 राखवुं शुद्ध ॥ कु० ॥ थोडुं पण जो मेळुं करे, तो मांमे मोहादिक शुद्ध

॥ कु० ॥ ५ ॥ पापी ते सहु बलें पडें, तव समरी पूरव वीर ॥ कु० ॥ को
पें चड्या जाली गले, लई जाए निज घेर ॥ कु० ॥ ६ ॥ विडंबी विविध
परें वली, निर्दय तेह निठोर ॥ कु० ॥ ते माटे तूं एहनुं, जतन करजे जो
र ॥ कु० ॥ ७ ॥ क्यारे जो ते पामशे, थोडो पण अवकाश ॥ कु० ॥ तो
बाधो गढ जेलसे, रखे करो विश्वास ॥ कु० ॥ ८ ॥ सम्यक् दर्शनने स
दा, आराधजे इकचित्त ॥ कु० ॥ पतिव्रता नारी परें, मेली मननी चांति ॥
कु० ॥ ९ ॥ चारित्र धर्म राजान ते, योग्य जाणि गुणगेह ॥ कु० ॥ देखा
डशे दिन केटले, नक्तवत्सल प्रभु तेह ॥ कु० ॥ १० ॥ तनुजा बे ठे तेहनी,
अंगथी पण नहि अलगी ॥ कु० ॥ परम वद्वज पूजित जगें, शीलछुं रही
जे विलगी ॥ कु० ॥ ११ ॥ साम्राज्य संपद दायिनी, प्रवर लक्ष्मणोपेत ॥
कु० ॥ सुख खाणी सुजगी घणुं, संकल सोहगनुं खेत ॥ कु० ॥ १२ ॥ स
र्वस्व गुणनी उरडी, देश विरति एक दिव्य ॥ कु० ॥ सर्व विरति बीजी स
ही, नामें उत्तमतरें सेव्य ॥ कु० ॥ १३ ॥ एकमनें आराधतां, चक्री चा
रित्र धर्म ॥ कु० ॥ ते पुत्री तुने परणावशे, शाश्वत जे ये शर्म ॥ कु० ॥
॥ १४ ॥ तरवारनी धारा जिसुं, ठे आराधन तास ॥ कु० ॥ सुजाणने सु
खनुं मूल ठे, अजाणने ठे दुःखरास ॥ कु० ॥ १५ ॥ त्रिविधें तेहने सेव
तो, पामीश तूं सुख पूर ॥ कु० ॥ क्रमे क्रमे चडतो पगथिए, रहे तो तास
हजूर ॥ कु० ॥ १६ ॥ परम प्रनूता पद पठे, मुक्ति पुरीनुं राज्य ॥ कु० ॥
पामीश परमेश्वरपणुं, जिहां वेरी न आणे वाज ॥ कु० ॥ १७ ॥ अडत्री
शमी ए ढालमां, उदय रतन कहे एम ॥ कु० ॥ सुखिया तो तेहज सही,
जेहने संयमसुं प्रेम ॥ कु० ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सम्यक् ए सर्व सांजली, ते विश्वसेन कुमार ॥ सम्यक् दर्शन मंत्रि
नो, सेवक थई तिणिवार ॥ १ ॥ नेहेंछुं गुरुने नमी, पोतो पोताने गेह ॥
कुमर ते सपरिकरें, लाहो अपूरव लेह ॥ २ ॥ सुगुरु वचन संनारतो, स
म्यक् दर्शन सेव ॥ सम्यक् ते सूधा करे, नवे नेहें नितमेव ॥ ३ ॥ कर्म
राजा तव चिंतवे, अहो प्रतिज्ञा प्राहि ॥ पूरी में पाडी हवे, चिंता न र
ही कांहि ॥ ४ ॥ बांधव मुज बहु कोपशे, जो आगें तो पण सत्य ॥ अ
र्थ पुदगल उपहरी, एहने नहिं नव स्थित्य ॥ ५ ॥ प्रौढ सहाय प्रजाव

थी, निवृत्ति पुरियें नेट ॥ आखर ए सहि पोचरो, खेली मोह आखेट ॥
॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ ६७७ ॥

॥ ढाल उगणचालीशमी ॥

॥ वैरागी थयो ॥ ए देशी ॥ अनुक्रमें ते राजा थयो रे, जनकें जातां पर
लोक ॥ जूमिका तेहने चालवी रे, सोंप्यो सघलो लोको रे ॥ १ ॥ समकि
त सांचवे, पाले राज्य पट्टरो रे ॥ न्याय सुनीतिशुं, दुर्जनने करि दूरो रे
॥ स० ॥ २ ॥ निरानंद हवे एकदा रे, अमरषरहित अत्यंत ॥ पद्म पो
तानो पेखीने रे, कोप्यो राग केसरी चिंत्यो रे ॥ स० ॥ ३ ॥ दृष्टि राग रूपें
थई रे, वडो सुत मोहनो ते वीर ॥ पिताने प्रणमी संचखो रे, पढोतो वि
श्वसेनने तीरो रे ॥ स० ॥ ४ ॥ ठिड जुवे ठल कारणें रे, निशदिन रहे नि
जीक, पण लागि न पामे ते किशो रे, थांपवा निज मत ठीको रे ॥ स० ॥ ५ ॥
पूर्व परिचित एकदा रे, तव एक तापस त्यायें ॥ आव्यो पुर उद्यानमां
रे, सांजव्युं ते नररायें ॥ स० ॥ ६ ॥ विश्वनूति नामें ते सही रे, कपट
कलानो कोट ॥ दरीउं दुष्ट विद्यातणो रे, चूके न मंत्रनी चोटो रे ॥ स०
॥ ७ ॥ आकर्ष्या अज्ञानना रे, जन सहु जोवा जाय ॥ पण नरपति नावे
कदा रे, समकित जिणे डुहवायो रे ॥ स० ॥ ८ ॥ कोईक सार्थें कहाव्युं ५
शुं रे, तव ते त्रिदंभीएं तास ॥ दर्शनने पण आवतां रे, श्यो थाए ठे विणा
शो रे ॥ स० ॥ ९ ॥ पूर्व प्रसंगतणें वशें रे, दाक्षिण लगे नरदेव ॥ कांइ
क मुहशरमें करी रे, तिहां पढोतो ततखेवो रे ॥ स० ॥ १० ॥ मंत्र वि
द्या कौतुक कला रे ॥ तपसी देखाडे तास ॥ दृष्टिरागें तव तक लही रे,
नृपघटें पूख्यो वासो रे ॥ स० ॥ ११ ॥ त्रिदंभीएं तिम रीऊव्यो रे, राजा आ
वे तिहां रोज ॥ नित जोए कौतुक नवां रे, चित्तमांहे धरि चोजो रे ॥
स० ॥ १२ ॥ चित्त चंचल थयुं कुमरतणुं रे, ते कुदृष्टिरागें कखो जेरो ॥
समकेतथी तव ते चव्यो रे, इम जाखे ते वेरो रे ॥ स० ॥ १३ ॥ ए श्वेत
पटा जिकु जडा रे, कला न बूजे कांइ ॥ ए त्रिदंभि जगवानमां रे ॥ ज्ञान
उणिम किसी नांइ रे ॥ स० ॥ १४ ॥ तव सम्यक् दर्शन चिंतवे रे, कुदृ
ष्टि स्नेह काम राग ॥ रूपें इहां राग केसरी रे, प्रगव्यो पूर्ण लही लागो
रे ॥ स० ॥ १५ ॥ एक ज्वरतणो जोरें करी रे, व्यापे सघला रोग ॥ तिम
ए एकने आगमे रे ॥ आवरो इहां अरि उघो रे ॥ स० ॥ १६ ॥ इहां रहे

बुं जुगतुं नहीं रे, मुऊने हवे ते माट ॥ अलोप थयो इम चिंतिने रे, कु
संग जही ते कुघाटो रे ॥ स० ॥ १७ ॥ मिथ्या दर्शन मंत्रवी रे, किहांय
थी प्रगटी त्यांही ॥ गळे जालीने तेहने रे, नाख्यो निज फंदामांही रे ॥
स० ॥ १८ ॥ कुलिंगी संग करावीने रे, धर्म ठले बहु पाप ॥ एकेंडियादि
कमां धख्यो रे, मोहादिकें मली सपापो रे ॥ स० ॥ १९ ॥ तिमज राख्यो
तिहां रोकनीने रे, तेहने अनंतो काल ॥ उंगणचालीशमी ए कही रे, उद
यरतन ए ढालो रे ॥ स० ॥ २० ॥

॥ दोहा ॥

॥ वली हवे ते एकदा, कर्म नृपें धरि हेत ॥ धन श्रेष्टीने धाम लेइ, उ
पजाव्यो नर खेत ॥ १ ॥ सुजगनामा सुत ते सही, यौवन पाम्यो जाम ॥
सुगुरु सदागम संगथी, समकित पांम्यो ताम ॥ २ ॥ मिथ्या दर्शन आदि
दे, दुश्मन कीधा दूर ॥ सम्यक् दर्शननी सेवना, तिमज करे नरपूर ॥ ३ ॥
सम्यक् दर्शन मंत्रि जे, द्वायोपशमिक रूप ॥ त्रिविध आराधे तेहने, आ
णी जाव अनूप ॥ ४ ॥ वरष केतां एक वही गयां, सुपरें करतां सेव ॥ प
रण्यांपूठें एकदा, सुत तसु जणतां खेव ॥ ५ ॥ अवसर जाणी आपणो,
बलि तिहां आव्यो वेग ॥ रोषनरें राग केसरी, उपजाव्या उद्वेग ॥ ६ ॥
ते सुजगतणां घटमां सही, बीजे रूपें बलवंत ॥ स्नेह रागमिपें संक्रम्यो,
तव उपनो स्नेह अनंत ॥ ७ ॥ मात पिता जगिनीविषे, जाइविषे अति
नूर ॥ दास दासी परिजनविषे, प्रीतिनुं वाध्युं पूर ॥ ८ ॥ बाहिरथी आ
वे घरे, जो नजरे नावे कोय ॥ तो तेहने जोतो फिरे, नूख्यो तरस्यो सोय
॥ ९ ॥ नजरें देखे तेहने, तव तसु थाय करार ॥ पुत्रतणा तो प्रेमनो, प
रमेश्वर लहे पार ॥ १० ॥ सर्व गाथा ॥ ७१८ ॥

॥ ढाल चालीशमी ॥

॥ नणदल सालूडामां मोतीडो मणेर ॥ ए देशी ॥ वारी बेहुं मासानो
बाल ते, वारी आलिंगे लई उत्संगे हो ॥ ठलबल ठोरुडामां मनडो ठकि रहि
उ ॥ वारी मुखपर माखी गण गणे, वारी तो पण चुंबे मनरंगें हो ॥ ठ० ॥ १ ॥
वारी खेले खरडी नासिका, वारी लपनथी चुए लाल हो ॥ ठ० ॥ वारी
कोकाकरी लुहे करें, वारीमल मूत्र बहु जंबाल हो ॥ ठ० ॥ २ ॥ वारी केडें
घाली क्रीकलो, वारी त्रिक चोक चाचरे तेह हो ॥ ठ० ॥ वारी सुत ग्रस्तनीं

परें नमे, वारी गलियां गलियां पुर ठेह हो ॥ ७० ॥ ३ ॥ वारी अनेक विधें हु
 लरावतो, वारी लोकनी न गणे लाज हो ॥ ७० ॥ वारी दिन सारो लागी र
 हे, वारी जोजन न करे काज हो ॥ ७० ॥ ४ ॥ सुखें रातें सूप नहीं, वा
 री जिहां नवि उंघे ते बाल हो ॥ ७० ॥ वारी जर निंदामांथी नडकिउ, वा
 री ऊठे जेवा संजाल हो ॥ ७० ॥ ५ ॥ वारी जनकनां जाणामांहेथी, वारी
 मीतुं मधुरं नेह हो ॥ ७० ॥ वारी आसडी जाए सवे, वारी खातो थयो
 जव तेह हो ॥ ७० ॥ ६ ॥ वारी तिहां तिहां साथे संचरे, वारी जिहां
 जिहां जाए ते बाल हो ॥ ७० ॥ वारी जे जे कांई जोइयें तेहने, वारी चि
 त्तमां राखे चाल हो ॥ ७० ॥ ७ ॥ वारी निशालें जई नित्यें, वारी पठावे
 रही पास हो ॥ ७० ॥ वारी पांडसपाडां बहु करे, वारी पूरे पंमघानी आस
 हो ॥ ७० ॥ ८ ॥ वारी व्याधितणे उदयें वली, वारी अधिक करे उंचाट
 हो ॥ ७० ॥ वारी ते ऊपर खडो रहे, वारी अहनिशि सूवे न खाट हो ॥
 ७० ॥ ९ ॥ वारी वैद्य तेडावे वलि वलि, वारी औषध करे अनेक हो ॥
 ७० ॥ वारी जाणा जोषीने जूवा, वारी विध विध मेले विशेष हो ॥ ७०
 ॥ १० ॥ वारी मंत्र यंत्र मणि औषधी, वारी अनेक परें ऊतार हो ॥ ७०
 ॥ वारी करी इम करतां कांइ, वारी जो न पडे करार हो ॥ ११ ॥ वारी
 हिंमत तो हारे हिए, वारी दुखी थईने दीन हो ॥ ७० ॥ वारी विविध
 परें विलवे घणुं, वारी लंघे आरती लीन हो ॥ ७० ॥ १२ ॥ वारी हाहा
 शुं थाजे हवे, वारी नावे कां अमने मोत हो ॥ ७० ॥ वारी अती नेहें इ
 म ऊचरे, वारी घर गयुं सर्वस्वसोत हो ॥ ७० ॥ १३ ॥ वारी चालीशमी
 ढालें जुउ, वारी स्नेहवर्जें गई सान हो ॥ ७० ॥ वारी उदय रतन कहे ते
 हने, वारी सुणजो सहु सावधान हो ॥ ७० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ इम करतां मोटो थयो, जालिम तेह जुवान ॥ परणावी तस प्रेम
 सुं, कन्यारूप निधान ॥ १ ॥ हाट बेसाडी हेतसुं, शीखवे रही समीप ॥
 वणिज कला तसु वेगसुं, कुमर लही कुल दीप ॥ २ ॥ धनद शेठनुं धन
 सवे, सुजगें सोंपी तास ॥ धव धव कीधो घर धणी, अंगें धरि उद्वास
 ॥ ३ ॥ जेवुं देवुं ते वसू, गरथ ने गृहव्यापार ॥ पोतें कांई प्रीठे नही,
 बेगो रहे घरवार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ७३६ ॥

॥ ढाल एकतालीशमी ॥

॥ लाल वैसेरदे ॥ ए देशी ॥ इम अंगजनी चेष्टा लीनो, जावतें नरमां
रही नीनो ॥ लाल सुत नेहें, मनसुं मुंजाणो ॥ ला० ॥ पापें पथराणो ॥
सु० ॥ ला० ॥ १ ॥ सुत स्नेहें ते जो जो सुजगो, दुर्गति लहेसे महा दु
जगो ॥ ला० ॥ २ ॥ दिलमांहे न संजारे देवा, वली वीसारी गुरुसेवा
॥ ला० ॥ ३ ॥ सुत विसाखां पड्यो सांसे, मुखथी न कहे सामी वरांसे ॥
ला० ॥ ४ ॥ अलगा रह्या गुरुना उपदेश, वेरणि थड् धर्मकथा विशेष ॥
ला० ॥ ५ ॥ सम्यग्दर्शन नामें पण तेह, आरति मने लही अठेह ॥
ला० ॥ ६ ॥ स्नेहरूपें राग केसरी बलिउ, लहि ने तिहांथी ऊचलिउ ॥
ला० ॥ ७ ॥ सम्यक्दर्शन नामें पण तेह, आरति मने लही अठेह ॥ ला०
॥ ८ ॥ मिथ्यादर्शन मंत्रीसर धांयो, लेइ परिकर ने तिहां आयो ॥ ला०
॥ ९ ॥ सुजगतणा घटमां सकुटंबे, आवी वश्यो अवलंबे ॥ ला० ॥ १० ॥
जात वधूनो जव थयो जोरो, तव संचाखो तिणे दोरो ॥ ला० ॥ ११ ॥
तिणे दोरे सुतनो दिल फरिउ, तव तातनो गुण विसरिउ ॥ ला० ॥ १२ ॥
आठे पहोर उद्वेग उपाय, ए दीगो अम न सुहाय ॥ ला० ॥ १३ ॥ स
घला अनर्थनुं ए मूल, अमने सुखमांहे जगावे शूल ॥ ला० ॥ १४ ॥ सु
खें बेसी रहेवा न दीयें, अवगुण केता मुख वदीयें ॥ ला० ॥ १५ ॥ इम
चिंति घरमांथी नेटे, बापने काढ्यो ते बेटे ॥ ला० ॥ १६ ॥ सुधर्म बुद्धि
तजी ते सुजगो, अंगज वधूथी घणुं उजगो ॥ ला० ॥ १७ ॥ घर घर नी
ख मागीने खाय, किहां रे पेट पूरुं न जराय ॥ ला० ॥ १८ ॥ मन वचन
ने काया केरां, करी पातक तेह घणोरां ॥ ला० ॥ १९ ॥ तिमज एकेंडि
यादिकमां नमिउ, दुःखें मोहादिकें दमिउ ॥ ला० ॥ २० ॥ एकतालीश
मी ढालें कहे उदय, श्रावक विण कूण दूए सदय ॥ ला० ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ नरजव वलि कमें दियो, सिंह नाम नर सोय ॥ अनुक्रमि समकि
त पामिउ, यौवने आब्यो जोय ॥ १ ॥ विषय राग त्रीजुं वली, रोषें ध
रिने रूप ॥ वश्यो तेमां राग केसरी, मन हरख्यो मोह जूप ॥ २ ॥ शब्द
रूप रस गंध फरस, तेहना त्रेवीश जेद ॥ तीव्र राग तेहनो धरे, अहनि
शि तेह उमेद ॥ ३ ॥ रमणीरागें रंजिउ, मांजी सौनो मोह ॥ आपें ज

६ अलगी वश्यो, खिण नवि खमे विठोह ॥ ४ ॥ जे सा बोली ते खरुं,
बीजो न गमे बोल ॥ हितकारि तेहनं कछुं, मनसुं मानि अमोल ॥ ५ ॥
वाहलां सहु विष सारिखां, वनिता अमृतवेलि ॥ शरण न को श्यामा स
मुं, बाला समी न बेलि ॥ ६ ॥ मनसुं तो इम मानतो, अवरं कहे अव
हेलि ॥ सुखनुं मूल ठे सुंदरी, बाकी घीनो मेल ॥ ७ ॥ सर्वगाथा ॥ ७६१ ॥

॥ ढाल बेतालीशमी ॥

॥ तट जमुनानो अति रलिआमणो रे ॥ ए देशी ॥ तव तसु नारी रे
निज जोरो लही रे, जूनां दास दासी जेह ॥ दूर करीने रे दूजां दिल जा
वतां रे, राख्यां घर रंग लेह ॥ १ ॥ नखरां जो जो रे निर्लेज नारिनां रे,
अडखिल मेहली उचालि ॥ सलिल सुगंधें रे स्नान करे नितें रे, वेणि वधा
री वाल ॥ न० ॥ २ ॥ सुरजिडव्यें रे नित जीनी रहे रे, पहेरे मन गमता
वेष ॥ जूषणजारें रे अंग जांगी मडेरे, दर्पणमां रहि देख ॥ न० ॥ ३ ॥ ज
ली पेरें जूजे रे जोजन जावतां रे, मन माने थे मोज ॥ जे जे गमे रे ते ते
जारछुं रे, रमणी रमतें रोज ॥ न० ॥ ४ ॥ माया गाली रे तो पण ते मा
नुनी रे, न्यायने वचनें नाथ ॥ जीजने जोरें रे जली परें जोलवे रे, जो
जो युवतिनी जात ॥ न० ॥ ५ ॥ पवित्र ए नारी रे ठे पतिव्रता रे, सति
आमां शिरदार ॥ दयिता माहरी रे ठे देवपूतली रे, जांखे इम जरतार ॥
॥ न० ॥ ६ ॥ एक दिन तेणें रे पारखा कारणें रे, अठतो दोष उपाय ॥
माथामांहे रें माख्यो पग पानिएं रे, तव तस मर्हे ते पाय ॥ न० ॥ ७ ॥
कहे कांइ जूतुं रे नही ए कामनी रे, चतुरा पडि मुने चूक ॥ आज पढी
एहवुं रे, हुं नहि आचरुं रे, दिलमां न धरो दूख ॥ न० ॥ ८ ॥ जो वलि
चुंकूं रे इम करतां कदा रे, तो चंदन रसथी जोर ॥ शीतल तुम पगें रे प्र
हार करी मुने रे, सुख देयां बल फोर ॥ न० ॥ ९ ॥ तव सा चिंते रे दास
ए रांकने रे, श्याने जमाडुं जूर ॥ जे गमे मुने रे तेहने लावूं घरें रे, शंका
मेहेली दूर ॥ न० ॥ १० ॥ तव बीजे दाडे रे जर दोषा समे रे, अंगणे तेडी ए
क ॥ नर कोई तरुणो रे नाथने ते कहे रे, सुणो स्वामी सुविवेक ॥ न० ॥
॥ ११ ॥ पितृनुं प्रेष्युं रे पितृलोकथी रे, मनुज आवी रह्युं बार ॥ ते मु
ऊ सार्थे रे करवा कांई वारता रे, इठे एकांतें अपार ॥ न० ॥ १२ ॥ पण
हूं न करुं रे तमने पूठ्या विना रे, पर घर जंजा लोक ॥ मननुं कळ्युं रे का

लें कहे किशुं रे, अठता उपाइ दोष ॥ पण हूं ॥ १३ ॥ तुमे तो महा
रां रे लक्षण सवे लहो रे, लोक लवे जो लाख ॥ तो पण केहनुं रे कहुं
मानो नहीं रे, स्नेह पूरे ठे साख ॥ पण हूं ॥ १४ ॥ ढाल ए बोली रे बे
तालीशमी रे, उदय वदे इम धार ॥ कामिनी परें रे कोई आप गोपवा रे,
समजूं नहिं संसार ॥ पण हूं ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव ते कहे प्रिया तुने, न घटे कहेवुं एम ॥ विकल्प कोइ ताहरेविषे,
कहो हुं चिंतवुं केम ॥ १ ॥ हुं नहिं बीजा सारिखो, लोकने कहेणो लाग
॥ मेळूं जे मूरखपणे, आपणा घरमां आग ॥ २ ॥ ते माटे जाई तुमे,
तस सनमानो तेम ॥ पूर्वज प्रीतें आपणा, जयकारी होय जेम ॥ ३ ॥

॥ ढाल त्रेतालीशमी ॥

॥ रुकमणि राणि मोहोलमां ॥ ए देशी ॥ तव सा जइने तेहसुं, खेले वि
ध विध खेल हो लाल ॥ स्वेठाएं तनु सोंपती, रसनी चलावे रेल हो लाल
॥ १ ॥ माया जो जो महिलातणी, जे कियें परखी न जाय हो लाल ॥
ठयल पुरुषनें ठेतरे, आखर केहनी न थाय हो लाल ॥ मा० ॥ २ ॥ न
रतारने जाखे पठे, अवहेली मुने एण हो लाल ॥ जेकें तुमे नजो नहीं,
पूर्वज रूठा तेण हो लाल ॥ मा० ॥ ३ ॥ विनयतणे वचनें करी, जाव दे
खाडी चूरि हो लाल ॥ तिम संतोष्यो तेहने, में उलट आणी ऊर हो ला
ल ॥ मा० ॥ ४ ॥ पूर्वजने ए प्रीठवी, प्रसन्न करजो विशेष हो लाल ॥ स
घला पितृनो सही, अति मानीतो एष हो लाल ॥ मा० ॥ ५ ॥ बीजुं प
ण बहु काम ठे, पितृसंबंधी स्वामि हो लाल ॥ दिन केताएक ते वती, ए
रहेजो आ गाम हो लाल ॥ मा० ॥ ६ ॥ ते माटे में नूंतखो, जिहां ल
गें रहो आंदि हो लाल ॥ नोजन तिहां लगें अम घरें, करजो तुमे उठां
हि हो लाल ॥ मा० ॥ ७ ॥ तव ते कहे तें रूडूं कहुं, आमंत्र्यो जे एह
हो लाल ॥ नलि परें जुंजावजो, अति आदरें सस्नेह हो लाल ॥ मा० ॥
८ ॥ पितृ जन कोइ प्राहुणा, आवे आपणे जुवन्न हो लाल ॥ चाही
कीजें चाकरी, पोते होवें जो पुन्य हो लाल ॥ मा० ॥ ९ ॥ शालि दालि
घृत शालणां, लापसि घृत पूर आदि हो लाल ॥ उपपतिने ते अंगना, सु
विधें जमाडे स्वादि हो लाल ॥ मा० ॥ १० ॥ अनेक विधने आसनें, सु

रत सजि तसु संग हो लाल ॥ अकल गति अबलातणी, ढांकी राखे ढंग
 हो लाल ॥ मा० ॥ ११ ॥ फल फूल मेवादिक नवा, आपे धरी उमेद हो
 लाल ॥ नरतार नक्तिनरें करे, नित नवलां निवेद हो लाल ॥ मा० ॥
 ॥ १२ ॥ तव ते जार वदे अहो, पूर्वज तुज नली पेर हो लाल ॥ संतो
 ष्या ठे में सही, मनमांहे धरसे महेर हो लाल ॥ मा० ॥ १३ ॥ जे जे क
 रे ठे सेवना, ते ते पदोचे ठे तास हो लाल ॥ एहबुं जाणी ने तेहने, अंगें
 थयो उद्धास हो लाल ॥ मा० ॥ १४ ॥ नक्ति अपूर्व उद्धसी, अष्टांग प्र
 णमी विशेष हो लाल ॥ कांई जे खातां ऊगरे, शिर चढावे ते शेष हो लाल
 ॥ मा० ॥ १५ ॥ तेतालीशमी ढालमां, जो जो महिलानां काम हो लाल ॥
 उदय वदे निज नाथने, गोरीयें कीधो गुलाम हो लाल ॥ मा० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जो कोई कहे तेहने, दुःशीला तुज नार ॥ तव ते कहे हुं जाणुं अ
 हुं, ए सघलो आचार ॥ निर्मल मुऊ नारी अठे, गोप्य न राखे गूऊ ॥ सं
 बंध पहिलो ए सर्वे, मांमि कह्यो ठे मुऊ ॥ १ ॥ इम उत्तर नापे किश्यो,
 कह्युं न माने कांहि ॥ मगन थयो महिला रसें, निर्गम समजे नांहि ॥ ३ ॥
 तव एक दिन कोई दुर्जनै, देखाज्यो ते जार ॥ तेहने घरमां पेसतो, सम्य
 क परें सुविचार ॥ पोताने घरें पेसतो, पेखी तेह पुरूष ॥ घर आवी घरणी
 प्रतें, रंगें जणावे रूष ॥ ५ ॥ हे कांते कहो ए किसी, लव करे ठे लोक ॥
 तव सा कहे थइ तरतरी, लोक तणा मुख बोक ॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ ७०३ ॥

॥ ढाल चुमालीशमी ॥

॥ सीता हो पीउ सीतारा प्रजात ॥ ए देशी ॥ जाण्युं हो पिउ जाण्युं
 तुमारुं में आज, सघलुं हो पिउ सघलुं जाण पणुं सही ॥ परघर हो पि
 उ परघरचंजा लोक, तेहनी हो पिउ तेहनी वातें लागा वही ॥ १ ॥
 घरनी हो पिउ घरनी त्रेवड लहे जेह, परनी हो पिउ परनी न माने वा
 रता ॥ दोषी हो पिउ दोषी जन विण दोष, पापी हो पिउ पापी रहे प
 चारता ॥ २ ॥ में तो हो पिउ में तो आगलथी एह, तुमने हो पिउ तुमने
 गुह्य कह्युं हतुं ॥ तुमें तो हो पिउ तुमें तो दिलनुं कूड, जल्लें हो पिउ जल्लें
 आज कह्युं ठतुं ॥ ३ ॥ फलशे हो पिउ फलशे मनोरथ माल, जो जो हो
 पिउ जो जो आज थकी सहु, धरशे हो पिउ धरशे पितृपण हेत ॥ जग

ति हो पिउ जगति तमारी देखी बहु ॥ ४ ॥ जावी हो पिउ जावी प्रमाणें
बुद्धि, आखर हो पिउ आखर सहुने ऊपजे ॥ मतिने हो पिउ मतिने मा
ने फलपत्ति, जगमां हो पिउ जगमां जोतां नीपजे ॥ ५ ॥ सुंदरी हो पिउ
सुंदरी अवर समान, मुऊने हो पिउ मुऊने जाणीने सदा ॥ रहेजो हो पिउ
रहेजो रखोपा काज, महारो हो पिउ महारो हाथ जाली मुदा ॥ ६ ॥
आपद हो पिउ आपद कोइ अत्यंत, लहेसो हो पिउ लहेसो तुम लहणें
लहो ॥ दीजेहो पिउ दीजे वांको दींह, अमने हो पिउ अमने जे एहवुं
कहो ॥ ७ ॥ निपट हो श्रोता निपट निचृंढयो तास, पोतें हो श्रोता पोतें
रोष धरी रही ॥ उदय हो श्रोता उदय रतन ए ढाल, चुपें हो श्रोता चुपें
चुमालीशमी कही ॥ ८ ॥

॥ दोहा ॥

॥जोजन काजे निज नुवन, विट आवंतो तेह ॥ वनितायें वज्र्यो तदा,
निश्चल दाखी नेह ॥ १ ॥ तव एक दिवसें ताकीने, मनोहर महिषी एक
॥ गोप्य रखावी आपणी, विटपाहे सुविवेक ॥ २ ॥ तव सिंह नणे सुण
सुंदरी, महिषी नावी बार ॥ के कोइ चोरें अपहरी, के रही रान मजार ॥
॥ ३ ॥ ते कहे तो हुं गुं करूं, फुटूं ताहरूं कर्म ॥ आचरण उंधा ताहरां,
मूढ न जाणे मर्म ॥ ४ ॥ तव शोधे सघली दिशा, आरतिवंत अपार ॥
नूख्यो तरस्यो वन नम्यो, न लही छुद्धि लगार ॥ ५ ॥ घर आवी तव ते घ
ए, मुख मेली नीसास ॥ नारीने कहे नवि जडी, अहो हवे शी आस ॥ ६ ॥

॥ ढाल पीस्तालीशमी ॥

॥ बीजाजी हो रतन कुउ मुख सांकडो रे बीजा ॥ ए देशी ॥ तव सा कहे
जेवो ताहरो रे पिउजी, पितृ ऊपर ठे जाव ॥ स्वामी सुणजो शीख साची ॥
पियुजी हो सिद्धि ठे घरमां तेहवी रे ॥ पि० ॥ कहुं तुं पामी प्रस्ताव ॥ स्वा०
॥ १ ॥ पि० ॥ वधतो वलि थाजे किशोरे ॥ पि० ॥ आगल तुम उतपात ॥ स्वा० ॥
पि० ॥ मुहुरत ए मांमयुं सही रे ॥ पि० ॥ धूल तुमारी धात ॥ स्वा० ॥ २ ॥ श्रोता
जी हो, तव ते वेगें ऊठिने रे ॥ पि० ॥ वदे विलगी पाय, वात सुणजो सैण वा
रू ॥ प्रियाजी हो सघलुं ए तमे साचुं कहुं रे प्रियाजी, में पितृ मेव्या पजाय
॥ वा० ॥ ३ ॥ प्रि० ॥ तेमाटे हवे तेहवुं रे ॥ प्रि० ॥ आराधन करो एम ॥ वा० ॥
प्रियाजी हो, जिम आवे आपण मंदिरें रे ॥ त्रि० ॥ पूर्वज धरीने प्रेम ॥ वा० ॥

॥ ४ ॥ श्रोताजी हो, तव सा कोपी कामिनी रे ॥ श्रोता ॥ मंदिरमां न स
माय ॥ वा० ॥ सगजी हो सत्य पुरुष तुं रहे ने परहो रे ॥ स० ॥ इम बो
ली उजराय ॥ वा० ॥ ५ ॥ स० ॥ लक्षण ताहरां लहुं सवे रे ॥ स० ॥ इम क
ही माखो लात ॥ वा० ॥ स० ॥ फरी फरी वली नाखे परहुं रे ॥ श्रोता ॥ हडसेली
पग साथ ॥ वा० ॥ ६ ॥ स० ॥ जोरपणे युवतीतणे रे ॥ श्रोता ॥ चरणें थापी र
ह्यो सीस ॥ वा० ॥ साधीस हुं तव सा कहे रे ॥ पि० ॥ पूर्वजने सुजगी
स ॥ वा० ॥ ७ ॥ पि० ॥ पण पर घर पंढित लोकनां रे ॥ पि० ॥ तमे धरसो वच
मनमांहि ॥ वा० ॥ तव ते कहे हवे आजयी रे ॥ श्रो० ॥ नहिं धरुं जी
वित तांहिं ॥ वा० ॥ ८ ॥ त्रि० ॥ महारुं कछुं फल में लछुं रे ॥ त्रि० ॥
हजी छुं वली नथी शीख ॥ वा० ॥ श्रो० ॥ बेल परें इम बांधिने रे ॥ श्रोता ॥
ते कामिनीएं कखो ठीक ॥ वा० ॥ ९ ॥ श्रो० ॥ उदयरतन इम उच्चरे रे ॥ श्रो
ता ॥ पिस्तालीशमी ढाल ॥ वा० ॥ श्रो० ॥ मर्द महिलाने वशें पळ्यो रे
॥ श्रोता ॥ न जुए आप संजाल ॥ वा० ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ बलि पूजा उपचार बहु, आणावी पिउ पास ॥ पितर पूजे सा प्रेम
दा, अगर उखेवी खास ॥ १ ॥ इम करतां आराधतां, यामनी जव गई
याम ॥ तव ते विटने तेढीने, निज पीउने कहे आम ॥ २ ॥ मनुष्य पितृ
तुं मोकळ्युं, आव्युं ठे ग्रह बार ॥ तव ते कहे तुमे जई सुणो, जे जंपे तेह
विचार ॥ ३ ॥ नक्ति करो बहु परें नली, जिम आपणें जयकार ॥ परिघल
कमला पामियें, तिम करजो तुमें नार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ ८३० ॥

॥ ढाल ठेतालीशमी ॥

॥ श्रेणिक मन अचरज थयो ॥ ए देशी ॥ तव सा जईने ते कने, प्रेमें
पूरव रीतें रे ॥ सुख विलसी निज स्वामिने, प्रीठवे मननी प्रीतें रे ॥ १ ॥
स्नेह वशें परवश थयो, ते नामनीयें जोलविउरे ॥ नवसंकटमां नारिउ,
आचरणमां उलवीउ रे ॥ स्ने० ॥ २ ॥ विनय विवेक वचनरसें, में पितृ
संतोष्या विज्ञेयें रे ॥ महीषी किहां एकथी आवशे, वलति कुशल कळ्याण
करेशे रे ॥ स्ने० ॥ ३ ॥ प्रदोष समे तम पसरते, महीषी रिकती मोदे रे ॥
घारें पेठी दोडती, तव सिंह हरण्यो सविनोदे रे ॥ स्ने० ॥ ४ ॥ अदचूत
प्रत्यय ऊपनो, अति रंज्यो रमणीरागें रे ॥ वलि कांइ आपो आगना, इ

म कहे स्त्री आगें रें ॥ स्ने० ॥ ५ ॥ शिर मुंमावो सा कहे, जिम विशेषें
ते रीजे रे ॥ मुंमन वाहलुं प्रेतने, ते तिम करे दिन बीजे रे ॥ स्ने० ॥ ६ ॥
इम विषय रागरूपें करी, राग केसरीयें विगोयो रे, प्रमदाने वश पाडीने,
अवतार आलें खोयो रे ॥ स्ने० ॥ ७ ॥ देव गुरु आदिक दिलथकी, प
रिहरि प्रमदा राची रे ॥ धर्मादिक धंधोलिया, सुंदरी जाणी साची रे ॥
॥ स्ने० ॥ ८ ॥ कोइ क्यारे कहे तेहने, तें समकित दर्शन सेवा रे ॥ कि
म मेली सव ते कहे, सुणो कहुं समजावी हेवा रे ॥ स्ने० ॥ ९ ॥ श्लोक ॥
सम्यक् दर्शनमेतस्याः, प्रियायाएव निश्चितं ॥ सम्यग्दर्शनो ह्यन्यस्तु, को
पि धूर्तैः प्रकल्पितः ॥ १ ॥ पूर्वढाल ॥ रागकेसरीना राज्यमां, इम ते बोले
उंधुं रे ॥ आचरण अवलुं ए सवे, सम्यक् जाणी सूंधुं रे ॥ स्ने० ॥ १० ॥
सम्यक् दर्शन मंत्रवी, दिल चोरी रह्यो दूरें रे ॥ मिथ्यादर्शन तव मोदछुं,
पेठो निज दल पूरें रे ॥ स्ने० ॥ ११ ॥ मरण लहीने मूढ ते, एकेंडियादिक
आदें रे ॥ योनि ते फरसी फरी फरी, वाह्यो विषय सवादें रे ॥ स्ने० ॥ १२ ॥
ढेतालीशमी ढाले ढेतह्यो, विषयें तेह वराको रे ॥ उदयरतन कहे अहो न
वी, विरुआ विषय विपाको रे ॥ स्ने० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवताख्यो वलि अन्यदा, जिनदास श्रेष्ठि गेह ॥ पुत्रिपणो ते प्राणि
ने, कर्म तिहांथी लेह ॥ १ ॥ जिनश्री नामें ते सही, सकुटुंबें ते सेठ ॥ स
म्यक् दर्शन मंत्रिने, सेवे सदा गुन डेठ ॥ २ ॥ जिनश्री पण पाले तिणो,
समकित धरी स्नेह ॥ विमल सेठ गुह्र आहने, परणावी ठे तेह ॥ ३ ॥
देव धर्म गुरु रागिणी, श्री जिन धर्म उदार ॥ करतां कुलमंमन थया, ते
हने पुत्र बे चार ॥ ४ ॥ घर धणिआणी ते थई, आण न लोपे कोय ॥
चारो नहि कोइ अवरनो, जे एह करे ते होय ॥ ५ ॥ धनश्री नामें धर्मि
णी, वडा पुत्र घर नार ॥ सारथ वाहनी ते सुता, स्वरूपवंत उदार ॥ ६ ॥

॥ ढाल सडतालीशमी ॥

॥ ढेडो नाजी ॥ ए देशी ॥ तेहवें तक सांधीने विनव्यो, क्षेप गजेंडें
धाई ॥ मोह गजेंडनें मननी मोजें, जो जो मुज सकजाई ॥ १ ॥ दूउद्योजी
॥ मानें मोहराजा महाराजा ॥ दू० ॥ मेहेलावी तेहनी माजा ॥ दू० ॥
वजडावी सुयशवाजां ॥ दू० ॥ द्योजी द्योजी द्योजी दुउद्योजी ॥ ए आंक

णी ॥ ज्येष्ठ बंधु माहरो जोरावर, राग केसरी रोसालो ॥ जीती करी आव्यो
 ते जालिम, पोते जई तिहां पालो ॥ दू० ॥ १ ॥ तातजी महेर करीने तेहने,
 नेहनो आप्यो नेजो ॥ अहिली वार अमारो वारो, नड जाणी तिहां नेजो
 ॥ दू० ॥ २ ॥ इणि परें उल्लसिउं उजे, अमरषसुं आवरिउं ॥ जनकने प्रण
 मीने ते वेगें, जिनश्री घर संचरिउं ॥ दू० ॥ ४ ॥ तेह तणे संजोगें तेहने,
 धनश्री उपरें द्वेष ॥ परें परें ते पुत्र वधूसुं, उपनो रोष अशेष ॥ दू० ॥
 ५ ॥ दीठे रीसैं बले दिलमांहि, अवलुं अवलुं बोले ॥ प्रीसे नहीं जा
 णामां पूरूं, खोटा अवगुण खोले ॥ दू० ॥ ६ ॥ विण अपराधें वांक उपा
 ई, चहोडे शिरमां चाटूं ॥ बहु बिचारी पग चांपे तव, सासु मारे पाटूं
 ॥ दू० ॥ ७ ॥ काम कखां सघंलां अवहेले, जिहुकने पणें मेलो ॥ पोते
 आपीने पचारे, पुत्र न राखुं नेलो ॥ दू० ॥ ८ ॥ रोटी अन्नादिकने री
 सैं, आगलथी न थे अडवा ॥ कण मात्र जो कोरूं खाए, तो नडकी बे
 से नडवा ॥ दू० ॥ ९ ॥ विनयवती ते न करे अविनय, पद पद्माले बे
 सी ॥ निच्रंढी तव नाखे तेहने, पगसुं पाढी ठेसी ॥ दू० ॥ १० ॥ वांसो
 चोले तो वलि तेहने, निपट नाखे निछेटी ॥ प्रीसती वेला जो रहे पासैं,
 तो अलगी करे आठेटी ॥ दू० ॥ ११ ॥ रखे एहनो कांइ थाए चारो, घडी
 एक घर नवि ठंमे, इम जाणी रहे ठल जोती, चूंमी कहीने चंमे ॥ दू० ॥ १२ ॥
 ॥ देव धर्मेने गुरुने दिलथी, वली मेहेल्या वीसारी ॥ ढांकणादिक जांगुं ल
 ही नांमे, जूनुं पण संचारी ॥ दू० ॥ १३ ॥ लोक आगल हींमे लवलवती,
 अठता अवगुण कहेती ॥ बहु पाढो उत्तर नवि वाले, कुल लज्जाने वहेती
 ॥ दू० ॥ १४ ॥ द्वेषनरें इम रहे धगधगती, सदाकाल ते सासू ॥ वेरणीनी परें
 थइ वहुने आंखें पडावे आंसू ॥ दू० ॥ १५ ॥ सडतालीशमी ढालें सासूने, व
 हुनी साथें वेर ॥ उदयरतन कहे चाव्यां आवे, आगममां इणि पेर ॥ दू० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ समज्युं सयल स्वरूप ते, विमल श्रेष्ठि सवि आदि ॥ स्वजन कुटुंब सहु
 पुर जनैं, वाध्यो तव विषवाद ॥ १ ॥ जो शीखामण कोइ कहे, तो कोपे
 सुविशेष ॥ क्रोध दावानलें धम धमे, आकुल हूइ अशेष ॥ २ ॥ मावी कर
 मेली तदा, दुर्जननी परें दूर ॥ सहुएं मलिने जिनसिरी, चूंमी जाणी चूर

॥ ३ ॥ सम्यक् दर्शन पण सह, ठटक गयो तव ठोड ॥ परिकस्सुं वासी तदा, मिथ्यादर्शन मन कोड ॥ ४ ॥

॥ ढाल अडतालीशमी ॥

॥ आज सखी सामलीउरे मुने मारगडा ॥ ए देशी ॥ एकदा ते रोषें न राणी रे, वदे ठे जिम तिम वाणी रे ॥ विमल श्रेष्ठिकने विवहारी रे ॥ तव आव्यो कोई अधिकारी रे ॥ १ ॥ मुखें मौन धरी रही बहू रे ॥ सासु तव जामे बहू रे ॥ तिहां बेठे ते नरें दीगो रे ॥ ऐन बलें जाणे अंगीगो रे ॥ २ ॥ तव ते कहे सुण जडे रे ॥ सुं बहुसुं वढे ठे ठिडे रे ॥ फोकट ए फजेत थावुं रे ॥ एक श्लोक कही समजावुं रे ॥ ३ ॥ आर्या ॥ सत्त्वं कस्यगृहमिदं, या स्यति सह केन चेयमिति लक्ष्मीः ॥ कतिपयदिनपर्यंतं, नत्वं न गृहं न चेयं श्रीः ॥ १ ॥ वंदुनो स्वजावते सारो रे ॥ दीसे ठे लाज अपारो रे ॥ नाहकसुं एहने निघंठो रे ॥ वेढी लेवा सुं वंठो रे ॥ ४ ॥ कालें याज्ञो एहनो वारो रे, मनमां एहवुं न विचारो रे ॥ आखर ए घर याज्ञो एहनुं रे, दिल दुःख धरि एं सुं तेहनुं रे ॥ ५ ॥ इत्यादिक इणि परें वारी रे, घरे गयो ते व्यवहारी रे ॥ ते ऊपरे पण सा कोपी रे, अहो लाज माहरी इणें लोपी रे ॥ ६ ॥ केव ल बहुसुं वढे नवि डापें रे, बीजाने पण संतापे रे ॥ हली ए कुण ताहरो सणीजो रे, तातो थई जण त्रीजो रे ॥ ७ ॥ शीखवणी ए सहु ताहरी रे, इणें जात विगोई माहरी रे ॥ इम कहेती करें ग्रहि पाली रे, थई वाघणी सी विकराली रे ॥ ८ ॥ धनश्री उपरे तव धाई रे, धरायें पडी धसकाई रे ॥ हैया ऊपर बेसीने रें, हणी ठरीयें दंत पीसीने रे ॥ ९ ॥ तव हाहाकार करी धाया रे, सहु सज्जन मलिने आया रे ॥ तव तेहने पण सा खीजी रे, हणवा दोडी ठरी बीजी रे ॥ १० ॥ पाटू यष्टिका पहाणे रे, तेहने तव स हु मली आहणे रे ॥ तिहां लगे ज्यां बहु तिणें मारी रे, तेहने पण स्वज नें संहारी रे ॥ ११ ॥ असमंजस एहवुं जोई रे, सकुटुंब विमल सेठ सोई रे ॥ संयम पंथे परवरिउ रे, जिनश्री जीव नरकें संचरीउ रे ॥ १२ ॥ वली मञ्जु एकेंडियादें रे, अवतार लिया विखवादें रें ॥ इम काढयो काल अनंतो रे, द्वेष गजेंड थयो बलवंतो रे ॥ १३ ॥ ए अडतालीशमी ढालें रे, उदयरत्न वदे अंतरालें रे ॥ जे जिनमतमां रहे जीना रे, ते नर नरमांहे नगीना रे ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वली ते मानव ऊपनो, विप्र ज्वलनसिख नाम ॥ श्रावकनी तिहां संगतें, समकित पाम्यो ताम ॥ १ ॥ श्री जिन धर्मेने साधतां, दिन केता एक ठेह ॥ मोह राजायें मोकली, निर्धनता तसु गेह ॥ २ ॥ तव तेहनी सहचारिणी, दरिद्रता पण दोडि ॥ आवी तिहां उतावली, मंदिर तसु म न कोडि ॥ ३ ॥ तव वश्यो न्हाने गामडे, ज्वलनसीख ते जाय ॥ हल खेडे हाली परे, तिहां नहिं अवर उपाय ॥ ४ ॥

॥ ढाल उंगणपचाशमी ॥

॥ चित्रलंकीरो जमर सुजाण जेहडहारो ॥ ए देशी ॥ तव द्वेष गजेंड ने धाय, वडो पुत्र वीनवे ॥ महाराज ॥ अनंतानुबंधी क्रोध नामें, ते हरषें सुं हवे ॥ महाराज ॥ १ ॥ वैश्वानर बीजुं नाम ते, तातप्रतें वदे ॥ म० ॥ एक अरज महारी महाराज के, आज धरो हृदे ॥ म० ॥ २ ॥ पहेले ए विं प्रनी पासें, हुं रहेतो ऊलटे ॥ म० ॥ विचें सम्यक् दर्शन आवी, वश्यो ए हने घटें ॥ म० ॥ ३ ॥ तेणें हूं थयो दूर, हवे अवसर लही ॥ म० ॥ जो आपो तुमे आदेश, तो तिहां जाउं वही ॥ म० ॥ ४ ॥ तुमे बेठा रहो ते माटे, आपो आगना मुने ॥ म० ॥ जईने करुं अरि जेर, गले ग्रहुं विप्रने ॥ म० ॥ ५ ॥ पिताजी तुमारे प्रसादें, हूं जय कमला वरुं ॥ म० ॥ इसम न शिर दर्ई दोट, के देसुटे धरुं ॥ म० ॥ ६ ॥ इस तातनी अनुमति जेइ, अनंतानुबंधिउ ॥ म० ॥ क्रोध चाव्यो थइ महासूर के, अवसर सांधिउ ॥ म० ॥ ७ ॥ जई पहोतो विप्रने संग, ज्वलनसिख तव थयो ॥ म० ॥ ज्वलननी सिखा समान, नामार्थ संग्रह्यो ॥ म० ॥ ८ ॥ अपराध विना पण जोर, क्रोधें रही धमधमी ॥ म० ॥ हृदयांतरथी महारोष, न जाय उपश मी ॥ म० ॥ ९ ॥ थोडे गुनहे पण दंत, पीसी निज नारने ॥ म० ॥ बां धी मारे बहु मार, न पामे विचारने ॥ म० ॥ १० ॥ उठलि करे उनमाद, अनलपरें परजले ॥ म० ॥ पाडोसी करे पोकार, तोहे पण नवि खले ॥ म० ॥ ११ ॥ बालने पण बांधी जोर, ताडे तेहवी परें ॥ म० ॥ बहु लो क मलि जेम गाली, दीए आवी घरें ॥ म० ॥ १२ ॥ पिताने ठेली पाय, मारे निज मातने ॥ म० ॥ बहिनने दिए बहु गाल, जंमे निज चातने ॥ म० ॥ १३ ॥ पूज्यने पजाए अपार के, गुरुने अवगणो ॥ म० ॥ निष्कारण प

एो सहु सार्थें, कोपे क्रोधें घणे ॥ म० ॥ १४ ॥ उगणपचाशमी ढाले, उदय
एम उचरे ॥ म० ॥ शत्रू कोई क्रोध समान, बीजो बल नविकरे ॥ म० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अग्निरूप थई आकलो, नृकुटि चडावे नूर ॥ त्रांबावरणो तपतपे, क्रो
धें दीजे क्रूर ॥ १ ॥ आंखो जंबाडा जिसी, रोषें राती थाय ॥ मार्तण्ड मं
मलनी परें, सामुं कियों न जोवाय ॥ २ ॥ शीताकुल परें थरथरी, स्वेद
बिंदु ऊरंत ॥ मुहमांथी जिम तिम लवे, विकल परे विलखंत ॥ ३ ॥ अ
ग्निकुंमस्यो उलखी, बोलावे नहिं कोय ॥ अवश्य अंगारापरें, सहेजें बो
लाव्यो सोय ॥ ४ ॥

॥ ढाल पचाशमी ॥

॥ वृग दल वादल हो नदीयां नीर चल्यां ॥ ए देशी ॥ एकदा ते ब्राह्मण
हो, हल खेडे खेत्रें ॥ जीवाकुल नूमें हो, नवि जुए नेत्रें ॥ १ ॥ उखेडे
बहु ढेंपाहो, जिहां जाजां जडियां ॥ हल नवि चाले हो, अडके तरु थडि
यां ॥ २ ॥ कुशें पड्यो कुचो हो, वली गोधो गलीउ ॥ ते ताजो तरुणो
हो, मांसालो बलियो ॥ ३ ॥ पण जाए ते बेसी हो, नवि चाले दमिउ ॥
त्यारें विप्र ते क्रोधें हो, सूधो धमधमिउ ॥ ४ ॥ पराणें ते मारे हो, तो
पण नवि चाले ॥ तव नाथें जाली हो, बहु आरो घाले ॥ ५ ॥ वासे ने
पासे हो, खंधे खरीएं खारें ॥ जंघ ग्रीवा उदरें हो, बहु माखो आरें ॥ ६ ॥
तव जीन काढीने हो, ते नूमिसुं रह्यो लिपि ॥ वैश्वानरें प्रेख्यो हो, तव थ
यो विप्र खपी ॥ ७ ॥ तव पूठडुं मरडे हो, वली दंतें करडे ॥ शकट बधीने
हो, दंत घणुं घरडे ॥ ८ ॥ तव खेत्रने ढलीए हो, मारे दूरे रही ॥ मोटे म
हास्थूले हो, पूरी तेणे मही ॥ ९ ॥ त्यारे ते आको हो, जव थयो थलि
यो ॥ ढेपां ते तले हो, ते बलद मुउ गलिउ ॥ १० ॥ तो पण ते जडनो हो,
रोष न ऊतरीउ ॥ दाख्यो विशेषें हो, जिम लहेरें दरिउ ॥ ११ ॥ महाक्रो
धने पूरें हो, हृदयांतर रेख्यो ॥ समकितने प्राणें हो, तव ततक्षिण मेख्यो
॥ १२ ॥ तव मिथ्यादर्शन हो, मोहादिकें मली ॥ गले जालीने हो, ते ना
ख्यो नरकें वली ॥ १३ ॥ तिमज नमाज्यो हो, जवनी कोडी गमे ॥ ते
काल अनंते हो, आवे न उंचो किमे ॥ १४ ॥ पंचाशमी ढालें हो, उदय
रतन्न कहे ॥ समकित विना जवनो हो, कोइ न पार लहे ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सम्यक् दृष्टि कुलें अन्यदा, धनंजय नृपने गेह ॥ रुकमिणि नामें रा
गिणी, तेहनी कूखें धख्यो तेह ॥ १ ॥ पूरे मासें प्रसविउ, कुबेर नामें कुमा
र ॥ श्रावक कुल जन्म्या जणी, समकित लाधुं सार ॥ २ ॥ शीघ्र कला
साधी सवे, पाम्यो यौवनवेष ॥ तेज प्रतापें ते तपे, डसरो जाणे दिनेश ॥
॥ ३ ॥ व्याघ्रनामा एक वाघस्यो, पक्षिपति अति प्रौढ ॥ गंजे न को तस
गढपति, नपुंसक जेम नवौढ ॥ ४ ॥ धनंजय धरपति तणो, डुर्गे वासि
त डुष्ट ॥ मुलक उजाडे महाबलि, परिकर लेइ पुष्ट ॥ ५ ॥ गरढेरे पण ए
हुने, आगे अठे अजीत ॥ वली पड्यो ते तिणे समे, जूरि पमाडे नीत
॥ ६ ॥ कोईक देश दपट्यो तिणे, बूंब सुणी तिणिवार ॥ ते ऊपरें वाहार च
ढ्यो, कुबेर ते राजकुमार ॥ ७ ॥ दैवयोगें महा डुष्ट ते, आव्यो एहने हा
थ ॥ कोईक जावी योगथी, सकुटुंबें सहु साथ ॥ ८ ॥ डुर्गे निजदल आपिने,
वरतावि निज आण ॥ आव्यो घरें उलट जरें, सहु जन करे वखाण ॥ ९ ॥

॥ ढाल एकावनमी ॥

॥ चित्रोडा राणा रे ॥ ए देशी ॥ गुण गीत गवाते रे, महा महोत्सव
थाते रे ॥ बहु बिरुद बोलाते, कुमर ते आविउ रे ॥ सहु बोले इलाधा रे,
आवीने आधा रे ॥ दुश्मन दूर जागा, जन मन जाविउ रे ॥ १ ॥ तव अ
वसर जाणी रे, पितु आण प्रमाणी रे ॥ अमरष अति आणी, आव्यो ते
कने रे ॥ द्वेष गजेंडनो जात रे, विश्वानर चात रे ॥ न्हानेरो विख्यात,
जग लहे तेहने रे ॥ २ ॥ अनंतानुबंधी मान रे, शैलराज राजान रे ॥ ए
बे अनिधान, तेहनां जाणो तमे रे ॥ तेहने अनुसरवे रे, जराणो ते गरवें
रे ॥ मुखें इम बरवे, शूरा शिरतुं अमे रे ॥ ३ ॥ नयण गगनने गाहे रे, रोम
ऊजा थाए रे ॥ सूर गुण न समाए, तेहना शरीरमां रे ॥ अहंकार अठेह
रे, त्रिभुवनमां तेह रे ॥ न माए तिणे देह, थंजी रह्यो धीरमां रे ॥ ४ ॥ सहु
कोने साखें रे, मुखथी इम नाखें रे ॥ महारा पिंम पाखें, ए डुष्टने कुण हणो
रे ॥ रांमनी परें टरडे रे, अमारे घरडे रे ॥ राज्य कीधुं जरडे, न जीत्यो ए
किणें रे ॥ ५ ॥ धनंजय पण एह रे, वणिक वृत्ति गेह रे ॥ बेठो रहे नेह,
धरी अन्न प्राढीउ रे ॥ जो हुं न हुउ आडो रे, तो नीलें नीलवाडो रे ॥ इहां
करी जाडो, क्यारे हुए त्राढीउ रे ॥ ६ ॥ गायुं जे गाए रे, इंटनें ते वाहे रे ॥

ते नर तिणे, ठायें थई वाजला रे ॥ निज गाल फूलावी रे, बहु वात ब
नावी रे ॥ सहुने समजावी कहे चर राजला रे ॥ ७ ॥ कुमरें कह्यो शिष्ट
रे, पोढो ए पापिष्ट रे ॥ देवें पण छुष्ट, न जाए गंजीठ रे ॥ दैवने ए कुमा
र रे, वे विण निरधार रे ॥ एहनो अहो ठार, कियों क्यारें जंजीठ रे ॥ ८ ॥
एहवी सुणी टूलो रे, फूली थई चोलो रे ॥ निज बल लही बहुलो, कुकठ
तणी परें रे ॥ सहुने अण नमतो रे, दान देई मन गमतो रे ॥ मृड गुण
ने वमतो, पढोतो निज मंदिरें रे ॥ ए ॥ मात तात ने गुरुने रे, देवने श्रु
तधरने रे ॥ न नमै कवीश्वरने, मुखें बोले नहीं रे ॥ नूषण धरी जारी रे,
निज तनु शणगारी रे ॥ बेठक समारी, बेसे ते सही रे ॥ १० ॥ तंबोलें
ताजे रे, गल्लस्थल गुन साजे रे ॥ पूरी समाजें, बोले बेतमां रे ॥ अधुरां
वयणां रे, फेरवतो नयणां रे ॥ देखीने सयणां, नही जुए हेतमां रे ॥ ११
॥ त्रिचुवन तृण तोलें रे, गणतो इम बोले रे ॥ मुऊथी सहि मोले, सुरप
ति सारिखो रे ॥ इम निज परिकरमां रे, बेठो बरवे घरमां रे ॥ नाणे केह
ने हरमां, न जूवे पारखो रे ॥ १२ ॥ एह एकावनमी रे, ढालें ते अनमा
रे ॥ उदय वदे न नमी, आपे केहने रे ॥ विद्यावंत ने शूरो रे, दानेश्वरी
पूरो रे ॥ विण गर्वें सन्नूरो, कहे सहु तेहने रे ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अवनपति हवे एकदा, प्रीठवीने परधान ॥ पुत्रनी पासें मोकले, ते
जई कहे तसु थान ॥ १ ॥ तेडे ठे तुम तातजी, कुमरजी मिलवा काज ॥
आवो तिणें आसनतजी, वाट जुए महाराज ॥ २ ॥ वासर बहु वही गया,
दीठां तुम दीदार ॥ तरसे ठे ते कारणे, जिम चातक जलधार ॥ ३ ॥

॥ ढाल बावनमी ॥

॥ हो मतवाले साजना, मुऊ कोई न ठेडोबे ॥ ए देशी ॥ बोले कुमर
ते बेतमां, मुख नाकतणी अणि मरडी रे ॥ मूर्छे वल देतो थको, वली
नजर करीने करडी रे ॥ बो० ॥ १ ॥ काम किसुं ठे माहरूं, अहो वलि ए
हने केणें रे ॥ संकटमां नाख्युं किसुं, तेडे ठे मुऊने तेणें रे ॥ बो० ॥ २ ॥
जो एहवुं होय तो कहो, इंडादिकने पण बांधी रे ॥ आणी सोपुं एहने, श
त्रु जाणी तक सांधी रे ॥ बो० ॥ ३ ॥ पण अमे नावूं को कने, अमपासें
पण जो कोई रे ॥ नहीं आवे तो छुं थजो, सर्वे मेढ्युं ठे जोई रे ॥ बो० ॥

॥ ४ ॥ काज किछुं कियों नीपजे, आखर महारा पिंम पाखें रे ॥ हूं एह वो नथी कोइ देखतो, जे रणथंजीने राखे रे ॥ बो० ॥ ५ ॥ तव मंत्री कहे तेहने, जिहां वाजे तुम यस वाय रे ॥ तिहांलगे महाराजा शिरें, शत्रु कोई ऊनो न थाय रे ॥ बो० ॥ ६ ॥ जनक जगत अति जालमी, जगमांहे इक तूं जायो रे ॥ ताहरी जनितायें तुं सही, शूरां शिरताज कहायो रे ॥ बो० ॥ ७ ॥ पण ए न घटे बोलवुं, तुम सरिखाने सुणो स्वामी रे ॥ पितृ काजें पण आवुं नहीं, ए बातें ठे तुम स्वामी रे ॥ बो० ॥ ८ ॥ ॥ आर्यावृत्त ॥ शौर्य सौंदर्य वा, विद्या लक्ष्मीर्वचस्विताऽन्योवा ॥ शोचां नावहति गुणो, विनयालंकारप रिहीणः ॥ १ ॥ वसंततिलका ठंद ॥ त्यागोगुणोगुणशतादधिकोमतो मे, विद्या विनूषयति तं यदि कं ब्रवीमि ॥ पर्याप्तमस्ति यदि शौर्यमपीह किंतु, यद्यस्ति ते ज्ञवि नयः सगुणाधिराजः ॥ २ ॥ श्लोक ए बे सचिवें कहा, कुमरने शी खामण कामें रे ॥ कुमरें पण सूर्यो अठे, आगममां कोइक ठामें रे ॥ बो० ॥ ९ ॥

॥ यतः ॥ आर्यावृत्तं दुःप्रतीकारौ माता, पितरौ स्वामी गुरुश्च लोकेऽस्मिन् ॥ तत्र गुरुरिहामुत्रच, सुदुष्करावरप्रतीकारः ॥ १ ॥ इम आगल वलि कांई उच्चरे, तव कुमरने तिहां शैलराजें रे ॥ प्रेस्यो तव बोव्यो फरी, गर्वें जरी समाजें रे ॥ बो० ॥ १० ॥ रे ज्ञानदग्ध गमार तूं, अमने शिक्षा शी आपे रे ॥ त्रिजुवन तत्व लहुं अमें, जीते कोई अमसुं जबापें रे ॥ बो० ॥ ११ ॥ ते माटे ताहारा बापने, जई शीखामण जांखे रे ॥ जिम थाए ए पाधरो, उणिम कांई मति राखे रे ॥ बो० ॥ १२ ॥ इम कहीने गले जालीने, का ढी मेव्यो तव तेहो रे ॥ जई कहे ते महाराजने, संबंध सवे धुर ठेहो रे ॥ बो० ॥ १३ ॥ उदय रतन इम ऊचरे, बावनमी ए में बोली रे ॥ ढाल गु मानी लोकने, गमशे जो जो दिल खोली रे ॥ बो० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव चिंते ते नूपती, अहो मुऊ पुत्र अत्यंत ॥ अहंकारें ए आवस्यो, जिरती कसि न लहंत ॥ १ ॥ राज तज्युं तिण कारणें, वसवुं मोहने राज ॥ हवे मुऊने जुगतुं नथी, साधुं पर नव काज ॥ २ ॥ इम चिंती अंग ज प्रते, रंगे देवा राज ॥ सामग्री सघली सजी, मोहें ते महाराज ॥ ३ ॥ गोप्य राखी ते गेलिसुं, प्रेखे वली प्रधान ॥ तनुजने एक दिन तेडवा, रा ग वशें राजान ॥ ४ ॥ तिंहा जई ते कहे तेहने, कोईक काज विशेष ॥

तात तेडे ठे तुमने, आवो शीघ्र कृण एक ॥ ५ ॥ शैलराजा संकेतथी,
अनुक्रमें एकाएक ॥ अपमान देई अवगण्यो, कुमरें मंत्री ठेक ॥ ६ ॥ अ
वहेव्यो सामंत गण, मंमलिक मेळ्या धूल ॥ जे जे आवे तेडवा, ते तोल
लहे अकतूल ॥ ७ ॥ तव तसु माता मोकली, निपट निचंढी तास ॥ पण
पुत्र स्नेहें न उसरे, अनेक करी अरदास ॥ ८ ॥ पाय पडी जिम तिम
करी, माए महिपति पास ॥ अति कष्टें ते आणित, तव नृप थयो उल्लास ॥ ९ ॥

॥ ढाल त्रेपनमी ॥

॥ पांच सोपारी ले हाथें ॥ ए देशी ॥ तव नरपति निज पास, आसन
एक मंमावीयुं जी ॥ ते ऊपर वेगो कुमार, रेष न अंग नमावीयुं जी ॥ १ ॥
जाखे तव नूपाल, सूरगुणे संसारमां जी ॥ जस तुज व्याप्यो जोर, नावे
जस कोई हारमां जी ॥ २ ॥ देशं देशथी दूत, कन्यादान कीजे सही जी
॥ राजवीयें मन रंग, मोकळ्या ठे तुम गुण लही जी ॥ ३ ॥ पुरो मनोरथ
तास, ए राज्य तुमारुं संग्रहो जी ॥ अमे थासुं अणगार, प्रजाने तुमे निर्व
हो जी ॥ ४ ॥ तव शैलराजें श्रवणेह, मंत्र गुमाननो मेलीउ जी ॥ त्यारें
चक्रुटी चडावी जाल, उत्तर तिणें इम दिउ जी ॥ ५ ॥ रजसरखो ए रा
ज, गुं आपो तुमे अमने जा ॥ एवां तो राज सतेक, प्रगट करी दिउं तुम
ने जी ॥ ६ ॥ इम कही पगनो प्रहार, आसन ऊपर मारीने जी ॥ ऊठी
नीसखो बार, वन जावुं मनें धारीने जी ॥ ७ ॥ अयोग्य जाणी तत
खेव, सम्यक् दर्शनें ते तज्यो जी ॥ मोह राजाने साथें, तव सहसा आ
वी जळ्यो जी ॥ ८ ॥ एकलो अटवीमांहि, पहोतो ते तजि गेहने जी ॥
नील नामें लघु जात, राज्य दीधुं नृपें तेहने जी ॥ ९ ॥ पोतें लेई संयम
चार, शिव पद पाय्यो अनुक्रमें जी ॥ हवे ते कुबेर कुमार, एकलो अटवी
मां जमे जी ॥ १० ॥ चित्र नामें एक चंद्र, ते व्याघ्र पल्लिपति सुत तदा जी ॥
युद्ध समय गयो नासि, ते वनमांहे वस्यो मुदा जी ॥ ११ ॥ तेणें दीगो ते
कुमार, तीरें माखो तव ताकिने जी ॥ पामी मरण अकाल, नरकें गयो
मद ठाकिने जी ॥ १२ ॥ मन्हादिकनी गतिमांहि, काल अनंतो घेरियो जी
॥ त्रेपनमी ढालें तेह, उदय कहे उदे करियो जी ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥ महापुर नगरे मेलिउ, कर्म ते वलि काढि ॥ धनाढ्य श्रे
ष्ठिने घरे, पुरो तेह धनाढ्य ॥ १ ॥

॥ ढाल चोपनमी ॥

॥ साहिबो रे माहरो जलि रह्यो जागोयें ॥ ए देशी ॥ पदम नामें ति
हां थापिउ रे, आजन्म थकी ते बाल ॥ अनंतानुबंधि मायाबलें रे, मा
यावी अति असराल ॥ पोढो रे प्राणी जो जो मायानो पास ॥ १ ॥ राग
केसरी जीते सुता रे, बहुली जस बीजुं नाम ॥ तेहने उदयें ते थयो रे,
एक कपट कलानुं धाम ॥ पो० ॥ २ ॥ बालपणें पण बहुविधें रे, ठोकरा
ने ठेतरी तेह ॥ खावुं धूती खाये सवे रे, जेहना ठलनो नावे ठेह ॥ पो०
॥ ३ ॥ साधु स्वनाव जाणे सद्गु रे, सुणि वचन तणा विलास ॥ मोटो
थयो तव मायने रे, बापने पण पाडे पास ॥ पो० ॥ ४ ॥ जाईने पण जो
लवे रे, जगनिने जमाडे जोर ॥ परिजनने पट दे घणां रे, करी कपट क
ला कठोर ॥ पो० ॥ ५ ॥ धूते धर्म दाता प्रतें रे, मित्रसुं मांमे महा कूड ॥
देवनी पण खोटें दिलें रे, महास्तवना करी ते मूढ ॥ पो० ॥ ६ ॥ निवेद
मोदक ले हरी रे, अंगलूहणा घंटा आदि ॥ कहांतर घाली गढे रे, माने नहिं
किमे अपराध ॥ पो० ॥ ७ ॥ साचो किहांए न ऊतरे रे, कोइ न लहे मन
अनिप्राय ॥ वंच्याविण मेले नहीं रे, कुण परजन स्वजनने माय ॥ पो०
॥ ८ ॥ जनकादिक जाणे इश्यो रे, तेडी तेहने गुरुपास ॥ आवीने इम
उचखुं रे, एक अवधारो अरदास ॥ पो० ॥ ९ ॥ जगवन अमारे कुलें रे,
आजलगे एहवो कोय ॥ नर मायावी न नीपनो रे, सेवक पण एहवा न
होय ॥ पो० ॥ १० ॥ महेर करीने ते वती रे, एहवो आपो उपदेश ॥ मा
यावीपणुं मूकिने रे, कुलवटें चाले सुविशेष ॥ पो० ॥ ११ ॥ चोपनमीयें
चेतजो रे, ढालें सद्गु धरमी लोक ॥ धूर्तपणुं जोतां धरा रें, आखर उपा
ये सोक ॥ पो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव गुरु करुणा आणिने, धर्म कथा कही धीर ॥ माया शील मान
वतणी, सद्गु मनें धरे अधीर ॥ १ ॥ अपराध जो न करे किश्यो, तो पण
सर्पनी पेर ॥ आशंका मन ऊपजे, सद्गुने जाणी जहेर ॥ २ ॥ मायावी
वलि मानवी, अधम कुलें अवतार ॥ मरि पामे महिलापणुं, डकरगरुली
अपार ॥ ३ ॥ इम ते प्रतिबोध्यो थको, दिन केताइक तांई ॥ मूके माया

वीपणुं, कांश्क कर्म सहाय ॥ ४ ॥ मिथ्या दर्शन बल घट्यो, तन्न समकि
तनी सेव ॥ करतां दिन केता गया, हरखें सुणो सहु हेव ॥ ५ ॥

॥ ढाल पंचावनमी ॥

॥ समवसरण त्रिजुवन पति सोहे ॥ ए देशी ॥ एक दिन तस उपने
विसवासैं, पिताएं राख्यो ते पासै हो ॥ पोतें सुंपी एक वासरें, जनक ज
मवा निजघरें ॥ पढोतो जिहारे उलटजरें, श्रोता सुणजो ते अवसरें ॥
जो जो घास मायानो ॥ १ ॥ घोडो खेलावतां नृपना करथी, मुझा रत्न
पड्युं धरती हो ॥ मूसी लीधूं ते केणें, लेई देखाड्युं तेणें ॥ पदमने हट
श्रेणें, देखि उलख्युं एणें ॥ जो० ॥ २ ॥ अवसर जाणी पूर्व मायाएं, तव
ते प्रेस्यो तिणें ठायें हो ॥ लेतुं अलंकार एह, मुऊ बलें सस्नेह ॥ दीये हर्ष
धरेह, दीये उत्तर गुणगेह ॥ जो० ॥ ३ ॥ कथन धर्युं तेहनूं एणें मनमां,
तव मिथ्या दर्शन तेहना तनमां हो ॥ मोह सहित संक्रमिउ, तिहारें स
मकित वमिउ ॥ अल्पमूलें तव गमिउ, नूपण लीधो अण मविउ ॥ जो०
॥ ४ ॥ तातने पण कांश् न कहुं कपोतें, प्रठन्न राख्यो पोतें हो ॥ तव
नूपें ढंढेरो, पुरमां फेस्यो सवेरो ॥ मुझा रत्नए मेरो, जे कोई आपे वहेले
रो ॥ जो० ॥ ५ ॥ ते निर्दोष थई साबाशी लेशो, नहिं तो प्राण सहित मु
झा देशो हो ॥ तव सारुं ते नगर, थयुं चिंतायें विगर, जिम आगमां अंगर,
थाये बलीने ऊगर ॥ जो० ॥ ६ ॥ पाडोशियें ते कांई वात जणावी, धना
ढय शेवने आवी हो ॥ तव ते एकांतें धरी धरी, पूढे पुत्रने फरी फरी ॥
कांन ढांकी हे हरी हरी, एहुं बोलो ठो अरी अरी ॥ जो० ॥ ७ ॥ एहवो
कुण थइसाहस जागी, मरण लिये मुखें मागी हो ॥ महर्दिक लोकें पिता
यें, पुरजन पडोसी मायें ॥ अनेक अनेक उपायें, तेहने बुझ्यो त्यायें ॥
॥ जो० ॥ ८ ॥ जुनी वंसनी जडने न्यायें, अजिप्राय तेहनो न जणाये हो
॥ इकदिन राज चंमारी, जवहरीमां शिरदारी ॥ तेहनो मित्र एक नारी,
परदेशी विवहारी ॥ जो० ॥ ९ ॥ कोईक कामविशेषें त्यांहि, आव्यो ठे उ
छाहिं हो ॥ चंमारीने संकेतें, थई वणजारो हेतें ॥ पदम पासैं ते प्रीतें, प
होतो कपटेंसुं रीतें ॥ जो० ॥ १० ॥ कहे ते तेडी एकांते, सिंहलेश्वर नू
कंते हो ॥ मुझारत्नने कामे, मुऊने प्रेस्यो ए गामें ॥ जो होए तमारे धामें,
देखाडो तो आ ठामें ॥ जो० ॥ ११ ॥ मूल मुखें तुमे मांगसो जेतो, अ

मे आपसुं तेतो हो ॥ तव ते पदम विचारे, एहने आपे निरधारे ॥ जासे देश उतारे, प्रगट नहीं थाए किहारे ॥ जो० ॥ ११ ॥ इम चिंती ते देखाडे निज हाथें, राज पुरुष तिहां तेह्वे साथें हो ॥ जंमारीनी ते साने, पकडी आवी ते थानें ॥ व्याना सहित राजाने, जई सोंप्यो पदमाने ॥ जो० ॥ १२ ॥ प्राणांत जगें दीधो प्रहार, अनेक विधनो मार हो ॥ मरी काल अनंत, जवमां जमिउं ते जंत ॥ पंचावनमी ए तंत, ढाल उदय कहंत ॥ जो० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जयपुर नगरें अन्यदा, श्रावक कुल श्रीकार ॥ धनदत्त धामें ते थयो, सुत सोमदत्त उदार ॥ १ ॥ सुकुल संयोगें पामिउं, सम्यक् दर्शन संग ॥ पण निर्धन धातो फरे, धन काजें धरी रंग ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ १०१३ ॥

॥ ढाल उपनमी ॥

॥ चांदलीउने उग्यो रे हरणी आथमी रे ॥ ए देशी ॥ धननै काजें रे ते धातो फरे रे, संबल हीण सदीव रे ॥ तैलादिक रे वणिज करे वहीरे, आपद सहे अतीव रे ॥ ध० ॥ १ ॥ इणि परेंकरतां माया गांठडी रे, गरथनी कांश्क गांठ रे ॥ घणे कालें रें बाजी तेहने रे, पाधरी आवी कोई आंठ रे ॥ ध० ॥ २ ॥ व्यापार तिहारे रे कणनो करे रे, तव राग केसरी धाय रे ॥ अनंतानुबंधी रे लोच तिहां मोकव्यो रे, जल जेहनो जडवाय रे ॥ ध० ॥ ३ ॥ बहुली केरो रे जे लघु बंधवो रे, सागर बीजुं जस नाम रे ॥ तनुज ते जाणो रे राग केसरी तणो रे, तेहना तनुमां वश्यो ताम रे ॥ ध० ॥ ४ ॥ दामनी तिहारे रे ते सोमदत्तने रे, इच्छा वाधी उदाम रे ॥ वणिज वधाख्या रे तव बहु जांतिना रे, सहस्रपति थयो ताम रे ॥ ध० ॥ ५ ॥ लघु डख सहेतां रे थयो लखेश्वरी रे, दिन केता इक ठेह रे ॥ कोडि क्लेश वेठी रे वलि केते दिनें रे, कोटिध्वज थयो तेह रे ॥ ध० ॥ ६ ॥ जिमजिम वाधे रे वैजव तेहथी रे, बमणो वाधे तिम लोच रे ॥ अगनि न ध्राए रे जिम जग इंधणें रे, तिम लोचनो दीशे नहि थोच रे ॥ ध० ॥ ७ ॥ अतिशय लोचें रे देवने अवगणो रे, गुरुसुं राखे ते गाढ रे ॥ सेव्यो पण नापेरे दमडी केहने रे, कोडी काजें करे राढ रे ॥ ध० ॥ ८ ॥ उपदेश देतारे मनें आंटी नजे रे, धर्मने कामें धरे ढील रे ॥ पापने ठामें रे पुरुषातन फोरवे रे, दान देतां करे अडखील रे ॥ ध० ॥ ९ ॥ समकित तिहारें रे रद्युं वेगलुं रे, मिथ्या

दर्शनने मोह रे ॥ सपरिवारें रे तिहां आवी वस्या रे, तव वाधी तेहनी सोह रे ॥ ध० ॥ १० ॥ दिल दोडावी रे बहु देशावरें रे, विध विधना व्य वसाय रे ॥ मोटा मोटा रे तिणें तव मांमिआ रे, जलवट थलवटें धाय रें ॥ ध० ॥ ११ ॥ क्लेश साथें रे वाधी संपदा रे, केइ रत्ननी कोडी रे ॥ तृष्णा पूरें रे तिणे मेली तदा रे, अंगथी आलस ठोडी रे ॥ ध० ॥ १२ ॥ उदयर तन इणि परें उचरे रे, ए ठपनमी ढाल रे ॥ परखी जोतारें मोहना सैन्य मां रे, लोज जुंमो चंमाल रे ॥ ध० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तो पण तृष्णा नवि मिटे, अर्थ उपायो जेह ॥ रखोपुं करतां तेहनुं, निइ नावे नथणेह ॥ १ ॥ रात दिवस जूरण रहे, लेखुं जूए लखवार ॥ बिलाडीना बच्चा परें, फेरवे अर्थ अपार ॥ २ ॥ बदाम काजें त्यजे बापने, मातने मूके दूर ॥ याचक लागे जहेरसो, जोजन न करे चूर ॥ ३ ॥ तो ली मापीने गणी, जोइ आपे तेह ॥ घण कष्टें घर खरच पण, तिल पापड थयो तेह ॥ ४ ॥ खाए खोरूं धान ते, नवुं न खाए रेष ॥ हाथो हाथें आपतां, प्रतीत न पामे एष ॥ ५ ॥ सर्वगाथा ॥ १०४१ ॥

॥ ढाल सतावनमी ॥

॥ मोरा आदि जिन देव देखी तुजने आनंद जयो ॥ ए देशी ॥ मुलाइ जाइने तिणे, एकदा निज आथ ॥ कोडि गमे सोंपी किमें, लोजने परमा थ ॥ जो जो लोजनां काम ॥ लोज जुंमो एह कुंमो दरिउ लह्यो ॥ १ ॥ नाणानुं ते लेखूं करतां, बहु कीया तव पंच ॥ पूरा न पडे तेहने काजें, थ ई खिंचा खिंच ॥ जो० ॥ २ ॥ पग बंधीने लेखूं करतां, वही गया दिन सात ॥ मुलाई ते मृत्यु पाम्यो, विसूचिका संघात ॥ जो० ॥ ३ ॥ तव डुष्टमां शिरदार तेहने, लोक कहे ए लंम ॥ बल्ला हाथनो बिरुद एहवुं, वली कहे करचंम ॥ जो० ॥ ४ ॥ प्रसिद्ध एहवी परवरी रे, आप्युं तेहनुं कोय ॥ हाथमां न जाले हाहा, लोजें गुं गुं होय ॥ जो० ॥ नगरमांहे एकदा तिहां, मुंघो थयो काठ ॥ खेरनी महा खोट पडी, नहीं आव्यानो घाट ॥ जो० ॥ ६ ॥ सागरें तव प्रेखो तेहने, कां मेहलियें लाज ॥ हिमत हिए राखतां, उंमलिमांहे आज ॥ जो० ॥ ७ ॥ तनुजने पण ते न धीरे, का ई नापे काम ॥ रखे जाणे ए माहरो, डुष्ट वेरे दाम ॥ जो० ॥ ८ ॥ पांच

सैं सकट जेइ, लोचने उब्हांहि ॥ स्वजनलोकें वारतां ते, गयो अटवीमां
हि ॥ जो० ॥ ए ॥ काष्ट तिहां मजूर कापे अरहा, परहा को क्यांहि ॥
एकाकी तें आप जइ, बेगो तरुहांही ॥ जो० ॥ १० ॥ दैवयोगें डुष्ट
तिहां, आव्यो एक वाघ ॥ देखी सोमदत्तने तिणें, माख्यो जोइ लाग ॥ जो०
॥ ११ ॥ विलपतो विलुरी नाख्यो, नखें नस ताणि ॥ एकेंडियादिकमांहे
जई, उपनो ते प्राणी ॥ जो० ॥ १२ ॥ वज्र तिहां नवनी ते कोडी, न
मिउ काल अनंत ॥ उदये ए ढाल कही, सतावनमी तंत ॥ जो० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥ ॥ समकित दुर्जन पामिने, इणि परें वार अनंत ॥ बल
हीणो ते बापडो, जगमां हाख्यो जंत ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ १०५५ ॥

॥ ढाल अछावनमी ॥

॥ सुसाधुं गुरुसही मोरे मन माने ॥ एं देशी ॥ किहां एक रागें किहां एक
द्वेषें, किहां एक अनंतानुबंधि ॥ क्रोध मान माया लोचयोगें, समकित न
शक्यो संधि ॥ जगतमां जो जो मोहनो जोरो ॥ १ ॥ बीजे पण एहवे नव
बहुले, पामीने नीगमिउ ॥ समकित सुरतरु सरिखो सहेजे, दुर्गति दुखें
तिणें दमिउ ॥ ज० ॥ २ ॥ किहां एक शंका दोष संयोगें, अने वजी अ
तिचारें ॥ किहां एक क्रीडा कामविकारें, किहां एक कुटंबने चारें ॥ ज०
॥ ३ ॥ किहां एक वल्लजतणें वियोगें, धन नाशादिक सोंगें ॥ किहां एक
परदल नयप्रयोगें, किहां एक रागने योगें ॥ ज० ॥ ४ ॥ किहां एक दुगंठा
दारिद्र जावें, पुरुष स्त्री नपुंसक वेदें ॥ किहां एक संगें व्यसनने रंगें, किहां
एक कुशास्त्रने जेदें ॥ ज० ॥ ५ ॥ इम प्रत्येकें काल अनंते, नरनव ल
ही लही हाख्यो ॥ समकित रतन चिंतामणि करथी, संसार तिणें वधाख्यो
॥ ज० ॥ ६ ॥ मोह राजाने जोरें करीने, सम्यक् दर्शन साथें ॥ पूरी जिहां
तिहां न प्राति बंधाणी तिणें, दुःख लह्यां तेह अनार्थें ॥ ज० ॥ ७ ॥ क्षेत्र
पव्योपम असंख्यात जागें, प्रदेश राशि प्रमाणे ॥ समकित फरस्या पढी ल्यो
प्रीढी, नव कीधा ते प्राणि ॥ ज० ॥ ८ ॥ अछावनमी ढाल ए बोली, उ
दयरत्न कहे आगें ॥ संबंध ए सावधान यइने, श्रोता सुणजो रागें ॥ ए ॥

॥ दोहा ॥

॥ विजय खेटपुरें अन्यदा, धर्म श्रेष्ठिने गेह ॥ सुंदर नामें सुत थयो,
जीव संसारी तेह ॥ १ ॥ सुगुरु समीपें श्रुत सुणी, समकित धरी सुजाण

॥ विचरे जिन मारग विधें, धरतो व्रत पचखाण ॥ २ ॥ कर्म तन्न करुणा
करी, धर श्रुत अध्यवसाय ॥ तदरूप करवाल तसु करें, आप्पुं तेणे गाय
॥ ३ ॥ मोहादिक महा शत्रु जे, शरीरतणा तिणें अंश ॥ अधिकतर ठेदे
तदा, करतो कर्म प्रशंस ॥ ४ ॥ जीनाकुल जागा तदा, अप्रत्याख्यानाव
रण ॥ कषाय ते करवालथी, जिम सिंह आगे हरण ॥ ५ ॥ सम्यक् दर्श
न तव सचिवें, सुगुरु पासें जेह ॥ चारित्र धर्म महा चक्रवर्ति, देखाज्यो
नयणेह ॥ ६ ॥ गुरें तव गुण तेहना कहा, चारित्र धर्मेने जेह ॥ सुवि
धें सेवि सहजें लहे, सुर नर शिव सुख तेह ॥ ७ ॥ वली विशेषें वर्णव्या,
गुरुराजें गुण तास ॥ तव सुंदरें सो स्वामी कखो, अंगें धरि उद्गास ॥ ८ ॥

॥ ढाल उगणसाठमी ॥

॥ कर जोडी रही ॥ ए देशी ॥ समकित धारी सांजव्यो, चारित्र धर्म
चूपाळें रे ॥ योग्य जाणी तव तेहने, परणावी उजमालें रे ॥ स० ॥ १ ॥
देशविरति लघु कन्यका, तेहने संगें ते धारे रे ॥ नाहक त्रस जीव नवि
हणुं, डुविधि त्रिविधि हुं किहारें रे ॥ स० ॥ २ ॥ स्थूल प्राणीने जालवुं, वलि
वरजुं अतिचार रे ॥ वध बंधन ठेदन नवि करुं, न जरुं वधतो जार रे ॥
॥ स० ॥ ३ ॥ जात पाणी रोकुं नही, ए पांचे मन शुद्ध रे ॥ अतिचार ते
पाले सदा, व्रत राखवानी बुद्धें रे ॥ स० ॥ ४ ॥ इम करतां हवे एकदा,
पिता तेहनो पढीनो रे ॥ तव घरना कारजारमां, सुंदर रहे ते जीनो रे ॥
स० ॥ ५ ॥ अवसर त्यारे उलखी, पासें तेहने प्रेखी रे ॥ स० ॥ निस्तुं
सता मोहादिकें, जे व्रतने नाखे उवेखी रे ॥ स० ॥ ६ ॥ तसु संगें ते आ
दरे, निर्दयपणुं अतागें रे ॥ लंघावे ते लोकने, धन जे पासे मागे रे ॥
स० ॥ ७ ॥ वध बंधन ताडन करे, कोइ मरे अकलाइ रे ॥ इम करतां नि
र्धन थयो, तव राज्य कामूं ल्ये धाइ रे ॥ स० ॥ ८ ॥ तव हिंसा प्रगटी हे
जसुं, अप्रत्याख्यानावरण रे ॥ क्रोधादिक पण थया ठता, अधम जेहनां
आचरण रे ॥ स० ॥ ९ ॥ व्रतनी जागा तव वासना, बंधनं केहने बंधे रे
॥ ताडे तरजे ने हणें, धर्म त्यजि पड्यो धंधे रे ॥ स० ॥ १० ॥ देशविरति
डुलही तदा, अलगी रही तेहथी रे ॥ पण कुलक्रम मूके नही, बूटी न
शके जेहथी रे ॥ स० ॥ ११ ॥ देव वंदे देहरासरें, पक्षपाती थई पूजे रे ॥ जिन
दर्शन करे दिन प्रतें, दिल नवि राचे दूजे रे ॥ स० ॥ १२ ॥ नरकें न गयो ते

वती, पण देशविरति विराधी रे ॥ वलि समकित विराधिउं, तेणें मरी ते
अपराधी रे ॥ स० ॥ १३ ॥ जुवनपतिमां ऊफ्नो, हीन जाति थयो देव
रे ॥ नव अनंता वलि नम्यो, ते जाणो जिन देव रे ॥ स० ॥ १४ ॥ उदय
रतन कहे अहो नवी, उगणसाठमी ढालें रे ॥ समकितथी चूकोरखे, जेणें
पडियें नव जालें रे ॥ स० ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ शालिजु विवहारिउं, समकित दृष्टि तास ॥ अंगज तें थयो एकदा,
माणिजु नामें तास ॥ १ ॥ समकित तिहां सहेजे लह्यो, देशविरति वरि
दार ॥ स्थूल मृषावाद विरमण, व्रत कछुं अंगीकार ॥ २ ॥ सर्वगाथा १०९०

॥ ढाल साठमी ॥

॥ शुं करियें जो मूलज कूडुं ॥ ए देशी ॥ कन्या गो नूमि थापण मो
सो, कूडी साखने कूडो दोसो ॥ इत्यादिक जे जूतां मोटां, डुविध त्रिविध
न बोले खोटां ॥ १ ॥ बीजुं व्रत साधे इणि जातें ॥ अतिचार पांच त्यजे
मन खातें ॥ सहसातकारें आल न बोले ॥ स्वदार तणुं वलि गुह्य न खो
ले ॥ २ ॥ कूडो उपदेश ने कूडो लेख ॥ अज्ञात कांड न बोले विशेष ॥
ए पांचे अतिचारने त्यजतो ॥ व्रत बीजाने रहे ते नजतो ॥ ३ ॥ एक दि
न जनक गयो अन्य हाटें ॥ कोइक वस्तु लेवामाटें ॥ तव मोहादिक प
माडवा ह्मोज ॥ अप्रत्याख्यानावरण जे लोज ॥ ४ ॥ मृषावाद आदे न
ट सोई ॥ तेह पासे मेव्या तक जोई ॥ तेहतणे आगमनं एह ॥ वणिज
काज वदे अलिक अठेह ॥ ५ ॥ पाडोसीनुं वस्त्रादिक व्यावे ॥ बमणो ला
न ते पोतें खावे ॥ पोतानुं आपे परहार्यें ॥ बहु मूल खावा पर मार्यें ॥
॥ ६ ॥ ग्राहक जो पूठे सुण सेव ॥ शुं एहनुं मूल लेसो नेट ॥ तव ते क
हे अमें कह्यो जेतो ॥ सोगन सेंती लेसुं तेतो ॥ ७ ॥ तव ग्राहक कहे
बोलोने साचुं ॥ एक मूल कहो तो अमे राचूं ॥ तव कहे कहुं तुं निरधार,
एतामांहि नहीं फेरफार ॥ ८ ॥ वारु तमे ए लेसो केते ॥ ग्राहक कहे अमे
लेसुं एते ॥ तव सेव कहे ए मूलें जो आपुं ॥ तो घर अमे शुं ग्रहणे थापुं
॥ ९ ॥ इत्यादिक बोली वंकाई ॥ जोला लोकने मेले वाही, मनसुं मूल ते
साचूं मानी ॥ लाज आपी ते जाए अज्ञानी ॥ १० ॥ उदयरत्न कहे साठमी

ढालें ॥ जिम तिम लोकने नाखे जालें ॥ लोनिउ नर जगमां लख वातें ॥
पण जयकारो न लहे दिनरातें ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥ समय लही सागर तदा, इम तसु दे उपदेश ॥ जूतुं तूं छुं
जंपता, शंकायें सुविशेष ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ ११०२ ॥

॥ ढाल एकसठमी ॥

॥ गोकुल गामने गोंदरे रे ॥ ए देशी ॥ जूतुं बोलतो जोखमां रे, मलि
मलि छुं करे मांम ॥ माहुरा वाहला रे, मृषावाद वदे इस्थुं रे, लोनें प्रे
स्यो ते लांम ॥ मा० ॥ जू० ॥ १ ॥ फेरव्यो तुं बोले फछुं रे, नथी लहेतो
कांइ न्याय ॥ मा० ॥ घरनुं खरच बहु उंमुं रे, प्रचूर जांमां जराय ॥ मा०
॥ जू० ॥ २ ॥ वाणोतरी वली आपवी रे, करवा जोगोपजोग ॥ मा० ॥
बेसराणि बहु बाजारमां रे ॥ जोडंवा विवाहादिक योग ॥ मा० ॥ जू० ॥
॥ ३ ॥ साचूं बोलतां सोंखिया रे, लहियें न लाज अपार ॥ मा० ॥ अलि
क अठे अक्षय निधि रे, केतेक ठामें निरधार ॥ मा० ॥ जू० ॥ ४ ॥ यतः
श्लोकः ॥ वाणिज्ये परमो नीवी,वेश्यानां परमो निधिः ॥ लिंगीनां परमा
धारो, मृषावाद नमोस्तुते ॥ १ ॥ जूतूं बोले बीजा बहु रे, तेहनी थासे
जे पेर ॥ मा० ॥ गति याज्ञे माहरी पण तेहवी रे, वणिजने साचने वेर
॥ मा० ॥ जू० ॥ ५ ॥ ते पण कानें कांई तूं धरे रे, जे मुखथी बके ए मूंम
॥ मा० ॥ पर घर सूरुा पिंमिया रे, अखंम एहनां पाखंम ॥ मा० ॥ जू० ॥
॥ ६ ॥ न घर बारा नकरा सदा रे, सुखें आपे ए शीख ॥ मा० ॥ पण क
छुं एहनुं जे करे रे, ते आखर मागे नीख ॥ मा० ॥ जू० ॥ ७ ॥ माथुं मुं
माववुं जो होय रे, तो मुंमना मानियें वयण ॥ मा० ॥ सोहेलुं न रहेवुं सं
सारमां रे, जोने उघाडिने नयण ॥ मा० ॥ जू० ॥ ८ ॥ उपदेश तेहनो
ते सांजली रे, अलिक बोले निशंक ॥ मा० ॥ व्रत जागुं वीज्ञे वीसारे, देश
विरति नाठी लहि वंक ॥ मा० ॥ जू० ॥ ९ ॥ देव पूजादिक आचरे रे,
अनुक्रमें पूरी ते आय ॥ मा० ॥ हीन व्यंतर ते उपनो रे, समकित च्रष्ट
महिमाय ॥ मा० ॥ जू० ॥ १० ॥ किहां मुंगो किहां बोबडो रे, कंठ तालु
जीन दंत ॥ मा० ॥ अधर रोग दुर्गंधता रे, एहवा मुख रोग लहंत ॥ मा०
॥ जू० ॥ ११ ॥ किहांयें बोळ्युं गमे नहिं रे, दुःस्वर सहु रहे दूर ॥ मा०
॥ नर नव पामी एहवा बहु रे, पीडा दीठी प्रचूर ॥ मा० ॥ जू० ॥ १२ ॥

नरक तिर्थचमां ते नम्यो रे, एणी परें काल अनंत ॥ मा० ॥ एकसठमी
ढालें उदय वदे रे, जूतें वाह्यो ते जंत ॥ मा० ॥ जू० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एक दिन ते वलि ऊपनो, वणिक श्रावकनो पुत्र ॥ सोमनामें अति
सुंदरं, समजे सघला सूत्र ॥ १ ॥ धण कण सोवन रजत रस, इंधण वस
न तृण आदि ॥ बादर अदत्त न आदरे, डुविधि त्रिविधि आब्हाद ॥ २ ॥
त्रीजुं व्रत जजे सर्वथा, स्थूल अदत्तादान ॥ अतिचार पंच वरजे सदा,
तेहमां थई सावधान ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ १११८ ॥

॥ ढाल बासठमी ॥

॥ हरि गुण गातां लाज लागे तो लागजो रें ॥ ए देशी ॥ चोरनी आ
णी वस्तु, न व्हे चित्तसुं लही रे ॥ न व्हे चित्तसुं लही रे ॥ चोरीने काजें
क्यारे साहाय्य, वली आपे नही रे ॥ व० ॥ १ ॥ उलंघे न राज्य विरु
द्ध, आपद पद ते कदा रे ॥ आ० ॥ कूडा तोलने कूडां मापके, वरजे ते
सही रे ॥ व० ॥ २ ॥ सरसमां निरस न जेले, क्रियाणां केलवी रे ॥ क्रि०
त्रीजुं व्रत पाले तेह के, इम मन मेलवी रे ॥ इ० ॥ ३ ॥ बहुली सागर बेहुते,
अप्रत्याख्यानिया रे ॥ अ० ॥ तिणे जंजेखो तेहने, राय संतानिया रे ॥
रा० ॥ ४ ॥ तव व्रतने विराधी तेहके, पूरवनी परें रे ॥ पू० ॥ थयो नही
जाति देव, पीज्यो पापने जरें रे ॥ पी० ॥ ५ ॥ जवांतर जमिउं चूर, दरि
इं दामिउं रे ॥ द० ॥ वलि श्रावक कुल अवतार, ते प्राणी पामीउं रे ॥
॥ ते० ॥ ६ ॥ दत्त नामें तेणे देव, तिर्थच नारीपणुं रे ॥ ति० ॥ डुविधें
त्रिविधें लीधुं नीम, वली आगें जणुं रे ॥ व० ॥ ७ ॥ मनुष महिलासुं सं
गके, कायायेंकरी रे ॥ का० ॥ न करूं हुं निर्धार, लही दुःखनी दरी रे ॥
॥ ल० ॥ ८ ॥ इत्तर परिग्रहताने, अपरिग्रहता तजे रे ॥ अ० ॥ अनंग
क्रीडा अघराशि, जाणी नवि जे जजे रे ॥ जा० ॥ ९ ॥ जोडे न परविवा
हके, महादोष जाणीने रे ॥ म० ॥ विषयनो तीव्रानिलाष, वरजे हित
आणीने रे ॥ व० ॥ १० ॥ इणपरें चोथुं व्रत, लई आराधतां रे ॥ ल० ॥
केतो गयो तसु काल के, समकित साधतां रे ॥ स० ॥ ११ ॥ पुरुष वेदो
दय तीव्र, तिणे योगें करी रे ॥ ति० ॥ व्रतने विराध्यो तेह के, आयु अंतें
मरी रे ॥ आ० ॥ १२ ॥ पूर्व परें हीन देव, तणी योनी गळे रे ॥ दे० ॥

नवमां नमियो नूर ते, क्लीब थई पढे रे ॥ क्ली० ॥ १३ ॥ बोली ब्रासठमी
ढाल, ए उदय ते ऊचरे रे ॥ ए० ॥ धन्य सदा नर तेह, जे धर्म हृदय
धरे रे ॥ जे० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उपनो पुनरपि अन्यदा, धनबहुल इण अजिधान ॥ समकित धा
री श्राद्धते, पंचम अणुव्रतवान ॥ १ ॥ खेत्र वास्तु रूप्य हेम धन, धा
न्य द्विचतुष्पद कुप्य ॥ परिमाण तेहनं ते करे, चितमांही धरि चूंप ॥
॥ २ ॥ योजन दान बंधन वली, कारण जावादिक ॥ अतिचार पांचे पृ
थक, तेहना लहो तहकीक ॥ ३ ॥ दुर्गम कांई लही एहनो, विवरी कहुं
विचार ॥ सजाजन सहु सुणजो तुमे, नेहेंसुं नर नार ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ १ ॥ ३६ ॥

॥ ढाल त्रेसठमी ॥

॥ गोडी रागें जकडीनी देशीमां ॥ खेत्र वास्तु परिमाणथी, अधिक तणी
इठायें जी ॥ पासेनां लेई प्रेमसुं, एक करें उठाहे जी ॥ आगल पाठलनां
ग्रहे उठाहे, एक करे जे योजना ॥ वाडी वरडी टालीने ते, जावेंसुं सुणो
जवि जना ॥ अतिचार पहेलो एह प्रीठयो, पांचमें व्रत शुच मती ॥ अति
चरी जे अधिक लोचें, खेत्र वास्तु प्रमाणथी ॥ १ ॥ तार अने सोना त
णो, नियम करे जे नेहथी जी ॥ चोमासादिक समय लगें, अधिक न रा
खुं एहथी जी ॥ अधिक न राखुं एहथी, इम त्रेवडी मनें अर्गला ॥ पढे
नृपादिक मोज योगें, आथ पामी अर्गला ॥ स्वजनादिकने सोंपी ते फ
री, संग्रहें धरि मोह धणुं ॥ इणि परें थाए नियम रुहुलुं, नार अति सो
नातणुं ॥ २ ॥ धन धान्यादिक मान जे, उजंगे अति लोचें जी ॥ वृद्धि दे
खी मूर्छा लगें, मनमां जाए न थोचें जी ॥ मन न थोचे लाज जाणी,
पोतानुं करी पर धरें ॥ थापे तथा निज जनने थापे, एम बहु बंधन क
रे ॥ मुंमादिक वलि बांधे मोटा, इणि विधें अज्ञान जे ॥ अतिचरी अतिचार
त्रीजे, धन धान्यादिक मान जे ॥ ३ ॥ द्विपद चतुष्पदमां नथी, जे तृष्णाने
जोरें जी ॥ प्रसव लही पशु बालनो, अवधि अपूगे चित चोरी जी ॥ चित
चोरी धरे पर धरें इम, कारणे अवसर लही ॥ पढे आणे धरें पोताने, निं
दाने अवसर लही ॥ अतिचार चोथो एह प्रीठयो, सुगुरुवचनें ज्ञानथी
॥ लोचें जे इम मन न मगावे, द्विपद चतुष्पद मानथी ॥ ४ ॥ कुप्य शय

नासन आदि दे, जाजन शस्त्र कचोलां जी ॥ दश पंच ते मेली मोकलां,
बाकी नियम बहुलां जी ॥ व्रत उपहरे वृद्धि देखी, जंजावी ने घाट ते ॥
स्थूल घडावे तजी थिरता, पण जाणो उवाट ते ॥ जिम तिम करीने सं
ख्या पूरी, पण पूराए नव आपदे ॥ इम राग वसें जे अधिक राखे, कुप्य
शयनासन आदि दे ॥ ५ ॥ ते पण बहु दिन पालिने, सागरने उपदेशें जी
॥ स्थूल परिग्रह परिमाण ते, व्रतते जांगी विशेषें जी ॥ व्रतने जांगी न
म्यो नवमां, पूरवनी पेरें ते वली ॥ दिगपरिमाण पण तिमज क्यारें, खं
म्युं सागरने मली ॥ जोगोपजोग पण तिमज जाग्युं, अनर्थ दंम उलालि
ने ॥ नाख्युं धरि तिम सामायक व्रत, ते पण बहु दिन पालिने ॥ ६ ॥ व
ली लेई विराधियां, देसावकासिक आदे जी ॥ दशमुं अग्यारमुं बारमुं, व्रत
विषयादि प्रमादें जी ॥ प्रमादें पोषधोपवास, व्रत विषंभी को नवें ॥ अ
तिथिसंविजाग जांगें, अदत्त गुणने अनुजवें ॥ हास्य विकथा रौड
आरति, ध्यान योग न सांधियां ॥ विषय कषाय ने राग द्वेषें, वली लेई
विराधियां ॥ ७ ॥ इणपरें नमतां तिणें, बे त्रण पांच चार जी ॥ ८ सात
आठ कोइक नवें, नव दश अग्यार नें बार जी ॥ बारें व्रत धरी बहुल ने
हें, वलि वलि मोहने ठलें ॥ विराधीने वमी समकित, दुःख दीठां डुरगति
थलें ॥ अनुजवी महा आपदा मुखें, कही न जाए ते कियें ॥ ढाल त्रे
सठमी ए उदय नाखे, इणपरें नमतां तिणें ॥ ९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कुंमिनी नगरी वसे, सुजड सार्थवाह आध ॥ ते जीव संसारी अ
न्यदा, सुता पणुं तसु लाध ॥ १ ॥ रोहिणी नामें रागिणी, जिन मतनी
जालीम ॥ शुंढ थई ते आविका, अथिर लहि आलीम ॥ २ ॥ मेलें नमे
गुरु देवने, सांजले सूत्र सदाय ॥ साध्वीनी करे सेवना, सूधे मनें सवाय
॥ ३ ॥ विमल वणीकें ते वरी, स्नेहें वाह्यो सोइ ॥ आवीने वश्यो एक
ठो, घर जमाई होइ ॥ ४ ॥ धर्म करे ते धसमसी, सवां लाख सज्जाय ॥
कर्म ग्रंथादिक ते जणी, तात तणे सुपसाय ॥ ५ ॥ व्रत बारें वलि आद
ख्यां, ढाले तसु अतिचार ॥ ज्वाले कर्म कषायने, पाले शुद्धाचार ॥ ६ ॥

॥ ढाल चोसठमी ॥

॥ आदि जिणेंसर वीनती ॥ ए देशी ॥ तव मोह बेगो निज आसनें, एक

दिन इम आलोचे रे ॥ अहो अहो ए उंची चढी, गुं करगुं एम, शोचे रे ॥ १ ॥ मोह राजा मनें खोजियो, दिशने रखे दिलगीरो रे ॥ तव सचिवा दिक सहु मली, कहे जाखो मनहीरो रे ॥ मो० ॥ २ ॥ तव मोहनृप बोळ्यो मुखें, गुं पूढो ठो सचिवो रे ॥ रोहिणी दिशि थई रागिणी, अरि आपणासुं अतीवो रे ॥ मो० ॥ ३ ॥ ते हवे किम वश आवशे, आपणे एम सुणी ने रे ॥ तव हसि बोळ्या ते सहू, अरियणने अवगणिने रे ॥ मो० ॥ ४ ॥ निवड सहु जग तिहां लगें, प्रभुजी तुम एक पालो रे ॥ जई न पढोचे जि हां लगें, ए गुं बोळ्या तमें आलो रे ॥ मो० ॥ ५ ॥ तव मोह कहे तिहां मोकलो, कोशक एहवो जोरालो रे ॥ जे पाढी वाले तेहने, देखाडी निज चालो रे ॥ मो० ॥ ६ ॥ तव ते कहेवा कैरे तेहने, इम सुणिने तव आपें रे ॥ उनी थई इम ऊच रे ॥ विकथा निज बल व्यापे रे ॥ मो० ॥ ७ ॥ प्रसाद करीने ए प्रभु, आपो मुऊने आदेशो रे ॥ प्रमाण पेखुं हूं तेहनुं, ति हां जईने सुविशेषो रे ॥ मो० ॥ ८ ॥ तरतरी देखी तेहने, प्रधानादिकें प्रेरी रे ॥ तव तसु पासें जई तिणें, ततखिण लीधी घेरी रे ॥ मो० ॥ ९ ॥ चार रूपें चतुरा थई ॥ विकथा योगिनी वारू रे, वदनें वसी जइ तेहने, क्लेश करी दीदारू रे ॥ मो० ॥ १० ॥ चोसठमी ए ढालमां, उदय वदे ए आंटी रे ॥ मोटी मोह राजातणी, मुगती जातां ठे घांटी रे ॥ मो० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तात घरें रहता तिहां, जलां वसन जोजन्न ॥ पामे परिघल रोहिणी, जी जी करे सहु जन्न ॥ १ ॥ काम काज न करे किशुं, अरति न एक लगार ॥ मात पिता सुपसायथी, को न कहे तुंकार ॥ २ ॥ सर्व० ॥ ११४५ ॥

॥ ढाल पांसठमी ॥

॥ वीर वखाणी राणी चेलणा जी ॥ ए देशी ॥ देव जुवन तव गए थ के जी, उलट आणी ऊर ॥ वात प्रीय कोइ प्रेखीने जी, देव वंदन त्यजे दूर ॥ १ ॥ विकथानें रसें वाही रोहिणी जी, पोतें जईने तेह पासे ॥ बे साडीने ते बोले इशुं जी, ए मेंहली सुणुं तुऊ आवासे ॥ वि० ॥ २ ॥ आज ए तुम घरें नीपनुं जी, काज कस्यो मुने केणें ॥ ते कहे अलिक ए उचगुं जी, तुऊ आगल सहि तेणें ॥ वि० ॥ ३ ॥ तूं वारुरे माही वदे रोहिणी जी, मुऊने पण उजवे ठे मांम ॥ सा कहे समऊण विना सही जी, जिम

तिम गुं लवेठे जांम ॥ वि० ॥ ४ ॥ इम उत्तर पडुत्तर आपता जी, वढवाडे
 आब्यो त्यां पार ॥ तव बीजासुं राजकथा करे जी, विकथाएं वाही अपा
 र ॥ वि० ॥ ५ ॥ ते पण घरें गई थाकिने जी, तव त्रीजीसुं तेणे सराग ॥ पु
 रुष स्त्रीनी प्रारंजी कथा जी, ते सासरियाने जयें गई जाग ॥ वि० ॥ ६ ॥
 चोथीसुं चाहीने तेकरे जी, नक्त कथा तिहां नूर ॥ इम पांचमीसुं देशक
 थाकरे जी, आवे तव शिर परें सूर ॥ वि० ॥ ७ ॥ इम आचरतां विकथा
 अनुदिने जी, कोई श्रावक कहे एक दिन ॥ कर जोडीने ते कामनी प्रतें
 जी, नडे आवी देव जुवन्न ॥ वि० ॥ ८ ॥ एक मनें त्यजिने आशातना
 जी, नमवुं घटे नाथने पाय ॥ ते वंदनातो रहि वेगली जी, किम करो ठो
 कर्म कथाय ॥ वि० ॥ ९ ॥ तव उत्तर आपे ते तेहने जी, बंधव बीजे को
 ठाम ॥ किहारे को नवि मिले केहने जी, केहने को न जाये धाम ॥ वि०
 ॥ १० ॥ प्रिय मेलो थाये ए थांनकें जी, तेणे सुख दुःखनी कृण एक ॥
 पासठमी ए ठालें धर्मेने कर्मनी जी, वात थाये विसराल ॥ वि० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उपाश्रय पण अज्जा तणे, सहेजे तजि व्याख्यान ॥ जे ते श्राद्धि सुं
 करे, विकथा तेह सदाय ॥ १ ॥ साधु श्रावकने श्राविका, साधवीना सु
 विशेष ॥ अवर्णवाद मुख ऊचरे, अनुदिन तेह विशेष ॥ २ ॥ तव सीखा
 मण थे साधवी, नडे नणतर सर्व ॥ जाए ठे तुळ वीसरी, जिम गुण जा
 ए गर्व ॥ ३ ॥ एह जवे दुःख दायिनी, केवल कष्ट निवास ॥ एहवी कथा
 करे गुं होय, अनर्थ दंम आवास ॥ ४ ॥ सदन जे संपत्ति तणुं, मुक्ति
 पुरीनुं मूल ॥ सुधासम स्वाध्याय कर, अहनिशि थई अनुकूल ॥ ५ ॥

॥ ढाल ठासठमी ॥

॥ जोसीयडो जाणे जोस विचार ॥ ए देशी ॥ मुह मरडी तव ते कहे
 रे, साधवी जी सुणो वात ॥ साधुजनें पण सर्वथा रे, विकथा न वरजी
 जात ॥ १ ॥ गुरुणीजी मलि मलि म करो मांम ॥ आंकणी ॥ न गमे मु
 ने पांखम ॥ गु० ॥ न तजाए अनर्थ दंम ॥ तो जीज थाए शत खंम ॥
 गु० ॥ २ ॥ मुहपतिएं मुख बांधिने रे, तुमे बेसो ठो जेम ॥ गु० ॥ तिम
 मुखें मूचो देईने रे, बीजे बेसाए केम ॥ गु० ॥ ३ ॥ मुख बांधी मुनिनी प
 रे रे, पर दोष न वदे प्राहिं ॥ गु० ॥ साधु विना संसारमां रे, क्यारे को

दीगो क्यांहि ॥ गु० ॥ ४ ॥ सरल पणो अमे सही रे, जेवूं देखुं ज्यांहिं ॥
 गु० ॥ परने पण मुख ऊपरें रे, तेहवूं जाखुं त्यांहि ॥ गु० ॥ ५ ॥ कपट
 न जाणुं केलवी रे, अवरां परे एक रेष ॥ मुह रखती सगाबापनी रे, वा
 त न जंपुं विशेष ॥ गु० ॥ ६ ॥ को रुसो तूसो कोई रे, पण अमे अमारी
 टेव ॥ मरणांते मूकूं नहीं रे, जो डुहवाए देव ॥ गु० ॥ ७ ॥ सद उपदे
 श नवि सद्दे रे, अयोग्य बापडी एह ॥ अजाण जाणी तव अझाए रे,
 उवेखी मेली तेह ॥ गु० ॥ ८ ॥ शंका तजी सा एकदारे, श्रुत सुणतां गुरु
 पास ॥ वस्त्रें वदन आठादिने रे, मुसकें मुंकति हास्य ॥ गु० ॥ ९ ॥ ज
 णजण श्रवणे जूजूआ रे, अनेक वदे अवदात ॥ लख लख करती ते करे
 रे, वखाणमांहे व्याघात ॥ गु० ॥ १० ॥ माती महीषी तलावनुं रे, जल
 जिम मोहोले जोर ॥ तिम वखाण मोढ्युं तिणे रे, सजा जनसुं करी शोर
 ॥ गु० ॥ ११ ॥ सारथवाहनी सुता लही रे; कोइ न वारें कांइ ॥ तिम तिम
 बमणी थाइने रे, लवती लाजे नांहि ॥ गु० ॥ १२ ॥ जो गुरुवादिकवारे
 कदारे, तो त्राडी कहे तनु जीड ॥ जगवत हूं बगनी परें, बेसी रहूं मुख
 बीड ॥ गु० ॥ १३ ॥ पण पडुत्तर पूढ्यातणो रे, जो जिम तिम न दे
 वाय ॥ तो लोक सहु मुंगी कहे रे, ते बीके कांइ बोलाय ॥ गु० ॥ १४ ॥
 अयोग्य जाणीने सर्वथा रे, गुरें पण मेहली उवेख ॥ तेव निशंक मुखें मो
 कले रे, विकथा करे विशेष ॥ गु० ॥ १५ ॥ ठासठमी ढालें जुठ रे, वातें
 विणसे काज ॥ आखर उदय रतन कहे रे, वातें विणडे लाज ॥ गु० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ विकथाने जोरेंकरी, वीसखुं विद्या पूर ॥ अर्थ सहु आगम तणा,
 दिलथी तव थया दूर ॥ १ ॥ व्रत मेव्यां वीसारिने, आलोए नहिं अतिचार ॥
 प्रमादें न नमे देवने, न गमे नियमाचार ॥ २ ॥ जणतां मन जेदे नहीं, धर्म
 न धाए चित्त ॥ पडिकमणुं अनादरपणे, करे विकथाएं सहित ॥ ३ ॥

॥ ढाल सडसठमी ॥

॥ करेलडां घडी देरे ॥ ए देशी ॥ कोइक साथें एकदा, विकथा कोइ
 कुठाम ॥ मगनपणे मांमी तिणे, केवल जाणे क्लेशने काम ॥ १ ॥ अढतुं
 आल न दीजियें रे, आलें थाए उतपात ॥ वरजो विकथा वातडीरे ॥ तजो
 पियारी तात ॥ अ० ॥ २ ॥ रखे कोई इहां सांजले, न रह्यो ते उपयोग

॥ विकथाने वस परवसें, सहसा वदे सुणे लोग ॥ अ० ॥ ३ ॥ पटराणि
 ए पुरनाथनी, अति डुसीला डुष्ट ॥ सम्यग हुं समजुं अबुं, पापिणी ठे ए
 पुष्ट ॥ अ० ॥ ४ ॥ कोइएक नले माणसें, कह्यो मुऊने एह ॥ तेमाटे वी
 से वसा, साचुं ए नहीं संदेह ॥ अ० ॥ ५ ॥ तिणे समे ते थानके, कोइ
 क काम विशेष ॥ ते राणीनी दासीयें तिहां, उदंत सुण्यो ते अशेष ॥ अ०
 ॥ ६ ॥ राणीने दाख्यो तिणे, राणियें राय हजूर ॥ आदिथकी अवदात
 ते, कह्यो करी दिल कूर ॥ अ० ॥ ७ ॥ तिहां राये तेडावी रोहिणी,
 तेने तेडी गयो तिहां तात ॥ प्रथवीपति पूढे तदा, एकांते तेडी ते वात
 ॥ अ० ॥ ८ ॥ कहे नडे जे तें सुण्यो, मुऊ महिला अवदात ॥ ते शुं सा
 चो सुंदरी, विवरी कहो ते वात ॥ अ० ॥ ९ ॥ ए तो में सुण्युं नथी, सा
 कहे सांजलो स्वामि ॥ हुं केंहनुं कांई जाणुं नहीं, बेठी रहुं निज धाम ॥
 ॥ अ० ॥ १० ॥ जिम तिम लवती जाणी तिहां, तव ते दासी तेडि ॥
 अहिनाणें सहु अवनीपति, पूराव्या करि केडि ॥ अ० ॥ ११ ॥ मुखा
 मुखें इम मेलतां, संशयमां पडी सोय ॥ उत्तर नवि आपे किश्यो, जगति सा
 हामुं रही जोय ॥ अ० ॥ १२ ॥ तव सारथवाह सुनइने, तिहां रोपें तेडी
 राय ॥ ते दासिपें दाखाविउ, संबंध ते समजाय ॥ अ० ॥ १३ ॥ तव स
 हसा वज्र पडे सिरें, तिम थई पूढे तात ॥ अहो अहो पुत्री ए किश्यो,
 दासी वदे अवदात ॥ अ० ॥ १४ ॥ एकांतें पण ए किश्यो, पूढंतां बहु
 पेर ॥ उत्तर जब आपे नहीं, तव तातें तजि हेर ॥ अ० ॥ १५ ॥ तेडा
 वी ते तारुणी, जे आगल एणे वात ॥ आगलथी कही दुती, उलखी ते
 दासी संघात ॥ अ० ॥ १६ ॥ कामनी ते आवी कहे, सारथवाहनी सा
 ख ॥ हा एणे इम उच्चुं, न जाणुं श्ये अनिलाष ॥ अ० ॥ १७ ॥ जन
 क तेहनो जाणे अठे, मूल थकी मुख दोष ॥ ते वनिताने वश जाइने, त
 नुजाने तेडी सरोष ॥ अ० ॥ १८ ॥ आवी अवनीपति कने, नेत्रें धरतो
 नीर ॥ परंपे ते पाए नमी, दिलसुं थई दिलगीर ॥ अ० ॥ १९ ॥ सडस
 ठमी ठालें ठटकी, सहू को रहे सेण ॥ उदय वदे आपद पडे, कोई न
 माने कहेण ॥ अ० ॥ २० ॥

॥ दोहा ॥

॥ आज लगे प्रभु अमकुलें, दीतो पण कोई दोष ॥ जीव जातां लगे

नवि वदे, पापनो जाणी पोष ॥ १ ॥ अण दीगो अण सांनव्यो, ए द्रोष दाखी
महाराज ॥ कलंक प्रथम ए मुऊ कुल्लें, एणें चढाव्युं आज ॥ २ ॥ बीज
तणां शसिहर थकी, विमल मुऊ वंश विशेष ॥ कबुरुयें ते कालो कखो,
अलिक वदीने एष ॥ ३ ॥ मोकलजीनी लोकमुखें, जाणीने में जेह ॥
वारी नहीं ए ते वती, तकसीर माहरी तेह ॥ ४ ॥ विविध गृह व्यापार
वसें, संजारीने शीख ॥ नवि दीधी वलि नवि तजी, लागी तो ए लीक ॥
॥ ५ ॥ ते माटे प्रचुजी तुमें, जिम जाणो तिम जोर ॥ ए अपराधिण ऊ
पर करो, निशंक थई निगोर ॥ ६ ॥ सर्वगाथा ॥ ११७७ ॥

॥ ढाल अडसठमी ॥

॥ धणरारे पंथी ढोला मत वादलियें ॥ ए देशी ॥ परतात कीएं इमसा
विगोइ हो, हो सुगुणा रे, सुणजो श्रोता ॥ ५० ॥ निगुणा रे, नर तिहां
विगोता ॥ ५० ॥ पुरनारे जन मलि जोता ॥ ५० ॥ ए आंकणी ॥ नृप कहे
मारा नगरमां रे, अवल पुरुषनुं एक ॥ वचन न लोपूं हूं ताहरूं, मुऊने
मानवा योग्य तूं ठेक हो ॥ सु० ॥ १ ॥ शतखंभ करी चोवटे रे, नहिं ना
खूं ते माट ॥ पण देशोटो देवो घटे, जिम अवर को न वहे उवाट हो ॥
॥ सु० ॥ २ ॥ अवनपति तेहने इम कही रे, विसज्यो तिणे ठाय ॥ ते
णे पण तेहज गामथी, तनुजा ते कीधी विदाय हो ॥ सु० ॥ ३ ॥ राज
नरें वींटीथकी रे, राजमारग सा जाय ॥ देशवटे डुखणी घणुं, डुष्ट लोक
वदे तव त्यांहि हो ॥ सु० ॥ ४ ॥ अहो अहो आते श्राविका रे, अहो देव
वंदनाए तेह ॥ पडिकमणो मुखे वस्त्रिका, आते पूठडुं फूट्युं अढेह ॥ सु०
॥ ५ ॥ अहो ए ते जणतर जनुं रे, एहवो ए जैननो धर्म ॥ अवगुण अ
ठता ऊचरे, परना परख्या विण मर्म हो ॥ सु० ॥ ६ ॥ पग पग इम पामरज
नें रे, निंदाती निज धर्म समेत ॥ नगर बाहिर ते नीसरी, संजारती सहु
ना हेत हो ॥ सु० ॥ ७ ॥ जनक वैजव न वीसरे रे, मातनो संजारी मो
ह ॥ बंधु जन गौरव बहु परें, मनें समरे पामि विठोह हो ॥ सु० ॥ ८ ॥ परि
जनना ते परें परें रे, आदर ध्याती अनाथ ॥ सुगुरु वियोगें शोचती, ग
मन करे धूजती गात हो ॥ सु० ॥ ९ ॥ सुर्वाति मुखे विलपती रे, गति
हीण गामो गाम ॥ जीहाने काजें जमे, किहांयें पामे नहि विश्राम हो
॥ सु० ॥ १० ॥ वनमांहे वींधाए वली रे, कांटे कोमल चरण ॥ रुधिर धा

राये सींचे धरा, ऊधराला थयां आनरण हो ॥ सु० ॥ ११ ॥ क्रोध तदा
कोप्यो घणुं रे, अप्रत्याख्याना वरण ॥ आरति सैन्य उदेरीने, तिणे समकितनुं
कखुं हरण हो ॥ सु० ॥ १२ ॥ आयु पूरी ते ऊपनी रे, अपरि ग्रहीता व्यं
तरी हीन ॥ एकेंद्रियादिकमां वली, अति दुःख दीठां थई दीन हो ॥ सु०
॥ १३ ॥ किंहां बेहेरी किहां बोवडी रे, किहां थयो जिब्हा रोग ॥ अड
सठमी ढालें सुणो, उदय वदे आस्तिक लोग हो ॥ सु० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तालि लेइ मोहराय तव, महा मूढता प्रिय साथ ॥ हसी कहे सुण
हे प्रिये, विस्मयकारी वात ॥ १ ॥ सूधी निवड जे श्राविका, निश्चल जे
हना नीम ॥ विकथायें जुठ तेहनी, शी शी नांजी सीम ॥ २ ॥ ए गरीब
डीनुं कहो थुं गजुं, सा कहे सांजलो स्वाम ॥ अचंचो श्यो ए वातनो, जो
नर सुरपति तुम नाम ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ १२०४ ॥

॥ ढाल उगणोतेरमी ॥

॥ सूर्य साहमी पोले ॥ ए देशी ॥ पुरोहित चक्रीने पूज्य हो प्रभु, अम
रणें अक्कोज जे ॥ महारा लाल ॥ जगमां अतुलबल जास ॥ हो० ॥ सद्गु
जीवने थे थोज जे ॥ म० ॥ १ ॥ शिव शोधना जे सोपान ॥ हो० ॥
चौद ते मांहे अग्यारमें ॥ म० ॥ पगथीए पढोता जे सूर ॥ हो० ॥ पग
मांमवा चाहे बारमे ॥ म० ॥ २ ॥ पुरुष पलकमां तेह ॥ हो० ॥ हुंकार
मार्गे तिहांथकी ॥ म० ॥ पाडी नमाव्या पाय ॥ हो० ॥ दीन ते जिहां
तिहां रुले दुखी ॥ म० ॥ ३ ॥ ए जीव संसारी अनंत ॥ हो० ॥ आण
प्रमाण करी सद्गु ॥ म० ॥ हाजर बंधा होय ॥ हो० ॥ सुविधें तुम सेवे
बहु ॥ म० ॥ ४ ॥ तव सम कालें त्यांहि ॥ हो० ॥ सामंत मंत्री सद्गु
कही ॥ म० ॥ अहो देवीने बुद्धि ॥ हो० ॥ वातनी विगतें केहवी लही ॥
॥ म० ॥ ५ ॥ जुठ संसारी ते जीव ॥ हो० ॥ नरजव पामी एकदा ॥
॥ म० ॥ समकित पाम्यो शुद्ध ॥ हो० ॥ मोहे ते त्रष्ट कखो मुदा ॥ म०
॥ ६ ॥ देतां कोष्कनवें दान ॥ हो० ॥ अनुचरें मोहनी आणथी ॥ म० ॥
ततखिण जई थंच्यो तेह ॥ हो० ॥ किहां एक चुकाव्यो शीलथी ॥ म० ॥
॥ ७ ॥ क्रोधें किधो कीहां जेर ॥ हो० ॥ तपना देखी तानमां ॥ म० ॥
किहां एक कखो जावना जंग ॥ हो० ॥ धरी तेहने दुष्ट ध्यानमां ॥ म० ॥

॥ ७ ॥ देश विरतिथी दूर ॥ हो० ॥ किहां एक वली तसु वासिउ ॥ म० ॥
मोकली मोहें नृत्य ॥ हो० ॥ परेंपरें सुख पीसीउ ॥ म० ॥ ८ ॥ इम यो
जन कूपने माने ॥ हो० ॥ क्षेत्र पव्योपम लहो खरो ॥ म० ॥ असंख्या
तमो तसु जाग ॥ हो० ॥ सूद्धम रोम खमें नखो ॥ म० ॥ १० ॥ ते प्र
देस रासि प्रमाण ॥ हो० ॥ देशावरति सुण में वरी ॥ म० ॥ पण मो
हने सुनटें तेण ॥ हो० ॥ कषायादिकें लीधो हरी ॥ म० ॥ ११ ॥ अप्र
त्याख्यानावरणचार ॥ हो० ॥ कषाय तणे उदयें करी ॥ म० ॥ देशविरति
जाए दूर ॥ हो० ॥ आगमें जाखी इणि परे ॥ म० ॥ १२ ॥ उदयरतन
इणि जांते ॥ हो० ॥ उगणोतेरमी ए ऊचरी ॥ म० ॥ ढाल ए ढलते रागें
॥ हो० ॥ सुणजो सहु ऊलट धरी ॥ म० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चंडमौलि नृप इणि समे, मोहें मुनिंना पाय ॥ प्रणमीने पूढे इशुं,
करी रोमांचित काय ॥ १ ॥ जगवन ए चूंढा घणूं, मोहादिक अरिमस्त ॥
पीडे जे सहु प्राणिने, सोंपी दुःख समस्त ॥ २ ॥ सुख सघलां ले संहरी,
दुःख सघलां ये डुष्ट ॥ शब्य पडो ए मोह शिरें, पापी जे महापुष्ट ॥ ३ ॥
सकल सिद्धांतनुं रहस्य ए, उतम तुम आख्यान ॥ ए विचें अवर जे पू
ठियें, न घटे ते जगवान ॥ ४ ॥ केवल संदेह कारणे, प्रश्न पूढुं जे कांइ ॥
अपराध खमजो ते प्रभु, महिर धरी मनमांहि ॥ ५ ॥

॥ ढाल शीतैरमी ॥

॥ जमर गीतानी देशी, धन्याश्री रागें ॥ जगवन पहेळुं तुमे जे जांखि
उ, समकित जेणे बेघडी फासिउं ॥ अर्ध पुजल परावर्त्तन रह्यो, संसार ते
हने उत्कृष्टो कह्यो ॥ कह्यो वलि समकित संगम, तेहने असंख्याते जवें ॥
ते वार पठि पण तिमज तेणे, देशविरति लाधी सवें ॥ ते बेदुयकी अई
त्रष्ट जवमां, जूरि जव लगे दुःख लह्यो ॥ ते जूरि जवनों मान जाखों,
सांसो मुऊने ए रह्यो ॥ १ ॥ जुवनजानु जाषे तव केवली ॥ किहां एक सं
ख्याता असंख्याता वली ॥ किहा एक अनंता जव पण ते करे ॥ समकित
देशविरति तजी फरे ॥ फरे अनंती उत्सर्पिणी, अवसर्पिणी ते प्राणिउ ॥
अर्ध पुदगलें केम अनंतरें, आगम मांही जाणिउ ॥ इणि परें विचे विचे
काल, अनंता अनंत जेवें जमे ॥ अंश मात्र तोपण अर्ध पुजल, तणे जोतां

नवि समे ॥ १ ॥ अनादि कालनो जीव निगोदिउ ॥ अव्यवहार रासैं अति
 दुखें जेदिउ ॥ समकितहीणो तिहांथी नीसरी ॥ व्यवहाररासैं वखते अव
 तरी ॥ अवतरे ते लाख चोराशी, जीवा योनी सर्वदा ॥ परावर्त्ततां अनंत
 पुदगल, पार नवि पामे कदा ॥ समकित वण संसारपारा, वार पार न पा
 मियें ॥ ठकायमां ठेदन जेदन, दुःखे जिहां तिहां दामियें ॥ २ ॥ समकित
 पाम्यानो महिमा जुउ ॥ मुहूर्त्त लगे जे समकेती हुउ ॥ मोहादिक जो त
 स कोपे घणुं ॥ तो पण तेहने अर्द्ध पुदगलिकपणुं ॥ घणुं तेहने अर्द्ध
 पुदगल, लगे जवनी अर्गला ॥ पठे परमानंद पामे, जांजी जवना आम
 ला ॥ हलु कर्मी कोइक जीव वहेलो, मुगति गामी माहाबली ॥ समकि
 तनुं ए फल में जाख्युं, सुण तुं राजन मन रली ॥ ४ ॥ नृप नमि मुनिने
 तव कहे पडवडो ॥ जाखो जगवन ए अचरज वडो ॥ समकित देश विर
 ति वखा स्वामी ॥ मोहादिक दुःख एम दीये दामी ॥ दामी दुःख द्ये दुष्ट स
 घला, सुजट मोह राजातणा ॥ तव केवली कहे अनंत कालें, अरि न
 उंसरे ए घणा ॥ सर्वदा सर्व जीवने ए, संतापे सर्व पापिआ ॥ ते माटे
 सहु ज्ञानीये पण, इमज उत्तर आपिआ ॥ ५ ॥ यतः ॥ समत्त देश वि
 रया, पलियस्स असंख जाग मित्ताउ ॥ अठ जव उवरिते, अणंतकालं च
 सम एत्ति ॥ १ ॥ पूर्व ढाल ॥ समम्यक् दर्शन देश विरति लही ॥ क्षेत्र प
 व्योपम असंख्य जागे सही ॥ केश प्रदेश राशिमांहे जेती ॥ तेहना जवनी
 संख्या कही तेती ॥ तेती संख्या लहो तेहने, चारित्र सामायकवंतने ॥ ज
 व आठ तस जगवंते जाण्या, पठे पामीजव अंतने ॥ श्रुत सामायक सम्य
 क् दृष्टि, मिथ्यादृष्टि जावें लहो ॥ त्रसमांहे ते जव अनंता, जमे साचुं
 सद्धहो ॥ तेणे शीतेरमी एह जाखी, ढाल एम उदय वदे ॥ संसार सागर
 तेह तरंगे, शास्त्र जे धरंगे हृदे ॥ ६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ स्वामी कहियें संसारिते, चारित्र धर्म सहाय ॥ सर्व विरति कहो थाय
 से, पूठे इम महाराय ॥ १ ॥ तव मुनि कहे तक जोइने, रंग जरैं राजान ॥
 अंतर ए थोडो अठे, सांजल थई सावधान ॥ २ ॥ सूधो हूं सावधान तुं,
 राजा कहे कृषिराज ॥ महेर करी मुजने कहो, संबंध ए शिरताज ॥ ३ ॥

॥ ढाल ॥ एकोत्तरमी ॥

॥ मारुजी हो अवर नदीरे माहरी बेहेनडी हो राज ॥ ए देशी ॥
 राजा जी हो त्यारे कहे रे तेह केवली हो राज ॥ मनुष्य क्षेत्रपुर एक ॥
 सहाय लहोने राज, संसारीने ॥ स० ॥ अवतारीने ॥ स० ॥ सद्गुरु समकित
 ठे सुखदाय ॥ स० ॥ टेक ॥ रा० ॥ इंदुरे रे तेह ऊपनो हो राज ॥ विश्व
 थकी व्यतिरेक ॥ स० ॥ १ ॥ रा० ॥ समीरण नामें रे नृप सोहे तिहां हो
 राज, जयंति नामे तसु नार ॥ स० ॥ रा० ॥ कर्म नृपें लई ते जीवने हो
 राज ॥ तेहनी कूखें दियो अवतार ॥ स० ॥ २ ॥ रा० ॥ पूरे मासे रे
 जनम्यो ते यदा हो राज ॥ अरविंद तेहनुं अनिधान ॥ स० ॥ रा० ॥
 आप्युं थयो रे सद्गुरु कलाधरु हो राज ॥ निरुपम सुगुण निधान ॥ स० ॥
 ॥ ३ ॥ रा० ॥ तव तरुण ते थयों रे तेहने ते समे हो राज ॥ अवसर ल
 ही उत्तरंग ॥ स० ॥ रा० ॥ उद्यानमांहि आणि मेलित हो राज ॥ कर्म
 नृपें गुरु संग ॥ स० ॥ ४ ॥ रा० ॥ मोहें नमी रे ते मुनींइने हो राज ॥
 ते कुमार बेगो तिहां पास ॥ स० ॥ रा० ॥ तव कर्म नृपें रे तेहने आपित
 हो राज ॥ खडग वारु एक खास ॥ स० ॥ ५ ॥ रा० ॥ अध्यवसाय रे अ
 ति सुंदरु हो राज ॥ तदरूप ते करवाल ॥ स० ॥ रा० ॥ मोह आदि रे
 शत्रु सातना हो राज ॥ स्थिति रूप तनु तिणें ताल ॥ स० ॥ ६ ॥ रा० ॥
 सागर संख्याएं रे तव ठेद्यां तिणें हो राज ॥ तेहुनां तनु केटलां एक तेह
 ॥ स० ॥ रा० ॥ तेहने योग्य जाणीने तव ते साधुएं हो राज ॥ निर्मल
 धरी मननेह ॥ स० ॥ ७ ॥ रा० ॥ सम्यक् दर्शन रे ते मंत्रीसरु हो राज ॥
 धरपति जे चारित्र धर्म ॥ स० ॥ रा० ॥ आगल थकी ते बन्हे मेलव्या
 हो राज ॥ जे सेव्या आपे शिव शर्म ॥ स० ॥ ८ ॥ रा० ॥ सर्व विरति रे
 नामें सुंदरी हो राज ॥ सालंकारा सुवेश ॥ स० ॥ रा० ॥ दिव्य देखाडी गु
 ण दाखवी हो राज ॥ ते मुनिएं धरि मोह अशेष ॥ स० ॥ ९ ॥ रा० ॥
 राज कुमरें रे तव रीजिने हो राज ॥ सर्व विरति वरी वेग ॥ स० ॥ रा० ॥
 सुगुरु समीपें व्रत उचखां हो राज ॥ शुद्ध धरी संवेग ॥ स० ॥ १० ॥
 रा० ॥ दीक्षा महोत्सव रे कीधो दीपतो हो राज ॥ उदय वदे मनोहार ॥
 ॥ स० ॥ श्रोताजी हो एकोत्तरमी ढालें तातें सही हो राज ॥ नित मु
 निने नमो नर नार ॥ स० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ धरपति चारित्र धर्मनुं, सैन्य पाम्भुं संतोष ॥ तव तेहने पासें रहे,
 दूर निवारण दोष ॥ १ ॥ अतिशय बोध आनंदित, सम्यक् दर्शन थिर जा
 व ॥ पामी तसु पासें वसे, नांगरीउं जिम नाव ॥ २ ॥ सदागम लीन रहे
 सदा, आचरि शुद्ध आचार ॥ प्रथम आनूषण पहिरणे, मार्दव मंमन सार
 ॥ ३ ॥ उपे ते आर्जव गुणे, संतोषसुं मन मेल ॥ तप तरवारने जे धरे, करे
 संयमसुं केल ॥ ४ ॥ सेवे सत्य सुमित्रने, शौचसुं धरी सनेह ॥ अकिंचन
 ब्रह्मचर्य ऊपरें, राखी राग अठेह ॥ ५ ॥ चारित्र धर्म नृप अंगना, द
 जे मित्या ए दोस्त ॥ ते अरविंद अणगारगुं, जिम पाणीसुं मले पोस्त
 ॥ ६ ॥ सदबोध सदागम प्रेरित, मुनिवर ते महा धीर ॥ सबल मोहनां सै
 न्यसुं, रोज चढे रणवीर ॥ ७ ॥ सर्वगाथा ॥ १२५० ॥

॥ ढाल बहोतेरमी ॥

॥ कडखानी देशी ॥ इम तेह अरविंद अणगार अरिगुं नडे, रण वढें
 रोज मन मोज धरतो ॥ मोह दल दलन बलवंत नड चंजणो, अखंम रि
 पु चंमना खंम करतो ॥ ५० ॥ १ ॥ चढी अप्रमाद अदन्त गजऊपरें, ऐन
 अदंनते धरि अंबाडी ॥ समाधि सिंदूरसुं जेह शणगारित, अलोन गुण घंट
 घणणंत गाढी ॥ ५० ॥ २ ॥ धनुष समवृत्ति गुन सधर धरित करें, जावना
 रूप सर नूरि वरसे ॥ मारि मोह रायने मर्म स्थानकें लही, शत्रुनी सूरते
 सीम फरसे ॥ ५० ॥ ३ ॥ नलकि ब्रह्मचर्यने काम नट चेदित, रणमां हृद
 यांतरें रोष पूरें ॥ घेरी राग केसरी जोर घूमावित, अराग आयुधें ते नसाडगुं
 दूरे ॥ ५० ॥ ४ ॥ द्वेष गजेंद्र अक्रोध बाणे धखो, जाए नागो तदा चीस
 पाडी ॥ एम सदबोध सदागमे उलखी, सैन्य शत्रुतणी तिणे नसाडी
 ॥ ५० ॥ ५ ॥ वीर विश्वानर वींथ्यो समता सरे, विनय बाणे वली शैल्य राज
 ॥ सरल बाणें करी बहुली दूरें करी, लोन निर्लोनसरे आय्यो वाज ॥
 ॥ ५० ॥ ६ ॥ हिंसा असत्य अदत्त मैथुन तथा, मूर्खा आदिमहावेरी बलि
 या ॥ अहनिशो तेहनं मूल उन्मूलतां, सर्व सामंतना गर्व गलिया ॥ ५० ॥
 ॥ ७ ॥ प्रमाद दंभाधिपें मोहने अन्यदा, तेह रुषिराजने जोर घेखो, ताम
 अथाम अणगार ते उलखी, श्रुति रूप दूतियें इम उदेखो ॥ ५० ॥ ८ ॥
 ॥ यतः ॥ वरं हलाहलंशुतं, वरं अग्निपवेसणं ॥ वरं सप्पोहि सहवासो,

मा पमायाण संगमो ॥ १ ॥ एहवा आगमतणा अर्थ मन धारिने, शत्रु
ना सैनने जोर जुंसे ॥ परिसह बावीस मोह राय पटाउते, एकंदा घेरिउ
आवि हुंसे ॥ ५० ॥ १ ॥ धरिअ निज धीरता वीर ते वेरिने, देहनी अनि
त्यता आदि फोजें ॥ दूरकरि छुष्टने आप बल दाखवी, मोहसुं इम चढे
तेह मोजें ॥ ५० ॥ १० ॥ त्रिविधि उपसर्ग नट उत्कट मोहना, विकट
लेइ कटक थया निकट वरती ॥ प्रवचन वयणथी कर्म गति पारखी, ताम
करि दूर तस तेह वरती ॥ ५० ॥ ११ ॥ तरुण तपसी वृद्ध बालने गिलान
नी, विविध परें सेवना नित्य करते ॥ जोर संज्वलन कषायें जोरो कखो,
उपशम्यो प्रशम रस ध्यान धरते ॥ ५० ॥ १२ ॥ शब्द रूप गंध रस
फरस आदि वली, प्रगट थया पंच ए प्रौढ पापी ॥ सकाम रणांगणे प्रगट
थई तव तिणे, तास संतोष बलें शीख आपी ॥ ५० ॥ १३ ॥ मुनि मोह
रायसुं एम युद्धें जडयो, हारे ने जीत करे हाथो हाथें ॥ उदयरतन्न कहे
कर्म कर्ता अढे, बहोतेरमी ढालमां आव्युं धातें ॥ ५० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जय पराजय पामतां, इणि परें ते अणगार ॥ जय लक्ष्मी वरि जे समे,
ते समे सुणो नर नार ॥ १ ॥ गाढो ते तरज्यो गुरें, कोईक काम विशेष ॥
घेखो तव तेहने घणुं, आपणो अवसर देखि ॥ २ ॥ प्रत्याख्यानावरण जे,
क्रोध मान नट दोय ॥ पीड्यो तिणे निर्दयपणे, मर्मस्थाने मुनि सोय ॥ ३ ॥

॥ ढाल तहोतेरमी ॥

॥ उधव माधवने कहेजो ॥ ए देशी ॥ वेरी कषाये वाहीने, घेरी चोफे
रें ॥ बलवंते बेहु जणे, यती कीधो जेरें ॥ वे० ॥ १ ॥ तव थई ते तरतरो,
गुरु साहमो गमार ॥ बोलवा लागो ते बेतमां, लोपी लाज अपार ॥ वे०
॥ २ ॥ अहो आचारज जी अमे, कीधो श्यो अपराध ॥ युगतें विचारीने जुउं,
बोलें पामशो बाध ॥ वे० ॥ ३ ॥ अणगार तो अनेक ठे, गुरुजी तुम गढ
मांहि ॥ समोवडिआ मुऊ सारिखा, तेहने न कहो कांहि ॥ वे० ॥ ४ ॥ ग
रीब लही गुनह विना, केवल मुऊ वंक ॥ दाखो ठो सहु देखतां, कोण ठे
निकलंक ॥ वे० ॥ ५ ॥ जो कोई बीजो पण यती, एहवुं आचरे नांहि ॥
तो मुऊनें उवेखवो, इम घटे आंहि ॥ वे० ॥ ६ ॥ थविर वारे जव तेहने,
कुलवंत तुऊ केम ॥ इम घटे इहां बोलवुं, जट्ट बोले जेम ॥ वे० ॥ एतो कु

ल मुऊ उगटे, इम चिंते ते ताम ॥ अहंकार कोपें ऊफण्यो, गाढो तिणे
 ठाम ॥ वे० ॥ ७ ॥ जब गुरु कांश्क कहे फरी, तव त्राडी कहे तेह ॥ सा
 द तुमारा सांजली, हीए पडेवे वेह ॥ वे० ॥ ८ ॥ मलि मलि एह मेहलो
 फरी, शुं करशो ठेडि ॥ आ ल्यो तुम उघो मुहपति, मूको माहरी केडि ॥
 ॥ वे० ॥ ९ ॥ वेष तजावी वेगसुं, इणि परें अवहेलि ॥ सुंप्या तिणे मो
 हना सैन्यना, तेहने तिण वेलि ॥ वे० ॥ १० ॥ डुष्टें मली ते दीनने, निंद
 नीक ग्रहवेष ॥ पहेरावीने परे परे, दीधां दुःख अनेक ॥ वे० ॥ ११ ॥
 जीख मांगी करे चाकरि, पर घरें नरे पेट ॥ वरष तेहने वोल्यां घणां, करतां
 लोकनी वेठ ॥ वे० ॥ १२ ॥ अहो में चष्ट बुद्धें नज्यो, धर्म त्यजी अधर्म ॥
 अंत समय ते इणि परें, निंदे कृत कर्म ॥ वे० ॥ १३ ॥ इह लोके लही
 आपदा, परं नवें बहु पीड ॥ पामीश एहना प्रनावथी, नवनी पण नीड
 ॥ वे० ॥ १४ ॥ इम ते आतम निंदतो, मरी ज्योतिषीमांहि ॥ अमरपणे
 जई ऊपनो, सुण नृप उह्वांहि ॥ वे० ॥ १५ ॥ तिहांथी चवीने जीवते,
 नव नमिउं नूर ॥ बोली ए तिहोतरमी, ढाल उदयें सनूर ॥ वे० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उपनो ते वलि अन्यदा, मंत्री सुत मनुहार ॥ राज्य पुरें रम्य आह
 ते, चित्रमति नामें कुमार ॥ १ ॥ मावित्र परलोके गयां, तव पुत्र ठवी
 निज गेह ॥ पोते संयम आदरी, बहुदिन पाळे तेह ॥ २ ॥ पूर्व परें मोह
 सैन्यने, मुहकम देतां मार ॥ अंते विषय सुख महानटें, हरव्यो ते अण
 गार ॥ ३ ॥ संयम विराधी सुर थयो, सौधमें सुर लोय ॥ पल्योपमने आ
 उखें, तिहांथी चवीने सोय ॥ ४ ॥ नूरि नवांतर ते नम्यो, हेमंकर नृप
 धाम ॥ कंचनपुरें थयो एकदा, सुत विजयसेन इण नाम ॥ ५ ॥ तिहां
 पण सदगुरु संगथी, धर्म सुणी सुखखाण ॥ मात पितादि मूकिने, सं
 यम लीये सुजाण ॥ ६ ॥ तिमज हरखे रहे ते कने, सदागमने सदबोध ॥
 मोहराजाना सैन्यसुं, युद्ध करे ते जोध ॥ ७ ॥ सदागमसुं थयो स्नेह अ
 ति, सद बोधनो थयो पोष ॥ अप्रमाद जेद्यो अंगमां, स्थिर थयो संतोष
 ॥ ८ ॥ तव पाम्यो ते महा मुनि, अप्रमत्त गुण स्थान ॥ सिद्धिसौधनुं सुं
 दरुं, सातमुं जे सोपान ॥ ९ ॥ सर्व गाथा ॥ १७९३ ॥

॥ ढाल चमोत्तरमी ॥

॥ चोपाईनी देशी ॥ कोईक कर्म परिणाम पसाय ॥ उपशमं श्रेणि ना
में तिणि ठाय ॥ महावज्र दंम मुनि पाम्यो तेह ॥ उग्रवीर्य तव उलस्युं
अठेह ॥ १ ॥ अनादिकालना जे महा अरी ॥ तव शिरें माख्या तेह दंम
करी ॥ क्रोध मान माया ने लोन ॥ अनंतानुबंधी जे जव थोज ॥ २ ॥
जस्म पाम्यो रहे वहि ठिपी ॥ तिम ते चारे रह्या तव लिपी ॥ अठता थई
ते पड्या अचेत ॥ जिम कोईक घायल रण खेत ॥ ३ ॥ विशुद्ध समकि
त मोहनी पठे ॥ अर्द्ध विशुद्ध जे मिश्र अठे ॥ अविशुद्ध मिथ्यात मोहनी
जोय ॥ त्रिहुं जेदे दर्शन मोहनी होय ॥ ४ ॥ ए त्रिणे थई तुं सांजल
नूप ॥ मिथ्या दर्शन मंत्री रूप ॥ तव तेणै दंम हणिउ तेम ॥ अचेत थई
ने पडिउ जेम ॥ ५ ॥ अपूर्व करण नामें गुणथान ॥ पहोतौ तव आठ
मे सोपान ॥ नवमुं निर्वृत्ति बादर संपराय ॥ तुरत ते थाने चढयो रुषिरा
य ॥ ६ ॥ हणी मूर्छा पमाड्या त्यांही ॥ नपुंसक ने स्त्रीवेद उठांहि ॥ हा
स्यरती अरतीने शोक ॥ जय डुगंडादिक ठ दोष ॥ ७ ॥ पुरुष वेद कियो गति
जंग ॥ क्रोध मान मायानां अंग ॥ त्रिहुं जेदे जाणे तहकीक ॥ अप्रत्याख्याना
वरणादीक ॥ ८ ॥ बिहुं प्रकारना लोन समेत ॥ अनुक्रमें एहने कख्या अचेत
॥ संज्वलनाने देतां मार ॥ नासी लोन गयो तिणि वार ॥ ९ ॥ दशमे गुण
स्थानें ते डुष्ट ॥ सूक्ष्म संपराय पापिष्ट ॥ ठतो न जणाए तिम ते ठिप्यो
॥ सूक्ष्म रूप करीने लिप्यो ॥ १० ॥ ते पण केडें आवी तेण ॥ मूर्छाग
त कीधा ततखेण ॥ एह अठावीस कारण जूत ॥ मोहतणां जाणो अद
जूत ॥ ११ ॥ अंगित माणस पडते सहु ॥ मोह पण मूर्छा पाम्यो बहु ॥
जिम जड थड शाखा कापवे ॥ वृद्ध घणुं विसंस्थल हवे ॥ १२ ॥ उपशम
श्रेणि महावज्र दंम ॥ सकुटुंबे हणि मोह प्रचम ॥ इम निचेष्ट करी गुण
गेह ॥ परमानंद पद पावतो तेह ॥ १३ ॥ उपशांत मोह नामें गुण स्था
न ॥ एकादशमे पहोतो सोपान ॥ केवलीना सरिखुं चारित्र ॥ धरतो ते ति
हां पुण्य पवित्र ॥ १४ ॥ ये सर्वार्थ सिद्धि विमान ॥ सकल सुरासुर पू
ज्या स्थान ॥ पद एहवो ते मुनि पामियो ॥ वे घडी लगें तिहां विसामिउ
॥ १५ ॥ तव लोनें कांईक चेतन लही ॥ निज तनुयी जे जूदी नहीं ॥ दे
होपकरण मूर्छा नाम ॥ बेठि कोप धरी तिणि ठाम ॥ १६ ॥ मोकली ते

मुनिवरने पास ॥ तिणें जई कखो हृदयमां वास ॥ देहादिक मूर्ता घेरियो ॥
गले जाली पाठो फेरियो ॥ १७ ॥ इग्यारमां गुण ठाणाथकी ॥ पापणीएं
ते पाज्यो रुषि ॥ अनुक्रमें पडतो ते अडवज्यो ॥ पहिले पावडिणें जई प
ज्यो ॥ १८ ॥ मिथ्यादर्शन मंत्रीने हाथ ॥ सुंप्यो ते मूर्ताएं अनाथ ॥ तव
तें अरि सघलायें ऊठ ॥ पज्याते मुनिवरने पूंठ ॥ १९ ॥ परिघल पाप करावी
तास ॥ एकेंडियादिकमां दीधो वास ॥ नरकादिक गतिमां जरपूर ॥ जवमां
तेह जमाज्यो जूर ॥ २० ॥ उदय वदे सुणजो उजमाल ॥ चमोत्तरमी ए
जाखी ढाल ॥ कर्म तणी गति जे नर कले ॥ त्रिधा ताप तस दूरें टले ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ ब्रह्मसूर नामें अढे, नगर*निरूपम एक ॥ सुनंद नामें श्रावक ति
हां, वसे धनवंतो ठेक ॥ १ ॥ श्रेष्ठिमां तें शिरोमणी, धना नामें तस ना
र ॥ तनुज थयो ते तेहनो, पुंमरिक नामें कुमार ॥ २ ॥ सर्व गाथा ॥ १३१६ ॥

॥ ढाल पञ्चोत्तरमी ॥

॥ मेरो नाह निठुर अजिमानी हो ॥ ए देशी ॥ बालपणाथी ते बुद्धि
दरीयो, सकल कलाएं वरीउ हो ॥ तेने जोर पठन मति जागी हो, थो
डा दिनमां ते घणुं जणित ॥ गुणवंतें मुख्य गणित हो ॥ ते० ॥ १ ॥ अ
धित विद्याएं ते अण धातो, कोई मुनिने पूढे वातो हो ॥ ते तो आगम
नो अति रागी ॥ सकल कलानो सघलो वेरो ॥ किहां ठे कहो अधिके
रो हो ॥ ते० ॥ २ ॥ द्वादशांगिमां ठे कहो साधु, चौद पुरवथी बाधु हो
॥ ते० ॥ विद्या अनेरे ठाम न दीसे, जाणो विसवा वीसे हो ॥ ते० ॥ ३ ॥
तव ते पयंपे ठे केवडां तेह, तुमें पूर्व कहो ठो जेह हो ॥ ते० ॥ गुरुने पू
ढो ते कहे कुमरने, तव ते पूढे जई गुरुने हो ॥ ते० ॥ ४ ॥ गुरु कहे ग
ज सम मिसि जो थाय ॥ तो पूरव पहेलुं लखाय हो ॥ ते० ॥ ठाण बम
णी इम मिसि पूंजे, सघलां लिखवा सूजे हो ॥ ते० ॥ ५ ॥ पण पुस्तकें
लिख्या नथि केणें, मान कह्यो मिसि एणें हो ॥ ते० ॥ पूर्व ए मुखपाठे
जे जणाए, किएही लिख्या न जाए हो ॥ ते० ॥ ६ ॥ कौतक पामी ते
कहे एतो, मुऊनें जणावशो एतो हो ॥ ते० ॥ गुरु कहे ग्रहस्थने केम ज
णावुं, तव कहे साधु में थावुं हो ॥ ते० ॥ ७ ॥ मात पितानी अनुमति
मागी, संयम लीये ते सोजागी हो ॥ ते० ॥ महा महोत्सवसुं जई दीक्षा, गु

रु तणी सुणि शीका हो ॥ ते० ॥ ७ ॥ चौद पूर्व ते जण्यो चूपें, उदय व
दे अन्नपें हो ॥ ते० ॥ पञ्चोत्तरमी ढालें चित धरजो, प्रमादने परिहर
जो हो ॥ ते० ॥ ८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मोह महाचरें तिणि समे, तन्मय देखी तास ॥ सजामां सहुको
देखतां, मुखें मेव्यो नीसास ॥ १ ॥ सर्व गाथा ॥ १३१६ ॥

॥ ढाल बहोतेरमी ॥

॥ रंगी रातो चूडो ॥ ए देशी ॥ सजायें वेठे सहु सेवके, पाणी जोडी रे
तव पूठ्युं एम ॥ जो जो मोहनो जोरो ॥ नीसासो आज नाथजी, अति
लांबो ते मुखें मेव्यो केम ॥ जो० ॥ १ ॥ करकपालें थापिने, मुखें बोले
रे हवे आव्युं मोत ॥ जो० ॥ अंजवे पंखी उमाडतां, जिम जाएरे गोफ
णी गोला सोत ॥ जो० ॥ २ ॥ सदागम वेरी सदा, अमारो रे तुमे जाणो
अतीव ॥ जो० ॥ अनेद बुद्धें तेहसुं मिळ्यो, जय कामें रे ते संसारी जीव
॥ जो० ॥ ३ ॥ सदागम कहेसे सर्वें, अमारा रे ए आगल मर्म ॥ जो० ॥
जण जणने ते जणावजो, गहगहसे रे तिहारे चारित्र धर्म ॥ जो० ॥ ४ ॥
पुत्र पौत्रादिक गोत्रने, तव लणसे रे मली सघला लोक ॥ जो० ॥ वंशो
बेद थाजो तदा, मोह बोले रें इम मेलतो पोक ॥ जो० ॥ ५ ॥ तेहवो
कोइ नथी देखतो, जे विघटे रें ए दुष्ट संयोग ॥ जो० ॥ सखेद देखी
स्वामिने, थया जांखा रें परषदना लोक ॥ जो० ॥ ६ ॥ निझ नामें नारी
तिसे, जंघ आलस रे वैकल्य अंग जंग ॥ जो० ॥ स्वप्न जंखन चम शून्य
ता, जृंजादिक रे निज परिकर संग ॥ जो० ॥ ७ ॥ मावा पासाथी उठी
ने, करजोडीने कहे सुण स्वामि ॥ जो० ॥ ए अनाथनो श्यो आशरो,
तुम दासियें रे एतो सीजे काम ॥ जो० ॥ ८ ॥ चिंता शी ए वातनी, खण
वो मूंगर रे हणवो मूषक महामद्व ॥ जो० ॥ कीडी नगारा ऊपरे, शी
कटकी रे देवजुठ दिव ॥ जो० ॥ ९ ॥ ताजा तृणनी ऊपरें, कुहाडो रे
जिम मारे कोय ॥ जो० ॥ आरति ए तिम जाणवी, तुम नामें रे कुण
अनमी होय ॥ जो० ॥ १० ॥ काढे किंसुं दीतुं नही, मूर्खियें रे गले
जाली तेह ॥ जो० ॥ एकादशमा सोपानथी, वाव्यो पाठो रे जिम पवनें
खेह ॥ जो० ॥ ११ ॥ हरपें कहे तव हेजमां, महाराजा रे मरकलडो देह

॥ जो० ॥ वारु वारु वढी वेगसुं, करो कारज रे तुमें कहो ठो जेह ॥ जो०

॥ १२ ॥ ताहरी पण मन कामना, सिद्ध थाउ रे इम दीधी आशीस ॥

॥ जो० ॥ ठहोतेरमी ढालमां, वदे उदय रे धरो हृदयमां हीस ॥ जो० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव सा पोती ते कने, पापणि परिकर लेह ॥ अवताख्यो तसु अंगमां,
आलस प्रथम अठेह ॥ १ ॥ आलसने उदयें करी, संनारी सहि सूत्र ॥
अरथ लेतां आरति वधे, जिम तिम लवे उत्सूत्र ॥ २ ॥ तव बीजे त्रीजे
दिने, थविरे थिर करि तास ॥ गुणवा बेसाज्यो जोरसुं, पण न गमे अन्या
स ॥ ३ ॥ सर्वगाथा ॥ १३४२ ॥

॥ ढाल सीतोतेरमी ॥

॥ होजी ऊरमर वरसे लो मेह ॥ ए देशी ॥ होजी तव निडाएं अशेष,
परिकर प्रेष्यो ते कने हो लाल ॥ हो जी सम कालें सर्वांग, व्याप्यो न कहे
तां ते बने हो लाल ॥ १ ॥ हो जी जंजाएं ते जोर, वांसो घणुं मरडे वली
हो लाल ॥ हो जी हाथपग शिरने सर्वांग, कंपावे उंधने बलें हो लाल ॥
॥ २ ॥ हो जी उंची धरी छुज दोय, कड कड मोडे आंगली हो लाल ॥ हो
जी नूतावेशनी जांति, धुजंतो धरणी ढली हो लाल ॥ ३ ॥ हो जी अंगी पूठे
बेहु पास, ढले ढीकलीनी परें हो लाल ॥ हो जी थविर पठावे प्राण, पण
अहुर मात्र न उचरे हो लाल ॥ ४ ॥ हो जी निंद नीसामां आप, पठे घणुं
ते घेरियो हो लाल ॥ हो जी पडे पछुनी परें तेह, जिहां तिहां प्रमिला प्रेरि
यो हो लाल ॥ ५ ॥ हो जी काष्ठपरें कुठामें, सूवे संथारा विना हो लाल
॥ हो जी घोराएं घणुं जोर, चित्तमां न रहे चेतना हो लाल ॥ ६ ॥ हो
जी पडिकमणो प्रजात, थविर उठाडे महा डखें हो लाल ॥ हो जी ऊनो
करी इक दिन, गुरु सूत्र गुणावे मुखें हो लाल ॥ ७ ॥ हो जी पलकमांहि
नूपीठ, प्रमिलायें तव पाडियो हो लाल ॥ हो जी कुंढणी ढींचण ने शीश
॥ जांपीने जमाडिउ हो लाल ॥ ८ ॥ हो जी अहुर न जणे एक, मुनि प
ण मौन धरी रह्या हो लाल ॥ हो जी अतिव्यापी तव उंध, चिह्न न जाए
जेहनां कह्यां हो लाल ॥ ९ ॥ हो जी क्रिया करतां अनेक, चकुना चाला
करे हो लाल ॥ हो जी केडि मुख कर ने पाय, मोडे पसारे बहु परें हो
लाल ॥ १० ॥ हो जी निडा नारीयें एम, नव नव जेदें नचावियो हो लाल

॥ हो जी एहवां जोई आचरण, अचरज सहुने आवियो हो जाल ॥
॥ ११ ॥ हो जी एवडी एसी उंघ, एम सुजाण सहु को वदे हो लाल ॥
हो जी सीत्योतेरमी ए ढाल, उदय वदे धरजो हदे हो लाल ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ इम निझायें आचखो, आगम विण अन्यास ॥ ठिड हस्त जलनी
परें, गलवा लागुं तास ॥ १ ॥ गहन अर्थ गया वीसरी, जिम जिम थाये
अंश ॥ तिम तिम लागे जहेरसो, आगम न गमे अंश ॥ २ ॥ अमृतसी गणि
उंघने, अझाने अहोराति ॥ सूई रहे नवि सलसले, वीसरी सूत्रनी बात ॥ ३ ॥

॥ ढाल अछोतेरमी ॥

॥ बेटी टोमर मल्लकी ॥ ए देशी ॥ तव गुरु नणे सो साधुकूं, केवल
नणवा कांज बे ॥ घर ठोरी घणे आयसैं, पायो तें आगम राज बे ॥
॥ १ ॥ जाग बे झानी जागनां, जागना बे श्रुत लागनां बे ॥ जा० ॥ देवे
जो डुर्गतिकों हरी, सुर उर शिव सुख खानि बे, सो हाथें आया क्यों ह
रियें, गुनसागर श्रुत झानि बे ॥ जा० ॥ २ ॥ नरक निशानी नींदको, मूढ
देवे कौन मान बे ॥ चौद पूरवरस ठौरके, कहा मेरा सच्चें मान बे ॥ जा० ॥
॥ ३ ॥ तव तातो होयके सो बके, कहो उंघाता है कौन बे ॥ तुमकों जूठ
कहे किने, बूरी ए बात जबून बे ॥ जा० ॥ ४ ॥ गुरुजी हम तो गुनेहथे,
सूत एते एते कल्ल बे ॥ हम तो मगनहिं पाठमें, दूजां न आवे दिख बे
॥ जा० ॥ ५ ॥ गुरु तव चिंतें चित्त में, अहो अहो एतो नवीन बे ॥ अ
वगुण एहमां ऊपनो, महाजूठ बोले मलीन बे ॥ जा० ॥ ६ ॥ विष घा
रित परें अन्यदा, मूर्छित घायल समान बे ॥ बोलाव्यो बोले नहीं, उंघ्यो
सो असमान बे ॥ जा० ॥ ७ ॥ दिवसैं सुपना देखिके, ज्यों ज्यों बके जो
र बे ॥ जगावे जो कोउ जायके, तो बहुत करे बकोर बे ॥ जा० ॥ ८ ॥
जोरे ताकूं जगाय के, गुरु कहे क्यों वत्स आज बे ॥ एती बेर उंघ्या हता,
तव सो तजिने लाज बे ॥ जा० ॥ ९ ॥ उत्तर गुरुकूं यूं दियो, जब हुं अ
र्थ चिंतु एकध्यान बे ॥ तब तुम सबकूं ऊंघेकी, प्रांति लगी जगवान बे ॥
॥ जा० ॥ १० ॥ जूठो ताकूं जानिके, मुनिजनें मेथ्यो उवेख बे ॥ कोउ क
दर्थना नवि करे, गुरुयें पण त्यज्यो ठेक बे ॥ जा० ॥ ११ ॥ मोह राजा
ने माणसैं, आवखुं तेहनुं अंग बे ॥ सदागम तव जागो सही, सदबोधें

त्यज्यो संग बे ॥ जा० ॥ १२ ॥ चारित्र धर्म पण चालियो, सर्व विर
ति स्वयमेव बे ॥ पहिलेज पलाये तदा, दुर्गधें जिम देव बे ॥ जा० ॥
॥ १३ ॥ कृमादिक नासीने गया, दशपटाकत दूर बे ॥ सम्यक् दर्शनें सी
म तेहनी, तजी वाज ते तूर बे ॥ जा० ॥ १४ ॥ मिथ्या दर्शन मंत्रीसरें,
तव तिहां पूख्यो वास बे ॥ मोहादिकें मलि तेहने, पीडी निडापास बे ॥
॥ जा० ॥ १५ ॥ मरण पमाडी मोकव्यो, निगोद एकेंडि मजार बे ॥ जव
मांहे नमाडिउ, पठे तेहने निरधार बे ॥ जा० ॥ १६ ॥ अछोतेरमीयें सांजलो,
ढालें धर्मनो ढाल बे ॥ धरमीजन धरजो सदा, उदय वदै उजमाल बे जा० ॥ १७

॥ दोहा ॥

॥ चित्त वृत्ति अटवि इस्ये, विवेक गिरीने शृंग ॥ अप्रमत्त कूटें अति
सुजग, जैनैऽपुरें महाङ्ग ॥ १ ॥ निरानंद उत्साह विण, मजलस मेली
सर्व ॥ चारित्र धर्म नृप आदि दे; बेठा ठे हतगर्व ॥ २ ॥ मांहोमांहे इम ऊ
चरे, अहो गुं कीजें आंहि ॥ अनव्य दुर्नव्य आप्या जुउ, मोहने अनेक
सहाय ॥ ३ ॥ अस्खलित ते सघले फरे, फेडे आपणो पक्क ॥ आपणने
जीरु एकज दीउ, तेपण नहीं सुदक्क ॥ ४ ॥ अनंत कालें आवी मिल्यो,
आपणने ते जीव ॥ तेने पक्क पोषतां आपणो, उपजे व्यथा अतीव ॥
॥ ५ ॥ आपण जव उंचो करां, तव नीचो घाले तेह ॥ उंचो आवण नवि
दिये, अरि मोहादिक एह ॥ ६ ॥ आपण एहने सुख इठिएं, ए न लहे उ
पगार ॥ मोहादिकने जइ मिले, आरति लहे अपार ॥ ७ ॥ गुणगणे इग्या
रमें, चौद पूर्व धर आदि ॥ पद आपण आरोपिएं, तजावी तास प्रमाद
॥ ८ ॥ तिहां थकी पण जीव ते, धर्म तजीने धाय ॥ मोहना दलने जई
मिले, कोइक कर्म पसाय ॥ ९ ॥ गुं करियें कहियें किगुं, किहां जईएं फ
रियाद ॥ अहो वेरा वाधी गया, किम जीतासे वाद ॥ १० ॥ सर्व ॥ १३८७ ॥

॥ ढाल उगण्यासीमी ॥

॥ असवारी नृप शांति जी हो लाल, एदेशी ॥ मुखें मरकलडो देखेने
रे, सदबोध कहे तव स्वामि ॥ महा राजा ॥ आरति अठती एवडी हो ला
ल ॥ करो ठो इये कारणें रे, ए तो कायरनुं काम ॥ म० ॥ १ ॥ हिंमत
कहो किम हारियें हो लाल, ए गुं कांई नवुं अठे रे, अनादी ए चाल ॥
म० ॥ चाल्यो आवे ठे सदा हो लाल ॥ लोक स्थिति जगनि वडी रे, तेह

नो कर्म न लोपे स्वाल ॥ म० ॥ हिं० ॥ १ ॥ काल परणति कर्मनी रे, ठे
पटराणी प्रौढ ॥ म० ॥ कही न जाये ते वली हो लाल, नवितव्यता क
रे जांजणी रे, गति ठे तेहनी गूढ ॥ म० ॥ हिं० ॥ २ ॥ जे संसारी जीव
कने रे, नव करावे ठे चूर ॥ म० ॥ हितकरी तुमे तेहने हो लाल, आरो
पो ऊंचे पदे रे, उलट आणी ऊर ॥ म० ॥ हिं० ॥ ४ ॥ चौद पूर्वधर जो
करो रे, उपशांत मोह आरूढ ॥ म० ॥ तो पण ते जीव तिहां थकी हो
लाल, मोहादिकने मलि करी रे, महा अज्ञानी मूढ ॥ म० ॥ हिं० ॥ ५ ॥ नव
मां उत्कृष्टो जमे रे, अर्द्ध पुद्गल परावर्त्त ॥ म० ॥ विवहार ए अनादिनो
हो लाल, चाख्यो आवे सहु जीवने रे, जमतां नव आवर्त्त ॥ म० ॥ हिं०
॥ ६ ॥ विस्मयश्यो ते वातनो रे, हृदयमां राखवो रेख ॥ म० ॥ तटे वे
ठां जुठ तुमे हो लाल, मिथ्यानुं अंगज कहो अठो रे, जे कांई अविवेक ॥
म० ॥ हिं० ॥ ७ ॥ अरिनो एकज नीरु ए रे, ठेदी मूलनो पद्द ॥ म० ॥
यश पडहो वजडावश्यां हो लाल, सुखी संसारी ए जीवने रे, करस्यां सहु
समद्द ॥ म० ॥ हिं० ॥ ८ ॥ तो पण सिद्धिहोसे सही रे, नवितव्यताने जोग
॥ म० ॥ समवायनां संयोगथी हो लाल, नव स्थिति कालपरिणते रे, शु
न कर्मोदय जोग ॥ म० ॥ हिं० ॥ ९ ॥ जे आपण कहो अठो रे, एक ए
पाम्या सहाय ॥ म० ॥ ए पण न घटे आलोचवुं हो लाल, बहु नीरु प
ण पामिने रे, मोहादिक मुंजाय ॥ म० ॥ हिं० ॥ १० ॥ रोधन करे रूठा
थका रे, बाकी बल नवि होय ॥ म० ॥ अरीए आपण ऊपरें हो लाल,
अंत कीजें तक जोय ॥ म० ॥ हिं० ॥ ११ ॥ एक ए किम आणे जुठ
रे, शत्रु अंत सहाय ॥ म० ॥ श्याने थाउ सहु आकुला हो लाल ॥
जय पराजयनुं पारखुं रे, जाते दीहें जणाय ॥ म० ॥ हिं० ॥ १२ ॥ ऊता
वलानां पालिया रे, धीराना प्रासाद ॥ म० ॥ सहु जाणे संसारमां हो
लाल ॥ उगन्यासीमी ढालमां रे, उदय रत्न आल्हाद ॥ म० ॥ हिं० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तव ते जेटले सर्व ते, सदबोधनुं व्याख्यान ॥ करे तव कहाव्युंति
हां, कर्म परिणाम राजान ॥ १ ॥ अहो प्रतिज्ञा आज में, पूरी पाडी ते
ह ॥ पण पांकीने पूरवें, तुमसुं करी हुती जेह ॥ २ ॥ पदमस्थल पुर रा
जित, सिंह विक्रम इणे नाम ॥ कमलिनी नामें ठे प्रिया, तस उदरें अ

निराम ॥ ३ ॥ अंगज में अवतारिउ, सिंहस्थ नामें सोय ॥ जेह सहायें तु
मतणो, जीव ते अवसर जोय ॥ ४ ॥ हवे करो हर्ष वधामणां, एणे न
वें ए जीव ॥ पद्द तुमारो पोषणें, आशक थई अतीव ॥ ५ ॥ पडशे नहि
मोह पाशमां, पूरण पुण्य सहाय ॥ आप्यो ठे में एहने, जेणे पातक
क्य जाय ॥ ६ ॥ चलव्यो केहनो नहिं चले, सदबोध सदागम लीन ॥
मुगतें जातां लगि मोहने, दलें न होसे दीन ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ १४०७ ॥

॥ ढाल एंशीमी ॥

॥ वागा जांगी ढोल ॥ ए देशी ॥ इम सुणि आणंद पूरें, हे सखि इम
सुणि आणंद पूरें ॥ उठी ते महा आनंद नरें ॥ समकित आदि सनूर, ॥ हे० ॥
मलिने महोत्सव बहु करे ॥ १ ॥ जिनें पुरनो लोक ॥ हे० ॥ वारु करे रं
ग वधामणां, शम्यो समूलो शोक ॥ हे० ॥ जीरुनां ले नामणां ॥ २ ॥
वांधे तोरण बार ॥ हे० ॥ कमलें आढादित करुं ॥ कनक कलश धरि द्वार
॥ हे० ॥ सोधें सोधें सुंदरुं ॥ ३ ॥ शणगारी हट श्रेणि ॥ हे० ॥ घर घर गुडी
उठले ॥ ठटकायो हरपेण ॥ हे० ॥ राज मारग कुंकम जलें ॥ ४ ॥ मृग
मदने घनसार ॥ हे० ॥ जेली चंदननें रसें ॥ रायांगण दरबार ॥ हे० ॥
ठयल पुरुष ठांटे तिसे ॥ ५ ॥ कनक रत्ननो राशि ॥ हे० ॥ मन मोदें ये
मांगणां, अजय दान उद्गास ॥ हे० ॥ देवरावे राजा घणा ॥ ६ ॥ वागां
मंगल तूर ॥ हे० ॥ माननें माप वधारियां ॥ शोजा वाधीसनूर ॥ हे० ॥
जिन मंदिर शणगारिया ॥ ७ ॥ उदयरतन कहे एम ॥ हे० ॥ एंशीमी ए
ढालमां ॥ धरमगुं धरजो प्रेम ॥ हे० ॥ मत पडो माया जालमां ॥ ८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ हवे सिंहस्थ ते राज सुत, शिशुपणे पण सोय ॥ देखी नमी गुरु
देवने, हिये हरखित होय ॥ १ ॥ जनकसाथें जिन मंदिरें, जई जोतां जि
नरूप ॥ स्नात्रादिक संपेखतां, आनंद लहे अनूप ॥ २ ॥ साधु संगें सुख
ऊपजे, श्रवणे सोहाय वयण ॥ दान देतां दिल ऊद्धसे, निरखी रीजे न
यण ॥ ३ ॥ इम पुण्योदय पोषतां, लघु वयमां तिणें लाध ॥ स्वल्प दिनें
सघली कला, बोलतां न लहे बाध ॥ ४ ॥ विषयनी न धरे वासना, केव
ल करुणाधाम ॥ साधु कन्हे श्रुत सांजले, जावे नव जाव विराम ॥ ५ ॥
रूपें रतिपति हारव्यो, यौवन पाम्यो जाम ॥ सुललित सुरपति सारिखो,

पण न गमे नारीनुं नाम ॥ ६ ॥ विरमे कृण कृण विश्वथी, वांढे शिव
सुख वास ॥ गुण निधि नामें गुरु तिणे, एक दिन जेव्या खास ॥ ७ ॥ च
उ नाणी ते गुरुकने, सांजलि श्रुत सुविशेष ॥ विधिसुं ते संयम वरे, आ
रंज त्यजी अशेष ॥ ८ ॥ सर्व गाथा ॥ १४३३ ॥

॥ ढाल एक्यासीमी ॥

॥ वेडले नार घणो ठे राज, वातां केम करो ठो ॥ ए देशी ॥ चारित्र
धर्म राजा चितमांहे, तव पाम्यो महा तोष ॥ सहित परिकर रहे ते पासें,
पुण्यनो करवा पोष ॥ १ ॥ इम ते जोर नडें अणगार, मोह नृपना नड
सार्थें ॥ ए आंकणी ॥ अति अनुरक्त थई ते मुनिसुं, त्रिजुवननी जे त्राता
॥ सर्व विरति नामे सा श्यामा, योगिनी जे जय दाता ॥ ५० ॥ २ ॥ सद
बोध बोध सदा पासेथी, अध कृण न रहे अलगो ॥ सम्यक् प्रकारें सम्य
क् दर्शन, वपु सार्थें रहे वलगो ॥ ५० ॥ ३ ॥ अप्रमाद महासिंधुरे ऊपरें,
नजि जावन अंबाडी ॥ प्रशम कवच पहेरी नजी जांते, विवेक निसान
वजाडी ॥ ५० ॥ ४ ॥ ते गजें वेसी सिर सोहावे, संतोष टोप सनूरें ॥ अ
ठार सहस सीलांग सामंते, परवरिउं दल पूरें ॥ ५० ॥ ५ ॥ धर्म धनें दि
न दिन बाधंतो, पुण्योदय इणे नामें ॥ दंम नायक ते आगल दोडे, अरि
उत्सारण कामें ॥ ५० ॥ ६ ॥ समय समयप्रत्यें छुन मनना, प्रगटे जे परि
णाम ॥ पायक ते चाले खल घायक, आगल जिहां अनिराम ॥ ५० ॥ ७ ॥
अणियें अणि आवीने अडिउं, मोह राजा मुनि सामो ॥ वदस्थल वीं
ध्युं तव तेहनूं, तत्व कुंतीं धरि तामो ॥ ५० ॥ ८ ॥ ज्ञान दर्शन चारित्ररू
पी ए, त्रिहुंसद्धें करि त्राडे ॥ हृदयमां रागने द्वेषने रोषें, कामने कूटी पा
डे ॥ ५० ॥ ९ ॥ जीव दया परिणाम निवाणे, हणे हिंसा सामंत ॥ मृ
षा वादने सत जाषारूप, मुजरें मारे संत ॥ ५० ॥ १० ॥ अदत्तादान सुन
टनुं मस्तक, शौच नलकें करी जेदे ॥ ब्रह्मचर्य जालाडें महा नट, मैथुनने
उड्डे ॥ ५० ॥ ११ ॥ मान सुनटनुं मान मुनि सो, मार्दव दंम मोडे ॥ रिजु
जालडियें माया मुसी, दोषी न दीगो ठोडे ॥ ५० ॥ १२ ॥ संतोष यष्टिका
यें ते नट, लोचनुं मस्तक मोडे ॥ शूरो देखीने कोई शत्रु, साहामां सिंग न
जोडे ॥ ५० ॥ १३ ॥ देह असार चिंतन धर्म साधन, साहस सत्व ने धीर
॥ इत्यादिक आयुधें जीते, परिसहने ते वीर ॥ ५० ॥ १४ ॥ तनुनी थि

रता लेई तोमर, उन्मूली उपसर्ग ॥ इम मारीने कीधो अचेतन, वेरीनो ते
 एो वर्ग ॥ ६० ॥ १५ ॥ इहा रोधगवाने मारे, परिग्रह नटने त्रोडे ॥ क
 मा रूपीउ खड्ग धरीने, क्रोधनी सिंधि विठोडे ॥ ६० ॥ १६ ॥ उदयरतन
 कहे एक्यासीमी, ढाले धरमी लोक ॥ सदा करजो सेवा साधुनी, जे साधन
 परलोक ॥ ६० ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ शत्रुने इम समावतां, नरतां पुण्य नंदार ॥ बहु प्राणीने बोधतां, स
 फल करे अवतार ॥ १ ॥ प्रबल करी निज पकूने, खल पमाडी ह्रीण ॥
 अंत समे लहि ठूकडो, तनू जाणी बल ह्रीण ॥ २ ॥ सर्वगाथा ॥ १४४२ ॥

॥ ढाल व्याशीमी ॥

॥ कुंतारे माता इम जणे ॥ ए देशी ॥ नमो रे नमो नियंथने, एहवा
 जे आचारी रे ॥ घणा काल लगे आदर घणे, ताखां बहु नर नारी रे ॥
 ॥ न० ॥ १ ॥ संक्षेपणा सो साधुयें, बिहुं जेदें कीधी रे ॥ इव्य अने जावें
 थकी, अठे जेह प्रसिद्धि रे ॥ न० ॥ २ ॥ तव गीतारथ तपोधने, पुरथी ते प
 रवरिउ रे ॥ पर्वतनी कमणे जई, संथारो तिणे करिउ रे ॥ न० ॥ ३ ॥ प्रथम
 शिला तल पूंजिने, माजनो संथारो रे ॥ पाथरीने ते ऊपरें, मन करि एक
 तारो रे ॥ न० ॥ ४ ॥ बेसी पर्यंकासने, कर संपुट धरी सीसे रे ॥ अमाडीने
 ऊचरे, शक्रस्तव सुजगीसे रे ॥ न० ॥ ५ ॥ नमी सहु जिनराजने, शास
 नपतिने सोइ रे ॥ प्रणमीने पूठे नमी, गुरुने गुणवंत जोइ रे ॥ न० ॥
 ॥ ६ ॥ पचख्या ठे तो पण पठे, पापस्थान अढार रे ॥ प्रेमसुं पचखे फरी,
 नियमें चार आहार रे ॥ न० ॥ ७ ॥ प्रतिबंध तनुनो परिहरि, अतिचार
 आलोइ रे ॥ आहार सवि पचखे वलि, हिए हरपित होइ रे ॥ न० ॥ ८ ॥
 पादोपगमन अणसण, लेइने गह गहितो रे ॥ देव मनुष्य तिर्यचना, उप
 सर्ग ते सहितो रे ॥ न० ॥ ९ ॥ एक मास तांइ इणि परे, अणसण आ
 राधी रे ॥ ठेहेला उसासा लगे, शुद्ध संयम साधी रे ॥ न० ॥ १० ॥ स
 माधि कालें करि थयो, सातमें सुर लोगें रे ॥ दिव्य ते महर्षिक देवता,
 संयम फल योगें रे ॥ न० ॥ ११ ॥ उत्कृष्टो तिहां आउखो, सागरोपम
 सोल रे ॥ जोगवे एके आगलुं, करतो रंगरोल रे ॥ न० ॥ १२ ॥ उदय

वदे इम व्यासीमी, ढाल ए में बोली रे ॥ संसारमां धर्म सार ठे, जुउ अंतर खोली रे ॥ न० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ तीर्थ तीर्थकरनी तिहां, जगति करी तिणे जाव ॥ पुण्योदय पोढो कीयो, मुनिने सीस नमावि ॥ १ ॥ सुरपदनां सुख जोगवी, तिहांथी चवि ने तेह ॥ कमल पुर नामें पुरी, वारू पूर्व विदेह ॥ २ ॥ श्रीचंड नामें नृप तिहां, कामिनी कमलातास ॥ अंगज तेहनो ऊपनो, जानु नामें ते खास ॥ ३ ॥ पूर्व परें बाल कालथी, धरतो तिमहिज धर्म ॥ पुण्योदयने पेखतो, करे सदा गुन कर्म ॥ ४ ॥ अनुक्रमें जोगवी राज सुख, पुत्रने आपी पाट ॥ दीक्षा ग्रही तिणें मोह दल, दूर कछु दंड वाट ॥ ५ ॥ संयम सूधु पा लिने, अंते अणसण धारि ॥ नवमें ग्रैवेकें सुर थयो, ते जानु अणगार ॥ ६ ॥ त्रीस सागरोपम आउखो, पाली पूर्व विदेह ॥ पदम पुरें तें सुत थ यो, सीमंतक नृप गेह ॥ ७ ॥ राजवियां सिरसेहरो, इंदुदत्त अजिधान ॥ राज्य तजी संयम जजे, तेमहिज ते तिणि थान ॥ ८ ॥ क्लीण पमाडी मो ह दल, पुण्योदय करि पुष्ट ॥ अंते अणसण ऊचरि, दूर कछा अरि दुष्ट ॥ ९ ॥ मरण समार्थें ते मरी, सर्वार्थ सिद्धि विमान ॥ अहमिंड सुरपणें ऊपनो, महर्दिक महा रिद्धिवान ॥ १० ॥ सर्व गाथा ॥ १४६५ ॥

॥ ढाल व्यासीमी ॥

॥ धण समर्थ पीठ नान्हडो ॥ ए देशी ॥ सकल मंगल जय दायिनी, चारित्र धर्म राजानी सेव ॥ चुवन जानु कहे केवली, फले तेहना नृप सु ए तुं हेव ॥ स० ॥ १ ॥ एहज गंधिलावती विजयमां, इंदुपुरीथी अधिक अ नृप ॥ चंडपुरी नामें पुरी, अकलंक नामें राजा तिहां नृप ॥ स० ॥ २ ॥ सकल नृपाल मौलि श्रेणे, पूजित ठे जस पदअरविंद ॥ सुजग समृद्धि सक्तें करी, अवनि तल उपे जिम इंदु ॥ स० ॥ ३ ॥ जे श्रीजिनपदपंकजें, मधुकरनी परें रहे मगन्न ॥ देवी ठे तेहने सुदर्शना, शीलछं जेहने लागी लगन्न ॥ स० ॥ ४ ॥ धवल समकितने धारिणी, सुपनमांहि ते देखी सिंह ॥ उज्ज्वल शसिसो एकदा, वदन प्रवेश करंतो अबीह ॥ स० ॥ ५ ॥ ते इंदुदत्त अणगारनो, तिहांथी जीव चवी ते तास ॥ उदरें आवी ऊपनो, पु त्र पणो पढोती मन आस ॥ स० ॥ ६ ॥ तव सां हरखी सुपन ते, जगत

पतिने जाखे जाय ॥ सुपन पाठक तेडी तदा, परमारथ तस पूढे राय ॥
 स० ॥ ७ ॥ तनुज होसे तुम ते कहे प्रभु, ए उत्तम सुपन पसाय ॥ कु
 ल दीवो कुल केसरी, अखंम जूमंमल जोगी राय ॥ स० ॥ ८ ॥ तव तूढो
 ये नृप तेहने, पारितोषिक दान प्रचूर ॥ विदाय कख्या संतोषिने, अग्रम
 हीषी आनंद कर ॥ स० ॥ ९ ॥ सुखें गर्ज ते निर्वहे, देवपूजा दानादि अ
 नेक ॥ मोहोला जे जे ऊपजे, पूरे नृप ते एके एक ॥ स० ॥ १० ॥ प्रस
 वे सा पूरे दिनें, पुत्ररतन पुंज समान ॥ आवासने उद्योततो, तरणि परें
 तपे तेजवान ॥ स० ॥ ११ ॥ हरखें हीए हुजरावती, महोढो मुक्ताफलनो
 हार ॥ उल्लसते उरें दोडीने, चंङ् धारा दासीयें ते वार ॥ स० ॥ १२ ॥
 वसुधापतिने वधामणी, तनु जन्म्यानी दीधी तिणें जाय ॥ पढोचे सात
 पेढी लगे, दान तेहवुं तस दीधुं राय ॥ स० ॥ १३ ॥ नगरमांहि ते नव नवा,
 मादलना थाए धोंकार ॥ आणंद रंग वधामणां, उत्सव तिहां थाए अपार
 ॥ स० ॥ १४ ॥ कनकादिक बहु दान दे, बंदीवानना ठोडे बंध ॥ महापू
 जा जिन मंदिरें, नेहसुं रचावे नरिंद ॥ स० ॥ १५ ॥ खान पानने दानसुं,
 गीत गान अति तान मान ॥ राजाने पुरजन सर्वे, मुदित कखो देई बहु
 मान ॥ स० ॥ १६ ॥ मानने माप वधारियां, राज कर मेळ्या महाराज ॥
 उदयरतन कहि ढाल ए, ज्यासीमी बोली शुन साज ॥ स० ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सिद्धार्थ नामें सुनग, गणक तेडी निज गेह ॥ जनम समय निज
 जातनो, नृप पूढे धरि नेह ॥ १ ॥ केहेवी वेला ठे कहो, तव तिहां बोळ्यो
 तेह ॥ महा राजा मन देईने, सांजलो धरी सनेह ॥ २ ॥ संवत्सर सानं
 द ए, शरद रितु सुखकार ॥ कार्तिक मास कव्याण कर, तिथि ठे बीज उ
 दार ॥ ३ ॥ सुरगुरुवार सोहामणो, रुक् कृतीका वृष रास ॥ धृतियोग
 कौलव करण, शुन ग्रह निरीकृत खास ॥ ४ ॥ लगन अठे लख लाज
 कर, ग्रह सर्व उच्चस्थान ॥ आव्या ठे होरा लहो, उर्ध्व मुखी राजान ॥ ५ ॥
 पाप ग्रह इग्यारमें, जावि ठे सुणो नूप ॥ एहवी वेलाए जनमिउं, कुमर
 होसे कुल रूप ॥ ६ ॥ शूर वीरने धीर अति, तेजस्वी जसवंत ॥ धर्मी प्रता
 पी महाधनी, राजेंद्र होसे तंत ॥ ७ ॥ वृष रासि ए जनमिउं, फल हवे
 सांजल तास ॥ जोसी कहे जोई जुगतिसुं, अवनपति सुण उल्लास ॥ ८ ॥

यतः ॥ जोगी दाता शुचिर्दक्षः, स्थूलगंमोमहाबलः ॥ अर्थवानल्पजापीच,
स्थिरचित्तोजनप्रियः ॥ १ ॥ परोपकारी कांतश्च, बहुपुत्रः शौर्यसंयुतः ॥ ए
वं गुणगणोपेतो, वृषेजातो जवेन्नरः ॥ २ ॥ समानां च शतंजीवेत्, पंचविंशति
कं यदि ॥ नृमृतश्चतुष्पदातस्य, मरणं रोहिणीबुधे ॥ ३ ॥ सर्वं गाथा ॥ १ ४ ए ३ ॥

॥ ढाल चोरासीमी ॥

॥ कोई पत्र लावे दीनानाथनुं ॥ ए देशी ॥ जूउ पुण्यतणां फल प्राणि
यां, जव फंद जे फेडे ॥ पुण्ये ग्रह होय पाधरा, वली वैरी न विहडे ॥
जू० ॥ १ ॥ बारें राशिनां फल बहु, नाथ्यां नलि जांतें ॥ अवनपतिने इ
णि परें, गणकें गुणवंतें ॥ जू० ॥ २ ॥ महाविदेह क्षेत्रमां, ऊपनो ते मा
टे ॥ कोडि पूरवनो आउखो, लहो तेहनुं सुघाटे ॥ जू० ॥ ३ ॥ वलि ते
जोसी नृपने वदे, वारे राशिनां बंधुलां ॥ फल नाख्यां ठे आगमें, समजो
ए सघलां ॥ जू० ॥ ४ ॥ शीखव्यां ते सुशिष्यने, सर्व जे शुज टाणें, व्याप्या
तिहांथी विश्वमां, तेह काल प्रमाणें ॥ जू० ॥ ५ ॥ यतः ॥ ज्योतिषं नि
र्निमित्तं च, यच्चान्यदपि तादृशः ॥ अतींद्रियार्थं तन्नास्त्रं, सर्वं सर्वज्ञपूर्व
कं ॥ १ ॥ ततोत्रयोव्यभिचारः स्यात्केवलं नरदोषतः ॥ विज्ञाणं हि न जानी
ते, शास्त्रस्याल्पश्रुतो नरः ॥ २ ॥ पूर्व ढाल ॥ जन्म समय जोतां सही, बाल
क ए बलीउ ॥ होसे जाचा हीरा जिस्यो, अनमी अति कलीउ ॥ जू०
॥ ६ ॥ जाण घणुं जोसी तुमे, सदा रहो ताजा ॥ सत्य कहो संशय वि
ना, रीजी कहे राजा ॥ जू० ॥ ७ ॥ सर्वज्ञ विण संदेह विना, साचूं कुण
जाखे ॥ अज्ञानीनुं उच्चखुं, कोई कबूल न राखे ॥ जू० ॥ ८ ॥ ज्ञानी वि
ना ए ज्ञाननो, निर्वाह किम थाय ॥ सर्वज्ञ विण संसारमां, किणें सत्य क
हेवाय ॥ जू० ॥ ९ ॥ प्रेमें इम प्रशंसिने, दान जोसीने दीधुं ॥ राजाएं
महा रीऊनुं, लक्ष्मीफल लीधुं ॥ जू० ॥ १० ॥ दानमानें सनमानिने, वी
सज्यो तेह ॥ उदय वदे कही ढालमें, चोरासीमी एह ॥ जू० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ बली कुमर ते बालनुं, निरुपम दीधुं नाम ॥ सहु साथें शुज मुहूर
तें, सानंदें पुरस्वाम ॥ १ ॥ पांच धावे पाली जतो, वाधे दिन दिन वीर ॥
पुण्योदयना पूरथी, शिशु ते महा सुधीर ॥ २ ॥ बालपणाथी बहु थयो,
सदबोधखुं तसु संग ॥ समकित तो साथेज ठे, पूरण पुण्य प्रसंग ॥ ३ ॥

सकल कला साधी सबल, कृमा गुण न लहे कोन ॥ गुरुता अने गंजीरता,
थिरता थई थिर थोन ॥ ४ ॥ सर्वगाथा ॥ १५१० ॥

॥ ढाल पंचाशीमी ॥

॥ आसाढो धुर उनह्यो ॥ ए देशी ॥ योवन वय ते पाम्यो यदा, वाथ्यो
तव तनु वानो रे ॥ सुजाण सूधा जन संगनो, तेहने लागो तानो रे ॥
॥ यो० ॥ १ ॥ स्नात्र महोत्सव नित करे, विधिसुं सुणे गुरुवाणी रे ॥ दे
हरे देव पूजे सदा, अंगें कुलट आणी रे ॥ यो० ॥ २ ॥ शासननी उन्न
ति करे, रथे यात्रा गीत गानो रे ॥ नृत्य करावे नित नवां, दीनने दीए दा
नो रे ॥ यो० ॥ ३ ॥ चारित्र धर्मेना सैन्यसुं, अति परिचय थयो तासो रे
॥ बीहीकें निज बल लेईने, मोहें लीधो वनवासो रे ॥ यो० ॥ ४ ॥ राग
द्वेष दूरें रहे, मबकी मारी क्रोधें रे ॥ शैलराज न जुए साहसुं, शठता कूप
ने शोधे रे ॥ यो० ॥ ५ ॥ सागर खारे सागरें, गयो जोई गति माठी रे ॥
विषय पंचेनी वासना, निपट जाये ते नाठी रे ॥ यो० ॥ ६ ॥ कृपणता
कोपी घणुं, जय पामी जाए नागी रे ॥ अविनयें ऊचालो नख्यो, लालचने
बीहिक लागी रे ॥ यो० ॥ ७ ॥ विनय प्रशम मृडने रुजु, संतोष आदि
सुरंगें रे ॥ गांजीर्य स्थैर्य शौर्यादिक, गुण ए वस्या तसु अंगें रे ॥ यो० ॥
॥ ८ ॥ कीरति प्रसरी दशो दिशें, मात पिताने मोहो रे ॥ अतिशय ते ऊ
पर ऊपनो, कृण न खमाये विठोहो रे ॥ यो० ॥ ९ ॥ घर घर गुण गीत
तेहनां, कुलवधु गाये केई रे ॥ केई सुरी केई किन्नरी, हीए हर्ष धरेई रे
॥ यो० ॥ १० ॥ जाट चारण केई जणे, गुण जेहना गह गाटो रे ॥ सुधी
जनने सुरपण केई, बोले तस गुण पाठो रे ॥ यो० ॥ ११ ॥ पंचाशी
मी ढालमां, फेरा लाख चोरासी रे ॥ उदय वदे ते नवि फरे, मति जेणें
जिनमते वासी रे ॥ यो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ जसु सघले यश विस्तख्यो, ते यश लुबधी जोर ॥ रूपें रंज हराव
ती, राजसुता तिण ठोर ॥ १ ॥ मानमेटी गुण पेटी ते, सार्थें लई शुन
साज ॥ अनेक एवी एके समे, कुमरने वरवा काज ॥ २ ॥ पूरव उपचि
त पुण्यफल, कुमरनुं कोई बलवान ॥ आवी आकर्षी तेहनी, स्वयंवरा ति

णि स्थान ॥ ३ ॥ सकल कलायें शोजती, सुमुखी सकल सुरम्य ॥ ऊतारा
नृपें आपिया, रहेवा तेहने रम्य ॥ ४ ॥

॥ ढाल ठयासीमी ॥

॥ अवधें आवियें महाराज ॥ ए देशी ॥ व्रतविषे मन वासना, बली
कुमरनी बलवंत ॥ वसी तिणें विवाहनी, कांई चाह न धरे चिंत ॥ तव
इम कहे मातने तात ॥ १ ॥ सुदर्शना तसु मावडी, अकलंक राजा आ
प ॥ अनिप्राय कुमरनो उलखी, जई कहे एम जवाप ॥ त० ॥ २ ॥ खां
तें ते खोला पाथरी, खरे दुखें पडदो खोल ॥ एकांतें अंजलि बांधिने, बो
ले ते एहवा बोल ॥ त० ॥ ३ ॥ मावीत्र धर्मनुं मूलतो, जेहना उंसींगल न
थवाय ॥ पुत्रनुं प्रीठे अठे, इम जंपे श्रीजिनराय ॥ त० ॥ ४ ॥ मावित्र जो
करी लेखवे-तो, कह्युं अमारुं एक ॥ मान तुं मन कोमल करी, हठीला न थईए
ठेक ॥ त० ॥ ५ ॥ तुज गुणें आकर्षीथकी, बहु राजसुता गुणरास ॥ मात
पितानी मोकली, आवीठे आपणे वास ॥ त० ॥ ६ ॥ स्वयंवरा ए सुंदरी,
नाजुक नवले वेश ॥ इहां आवी जो पाठी फरे, तो ऊजड थाये देश ॥ त०
॥ ७ ॥ अबला निराशें ए वली, तो अमने आरति होय ॥ आंटी तजी तूं
तेवती, एक वार ते उंचो जोय ॥ त० ॥ ८ ॥ कह्युं अमारुं जो करो, तो ह
रिणाक्षीयें हाथ ॥ ग्रहीने मन मेलसुं, सुख जोगवो सहु साथ ॥ त० ॥ ९ ॥
ए बापडी इहां चालिने, आवीठे धरी ऊमेद ॥ इहा पूरे एहुनी, जोगवी
सुख बहु जेद ॥ त० ॥ १० ॥ अमने पण सुख ऊपजे, जो जोइए ताहरुं
राज ॥ पठी पाट आपी पुत्रने, साधजे परजव काज ॥ त० ॥ ११ ॥ मा
बापनुं मन राखतां, अवगुण तुजने रेख ॥ इहां ऊपजतो नथी, दिलमां वि
चारी देख ॥ त० ॥ १२ ॥ ठयासीमी ए ढालमां, उदयरत्न जांणे एम ॥ उ
सिंगल माथ बापना, कहो न थवाएं केम ॥ न० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वली कुंमर तव चिंतवे, अहो ए मोटो बंध ॥ ए महारा मा बापनो, ए
कज हूं तूं नंद ॥ १ ॥ जो उलंघूं आण तो, आरति लहे अत्यंत ॥ तिणें
मुज मननी कामना, हवणां न होवे तंत ॥ २ ॥ पूरुं तिणे प्रेमेंकरी, हवणां
ए हुंती हुंस ॥ तूटाये नहि जे विना, सो खांउं जो सुंस ॥ ३ ॥ जोग करम
विण जोगवे, योगनो न मिले योग ॥ सरोगने सरस अहारनो, जिम न

घटे संयोग ॥ ४ ॥ इम मनमां आलोचिने, मात पितानो मोद ॥ पूरो ते पाज्यो तिणें, वधू वरी सविनोद ॥ ५ ॥ वारु विवाह उत्सव कस्यो, पुर जन वाधी प्रीत ॥ आनंद सद्गुणे ऊपनो, रूढी देखी रीत ॥ ६ ॥

॥ ढाल सत्यासीमी ॥

॥ नवो पढेवडो रे ॥ ए देशी ॥ तव अकलंक ते राजिए रे, सुंदर जोई शुननारी रे ॥ जो जो पुण्यथी रे ॥ कुमरने काजें करावियारे, मोहल घणा मनोहार रे ॥ जो० ॥ १ ॥ पुण्यथी परिघल जोग, पुण्यथी सुखसंयोग, पामी जोग, रसिउ जोगवे रे ॥ एक पासें वहे आपगारे, एक पासें आराम रे ॥ जो० ॥ क्रीडा गिरि सर वापियें रे, उपे ते थल अजिराम रे ॥ जो० ॥ २ ॥ वारु वृद्धनी आवली रे, दीसे गुहिर'गंजीर रे ॥ जो० ॥ आगल कारंज ऊठ ले रे, नीऊरणें ऊरे नीर रे ॥ जो० ॥ ३ ॥ सुंदरीना सोहामणा रे, बिहुं पासा प्रासाद रे ॥ जो० ॥ विचे वेठकनो बंगलो रे, विमानसुं मांमे वाद रे ॥ जो० ॥ ४ ॥ पोपट बोले पांजरे रे, हेठे हींमोलाखाट रे ॥ जो० ॥ ऊपर मोतीनां जूंबखां रे, चंडुएं शुन थाट रे ॥ जो० ॥ ५ ॥ बत्रीस बद्ध तिहां बेसीने रे, निरखी नाटारंज रे ॥ जो० ॥ नित नवलां सुख जोगवे रे, नित नवला अचंज रे ॥ जो० ॥ ६ ॥ सुरना जहेवी साहेबी रे, जोगवे जे जरपूर रे ॥ जो० ॥ पूर्व जवना पुण्यथी रे, नित नित चढते नूर रे ॥ ॥ जो० ॥ ७ ॥ कुवलयचंड केवली कने रे, तात देई तेहने राज रे ॥ जो० ॥ महाव्रत लेई सुगतें गयो रे, साखां आतम काज रे ॥ जो० ॥ ८ ॥ माता पण महाव्रत आदरी रे, पाली पढोती सुरलोक रे ॥ जो० ॥ बलि राजा राज जोगवे रे, पुण्यनो करे बहु पोष रे ॥ जो० ॥ ९ ॥ अनमी आण म नाविआ रे, सीमाडा सामंत रे ॥ जो० ॥ चालीस लाख पूरव लगें रे, राज करे ते तंत रे ॥ जो० ॥ १० ॥ वीश लाख पूरव वोलियां रे, कुमर पणे निरधार रे ॥ साठलाख पूरव सद्गु मली रें, इम बोव्या उदार रे ॥ ॥ जो० ॥ ११ ॥ दया धर्म दीपाविउ रे, जैन शासन तिणे जोर रे ॥ जूना देवल जिन राजनां रें, समराव्यां ठोर ठोर रे ॥ जो० ॥ १२ ॥ नवा पण निज देशमां रे, पोढा बहु प्रासाद ॥ रे ॥ जो० ॥ गाम नगर सीम मूंगरें रे, कराव्या मन आव्हाद रे ॥ जो० ॥ १३ ॥ संघपति तिलकध राविने रे, रथयात्रा करी रंग रे ॥ जो० ॥ देशें देशें दीपावियो रे, श्री जिनधर्म अ

जंग रे ॥ जो० ॥ १४ ॥ जोग तिणे एवा जोगव्या रे, देवने जे दुर्जेन रे
॥ जो० ॥ राज करतां पण राजिये रे, दिलमां न धख्यो दंज रे ॥ जो० ॥
॥ १५ ॥ उदय रतन इम ऊचरे रे, सत्यासीमी ढालें बयल्ल रे ॥ जो० ॥ बू
जावतां बूजे सदा रे, पण सुं बूजे बयल्ल रे ॥ जो० ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

॥ चौदशने दिन एकदा, उपवासें ते तेण ॥ सांज समे जिन पूजिने,
सजाय करी हरखेण ॥ १ ॥ सामायक पोसह ठवी, जावन जावतां जूरि
॥ रजनी विरामें राय ते, सदबोधादि पूरि ॥ २ ॥ चित्तमांहि इम चिंतवे,
इतर परें संसार ॥ केवल विषयने कारणें, में हाख्यो अवतार ॥ ३ ॥

॥ ढाल अठ्यासीमी ॥

॥ घणो प्यारो घणो प्यारो प्राणथी तुं प्रभुजी ॥ ए देशी ॥ सुर नोगें सुरे
नोगें जे उजगी नहीं जी, तुठ नरने तुठ नरने नोगें ते किम एह हो ॥ पू
राये पूराये विषयनी वासना जी, अहो एतो अहो एतो कहेवाये अठेह
हो ॥ १ ॥ जम वारो जम वारो अहो अहेलें गयो जी, संसारें संसारें
नहीं कांई सार हो ॥ चांते जे चांते जे रम्य नासे अठे जी, देहादि दे
हादि स्वजन परिवार हो ॥ ज० ॥ २ ॥ पण ते तो पण ते तो आखर अ
नित्य ठे जी, वाघणने वाघणने मुखें जिम कोई हो ॥ पेसीने पेसीने वां
ठे जीवुं जी, पण केतो पण केतो जीवे सोइ हो ॥ ज० ॥ ३ ॥ मूढ म
नसुं मूढ मनसुं माने मोहेंकरी जी, यौवनने यौवनने रूप अनूप हो ॥
पण दुष्ट पण दुष्ट रोगतणे वसें जी, कृणमांहि कृणमांहि थाय ते कुरूप
हो ॥ ज० ॥ ४ ॥ सुरवधुनां सुरवधुनां जे मन रीऊवे जी, तेहने न करे
तेहने न करे चंमाली कबूल हो ॥ जराने जराने रोगना योगथी जी, ते
हवुं तनु तेहवुं तनु थाए सूल हो ॥ ज० ॥ ५ ॥ बाह्यदृष्टें बाह्यदृष्टें जे
प्यारी लागे बहू जी, कमलारो कमलारो कोडी उपाय हो ॥ इहंतां इहं
तां आवीनवि मिलें जी, जो मले तो जो मले तो जोतांमां जाय हो ॥ ६ ॥
ठते तो ठते तो सुख नहीं तेहवुं जी, वित्त जाते वित्त जाते जेहवुं दुःख
थाय हो ॥ जो रहे तो जो रहे तो आखर पण ठांमवुं जी, तेह धनने
तेह धनने काजें कुण धाय हो ॥ ज० ॥ ७ ॥ राज्य पदनो राज्य पदनो
पण मद जे करे जी, अविवेकें अविवेकनुं विलसित तेह हो ॥ नूप केई नू

प केई नीख मागे घणा जी, जिहारे जिहारे आवे पुण्यनो ठेह हो ॥ ज० ॥
 ॥ ८ ॥ जोरालो जोरालो होय जे जेहथी जी, ते तेहने ते तेहने गंजे त
 तकाल हो ॥ जगें मञ्ज जगें मञ्ज गला गलनी परें जी, एक एकनो एक
 एकनो जाणो काल हो ॥ ज० ॥ ९ ॥ जावजीव जावजीव जो कोई पु
 ण्यथी जी, राज हुंति राज हुंति च्रष्ट न थाय हो ॥ उत्कृष्टो उत्कृष्टो तो
 आरंज करी जी, सातमी ते सातमी ते नरके जाय हो ॥ ज० ॥ १० ॥ राज
 काजे राज काजे केई रणमां मरे जी, रंगीला रंगीला जे राजान हो ॥
 राज तेहने राज तेहने कांई काजें आवे नहीं जी, तो तेहनुं तो तेहनुं की
 जें शुं मान हो ॥ ज० ॥ ११ ॥ सुत बंधु सुत बंधु वधू आदे सहू जी, प
 रिकर ठे परि परिकर ठे माहरी पूठ हो ॥ आणमानी आणमानी सदा चा
 ले अठे जी, पण नली पण नली ए बांधी मूठ हो ॥ ज० ॥ १२ ॥ आपगर
 जें आपगरजें सहू आवी मिले जी, परगरजें परगरजें न मंमं को पाय हो ॥
 कुण माता कुण माता पिता नाई नारजा जी, बेकारें बेकारें ए सवि बद
 लाय हो ॥ ज० ॥ १३ ॥ जन्म जरा जन्म जरा अने यम चोटथी जी, कांई
 राखी कांई राखी न सके कुटंब हो ॥ तेहने काजें तेहने काजें विविध विटं
 बनाजी, कुण सहे कुण सहे करे कुण दंज हो ॥ ज० ॥ १४ ॥ कवि उदय
 कविउदय रतन कहे एटले जी, अठ्यासी अठ्यासीमी थई ढाल हो ॥ केवली
 ते केवली ते चुवननानु नणे जी, चंडमौलि चंडमौली सुण नूपाल हो ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सरस गीत श्रवणे सुणुं, रमणिक जोउं रूप ॥ नला गंध नित नो
 गवुं, रस आस्वाडं अनूप ॥ १ ॥ फरस सुकोमल फरसियें, ए पंच विषय
 सुख देखि, मान करे को मढ नर, ते पण मोहविशेष ॥ २ ॥ स० ॥ १५० ॥

॥ ढाल नेव्यासीमी ॥

॥ रे मन पंखीआ म पडीस पिंजरे, संसार माया जाल रे ॥ ए देशी ॥
 रे मन मूढ तूं म पडीश मोहमां, ए विषयनां सुख देखि रे ॥ एआंकणी ॥
 जोगवतां हूण नलां नासे, विषय ए विषरूप रे ॥ समयांतर ते विरस लागे,
 सीत समे जिम धूप रे ॥ रे० ॥ १ ॥ लीला विषयनी सदा लागे, अज्ञानी
 ने अनूप रे ॥ ज्ञानी नर ते इम गणे ए, केवल ठे दुःख रूप रे ॥ रे०
 ॥ २ ॥ सुख तो सरसव जेटलुं ने, दुःख तो मूंगर मान रे ॥ धिग पडो

ते विषयसुखने, निखर जे निदान रे ॥ रे० ॥ ३ ॥ विषयने वश वेर परथी,
ऊपजे अनेक रे ॥ रे० ॥ लोक पण लख गमे जंमे, नूप दंमे ठेक रे ॥ रे०
॥ ४ ॥ अण मलते ऊचाट थाय, अरति उपजे अंग रे ॥ मरणांत पण
लहे आपदा, बहु पड्या विषयने संग रे ॥ रे० ॥ ५ ॥ मृग मीन मधु
कर अने मयगल, परवजें पतंग रे ॥ एक एक इंडि रसें आतुर, अंगनो क
रे जंग रे ॥ रे० ॥ ६ ॥ वंछित कोइक लहे विरलो, पामीने पण प्राहि रे ॥
रोग वियोग ने जरा योगें, जोगवी सके नाहिं रे ॥ रे० ॥ ७ ॥ पुण्यबलें
जो विषय सुखनो, पूरो पामी साज रे ॥ अवतार आखो अनुजवे, कोई
चक्री के महाराज रे ॥ रे० ॥ ८ ॥ तो मरी ते तेहने विपाकें, पामे नरक
निवास रे ॥ ते माटे ठे नेट निखरां, विषयना विलास रे ॥ रे० ॥ ९ ॥
इम बीजी पण अनेक वस्तु, रम्य नासे तेह रे ॥ आखर ते अनित्य सघ
ली, ठटकि दाखे ठेह रे ॥ रे० ॥ १० ॥ प्रेम दंमने प्रहारे मूर्छित, राजमर्दे
उन्मत्त रे ॥ विषयविषे गहिरे थके, वैजवरसें मयमत्त रे ॥ रे० ॥ ११ ॥
आज जगें में एवडी कांई, लही न कालनी लात रे ॥ अवतार अहिले नी
गम्यो, बाउल दीधी वाथ रे ॥ रे० ॥ १२ ॥ उदय रत्न कहे ए नेव्यासीमी, सुणो
श्रोता ढाल रे ॥ धर्मनो दृढ राख जो, जिम जाजे नव जंजालरे ॥ रे० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ कुवलय चंड ते केवली, जिणे ताखो मुऊ तात ॥ हवे जो जेटुं तेह
ने, तो साधुं परमार्थ ॥ १ ॥ आतम चिंता इणि परें, करतां थयो प्रजात
॥ पोसहादि व्रत पारी तव, नारी ने नरनाथ ॥ २ ॥ देव पूजा दिल री
जीने, सिंहासनें ते राय ॥ आस्थान सजा मंमप जई, बेठो जडी सजाय
॥ ३ ॥ कुवलयचंड पण केवली, बलि नृपनो अजिप्राय ॥ उजखीने आ
व्या वही, तिणि अवसर तिणि ठाय ॥ ४ ॥ कनकमय पंकज ऊपरें, मृग
रमण उद्यान ॥ परखर्दे वींटया केवली, बेठा ज्ञान निधान ॥ ५ ॥ सुरनर
तिहां आव्या बहु, केवली कहे उपदेश ॥ बलि राजा पण तिणे समे, प
होतो तेणे प्रदेश ॥ ६ ॥ अजिगम पांचे सांचवी, त्रण प्रदक्षिण देह ॥ वं
दीने बेठो तिहां, सुणवा धर्म सनेह ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ १६०० ॥

॥ ढाल नेवुंमी ॥

॥ देवली इगलाधी चूडो वापरीउ ॥ ए देशी ॥ श्रोताजी ॥ धर्मनी देशना

सांजली, प्रणमी मुनिना पाय रे ॥श्रो०॥ पूढे अवसर पामिने, कर जोडी वलि राय रे ॥ १ ॥ श्रो० ॥ केवलियें ते नृपनुं मन हरीउ ॥ ए आंकणी ॥ प्रभुजी ॥ जगवन् में जव हारीउ, केवल विषयने काज रे ॥ प्र० ॥ शरणे आब्यो हवे तुमतणें, जाणी तारण तरण जिहाज रे ॥ के० ॥ २ ॥ प्र० ॥ शेष रह्यो जे थाकतो, ए माहरो अवतार रे ॥ प्र० ॥ सफल थाये हवे जे हथी, तेहवो कहो प्रकार रे ॥ प्र० ॥ ३ ॥ रा० ॥ केवली कहे तव तेहने, एहज तुं जव एक रे ॥ प्र० ॥ हाख्यो नथी सुण पूर्वें, हाख्यो ठें अनेक रे ॥ के० ॥ ४ ॥ राजाजी ॥ कहेतां कहेवाए नहीं, जय उपजावे जूर रे ॥ रा० ॥ अचरज कारी अति घणुं, जिम दरियानुं पूर रे ॥ के० ॥ ५ ॥ रा० ॥ बलि राजा तव बोलिउ, स्वामी सुणो एक वात रे ॥ रा० ॥ सांजलवा इहुं अहुं, ते कहो महारो अवदात रे ॥ के० ॥ ६ ॥ रा० ॥ केवली कहे सु ए राजिया, कोडी जीजे पण कोय रे ॥ रा० ॥ कहेतां न पामे पारने, आयु पण पूरुं होय रे ॥ के० ॥ ७ ॥ रा० ॥ अचरज जो तुज्जने अठे, तो सांजल थई सावधान रे ॥ रा० ॥ कहुं कांश्क संक्षेपिने, अवदात तुज अ समान रे ॥ के० ॥ ८ ॥ रा० ॥ श्रोताजी ॥ उदयरतन कहे एटले, नेवुंमी निर धार रे ॥ श्रो० ॥ ढाल थइ पण धर्मनो, आगे सुणो अधिकार रे ॥ के० ॥ ९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ काल अनंतें इहांथकी, चारित्र धर्म सहाय ॥ करवा करमें काढियो, जीव ताहरो सुण राय ॥ १ ॥ अव्यवहार निगोदथी, व्यवहार निगोदें वा स ॥ दीधो तव मोहने दलें, तुरत घेख्यो जइ तास ॥ २ ॥ काल अनंतो रोकियो, पढे कर्म परिणाम ॥ ऊचो तिहांथी आणियो, सुण मन राखी ठाम ॥ ३ ॥ पंच थावर विगलेंडिमां, पंचेंडी तिर्यच ॥ नरक अनार्य नर गतें, वसिउ कर्म प्रपंच ॥ ४ ॥ वलि वलि पाढो वालिने, वेरीएं वार अनंत ॥ निगोदादिकमां नाखिउ, कहेतां नावें अंत ॥ ५ ॥ अनार्य देशें अ वतरी, वली अनंती वार ॥ नर जव नाहक निगम्यो, मोहतणे अधिकार ॥ ६ ॥ कुजाति पंगु कुलहीण किहां, अंध बधिर गदपूर ॥ इत्यादिक दो षें वली, राख्यो मोह हजूर ॥ ७ ॥ पुदगल परावर्त्तन कखां, अनंत अनं ती वार ॥ एक्केडियादिकमां घालिने, मोहें कीधो खोवार ॥ ८ ॥ सर्व० ॥ १६१७

॥ ढाल एकांगुमी ॥

॥ हो रे वणजारीडा ॥ ए देशी ॥ इणि परें कीधी रे नवनी' आवली,
कुलनी नमतां बहु कोडि हो ॥ हो रे सुण राजीया ॥ चोरासी लख जी
वा योनिमां, पग पग पाम्यो तूं खोड हो ॥ १ ॥ हो० ॥ श्री निलयनगरें
तूं थयो एकदा, वैश्रमण नामें वणीक हो ॥ हो० ॥ धर्मनी उपनी तिहां
धीपणा, श्लोक सुणी एक रमणीक हो ॥ २ ॥ हो० ॥ यतः ॥ स्वजनध
नचुवनबौवन, वनिता तत्वाद्यमनित्यमिदमखिलं ॥ ज्ञात्वापन्नाणसहं, ध
र्म शरणं नजत लोकाः ॥ १ ॥ कुधर्मनी बुद्धि तव आमी फरी, त्रिदंमिउ
तापस कीध हो ॥ हो० ॥ एकेंद्रियादिकमां वली अवतारीने, दुःख बहुलां
मोहें दीध हो ॥ ३ ॥ हो० ॥ पुदगल अनंता परावर्त्या वली, नरनव
जही अंतरालें हो ॥ हो० ॥ कुधर्म बुद्धिने उपदेशेंकरी, जिहां तिहां
पळ्यो जंजालें हो ॥ ४ ॥ हो० ॥ आलस उंघादिक सुजटें मली, अल
गो नाख्यो उथेडि हो ॥ हो० ॥ तिमज अनंता पुदगल परावर्त्या, कुदृष्टि
लागी तिहां केडि हो ॥ ५ ॥ हो० ॥ विजय वर्द्धनपुरें नंदनने नवें, आयु
टालिने सात हो ॥ हो० ॥ कर्म ते ठेयां यथाप्रवृत्तकरणें, खडगें तिहां
करी ख्यात हो ॥ ६ ॥ हो० ॥ एक कोडाकोडि सागरनी स्थिति, सा
ते रह्या ते शेष हो ॥ हो० ॥ ग्रंथी जेद लगे पहतो जई, पण मोहें मेला
वी अशेष हो ॥ ७ ॥ हो० ॥ अश्रद्धानने राग द्वेषादिकें, पाढो वाली तिणें
ताल हो ॥ हो० ॥ निगोदादिकमां तिमहिज फेरव्यो, कह्यो न जाये ते काल
हो ॥ ८ ॥ हो० ॥ ते वली मलयपुरें विश्वसेनने, नवें करी ग्रंथी जेद हो
॥ हो० ॥ अपुरव करण खडगतेणे बलें, आगें वली धरी उमेद हो ॥
॥ ९ ॥ हो० ॥ अनिवृत्तिकरण दंभ उसारीने, मोहादिक वेरी महा मद्य
हो ॥ हो० ॥ सम्यग् दर्शन मंत्री जेटीउ, अवसर पामी अवद्य हो ॥ १०
॥ हो० ॥ कुदृष्टि रागें तव दीधो दगो, सुजगजवें वली सोय हो ॥ हो० ॥
स्नेह रागें वली समकित हारिउ, जुगतें विचारी तुं जोय हो ॥ ११ ॥ हो० ॥
विषयरगें वली सिंहतणें नवें, जिनश्रीएं द्वेष विशेष हो ॥ हो० ॥ ज्व
लनसिख क्रोधें कुबेरें मानथी, पदमें माया बलेण हो ॥ १२ ॥ हो० ॥
सोमदत्त लोचें एम अनेक नवें, ताहरें जीवें राजन्न हो ॥ हो० ॥ मोह रा
जाना सुजट तणे ठलें, हाखुं समकित रतन्न हो ॥ १३ ॥ हो० ॥ देशविर

ति हारि हिंसाएं सुंदरें, मणिजड मृषावाद हो ॥ हो० ॥ सोमदत्तें अदत्ता
दानथी, दत्तें मैथुन उनमाद हो ॥ १४ ॥ हो० ॥ धन बहुल सेठें परिग्रह
ने पूरें, रोहिणियें विकथार्यें हो ॥ हो० ॥ देशविरति लही असंख्य नवें,
हारी तें मोह महीमार्यें हो ॥ १५ ॥ हो० ॥ अरविंदने नवें सर्वविरति
हारी, क्रोधने मान पसार्यें हो ॥ हो० ॥ चित्रमतियें विषयसुख लालचें,
पाम्यो विजय सेन मूर्खार्यें हो ॥ १६ ॥ हो० ॥ संयम ने वली चौद पूरवयकी,
पुंमरीकने नवे उंधें हो ॥ हो० ॥ पाडी अनंता पुदगल परावर्तन, न
माज्यो नवसंगें हो ॥ १७ ॥ हो० ॥ मोहादिकें मलीने एणि परें, तुजने
वार अनंत हो ॥ हो० ॥ नवमांहे नमाज्यो फरी फरी, कहेतां न आवे
तसु अंत हो ॥ १८ ॥ हो० ॥ वली सिंहस्थने नवें संयमवरी, अस्खलि
त तेह आराधी हो ॥ हो० ॥ सुरलोकें महाशुक्रे सुर थयो, पुण्यदिशा ति
हां वाधी हो ॥ १९ ॥ हो० ॥ जानुनवें संयम शुद्ध साधिने, अणसणे म
रिने समाधि हो ॥ हो० ॥ नवमे ग्रैवेयकें वली सुर थयो, तिहां पण पु
ण्योदय वाधी हो ॥ २० ॥ हो० ॥ वली इंदुदत्त महाराजा नवें, संयम
साधि सुविधाने हो ॥ एकावतारी सुर पद पामिउ, सर्वार्थ सिद्धि विमाने हो
॥ २१ ॥ हो० ॥ तिहांथी चवीने इहां तुं ऊपनो, बली राजा बलवान हो
॥ हो० ॥ उदय वदे एकाणुंमी ढालमां, सुणजो अइ सावधान हो ॥ २२ ॥ हो०

॥ दोहा ॥

॥ संबंध ए निज सांजली, हिए ससंच्रम होय ॥ मोदें मुनि पाएं नमी,
नेहें वदे नृप सोय ॥ १ ॥ जगवन् ए जुंमा घणुं, मोहादिक महाडुष्ट ॥ जि
म ते न ठले आजवें, कहो उपाय ते पुष्ट ॥ २ ॥ केवली कहे करी एक म
न, विधें धरी अम वेष ॥ चारित्र धर्मनी चाकरी, सदा करो सुविवेक ॥
॥ ३ ॥ सर्वविरति जे सुंदरी, मोह कुलनी मथनारि ॥ इसमन जेहने देखिने,
हेला पामें हारि ॥ ४ ॥ बाला बीजीने तजी, सदा नजो तसु संग ॥ दिल
मां दश विध धर्मगुं, राखो अविहल रंग ॥ ५ ॥ सदबोध सदागम उपदि
श्यो, सत्व धरी अई सूर ॥ बढो मोहादिक वेरीगुं, डुष्ट जाए जिम दूर ॥
धर्म सुनटने जीरुयें, इम करतां संग्राम ॥ मोहादिकने मारीने, पामीस सं
पद ठाम ॥ ७ ॥ सर्वगाथा ॥ १६५१ ॥

॥ ढाल बाणुंमी ॥

॥ गोरीके नयन बडे बडे रें लाला ॥ ए देशी ॥ कथन ए केवलीनां सु
णी रे लाला, हृदयमां उपनो राग ॥ हो रे लाला ॥ अवसर ए वली दो
हिलो रे लाला ॥ इम चिंते महाजाग ॥ हो० ॥ १ ॥ मोदे महाबल रा
जा, मन रीजी मोहने रे, मोम देवा संयम पंथे धख्यो ॥ टेक ॥ इम चिंति
ने ऊतावला रे लाला, जेष्ठ सुत नयसार ॥ हो० ॥ रति सुंदरी राणी तणो
रे लाला, जण्यो तेडी तिणिवार ॥ हो० ॥ मो० ॥ २ ॥ राज जलाव्युं तेह
ने रे लाला, सहु मंत्रीनी साख ॥ हो० ॥ पोते महापूजा रची रे लाला,
पूरिया याचक अनिलाष ॥ हो० ॥ मो० ॥ ३ ॥ अमारि पडहो वजडाविने
रे लाला, महामहोत्सव मंमाण ॥ हो० ॥ व्रत जेवाने संचख्यो रे लाला,
रंगनरें महाराण ॥ हो० ॥ मो० ॥ ४ ॥ सामंत पुरजन मंत्रवी रे लाला,
पांचगें लेई साथ ॥ हो० ॥ अंतेउरी पणं केटली रे लाला, संगें धरी नर
नाथ ॥ हो० ॥ मो० ॥ ५ ॥ पंच महाव्रत ऊचरे रे लाला, आवी ते के
वली पास ॥ हो० ॥ नृप ते केतिक नारिछुं रे लाला, पांचसे नरछुं उल्लास
॥ हो० ॥ मो० ॥ ६ ॥ कल्प क्रिया श्रुतनी कला रे लाला, गीतार्थ गुण
जेह ॥ हो० ॥ पुण्योदयना प्रजावथी रे लाला, शिखी दिन थोडे तेह ॥
॥ हो० ॥ मो० ॥ ७ ॥ चौद पूर्वधर ते थयो रे लाला, अतिशयवंत अपार
॥ हो० ॥ कुवलयचंड केवली तदा रे लाला, आपी एहने गठनार ॥ हो० ॥
॥ मो० ॥ ८ ॥ पोतें शैलेसी करी रे लाला, कर्म खपावी शेष ॥ हो० ॥
परमपद पाम्या सही रे लाला, अमर थयो अलेख ॥ हो० ॥ मो० ॥ ९ ॥
राजकृषि रूडी परें रे लाला, बली आचारय तेह ॥ हो० ॥ सदबोध सदा
गमयोगथी रे लाला, अरिनो लेतो ठेह ॥ हो० ॥ मो० ॥ १० ॥ गाम नग
र पुर आगरें रे लाला, विचरे देश विदेश ॥ हो० ॥ मोहना बंधने मोड
तो रे लाला, नर नारीना अशेष ॥ हो० ॥ मो० ॥ ११ ॥ उदय वदे ढाल
ए कही रे लाला, में बाणुंमी अनूप ॥ हो० ॥ अवसर लहीने चेतजो रे
लाला, जिम चेत्यो बलि नूप ॥ हो० ॥ मो० ॥ १२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ पाम्यो ते मुनि अन्यदा, अप्रमत्त गुणस्थान ॥ अकस्मात् तव ऊप
तुं, अति विशुद्ध शुद्ध ध्यान ॥ १ ॥ सर्वगाथा ॥ १६६४ ॥

॥ ढाल ज्याणुंमी ॥

॥ हव्या सुणरे सुण महाकाल ॥ ए देशी ॥ मनना कोइ शुद्ध परिणा
म ॥ तदरूप लहो अजिराम ॥ कृपक श्रेणि ताम खडग यष्टी ॥ पामी तिहां
ते उत्कृष्टी ॥ १ ॥ अनंतानुबंधी जे चार कषाय ॥ तिणे ते गोरें हव्या तिणी
ठाय ॥ अशुद्ध मिश्र विशुद्ध त्रिदुं जेदे ॥ मिथ्या तस मूल उहेदे ॥ २ ॥
फरसी अपूरव करण गुण ठाणुं ॥ वलि आगल कीधुं प्रयाणुं ॥ अनिवृत्ति
बादर गुणठाणे ॥ पढोतो शुभ ध्यान प्रमाणे ॥ ३ ॥ अप्रत्याख्यान प्रत्या
ख्यानावरण ॥ कषाय अष्ट पमाज्या मरण ॥ माखा पण ठामें न मुआ ॥
आठे अध सुसता दुया ॥ ४ ॥ नरक तिर्यचगति आनुपूर्वी ॥ एकेंडी लहो
आदी ऊर्वी ॥ बेंडी तेंडी चौरेंडी जाति ॥ आतप उद्योत स्थावर ख्यात
॥ ५ ॥ सूक्ष्म साधारण नहीं फेर ॥ नामकर्मना जेद ए तेर ॥ निडा नि
डा प्रचला प्रचला ॥ धिणदि आदि त्रण्य प्रमिला ॥ ६ ॥ प्रकृति ए कही
जेती ॥ कृप पमाडी तिहां तेती ॥ पढे अर्द्ध हव्या कषाय ॥ आठे ते माखा
ठाय ॥ ७ ॥ नपुंसकने स्त्री वेद ॥ हास्यादिक रिपु षट जेद ॥ पुरुष वेद सं
ज्वलन कषाय ॥ क्रोध मान माया हणि त्यांय ॥ ८ ॥ संज्वलना लोचने
जेहवे ॥ मारे तव नासिने तेहवे ॥ सूक्ष्मरूप करीने ठपीठ ॥ दशमें गुण
ठाणें ते खपिठ ॥ ९ ॥ अंगु माणस अष्टावीस ॥ एह पडते पड्यो मोह
ईस ॥ अखलित गतें तव ते ऊठलीठ ॥ बारमें सोपाने बलिठ ॥ १० ॥
क्रीणमोह गुण ठाणे पढोतो ॥ मनमांदि घणुं गहगहितो ॥ उदय वदे
दिल खोली ॥ ज्याणुंमी ढाल ए बोली ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मति आवरणादिक तिहां, पांचे जे आवरण ॥ ते पंच रूपें ज्ञानावर
ण, पटाउत पमाज्यो मरण ॥ १ ॥ दान लाज जोगोपजोग, पांचमो वीर्यी
तराय ॥ ए पांचे रूपें पाडिठ, सामंत जे अंतराय ॥ २ ॥ निडा प्रचला
निड बे, चक्रु अचक्रु अवधि ॥ केवल दर्शनावरण जे, दर्शनावरण षट
विधि ॥ ३ ॥ दर्शनावरण नामें तिहां, सामंत ते महाशूर ॥ पाज्यो तव
प्रगट्यो सही, अजिनव आनंद पूर ॥ ४ ॥ घाति कर्म महा नायकें, चारे
थते चकचूर ॥ सैन्य सकल रिपुनुं थयुं, निर्नायक गतनूर ॥ ५ ॥ आवर
णें अलगे थते, निर्मल केवल ज्ञान ॥ केवल दर्शन ए बन्हे, प्रगट थयां

तिणिथान ॥ ६ ॥ आंखें पमल जिम ऊघडे, जलके ज्योति अनूप ॥ तिम मुनि निरखे ते तदा, लोकालोक सरूप ॥ ७ ॥ सिद्धि सौधनुं तेरमुं, पगथीउं पाम्थुं ताम ॥ संयोगि केवलि गुण स्थानकें, पढोतो सो गुणधाम ॥ ८ ॥ तव नृप चारित्र धर्मनुं, सैन्य सकल सम काल ॥ पाम्थुं परमानंदने, बैरी थते विसराल ॥ ९ ॥ सर्वगाथा ॥ १६८५ ॥

॥ ढाल चोराणुंमी ॥

॥ कमल रस ऊंखडां ॥ ए देशी ॥ तिवार पढी वली केवली, मोहा दिकना सुविशेष ॥ सकलजनसुखकरू, मर्म प्रकाशी लोकने, ठोडवे देई उपदेश ॥ स० ॥ १ ॥ विचरतां वसुधातलें, बहु जननां मोह बंध ॥ स० ॥ गामो गामें ठोडावतां, फेडतां जवना फंद ॥ स० ॥ २ ॥ विहार करंतां आ विआ, अनुक्रमें आणे देश ॥ स० ॥ सांप्रत तुम सहु लोकने, दैवाने उप देश ॥ स० ॥ ३ ॥ बूजविया बहु लोकजे, तिणें गुण निप्पन्न ॥ स० ॥ जुव नजानु नाम तेहनुं, धरियुं लही ज्ञानजुवन्न ॥ स० ॥ ४ ॥ समजो ते हूं केवली, इम सांजली अवनिस ॥ स० ॥ चंडमौलि चित्त चमकियो, तव ऊ ठी सुजगीस ॥ स० ॥ ५ ॥ पाय लागी प्रणमी कहे, साधु साधु तुमे स्वामि ॥ स० ॥ जगवन पाउधाखा जले, अम तारवा हित काम ॥ स० ॥ ६ ॥ सकल सिद्धांतनुं रहस्य ए, वारु तुमारुं चरित्र ॥ स० ॥ कही अमने पा वन कखा, प्रजु तुमे पुण्य पवित्र ॥ स० ॥ ७ ॥ तव केवली कहे तेहने, राजन निजआख्यान ॥ स० ॥ निजमुखें कहेवुं नवि घटे, थाए निजआख्यान ॥ स० ॥ ८ ॥ निज गुण कहेवा निज मुखें, निषेधे नीति ग्रंथ ॥ स० ॥ कीर ति ते जे बीजो कहे, पौराणिक ए पंथ ॥ स० ॥ ९ ॥ पण तुमने हित कारणे, खरो कह्यो एह संबंध ॥ स० ॥ संक्षेपे में माहरुं, जाजे जे जवबं ध ॥ स० ॥ १० ॥ उदयरतन कहे आगमें, बोल्या जे ठे बोल ॥ स० ॥ चोराणुंमी ढालें ते सद्दहो, चित्त धरी रंग चोल ॥ स० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥ विस्तारें जो वर्णवुं, चंडमौलि सुण राय ॥ तो कोडि पूरवने आउखे, पूरुं एह न थाय ॥ १ ॥ केवल ए जे कारणे, महाराथीज निहा ल ॥ प्राहें संसारी जीवनी, सहुनी एहज चाल ॥ २ ॥ सर्वगाथा १६८८

॥ ढाल पंचाणुंमी ॥

॥ बिंदली मन लागो ॥ एदेशी ॥ चौद लोक च्यारे गति, जगमांहि स

हु जीव ॥ महाराज ॥ मोह राज्ञाना राज्यमां, भ्रमण करे अवतीव ॥
 म० ॥ १ ॥ जवमां इम सहुए जमे, नथी कोइ ते स्थान ॥ म० ॥ एकेंडि
 नी जातिमां, जाखे श्री जगवान ॥ म० ॥ २ ॥ ज० ॥ नहीं विगलेंडी रू
 प ते, नहीं ते तिर्येच जाति ॥ म० ॥ नरकावासो ते नथी, नरक सोध
 तां सात ॥ म० ॥ ३ ॥ ज० ॥ गाम नगर पुर पेखतां, नर लोकें नहि तेह
 ॥ म० ॥ जिहां सहु जीव न ऊपना, अनंती वार अठेह ॥ म० ॥ ४ ॥
 ज० ॥ जुवनपति व्यंतर ज्योतिषी, सौधर्म ईशान सुर लोय ॥ देवनी दे
 वी ते नहीं, जिहां उपना नहिं सहु कोय ॥ म० ॥ ५ ॥ ज० ॥ दश देव
 लोक आगलें, नव त्रैवेयक पर्यंत ॥ म० ॥ प्राहे नथी कोई स्थान ते, जि
 हां उपना नहीं सर्व जंत ॥ म० ॥ ६ ॥ ज० ॥ जे सहु जीवें न जोगव्युं,
 ते सुख दुःख नहिं संसार ॥ म० ॥ इव्यथी नहीं जिन लिंगते, जे न ल
 ह्युं अनंती वार ॥ म० ॥ ७ ॥ ज० ॥ जाति योनि कुल ते नहीं, नहीं को
 ई तेहवो वेष ॥ म० ॥ सहु संसारी जीवडे, जे वेठयो न वार अनेक ॥
 म० ॥ ८ ॥ ज० ॥ सामान्यथी कह्यो जे सवे, ए माहरो विरतंत ॥ म० ॥
 जव अनंता जे जम्या, विचें विचें वार अनंत ॥ म० ॥ ९ ॥ ज० ॥ ते
 संख्याते आउखे, कहो केम कह्यो जाय ॥ म० ॥ क्रमें क्रमें मुखें कहेतां
 थकां, केता एक कहेवाय ॥ म० ॥ १० ॥ ज० ॥ जारी दुःख में जोगव्यां,
 असरण पणे अनंत ॥ म० ॥ सरणे पण कुधर्मने, रेष न आव्यो अंत ॥
 म० ॥ ११ ॥ ज० ॥ सरण कहुं जिन धर्मेनुं, सम्यक् जो श्रीकार ॥ म०
 ॥ सुर नरनां सुख जोगव्यां, पाम्यो तो जवपार ॥ म० ॥ १२ ॥ ज० ॥
 शाश्वत शिव सुख पामहुं, श्री जिन धर्म पसाय ॥ म० ॥ तुज्जने पण तेह
 ज हसे, सरण सदा सुखदाय ॥ म० ॥ १३ ॥ ज० ॥ सहु संसारी जीव
 ने, सरण नहीं को अन्य ॥ म० ॥ जिन वयणे जे रत्तडा, धरणितलें ते
 धन्य ॥ म० ॥ १४ ॥ ज० ॥ पंचाणुंमी चाहीने, उदयरत्न कहे एह ॥ म०
 ॥ ढाल कही ढलते स्वरें, पण ठे अनुजव गेह ॥ म० ॥ १५ ॥ ज० ॥

॥ दोहा ॥

॥ पूर्ण संवेगे प्ररिउ, नेत्रें धरंतो नीर ॥ चंडमौलि नृप तव कहे, मुनि
 ने मन धरी धीर ॥ १ ॥ प्रभु तुमे प्रसन्न थई, केवल महारे काम ॥ क

था विस्तारी ए कही, उपकार लही अनिराम ॥ १ ॥ सलूजी संसारथी,
पहोता पेले पार ॥ तो पण परने कारणें, उद्यम करो अपार ॥ ३ ॥

॥ ढाल ठनुंमी ॥

॥ अ मलती चाकरी रे ॥ ए देशी ॥ कहो जगवन करुणा करी, केता
नीसरे एके काल ॥ प्रभु प्रकासीएं रे ॥ अविवहार निगोदथी, प्राणी पूढे
इम नूपाल ॥ प्र० ॥ १ ॥ विवहार रासैं थकी रे, जेता मुगतें जाए जीव
॥ प्र० ॥ कहे इम केवली रे ॥ सूक्ष्मनिगोदथी नीसरी रे, आवे तेटला सदीव
॥ क० ॥ १ ॥ यतः ॥ सिद्धांति जितियां खलु, इहय ववहार रासिजीवाउ ॥
इति अणाइ वणस्सइ, मज्जा उ तत्तिया चेव ॥ १ ॥ करवा नाल तणी परें रे,
जाईने आवे इम तेह ॥ क० ॥ मुगति न जेराए कदा रे, नावे निगोद त
णो पण ठेह ॥ क० ॥ २ ॥ यतः ॥ जइआवि होइ पुढा, जिणाण म
गंमि उत्तरं तइया ॥ ईकस्स निगोअस्स, अणंत जागोअ सिद्धिगउ ॥ १ ॥
॥ पूर्वढाल ॥ तव राजा कहे कहो प्रभु रे, निगोदथी निसरिया जीव जेह
॥ क० ॥ एटलेज चाले ते सवे रे, पामे मुगति सदा सुख गेह ॥ क० ॥ ४ ॥
बहु जीव तो माहरी परें रे, सीजे ते जाणो तहकीक ॥ क० ॥ थोडे का
ले पण केटला रे, केताएक तेहथी नजीक ॥ क० ॥ ५ ॥ मरुदेवा मातानी
परें रे, केता एक सीजे ततखेव ॥ क० ॥ अनव्य ते सीजे नहि कदा रे,
न चाले मोन सामां जिम नेव ॥ क० ॥ ६ ॥ चंडमौलिनृप चाहिने रे, बो
ले त्यारे बे कर जोडी ॥ प्रभु मया करी रे ॥ तारो जवसागर थकी रे,
मुजने मोह तणो मद मोडि ॥ प्र० ॥ ७ ॥ संयम लेवो में सही रे, तुम
पासैं तजीने राज ॥ जणो इम नूपति रे ॥ मुनी कहे विलंब न कीजियें रे,
साधतां पर जवनां काज ॥ ज० ॥ ८ ॥ प्रेमें निज पाटें ठवी रे, नंदन चं
डवदन इणि नाम ॥ नमो ते साधुने रे ॥ सुविधशुं सयंम वरे रे, साथें लई
के तिक वाम ॥ न० ॥ ९ ॥ पुरजन ले संग केटला रे, केटलाएक ले मंत्री
सामंत ॥ न० ॥ पंच महाव्रत उच्चरे रे, चंडमौलि राजा गुणवंत ॥ न० ॥
१० ॥ थोडे दिन सीखी घणी रे, विद्या चौद पूरव विस्तार ॥ न० ॥ यो
ग्य लही वली केवली रे, आपे तव तेहने गह्व जार ॥ न० ॥ ११ ॥ चा
लीस लाख पूर्व लगें रे, पाढ्युं संयम काईक न्यून ॥ न० ॥ कोडि पूर्वनो
आउखो रे, सघलुं जाणो ते देसोन ॥ न० ॥ १२ ॥ उदयरतन कहे एट

छे रे, पूरी ठुंमी थई ढाल ॥ न० ॥ साचो श्री जिन धर्म ठे रे, बीछुं
जाणो आल पंपाल ॥ न० ॥ १३ ॥

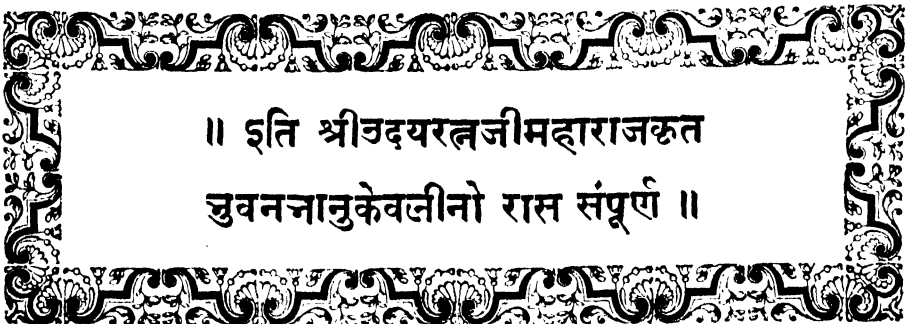
॥ दोहा ॥

॥ अंते सैलेसकरण जे, करमांही करवाल ॥ मोह रिपु दलशेष लें,
फोडे देई फाल ॥ १ ॥ वेदनीने वली आऊखो, नाम गोत निरधार ॥ नवो
पग्राही कर्म नट, चूरीने ए चार ॥ २ ॥ चढी सोपाने चौदमे, अयोगि के
बलि गुणठाण ॥ अ इ उ ऋ लृ कहितां लगें, तिहां कीधुं रहिठाण ॥ ३ ॥ सं
यम धर्मने जोगवि, उन्नति करी अंतीव ॥ त्रिगुण रहित थईने तदा, बलि
ऋषि केवलि जीव ॥ ४ ॥ पाम्यो परमानंद पद, शाश्वत मुक्ति सुतोर ॥ अजर
अमर अविचल थयो, जिहां नहि यमनुं जोर ॥ ५ ॥ स्नेह न को माता
समो, धृत सम नहि रसघूट ॥ सुख न को शिवपदसमो, खुं कीजे वैकुंठ
॥ ६ ॥ साकर समो न स्वाद को, मुक्ति समी न मोज ॥ संयम समो न
सखाइत, चित्तमां धरजो चोज ॥ ७ ॥ सर्व गाथा ॥ १७४५ ॥

॥ ढाल सत्ताणुंमी ॥

॥ राग धन्याश्री ॥ हवें कुमर इछुं मन चिंतवे ॥ ए देशी ॥ धन्य धन्य श्री
जिनधर्मने रे, पापीने रे जे करे पुनीत ॥ वढतां मोह दल वेरिछुं रे, जगमांहि
रे जिणे लहियें जीत ॥ ध० ॥ १ ॥ जगमांहि जे जे जीवडा, तजी कर्मने
रे ते नवने तीर ॥ पढोता पढोचे पढोचशे, ते तो जाणो रे जिन धर्म
सुधीर ॥ ध० ॥ २ ॥ कनक जिम लोहने करे, सिद्ध रसने रे अडतां तत
खेव ॥ तिम दुःखीने सुखिया करे, फरसतां रे समकित स्वयमेव ॥ ध०
॥ ३ ॥ जिम बलि कुमर बहु नवतणा, नवमांहे रे नमतां बहु फेर ॥ स
मकित सरणुं आदरी, मोहने शिर रे वाही समशेर ॥ ध० ॥ ४ ॥ तिम
नवि जन नावें तमे, जिन धर्मने रे लई अवसर जोय ॥ एकमनें आराध
जो, जिम जामण रे वली मरण न होय ॥ ध० ॥ ५ ॥ मलधारी गढ मं
गणो, श्री हेमचंड रे सूरिना इंद ॥ ए चरित्रनी रचना तिणें, रची ठे रे रम
णिक सुख कंद ॥ ध० ॥ ६ ॥ ते चरित्रनी लेई चातुरी, नल नला रे लेई
तेहना नाव ॥ रास रच्यो में अजिनवो, ए तो नवजल रे जाणो तारण नाव
॥ ध० ॥ ७ ॥ अधिकुं उठुं कहुं हूवे, मूल चरित्रथी रे जे एहमां तेह ॥
मिष्टा डक्कड मुऊ हजो, सहु संघनी रे साखें करी तेह ॥ ध० ॥ ८ ॥

अशुद्ध जे कांई इहां, में कह्यो जे होय जवाप ॥ सूधा जन ते शोधजो,
 मुज गुनहो रे वली करजो माफ ॥ ध० ॥ ए ॥ तपगङ्ग मंमणं तिलकसो,
 श्रीराजविजय सूरिराज ॥ तरणि जिस्यो तस पाटवी, रत्नविजय रे सूरि शिर
 ताज ॥ ध० ॥ १० ॥ गुरुराज राजसमाजनो, दीवो सेव्यो सदीव ॥ हीररतन
 सूरि हेजशुं, पूरे आश्या रे प्रतापे अतीव ॥ ध० ॥ ११ ॥ जयरत्न सूरि ज
 यकरु, संप्रती तेहने पाटें ॥ जावरतन सूरि जेटतां, दुःख मेटे रे नमीयें ते
 माटें ॥ ध० ॥ १२ ॥ श्रीहीररत्न सूरिंदनो, सोहे वडेरो सीस ॥ लब्धिरत्न
 पंमित तेहनो, नमुं वाचक रे जेनी जंगमां जगीश ॥ ध० ॥ १३ ॥ श्री मेघरत्न
 मुणिंदनो, अमररत्न अनुचर तास ॥ शिवरत्न गुरु सुपसाउलें, में गायो रे
 बलिरुषि गुण खास ॥ ध० ॥ १४ ॥ सतरसैं उगण्योत्तर समे, वदि तेरस
 मंगलवार ॥ पोष मास पूर्वाषाढं जे, हर्षण योगे रे थयो हर्ष अपार ॥ ध०
 ॥ १५ ॥ गुणनिधि उनाउवा गाममां, जीडजंजन श्रीजिन पास ॥ तास प्र
 सादें पूरो थयो, रसलहरी रे नामें ए रास ॥ ध० ॥ १६ ॥ जे सांजले सूधे
 मनें, वली जे जणे मनने जाव ॥ ते मुक्ति पामे मानवी, समता रसैं रे सहु
 कर्म खपाव ॥ ध० ॥ १७ ॥ गगने ग्रह मंदर गिरी, धरा सिंधु जिहां लगे
 धर्म ॥ अविचल रहो ए त्यां लगे, एह संबंध रे दायक शिव शर्म ॥ ध०
 ॥ १८ ॥ आज सखी महारे आंगणे, सुरतरु फलिउ सार ॥ कामगवी प्र
 गटी नवी, आज अजिनव रे थयो जय जय कार ॥ ध० ॥ १९ ॥ सुख श्रेणी
 मंगल मालिका, दीपालिका दिन जेम ॥ चुवन जानु केवलीतणा, गुण
 गातां रे लीला लहिएं तेम ॥ ध० ॥ २० ॥ इम ठनुमी ढालमां, उदयरत्न ये
 आशीष ॥ सुख संपद वाधो सदा, सहु संघनी रे पद्मोचो सुजगीश ॥ ध०
 ॥ २१ ॥ इति श्रीउदयरत्नजीमहाराजकृत चुवनजानुकेवलीनो रास संपूर्ण ॥
 ग्रंथा ग्रंथ श्लोक संख्या २४१४ ॥

અથ

શ્રીમંદ્યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત સમકિતના ષટ્સ્થાન
સ્વરૂપની ચોપાઈ અર્થસહિત પ્રારંભ

॥ પ્રથમ ગ્રંથકર્તાનું મંગલાચરણ ॥

इंजश्रेणिनतं नत्वा, वीरतत्त्वार्थदेशिनम् ॥

सम्यक्त्वस्थानषट्कस्य, नाषेयं टिप्यते मया ॥१॥

॥ મૂળગાથા ॥

॥ વીતરાગ પ્રણમી કરી, સમરી સરસતિ માત ॥ કહિશું જવિહિત કારણે, સમકિતના અવદાત ॥ ૧ ॥ અર્થ:-શ્રીવીતરાગ દેવને પ્રણમી કરી પ્રભુની વાણી જે શ્રીસરસ્વતી માતા તેને સમરીને જવ્યજીવના હિતને કારણે સમકિતના અવદાત એટલે ચરિત્ર કહીશું ॥ ૧ ॥

॥ દર્શન મોહ વિનાશથી, જે નિરમલ ગુણગણ ॥ તે સમકિત તસ જાણિયે, સંસ્થેપે સ્વટ ગણ ॥ ૨ ॥ અર્થ:-દર્શનમોહનીયકર્મનો વિનાશ જે ક્ષય, ઉપશમ અને ક્ષાયોપશમરૂપ તેથી જે મલરહિત એવું ગુણનું સ્થાનક કપજે તે નિશ્ચયથી સમકિત જાણિયે. ઉક્તંચ ॥ સેયસમત્તપસઠે, સમ્મત્ત મોહણિક્કકમમાણુ ॥ વેયણોવસમસ્ય, સમુઠ્ઠેસુ દેઆય પરિણામે ॥ ॥ ઇતિ ॥ તે સમકેતના સંક્ષેપેંકરી જે કહેશે તે ષટ્સ્થાનક જાણવાં, જે સ્વસમય શ્રદ્ધાન પ્રકાર તે સ્થાનક કહિયે ॥ ૨ ॥

હવે તે ષટ્સ્થાનકનાં નામની ગાથા કહે છે.

॥ અઙ્ગિજિતં તદ્દ ણિચ્છો, કત્તા ચુત્તા ય પુણ્ણપાવાણં ॥ અઙ્ગિ ધુવ નિવાણં, તસ્સોવાઉં અ ઠ ણા ॥ ૩ ॥ અર્થ:-એક જીવ છે, બીજો તે જીવ નિત્ય છે, ત્રીજો તથા ચોથો તે જીવ સ્વયં પુણ્યનો કર્તા, જોક્તા છે, અને પાપનો કર્તા, જોક્તા પણ છે, પાંચમો તે જીવને નિર્વાણ એટલે મોક્ષ પણ (ધુવ કે ૦) નિશ્ચે (અઙ્ગિ કે ૦) છે, ઠઠો તે મોક્ષ થવાનો ઉપાય પણ નિશ્ચય છે તેમાં સંદેહ નથી. એ ઠ સ્થાનક સમકેતનાં જાણવાં ॥ ૩ ॥

॥ સમકિત સ્થાનકથી વિપરીત, મિથ્યાવાદી અતિ અવિનીત ॥ તેહના જાવ સવે જૂજૂવા ॥ જિહાં જોશ્યેં તિહાં ઝંમા કૂવા ॥ ૪ ॥ અર્થ:-એ સ

મકેતનાં ષટ્સ્થાનકથી જે વિપરીત બોલ તે મિથ્યાત્વનાં ઠ સ્થાનક જાણવા ॥ ઊક્તં ચ ॥ સંમતૌ ॥ અભિણાણેણિજ્ઞો, એ કુણ્ઙ કયંણંવેર્ણંણિ ॥ ણિદ્વાણં અભિય મોસ્કો વાઝ મિહ્ત્તઠાણાં ॥ ૧ ॥ એ ધ્યાનકેં વર્તતો મિથ્યાવાદી હોય. તે ગાઢ મિથ્યાત્વ પરિણામી ઘણો અવિનીત હોય, તે મિથ્યાત્વીનાં વચન તે માંહોમાંહે આપઆપ હવેં જોડ્યેં તો કોડનાં મલે નહીં. તે સર્વ ઝંઝા કૂવા સરસા છે ॥ ૪ ॥

॥ પહેલો નાસ્તિક નાચેં શૂન્ય, જીવ શરીરથી નહિ જિન્ન ॥ મધ્ય અંગથી મદિરા જેમ, પંચજૂતથી ચેતન તેમં. ॥ ૫ ॥ અર્થ:-હવે પ્રથમ સ્થાનવાદી પહેલો નાસ્તિક ચાર્વાક તે (શૂન્ય કે) તત્વજ્ઞાનેં કરી શૂન્ય કોણ મુક્તિનો કહેનાર (નાચે કે) બોલે છે. તેં નાસ્તિક કહે છે કે જીવ જે છે તે શરીર થકી જિન્ન એટલે જૂદો નથી, અને ચેતનપણું જે હોય છે તે પંચજૂતના સંયોગથીજ થાય છે. જેમ મધ્યનાં અંગ જે ગુડ, ડાઠ, ઇકુરસ, ધાવડીપુષ્પ પ્રમુખ છે તેથી મદિરા નીપજે છે, તેમ જાણવું ॥ ૫ ॥

॥ માચણથી ઘૂત તિલથી તેલ, અગ્નિ અરણિથી તરુથી વેલ ॥ જિમ પડિયારથી તરવાર, અલગો તો દાચો ઇણિવાર ॥ ૬ ॥ અર્થ:-જો જીવ શરીરથી જિન્ન હોય તો માચણથી જેમ ઘૂત, તિલથી જેમ તેલ, અરણિથી જેમ અગ્નિ, વૃદ્ધથી જેમ વેલ, તથા પડિયારથી જેમ તરવાર અલગી કરી દેખાડીયેં તેમ જીવને શરીરથી જિન્ન કરીને આ બેલાયેં દેખાડવો જોડ્યેં. તે શરીરથી જિન્ન કરીને કોડ દેખાડતો નથી. તેમાટે જીવ જે છે તે શરીરથી જિન્ન નથી ॥ ૬ ॥

॥ જિમ જલથી પંપોટા થાય, ઝફણતાં તેહમાંહે સમાય ॥ યૂનાદિક જિમ ક્ષિતિ પરિણામ, તિમ ચેતન તનુગુણવિશ્રામ ॥ ૭ ॥ અર્થ:-જેમ પાણીથી પંપોટા થાય છે, અને તે પંપોટા ઝફણીને વલી પાણીમાંહેજ સમાય છે. તથા યૂન પ્રમુખ તે જેમ (ક્ષિતિ કે) પૃથ્વી તેહનો પરિણામ છે એટલે પૃથ્વીમાંહેથી ઝપજીને પૃથ્વીમાંહેજ લીન થાય છે, તેમ ચેતના જે છે તે (તનુ કે) જે શરીર તેના ગુણનો વિશ્રામ છે, એટલે શરીરથી ઝપજીને વલી શરીરમાંહેજ લય પામે છે. એ ઝત્પત્તિપદ્ધતિ અને બીજો અનિચ્છિક્ષિપદ્ધતિ છે. તેમતેં કાયાકાર પરિણામેં ચેતનાની અનિચ્છિક્ષિ હોય છે ॥

॥ નહિં પરલોક ન પુણ્ય ન પાપ, પામ્યું તે સુખ વિલસો આપ ॥ વૃક્ષપદની

પરેં જય દાઝવે, કપટી તપ જપની મતિ ઠવે ॥ ૬ ॥ અર્થ:-એ ચાર્વાકને મતેં પરલોક નથી, પુણ્ય નથી, પાપ નથી, તે એમ કહે છે, કે જે પામ્યું સુખ છે તે પોતેં વિલસો. જે માટેં વર્તમાન સુખને મૂકીને અનાગત સુખની વાંઠા કરવી તે યોટી છે, સુખજોગમાં જે વૃકપદની પેરેં નરકાદિકનો જય દેઝાડે છે, તેતો માતા જેમ પોતાના બાલકને હાઠ દેઝાડે છે, તેમ લોકને જોલવીને તે કપટી પોતેં જોગથી ચૂકા, અને બીજાને ચૂકાવે છે, અને તપ જપ કહેતાં રાઝ્યાની મતિ એટલે બુદ્ધિ ઠવે એટલે થાપે છે ॥ ૬ ॥

॥ એહવા પાપી જાણે આલ, બાંધેં કરમતણાં બહુ જાલ ॥ આતમસત્તા તેહને હવે, જુગતિ કરી સજુરુ દાઝવે ॥ ૭ ॥ અર્થ:-ચાર્વાક એહવી જીવી યુક્તિ બોલે છે તેથી તે કર્મનાં ઘણાં જાલ બાંધે છે, માટે સજુરુ તેને યુક્તિયેં કરીને આત્મસત્તા છે એવું દેઝાડે છે ॥ ૭ ॥

॥ જ્ઞાનાદિક ગુણ અનુજવસિદ્ધ, તેહનો આશ્રય જીવ પ્રસિદ્ધ ॥ પંચજૂત ગુણ તેહને કહો, ઇંદ્રિય ગ્રાહ્ય ન કિમ સદ્દહો ॥ ૧૦ ॥ અર્થ:-જ્ઞાન, દર્શન, સુખ, વીર્ય પ્રમુખ ગુણ જે અનુજવસિદ્ધ અનુમાનપ્રત્યક્ષેં પ્રસિદ્ધ છે, તે ગુણનો જે આધાર તે જીવિષ્ય છે, તે અનુમાનપ્રમાણેં આવે. તે અનુમાનપ્રમાણ જે ન માને તે પરના મનનો સંદેહ કેમ જાણે? અને તેવારેં તે પરને ઉપદેશ પણ કેમ દઈ શકે? અને જો તેહને જ્ઞાનાદિક ગુણને પંચજૂતનો સંયોગજ ગુણ કહો, તો ઇંદ્રિય ગ્રાહ્ય કેમ ન માનો? જૂતગુણ જે કાલિન્ય શીતત્વાદિક તે ઇંદ્રિયગ્રાહ્ય છે ચેતના ઇંદ્રિયગ્રાહ્ય નથી. તેમાટે તે આત્માનો ગુણ જાણવો ॥ ૧૦ ॥

॥ તનુ ઠેદે નવિ તે ઠેદાય, તનુવૃદ્ધેં નવિ વધતા થાય ॥ ઉપાદાન જ્ઞાનાદિકતણો, તેહથી જીવ અલાધો ઘણો ॥ ૧૧ ॥ અર્થ:-શરીર ઠેદે છે, અને ચેતનના ગુણ ઠેદાતા નથી. તથા તે શરીરની વૃદ્ધિયેં વધતા પણ થાતા નથી. તેમાટેં જ્ઞાનાદિક ગુણનું ઉપાદાન તે આત્મા છે, તેને શરીરથી અલાધો માનો. જેમાટેં ઉપાદાનની હાનિ વૃદ્ધિયેંજ ઉપાદેયની હાનિ વૃદ્ધિ થાય. જેમ માટીની હાનિ વૃદ્ધિયેં ઘટની હાનિ વૃદ્ધિ થાય છે. તેમ હાં જાણવું. યદ્યપિ પ્રદેશથી હાનિવૃદ્ધિ આત્માને નથી તથા પર્યાયની હાનિવૃદ્ધિ જ્ઞાનપ્રત્યેં એકેંદ્રિયાદ્યાત્મપણેં ઉપાદાનતા સામાન્યથી ચૈતન્યગુણપ્રત્યેં આત્મપણેં ઉપાદાનતા માનવી જોઈયેં, નહીં તો લોકવ્યવહાર ન મલે ॥ ૧૧ ॥

॥ પ્રજ્ઞાદિક યિતિ સરિખી નહીં, યુગલજાતિ નરને પણ સહી ॥ તો કિમ તે કાયાપરિણામ, જુઠ તેહમાં આતમરામ ॥ ૧૨ ॥ અર્થ:—પ્રજ્ઞાદિક સ્થિતિ એક વીર્યોત્પન્ન યુગલ મનુષ્યની પણ નથી. કોઈક અંતર તેહમાં પણ છે. તો તે વૈંતની કાયાનો પરિણામ કેમ કહેવાય? એક માતા પિતાયેં ની પાયા છે તેમાં આત્મારામ જૂદો છે. તેણેં કરીજ પ્રજ્ઞાદિકનો જેદ સંજવે છે ॥ ૧૨ ॥

॥ રૂપીપણ નવિ દીસે વાત, લક્ષણથી લહિયેં અવદાત ॥ તો કિમ દીશે જીવ અરૂપ, તેતો કેવલ જ્ઞાન સરૂપ ॥ ૧૩ ॥ અર્થ:—હવે જે પૂર્વેં કહ્યું છે કે જીવ જો શરીરથી નિન્ન હોય તો આત્મા અલાધો કરી દેખાડો? તેનો ઉત્તર કહે છે. (વાત કેળ) વાયરો જે છે તે પુજલ છે માટેં રૂપી છે; તોપણ દીસતો નથી. પણ તેના અવદાત એટલેં પ્રકટલક્ષણ કંપ, ધૃતિ, શબ્દાદિક લિંગેં કરી લહિયેં હૈયેં. તિહાં જ્ઞતાદિકનો કંપ, અર્કતૂલાદિકને આકાશેં ધૃતિ, ઝંજાદિકનો શબ્દ જેહને અનિઘાતેં તથા સંયોગેં હોય તે વાયુદ્વ્ય છે, એમ અનુમાન પ્રમાણેં જાણિયેં હૈયેં. તો અરૂપી જીવ તેતો કેવલજ્ઞાનસ્વરૂપ છે, જ્ઞાન મને પ્રત્યક્ષ છે, તે લિંગેં જાણવું. તેનો આશ્રય જે આત્મા તેનું અનુમાન કરિયેં. યદ્યપિ જ્ઞાનગુણ પ્રત્યક્ષ છે માટે આત્મા પણ તદંશેં પ્રત્યક્ષ છે “ ગુણપચ્ચસ્કતણઝ, ગુણિવી જીવો ઘડોચ્ચ પચ્ચસ્કો ” ઇત્યાદિ વિશેષાવશ્યકવચનાત્ ॥ વાયુપનીતિ સુરજિદ્વ્યપણેંજ ગંધાર્શેં એ પ્રત્યક્ષજ છે. તથાપિ વાદિવિપ્રતિપત્તિ અનુમાન કરિયેં. ઉક્તંચ ॥ શતશઃ પ્રત્યક્ષપરિકલિતમપ્યર્થમનુમિમીષન્ત્યનુમાનરસિકાઃ ॥ અથવા જ્ઞાનાશ્રય પ્રત્યક્ષજ છે તેહને, તત્ત્વનિન્નતાનું અનુમાન કરિયેં હૈયેં ॥ ૧૩ ॥

॥ બાલકને સ્તનપાન પ્રવૃત્તિ, પૂરવજવ વાસના નિમિત્તિ ॥ એ જાણો પરલોક પ્રમાણ, કુણજાણે અણદીતું ઠાણ ॥ ૧૪ ॥ અર્થ:—હવે બાલકને દૃષ્ટાંતેં પરલોકનું પ્રમાણ કહે છે, બાલકને જે સ્તનપાનપ્રવૃત્તિ છે, તે ઇષ્ટ સાધનતાસ્મરણહેતુક છે. તે સ્મરણ અનુજવથી થાય તે સ્મરણ આ નવેં નથી, તો પરજવનુંજ સ્મરણ આવે, તક્કનિત વાસનાયેં આ નવેં સ્મરણ થાય. એ પરલોકનું પ્રમાણ જાણો. નહીં કાં અણદીતું સ્થાનક કોના જાણવામાં આવે? માટે જો પૂર્વેં દીતું છે, તોજ તે સ્મરણમાં આવે છે. એમજ સ્મરણ ત્રાસેં પણ પૂર્વજવના મરણાનુજવને અનુજવે નહીંકાં અણદીગથી

ત્રાસ કેમ હોય ? જાતમાત્રે તો મરણ દીતું નથી, અને ત્રાસ તો પામે છે. તેથી જાણિયેં જે પરલોક છે ॥ ૧૪ ॥

॥ એક સુખિયા એક દુઃખિયા હોય, પુણ્ય પાપ વિલસિત તે જોય ॥ કરમ ચેતનાનો એ જાવ, ઉપલાદિકપરેં એ ન સ્વજાવ ॥ ૧૫ ॥ અર્થ:—સ રસ્થેજ બાહ્ય કારણેં એક સુખિયા અને એક દુઃખિયા જે હોય છે તે પુણ્ય અને પાપનો વિલાસ જોજો. ઉક્તંચ ॥ જોતુ ચ સાહુણાણં, ફલે વિસેસો એ સોવિણા હેઠ ॥ જહ્નત્તણં ગોયમ, ઘડોવંદેઠ અસે કમ્મં ॥ ૧૦ ॥ હાં કોઈ એમ કહેશે કે એક પાપાણ તો પૂજાય છે, અને એક પાપાણ રજા છે, તેમ એ પણ સ્વજાવેં હશે તેને ઉત્તર કહેવું કે, પાપાણાદિકને પૂજા અને નિંદાથી સુખ દુઃખ વેદન નથી, અને જીવને તે સુખ દુઃખ વેદન છે, તો એ જોગ ચેતનાનો કરેલો જાવ છે. દૃષ્ટાન્વયવ્યતિરેક સ્વજાવેં નિરાકરિયેં તો દંદાદિકને ઘટાદિક પ્રત્યેં પણ કારણતા કેમ કહિયે ? ॥ ૧૫ ॥

॥ નિઃફલ નહીં મહાજન યત્ન, કોડીકાજ કુણ વેચે રત્ન ॥ કષ્ટસહે તે ધરમારથી, માનો મુનિજન પરમારથી ॥ ૧૬ ॥ અર્થ:—મહાજન જે પુણ્ય થીં તપ જપ ક્રિયારૂપ પ્રયત્ન કરે છે તે નિઃફલ નથી. નિઃફલકાર્યેં બુદ્ધિવંત પ્રવર્તેં નહીં જો એમ કહેશે કે લોકરંજનને અર્થેં તે પ્રવર્તે છે, તો કોડીને કાજેં રત્ન કોણ વેચે ? હાં લોકરંજન તે કોડી છે તો તેને અર્થેં મહાપ્રયાસસાધ્યક્રિયા તરૂપ રત્ન વેચવું એવું ફોકટ દુઃખ જોગવું તો, કોઈ વાંઠે નહીં. અને સર્વજન નૂલે પણ નહીં તેમાટે મહાજન પ્રવૃત્તિ જે છે તે પુણ્ય પાપ નથી. આત્મા અર્થેં છે. એ સર્વ માનવું. ઉક્તંચ ॥ વિફલા વિપ્રવૃત્તિર્નો, નદુઃસૈકફલાપિ ચ ॥ દૃષ્ટલાજફલા નાપિ, વિપ્રજંજોપિ નેદ્દશઃ ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ ૧૬ ॥

॥ આતમસત્તા ઇમ સદ્દહો, નાસ્તિકવાદેં મનમત દહો ॥ નિત્ય આતમા હવે વર્ણવું, સ્વંમી બૌદ્ધતણું મત નવું ॥ ૧૭ ॥ ઇતિ નાસ્તિકવાદી ગતઃ ॥ અર્થ:—એમ એ પ્રકારેં આત્માની સત્તા સદ્દહો; પણ નાસ્તિકવાદેં પોતાના મનને દહન કરશે નહીં. એટલે નાસ્તિકવાદિ ચાર્વાક મત નિરાસ થયો.

હવે રુજુસૂત્રનયમાદેથી બૌદ્ધમત નિકલ્યું, માટે નવું એવું જે બૌદ્ધનું મત તેનું સ્વંમન કરીને નિત્ય આત્મા એવું સમકેતનું બીજું સ્થાનક વર્ણવું હું. ॥ ૧૭ ॥

॥ તેહ કહે ક્ષણ સંતતિરૂપ, જ્ઞાન આતમા અતિહી અનૂપ ॥ નિત્ય હોય તો વાધે નેહ, બંધન કર્મતણો નહીં બેહ ॥ ૧૮ ॥ અર્થ:—તે બૌદ્ધ એમ

કહે છે કે, જે અતિહી અનુપમ મનોહર ક્ષણ સંતતિરૂપ જે જ્ઞાન તેહજ આત્મા છે. તથાચ તન્મતમ્ ॥ પ્રવૃત્તિવિજ્ઞાનોપાદાનમાલયવિજ્ઞાનમેવાત્મા ॥ પ્રવૃત્તિવિજ્ઞાન જે નીલાયાકાર તે ઉપાદેય અને તેનો અહમાકાર ઉપાદાન તે આલય વિજ્ઞાનરૂપ જેદે ઉપાદાન ઉપાદેય જાવ છે, પણ પરમાર્થે જ્ઞાન ક્ષણે છે. પરં એક નિત્ય આત્મા કોઈ છે નહીં. માટે જે એક નિત્ય આત્મા માને છે, તેને મોહ વેગલો છે. જે કારણમાટે જેવારેં નિત્ય આત્મા માને તેવારેં આત્મા ऊपर स्नेह होय. તે સ્નેહથી સુખનો રાગ અને દુઃખનો દ્વેષ થાય, તેથી તેના સાધનનો રાગ દ્વેષ થાય, એમ કરતાં રાગ દ્વેષ વાસનાદ્વારા નિરંતર વધે તેવારેં કર્મબંધનો અંત આવે નહીં. તેમાટે આત્મા ક્ષણિકજ માનવો ॥ ૧૮ ॥

॥ સર્વજાવ ક્ષણનાશી સર્ગ, 'આદિઅંત જો એક નિસર્ગ ॥ ક્ષણિકવાસના દિયે વૈરાગ, સુગતજ્ઞાન જાણે વડજાગં ॥ ૧૯ ॥' અર્થ:-તથા સર્વ જે (જાવ કે) પદાર્થ તે ક્ષણનાશી છે. તો આત્માનું શું કહેવું? તિહાં એ પ્રમાણ આપે છે કે, જે અનાદિ અને અંત જો એક (નિસર્ગ કે) સ્વજાવ માનિયેં તો ક્ષણનાશિપણુંજ આવે, સ્થિતિ નાશ સ્વજાવ માનિયેં તો આદિ ક્ષણેં પણ તેહજ સ્વજાવ માનવો તેવારેં દ્વિતીય ક્ષણેં નાશ થયો અંત નાશ સ્વજાવ ન માનીયેં તો ક્યારેં નાશ ન થાય. તાવત્કાલ સ્થાયી સ્વજાવ માનીયેં તો ફરી તેટલા કાલપર્યંત રહેવો જોડ્યેં એમ તાવત્કાલ સ્થાયીના સ્વજાવની અનુવૃત્તે કલ્પાંતસ્થાયિતા હોય ક્ષણિકઆત્મજ્ઞાનીયેં વાસના તે વૈરાગ્ય આપે. એમ જેવારે આત્માજ ક્ષણિક જાણ્યો. તેવારેં કોની ऊपर राग होय? सर्व क्षणिक अनित्य वस्तु जाणियें, તેવારેં ગમે અલ્પેં જાગ્યેં ફૂટ્યું ક્ષણેંક નાવે ॥ અનિત્યતાકૃતમતિર્મ્લાનમાલોનશોંતિ નિત્યતાકૃત બુદ્ધિશુભસામપિ શોચતીતિવચનાત્ ॥ એમ મહાનાગ્યવંત (સુગત કે) બૌદ્ધ તે જ્ઞાન જાણે છે ॥ ૧૯ ॥

॥ રાગાદિક વાસના અપાર, વાસિત ચિત્ત કહ્યો સંસાર ॥ ચિત્તધારા રાગાદિક હીન, મોહ કહે જ્ઞાની પરવીન ॥ ૨૦ ॥' અર્થ:-ચિત્તમેવહિંસારો, રાગાદિક્લેશવાસિતઃ ॥ તદેવ તૈર્વિનિર્મુક્તં, જવાંતરેતિ કથ્યતે ॥ ૧ ॥ ધર્મકીર્ત્તિનિરૂપપણ્ણવાચિત્તસંતતિઃ પરમાર્થ ઇતિ મોહજલક્ષણમ્ ॥ ૨૦ ॥

॥ એહ બૌદ્ધનું મત વિપરીત, બંધ મોહ ન ઘટે ક્ષણ ચિત્ત ॥ માનો અનુ

ગત જો વાસના, ડ્વ્યનિત્ય તેહજ શુનમના ॥ ૨૧ ॥ અર્થ:- એહવું બૌદ્ધનું મતં વિપરીત એટલે મિથ્યાજ્ઞાન રૂપ છે. જેમાટે (ક્ષણચિત્ત કે) ક્ષણજ્ઞાનરૂપ આત્મા માનીયેં તો બંધમોક્ષ ન ઘટે. જે બંધ કહ્યો તે મોક્ષક્ષણ જે બંધક્ષણ નહીં. અને જો એમ કહેશો કે વાસના એક છે, તો મન શુન કરી વિચારો પૂર્વાપર જ્ઞાનક્ષણ અનુગત જે એક વાસના કહો છો, તેહજ સ્વનાવ નિયત આત્મડ્વ્ય છે, અને જો કહેશો કે વાસના બુદ્ધિમાત્ર કલ્પિત છે, પણ પરમાર્થે નથી, તો પરમાર્થ પર્યાયનો એક આધાર તે કોણ? જ્ઞાનક્ષણને નાનાકાર યોગેં તત્ત્વનો વિરોધ નથી, તો ડ્વ્યને નાનાક્ષણયો ગિત્વનો શ્યો વિરોધ? પર્યાય ઠતા અનુનવિયેં થૈયેં તેમ ડ્વ્યપણ ઠતું અનુનવિયેં થૈયેં. નિર્વિકલ્પબુદ્ધિ તો વિકલ્પથી પ્રમાણ છે ॥ યત્રૈવયનેયેદેશં તત્રૈવાસ્યાંપ્રમાણતેતિવચનાત્ ॥ અને નિર્વિકલ્પબુદ્ધ્યુત્તરવિકલ્પબુદ્ધિ તો ડ્વ્ય પર્યાય બે જાસે છે, માટે બે જ્ઞાનાંદિ પર્યાય સત્ય છે, તો તદાધાર આત્મડ્વ્ય પહેલાં સત્ય કરી માનવું ॥ ૨૧ ॥

॥ સરસ્વા ક્ષણનો જે આરંજ, તેહ વાસના મહોટો દંજ ॥ બંધમોક્ષક્ષણ સરસ્વા નહીં, શક્તિ એક નવિ જાયે કહી ॥ ૨૨ ॥ અર્થ:- સદૃશક્ષણ નો જે આરંજ તેહજ વાસના છે, એમ કહેવું એ મહોટું કપટ છે, જેમાટે બંધ મોક્ષના ક્ષણ સરસ્વા નથી. તો જે બંધાય તે મૂકાય એમ કહ્યું જાય નહી. તેવારેં મોક્ષને અર્થે કોણ પ્રવર્તે? વલી કહેશો કે, બંધજને તો શક્તિવંત ક્ષણ જૂદા છે, અને મોક્ષજને નશક્તિવંત ક્ષણ જૂદા છે. બંધ છે તે એકત્વાધિવાસિત મોક્ષજનક ક્ષણસંપાદનાર્થ અવિસાજ પ્રવર્તે છે. મોક્ષપ્રવર્તક અવિદ્યાવિવર્ત સંસારમૂલાવિદ્યાનાશક છે ॥ હરતિ કંટક એવ હિ કંટક મિતિ ન્યાયાત્ ॥ નોદેવ દત્ત યદ્ગદત્તાપ્તમોક્ષક્ષણજનનાર્થે કેમ ન પ્રવર્તે? બંધમોક્ષક્ષણજનક એક શક્તિનો તે ન કહી જાય, એમતો આત્મડ્વ્ય સિદ્ધ થાય. કુર્વદૂપપ્રપંચજાતિ માનતાં સાંકર્ય થાય. કારણને કાર્યવ્યાપ્યતા છે. તેમાટે એકદા ઝનયક્ષણ થયા જોશ્યેં. એકેક ક્ષણનેં નિન્નશક્તિમાંહે ઘાતતાં નિર્દારણ થાય. તેમાટેં એ સર્વશક્તે કલ્પના જૂઠી જાણવી ॥ ૨૨ ॥

॥ ઝપાદાન અનુપાદાનતા, જો નવિ નિન્નકરે ક્ષણ ઠતા ॥ પૂર્વ અપર પર્યાયેં જેદ, તો નવિ ડ્વ્ય લહે ત્યજી સ્વેદ ॥ ૨૩ ॥ અર્થ:- બીજું એક કાલેં પણ અનેક કારણના ક્ષણ છે. તિહાં ઝપાદાન નિમિત્તપણ જો ક્ષણ

नो जेद नथी तो पूर्व अपर पर्यायने जेदे इव्य जेद न पामे. माटे मताग्र हनो खेद ठांमीने इव्य एक आदरो ॥ १३ ॥

॥ जो कृणनाशतणो तुज धंध, तो हिंसाथी कुणने बंध ॥ विसदृश कृणनुं जेह निमित्त, हिंसक तो तुज मन अपवित्त ॥ १४ ॥ अर्थः—वली कृण नाशी वस्तु माने ठे तिहां दोष कहे ठे. जो कृणनाशनो धंध तुजने लागो ठे, तो हिंसाथी बंध कोने थाय, जेमाटे जीव तो कृणेंकृणें नाश पामे ठे, तो हिंसापण कोनी केहथी थाय ठे ? तेवारें हिंसाथी जे पापबंध कहो ठो ते पण कहो केम मजे ? हिंसाविना अहिंसा पण क्यांथी होय ? ते अहिंसाने विनाशें तहारे व्रतपण क्यांथी होय ? जेमाटे व्रतपण अहिंसानी वाडिरू प कहां ठे. एम सर्व वातोनों लोप थाय. जो एम कहेशो के, मृगने माखो तेवारें मृगनो सदृशकृणारंज टळ्यो, विसदृशकृणारंज थयो, तेहनुं निमित्त कारण आहेडीप्रमुख ते हिंसक कहियें. एवीरीतें बोलनारा ते बौद्धने क हेवुं के, एमतो तहारुं मनपण हिंसायें अपवित्र थयुं. जेमाटे व्याधिकृणनी परें ताहारो पण अनंतरकृण मृगविसदृश कृणनो हेतु थयो ॥ तदुदितः स हि यो यदनंतरः इति न्यायात् ॥ कृणना अन्वयव्यतिरेक तो सरखा ठे. तज्जाति अन्वयव्यतिरेकनुं ग्राहक प्रमाण नथी ॥ १४ ॥

॥ समलचित्त कृण हिंसा यदा, काययोगकारय नहिं तदा ॥ अनुमंता ने हंता एक, तुजविण कुण जाखे सविवेक ॥ १५ ॥ अर्थः—जो कहेशो के, अमे असचित्तकृत कर्मवैकल्प वानी बूटे तेमाटे मृगमारणाध्यवसायवंत व्याध चित्तसमल ठे, ते कृणने हिंसा कहियें ठैयें. तो एक काययोगें ह एो अने एक तेने प्रशंसे, ए बेदुमां फेर नथीज. तो मोक्ष कहेतां योगजेदे प्रायश्चित्तजेद कहां ठे ते न घटे. जेमाटे निमित्तजेद विना नमस्कार जेद होय तो सर्वाविस्था लोप थाय ॥ १५ ॥

॥ खलपिंमीने माणस जाणि, पंचे तेहने गुणनी हाणि ॥ नर ने खल जाणे नवि दोष, कहियो बुधने तेहथी पोष ॥ १६ ॥ अर्थः—मनःपरिणाम पणें आज्ञायोगेंज प्रमाण ठे. तमें एम कहो ठो जो खलपिंमीने माणस जाणीने पंचे तेने घणी हाणी होय, जेमाटे नरने खलपिंमी जाणवाथी तेने मनुष्य हणवानो जाव थयो. जो कहेशो के नरने खलपिंमी जाणे थके कोइ दोष नथी. कारण के तिहां मनुष्यने हणवानो अध्यवसाय नथी पिं

નપરિણામ શુદ્ધ છે તેણેંકરી બુદ્ધને પારણું કરાવીયેં, પોષીયેં, તો સૂજે ॥ ૩૬ ॥
કેંચ ॥ પુરિસં ચ વિઢૂણકુમારગં વા, સૂલંમિ કેઈ પમઽ જાય તે ॥ પિન્નાગ
પિંમસ ઇમારુહિત્તા, બુદ્ધાણ તે કપ્પઽ મારણા ॥ ૩૬ ॥

॥ સંઘનગતિ અજમાંસેં કરો, દોષ નહીં તિહાં ઇમ ઝચ્ચરો ॥ એ મહોટું
છે તુમ અજ્ઞાન, જોજો બીજું અંગ પ્રધાન ॥ ૩૭ ॥ અર્થ:-તથા બોક
ડાને માંસેં સંઘનક્તિ કરો ઠો, અને તેમાં કાંઈ દોષ નથી એમ મુખેં ઝચ્ચારો
ઠો, એ મહોટું તમારું અજ્ઞાન છે. તે વિચારી જોજો ॥ ઝત્તંચ શ્રીસૂચગડાંગસૂ
ત્રે, યતઃ ॥ ચૂલ્લહરપ્પઽહમારિઆણં, ડિઠ્ઠનત્તં ચ પકપ્પઽત્તા ॥ તલોણતદ્ધે
ણ ઝવસ્કમિત્તા, સવિપ્પજાઽ પહતિં મંસંતં ઝુંજમાણા મિસિચ્ચં ણનૂયણં,
ઝવલિપ્પા મુવયંરણ ॥ ઇચ્છેવમાહિંસુચ્ચણઙ્ગધમ્મા, અણાયરિચ્ચા યાવ રસે સુ
ગિદ્ધા ॥ ઇત્યાદિ ॥ એમ તમારે મતેંતો માંતાને સ્ત્રી કરી સેવતાં પણ દોષ ન
લાગો જોઈયેં. મંમલતંત્રવાદી તો અગમ્યાગમનેં પણ દોષ નથી કેહેતા. એ
સર્વ જ્ઞાન વ્યવહારલોપક મિથ્યાત્વ છે ॥ ૩૭ ॥

॥ હણિયેં જે પરયાય અરોષ, ડુઃખ ઝપાડું ને સંક્કેશ ॥ એહ ત્રિવિધ હિં
સા જિન કથી, પરશાસનેં ન ઘટે મૂલથી ॥ ૩૮ ॥ અર્થ:-જિન શ્રીવી
તરાગ દેવેં કહેલી હિંસા ત્રણ પ્રકારેં છે, તેમાં એક તો જે મૃગાદિ પર્યાય
ધ્વંસ કરિયેં તે, તથા બીજી તે જીવોને ડુઃખ ઝપજાવું તે, ત્રીજી પોતા
ના મનમાંહે સંક્કેશ એટલે મારવાનો નાવ ધારણ કરવો, એ ત્રણ પ્રકારની
જે હિંસા તે જે એકાંત નિત્ય અને એકાંત અનિત્ય આત્માને માને છે, એવા
જે પરશાસની તેને મૂલથી ન ઘટે. જેમાટે મૃગ મરીને મૃગજ થયો. તિહાં વિ
સદ્દશ ક્ષણનો આરંજ ક્યાં છે? સંતાનેક્યની અપેક્ષાયેં વ્યક્તિવૈસદ્દશ્ય કહે
તાં તો ડ્યૈક્યજ આવે. ઇત્યાદિ વિચારવું ॥ ૩૮ ॥

॥ નિશ્ચયથી સાધે ક્ષણજંગ, તો ન રહે વ્યવહારેં રંગ ॥ નવ સાંધેં ને તૂટે
તેર, એસી બૌદ્ધતણી નવ મેર ॥ ૩૯ ॥ અર્થ:-નિશ્ચય જે રૂઝસૂત્રનયને
લડને ક્ષણ સાધે છે તે વ્યવહાર જે બંધમોક્ષપ્રત્યજિજ્ઞાનપ્રમુખ છે તેણેં
રંગ રહે નહીં. એમ બૌદ્ધની મર્યાદામાંહે ‘નવ સાંધે ને તેર તૂટે’ એ ઝંઘાણો
સાચવે છે. અને નિશ્ચય વ્યવહાર ઝનય સત્ય તે સ્યાદ્વાદીજ સાધી શકે ॥ ૩૯ ॥

॥ નિત્યપણાથી નહિં ધ્રુવ રાગ, સમજાવેં તેહનો નવિ લાગ ॥ નિત્યપણેં
ફલહેતુ સંબંધ, નહિં તો ચાલે અંધો અંધ ॥ ૪૦ ॥ અર્થ:-આત્માને

नित्य मानीयें तेमाटे ध्रुव निश्चय राग नथी. जेमाटे रागद्वेष ते मनःसं कल्परूप ठे. आत्मा ज्ञानी निर्विकल्पस्वजाव समतानावमांहे आवे तेवारें राग वासनानो लाग नथी. साम्य संस्कार ते राग संस्कार विरोधी ठे. आत्माने नित्यपणुं माने तो, फल मोक्ष अने हेय आत्मज्ञान चारित्रप्रमुख ते नो एक इव्यसंबंध संजवे नही. तो बंध मोक्ष कृणना संबंधविना सर्व प्रवृत्ति अंधपरंपरा थाय ॥ ३० ॥

॥ रयणतणीपरें थाये विगुह, नित्य आतमा केवल बुद्ध ॥ रागविना न वि प्रथम प्रवृत्ति, तो किम उत्तर होय निवृत्ति ॥ ३१ ॥ अर्थः—नित्य आत्मा मानियें तेवारेंज प्रथम अगुह हतो ते केवलज्ञानें विगुहि अग्ने शुद्ध थाय. जेम रत्न पहेलां अगुह होय. ते उपांयथी आत्मा नित्य ठे तेऊपर राग होय तोज धनार्थीने दुःखकृत्यंनेअर्थे पहेलां प्रवृत्ति होय, अने ते न होय तो निवृत्ति पण पढी क्यांथी होय ? ॥ ३१ ॥

॥ ठांमीजें नवबीज अनंत, ज्ञान अनंत लहीजें तंत ॥ पण नवि उठो अधिको जाव, नित्य आतमा मुक्तस्वजाव ॥ ३२ ॥ अर्थः—नित्य आत्मा मानियें तोज आविर्जाव तिरोजाव रूपें सर्व पर्याय मळे; ते कहे ठे. नव जे संसार तेनां बीज रागद्वेषादिक अनंत ठे. तेने ठांमियें ठैयें. ततः परमार्थ ज्ञान पर्याय अनंत लहियें ठैयें. पण आत्मानो जाव एकअंशो उठो अधिको नथी. अनंतधर्मात्मकस्वरूप आविर्जावमात्रज नित्य सत्य मुक्तात्मक ठे. ॥ उक्तं च सिद्धसेनाचार्यैः॥ नवबीजमनंतमुज्जितं, विमलज्ञानमनंतमर्जितं ॥ नचहीन कलोसि नाधिकःसमतांचाप्यतिवृत्य वर्तसे ॥ ३२ ॥ ए दृष्टांतें कहेठे.

॥ घनविगमें जिम सूरज चंद्र, दोष टले मुनिहोय अमंद ॥ मुगतिदशा थिरदर्शन घटे, ते मेली कुण जावें अटे ॥ ३३ ॥ अनित्यवादी गतः ॥

अर्थः—ए दृष्टांतें कहे ठे (घन के०) मेघ तेने (विगमें के०) नाशें जेम सूर्य चंद्र (अमंद के०) शुद्ध थाय, तेम दोष जे रागद्वेषादिक ते टले थके मुनि पण अमंद एटले शुद्धबुद्धि मुक्त स्वजाव थाय. एणीपरें थिरवादीने दर्शनें मुक्तिदशा घटे ते मळे अनित्यवादी बौद्धनुं मत आदरीने कोण संसारमांहे (अटे के०) जमे, अर्थात् कोऽपण बुद्धिवंत जमे नहीं ॥ ३३ ॥

॥ नित्य आतमा मानो एम, योगमार्गमां पामो खेम ॥ करता जोक्ता जाखुं हवे, ते न रुचे जे जूतुं लवे ॥ ३४ ॥ अर्थः—एवीरीते आत्मा

નિત્ય છે એમ માનો, અને યોગમાર્ગમાં દેમ પામો. એ નિત્ય આત્મા નામેં બીજું સ્થાનક પુરું થયું ॥ ૩ ॥ હવે આત્મા કર્તા અને આત્મા નોક્તાનાં સ્થાનક જાંખું બું. જે મતવાદિયો જૂતું લવે છે, બોલે છે, તે મુજને રુચતા નથી.

॥ એક વેદાંતી બીજો સાંખ્ય, કહે કર્તા નોક્તા નહિં મુખ્ય ॥ પ્રથમ કહે દૃગ્ માત્ર પ્રમાણ, નાસ ઉપાધિનેદ મંમાણ ॥ ૩૫ ॥ અર્થ:-હવે એક વેદાંતી અને બીજો સાંખ્ય એ બે વાદીઉ કહે છે કે, આત્મા કર્તા નોક્તા નથી. તેમાંહે પ્રથમ વાદી વેદાંતી કહે છે, જે દૃગ્માત્ર જ્ઞાનમાત્ર પ્રમાણ છે, સર્વ વાદી જ્ઞાન માને છે, જલ પૃથ્વી તે એક છે, અનાદિ અનંત છે, નેદાદિ પ્રતિનાસ ચિત્તોપાધિ વિષયક છે, તે જ્ઞાનની ઉપાધિ વિશ્વનેદનુ મંમાણ છે, આત્માધ્યાસરૂપ સર્વ પ્રપંચ છે ॥ ૩૫ ॥

॥ માર્યાદિક મિશ્રિત ઉપચાર, જ્ઞાન અજ્ઞાન ગ્રંથી સંસાર ॥ દૃશ્યપણેં મિથ્યા પરપંચ, સઘલો જિમ સુહણાનો સંચ ॥ ૩૬ ॥ અર્થ:-(માયા કેળ) અજ્ઞાન ‘અહં માં નજાનામિ’ ઇત્યાદિ પ્રસિદ્ધ સર્વ પ્રપંચ મૂલકારણ અનાદિનાવ તે પ્રમુખેં કરી મિશ્રિત જે ઉપચાર તે જ્ઞાન અજ્ઞાનની ગાંઠરૂપ સંસાર છે, અજ્ઞાનાધ્યસ્તનેવિષે શરીરાધ્યસ્તનેવિષે, ઇન્દ્રિયાધ્યસ્ત ઇત્યાદિ ઉપચાર ગ્રંથી જાણવી, સર્વ પ્રપંચ દૃશ્યપણા માટે મિથ્યા છે, જેમ સુહણાનો સંચ સ્વપ્નમોદકાદિક કહેવાય તેમ છે ॥ ૩૬ ॥

॥ જિમ કટકાદિવિકારેં દેમ, સત્ય બ્રહ્મ જગજાલેં તેમ ॥ જે પરિણામી તેહ અસંત, અપરિણામ મત કહે વેદંત ॥ ૩૭ ॥ અર્થ:-જેમ કટક કે યૂર પ્રમુખ સુવર્ણના વિકાર છે, તે જૂઠા તે કાર્ય પળે છે જેહના એવું દેમ છે, તેમ જગજાલરૂપ વિકાર જૂઠા છે, તે મધ્યે અવિકારી બ્રહ્મ સત્ય છે. જે પરિણામી તે અસત્, જે અપરિણામી તે સત્, એમ વેદાંત કહે છે ॥ કાલવૃત્ત્યનાવપ્રતિયોગિત્વમસત્યત્વં તન્નિન્નત્વં સત્યત્વં ॥ ઝકેંચ ॥ આદાવંતેચચન્નાસ્તિ મધ્યેપિહિચતત્તથા ॥ વિતથૈઃ સદૃશાઃ સંતો વિતથા ઇવ લક્ષિતાઃ ॥ ૩૭ ॥

॥ જિમ તાતાદિક અઠતા કહ્યા, શ્રુતિસુષુપ્તેં બુદ્ધ સદૃશ્યા ॥ તિમ જ્ઞાનેં અઠતું બ્રહ્મં, અહિજ્ઞાનેં નાસે અહિદૈમ ॥ ૩૮ ॥ અર્થ:-જેમ તાત પ્રમુખ અઠતા કહ્યા, અત્ર ‘પિતા અપિતા નવતિ, માતા અમાતા નવતિ, બ્રાહ્મણો અબ્રાહ્મણો નવતિ, ધ્રૂણહા અધ્રૂણહા નવતિ’ ઇત્યાદિ શ્રુતેં વેદાંત પંખિતેં સદૃશ્યા. તેમ આત્મજ્ઞાનેં બ્રહ્મં અઠતું થાય. જેમ અહિજ્ઞાનેં

अहिदंम नाशे, तेमज आत्मज्ञानें आत्मज्ञानजनित प्रपंच नाशे, शुक्तिज्ञान नाशे लाघवथी शुक्ति रजत ठे ॥ पण ते ज्ञान नहीं. तेम आत्मज्ञानना नाशें पण प्रपंच जाणवो ॥ ३८ ॥

॥ अधिष्ठान जे नवत्रमतणुं, तेहज ब्रह्म हुं साचुं गणुं ॥ तेहने नहीं करमनो लेप, होय तो न टले करतां खेप ॥ ३९ ॥ अर्थः—प्रपंचत्रांति ते हनुं अनुष्ठान जे ब्रह्म तेहज हुं साचुं गणुं हुं. जेम रजतत्रमाधिष्ठान शुक्ति अहित्रमाधिष्ठान रज्जुप्रतें ब्रह्मप्रपंचने सादृश्य नथी तो त्रम केम होय ? एवी शंका न करवी जेमाटे कोइ तमसादृश्य नीरपण होय ठे. नजोनील मितिवत्. ते ब्रह्मपरमार्थसत्यनें कर्मनो लेप नथी. जो चेतनने कर्मनो लेप होय तो घणुये उद्यम करतां टले नहीं ॥ ३९ ॥

॥ जे अनादि अज्ञान संयोग, तेहनो कहियें न होय वियोग ॥ जाव अनादि अनंतज दिछ, चेतन परें विपरीत अनिष्ट ॥ ४० ॥ अर्थः—जेमाटे (अज्ञान के०) ज्ञानावरणकर्म तेहनो अनादि संयोग जीवने मानो तो कहियें क्यारें वियोग नथी तथा जाव अनादि होय ते अनंतज होय जेम चेतनजाव विपरीत अनिष्ट ठे. अनादिसांत जाव प्रमाणसिद्धज नथी. तेमाटे कर्मसंयोग जीवने अनादि नथी, सदा कर्ममुक्तज ब्रह्म ठे. नित्य मुक्तने अविद्यायेंज बंध जणाय ठे. ते आगली गाथायें दृष्टांतें दृढावे ठे ॥ ४० ॥

॥ काच घरें जेम जूके श्वान, पडे सिंह जलबिंब निदान ॥ जिम कोलि क जालें गुंथाय, अज्ञाने निजबंध न थाय ॥ ४१ ॥ अर्थः—जेम काचना घरमां प्रतिबिंबने अपर बीजो श्वान न जाणीने श्वान नसे ठे, जेम सिंह जलमांहे पोतानुं प्रतिबिंब देखी तेना निमित्तें अपरसिंह जाणी क्रोधें करी तेमांहे पडे ठे, जेम तंतुवाय पोतें जाल करे तेमांहे पोतेंज गुंथाय ठे, तेम ब्रह्मज्ञानविना जेदप्रतिजासैं जूठें जूठुंज बंधन थाय ठे ॥ ४१ ॥

॥ इम अज्ञानें बांधी मही, चेतन करता तेहनो नहीं ॥ गल चामीकरने दृष्टांत, धरमप्रवृत्ति जिहां लगे त्रांत ॥ ४२ ॥ अर्थः—एम अज्ञानें (मही के०) पृथ्वी ते बंधाणी ठे, ते बंधनो कर्ता चेतन नथी. जो परमार्थथी बंध नथी, तो बंधवियोगने अर्थे योगी केम प्रवर्त्ते ठे ? ते आशंकायें कहे ठे. (गलचामीकर के०) कंठगत हेममाला तेहने दृष्टांतें त्रांति ठे. तिहांसुधी धर्मनेविषे प्रवृत्ति ते जेम ठतीज कंठसुवर्णमाला गले जाणी, कोइक घणा स्था

નકેં શોધે, તેમ અબહુ બ્રહ્મનેજ બંધ જાણી બંધ વિયોગને અર્થે તપસ્વી પ્રવર્તે છે.

॥ ત્રાંતિમિટથે ચિન્માત્ર અગાધ, કરતા નહિં પણ સાચી સાધ ॥ વ્યવહારેં કરતા તે હોઝ, પરમાર્થેં નવિ બાંધ્યો કોઝ ॥ ૪૩ ॥ અર્થ:-તે ત્રાંતિ મટે. અગાધ નિસ્તરંગ ચેતના વિલાસમાત્ર છે, તે દિસાયેં સાધુ કરતા નથી. પણ શાક્ષી છે વ્યવહારેં લોક પ્રત્યેં તે કર્તા જાસે છે પરમાર્થેં કોઝ બાંધ્યો નથી ॥ ૪૩ ॥

॥ અનિધાનયોજન કૈવલ્ય, ગુણ પામે શ્રુતિ કહે નિસલ્ય ॥ પરમાર્થ વ્યવહાર અન્યાસ, જાસનશક્તિ ટલે સવિ તાસ ॥ ૪૪ ॥ અર્થ:- અનિમુખ ધ્યાન તે અનિધ્યાન વેદાંત શ્રવણયોગેં મુક્તિને તે યોજન તત્ત્વજ્ઞાન (કૈવલ્ય કેળ) વિદેહ કેવલજાવ ઈ ત્રણ ગુણ પામીયેં, તે જીવને અનુક્રમે પ્રપંચની પારમાર્થિક વ્યાવહારિક આજ્ઞાસિકતા પ્રતિજાસનની શક્તિ છે, તે મટે. તિહાં નૈયાયિકાદિ વાસનાયેં પ્રપંચને પરમાર્થિકપણું જણાતું તે વેદાંત શ્રવણ પઠી મટે તેવાર પઠી પ્રપંચને યોગી વ્યાવહારિક કરી જાણે, પણ પારમાર્થિક કરી ન જાણે વલતું તત્ત્વજ્ઞાન ડપજે તેવારેં પ્રપંચને વ્યાવહારિક પણેં ન જણાય. બાધિતાનુવૃત્ત્યાયંતિકહુઃસ્વનિવૃત્તૌ વિદેહકૈવલ્યપ્રપંચનું જ્ઞાનમાત્રજ ટલે. નિઃપ્રપંચ ચિન્માત્ર હોઝ રહે. તસ્યાનિધ્યાનાદ્યોજનાત્તત્ત્વજાવાહૂયશ્ચાંતે વિશ્વમાયાનિવૃત્તિરિતિ શ્રુતિઃ ॥ ૪૪ ॥

॥ જીવન મુક્ત લહ્યો નિજ ધામ, તેહને કરણીનું નહિં કામ ॥ જિહાં અવિદ્યા કરણી તિહાં, વીસામો છે વિદ્યા જિહાં ॥ ૪૫ ॥ અર્થ:-તત્ત્વ જ્ઞાને સંચિત કર્મેં કરી પ્રારબ્ધ માત્ર જોગીની પ્રતીક્ષા કરતો, જીવન્મુક્ત થયો તે પોતાનું તેજ પામ્યું. તેને કરણીનું કામ નથી. જ્યાંસુધી અવિદ્યા છે, ત્યાંસુધી ક્રિયા છે, જ્યાં વિદ્યાતત્ત્વસાક્ષાત્કારરૂપ આવી, તિહાં વીસામો છે. યતઃ આરુરુદ્ધોર્મુનેયોગં, ક્રિયા કારણમુચ્યતે ॥ યોગારૂઢસ્ય તસ્યૈવ, શમઃ કારણમુચ્યતે ॥ ૧ ॥ ૪૫ ॥

॥ વિધિનિષેધ જ્ઞાનીને કહી, પ્રારબ્ધેં તસ કિરિયા કહી ॥ અવર કહિયેં નહિ તાસ અદૃષ્ટ, જીવનકારણ અન્ય અદૃષ્ટ ॥ ૪૬ ॥ અર્થ:-તત્ત્વ જ્ઞાનીને વિધિનિષેધરૂપ વૈદિકક્રિયા કોઝ નથી. જેમાટે વિધિનિષેધ સર્વ અવિદ્યાવત્પુરુષ વિષય છે, આહારવિહારાદિ ક્રિયા શરીરસાધન છે, તેપણ પ્રારબ્ધાદૃષ્ટ છે, એમ સાંપ્રદાયિક વેદાંતિ કહે છે. ઝહુંસ્વજ કહે છે ॥ ક્ષીયંતે

ચાસ્ય કર્માણિ, તસ્મિન્ દૃષ્ટે પરાવરે ॥ જ્ઞાનાગ્નિઃ સર્વકર્માણિ, જસ્મસાત્ કુ
રુતેઽર્જુન ॥ ઇત્યાદિવાક્યેં કર્મ સર્વપદ સંકોચની અન્યાયતાર્યે જ્ઞાનીને
અદૃષ્ટમાત્રનો નાશ માને છે, અને તેને શરીરાશ્રિત કારણ તે ઈશ્વર શરીરની
પરેં અન્યાદૃષ્ટ છે ॥ ૪૬ ॥

॥ કરે ન જુંજે ઇમ આત્મા, વેદંતિ બોલે મહાત્મા ॥ સાંખ્ય કહે પ્રકૃતિ
સવિ કરે, ચેતનરૂપ બુદ્ધિમાંહે ધરે ॥ ૪૭ ॥ અર્થ:— એરીતેં આત્મા ન
કર્તા ન જોક્તા એમ વેદાંતિ બોલે છે, એ વેદાંતિનો મત કહ્યો. હવે સાંખ્યનો
મત કહે છે. તે સાંખ્ય મતવાલા કહે છે કે સત્વ, રજ અને તમોગુણની
સામ્યાવસ્થા અનાદિ મૂળકારણ પ્રકૃતિ છે, તેહજ સર્વ પ્રપંચ કરે છે, સ્વપ
રિણામ મહત્ત્વાપર નામક સ્વજ્ઞ બુદ્ધિ છે તેહમાં ચિન્માત્ર આત્મરૂપ પ્ર
તિબિંબ ધરે છે ॥ ૪૬ ॥

॥ જિમ દર્પણ મુખ લાલિમ તાસ, બિંબ ચલનનો હોઈ ઝલ્લાસ ॥ વિષય
પુરુષ ઉપરાગ નિવેશ, તિમ બુદ્ધિ વ્યાપારાવેશ ॥ ૪૮ ॥ અર્થ:—તેવારેં ત્રણ
પ્રકાર થાય છે તે દૃષ્ટાંતે દેખાડે છે:—જેમ દર્પણ એટલે આરિસાથી મુખ
નીલો તેમ રક્ત જો દેખાય અને તે દર્પણની ચલનાયેં બિંબની ચલનાનો
ઝલ્લાસ હોય, તેમ તે બુદ્ધિ ચિત્પ્રતિબિંબેં ઘટાદિ વિષયોપરાગ ‘અહં’ એ પુરુષો
પરાગ ક્રિયારૂપ વ્યાપારાવેશ હોય ॥ ૪૮ ॥

॥ હું જાણું એ કરણી કરું, એ ત્રિહું અંશે માને સ્વરું ॥ પણ તે સરવ જ
રમની જાતિ, જાણે શુદ્ધ વિવેકહર્યાતિ ॥ ૪૯ ॥ અર્થ:—હું એટલે આત્મા,
જાણું ઘટાદિક, કરણ ગમનાદિરૂપકાર્ય કરું, એ ત્રણ અંશેં જીવ સ્વરું કરી મા
ને, પણ તે સર્વ પ્રતિબિંબ ત્રમની જાતિ છે. (વિવેકહર્યાતિ કે ૦) પ્રકૃતિપુરુ
ષાન્યજાવ જેહને હોય તે શુદ્ધ કેવલાત્મસ્વરૂપ જાણે ॥ ૪૯ ॥

॥ પ્રકૃતિધર્મ હિત અહિત આચાર, ચેતનના કહે તે ઉપચાર ॥ વિજય પ
રાજય જિમ જટતણા, નરપતિને કહિયેં અતિઘણા ॥ ૫૦ ॥ અર્થ:—અ
પરોક્ષત્રમ તે અપરોક્ષ સાક્ષાત્કારેંજ નિવર્તેં તે શુદ્ધાત્મક જ્ઞાન છે, (હિત
અહિત કે ૦) વિધિનિષેધ આચાર ક્રિયારૂપ છે તે સર્વ પ્રકૃતિ નાના ધ
ર્મ છે, આત્માતો અક્રિય છે તેહને જે ચેતના કહે છે તે ઉપચાર કરી
જાણવો. જેમ સુજટના વિજય પરાજય અતિઘણા છે તે સર્વ રાજાના ક
હિયેં એટલે સુજટ જીતે રાજા જીત્યો, અને સુજટ હાણે રાજા હાણ્યો, એવો

વ્યવહાર છે એમ પ્રકૃતિગત શુનાશુન કિરિયા તે આત્માની કરીને વ્યવહારી લોક માને છે ॥ ૫૦ ॥

॥ પ્રકૃતિ કરે નવિ ચેતન કલીવ, પ્રતિ બિંબે તે ઝુંજે જીવ ॥ પંચવીશમું તત્ત્વ અગમ્ય, છે કૂટસ્થ સદા શિવ રમ્ય ॥ ૫૧ ॥ અર્થ:—પ્રકૃતિ તે સર્વ કાર્ય કરે છે, ચેતન આત્મા નથી કરતી જેકારણ માટે તે કલીવ છે, ક્રિયાનું અસમર્થ છે, ફક્ત જ્ઞાવ તે કર્તૃસ્વજ્ઞાવ કેમ હોય, બુદ્ધિ કરે છે, તે પ્રતિબિંબે જીવ ઝુંજે છે, બુદ્ધિનિષ્ઠપ્રતિબિંબગ્રાહિત્વમેવ ચિત્તો જોગઃ. અતઃ સાંખ્યમેં શાક્તાત્ જોક્તા આત્મા નથી. પચવીસમું તત્ત્વ આત્મરૂપ અગમ્ય અગોચર છે. (કૂટસ્થ કે ૦) અનિત્યધર્મ રહિત સર્વકાલ સદા (શિવ કે ૦) નિરુપદ્વ (રમ્ય કે ૦) મનોહર છે ॥ ૫૧ ॥

॥ આર્પવિલાસ પ્રકૃતિ દાસવી, વિરમે જિમ જગ નટુડ નવી ॥ પ્રકૃતિ વિકાર વિલય તે મુક્તિ, નિર્ગુણ ચેતન થાયે યુક્તિ ॥ ૫૨ ॥ અર્થ:—પ્રકૃતિ તે આત્મ વિલાસ મદાદિ પ્રપંચ દેખાડી વિરમે નિવર્તે જેમ જગ નવી નટુડ નાટક દેખાડી વિરમે ॥ ઉત્કંચ ॥ રંગસ્ય દર્શયિત્વા નિવર્તે નર્તકી યથા નૃત્યાત્ ॥ પુરુષસ્ય તથાત્માનં પ્રકાશ્ય વિનિવર્તે પ્રકૃતિઃ ॥ પ્રકૃતિવિકારનો વિલય તેહજ મુક્તિ તે ચિત્તિરસંક્રમા ઇત્યાદિ સૂત્રાનુસારેં નિર્ગુણ ચેતનનેજ થાપે છે ॥ ૫૨ ॥

॥ પંથી જૂંઘ્યા દેસી મૂઢ, કહે પંથ જૂંટાણો મૂઢ ॥ પ્રકૃતિક્રિયા દેસી જીવને, અવિવેકી તિમ માને મને ॥ ૫૩ ॥ અર્થ:—પંથી લોકનેં જૂંઘ્યા દેસીને તેનો મૂઢ એટલે રહસ્ય તે મૂઢબુદ્ધિ એવું કહે છે. જે પંથ જૂંટાણો. ઇહાં (પંથ કે ૦) નાગ તે અચેતન છે તેનું જૂંટવું તે વલી કિશ્યું હોય. એ ઉપચાર વચનને અનુપચાર કરી માને તેને મૂઢ કહિયેં તેમ પ્રકૃતિની ક્રિયા દેસીને અવિવેકી પુરુષ, જીવને ક્રિયા પોતાને કૃત્યા દયો મનસ્યો ધર્મજ્ઞેદાગ્રહાત્ પુરુષે નાસંતે ॥ ૫૩ ॥

॥ મૂલ પ્રકૃતિ નવિ વિકૃતિ વિખ્યાત, પ્રકૃતિ વિકૃતિ મહદાદિક સાત ॥ ગણ પોડશક વિકારી કહ્યો, પ્રકૃતિ ન વિકૃતિ ન ચેતન લહ્યો ॥ ૫૪ ॥

અર્થ:—જે મૂલપ્રકૃતિ તે વિકૃતિરૂપ ન હોય, કોઈનું કાર્ય મહદાદિક સાત પદાર્થ મહન્ અહંકાર પચતન્માત્ર એ પ્રકૃતિ કહી અને વિકૃતિ કહિયેં ઉત્તરોત્તરનું કારણ પૂર્વ પૂર્વનું કાર્ય છે તેજણી પાંચજૂત અને ઇગીઆર ઇંદ્રિ

ય એષોડશગણ વિકારી કહ્યો. એ કાર્ય છે, પણ કારણ નથી. ચેતન ને પ્રકૃતે નહીં કારણ વકાર્ય નહીં તો કૂટસ્થ ચૈતન્યરૂપ કહ્યો છે ॥ તદુક્તં સાંખ્યસત્તતિ કાયામ્ ॥ મૂળપ્રકૃતિરવિકૃતિમહદાદ્યાઃ પ્રકૃતિવિકૃતયઃ સત્ત ॥ ષોડશ કસ્તુ વિકારી ન પ્રકૃતિર્નિવિકૃતિઃ પુરુષઃ ॥ ગંધતન્માત્ર ૧ રસતન્માત્ર ૨ રૂપતન્માત્ર ૩ સ્પર્શતન્માત્ર ૪ શબ્દતન્માત્ર ૫ એ પાંચ તન્માત્ર નામ. શ્રોત્ર ગ્રાણ જિહ્વા નયન સ્પર્શન એ પાંચ બુદ્ધિંદ્રિય. વાક્ પાણિ પાદ પાચુ ઉપસ્થ એ પાંચ કર્મેંદ્રિય અને ડગ્યારમું મન ઇંદ્રિય ॥ ૫૪ ॥

॥ એ બિહુંને સાધારણ દોષ, ન કરે તો કિમ બંધનમોક્ષ ॥ મનબંધાયે ટૂટે જીવ, એતો જુગતું નહીં અતીવ ॥ ૫૫ ॥ અર્થઃ—એમ જીવ અકર્તા અનોક્તા સાંખ્ય વેદાંતી એ બે મતવાલા કહે છે. હવે તે બેહુને દૂષણ દીયે છે. એ બેહુને સાધારણ ઇટલે સંરચો દોષ છે. જો જીવ કરે નહીં, તો તે ને બંધ પણ ન ઘટે, તથા મોક્ષપણ ઘટે નહીં. જો એમ કહેશે કે, ક્રિયાવતી પ્રકૃતિ છે. તેમાટે પ્રકૃતિ બંધાય. સાત્વિક રાજસ તામસ જાવે પ્રકૃતિને જ સંબંધ છે. તદ્વિકાર મહત્ત્વના એ જાવ છે. જીવમાં તો અધ્યાસ માત્રે સવિલાસ પ્રકૃતિ નિવૃત્તિરૂપ મોક્ષ તે જીવને છે. એ તો ઘટે નહીં. જે કારણમાટે જે બંધાય છે. તે ટૂટે. પરંતુ અન્યને બંધ અને અન્યને મોક્ષ એ કહેવું જ કેમ હોય? ॥ ૫૫ ॥

॥ પરમારથે નવિ બંધન મોક્ષ, ઉપચારેં જો કરસો તોષ ॥ મોક્ષશાસ્ત્ર તો તુમ સવિ વૃથા, જેહમાં નહીં પરમારથકથા ॥ ૫૬ ॥ અર્થઃ—હવે કોઈ કહેશે કે, બંધ મોક્ષ તો જીવને વ્યવહારેં કહિયેં થાયેં. પરં પરમાર્થે તો અબંધમુક્તિમત્ સ્વરૂપ છે ॥ નમુમુદુર્ન વૈ મુક્ત ઇત્યેષા પરમાર્થેતેતિ વચનાત્ ॥ તેહને કહિયેં કે, જો પરમાર્થે બંધ મોક્ષ નથી તો મોક્ષ ઉપચારેં હોય છે. એ વાતેં જ તમે સંતોષ કરશો તેવારેં તો સર્વ તમારે વૃથા છે. મોક્ષશાસ્ત્ર રૂપ પરમાર્થની કથા જેમાં નથી તેવારેં ॥ પંચવિંશતિતત્ત્વજ્ઞો, નરોદ્ધા ત્રિંશકે રતઃ ॥ તટી દરી શિખી ચાપિ, મુચ્યતે નાત્રસંશયઃ ॥ ૧ ॥ બ્રહ્મવિદ્ બ્રહ્મ જૂયમાપ્રોતિ ઇતિ આદિશાસ્ત્ર સર્વ પ્રવર્તક ન થાય ॥ ૫૬ ॥

॥ પ્રકૃતિ અવિદ્યા નાશેં કરી, પહેલી આત્મદશા જો ફિરી ॥ તો કૂટસ્થ પણું તુમ્હ ગયું, નહિંતો કહો શું અધિકું થયું ॥ ૫૭ ॥ અર્થઃ—હવે એ બેહુ મત આત્માને કૂટસ્થપણું માને છે, તે દૂષે છે. પ્રકૃતિનો સાંખ્યમતેં અને અ

विद्यानो वेदांतमतें जेवारें नाश होय, तेवारें जे पहेली आत्माने संसारी दशाहती ते जो फरी गइ तो तमारे मतें कूटस्थपणुं पण गयुं. परिणाम पणुं ययुं. नहीं तो कहो के मुक्तिदशायें अधिकुं गुं ययुं. जे सर्वदा शुद्ध आत्मा ठे तेने प्रकृति अविद्या नाशने अर्थेस्यो साधन प्रयास करावो ठो? ॥५७॥

॥ माया नाशन अधिको जाव, शुद्ध रूपतो प्रथम विजाव ॥ रत्नादिक मां शुद्धि अशुद्धि, जो कहो तो शी इहां कुबुद्धि ॥ ५८ ॥ अर्थः—जो कहेशो, के माया नाशअधिको जाव नथी. अधिकरण स्वरूपज ठे. तो पृथिवि जावरूप आत्मा ते शुद्धरूप. यंइ जाय. जेमाटे ते आत्मामांहे मायि कजावनो अत्यंतानाव ठे. शुद्धरूपज्ञानेंज जो शुद्ध थाय तो समलजाज नादिक पण निर्मलता ज्ञानेज निर्मल यवुं जोइयें. रत्नादिकने जेम शुद्ध अशुद्ध उपाधें कहो ठो. तेम आत्माने परिणामविशेषें जाणो. ए शी कुबुद्धि? जे पुजलइयने परिणामें शुद्ध कहो ठो, अने आत्माने तेम नथी कहेंता? ॥५८॥

॥ रतनशोध जिम शतपुट खार, तिम आतमशोधक व्यवहार ॥ गुणधारायें अखिल प्रमाण, जिम नाखे दासूर सुजाण ॥ ५९ ॥ अर्थः—जेम रत्नशोध करे तेने दोषनो टालणहार शतपुट खार एटलेशोखार पुट ठे. तेम आत्माना दोषनो शोधक क्रियाव्यवहार ठे. चरमक्रियासाधन माटे प्रथमादि क्रिया पण लेखे ठे. प्रथमादिविना चरमखारपुट न होय ते विना रत्नशुद्धि न होय. ए क्रियादृष्टांत जाणवो. गुणधारा वृद्धि सर्व प्रमाण ठे. ए हज अजिप्रायें योगवाशिष्ठ ग्रंथमध्ये दासूर ऋषी रामचंद्र प्रत्यें बोल्या ॥५९॥

॥ सतुषपणुं जिम तंडुल तणुं, श्यामपणुं त्रांबानुं घणुं ॥ क्रियाविना नवि नाशो पुत्र, जाणि पुरुषमल तेम अपवित्र ॥ ६० ॥ अर्थः—सतुषपणुं फोतरासहितपणुं जेम तंडुलतणुं व्रीहीतणुं जेम! त्रांबाजाजननुं घणेरुं श्यामपणुं मलिनपणुं ते कुट्टन मांजनादिकें जाय. तेम क्रियाविना हे पुत्र रामचंद्र, अपवित्र जे अनादिकालीन पुरुषमल कर्मरूप ठे, ते क्रियाविना ज्ञानमात्रें नाशो नही. वचनमात्रें आत्मसंतोषें गुं थाय? ॥ उक्तंच ॥ जणंतो अकरंतो य, बंधमुक्तपइन्निणो ॥ वाया विरयमित्तेणं, समासंतिय अप्पयं ॥ ६० ॥

॥ एतो शुद्धाशुद्ध स्वजाव, कहियें तो सवि फावे दाव ॥ कालजेदथी न हीं विरोध, सघट विघट जिम नूतल बोध ॥ ६१ ॥ अर्थः—एतो आत्मानो स्वजाव जो संसारी दिशायें अशुद्ध एम शुद्धाशुद्ध स्यादाद प्रमाणें क

રી માને તો સર્વ દાવ મુક્તિશાસ્ત્રનો પામે. પણ એકાંતવાદે તો કાંઈ મલી શકે નહીં. વિરોધ પરિહાર છે કાલજેદથી વિરોધ નહીં જેમાટે 'એકજ ઘટ કાલે ઘટવત્ સ્વનાવ છે, અન્યકાલે અઘટસ્વનાવ છે. એમ શુદ્ધાશુદ્ધોનયસ્વ નાવકાલે જેદ માને તો વિરોધ નથી. અન્યને જે નાવાનાવસંબંધઘટક તે જન્મ હારે સ્વબલસ્વનાવ છે ॥ ૬૧ ॥

॥ કેવલ શુદ્ધ કહી શ્રુતિ જેહ, નિશ્ચયથી નહિં તિહાં સંદેહ ॥ તે નિમિત્ત કારણ મવિ સદે, ચેતન નિજગુણ કરતા કહે ॥ ૬૨ ॥ અર્થ:—શ્રુતિયેં કૂટસ્થપણું કહ્યું છે તે મેલે શ્રુતિયેં જે કેવલ શુદ્ધઆત્મા કહ્યો છે તે નિશ્ચય નથી. તેહથી તેમાં સંદેહ નહીં. જેહનો આવિર્નાવ સિદ્ધમાંહે છે, તે નિશ્ચય નય નિમિત્ત કારણ ન માને, શુદ્ધપર્યાય ઉપાદાનેં વ્યતિરિક્તનાવેંજ શુદ્ધ કહે.

॥ ચેતન કર્મ નિમિત્તે જેહ, લાંગે તેલેં જિમ રજ દેહ ॥ કરમ તાસ કરતા સદેહે, નયવ્યવહાર પરંપર ગ્રહે ॥ ૬૩ ॥ અર્થ:—તેહને જ્ઞાનાવરણાદિ ડબ્બ કર્મ કહિયેં તેનો કર્તા જીવ છે. એમ વ્યવહાર નય સદેહે. તે નાવ કર્મઘટિત પરંપરા સંબંધ માને છે. નિશ્ચયનયને મતેં પુજ્જલનિમિત્તે જીવસ્વ પરિણામકર્તા અથ્થવસાય નિમિત્ત પુજ્જલ સ્વપરિણામકર્તા એમ માને ॥ ૬૩ ॥

॥ બીજ અંકૂર ન્યાયેં એમ ધાર, છે અનાદિ પણ આવે પાર ॥ મુગતિ સાદિ ને જેમ અનંત, તિમ જવ્યત્વ અનાદિ સ અંત ॥ ૬૪ ॥ અર્થ:—એમ નાવકર્મેં ડબ્બકર્મ અને ડબ્બકર્મેં નાવકર્મ કહેવાથી અન્યોન્યાશ્રય દોષ થાય, તે ટાલે છે:—એ ડબ્બકર્મ નાવકર્મ અન્યોન્યાપેક્ષની ધારા બીજ અંકૂરપણે અનાદિ છે. સ્થાયિકત્વાન્ન દોષ: ॥ એ ધારા અનાદિ છે, પણ શુક્લધ્યાનેં દાહ થાય, તેવારેં પાર આવે જેમ બીજાંકૂર સંતાનનો એકને નાજો અનાદિ નાવનો કેમ અંત હોય ? ત્યાં કહે છે. જેમ સાદિ હોય તે સાંતજ વ્યાપ્તિ નથી. મોક્ષપદાર્થેંજવ્યજિચાર હોય તેમાટે તેમ જે અનાદિ હોય તે અનંતજ એમ નિશ્ચય ન કહેવો. જવ્યત્વેં વિઘટે તેમાટે ॥ ૬૪ ॥

॥ મુગતિપ્રાગનાવહ તે ગામ, જાતિયોગતા જિય પરિણામ ॥ જૂઠી માયા કારણ થાય, બંધ્યા માતા કિમ ન કહાય ॥ ૬૫ ॥ અર્થ:—તે જાતિ જવ્યત્વનામેં જીવ કાર્ય પરિણામ વિશેષ પ્રગટે તદાનિમિત્ત મુક્તિ પ્રાગનાવને ગામે છે, તુલ્ય અનાવરૂપ જો માને તો જાતિકાર્ય ન કરે મુક્ત્યધિકાર તે જવ્યત્વ છે. શમદમવત્ત્વે અધિકાર ના હોય તો તદજ્ઞાને પ્રવૃત્તિ તડુત્ત

ર શમાદિ સંપત્તિ એમ અન્યોન્યાશ્રય થાય ઇત્યાદિ ઘણી યુક્તિ ન્યાયાલોકે કહી છે તે નચ્ચત્વવંત જીવ તથા નચ્ચત્વ પરિણામે તત્તત્કાર્યનો કર્તા છે. જો જૂઠી માયાજ કારણ કહીયેં તો, વંધ્યા માતા એ સાચું થાય ॥ ઉક્તંચ હેમસૂરિનિઃ ॥ માયા સતીચેદ્વયતત્ત્વસિદ્ધિરથાસતી ચેચ્ચ કુતઃ પ્રપંચઃ ॥ માયૈવ ચેદર્થસહા ચતત્કિં માતા ચ વંધ્યા ચ નવેત્પરેષામિતિ ॥ ૧ ॥ ૬૫ ॥

॥ જગ મિથ્યા તો એ શી વાચ, આશામોદક મોદક સાચ ॥ જો અજ્ઞાન કહે બહુ રૂપ, સાચ જાવનો ર્યો અંધકૂપ ॥ ૬૬ ॥ અર્થ:-જો સવિલા સાજ્ઞાન જગ કેમ મિથ્યા કહો છો, તો એ શી વાચ જે એક આશાના મોદક અને એક સાચ મોદક એ બે અજ્ઞાનજન્ય છે. જો અજ્ઞાન જાગ્રત્સ્વપ્નપ્ર પંચારંજક નિન્ન નિન્ન માનો, તો સાચ જાવ ઘટપટાદિક દૃષ્ટવૈચિત્ર્યવંત માનો, તો તુમને એ ર્યો અંધકૂપ છે. 'અત્ર શ્લોકઃ ॥ આશામોદકનૂતા યે, યે ચાસ્વાદિતમોદકાઃ ॥ રસવીર્યવિપાકાદિ, તુલ્યં તેષાં પ્રસજ્યતે ॥ ૬૬ ॥

॥ સાધક છે સવિકલ્પ પ્રમાણ, તેણે સામાન્ય વિશેષ મંદાણ ॥ નિરવિકલ્પ તો નિજરુચિ માત્ર, અંશે શ્રુતિ નિર્વાહે યાત્ર ॥ ૬૭ ॥ અર્થ:-સાધક છે સવિકલ્પે પ્રમાણ જ્ઞાન અવશ્ય ઉપસ્થિત છે તેહને વિષય સ્વબંધ પ્રા ગજાવાદિકજને ગૌરવ છે તેમાટેં બાહ્યસંબંધરહિત અનાદ્યંત બ્રહ્મજ છે. સ ત્ય અન્ય વસ્તુ પ્રમાણ જાવેજ અસિદ્ધ છે. તેને કહીયેં જે તમે સાધકતા ન અવલંબો છો તે સવિકલ્પજ પ્રમાણ છે. નિર્વિકલ્પ સ્વયં અસિદ્ધ તે પર સાધક કેમ હોય. તે સવિકલ્પનો સામાન્ય વિશેષરૂપ અર્થ નિગ્રહે છે. સ્વયં ઉપયોગરૂપે તથા અવગ્રહાદિરૂપે સામાન્ય વિશેષરૂપ છે. તેવારેં સર્વત્ર ત્રિ લક્ષણપણુંજ સત્ય છે. નિર્વિકલ્પ માનવું તેતો નિજરુચિમાત્ર છે, બોધ સ્વલક્ષણ વિષય તે માને વેદાંતી બ્રહ્મવિષય એ સર્વ રુચિમાત્ર થયું. શ્રુતિ જે નિર્વિકલ્પબ્રહ્મપ્રતિપાદક છે તે (અંશે કે ૦) નયેં (યાત્ર કે ૦) બ્યવહાર તે નિર્વાહ છે ॥ ૬૭ ॥

॥ બ્રહ્મ પરાપર વચને કહ્યો, એક બ્રહ્મ ઉપનિષદેં રહ્યો ॥ માયોપમ પણ જગ શ્રુતિ સુણ્યું, જેહની જિમ રુચિ તિમ તિણે મુણ્યું ॥ ૬૮ ॥ અર્થ:-હે બ્રહ્મણી વેદિતથ્યે પરં ચાપરં ચ એ વચને વેદમાંહે બ્રહ્મપરાત્પર દ્વિજેદેં કહ્યું. ઉપનિષદેં એકજ બ્રહ્મ લહ્યું. એકમેવાદિતીયં બ્રહ્મ નેહનાનાસ્તિકિંચનેત્યાદિવ ચનાત્ તથા માયોપમં સકલં જગત્ એ વચને સર્વ જગત શૂન્યરૂપ પણેં કહેવું.

तिहां द्वैतवादी अद्वैतवादी शून्यवादीयें जेने जेम रुचे तेणें तेम पुरुं करी ने जाण्युं. वलतुं ते वादी युक्ति पण तेहवीज कल्पे ॥ ६८ ॥

॥ स्यादवाद विण पण सवि मृषा, खारे जल नवि जागे तृषा ॥ माया मिटे रहे जो अंग, तो किम नहीं परमाय रंग ॥ ६९ ॥ अर्थः—पण ते निज निज नय रुचे ठे ते स्याद्वादविना सर्व जूठा. जेविना स्वमत निर्वाह न थाय. जेम खारा जलथी तृषा न जांजे तेम स्याद्वादविना कांक्षा न टले. जो वेदांतमे मते सर्व माया गवेपे ठे, ते मटे तो तत्कार्य अंग केम रहे ? जो रहे अंगें पारमार्थिक थाय, तो व्यावहारिक केम कहियें ? ॥ ६९ ॥

॥ बाधित अनुवृत्तें ते रही, ज्ञानीने प्रारब्धें कही ॥ कर्मविलास थयो तो साच, ज्ञानें न मढ्यो जेहनो नाच ॥ ७० ॥ अर्थः—हवे जो एम क हेशो के ज्ञानीने पण माया बाधितानुवृत्तें रही ठे. दग्धरङ्गु आकार ते प्रारब्धें करीने ॥ ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि, जस्मसात्कुरुतेर्जुन ॥ इहां कर्मपद प्रारब्धातिरिक्त कर्मपर कहेवुं. पर कहेवुं तो कर्मविलास साचो थयो. पण कल्पित थयो जेनुं (नाच के) नाटक ते ज्ञानें पण न मट्युं. सिद्धांत पण एहनोज ठे, केवलज्ञान उपने पण नवोपग्राही कर्म टलतां तथा सर्वकर्मक्षय ते युक्तिदिशायें परनी समाधिज सत्य होय ॥ ७० ॥

॥ व्यवहारिक आनासिक गणे, योगी ते ठे त्रमअंगणे ॥ योगी अयोगी शरीर अशेष, श्यो व्यवहार आनास विशेष ॥ ७१ ॥ अर्थः—जे योगी व्यावहारिक प्रपंचने आनासिक गणे ठे, ते त्रम गृहने अंगणे रमे ठे. जे अन्यने अन्य करी जाणवुं तेज त्रमयोगीनुं शरीर, ते आनासिक जाणवुं, अने अयोगीनुं शरीर ते व्यवहारें कथनमात्र सदृश परिणामज दीसे ठे; तेणेंकरी जेहवुं ठे तेहवुं कहे ठे. ज्ञानीने रागादिक जाव ठे, ते आनासिक गुंजापुंजबन्धिसमान ते सर्व निरस्त कहुं एम जाणवुं, कर्मजनित जाव ते सत्यज ठे. तो रुधातृषादि जाव पण सर्व जूठा थाय. ते तो प्रत्यक्षविरोध ॥ ७१ ॥

॥ अन्य अदृष्टें योगिशरीर, रहे कहे ते नहिं श्रुतिधीर ॥ जो शिष्यादि अदृष्टें रहे, अरिअदृष्ट तेहने किम सहे ॥ ७२ ॥ अर्थः—कोइ उन्मत्तप्राय कहे ठे. ज्ञानीने सर्वअदृष्ट गयां शरीर रहे ठे. अन्य शिष्यादिकने जेम लोकादृष्टें ईश्वरशरीर रहे ठे. ते श्रुतधीर नही. एटले सिद्धांतमांहे धैर्यवंत न

હી. જો યોગીનું શરીર શિષ્યાદિકને અદૃષ્ટે રહે, તો (અરિ કે૦) વૈરી તે ને અદૃષ્ટે કાં પડતો નથી, તેમાટેં સ્વાદૃષ્ટેજ નિર્વાહ માનવો ॥ ૭૨ ॥

॥ સકતિ અનંત સહિત અજ્ઞાન, કર્મ કહો તો વાધે વાન ॥ કર્મે હોય જનમની યુક્તિ, દર્શન જ્ઞાન ચરણથી મુક્તિ ॥ ૭૩ ॥ અર્થ:—એમ અવિદ્યામાયાશબ્દવાચ્ય અનિર્વચનીય અજ્ઞાન વેદાંતિસંમત ન ઘટે. જો અનંતશક્તિસહિત અજ્ઞાનરૂપ કર્મ કહોતો, વાન વધે. તે તેહના ઉદયક્રયોપશમાદિકથી અનેક કાર્ય થાય. કર્મક્રયેં મોક્ષ થાય. તેહજ કહે કર્મે જન્મની સંસારની યુક્તિ હોય. જાવેં દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્ર થાય તેવારેં મુક્તિ હોય ॥ ૭૩ ॥

॥ પ્રતિબિંબે જો જાણેં જોગ, કિમ તસ રૂપી અરૂપી યોગ ॥ આકાશાદિકનું પ્રતિબિંબ, જિમ નહીં તિમ ચેતન અવિલંબ ॥ ૭૪ ॥ અર્થ:—ચિત્ પ્રતિબિંબે બુદ્ધિનો જોગ છે, તે સાક્ષાત્ આત્માને નથી, જે એમ કહે છે, તે ને રૂપીઅરૂપીનો યોગ સંજવે નહીં. આકાશ અરૂપીનું જેમ આદર્શ પ્રતિબિંબ નથી. તેમ બુદ્ધિમાંહે ચેતનનું અવલંબ ન હોય ગંજીરં જલં કહેતાં આકાશપ્રતિબિંબ નથી. ગંજીરપણું તે જલધર્મ છે. પ્રતિબિંબસ્વરૂપ દેખાડી ચિત્પ્રતિબિંબ ન હોય, એવું કહે છે ॥ ૭૪ ॥

॥ આદર્શાદિકમાં જે ઠાય, આવે તે પ્રતિબિંબ કહાય ॥ સ્થૂલસ્વંધનું સંગ ત તેહ, નવિ પામે પ્રતિબિંબ અદેહ ॥ ૭૫ ॥ અર્થ:—(આદર્શાદિક કે૦) આરિસા પ્રમુખ જે સ્વસ્થ દ્રવ્ય તેહમાં જે ઠાયા આવે તે પ્રતિબિંબ કહિયે ॥ ઉક્તં ચ ॥ જે આયરિયસ્સ સંતો, દેહાવયવાહ હવંતિ સંકંતા ॥ તેસિં તબુવ જલ્હિ, પન્નત્તે ॥ ઇતિ પ્રતિબિંબ સ્થૂલ પુજ્જનું હોય. ઉક્તં ચ ॥ સામાઝદિયા ઠાયા, અનામુરગયાણિ સિંતુ કાલાજા ॥ સત્તેય નામુરગયા, સંદેહના મુણેયવા ॥ (અદેહ કે૦) અશરીર જે આત્મા તે બુદ્ધિમાંહે પ્રતિબિંબ ન વિ પામે ॥ ૭૫ ॥

॥ બુદ્ધે ચેતનતા સંક્રમે, કિમ નવિ ગગનાદિકગુણ રમે ॥ બુદ્ધિ જ્ઞાન ઝપલ બ્ધિ અજિન્ન, એહનો જેદ કરે શું સિન્ન ॥ ૭૬ ॥ અર્થ:—બુદ્ધિતત્ત્વે (ચેતનતા કે૦) ચૈતન્યપ્રતિબિંબે, જો સંક્રમે, તો ગગનાદિકરૂપી દ્રવ્યના ગુણબુદ્ધિમાંહે કેમ નવિ રમે ? બુદ્ધિ તે ચિત્પ્રતિબિંબાધિષ્ઠાન છે. ઇંદ્રિયવૃત્તિ ઘટાદિ સંગ ઝપલબ્ધિ તે આદર્શ મલિનમાંથી પ્રતિબિંબતમુખમલિનતાસ્થાનીયજોગ એ સાંખ્યકલ્પના જૂઠી છે. એ ત્રણ એકાર્થ છે. અતએવ ગૌતમસૂત્ર ઇચ્છું છે ॥

બુદ્ધિરૂપજલ્ધિર્જ્ઞાનમિત્યનર્થાન્તરમિતિ ॥ એહનો જેદ સિન્ન થકો તું શું કરે છે ? સમો અર્થ જ્ઞાન માન્ય ॥ ૭૬ ॥

॥ બુદ્ધિ નિત્ય તો પુરુષજ તેહ, જ્ઞાનપ્રવૃત્તિ જ્ઞા સમ ગેહ ॥ જો અનિત્ય તો કિહાં વાસના, પ્રકૃતિ તો શી બુદ્ધિસાધના ॥ ૭૭ ॥ અર્થ:-બુદ્ધિ તત્ત્વ જે સાંખ્ય માને છે તે નિત્ય વિકલ્પેં દૂષે છે. જો જ્ઞાનાદિક ધર્માશ્રયબુદ્ધિ નિત્ય માનીયેં તો તેહજ પુરુષ છે, જે માટેં જ્ઞાન, જ્ઞા, પ્રવૃત્તિ (સમ ગેહ કે) સમાનાશ્રય છે. જ્ઞાનપ્રવૃત્તિનું વ્યધિકરણપણું કલ્પવું અનુચિત છે. તથા બુદ્ધિ નિત્યપુરુષોપાધિરૂપ નં ટલે, તો મુક્તિ પણ કેમ હોય ? જો અનિત્ય માનો તો બુદ્ધિવિનાશેં વાસના કિહાં રહી ? અને જો ન રહી તો પુનઃ પ્રપંચોત્પત્તિ કેમ હોય ? જો એમ કહેશે કે, બુદ્ધિ વિનાશેં પ્રકૃતેં લીન વાસના રહી તો બુદ્ધિ સાધનાનું શું કામ ? પ્રકૃત્યાશ્રિતજ્ઞાનાદિગુણાવિર્નાવેં જ કાર્ય યાશે ॥ ૭૭ ॥

॥ અહંકાર પણ તસ પરિણામ, તત્ત્વ ચત્તવીસતણું કિહાં ામ ॥ સકતિ વિગતિ પ્રકૃતેં સવિ કહો, બીજા તત્ત્વ વિમાસી રહો ॥ ૭૮ ॥ અર્થ:-બુદ્ધિતત્ત્વ મિથ્યા તેવારેં તત્પરિણામ અહંકારાદિક પણ મિથ્યા. ચોવીશ તત્ત્વનું ામ કિહાં હોય ? ચોવીશ તત્ત્વના ધર્મેશક્તિ વિગતેં કરી પ્રકૃતિથીજ સર્વ કહો, બીજા તત્ત્વબુદ્ધ્યાદિક છે, તે વિમાસીને રહો. એટલે પ્રકૃતિવિલાસ તે અજીવતત્ત્વવિલાસજ હુઝ. જીવતત્ત્વતો મુખ્ય બીજા ઝનયપરિણામ રૂપ છે. એમ નવતત્ત્વપ્રક્રિયા તેહજ શુદ્ધ થઈ જાણવી ॥ ૭૮ ॥

॥ વિરમે રમે યથા નર્તકી, અવસર દેખી અનુનવથકી ॥ પ્રકૃતિ અચેતન કિમ તિમ રમે, વિરમે જો કરતા નવિ ગમે ॥ ૭૯ ॥ અર્થ:-નાટકની પોતાના અનુનવથકી કાર્ય નાશાદિકને વિષે રમે, તથા અવસર દેખી દાનાદિક પામી વિરમે, તેમ પ્રકૃતિ અચેતન છે, તે કેમ રમે ? અને વિરમે ? જો કરતા પુરુષ તુજને ન ગમે ॥ એવં ચ ॥ રંગસ્ય દર્શયિત્વા નિવર્તેતે નર્તકી યથાત્માનં ॥ પુરુષસ્ય તથાત્માનં પ્રકાશ્ય વિનિવર્તેતે પ્રકૃતિઃ ॥ ઇત્યાદિ શિષ્ય કહે છે, તે શિષ્ય ધંધમાત્ર કહેવું. પુરુષને આત્મદર્શન પ્રકૃતિ કરે, તે અચેતનને ન સંજવે. નવા તિહાં પ્રયોજન તદ્જ્ઞાન છે ॥ ૭૯ ॥

॥ પ્રકૃતિદિદ્દ્ધાયેં જિમ સર્ગ, શાંતિ વાહિતાયેં મુક્તિનિસર્ગ ॥ કર્તાવિણ એ કાલવિશેષ, તિહાં વલગે નય અન્ય અશેષ ॥ ૮૦ ॥ અર્થ:-પ્રકૃતિ

દિદ્દ્વાયે (સર્ગ કે૦) સૃષ્ટિ જેમ સાંખ્ય કહે છે, તેમ (નિસર્ગમુક્તિ કે૦) સ્વનાવમુક્તિ શાંતિવાહિતાયે હોય, એ બે લક્ષણ કરતાના છે. તે વિના જો પ્રકૃતિપરિણામનાં લક્ષણ કહીયે, તો કાલનાં લક્ષણ થાય. તિહાં અન્ય અરોષ નય વલે, તે સર્વના અર્થનો અનુગ્રહ કરવા પાંચ કારણસમવાય માનવો. તેવારે કર્તા મુખ્યપણે આવે ॥ ઉક્તં ચ ॥ કાલો સદાવણિયઃ, પુત્ર કયં પુરિસકારણોવગતં ॥ સમવાય સમત્તં, એગંતં હોઃ મિહત્તં ॥ ૧ ॥ ૮૦ ॥

॥ પ્રકૃતિકર્મ તે માટે ગણો, જ્ઞાનક્રિયાથી તસ ક્ષય ગણો ॥ અશુદ્ધ જાવ કરતા સંસાર, શુદ્ધ જાવ કરતા જવપાર ॥ ૮૧ ॥ અકર્તૃઅજોક્તવાદિનૌગતૌ ॥ અર્થ:— તેમાટે પ્રકૃતિને કર્મનુંજ નામ ગણો, પ્રધાન કર્મ સંસ્કાર વાસના વિદ્યા સદ્જમલ એ સર્વ એકાર્થજ શબ્દ છે દર્શનજેદે તે કર્મનો ક્ષય જ્ઞાન શુદ્ધ જાવ છે. તે જવપારનો કર્તા છે ॥ અપ્પા કત્તા વિકત્તા ય, સુહાણ ય હુહાણ ય ॥ ઇત્યાદિ શાસ્ત્ર વચનો પણ છે ॥ ૮૧ ॥ અકર્તા અજોક્તા આત્મા માને છે તે વાદિ ગયા. ઇહાં સમકેતનાં ચાર સ્થાનક પૂર્ણ થયા ॥

॥ એક કહે નવિ છે નિરવાણ, ઇંડિય વિણસ્યાં સુખ મંદાણ ॥ દુઃખ અજાવ મૂર્ઝા અનુસરે, તિહાં પ્રવૃત્તિ પંમિત કુણ કરે ॥ ૮૨ ॥ અર્થ:— હવે સમકિતનું પાંચમું મોક્ષસ્થાનક કહે છે:— એકવાદી કહે છે કે, (નિરવાણ કે૦) મોક્ષ નથી. ઇંડિયવિલાસવિના મુક્તિ મુખ્ય છે. તેના મંદાણ છે. તે કોણ સદ્દે.તોકે અરોષ વિરોધગુણોહેદરૂપ વૈરોષિકાનિમત મુક્તિ માનો. દુઃખાજવને અર્થેજ મુમુક્ષુપ્રવૃત્તિ હશે. તે ઉપર કહે છે— દુઃખાજાવને પુરુષાર્થ નથી. જેમાટે મૂર્ઝાવિસ્થાયે પણ અવિદ્યા દુઃખાજાવ છે, તિહાં કુપ્રવૃત્તિ પંમિત કરે, ॥ ઉક્તં ચ ॥ દુઃખાજાવોપિ નાવેદ્ય; પુરુષાર્થતયેષ્યતે ॥ નહિ મૂર્ઝાદિવસ્થાર્થ, પ્રવૃત્તો દૃશ્યતે સુધીરિતિ ॥ ૧ ॥ ૮૨ ॥

॥ કાલ અનંતે મુક્તે જતાં, હોઃ સંસાર વિલય આજતાં ॥ વ્યાપકને કહો કેહો ગામ, જિહાં એક સુખસંપતિધામ ॥ ૮૩ ॥ અર્થ:— જો મોક્ષપદાર્થ રાત્રિદિવસ જીવે કરી જરાતાં અનંતો કાલ થયો તો આજતાં ઇ એ જીવોને મુક્તિમાં જતાં સંસારનો વિલય થાય. એક એક યુગમાં એક એક મોક્ષે જાય તો અનંતા યુગ ગયા એટલે કાલે સંસાર સ્વાલી કાં ન થાય ॥ સત્યા અનંતા એવ હ્યપવૃક્તાસ્તથાપિ સંસારસ્ય પ્રત્યક્ષસિદ્ધતાદિત્યાદિ કરણા વલીકારે કહ્યું તે તો ઘટે કે, જો કાલાનંત્યથી જીવપરિણામાનંત્ય અધિક

होय तेमाटे ए कल्पनामात्र ठे. बीजुं आत्मा सर्वव्यापक कहे ठे, तेहने ए क सुखसंपत्तिनुं घर एवो किहां ठाम ठे? के ज्यां ए जाय. क्रियावत्त्वाना वान्नात्मनः सिद्धिद्वैत्रगमनइत्यर्थः ॥ ७३ ॥

॥ किम अनंत इक ठामें मिले, पहिलो नहिं तो कुंण गुं जले ॥ पहिला जव के पहेला मुक्ति, ए तो जोतां न मिले युक्ति ॥ ७४ ॥ अर्थः— वली मोक्षमां अनंता सिद्ध मानो तो ते एकस्थानकें अनंता केम मले? जो पहेलो अनादिसिद्ध न मानो तो बीजा सिद्ध थाय ते कोणमांहे जले? पहेलो सिद्ध नहीं तो कोण सिद्धने सर्व साधक नमे? तेवारें पहेला संसार के पहेलां मुक्ति? प्रथमपक्षें मुक्ति सादि थइ, एटले आदिसहित थइ? बीजे पक्षें बंधव्याघाते बंधविना मुक्तिकेम होय? ए युक्ति जोतां मलती नथी ॥ ७४ ॥

॥ जिहां न गीत न जाव विलास, नहिं शृंगार कुतूहल हांस ॥ तेह मु गतिथी कहे कृपाल, वनमां जन्म्यो जलो शृंगाल ॥ ७५ ॥ अर्थः— जिहां गीतगान नहीं, जावविलास नहीं, शृंगाररस नहीं, (कुतूहल के) ख्याल नहीं, ते मुक्तिमांहे गुं सुख हरो? ते मुक्तीथी तो कृपी कहे ठे के, कृपाल वनमांहे सीयाल जन्म्यो होय तो जलो ॥ वरं वृंदावने रम्ये, शृंगालत्वं सदैवहि ॥ न तु वैशेषिकीं मुक्तिं, मे मतिर्गंतुमिच्छति ॥ ७५ ॥

॥ जव अजिनिंदि एहवा बोल, बोले ते गुणरहित निटोल ॥ जेहनें नहीं मुगतिकामना, बहु संसारी तेह डुरमना ॥ ७६ ॥ अर्थः— जवअजिनंदि लक्षणवंत जे कह्या ठे, ते मुक्ति उठापवाने एवा बोल बोले ठे, तेने गुणरहित कहियें, अने निटोल, निःश्रूक कहियें, जेहने मोक्षनी कामना एटले वांठा नथी, ते डुर्मना एटले माठा मनवाला बहुल संसारी एटले अजय्य अथवा दुर्जय्य कहियें. एतो जे चरमपुजलावर्त्तवर्त्ती होय, तेनेज मुक्तिकामना होय ॥ उक्तंच ॥ मुक्तासउवि न तस्स, होइ गुरुजाव मलप्प हावेणं ॥ जह गुरुवाहिविगारन, जाउ पहा सउसम्मं ॥ ७६ ॥

॥ इंडियसुख ते डखनुं मूल, व्याधि पिंदिगण अतिप्रतिकूल ॥ इंडियवृत्तिरहित सुख सार, उपसम अनुजवसिद्ध उदार ॥ ७७ ॥ अर्थः—पहेलां मोक्ष सुखरूप साथे ठे, इंडियसुख जे ठे ते डःखनुं मूल ठे, ते व्याधि प्रतिकार ठे, कुथायें पीडित होय तेवारें जोजन करवुं जनुं लागे, तृषायें होठ सूकायें, तेवारें पाणी पीवुं जनुं लागे, हृदयमांहे कामाग्नी दीपे ते

वारें मैथुननी इह्वा ऊपजे, ए व्याधिना औषध ठे. तेने सुख जाएँ ठे ॥ मि
थ्या यत् सूक्ष्म दुधार्तः सन् साह्नी कवलयति मांस्या कवलितान्. तृषा शु
ष्यत्यास्ये पिबति च सुधास्वा दुसलिलं ॥ प्रदीप्तिकामाग्नो निजहृदि वृषस्यत्यथ
वधूं, प्रतीकारो व्याधेः सुखमिति विपर्यस्यति जनः ॥ १ ॥ इंदियवृत्तिरहित
ध्यानसमाधिजनित उपशम सुख ठे. तेहज (सार के०) निरुपचरित ठे.
ते ह्मण एक रागद्वेषरहित अइ आत्मामांहे जोइयें ते अनुभव सिद्ध ठे ॥ उक्तं
च प्रशमरतौ ॥ स्वर्गसुखानि परोक्षाण्यत्यंतपरो ह्ममेव मोक्षसुखं प्रशमसु
खं प्रत्यहं न परवशं नचाप्राप्तं तथा यत् सर्वविषयकांक्षोज्झवं सुखं प्राप्यते
यारोगेण तदनंतकोटि गुणितं मुधैव लज्जते वीतरागः ॥ इत्यादि ॥ ८७ ॥

॥ तिहां अन्यास मनोरथ प्रथा, पहिलां आगें नवि परकथा ॥ चंडचंडिका
शीतल धाम, जिम सहजें तिम ए सुखधाम ॥ ८८ ॥ अर्थः—ते उपश
मसुख मांहेलां अन्यास अने मनोरथ तेनी (प्रथा के०) विस्तार होय ॥
दृष्टंचामासिकं मानोरथिकं च सुखं लोकेऽपि ॥ पढी निर्विकल्पकसमाधे प
रइयनी कथाज न होय ॥ उक्तंच ज्ञानसारे ॥ परब्रह्मणि मग्नस्य, श्लाघा
पौञ्जलिकी कथा ॥ कामीचामीकरोन्मादाः, स्फारा दारादराः क्वच ॥ १ ॥
अन्यासमाश्रित्याप्युक्तं प्रशमरतौ ॥ यावत्परगुणदोषपरिकीर्तने व्यावृत्तं म
नो नवति ॥ तावद्धरं विशुद्ध्यै च व्यग्रं शक्तो मनः कर्तुं ॥ १ ॥ चंडनी चंडिका
जेम सहजे शीतल होय तेम आत्मस्वभावस्वरूप उपशम जे ठे ते सहे
सुखनुं ठाम ठे ॥ ८८ ॥

॥ तरतमता एहनी देखियें, अति प्रकर्ष ते शिव लेखिये ॥ दोषावरण
तणी पण हाण, इम निःशेष परमपद जाए ॥ ८९ ॥ अर्थः—ए शम
सुखनी तरतमता उत्कर्षांप्रकर्ष देखे, जे अतिप्रकर्ष ते (शिव के०) मोक्ष
लेखवियें. दोषावरणतणी हाणे पण तरतम जाव ठे. जे निःशेष ते परम
पद जाए ॥ उक्तंच ॥ दोषावरणयोर्हानिः, शेषारूपतिशायनात् ॥ क्वचिद्यथा
स्वहेतुन्यो, बहिरंतर्मलक्षयः ॥ १ ॥ इति अष्टसाहस्र्याम् ॥ दुःखीजावथी प
ण सिद्धने सुखज कहेवुं ॥ ८९ ॥

॥ दुखहोवे मानस शरीर, जिहां लगे मन तनु वृत्ति समीर ॥ तेह टले
दुखनासे सुख, नहिं उपचार विशेषें मुख्य ॥ ९० ॥ अर्थः—ज्यांलगे म
न तनु वृत्ति रूप (समीर के०) वायु ते विस्तारवंत होय त्यांलगे मननुं

॥ सर्वं शत्रुक्षय सर्वज रोग, अपगम सर्वार्थ संयोग ॥ सर्वकामनापू
रित सुख, अनंतगुण तेहथी सुखमुक्त ॥ ९१ ॥ अर्थः—कोइने घणा श
त्रु ठे तेमांथी एक शत्रुनो क्षय थयो सांजले तो तेने कहेवुं सुख थाय ? ते
वारे सर्व शत्रुजनों क्षय थवाथी महासुख होय तेमां गुं कहेवुं ? तेम सर्व
रागादि शत्रुक्षयजनित अतिशय सुख मोक्षमांहे ठे. तथा शोल रोग समग्र
ऊपना होय ते मांहेलो एक रोग टले तेवारें घणुं सुख ऊपजे, अने शोले
रोग टले तेवारें पूरुंज सुख ऊपजे. तेम सर्व कर्मव्याधिविलयजनित सि
द्धिने सुख ठे, जेमाटे एक अर्थयोगें जे सुख उपजे तेथी सर्व अर्थयोगें अ
नंतगुण सुख उपजे. तेम सर्व अर्थ सहेजगुण सिद्धिजनित सुख मोक्षमां
हे ठे, जेम एक इच्छा पूर्ण थातां जे सुख उपजे, तो सर्व इच्छा पूर्ण थातां
तो तेथी अनंतगुणुंज सुख होय. एम सर्व अनिष्टारूप वैराग्येच्छा पूर्ण थतां
अनंत सुख सिद्धिने ठे. ॥ उक्तं च ॥ विंशिकायांतें ॥ सर्वं तु सच्चवाहि, सर्वद
सच्चसिद्धांस्तं स्वयविगमजोगपत्नीहि ? होइततोअणंतगुणं ॥१॥ इत्यादि ९१

॥ घटे न राशि अनंतानंत, अकृतजवनें सिद्ध अनंत ॥ परिमित जीव नयें नवरिक्त, याये जन्म लहे कइ मुक्त ॥ ९१ ॥ अर्थ:-सिद्धना जीवो नी संख्याराशि अनंत ठे ते घटती नथी. एवा प्रश्ननो उत्तर कहे ठे के, अनंतानंतराशि (जव के०) संसारी जीवोनी ठे, ते (अकृत के०) आखो अनें सिद्धपण अनंत ठे, त्रण कालना समयनी अनंत संख्या ठे, तेथी जीवोनी अनंतसंख्या घणी महोटी ठे, माटे एमां कशो बाध नथी. जे म तें ते परिमित जीवसंख्या कहे ठे, तेना मतें तो संसार खाली थवो जो इयें. नहींकां मोहमांहेथी जीव इहां पाठा आववा जोइयें ॥ उक्तं च ॥ मुक्तोपि वाच्येतु नवं नवे वा, नवश्च शून्योस्तु मितात्मवादे ॥ षड्जीवकार्यं तु अनंतसंख्यं, जाष्यं तथा नाथ यथा न दोषः ॥ १ ॥ इति स्याद्वादमंजर्या ॥ ज्यारे ज्यारे जगवंतने पृढीयें त्यारें त्यारें एवुं कहे के एक निगोदनो अनंत

મો જાગ મોઢેં ગયો એહવે અનંત જીવવાદીયેં કિશું બાધક નથી ॥ ૯૨ ॥

॥ થયાં અને થાસે જે સિદ્ધ, અંશનિગોદ અનંત પ્રસિદ્ધ ॥ તો જિન શાસન શી જવહાણી, બિંદુ ગયે શી જલથેં કાણી ॥ ૯૩ ॥ અર્થ:—પૂર્વે કહેલી વાતનેજ સ્પષ્ટ કરે છે. જે અતીતઅદ્યાયેં સિદ્ધ થયા અને અનાગત અદ્યાયેં જે સિદ્ધ થાશે તે સર્વ મલી એક નિગોદના અનંતમા જાગ પ્રમાણ સિદ્ધ થાશે. તો જિનશાસનમાંહે શી હાણી? સંસારસમુદ્માંહેથી એક બિંદુ ગયાથી શી કાણી છે? એ સંખ્યા ઉત્કર્ષાપકર્ષે નિમિત્ત નથી. અતીતાદ્યાથી અનાગતાદ્યા અનંતગુણ છે તો પણ સર્વ મલી એક નિગોદ જીવને અનંતમેં જાગે છે. એ પરમાર્થ જાણવો ॥ ૯૩ ॥

॥ વ્યાપકને નવિ જવની સિદ્ધિ, બાંધે ઢોડે ક્રિયવિવૃદ્ધિ ॥ પણ તનુમિત આત્મ અમેં કહું, તિહાં તો સઘલું ઘટતું જડું ॥ ૯૪ ॥ અર્થ:—સર્વ વ્યાપક જે આત્મા માને છે, તેને પરજવેં જાવું નથી. તેવારેં ન સંસાર અને ન મોક્ષ એમ ઘટે, પણ અમે તો આત્મા (તનુમિત કેળ) તનુ એટલે શરીર તે પ્રમાણ માનીયેં થૈયેં. તિહાં તો સઘલું એ ઘટતું જ લહિયે થૈયેં. જેહવું ગતિ જાત્યાદિકને ઘટતું આઝલું બાંધે તેહને તે ઉદય આવે તેવારેં તે ક્ષેત્રેં જીવ જાય. વક્રગતિ હોય, તો આનુપૂર્વી તિહાં સ્વપાવી આણે. મોઢેં તો પૂર્વપ્રયોગાદિ કારણે સમયાંતરેં પ્રદેશાંતર અણફરસતો નિયતસ્થાને ઉપજે. તિહાં શાશ્વતાનંદધન થઈ રહે છે સહી ॥ ૯૪ ॥

॥ યોગ નિરોધ કરી જગવંત, હીન ત્રિજાગવગાહ જહંત ॥ સિદ્ધિશિલા કપર જડ વસે, ધર્મવિના ન અલોકેં ધસે ॥ ૯૫ ॥ અર્થ:—કેવલજ્ઞાની જગવંત આવર્જીકરણ કરી, યોગરૂંધી ચરમજવેં જેટલું શરીર છે તેની ત્રિજાગ હીનાવગાહના પામતો સિદ્ધિશિલા કપરેં જડને વસે. હાં કોઈ પૂઠે કે, તેથી આગલ કેમ જાતો નથી? તે કપર કહે છે, કે (ધર્મવિના કેળ) ધર્માસ્તિકાયવિના અલોકાકાશમાંહે ધસે નહીં ॥ ૯૫ ॥

॥ જિહાં એક તિહાં સિદ્ધ અનંત, પય સાકરપરેં જલે એકંત ॥ રૂપીનેં જલતાં સાંકડું, રૂપરહિતનેં નવિ વાંકડું ॥ ૯૬ ॥ અર્થ:—જિહાં એક સિદ્ધ છે, તિહાં અનંતા સિદ્ધ છે, દૂધ સાકરની પેઠેં એકઠા જલે છે. એકાંત એ પણ એકદેશિદૃષ્ટાંત રૂપીને માંહોમાંહે જલતાં સાંકડું હોય, પણ રૂપરહિતને જલતાં કિશુંયેં વાંકડું નથી ॥ ધર્માધર્માકાશાદિવત્ ॥ અત્રગાથા ॥

जडय एगो सिद्धो, तड अणंता नवस्वयविमुक्ता ॥ अनुन्नमाहाबाहं, चि
छंति मुहीमुहेपत्ता ॥ १ ॥ ९६ ॥

॥ काल अनादे सिद्ध अनाद, पूर्व अपर तिहां होय विवाद ॥ नव
निर्वाण तणो क्रम योग, शाश्वत जाव अपर्यनुयोग ॥ ९७ ॥ अर्थः—
संसारी टलीने सिद्ध थाय ठे, तेवती सिद्ध जे ठे, ते यद्यपि सिद्धजावें प्र
थम ठे, पण कालनी अनादिता ठे, तेमाटे प्रवाहें अनादिसिद्ध कहा. ति
हां पहेला कोण अने पठी कोण ए विचार न होय. निर्वाणनो अनुक्रम
योग कहेवाय नहीं. शाश्वता जावनो पाठो उत्तर नथी. एमज पहेलां कू
कडी के पहेलां इहुं? रात्रि पहेलां के दिवस पहेलां? इत्यादि जाव श्रीजग
वतीसूत्रमध्ये कहा ठे, जे कृण वर्तमानत्वं पाम्यो ते अतीत थयो. पण
तेमां पहेलो अतीत समय कहाँ, एम कहेवाय नहीं. तेम संसारी टल्यो
ते सिद्ध थयो, पण तेमां पहेलो कोण प्रवाहें एम न कहेवाय. अनादिसिद्ध
अनादिसिद्ध तो कहियें. व्यक्तें न कहियें. ॥ उक्तं च विंशिकायां ॥ एसो
आणाइमचिय, सुद्धोयतउ आणाइ सुद्धुत्ति ॥ जुत्तोअ पवाहेण, ए अन्नहासु
द्धयासम्मं ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ ९७ ॥

॥ मोक्षतत्त्व इम जे सदहे, धर्मेमन थिर तेहनूं रहे ॥ मुक्ति इहा ते
मोटो योग, अमृत क्रियानो ए संयोग ॥ ९८ ॥ अनिर्वाणवादी गतः ॥ अर्थ—
एमजे परीक्षा करीने मोक्षतत्त्व सदहे, तेनुं धर्मेने विषे मन थिर रहे. जे
मुक्तिनी इहा ठे ते अमृतक्रियाना रसने संयोगें महोटा योग ठे चरमपुज
लपरावत्तें अपुनर्बन्धकादिकने जारें जे कर्ममल होय ते तेहने न होय ॥ उक्तं च
विंशिकायां ॥ मुक्तासउवि एणड, होइ गुरुजाव मलयपजावेणं ॥ जहगुरु
वाहिविग्गरेण, जाउव सास उस्सासं ॥ ९८ ॥ अनिर्वाणवादी निरस्त थयो ॥

॥ नास्तिक सरिखा जाणे अन्य, ठे निर्वाण उपायें शून्य ॥ सरज्युं होसे
लहेशुं तदा, करो उपाय फिरो नर सदा ॥ ९९ ॥ अर्थः— हवे अन्यवा
दी नास्तिक सरिखा जाखे ठे के, निर्वाण ठे पण तेनो उपाय शून्य ठे. यद
हायें होय, जेवारें सरज्युं हशे तेवारें लहेशुं. ते कहे ठे के, जे माटे (नर के ०
मनुष्य तमे उपाय करो, सदाइ फरो पण मोक्ष तो सरज्युं हशे तेवारें मलशे ॥
उक्तं च ॥ प्राप्तव्यो नियतिबलाश्रयोर्थः सोवश्यं जवति नृणां शुनोऽशुनोवा ॥
नूतानां महति कृतेपि हि प्रयत्ने, नाजाव्यं जवति न जाविनोऽस्ति नाशः ॥ ९९ ॥

॥ દર્શન જ્ઞાન ચરણ શિવ હેત, કહો તો શ્યો પહિલો સંકેત ॥ ગુણ વિણ ગુણ જો પહિલા લહ્યા, તો ગુણમાં શું જાઉં વહ્યા ॥ ૧૦૦ ॥
 અર્થ:- મોક્ષના ઉપાય રૂપ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર જો મોક્ષ હેતુ કહો તો શ્યો સંકેત છે? ગુણ જો ગુણવિના લહ્યા તો ગુણમાંહે વહ્યાં શું ફરો તો? જેમ ગુણવિના નવિતવ્યતાયે ગુણ પામ્યા તેમ મોક્ષ પણ પામશો. જો એમ કહેશો કે પહેલા ગુણ શક્તિયેં હતા તે કાલ પરિપાકેં વ્યક્તેં થયા, તો નવ્યની શક્તિ મોક્ષનાવની છે. તે કાલપરિપાકેં વ્યક્તેં પ્રગટ થાશે. કારણનો તંત કિહાં રહ્યો. ઇત્યાદિ ઘણી યુક્તિ છે ॥ ૧૦૦ ॥

॥ મરુદેવા વિણ ચારિત્ર સિદ્ધ, નરહ નાણ દરપણ ઘર લિદ્ધ ॥ થોડે કષ્ટે સીધા કેડ, બહુકષ્ટે બીજા શિવ લેડ ॥ ૧૦૧ ॥ અર્થ:- વલી એહ જ વાત કહે છે:- મરુદેવ્યાજી અત્યંતવનસ્પતિ માંહેથી નિકલી ક્યારેં ધર્મ ન પામ્યા. ક્રિયારૂપ ચારિત્ર પામ્યા વિના જગવદર્શન જનિત યોગસ્થૈર્યે જ અંતરૂત સિદ્ધ થયાં. નરતચક્રવર્તિ દીક્ષા ગ્રહ્યાવિનાજ નાવના બલેં દરપણ ઘરેં જ્ઞાન પામ્યા. માટે જો ક્રિયાકષ્ટેંજ મોક્ષ પામે તો તડત્કર્ષ હોય તે તો નથી. તેમાટે કેટલા એક નરતાદિક થોડે કષ્ટેં સિદ્ધ થયા. કેટલાએક ગજસુકુમાલાદિક બહુકષ્ટેં મોક્ષ પામ્યા ॥ ૧૦૧ ॥

॥ જેહની જેહવી નવિતવ્યતા, તિમ તેહનેં હોડ નિઃસંગતા ॥ કષ્ટસહે તે કર્મ નિમિત્ત, નિયતિ વિના નવિ સાધ્ય વિચિત્ત ॥ ૧૦૨ ॥ અર્થ:- માટે જેહને જેહવી નવિતવ્યતા છે, તેહને તેમ તે પ્રકારેં (નિસંગતા કેળ) મોક્ષ લાજ હોય છે, જેટલું કષ્ટ સહેવું છે તેટલું વેદનીયાદિ કર્મ નિમિત્ત છે, નહીતો શ્રીમહાવીરને ઘણા ઉપસર્ગ થયા અને શ્રીમલ્લિનાથ પ્રમુખને કોડ ઉપસર્ગ ન થયો, તે કેમ મલે? નિયતિવિના વિચિત્ર સાધ્ય ન હોય. અતએવ પ્રત્યેકબુદ્ધસિદ્ધાદિજેદસ્તથાનવિતવ્યતેતિ લલિતવિસ્તરાયાં ॥ ૧૦૨ ॥

॥ જ્ઞાનીયેં દીતું તિમ જાણિ, દીઠા નવમાં વૃદ્ધિ ન હાણી ॥ કાયા કષ્ટ કરો શું ફોક, ક્રિયા દેસ્વાડી રંજો લોક ॥ ૧૦૩ ॥ અર્થ:-જેમ જ્ઞાનીયેં દીતું છે તેમ થાય છે એમ નિશ્ચય કરી ન જાણે, દીઠા નવમાંહે વૃદ્ધિ હાની થાતી નથી ડઠો અધિકો ન થાય, તો શું ફોકટ કાયા કષ્ટ કરો તો, ક્રિયા દેસ્વાડીને લોકનેં રંજો તો, જે કષ્ટ કરશે તેહને અને જે કષ્ટ નહીં કરશે તેહને પણ જ્ઞાનીયેં જેટલા નવ દીઠા છે તેટલાજ થાશે. ઉક્તંચ ॥ નિ

યતિદ્વાત્રિંશિકાયાં ॥ જ્ઞાનમવ્યનિચારં ચેક્ષિનત્વે મા શ્રમં કથાઃ ॥ અથ તત્રાપ્યનેકાંતે જિનતાં સ્મતુ કો નવાન્ ॥ ૧૦૩ ॥

॥ કામ જોગ લંપટ ઇમ જણે, કારણ મોઢુ તણા અવગણે ॥ કારજ ઢે નેં કારણ નહીં, તેહને એ ક્ષતિ મોટી સહી ॥ ૧૦૪ ॥ અર્થ:-એમ જે વાદી કામજોગના લંપટ ઢે, તે પૂર્વોક્ત રીતે જણે ઢે. તે વાદીડ મોઢુ તણા જે કારણ ઢે, તેને અવગણે ઢે, ડવેચી નાચે ઢે, તેહને એ ક્ષતિ મ હોટી ઢે. એટલે મહોટું દૂષણ ઢે, કે જે કાર્યરૂપ મોઢુ તો ઢે, અને તેના કારણ નથી. એમ તો સ્વપ્રવૃત્તિજ વ્યાધાંત હોય. એ દંમથી કાર્ય કારણ જા વ સાચું માનવો ॥ ૧૦૪ ॥

॥ વાયસતાલી ન્યાય ન એહ, સરજે તી સઘલે સંદેહ ॥ જો સરજ્યું જં પે નિસદીસ, અવ્યનિચારીશું સીં રીસ ॥ ૧૦૫ ॥ અર્થ:-એ (વાયસતા લી કે૦) કાકતાલીય ન્યાય કહીયેં. જેમ કાગડો ડમનાર અને તાલ ફ લ પડનાર, એમ નહીં સમજવું. જેમાટે નિયતાન્વયવ્યતિરેક ઢે. જો સર જ્યું થાય એમ કહીયેં તો સઘલે સંદેહ થાય. કેમ સરજ્યું હશે, પ્રવૃત્તિ તો ઇષ્ટસાધનતાનિશ્ચયથી થાય. જો સરજ્યું રાત્રદિવસ કહીયેં ઢેયે, તો ઘટા દિકનો અવ્યનિચારિ કારણ દંમદિક ઢે, તેની સાથેં શી રીશ કરશો ! તે મ મોઢુના કારણ જ્ઞાનાદિક પણ સદ્દેહવા ॥ ૧૦૫ ॥

॥ સરજ્યું દીતું સઘલે કહે, તો દંમદિક કિમ સદ્દેહ ॥ કારણ જેલી સરજિ ત દીઠ, કહિતાં વિઘટે નવિ નિજ ઇષ્ટ ॥ ૧૦૬ ॥ અર્થ:-જો સર્વત્ર સ રજ્યું દીતું કહે ઢે, તો દંમદિક ઘટાદિકના કારણ કેમ સદ્દેહ. સરજ્યું તે તત્પ્રકારક સિસૃદ્ધાચેજ. તેણેં તો બાહ્ય કારણ સર્વ અન્યથા સિદ્ધ થાય. એ ણેં કરી ॥ જં જહા તં જગવયા દિઠં, તં તહાવિ પરિણમઃ ॥ એ સૂત્રવ્યા ય્યાન થયું. જેમાટે કેવલજ્ઞાન તે વ્યાપક ઢે, કારણ નથી. તેહજ કહે ઢે:-કારણજેલી સરજિત દીતું એમ કહેતાં તો નિજ ઇષ્ટ વિઘટે નહીં જે માટે દંમદિક કારણ સહિતજ ઘટાદિક સરજ્યા ઢે. એમ કહેતાં જ્ઞાનાદિ કારણ સહિતજ મોઢુ સરજ્યો ॥ ૧૦૬ ॥

॥ તૃપ્તિ હશે જો સરજી હશે, જોજન કરવા શું ધસમસે ॥ પાપેં ડયમ આગલ કરે, ધરમેં શું સરજ્યું ડચ્ચરે ॥ ૧૦૭ ॥ અર્થ:-અથવા અવ્યનિ ચારી ચોરપારદારિકની સાથેં પણ શું રીશ કરે ઢે. તેતો સરજ્યું ઢે તેજ

કરે છે. વલી જો સરજ્યુંજ લશ્શ તેવારેં તો સરજ્યું હશે તેવારેં પોતાની મે
લે તૃપ્તિ થશે. નોજન કરવાને શામાટે ધસમસે છે? એ પ્રમાણે જોતાં તો પા
પના જેટલાં કાર્ય છે, તે તે કાર્યનાં જે જે કારણ છે. તેને સેવવાના ઉદ્ય
મને આગલ કરે છે. ઠુષ્યાદિક આરંભ કરતાં તો પાઠો જોતો નથી. પણ
ધર્મની વેલાયેં ગલીયા બલદની પેરેં થઈ રહે છે, અને સરજ્યું હશે તે યાશે
એમ મુખમાંથી શું ઉચ્ચરે છે ॥ ૧૦૭ ॥

॥ પહેલા ગુણજે ગુણવિણ થયા, પાકી નવસ્થિતિની તે દયા ॥ થયા
જેહ ગુણ તે કિમ જાય, ગુણવિણ કિમ ગુણ કારજ થાય ॥ ૧૦૮ ॥
અર્થ:—પહેલા ગુણવિના ગુણ થયો પઠી ગુણનું કામ તે ઊપર કહે છે:—
પહેલા જે ગુણવિના ગુણ થયા તે પાકી નવસ્થિતિની દયા છે. એટલે તે
નવસ્થિતિ પરિપાક કાર્ય જાણવું. હવે તે થયા જે ગુણ તે શું જાય? કેમ
રહે તેવારેં અનન્યથાસિદ્ધિનિયતાવસ્થિતિ પણે કારણ કેમ હોય? ગુણવિના
ગુણકાર્ય તે કેમ થાય? ॥ સ્વાચ્ચવિહિતોત્તરોત્પત્તિકલ્પ સામાન્યાધિકરણો
નયસંબંધેન ગુણવિશિષ્ટગુણત્વાવહિન્નં પ્રતિ ગુણઃ કારણં તદન્યગુણપ્રતિકાલ
વિશેષ ઇતિ તત્ત્વમ્ ॥ ૧૦૮ ॥

॥ એક ઉપાયથી ફલ પાક, બીજો સહેજેં માલવિપાક ॥ કરમતણો
ફલ જાણી જેદ, કારણમાં શું આણો સ્વેદ ॥ ૧૦૯ ॥ અર્થ:—નવસ્થિતિ
પરિપાક તેપણ આત્મનિષ્ઠ તથા નવ્યતા પર્યાય તે ગુણવિના કેમ થાય? તે
ઊપર કહે છે—એક ઉપાયથી ફલનો પાક થાય છે પણ પ્રમુખમાં ઘાલી
ને અકાલેં આંબા પચવીયેં. બીજા સહેજેં માલથીજ પાકા હોય છે, એમ
કર્મવિપાકેં એક ઉપાય હોય છે, અને એક સહેજે છે. એ કારણના જેદ જા
ણીયેં હોયેં. માટે કારણમાં પ્રાયેં શો કારણ સ્વેદ આણો હો? કેટલા એક
સહેજેં થયા તો હવે ઉદ્યમ શો કરીયેં, એમ શું મુંજાઉં હો? ॥ ૧૦૯ ॥

॥ અથવા ગુણવિણ પૂરવ સેવ, મૃદુતર માટે હોઈ તતસ્વેવ ॥ તિમ નવિ
ગુણવિણ સિદ્ધિ ગરિષ્ઠ, તેહમાં બહુલાં કહ્યા અરિષ્ઠ ॥ ૧૧૦ ॥ અર્થ:—
અથવા અપુનર્બંધકાદિક્રિયા તે પૂર્વ સેવા છે તે મૃદુતર કાર્ય થાય તેમાટે
ગુણવિના પણ હોય (તેમ કે ૦) તેણીપરેં (તતસ્વેવ કે ૦) તત્કાલ ગરિષ્ઠ
સિદ્ધિ ગુણવિના કેમ? જેમ મહાવિદ્યાની સિદ્ધિમાં વેતાલાદિક ઋતે તેમ ઝ
ત્કૃષ્ટગુણ સિદ્ધિમાં બહુલાં અરિષ્ઠ હોય તે ગુણવિના કેમ ટલે? અતઃ એવ શ

मदमादिमंतने अधिकारिता ते जाणी मार्गप्रवृत्ते शमदमादि संपत्ति अन्यो न्याश्रय शास्त्रकारें टाळ्या ठे. अतुलशमदमादिमंतने अधिकारिता प्रवृत्ति विशिष्ट शमादि सिद्धि ए अनिप्राय ॥ ११० ॥

॥ जरहादिकनें ठांमी पंथ, राजपंथ किरिया निग्रंथ ॥ उवटे जातां को इ उगखो, तोपण सेर न तजीयें नखो ॥ १११ ॥ अर्थः—जरतादिक क्रिया कख्या विना जावनायेंज मुक्ति पाम्या, ते पंथने ठांमीने पंथ एटले राजपंथ ते निग्रंथक्रियाज कहियें. जे माटे कोइक उवाटें जातां उगखो लूंटा एो नहीं. तोपण नखो सहेर (नगरं) न त्यजीयें, ए शुद्ध व्यवहार ठे. अतएव जरताद्यवलंबन लेइ जे क्रिया उहेदे ठे, तेने शास्त्रमां महापातकी कहा ठे. रोग घणा, औषधपण घणा, एमं मार्ग निन्न निन्न ठे, पण राज मार्ग व्यवहारज सहहियें ॥ १११ ॥

॥ तीर्थसिद्धादिकनो जेद, नियत तिहां नवि क्रिया उहेद ॥ जाणी कष्ट सहे तप होइ, करम निमित्त न कहियें सोइ ॥ ११२ ॥ अर्थः—तीर्थसिद्ध अतीर्थसिद्धादि जेद नियति प्रमाणे ठे, पण क्रिया उहेद न होय तत्कालें तत्सामग्री जनक होय. हवे जे एम कह्युं के, कष्ट करवुं ते कर्म निमित्त ठे, ते ऊपर कहे ठे—जाणी कष्ट खमे ते तप होय पण कर्मवेदना मात्र नही. अतएव ॥ देहदुःखमहाफलेंहोइतात्वेति शेष कह्युं. आन्युपगमिक औपक्रमिक दुःखसहन गुण तेहज तप. तेहथी गुणवृद्धि. अने गुणाप्रतिपात होय, क्रियानुं पण एहज फल ॥ अवदामच ॥ गुणवृद्धौ ततः कुर्यात् क्रियां सत्कलनामयीम् ॥ एकं तु संयमस्थानं, जनानामवतिष्ठते ॥ अतएव मार्गाच्यवन निर्जरार्थं परितोष्ठव्याः दरी जहा इति तत्त्वार्थे प्रोक्तं दुःखस्यानादित्वात्तद्वययोऽनादेयश्चेत्कर्मणोऽनादित्वात्तन्मोक्षोपि तथा स्यात् स्वजावेसमवस्थानेन दुःखतत्सहनसंकल्पश्चेत् मोक्षे नवेच्च सर्वत्र निःस्पृहो मुनिसत्तम इतिवचनात्तदा मोक्षसंकल्पोऽपि नेति तुल्यमदः ॥ ११२ ॥

॥ बहु इंधण बहु कालें बले, थोडे कालें थोडुं जलें ॥ अग्रितणी जिम शक्ति अजंग, तिम जाणो शिवकारण रंग ॥ ११३ ॥ अर्थः—कोइ घणे कालें मोक्षें जाय ठे, कोइ थोडे कालें मोक्षें जाय ठे. ते केम ? ते ऊपर कहे ठे—जेम घणा इंधन होय ते घणे कालें बले, अने थोडुं इंधन होय ते थोडे कालें जले, पण अग्नीनी शक्ति अजंगज ठे. तेम शिवकारण ते

જ્ઞાનાદિકનો સંગ જાણો. ક્રમે બહુકાલ ક્ષપણીયને સાધન બહુકાલેં સ્વપાવે. સ્તોકકાલ ક્ષપણીયને સાધન સ્તોકકાલેં સ્વપાવે. તથા સ્વજાવ તે ઝનયતા તથા નિયત છે. જો જોગવેજ કર્મ સ્વપતા હોય તો કેવારે કોઈ મોઢેં જાય જ નહીં. ચરમશરીરને પણ શાસ્વાદનાદિક અપૂર્વકરણાંતને અંતઃકોટાકોટિ પ્રતિ સમયે સાત કર્મનો બંધ છે. માટે ક્રમેં યથોચિત કર્મસાધને જીવ મોઢેં જાય ઇમ સદ્દહીયેં ॥ ૧૧૩ ॥

॥ દંડાદિક વિણ ઘટ નવિ હોઈ, તસ વિશેષ મૃદુનેદેં જોઈ ॥ તિમ દલ જેદેં ફલમાં નિદા, રત્ન ત્રય વિણ શિવં નવિ કદા ॥ ૧૧૪ ॥ અર્થઃ—દંડાદિક વિના ઘટાદિક કેવારેં નીપજે નહી. પણ (તસ વિશેષ કેળ) ઘટાદિ વિશેષ તે ઝપાદાન કારણ જે મૃત્તિકાવિશેષ તેથી હોય. તેમ રત્નત્રયવિના મોઢુ કદાપિ ન હોય પણ ફલ જે તીર્થકરાતીર્થકરાદિ સિદ્ધાવસ્થારૂપ તન્નેદ તે (દલજેદેં કેળ) જીવદલ જેદેં હોય. ॥ ઝત્તં ચ વિંશિકાયાં ॥ ણય સચ્ચ હેઝ તુલ્લ, જવત્તં હંદિ ય સવ્વજીવાણં ॥ જંતિ એવય સ્કિત્તા, ણો તુલ્લા દંસણા ઇત્થા ॥ ૧ ॥ વિચિત્રદર્શનાદિસાધનોપનાયકવિચિત્રાનંતરપરસિદ્ધાદ્યવસ્થાપર્યા યોપનાયક તથા નચ્ચત્વેતરકારણાદ્દેપક મુખ્ય કારણ ધારવું ॥ ૧૧૪ ॥

॥ સિદ્ધિ ન હોય કોઈ નિજવ્રત થકી, તોપણ મત વિરચો તેહ થકી ॥ ફલસંદેહેં પણ કૃષિકાર, વપે બીજ લહિ અવસર સાર ॥ ૧૧૫ ॥ અર્થઃ—કોઈ નિજવ્રતથકી ચારિત્રાદિક ક્રિયાથકી કર્મવૈગુણ્યાદિકેં, સિદ્ધિ ન હોય તોપણ એ મોઢુસાધનથકી વિરચસો માં, જેમાટે ફલ સંદેહેં પણ (કૃષિકાર કેળ) કરસણી જે છે તે સાર અવસર વર્ષાકાલાદિ લડને બીજ વપે છે, એટલે વાવે છે. અગ્નિમકાલનાવિ પવનનૈર્ગુણ્યાદિસામગ્રી વિઘટક જાણી વિરચતા નથી. નહિ ફલાવશ્યંજાવનિશ્ચયઃ પ્રવૃત્તૌ કારણં કિંતુ પ્રકૃતે ઇષ્ટોપાયત્વનિશ્ચય એવ ॥ ૧૧૫ ॥

॥ હેતુપણાનો સંશય નથી, જ્ઞાનાદિક ગુણમાં મૂલથી ॥ તેમાટે શિવત ણો ઝપાય; સદ્દહજો જિમ શિવસુખ થાય ॥ ૧૧૬ ॥ ઇતિ અનુપાયવાદીગ તઃ ॥ અર્થઃ—એહજ કહે છેઃ—જ્ઞાનાદિક ગુણ જે મોઢુ સાધન છે, તેમાં હેતુપણાનો સંશય નથી. સામાન્ય વ્યજિચાર અનુગતા ગુરુધર્મારોપસ્થિતિ વિના અન્વયવ્યતિરેકેં જ્ઞાનત્વાદિકેં કારણતા નિશ્ચય છે. જે મોઢેં ગયા છે, તથા જે મોઢેં જાશે, તે જ્ઞાનાદિ ત્રય સામ્રાજ્યેં, અતએવ પ્રકાશશોધગુણિ

द्वारें ज्ञान तप संयमने मोक्षहेतुता अवश्यकें कही ॥ नाणं पयासयंसो, हउं तवोसंजमो अ गुत्तिकरो ॥ तिएह पि समाउगे, मुस्को जिणसासणे नणिउ ॥ १ ॥ ए गाथायें कारणना प्रकाशादि व्यापार अर्जवा मोक्षार्थी प्रवर्त्ते, ए मोक्षनो उपाय सद्वहजो. जेम सत्प्रवृत्तें शिवसुख थाय ॥ ११६ ॥ ए अनुपायवादी गयो. एम मिथ्यामतिना ठ स्थानक थया.

॥ ढाल ॥ चाल ॥ हवे जेदगुणना नांखीजे ॥ ए देशीमां ॥ मिथ्यामतिनां ए षट्स्थानक, जेह त्यजे गुणवंतो जी ॥ सूधुं समकित तेहज पामे, इम नाखें जगवंतो जी ॥ नयप्रमाणथी तेहनें सूजे, सघलो मारग साचो जी ॥ लहे अंश जिम मिथ्या इष्टी, तेहमां को मत राचो जी ॥ ११७ ॥

अर्थः— ए मिथ्यामतिना ठ स्थानक थयां तेमां एक नास्तिकवाद, बी जो अनित्यावाद, त्रीजो अकर्तृवाद, चोथो अनोक्तृवाद, पांचमो मोक्षा नाववाद अने षष्ठो अनुपायवाद, ए षं वादने जे गुणवंत त्यजे, ते सूधुं समकित पामे. तत्त्व परीक्षाजन्य अपाय रूप ज्ञान तेहज समकित ठे. उ कंच ॥ संमतौ ॥ जं जं तत्त परिस्सा, सद्वहमाणस्स जावउं जावे ॥ पुरिसस्सा नणिबोहे, दंसण सदो हवइ जुत्तो ॥ १ ॥ षट्स्थानविषय तत्तत्प्रकारक ज्ञानें सम्यक्त्ववंत जगवंत न थाय. सम्यक्दृष्टी ते अंशअंशथी केवली ठे, तेने नयप्रमाणें करी सघलो मार्ग साचो सूजे, अने मिथ्यादृष्टी ते एक अंशने तत्त्व करीने ग्रहे. बीजाशुं द्वेष करे, माटे तेमांहे कोइराचशो मां ॥ ११७ ॥

॥ ग्रही एकेक अंश जिम अंधल, कहे कुंजर ए पूरो जी ॥ तिम मिथ्या ल्वी वस्तु न जाणे, जाणे अंश अधूरो जी ॥ लोचन जेहनां बिहुं विकस्वर, ते पूरो गज देखे जी ॥ समकितदृष्टी तिमज सकल नय, सम्मत वस्तु विशेषें जी ॥ ११८ ॥ अर्थः— जेम कोइक अंधो पुरुष ते हाथीनो को इएक अंश ग्रहीने ए कुंजर ठे, एम सद्वहे. जे गजना दंत ग्रहण करे, ते हाथीने मूलकप्रमाण कहे, जे सूंम ग्रहे ते दंमप्रमाण कहे, जे कर्ण ग्रहे ते सूपडा प्रमाण कहे, तेम मिथ्याल्वीपण वस्तुनो यावत्कर्म माने ठे, ताव कर्ममान पूर्ण जाणे नही, अधूरो एक अंशजेदादिक जाणे, परंतु जेहना बेहु लोचन विकस्वर ठे, अनुपहत ठे, तेतो गजने करचरणदंताद्यवयवें, संस्थानरूपादिकें विशिष्ट पूर्ण देखे. सकलनयसम्मत वस्तु ठे, ते विशेषें जेम सम्यग्दृष्टी नयवादमां उदासीन थइ रहे, न निंदे, न स्तवे, कारण

विना नयजाषा एम बोले ॥ उहारिणिं अप्पियकारिणिंच, नासं न नासि
ऊ सया सञ्जुऊो ॥ इति वचनात् ॥ ११८ ॥

॥ अंशग्रही नय कुंजर कठया, वस्तु तत्त्व तरु नांजे जी ॥ स्यादवाद
अंकुशयी तेहनें, आणे धीर मुलाजे जी ॥ तेहनिरंकुश होये मतवाला,
चालाकरे अनेको जी ॥ अंकुशयी दरबारें ठाजे, गाजे धरिय विवेको जी
॥ ११९ ॥ अर्थः— नयरूप कुंजर ठे, ते एकेक अंशग्रही उन्मत्त थका
कठया ठे, ते वस्तुतत्त्वरूप (तरु के०) वृद्धनें नांजे ठे. अने जे धीर पु
रुष ठे, ते अंशग्राही नयरूप कुंजरने स्यादवाद अंकुशें मुलाजे आणे, वश
करे. अने निरंकुश थइने निरपेक्षथको चालतो मतवालो होइने वेदांतादि
वादमांहे प्रवेश करीने, अनेक चाला करे, जेम हाथीपण निरंकुश होय, तो
हाट घर प्रमुख नांजी नाखे, स्वतंत्रथको वनमांहे फरे, अने जो तेने अं
कुश होय तो ते अंकुशयी दरबारें ठाजे, विवेक धरी पट्टहस्ती थइ गाजे,
तेम इहांपण जे स्यादाद अंकुशे शीखव्या, ते श्रीजिनशासनरूप राजद्वार
ठे तिहां आप बलें गाजे ठे ॥ ११९ ॥

॥ नैयायिक वैशेषिक विचख्या, नैगमनय अनुसारें जी ॥ वेदांती संग्र
हनय रंगी, कपिल शिष्य व्यवहारें जी ॥ रुजुसूत्रादिक नयथी सौगत, मी
मांसक नय जेलें जी ॥ पूर्ण वस्तु ते जैनप्रमाणे, षट्दर्शन एक मेलें जी
॥ १२० ॥ अर्थः— नैयायिक अने वैशेषिक ए बे दर्शन नैगमनयनें अ
नुसारें विचख्या. ते पृथग् नित्यानित्यादि इव्य माने, पृथिवी परमाणुरूपा
नित्या कार्यरूपात्वनित्या ए प्रक्रिया नैगमनय ते नयद्वयात्मक ठे. एकत्र प्रा
धान्येनोपक्रमात् मिथ्यात्वम् ॥ उक्तंच ॥ दोहिवि एएहिंसठ, रुजुणयतहवि
मिष्ठत्तं ॥ जं सवि सम्मप्पहाणं, तणेण अस्सूण निरवेस्कं ॥ १ ॥ तेम वेदांती
संग्रहनयनें रंगें चाल्या, जेमाटे ते शुद्धात्मइव्य माने ठे ॥ उक्तंच ॥ दतिय
नयपडिसुद्धा, नयएण संगह परूवणाविसउ ॥ तथा कपिलशिष्य पञ्चीश तत्त्व
प्रक्रिया मानता व्यवहारनयें चाल्या. उक्तंच ॥ जं काविलेय दरिसण, एयंदं
चठियस्स वेत्तवं ॥ व्यवहार ते इव्यार्थिक जेद ठे. तथा सौगत ते चोथा
रुजुसूत्रादिक नयथी थया. सौत्रांत्रिक, वैजाषिक, योगाचार, माध्यमिक,
ए अनुक्रमे रुजुसूत्र, शब्द, समजिरूढ अने एवंचूत नयथी थया. तथा मी

માંસક ઉપલક્ષણે વૈયાકરણાદિક નયજેલે નયસાંકર્યે થયા, અને પૂર્ણ એટલે પૂરણ નય જંગ પ્રમાણે વસ્તુ પટ્દર્શન નયે એક મેલવી જૈનપ્રમાણે છે. નદંમિ ઠ દંસણ, સમૂહમઙ્ અસ્સઙ્ ઇત્યાદિ વચનાત્ ॥ ૧૨૦ ॥

॥ નિત્યપદ્ધતાં દૂષણ દાસે, નય અનિત્ય પદ્ધતાતી જી ॥ નિત્યવાદ માંહે જે રાતા, તે અનિત્ય નયઘાતી જી ॥ માંહો માંહે લહે બે કુંજર, જાં જે નિજ કર દંતો જી ॥ સ્યાદવાદ સાધક તે દેસે, પહે ન તિહાં જગવંતો જી ॥ ૧૨૧ ॥ અર્થ:- અનિત્યનયના પદ્ધતાતી ક્ષણિકવાદી બૌદ્ધાદિક છે તે નિત્યપદ્ધતાંહે દૂષણ દાસે છે. ઐક્યરાદિજનકાજનકત્વાદિવિરોધે ક્ષણિક બીજાદિ થાપે છે. સદૃશક્ષણદોષે અજેદગ્રહાદિ ઉપપાદે છે તથા જે નિત્યવાદમાંહે રાતા છે. તે અનિત્યનયના ઘાતી છે. તે એકાંતે નિત્ય આત્માદિક માને છે તે માંહોમાંહે બે હાથી લહે છે, અને લહતાં શ્રકાં પોતા ના કર જે સૂંઠ તથા દાંત તેને જાજે છે. અને જે સ્યાદ્વાદસાધક છે, તે તે મની લહાડે દેસે છે. પણ જગવંત તિહાં પહે નહી. ઉદાસીન રહે. ઉક્તંચ ॥ અન્યોન્યપદ્ધતિપ્રત્યજ્ઞાવાદ, યથા પરે મત્સરિણઃ પ્રવાદે ॥ નયાનુશેષાન વિશેષમિહ્નપદ્ધતાતી સમયસ્તથા તે ॥૧॥ ઇતિ દ્વાત્રિંશિકાયામ્ ॥૧૨૧॥

॥ ટૂટા રત્ન ન માલા કહિયે, માલા તેહ પરોયાં જી ॥ તિમ એકેક દર્શન નવિ સાચા, આપહિ આપ વિગોયાં જી ॥ સ્યાદવાદ સૂત્રે તે ગૂંથ્યા, સમક્ષિત દર્શન કહિયે જી ॥ સમુદ્ અંશની સમુદ્ તણી. પરે, પ્રગટ જેદ ઇહાં લહિયે જી ॥ ૧૨૨ ॥ અર્થ:-ટૂટા રત્નને માલા પર્યાય ન કહિયે, જે વારે પરોયાં હોય તેવારે માલા પર્યાય કહિયે. તેમ એકેક દર્શન ટૂટા છે, તે એકાંતાજિનિવેશે સાચા ન કહિયે. આપેજ આપ વિગોયાં છે, તે સ્યાદ્વાદસૂત્રે ગૂંથ્યા હોય, તેવારે સમ્યગ્દર્શન કહીયે. સ્યાત્કારે એકાંતાજિનિવેશ ટલે. જેમ માલાકારને પુષ્પાદિક સિદ્ધ છે, તેહની યોજન રૂપ વ્યાપાર માત્ર માલાકાર અધીન છે, તેમ સમ્યગ્દૃષ્ટીને સિદ્ધદર્શનને વિષે સ્યાદ્વાદ યોજનમાત્ર વ્યાપાર છે. તાવતાજિતં જગત્. સમુદ્અંશને સમુદ્માં જેટલો જેદ તેટલો ઇહાં નયપ્રમાણમાં પ્રગટ જેદ જાણવો. ઉક્તંચ ॥ ના સમુદ્ સમુદ્ વા, સમુદ્અંશો યથોચ્યતે ॥ નાપ્રમાણં પ્રમાણં વા, પ્રમાણાંશસ્તથા નય ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ ગીતાર્થે સત્ય કહેલું ચિત્તમાં જાવિયે ॥ ૧૨૨ ॥

॥ વચન માત્ર શ્રુત જ્ઞાને હોવે, નિજ નિજ મતઆવેશો જી ॥ ચિંતા

જ્ઞાને નય વિચારથી, તેહ ટલે સંક્લેશો જી ॥ ચારામાહેં અજાણી જિમ કોઈ, સિદ્ધમૂલિકા ચારે જી ॥ જાવનજ્ઞાનેં તિમ મુનિજનને, મારગમાં અવતારે જી ॥ ૧૨૩ ॥ અર્થ:-વચનમાત્ર જે શ્રુતજ્ઞાન તેહથી નિજનિજ મતનો (આવેશ કે) હઠ હોય જે પુરુષ જે નયશાસ્ત્ર સાંજલે, તે ચિંતા માન, બીજું વિચારરૂપ તેહથી હઠ ટલે, સંક્લેશરૂપ વિચાર જન્ય સકલનય સમાવેશજ્ઞાને પદ્ધપાત ટલે, તેણેં સ્વાનુગ્રહ હોય, જાવનાજ્ઞાન તે દેશ કાલાદ્યૌચિત્યે પરાનુગ્રહ શક્ત છે, તેવી રીતેં દેશનાદીયે જેમ પરાનુગ્રહ થાય, ઉત્સર્ગાપવાદસાર તાદૃશ પ્રવૃત્તિ હોય “ કેયં પુરિસે કંચણ એ ઇત્યાદ્યાગમાનુસારાત્ ” પુરુષપશુરૂપ થયો તેહને સ્ત્રીયેં જેમ હાયાનો ચારો વ્યંત સ્વચનેં ચરાવ્યો. જેવારેં સંજીવની ઔષધી મુખમાંહે આવી તેવારેં સ્વરૂપ પ્રગટ થયું. તેમ જાવનાજ્ઞાનવંત સજ્જુ તે જવ્યપ્રાણિને અપુનર્બંધકાદિક ક્રિયામાં તેરીતેં પ્રવર્ત્તિવે. જેરીતેં તેને સમ્યગ્દર્શનરૂપ સંજીવની ઔષધી આવે, કે જેથી તેનું નિશ્ચયરૂપ પ્રગટ થાય. મિથ્યાત્વમય પશુરૂપ ટલી જાય. ઉત્કંચ ષોડશકે ॥ આદ્ય ઇહ મનાક્ પુંસ, સ્તદારા દર્શનગ્રહો જવતિ ॥ ન જવત્યસૌ દ્વિતીયે ચિંતાયોગાદ્ યદ્યપિ ચારિચરકચારણાવિધાનં તતશ્ચરમે સર્વત્ર હિ તાદૃશીસ્તિગંજીર્યાત્ સમરસાપત્યાપશ્રોસત્યતમનાવિ ॥ ઉદક અમૃત સરસાં કહ્યાં છે. ઉત્કંચ ॥ ઉદકપયોમૃતકલ્પં, પુસાં મડજ્ઞાન એવ મારય ॥ તદ્વિધિમત્ત્વ ચતુર્ગુરુર્વિષયત્વરૂપહારિનિયમેન ॥ ૧૨૩ ॥

॥ ચરણ કરણ માંહે જે અતિ રાતા, નવિ સ્વ સમય સંજાલે જી ॥ નિજ પર સમય વિવેક કરી નવિ, આતમતત્ત્વ નિહાલે જી ॥ સમ્મતિ માંહે કહ્યું તિણ ન લહ્યું, ચરણ કરણનો સારો જી ॥ તેમાટે એ જ્ઞાન અન્યાસો, એહજ ચિત્ત દૃઢ ધારો જી ॥ ૧૨૪ ॥ અર્થ:-જે સાધુ ચરણસિત્તરી કરણસિત્તરી માંહેજ અત્યંત રાતા છે, સ્વસમયવ્યવહારથી સ્વસિદ્ધાંતાર્થપરિજ્ઞાનનિશ્ચયથી જડશ્રુતિ વિચારજન્ય આત્મવિવેક ન સંજારી, નિજપર વિવેક અણ પામી, શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ ન નિહાલે, તેણેં સંમુગ્ધજીવાજીવાદિજ્ઞાનેં ક્રિયા કીધી. પણ ચરણકરણનો સાર ન પામ્યો. જેમાટે શુદ્ધાત્મજ્ઞાનનો સાર ચરણકરણાદિસાધન છે, તે તત્કારણીજૂત જવ્યત્વશુદ્ધિદારેં ઉપકારી છે. મિથ્યાજ્ઞાનોન્મૂલનનું કારણ તત્ત્વજ્ઞાન છે, સાધનમાંહે પણ જ્ઞાન અંતરંગ છે, ક્રિયા બહિરંગ છે, એ સર્વ સંમતિગ્રંથ મધ્યે કહ્યું છે. તથા ગાથા ॥

॥ जिनशासन रत्नाकरमांथी, लघुकपर्दिका माने जी ॥ उद्गरित एह
जाव यथारथ, आप सकति अनुमाने जी ॥ पण एहने चिंतामणि सरिखा,
रतन न आवे तोले जी ॥ श्रीनयविजय विबुध पय सेवक, वाचक जस इम
बोले जी ॥ इति श्रीसम्यक्त्व चतुष्पदी समाप्ता ॥ लोकगिरासमर्थित नय
प्रस्थानषट्स्थानकव्याख्या संघमुदे यशोविजय श्रीवाचकानां कृतिः ॥

અર્થ:- (જિનશાસન કે) પ્રકરણ પરિસમાસેં એટલે જિનશાસન રૂપ રત્નાકર તે માંહેથી એષ્ટસ્થાનક નાવ ઝડરિઁ. એ ઝડાર ગ્રંથ યથાર્થ છે. જિનશાસનરત્નાકરને લેખે એ ગ્રંથ લઘુકપર્દિકા માન છે. અને રત્નાકરતો અનેક રત્નેં જાણ્યો છે. એ ઉપમા ગર્વ પરિહારને અર્થેં કરી છે. પણ શુદ્ધનાવ એવા વિચારિયેં તો ચિંતામણી સરસ્વા રત્નપણ એને તોલે નાવે. ગ્રંથકર્તા ગુરુનામાંકિત યશ એવું પોતાનું નામ કહે છે, એટલે શ્રીનયવિજયવિબુધના પદનો સેવક વાચક શ્રીયશોવિજય ઉપાધ્યાય એણીપરેં બોલે છે ॥૧૨૪॥

इतिश्रीसम्यक्त्वचोपईसमाप्ता ॥ श्रीराजनगर एटले अहमदावाद नगरने विषे तिहां प्रसिद्ध जे हेमश्रेष्ठिसुत श्रीताराचंदनाम्ना तेनी प्रार्थना थकी लोक नाशायें करी नयप्रस्थान एटले नयमार्गे तेणे करी षट्स्थानकनी व्याख्या श्रीसंघने हर्षने काजें श्रीयशोविजयजीनी कृति जाणवी ॥

संतोष विषे सोरठा.

॥ हियंडा कर संतोष, होणहार ते होयसी ॥ दैव न दीजें दोष, ठेहा लाज न ठंमियें ॥ १ ॥ दोहा ॥ नांहि सुख संतोषबिन, कोटी करो उपाय ॥ चक्रवर्ति हू दुःखीव्है, देव सु अधिक दिखाय ॥ २ ॥ मानि न तामें दुःख सुख, नांहि वस्तुमें रंच ॥ पदार्थको नहिं अंत कबुं, कर संतोष प्रपंच ॥ ३ ॥ नूप असंतोषी दुखी, सुखि विरक्त संतोष ॥ कहौ सौख्य कामें रहत, सब मनहीको तोष ॥ ४ ॥ जबलों नहि संतोषहिय, तबलों दुःखी सोई ॥ जब संतोष जयो उदय, तासम सुखि नहि कोइ ॥ ५ ॥ विरक्तता में सुख रहत, तस कारण संतोष ॥ जो यति व्है आशा करै, तौ तस दुखको दोष ॥ ६ ॥ जब दमडीकी चाह नइ, तब दमडीको होय ॥ जब दमडीकी चाह गइ, तब सम दीपत सोय ॥ ७ ॥ प्रापतिमें कबुं हर्ष नहिं, शोक हानिमें नांहि ॥ सो संतोषी जानियें, लेश दुःख नहिं तांहि ॥ ८ ॥

दैव विषे सोरठा.

॥ जाता तणां जुहार, बलतातणा वधामणा ॥ दैवतणो व्यवहार, मे लिये के मिलियें नहीं ॥ १ ॥ दोहा ॥ सरवर केरे दीहडे, कंठो कंठे नीर ॥ दैव संयोगे विधि वसें, ऊग्यामांहि करीर ॥ २ ॥ दैवह रूगो शुं करे, नाहुं उथले कूअ ॥ के वेस्या घर पाठवे, के रमडावे जूअ ॥ ३ ॥ दैव न काहू तें टरत, लिख्यो करै सो सत्य ॥ विधिने दैव कियो प्रगट, तांहि न त्यागत नित्य ॥ ४ ॥ दैव कर्म वश है जगत, दोमें आदी कौन ॥ याको करौ बिचार जन, सुख पावहुगे जौन ॥ ५ ॥ दैव नांहि इतही अधिक, दैव देवमें श्रेष्ठ ॥ देव दैववश पुनि गिरत, जोग न पुनी अनिष्ट ॥ ६ ॥ दैव न होवै अन्यथा, कथा सुनो जगमांहि ॥ राम दैव वश वन फिरे, रावण नाश करांहि ॥ ७ ॥

प्रीति विषे दोहा.

॥ प्रीति रीति कबु औरहै, जाणे जाणणहार ॥ गुंगे गुड खाया तेणो, स्वाद कहे शुं बार ॥ १ ॥ प्रीत मेह अरु मोरडी, आवत दे अति मान ॥ पुकारि के जगमें कहत, आवत मेह महान ॥ २ ॥ मेह पिठानत मोर नहि, मोर करी तस प्रीत ॥ पुर्व जन्मके कर्मथें, होत प्रीत अस रीत ॥ ३ ॥ प्रीत प्रीत सब जन कहै, जुदी प्रीतकी रीति ॥ लोह चमक जड दोउ पै, देखत चलत सुनीति ॥ ४ ॥

અથ

॥ ગુર્જરનાષાસહિત દૃષ્ટાંતશતકસ્ય પ્રારંભોઽયમ્ ॥

॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતં વૃત્તમ્ ॥

॥ નત્વા શ્રીકૃષ્ણં સદા વૃષધરં સૌખ્યાકરં સુંદરં, દેવેન્દ્રાદિનુતં મુનીન્દ્રમ
હિતં પૌરસ્ત્યતીર્થકરમ્ ॥ શ્રોતૃણાં પ્રતિબોધકં સુખકરં દૃષ્ટાંતકાનામહં,
કુર્વે કાવ્યશતં નિજાપરનૃણાં વ્યાખ્યાનસંદેતવે ॥ ૧ ॥ અર્થ:-ગ્રંથકર્તા
મંગલાચરણને અર્થે શ્રીતીર્થકરને નમસ્કાર કરે છે. જે નિરંતર વૃષ જે ધર્મ
તેને ધારણ કરનાર, સુખના જંઘાર, તથા સુંદર મનોહર રૂપવંત, વલી દે
વેન્દ્રાદિકે જેમને નમસ્કાર કરેલો છે, અને પુંઘરીકાદિક મહામુનિયે જેમ
નું પૂજન કરેલું છે, એવા જે પ્રથમ તીર્થકર શ્રીકૃષ્ણનદેવ જગન્નાથ તેમને
ગ્રંથકર્તા કહે છે કે, હું નમસ્કાર કરીને, સાંજલનારને બોધનું કરનાર, ત
થા જવ્યજીવને માંગલિકનું કરનાર એવું અને પોતાને તથા અન્યજનોને
વ્યાખ્યાન કરવાનાં રૂઢા કારણમાટે દૃષ્ટાંતના સો કાવ્યની અર્થાત્ દૃષ્ટાં
તશતક નામા ગ્રંથની હું રચના કરું છું ॥ ૧ ॥

તિહાં સંસારસુખને મધાવિંડની ઉપમા દર્શને પહેલો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ કશ્ચિત્કાનનકુંજરસ્ય જયતો નષ્ટઃ કુબેરાલયઃ, શાખાસુ ગ્રહણં ચકાર
ફણિનં કૂપે ત્વધો દૃષ્ટવાન્ ॥ વૃક્ષો વારણકંપિતોઽયમધુન્નો, બિંદૂનિતો લેહિ
સ, લુબ્ધશ્ચામરશ્ચિતોઽપિ નયયૌ સંસારસક્તો યથા ॥ ૨ ॥ અર્થ:-કોશ્ક
પુરુષ, વનમાં જતાં કોશ્ક હાથીને દેખી તેના જયથી નાગો. તે જેવારેં હા
થી તેની નજીક આવ્યો, તેવારેં તે પુરુષ કુબેરાલય એટલે કુબેરસ્ય આલયઃ
કુબેરાલયઃ અર્થાત્ વડની પાસેના કૂવામાં જટકતી એવી એક વડવૃક્ષની
જે માલ, તેને ગ્રહણ કરતો હવો. એટલે જયથી આકુલ થયેલો થકો કૂવા
માં જટકતી વડવાંને પકડી અધવચાલે જટકી રહ્યો. તેવાર પછી તે પુ
રુષ હેતું જુવે છે, તો કૂઆનેવિષે ચાર મહોટા સર્પ (અજગરને) દેખતો હ
વો. અને ઉપર જોયું તો, જે વડવાંને તે પોતે પકડી રહેલો છે. તે વડ
વાંને એક કાલો ઝંદર અને બીજો ધોલો ઝંદર એવા બે ઝંદર કાપે છે. વ
લી તેની ઉપર એક વડની માલે મહોટો મધુપૂડો વલગેલો છે. એવા સમ
યમાં હાથીયે આવીને તે વડવૃક્ષને કંપાવ્યું. એટલે ધંધોલ્યું. તેથી મધુપૂ

ઢાની માચીઝ ઝડીને તે પુરુષને કરડવા લાગી. વલી મહૂઆલ પળ ફૂટી પડ્યો. તેમાંથી રહીરહીને મધુનો બિંદૂ તે પુરુષના લલાટ ઉપર પડવા લાગ્યો. તે રેલો કતરતો કતરતો તે પુરુષના હોઠ ઉપર આવ્યો. તેને તેણે જીર્જે કરી ચાલ્યો. તેવારે મીઠાશ આવી, પઠી તે વારંવાર પડતા એવા મધુના બિંદૂમાં આસક્ત થયેલા પુરુષને વિમાનમાં બેસી જનારા કોડે વતાયે વિદ્યાધરે બોલાવ્યો. અને કહ્યું કે, હે પુરુષ ! તું આ વિમાનમાં બેશ, અને મહારી સાર્યે ચાલ, હું તુજને આ કષ્ટમાંથી ઠોડાવું. તોપણ તે પુરુષ મધુબિંદૂના સ્વાદની લાલચે, લોનાણો થકો, તે દેવતાની સાર્યે ન જાતો હવો. તેમ જીવપણ સંસારમાંહે મધુબિંદૂસરખા અલ્પસુખની ઉપર આસક્ત થયો થકો, દેવવિમાનપ્રાપ્તિસમાન ધર્મનો અંગીકાર કરતો નથી. એ કથા ફહાં સંક્ષેપથી કહી ઢે. વિસ્તારે બીજા ગ્રંથોથી કહેવી. ॥ દોહા ॥ જંબૂસ્વામી પ્રતિબૂઝવે, મંકરો હવ મુઝનાર ॥ નર લુબ્ધો મધુબિંદૂએ, તિમ હું ન રહું સંસાર ॥ ૧ ॥ મધુબિંદૂ સંસારસુખ, જાણી ઠાંમથા આજ ॥ સાધુપણું વિમાનસમ, લીજે અવિચલ રાજ ॥ ૨ ॥ ઇતિ કથા ॥

હવે અનેકાંતવાદિ એવા એક શ્રીજિનધર્મવિના બીજા પાંચે દર્શનવાલા એ કાંત વાદી ઢે, તે ઉપર હાથીને જોનારા પાંચ આંધલાનો બીજો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ પંચાંધા ગજદર્શનાર્થમગમન્ કર્ણોઘ્રિશુંઘાદિજ, પુહ્તાન્ વીદ્ય ગજં વદંત્યથ મિથો દૃષ્ટો મયા કીદૃશઃ ॥ શૂર્પસ્તંજકદલ્યયોધવલવચ્ચકુર્વિવાદં જડા, સ્તદ્વત્સર્વમતાનુગા મદયુતા સર્વાંગવાદી જિનઃ ॥ ૩ ॥ અર્થઃ—કોડે એક પાંચ આંધલા પુરુષો હતા તે હાથી જોવાને અર્થે હાથીની પાસે આવ્યા, તે વારે એક આંધલાયે હાથીના કાન ઉપર હાથ ફેરવ્યો, બીજાયે પગ ઉપર હાથ ફેરવ્યો, ત્રીજાયે સૂંઘ ઉપર, ચોથે દંતોસલ ઉપર, પાંચમે પુહ્ત ઉપર એમ હાથ ફેરવી પાઠા આવી માંહોમાંહે હાથીનું સ્વરૂપ કહેવા લાગ્યા. તિહાં જેના હાથમાં હાથીનો કાન આવ્યો હતો તેણે કહ્યું કે, હાથી તો સૂપડા સરખો ઢે, જેના હાથમાં હાથીનો પગ આવ્યો હતો તેણે કહ્યું કે, હાથી દેરાસરના સ્તંજ જેવો ઢે, જેના હાથમાં સૂંઘ આવી હતી, તેણે કહ્યું જે હાથી કેજના સ્તંજ જેવો ઢે, જેના હાથમાં દાંત આવ્યો હતો, તેણે કહ્યું કે, હાથા મુસલ જેવો ઢે, અને પાંચમાના હાથમાં પૂંઠડું આવ્યું હતું, તેણે કહ્યું કે, હાથી વાંસડા જેવો ઢે. એમ તે જડ મૂર્ખ માંહોમાંહે વિવાદ કરતાં

एकें कहुं तुं खोटो ठो, तो बीजायें कहुं तुं खोटो ठो, अने हुं साचो हुं.
 एम परस्पर कहेवा लाग्या, तेम पांच मतवाला वादियो सर्व मदयुता एटले
 अहंकारें युक्त थका अकबक बोल्या करे ठे माटे ते अंधसमान जाणवा,
 अने एक सर्वांगवादी अनेकांत पद्दनो धरनार ते तो जैनमत ठे ॥ ३ ॥
 ॥ दोहा ॥ षटमत है संसारमें, पंच ते अंधसमान ॥ इकइक वस्तूने ग्रहे,
 जिनमत सबे प्रधान ॥ १ ॥ कालो सहाव नियइ, पुर्वकयं पुरिसकारयं
 चेव ॥ समवाए सम्मत्तं, एगंतं होइ मिहत्तं ॥ २ ॥ ३ ॥

हवे जे जेवुं करे ते तेवुं पामे तेनी ऊपर दीवानो दृष्टांत कहे ठे.

॥ श्लोकः ॥ संप्रष्टा विभुनैकदा निकटगाः कृष्णं कथं कङ्कलं, नो व
 र्त्यादिषु कालिमा किल ततः प्रादैकधीमान्नृपम् ॥ ध्वान्तं नहति दीपकस्तु
 नृपते तेनैव कृष्णाञ्जन-माहारी जुवि यादृशो ज्वति वा नीहारकस्तादृशः
 ॥ ४ ॥ अर्थः— एकदिवसने विषे कोइ राजाए पोताना सजामां बेठेला
 सजासदोने पूठ्युं, के चराक दीवो बले ठे तेनीऊपर दीवानी सिंगे वाट
 मांथी जे कालुं काजल पडे ठे. ते केम पडे ठे? कारण के दीवा मांहे कपा
 सनी वाट ठे तेतो धोली ठे. तेमां कालापणुं नथी. अने वली अग्नि ठे,
 ते रातो, पीलो जणाय ठे. अने, तेलपण रातुं पीलुं ठे. एमां कालाशतो
 देखातुं नथी. त्यारें एमां कालुं काजल उत्पन्न थयुं, तेनुं हुं कारण? ते सां
 जली, एक विद्वान सजामांहे बेठो हतो, तेणें राजाने कहुं के, हे राजन,
 दीपक जे कराय ठे ते अंधकारनो नाश करवा माटे कराय ठे. माटें ते दी
 वो अंधकारनुं नहण करे ठे. तेथी कालुं काजल उत्पन्न थाय ठे. जे कारण
 माटे लोकमांपण प्रसिद्धि ठे के, जे जेवा रंगनो आहार करे, ते तेवाज रंगनो
 निहार पण करे, ए एनो उत्तर ठे. तेम जे जन, जेवुं कर्म करे ठे, तेने तेवुं
 फल प्राप्त थायठे. उक्तंच ॥ वर्त्तिस्तु धवला झेया, तैलं पीतं च दृश्यते ॥ दी
 पो रक्तस्तथा जाति, कङ्कले श्यामता कथम् ॥ १ ॥ यादृशं जुज्यते चान्नं, पच्यते
 जठराग्निना ॥ दीपेन तमसं जुक्तं, नीहारोऽपि च तादृशः ॥ २ ॥ इति ॥ ४ ॥

हवे जे पोतानी मेले पोतानां वखाण करे, पण गुण विना जगत व
 खाणे नहिं. तेनीऊपर सूवर अने सिंहनो चतुर्थ दृष्टांत कहे ठे.

॥ सत्रे क्रोडमृगाधिपौ च मिलितौ ब्रूते हरिं शूकरो, वादं त्वं वद रे
 मया सह हरे नो चेन्मया हारितम् ॥ श्रुत्वा तद्वचनं हरिर्गदितवांस्त्वं

याहि रे सूकर, लोकान्ब्रूहि मया जितो मृगपतिर्जानन्ति मे ज्ञा बलम् ॥५॥

अर्थः—एक वनने विषे सूवर तथा सिंह ए बन्ने जेला थया. त्यारे सिं हप्रत्ये सूवर कहे ठे के, हे सिंह तुं घणा दिवसे मने मळ्यो, माटे हवे मा री साथे वाद कर, अने जो वाद न करे तो एम कहे के, हुं हाखो, अने तुं जीत्यो, एटलुं कहीने पढी जा. एवुं वचन सांजली सिंहें विचाखुं, जे आ नीचनी साथें वाद करवो योग्य नथी. एम चिंतवी सूवरने कहुं के, अरे सूवर ! तुं जा ने लोकोने कहे जे के में सिंहने जीत्यो अने सिंह हाखो; परंतु हे सूवर जे विद्यान हजें ते मांहरी बुद्धिना बलने रूडी रीतें जाणे ठे. कहुं ठे के,—‘गह्व शूकर जइं ते, वद सिंहो जितो मया ॥ पंप्तिता एव जानंति’ सिंहशूकरयोर्बलम् ॥ १ ॥ ५ ॥

हवे नीचनो संग करवा ऊपर कागडांनो पांचमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नृपो वृद्धतले स्थितस्तडुपरिस्थौ हंसकाकौ तदा, विट्काकेन कृता नृपो परि शरं क्रोधान्नृपो मुंचति ॥ लग्नः पक्षिपतेर्गतश्च बलिचुक् हंसोऽपतद्भूतले, तं दृष्ट्वाह नृपो मयोज्ज्वलतरो दृष्टोऽद्भुतो वायसः ॥ १ ॥ अर्थः—एकदिवसें कोऽएक राजायें जाडनी हेठे पोतानो घोडो उजो राख्यो, अने पोतें पण उजो रह्यो. एवामां तेज जाडनी ऊपर एक राजहंस तथा एक कागडो ए बन्ने पक्षिउ बेठां हतां तेमां कागडायें राजानां उज्वल वस्त्र देखीने तेनी ऊपर विष्टा नांखी, तेनाथी वस्त्र खराब थयां, ते जोऽ राजाने रीस चडी तेवारे कबाण लइने बाण फेंक्युं, ते वखतें कागडो उडी गयो अने ते बाण हं सने वाग्युं, तेथी ते हंस नीचे राजानी आगल आवी पड्यो. तेनी सामे जोऽने राजा बोळ्यो के आवो उज्ज्वल कागडो में कोऽ दिवस जोयो नथी. ए अपूर्व वात देखाय ठे. त्यारे हंस कहे ठे के, हुं कागडो नथी, हुं तो उ ज्वल हंस हुं; पण नीचना संगथी महारुं मृत्यु थयो ठे. कहुं ठे के,—‘नाहं काको महाराज, हंसोऽहं विमले जले ॥ नीचसंगप्रसंगेन, मृत्युरेव न सं शयः ॥ १ ॥ हंस तरंतो देखि के, तुं किम तरियो कग्ग ॥ तोरि पियारी जे करे, तले मुंडि ऊपर पग्ग ॥ १ ॥ इति पंचम दृष्टांत ॥ ६ ॥

हवे जे जेवुं करे ते तेवुं फल पामे ते उपर ठछो चोरनो दृष्टांत कहे ठे.

॥ दुर्जेदाढ्यगृहेऽकरोन्निशि हरः खातं च पद्माकृति, तन्मध्ये रूपितौ क्रमौ धनतृषा ज्ञातस्तदा स्वाधिपैः ॥ अंतस्थैर्यहणं पदोर्बहितरं मित्रैः कृतं

हस्तयोः, खातान्तैर्निशितैः प्रपीडिततनुः संघृष्यमाणो मृतः ॥ ७ ॥

अर्थः—कोई न जेदाय एवा धनवंतना घरने विषे चोरो चोरी करवा आब्या; पण ते घरने पाटीयां जडेलां हतां, तेमां एक चोरे खातर देतां पाटीयांमांहे कमलना जेवुं आकार दीधुं. तेमां डव्यना लोचें जे चोरे खात्र दीधुं हतुं, तेज चोरें पोताना बेहु पग नांख्या. ते वखते घरधणीयो जागी गया, अने तेमां रहेला मनुष्यें चोरना बन्ने पगने पकडी लीधा. त्यारे ते चोरे बाहार रहेला चोरोने कहुं के, मने जाव्यो ठे, माटे बाहेर काहाडो. ते सांजली बहार रहेला चोरो ते चोरने हाथें जालीने खेंचवा लाग्या. ते मज मांहे रहेला पुरुषो तेने मांहेली कोरें ताणवा लाग्या. अने बाहेर रहेला बाहेर ताणवा लाग्या. एम बेहु तरफंथी ताणाताण थवाथी कमला कार खात्रना तीक्ष्ण कांगराथी तें चोर पीडित थयो. तथा घर्षेण पांम्यो ठतो, तत्काल मरण पांम्यो. माटे जे जन जेवुं कर्म करे, तेने तेवुं फल मले. कहुं ठे के ॥ यादृशं क्रियते कर्म, तादृशं प्राप्यते फलम् ॥ यथा प्राप्तं तु चोरेण, हस्तखातकृतेन वै ॥१॥ तेणे जहा संधिमुहे गहीए, सकम्मुणा किञ्च पावकारी ॥ एवं पया पिच्च इहं च लोए, कमाण कम्माण न मुक्क अडि ॥ २ ॥ इतिषष्ठी कथा ॥ ७ ॥

हवे तत्काल बुद्धि उत्पन्न थवाथी गइ वस्तु पण लब्ध थाय ठे ते

ऊपर रींठनो अने मनुष्यनो आठमो दृष्टान्त कहे ठे

॥ कस्याप्याध्वनिकस्य सत्रमिलितो जालुस्तदा तद्बुती द्वे गृह्णाति तदं वरं दितमतस्तस्याऽपि तन्नाणकम् ॥ तत्रागत्य जडः किमस्त्ययमिति प्राह स्म वक्त्रादिदंस प्राहास्य मुखात् प्रदेहि सुमते तेनाद्य दत्तः करे ॥ ८ ॥

अर्थः—कोई एक वटेमार्गुने वनने विषे मार्गे जतां एक रींठ मळ्यो. ते आवीने तेने वजग्यो. त्यारे ते पुरुषें रींठना बेहु कान पकळ्या. तेथी ते रींठनुं कांइ जोर चाव्युं नहीं. बेहु मांहोमांहे अफलावा लाग्या. आथ डते आथडते ते पुरुषनुं वस्त्र फाट्युं. तेवारे तेनी कटीयें सोनानी वासणी बांधेली हती तेमां जे सुवर्ण हतुं, तें बूटी हेठल पड्युं. तेठलामां कोइ जड पुरुष त्यां आब्यो. तेणें पूठ्युं के, आ खुं पड्युं ठे ? त्यारे तेने बुद्धि कपनी, तेथी जवाब आप्यो के, में रींठना कान जालीने अफलाव्या तेथी

એના મુખમાંથી સોનેયા નિકળ્યા તે પડ્યા હે. તેવારે તે મૂર્ખે તે વાત સાચી માનીને કહ્યું કે, હે રુડીબુદ્ધિવાલા તું આ રીંઠના કાનથોડીવાર મને પણ અફલાવા દે. ત્યારે તેણે તેજ વચ્ચે તે જડને રીંઠના કાન પકડવા આપ્યા, અને પોતાનું સુવર્ણ બચાવ્યું. કહ્યું હે કે, શીઘ્રમુત્પદ્યતે બુદ્ધિઃ, સાબુદ્ધિ ફલદા યથા ॥ જાલુકર્ણો કરે દત્વા, પાંચેન રક્ષિતં ચ સ્વમ્ ॥૧॥ ઇતિ સત્તમી કથા ॥

હવે સીઘ્રોત્તર આપવાની બુદ્ધિવિષે ત્રણ પુરુષોનો આવમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ કેચિજાજોપકણં યયુસ્ત્રિપુરુષા જૂપેન તે તત્કલાઃ, ષ્ટષ્ઠા ઋચુરથો ત્વ રોત્તરકરાઃ પશ્ચાત્સજાયાં પૃથક્ ॥ કૂર્ચં તે હ્યસિતં કથં તવ સિતં સોઽવગ્જરા પાણ્ડુરં, ઽન્યં હ્યસ્માદિતરં પ્રધાવનસિતં કૂર્ચં ન માત્રંગકાત્ ॥ ૯ ॥ અર્થઃ—કોઈએક રાજાનીપાસે ચાકરી મેલવવાને અર્થે ત્રણ પુરુષો ગયા તેમ ને રાજાએ પૂછ્યું કે, તમે કાંડ કલા જાણો છો! ત્યારે તે ત્રણે જણે કહ્યું કે, હે સ્વામી! અમે કોણે કરેલાં પ્રશ્નનો તત્કાલ ઉત્તર આપવાની કલા જાણીએ છીએ. તે સાંજની રાજાએ તેઓને ચાકરીમાં રાખ્યા. એક દિવસ સજા માંહે પરીક્ષા લેવાને ત્રણે જણોને રાજાએ જૂદી જૂદી રીતે પ્રશ્ન પૂછ્યું. તે માં પહેલાંને પૂછ્યું કે, તાહરી માઢીના વાલ કાલા છે, અને માથાના વાલ ધોલા છે તેનું શું કારણ? ત્યારે તેણે શીઘ્ર ઉત્તર આપ્યો કે, માઢીના વાલથી માથાના વાલ વીશ વર્ષ મહોટા છે, કારણ કે દાઢીતો વીશ વર્ષના માણસને થાય છે તેથી દાઢીના વાલ કાલા છે, અને માથાના વાલ ધોલા છે. પછી બીજાને રાજાએ પૂછ્યું કે તાહરી દાઢીના કેશ ધોલા છે, અને માથાના કેશ કાલા છે તેનું શું કારણ? ત્યારે તેણે પણ તરત જવાબ આપ્યો કે, સાહેબ દાઢી વધારે ધોવાય છે તેથી ઝજ્વલી રહે છે. પછી ત્રીજાને પૂછ્યું કે, તાહરે દાઢી તથા મૂઠ એ બન્ને નથી તેનું શું કારણ? ત્યારે તેણે પણ તત્કાલ ઉત્તર આપ્યો કે મેં માતાનો પક્ષ અંગીકાર કયો છે, જેમાટે ઘોરું હોય તે પોતાની માતા સરખો અથવા પિતાસરખો હોય તેથી હું મહારી માતા સરખો રહ્યો છું. ॥ ૯ ॥ કહ્યું હે કે ન દૃષ્ટં ન શ્રુતં યેન, પ્રશ્નેષ્ટે તદુત્તરમ્ ॥ દીયતે સમહાપ્રાજ્ઞ, સ્ત્રિર્નિર્દત્તં નરૈર્યથા ॥૧॥ અષ્ટમો દૃષ્ટાંતઃ ॥

હવે જાગ્યહીનને આગલ આવેલો પદાર્થ પણ મલતો નથી, તે ઊપર બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણીનો નવમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ કાષ્ઠાર્થં હ્યધનૌ ચ ગહ્યત ઇતો ગૌર્યા તુ દૃષ્ટૌ તદા, પ્રાદેશં ચ સુખી કુરુ

त्वमबले जाग्यं तु नैवैतयोः ॥ यद्यूर्यं कुरुयाश्च मुंचति तयोरग्रे तदा कुंमलं, नूमाबंधगतिं तदग्रवगताबंधाविवापश्यताम् ॥ १० ॥ अर्थः—काऽएक निर्धन स्त्रीपुरुष काष्ठ लेवाने माटे जाय ठे ते समय ए बेहु जणने पार्वती येँ जोयां तेने जोई पार्वतीने करुणा आवी तेथी शिवने कहेवां लाग्यां के हे स्वामी नाथ ! आ बेहु निर्धन स्त्रीपुरुषने तमो सुखी करो. त्यारें शिवजीयेँ कह्युं के हे अबला ! ए बेहुनुं रुडुं जाग्य ठेज नहीं, तो तेने आपणे शीरीतें सुखीया करी शकीयेँ ? त्यारे पार्वतीयेँ कह्युं के जो आप तेने धनवान करो तो थाय. शंकरें ते वात स्वीकारीने तें बेहुनी आगल पोताना काननुं कुंमल हतुं ते रस्तामां नांख्युं. तेवारें ते जाग्यहीन स्त्रीपुरुष विचारवा लाग्यां के, आंधलां मनुष्य रस्तामां केम चालतां हंजे ? आपणें तेनो अनुजव करी जोइयेँ. एम विचारी बेहु जण आंखो मीची चाव्यां. तेथी रस्तामां पडेलुं कुंमल तेमनी नजरें न पड्युं, अने कांश्कं दूर जइने चढु उघाडी जोयुं. अर्थात् ते जाग्यरहित स्त्रीपुरुषने जे स्थलें कुंमल पड्युं हतुं, ते स्थलें अंध मनुष्यने चालवाना अनुजवनी बुद्धि उत्पन्न थइ. कह्युं ठे के, जाग्यहीना न पश्यन्ति, नयनाग्रेऽपि मानवाः ॥ दंपतीन्यां यथा मार्गे, न दृष्टं कर्णनूषणम् ॥ ११ ॥ एम जाग्यहीन लोको नेत्र आगल पडेली चीजने पण जोता नथी. हवे पोताना स्वामीनुं चित्तेहित काम करनार मंत्रीनो दशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ सत्रे राट्टरिणा कृतं च नृजलं गत्वा गतस्तत्स्थितं, दृष्ट्वा चिन्तितवान् सरोजुवि न्वेत्तद्वद्वितं मंत्रिणा ॥ तेनागत्य सुकारितं यदि नृपः प्रोचे तदा मंत्रिणं, केनाऽत्रेदमतो मया स नृपते चित्तेप्सितं यत्त्वया ॥ ११ ॥

अर्थः—कोऽक राजा वनमां गयो. तिहां राजानो घोडो मूतखो. ते मूत्रथी खाबोचीयुं जराणुं. ते अंजाइ रह्युं, पण नूमीमांहे सूकाणुं नहीं. तदनंतर राजा वनमां सेहेल करी ज्यारें पाठो तेज स्थलें आव्यो. तो त्यां नहीं सूकाणुं एवुं मूत्रनुं खाबोचीयुं नजरे जोइने चिंतन करवा लाग्यो के, जो आ पृथ्वीनेविषे सरोवर होय तो जल सूकाय नहीं. ते राजानुं विचारेणुं कार्य तेना मंत्रियें जाणी लीधुं, अने घरे आव्या पढी केटलाए क दिवसें मंत्रियें ते ठेकाणे सरोवर बनाव्युं. वली पण केटला एक दिवस पढी राजा ते स्थानकें आव्यो. त्यां सरोवर देखीने मंत्रीने केहेवा लाग्यो, के आ सरोवर कोणें खोदाव्युं ? त्यारे मंत्रियें कह्युं के, हे राजन् ! ए

सरोवर में खोदाव्युं. आ वात सांजलीने राजायें मंत्रीने कहुं के, हे मंत्री! तें मारा मननुं इच्छित जाण्युं, माटे तुं महाबुद्धिमान् ठो. कहुं ठे के, - 'अ न्येन चिंतितं कार्यं, जानाति स विचक्षणः ॥ महामंत्री नवेडाडो, यथाचू त्स सरस्करः ॥ इति दशमदृष्टांतः ॥ ११ ॥

हवे मूर्खनी नणेली गाथा सांजलीने पडरने पण क्रोध चढेढे ते ऊपर पंमि तना हाटमांहेला पडरना तोलानो अगीयारमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ स्थित्वैकः कृतिदृष्टके जडमतिः प्राहानृतार्थी कृतिं, दृष्टस्था सम शैलकाः सुचलिताः श्रुत्वा जडस्योदितम् ॥ क्रोधान्तेऽकथयन्त्रे जडमते त्वं याहि वक्राग्रतो, हस्ते कोऽपि बलं ददाति हि करिष्यामो रदोत्पाटनम् ॥ १२ ॥ अर्थः— कोइ एक पंमितना हाटमां बेसीने कोइ एक जडमति खोटी गाथा नणतो हतो. तेवारें ते पंमित हाटमां हतो नहीं. पण ते जड नी कहेली गाथा सांजलीने हाटमां पांचसेरी अधशेरी प्रमुख पडरना तोलां पडेलां हतां, तेने रीश चढी. तेवारे ते क्रोधथी कहेवा लाग्यां के हे जड मति? अमारा मुख आगलथी उठीने तुं दूर जा. अमे पंमितनां तोलां ठेयें. माटे अमारा आगल खोटी गाथा नणवाथी अमने उलटी आवे ठे, उबको आवे ठे, एवामां जो कदाचित् ब्रह्मा अमारा हाथमां बल आपशे, तो अ में ताहरा बत्रीशे दांत पाडी नांखयुं ॥ १२ ॥ कहुं ठे के ॥ गाहा नणइंग मारो, पडरा थरहरंति दृष्टमबंमि ॥ पाडेमि दंतपक्किं, चउक्क जे को हड्ड बलं देइ ॥ १ ॥ इति एकादश दृष्टांत ॥ १२ ॥

हवे मूर्खजन जो पोतानी मूर्खाइ बाहेर पडवाथी मुंजाइने अन्यदेशें जाय. तोपण तेनुं मूर्खत्व मटतुं नथी, ते ऊपर एक पुरुषनुं बारमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ कश्चित् स्वेष्टजना वदंति जड रे त्वं गह्व तिष्ठाय वा, श्रुत्वा नागरि कास्तथादुरखिला रोषात् विदेशं गतः ॥ दृत्वाकस्ये स करं जलं पिबति तत् पूर्णोदरो मस्तकं, नार्या कंपयति प्रवीक्ष्य हि जडोसि प्राह कैर्लक्ष्यैः ॥ १३ ॥

॥ अर्थः— कोइ एक मूर्ख मनुष्यने पोतानां मातापितादि सगा वहालां बोलावे त्यारे एम बोलावे के, हे जड! तुं बेस. अथवा हे जड! तुं उठ ऊ जोरहे, अथवा हे मूर्ख परहो जा. एम नगरना लोको सांजलीने सर्व ते जड ने तेमज बोलाववा लाग्या. पण कोइ नाम लइ बोलावे नहीं. तेथी ते मूर्ख ने रीश चडवाथी परदेश गयो, मार्गमां कोइ एक नगरने पादर तरष्यो थयो.

त्यां रेंहेट फरतो हतो ते देखी मोढे खोबो मांमी पाणी पीवा लाग्यो. उदर जराणुं त्यां सुधी जल पीधुं. परंतु मोढेथी हाथ खसेज्या नहीं, अने माथुं हलावा लाग्युं. ते जोइ त्यां पाणी जरनारी स्त्रीउयें कहुं के, तुं मूर्ख देखा य ठे. तेने मूर्खें पूढ्युं, जे तमोयें मारा कया लहणें मने मूर्ख जाण्यो? त्यारे स्त्रीउ बोली के, जल पीवानो खोबो आघो नहीं लेतां माथुं धूणावे ठे, तेथी जाण्यो. कहुं ठे के ॥ स्वदेशे परदेशे वा, यत्र गच्छति मूर्खकः ॥ तत्रापि प्रकटं नाधि, यथा मस्तककंपकः ॥ १ ॥ इति बारमो दृष्टान्त ॥ १३ ॥

हवें मूर्ख शिष्य करवो नहीं. तेऊपर एक गोरजीना चेलानो तेरमो दृष्टान्त.

॥ पूःस्थौ शिष्यगुरू विनेयक इतो नक्त्यलब्धा वटा, द्वात्रिंशत् प्रमिताश्च चिंतयति मेऽर्द्धाः पंचकृत्वो गुरोः ॥ सोऽर्हानिति तदाध्वनीह वटकस्तस्येक्षितोऽन्याः क हे जग्धाः पूज्य मया कथं निजमुखे निक्षिप्य शेषोऽदितः ॥ १४ ॥

अर्थः— कोइएक नगरमां गोरजी अने तेनो चेलो बे रहेता हता. एक दिवसें ते शिष्य वोहोरवा गयो. त्यां कोइयें नक्तें बत्रीश वडां वोहो राव्यां. पढी रस्तामां ते शिष्य चिंतन करवा लाग्यो, के मारा गुरुनां अर्द्धां जागनां सोल वडां थाय. माटे हुं अडधां नक्षण करी जाउं. एम मा नी अर्थ खाइ गयो, वली जरा रस्तामां आघो चाव्यो, ने विचारवा लाग्यो, के गुरुने कांइ खबर नथी. माटे गुरुनां जागनां आठ राखी आठ खाइ जाउं. एम चिंतवी तेमांथी आठ खाइ गयो. वली लगारेक आघो ज इ चार वडां राखी, चार खाधां. वली चोथी वार पण बे खाधां ने बे राख्यां. वली पांचमी वार पण एक खाधुं, अने एक राख्युं. पढी उपाशरें आव्यो. त्यारें गुरुयें अन्नपात्र जोइ पूढ्युं, के हे शिष्य! एकज वडुं कोणें वोहोराव्युं? ने बीजां वडां क्यां गयां? ते कहे. त्यारे शिष्य कहेवा लाग्यो के, मारा जागनो अडधो अडधो हिस्सो जाणीने एकत्रीश वडां खाधां ठे, तेने गुरुयें पूढ्युं के, ते वडां केम खाधां? त्यारे तेणें मोढुं फाडी एक वडुं मोढामां मूक्युं. ने गुरुने कहुं, के महाराज जुउं, आम खाधां. कहुं ठे के ॥ मूर्खशिष्यो न कर्तव्यो, गुरुणा सुखमिच्छता ॥ विडंबयति सोऽत्यंतं, यथा हि वटनक्षकः ॥ १ ॥ माटे मूर्ख शिष्य न करवो इति त्रयोदश दृष्टान्त ॥ १४ ॥

हवे दुशमन होय, ते पण जो दयायुक्त होय, तो ते सारो;परंतु नि
दय मित्र पण सारो नहीं. ते ऊपर चौदमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ चौरों निःस्वगृहे गतो हिमनिशि ग्राह प्रियं स्वाबला, त्वत्पार्श्वेम्बरस्वमकं
ऊटिति वा तदेहि लाह्यर्नकम् ॥ नो गृह्णाति शिशुं ददाति न तदा दंष्ट्रं च
जातं तयोस्तत्तुत्वांबरकं शिशूपरि हरः क्षिप्त्वा गतेऽन्यालये ॥ १५ ॥ अर्थः—
कोइ एक चोर निर्धनना घरमां शियालाना दिवसमां रात्रिने विषे चोरी करवा
पेठो. ते वखतें घरमां स्त्री पुरुष बेहु, सूतां हतां. पढी टाढथी पीडाती
स्त्रीयें पोताना स्वामीने कहुं, के तम्पारी पासें लुगडांनो कटको ठे, ते मने
आपो, अथवा ठोकराने ल्यो, बालक टाहाडथी पीडाय ठे. त्यारे तेणें बा
लकने पण तेज्यो नहीं, ने लुगडांनो कटको पण आप्यो नहीं. पढी ते
बेहु जणने लडाइ थइ. ते लडाइ जोइने चोरना मनमां दया आवी, तेथी
तेणें पोतानुं वस्त्र बालक ऊपर नाख्युं. ने बीजाना घरमां चोरी करवा ग
यो. कहुं ठे के ॥ दयायुक्तो दरिद्रोऽपि, शत्रुर्हि सुखकारकः ॥ प्रविष्टे हि यथा
गेहे, चोरेण ह्यर्पितं पटम् ॥ १ ॥ इति चतुर्दश दृष्टांतः ॥ १५ ॥

हवे कार्य न थयानी पहेलां लडवा ऊपर स्त्रीपुरुषनो पंदरमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ कोप्याह स्ववशां च लामि महिषीं त्वं साद्य नाथानय, मातुर्ङ्गधतरीं
ददामि हि तदान्योऽन्यं विधत्तः कलिम् ॥ श्रुत्वागत्य विशारदेन हि घटा जग्मा
महिष्याद ते, क्षेत्रं मे यदि नक्षित न लजने यूयं कथं युष्यथ ॥ १६ ॥

॥ अर्थः—कोइएक पुरुष पोतानी वशवर्ती स्त्रीने कहे ठे, के हे स्त्रि, हुं जें
श लावुं ? त्यारें स्त्री बोली के हे स्वामिनाथ ! जलदी लावो, वली स्त्री क
हे ठे. मारी जेंशना दूधनी तर हुं माहरी माताने आपीश, त्यारें स्वामी
कहे ठे के, ते तर हुं खाइश. एवी रीतें बेहुने क्लेश थयो. ते क्लेश सांजली
ने कोइ बुद्धिमान पुरुषें आवी तेना घरमां पडेलां माटीना ठाम सर्वे जां
ग्यां. त्यारें स्त्रीएं पूठयुं के, आ वासण केम जांग्यां ? त्यारे ते बोळ्यो, के
मारुं खेतर तारी जेंशें खाधुं. त्यारे ते स्त्रीपुरुष क्लेश पडतो मूकी कहेवा
लाग्यां के हजी जेंश क्यां आणी ठे ? त्यारे बुद्धिमान पुरुषें कहुं, जे जेंश
आव्या विना दूधनी तरनी लडाइ शामाटे करो ठो ? ते सांजलीने ते बे
हु समज्या. कहुं ठे के ॥ दोहा ॥ घरें जेंश आणी नहीं, जांग्यां मोबर
सात ॥ जगडो तो दंपति करे, दूध तरीनी वात ॥ १ ॥ एनो तो जगडो

सुणी, बुद्धिवंत आव्यो दोडी ॥ जगडो तेणें जांजीयो, मोबर सघलां फोडी ॥
हवे कौतुकार्थीं पासे विद्वानोनी विद्या निष्फल थाय ठे, ते ऊपर सोलमो दृष्टांत.

॥ नूपान्ते इविणेह्यया कृतिगमे दत्तं न किञ्चित्कदा, वीक्ष्येशो नरनाटकं
बहु धनं तस्याशु सोवग्गतः ॥ गेहे तान् स्वजनान् न तत्र पठने यत्नस्तु
कार्यो विदा, कर्त्तव्यं नटनाटकं च नवतां इयं नृपो दास्यति ॥ १७ ॥ अ
र्थः—कोइएक पंढित इव्यनी इहायें राजा पासें सेवा करवा आव्यो; परंतु
घणा दहाडा सेवा करी तो पण राजायें कांइ इव्य आप्णुं नहीं. एवामां
एक दिवसें राजायें नवायानी नवाइं जोइने तेनुं नाटक देखी प्रसन्न थइ
घणुं इव्य ते नवाइ करनारने आप्णुं. एवुं राजानुं चरित्र जोइ पंढित नी
ची दृष्टि करी विचारवा लाग्यो के, आपणुं नणवुं सर्वे निष्फल थयुं. त्यारें
एकाएक पोताने घेर आवी पोतानां स्वजनने तथा शिष्योने कहेवा लाग्यो
के, व्याकरण तर्क काव्य ठंद अलंकारादि ग्रंथोना नणवामां यत्न न करो,
एथी कांइ राजा रीजे नहीं ने नवाया वगेरे नाटकनो अन्यास करो तो
तमोने राजा रीजीने इव्य आपणे अर्थात् राजा विद्वान् नथी पण कौतु
कार्थी ठे कह्युं ठे के ॥ विद्वांसः सावधानाः शृणुत मम वचो इव्यलोनार्थि
नश्चे, जंतव्यं सादरेण कृतिपतिचुवने नूपसेवां विधातुम् ॥ मीमांसान्यायतर्का
गमविधिबहवो दूरतो वर्जनीयाः, शिद्धेतव्यास्तु शिष्या धिगधिगधिकातथय्यी
ति प्रशब्दाः ॥ १ ॥ इति षोडश दृष्टांत ॥ १७ ॥

जालमां लख्युं मिथ्या न थाय ते ऊपर माथानी तुंबलीनो सत्तरमो दृष्टांत.

॥ केन श्रेष्ठिबहिःस्थितेन शवके दृष्ट्वार्यकावाच्यत, लात्वासन्ननि तुंबिकां
प्रतिदिनं वै पश्यति रूयेकदा ॥ तं पिष्ट्वा वटिका कृता निजपतेर्मुक्तानि सोवक्
शुजा, सेष्टा या अजवद् वरांगि लिखिते दोषो न ते मे वशे ॥ १८ ॥ अर्थः—
कोइएक शेठ बहार बेठेथके स्मशानमां पडेला शबनी तुंबली दीठी. तेमां
लखेली गाथाने जोइ वांचवा लाग्यो, ते वांचीने पठी ते तुंबलीने सुंमला
मां नांखी, पोताने घेर लावी मूकी. ते तुंबलीने दिन दिनप्रत्ये जई जो
वा लाग्यो. एकदा तेनी स्त्रीयें विचाखुं के, आ मारो स्वामी नित्य कोनी
सामुं जुए ठे ? तो त्यारें जुवे तो त्यां शबनी तुंबली नजरे पडी. पठी ते स्त्री
ने रीश चढी, तेवारे तेणे ते तुंबलीने लइ खांमी पीसी वाटीने तेमां बीजी
चीजो मसालादिक नांखीने, तेनी वडी बनावी. अने पोताना स्वामीने ते

વડીનું શાક પીરસ્યું. તેને તે વડી खातां તેનો સ્વાદ લાગ્યો તેવારે તેનો સ્વામી કહે છે, કેથા વડી બહુજ સારી થઈ છે. માટે શાની બનાવી છે ? તેને તે સ્ત્રી કહેવા લાગી કે, જે આપને વહાલી વસ્તુ હતી, અને જેની સામું નિરંતર આપ જોતા હતા તેની આ વડી છે. ત્યારે શેઠ બોલ્યા, કે હે વરાંગના, જે લસ્યું હતું તે થયું. એમાં મારો તથા તારો દોષ નથી. પછી તે સ્ત્રીને સર્વ વાત પ્રથમથી માંનીને કહી. હવે તે તુંબલીમાં શું લસ્યું હતું તે કહે છે ॥ ગાથા ॥
જન્મો કલિંગદેસે, પાણિગદ્ધણં મરુદેસમક્કમિ ॥ મરણં સમુદ્ધતીરે, કિં જાણે કિં નવિસ્સઈ ॥ ઇતિ સપ્તદશદૃષ્ટાંત ॥ ૧૮ ॥

હવે કવિ પૂઠતાં વાર ઉત્તર આપે તે ઉપર અઢારમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ ઇષ્ટઃ કેન ગુરુર્દિ સ્વિદ્યતિ 'મનો નેત્રં કથં રોદિતિ, પ્રોચે તં ચ ગુરુર્મ નોનયનયોર્નો વ્યંજનાવગ્રહઃ ॥ વેદાક્ષપ્રકરપૃથગ્જવતિ તદ્ધર્થે મનોનેત્રયોઃ, મર્ત્યાવેકગૃહે સ્થિતૌ સમસુખં લગ્નાતિ તુલ્યં તથોઃ ॥ ૧૯ ॥ અર્થઃ—કોઈ શ્રાવકે ગુરુને પૂછ્યું કે, મહારાજ, જેવારે મનમાં દિલગીરી પેદા થાય છે, તેવારે નેત્ર કેમ રુદન કરે છે. તે સાંજલી ગુરુ બોલ્યા, શ્રોત્ર, ગ્રાણ, રસના અને સ્પર્શ એ ચાર ઇન્દ્રિયોને પુદ્ગલ ના સ્પર્શ થકી વિષય જણાય, માટે તે વ્યંજનાવગ્રહ કહીયે, અને મન તથા નેત્રનો વિષય પુદ્ગલ સ્પર્શ્યા વિનાજ જણાય તે અર્થાવગ્રહ જાણવો. તે માટે મનનો તથા નેત્રનો અધિકો સ્નેહ સંબંધ છે તેથી જ્યારે મન દીલગીર થાય, ત્યારે આંખ રુવે જેમ એક ઘરમાં બેજણ રહેતાં હોય ત્યારે એકને ડુઝે બીજાને ડુઃખ લાગે. તથા એકને સુખે બીજાને પણ સુખ લાગે. તેમ મન તથા આંખનું એકજ ઘર છે. કહ્યું છે કે ॥ સિદ્ધાંત શાસ્ત્રકેષ્વસ્તિ, નાસ્તિ વાહિ તથા પરે ॥ સમ્યક્પ્રશ્ને કૃતે શીઘ્રં, પ્રદદાત્યુત્તરં કવિઃ ॥ ૧ ॥ ઇતિ અઢારમો દૃષ્ટાંત ॥ ૧૯ ॥

હવે અજાણ્યાને પોતાનું સ્થાનક દેખાડવું નહીં તે ઉપર જી અને માંકણનો ઝંગળીસમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ સુમ્નો રાણ નિશિ મત્કુણો ગત ઇતોઽનૂદ્યૂકયા વારિતઃ, પ્રાધૂર્ણોપિ તવા સ્તિ માતૃજગિની પ્રોચે તયા માનિતઃ ॥ તેને શો દશિતસ્તદા નૃપતિના શય્યાહિ ચાલોકિતા, લબ્ધા ષટ્પદિકા હિ મત્કુણ ઇતસ્તેનાશુ સા મારિતા ॥ ૨૦ ॥

અર્થઃ—એક રાજા રાત્રે સુતો હતો. તેની શય્યામાં મંદવિસર્પિણી. નામે જી રહેતી હતી. તેટલામાં એક ડુંડક નામે માંકડ ત્યાં આવ્યો. તે જોઈ જીએ

मांकडने कहुं जे तुं आवीस नहीं. माहरो स्वामी निझामां सूतो ठे. त्यारें मांकड बोळ्यो, के हुं तमारे घेर परोणो आवेल बुं. अने वली कहुं, के तमे मारी मासी थाउ ठो, माटे आव्यो बुं. त्यारे जुंयें जोलवाइने तेने आववा दीधो. माकणें आवी तुरतज राजाने करज्यो. त्यारे राजायें सय्या जोव रावी तो मांकड जतो रह्यो अने जुं हाथमां आवी तेने तरत राजाना अनु चरें मारी नांखी तेमाटे अणउलखीतो जो मीठा वचन बोळे तो पण तेने पासें राखवो नहिं. पोतानी जगामां आववा देवो नहि, जो तेनो विसवास करीयें, तो ते मांकडनी पेरें बीजानी ऊपर नांखीने पोतें नासी जाय. कहुं ठे, के ॥ श्लोक ॥ अज्ञातकुलशीलस्य, न दातव्यं प्रतिष्ठया ॥ डंडुकस्या पि दोषेण, हता मंदविसर्पिणी ॥ १ ॥ ए उगणीसमो दृष्टान्त ॥ १० ॥

हवे ठले करी जोला लोक उगाय ठे ते ऊपर वीशमो दृष्टान्त.

॥ गुर्विण्यां निजयोषिति क्षितिपतिर्विप्रं तदा पृष्ठति, पुत्रं किं च सुता न विष्यति हि मे पुत्रो न हीत्यंगजा ॥ संलेख्य हृदने ददौ नरपते. पुत्रो न विष्यत्यथ, पुत्री चेद्यदि वाशु दीर्घलघुकान् वर्णास्तु वक्ष्ये तदा ॥ ११ ॥

अर्थ:—कोइएक राजाने पुत्र न हतो एकदा तेनी स्त्री गर्भवती होती, त्यारें ते राजायें कोइ एक ब्राह्मणने पूछ्युं, के हे महाराज, माहारी स्त्रीने पुत्र थरो, के पुत्री थरो ? त्यारें ब्राह्मणें ठल करीने कहुं के, हे महाराज, हुं तमोने कागलमां लखी आपीश. तेवात राजायें कबुल करी अने खुशी थयो. पठी ब्राह्मणें चिंतव्युं जे पुत्र अथवा पुत्री बेमांथी एक तो अवश्य थारो. एम विचारीने कागलमां लख्युं, जे “पुत्र नही पुत्री” एवुं लखीनें राजाने चीठी आपी. हवे ते लखवामां ब्राह्मणें कपट कहुं. जे पुत्र आवे तो पुत्र आव्यो. नहि पुत्री, एम वांचे अने जो पुत्री आवे, तो पुत्र, नहि. पुत्री एम वांचे. एवी युक्ति करी. कहुं, ठे के ॥ ज्ञानहीना बहुमर्त्या, दृश्यंते बलकारकाः ॥ कृत्वा बलं यथा राज्ञो, दत्तं लेख्यं द्विजेन वै ॥ ए वीशमो ॥ ११ ॥ अदाता पासें याचना करवी निष्फल थाय ते ऊपर एकवीशमो दृष्टान्त.

॥ द्वारस्थं गजचित्रकं ह्यलिरिहां दानस्य दृष्ट्वा गतस्तज्जमे स्थितवान् तदा ह करिराट् चिंत्याशु तं षट्पदं ॥ अत्रालेहि कथं स्थितोऽसि जड रे दान प्रदा वारणा, स्ते सर्वेपि वने वसन्ति च गिरौ त्वं तत्र याहि दुतम् ॥ १२ ॥

अर्थ:— दरवाजाने विषे चित्रेलुं हाथीनुं चित्र जोइने कोइ एक चम

ર મદગંધને લેવામાટે આવ્યો, અને તે હસ્તીના ગંદસ્થાનને વિષે બેઠો થ
કો,ગુંજારવ કરવા લાગ્યો. તે વખતે એક કવિ મનમાં વિંતવન કરીને તે ધ્રમ
રને કહેવા લાગ્યો, કે હે મૂર્ખ ધ્રમરા, તું હંદા કેમ બેઠો ઠો ? આંદી તારો અર્થ
સરજો નહીં. જેમાટે મદને આપે તે એ હાથી નથી. મદ આપનારા સર્વે હા
થીઓ વનને વિષે તથા પર્વતને વિષે વસે છે. માટે મદગંધની હજા હોય, તો
તું ઝતાવલો ત્યાં જા. કહ્યું છે, કે ॥ શ્લોક ॥ રે ચંચરીક મદલોલકપોલવા
સી, નિત્તિસ્થનાગવદનેઽત્ર કથં સ્થિતોઽસિ ॥ યે દાનદા ધનધનાધનધોર
શબ્દા, સ્તે વારણા વરતરા વિપિને વસંતિ ॥૨૧॥ ઇતિ એકવીશમો દૃષ્ટાંત ॥
હવે મૂર્ખની સાથે પંક્તિ વાદ ન કરવા અશ્રયી બાવીસમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ મૂર્ખજ્ઞો પથિ ગહ્વતઃ કુસુંમિતં તાન્યાં પલાશદુમં, દૃષ્ટ્વા વક્તિ હિ પા
ટલંજડમતિર્જ્ઞો મૂર્ખ નો પાટલઃ ॥ વાદં તૌ કુરુતો જડેન સુકવિર્યષ્ટયાદિ
નિસ્તાહિતો, યષ્ટયામુષ્ટિવશાદિમુંચં જડ રે જો પાટલઃ પાટલઃ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:—કોઈ એક સમયે મૂર્ખ અને પંક્તિ એ બે જણ માર્ગને વિષે જા
લ્યા. તેટલામાં રસ્તાને મિષે એક પુષ્પયુક્ત શાખરાનો વૃક્ષ જોયો. ત્યારે
મૂર્ખ મનુષ્ય કહેવા લાગ્યો, કે આ પાટલનું જાડ કેવું ફલ્યો ફૂલ્યો છે. તે
સાંજલી પંક્તિ બોલ્યો કે, હે મૂર્ખ ! એ પામલ વૃક્ષ નથી પણ પાલાશવૃક્ષ
છે. તું શું જાણે ? તેવારે મૂર્ખાએ કહ્યું કે તું શું જાણે. એ પામલ છે. એમ વા
દ કરવા લાગ્યા. તેવારે મૂર્ખને રીશ ચડી તેથી લાકડી લઈને પંક્તિને મા
રવા લાગો. તેવારે પંક્તિ બોલ્યો, કે મારીશ માં. મારના જયથી પંક્તિ કહે
વા લાગ્યો કે હાહા એ પામલવૃક્ષ છે. જેમ મૂર્ખાએ કહ્યું તેમ કબુલ કહ્યું.
માટે મૂર્ખની સાથે વાદ ન કરવો. કહ્યું, છે કે, ॥ શ્લોક ॥ પલાશં પુષ્પિતં
દૃષ્ટ્વા, મૂર્ખો વદતિ પાટલં ॥ યષ્ટિમુષ્ટિપ્રસાદેન, જો જો પાટલપાટલઃ ॥

જે સ્ત્રી પોતાના સ્વામીપાસે પોતાનું ચલણ કરવાની હજા કરે તેની

કેવી દશા થાય તે કપર સ્ત્રીપુરુષનો ત્રેવીશમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ લાત્વા સ્ત્રીં પથિકો ગૃહાત્પ્રચલિતો હ્યગ્રે સનીરાં નંદીં, દૃષ્ટ્વા સાહ
ધવં મમાંધ્રિયુગ્લે રંગોસ્તિ સંગૃહ્ય સઃ ॥ તસ્યાઃ પાદયુગં હિ કર્ષતિ સરિ
ત્તીરે ગતઃ સા મૃતા, ન્યસ્તા મૂઢ કૃતં કિમાહ તનુનૃન્નષ્ટાપિ રંગસ્થિતિઃ ॥૨૪॥

અર્થ:—કોઈ એક પથિકજન પોતાની સ્ત્રીને સાસરેથી તેડીને પોતાને
ગામ જતો હતો. ચાલતાં થકાં માર્ગમાં એક નદીને પૂરે આવેલી જોઈને

स्त्रीयें पोताना स्वामीने कहुं के, हे स्वामीनाथ आ माहरा बे पगमां मेंदी लगाडी ठे ते जेम धोवाय नही अने मारा पगनो रंग न जाय तेम मुने ते डी जाउ. त्यारें ते पुरुषें स्त्रीना बे पग हाथमां लइने उंचा राख्या, अने हाथ महोडुं अने नाकने पाणीमां राख्युं एवी रीतें तेने लइने जलमां चाव्यो. ते जेवारें नदीने कांठे उतख्यो तेटलामां स्त्रीना मोढामां तथा नाक कानमां जल जरवाथी स्त्री मरणशरण थइ. तेवारें जेवी रीते मुवेला ढोरने घसर डे, तेवी रीतें घसरडीने तेने बाहेर काढी, ते वखतें नदीने कांठे कोइ मनुष्य ऊनो रहेलो हतो तेणे कहुं के, हे मूर्ख तें आ गुं कहुं? जे माटे आ स्त्री तो मरण पामी. तेवीरीतें तुं उंधे माथे घसडीने जलमांथी केम लाव्यो? ए कहेवो अकार्य कखो? त्यारे ते पुरुष बोव्यो के, में जे कहुं ठे, ते जा एनीनेज कहुं ठे केम के स्त्रीतो मरण पामी तेनो जीव गयो, परंतु तेना पगना मेंदीनो रंगतो लालज रह्यो ठे. कहुं ठे के, ॥ दोहा ॥ मूढमति मारी प्रिया, गयो नदीने तीर ॥ देखी अन्य नर मांजीयो, कां कीयो जड पीर ॥ १ ॥ तेह प्रतें मूढ बोलीयो, कीधो एह प्रकार ॥ जीव गयो पण रंग रह्यो, मुऊ मन एह विचार ॥ २ ॥ इति त्रैवीशमो दृष्टान्त ॥ २४ ॥

जाग्य हीनने सर्वत्र दुःख थाय तेनो ऊपर चोवीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ ग्रीष्मे बच्चुरथो वने विवसनः प्राप्तोऽर्चिषा पीडित, श्वायां वीक्ष्य गतोऽपि बिब्वकतले, तत्के फलं ग्राववत् ॥ तन्नुत्वा पततीति चिंतति तदा यामि क्व जगं शिरो, दुःस्थो गच्छति यत्र याति तदनु ह्यायेव शीघ्रं विपत् ॥ २५ ॥

अर्थः—कोइ एक दरीडी अने वली माथामां टाली पडेली एवो टाली यो पुरुष उल्लकालनें विषे वस्त्ररहित सूर्यना तापथी मस्तकमां आकुल थयेलो नूख तृष्णायें पीडा पामतो ठतो एक बीलीना जाडनी नीचें ऊनो रह्यो, त्यां ते बीलीनां फल पढराना जेवां माथाऊपर पड्यां ते फल पडवाथी विचार करवा लाग्यो के, हवे हुं क्यां जाउं माथुं तपवाना दुःखथी ज्यारे हुं बीलीना वृद्ध तले गयो तो त्यां पण मस्तक ऊपर बीलीफल पड्यां, माटे जाग्यरहित जन जे ठेकाणे जाय तेनी पढवाडे ढायानी पेठे आपत्ति शीघ्रतायेंज आवे ठे. कहुं ठे के, ॥ श्लोक ॥ खड्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः संतापितो मस्तके, वांढन् देशमनातपं विधिवशात् बिब्वस्य मूलं

ગતઃ ॥ તસ્યોચ્ચૈઃ પતતા ફલેન મહતા જગ્નં સશબ્દં શિરઃ, પ્રાયો ગહ્વતિ યત્ર
જાગ્યરહિતસ્તત્રાપદાં રાશયઃ ॥ ૧ ॥ ઇતિચોવીશમો દૃષ્ટાંત ॥ ૨૫ ॥

જાગ્યમાં ન હોય તો ડ્યોગથી પણ લાજ થતો નથી તે ક
પર ડંદરનો અને સર્પનો પચીસમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ક્ષિપ્તઃ કેન કરંમકેઽપિ જુજગઃ કુત્પીડિતોઽનાશકો, રાત્રૌ સ્વાદિમકાંક્ષ્યા
શુ વિવરં કૃત્વોંદરુસ્તન્મુખે ॥ જાગ્યાદેવ તદા સ્વયં નિપતિતસ્તન્માંસતૃપ્તોઽન
વત્, યાતસ્તેન પથા નૃણાં સ્થિરતરં જોગીવ જાગ્યં જવેત્ ॥ ૨૬ ॥ અર્થઃ—
કોઈએક ગારુડીયેં એક સર્પ પકડીમેં કંમીઆને વિષે નાંચ્યો. ત્યાં નૂચ અ
ને તરશેં પીડા પામતો, તે સાપ નિરાસ થઈ બેઠો હતો, તેટલામાં એક ડં
દરે જાણું જે આ કરંડીયામાં સ્વાવાનો પદાર્થ છે, પકાન નસ્યા દેસાય છે.
એમ ચિંતવિં તે કરંડીયાને કરડી ઊડ પાડી, રાત્રિને વિષે તે ડંદર તત્કા
લ ડંદર પેઠો. તે સમયેં તે સર્પનાં જાગ્યેં કરીનેજ તે ડંદર પોતાની મેલેં
સાપના મુખમાં પડ્યો. તે ડંદરના માંસેંકરી સાપ તૃપ્ત થયો. અને તેજ
ડંદરના કરેલા ઊડના માર્ગેં કરી સાપ બાહર નીકલી ગયો. માટે સર્પની
પેઠે જે મનુષ્યોનું પ્રારબ્ધ સ્થિર હોય છે, તેને દુઃખમાં નાચવા ઠતાં પણ
સુખ થાય છે. તેથી જાગ્યસ્થિરતા માનીને ધૈર્ય રાખવું. કહ્યું છે કે, શ્લોક ॥
ચિંતા ન કાર્યા પુરૂષે, નિગડે પતિતૈરપિ ॥ યદ્બાલે લિખિતં ધાત્રા, જવેન્નો
જીવ નાપરમ્ ॥ ૧. ॥ ઇતિ પચ્ચીશમો દૃષ્ટાંત ॥ ૨૬ ॥

હવે સમજણ વિના સ્વેચ્છિત ઉત્તર આપવો નહિં તે ડંપર ઠવીસમો દૃષ્ટાંત.

॥ નત્વા પૃથ્વતિ કાર્ષિકો નિજગુરું વર્ષાં ન વા વર્ષતિ દ્વેત્રે તે નિશિ વક્તિ
સોપિ ન પરે લાત્વા સશિષ્યો ઘટાન્ કૂપાન્સિંચતિ કં પરાહિ મનુજાઃ શ્રુત્વેતિ
વાર્તાં ગુરોસ્તે પૃથ્વંતિ તથા બ્રવીષિ વહસિ હ્યાદુર્વીનેયાસ્તદા ॥ ૨૭ ॥

અર્થઃ—કોઈએક કર્ષણી પોતાના ગોરને નમસ્કાર કરી પૂઠે છે કે હે માહા
રાજ ! વરષાદ વરસશે કે નહિં વરસે જે માટે માહારા વાવેલા ધાન્ય સર્વ
સૂકાઈ જાય છે ત્યારે ગોરેં કહ્યું કે, આજેં રાત્રિયેં તાહારા સ્વેતરમાં વરષાદ
વરસશે પણ બીજાના સ્વેતરનું હું જાણું નહિં. પછી તે ગુરુ રાત્રિયેં શિષ્ય ને
સાથે લઈ કણબીના સ્વેત્રમાં જઈ કુવામાંથી પાણીના ઘડા જરી જરીને આ
ચી રાત્ર પર્થત સ્વેતરમાં પાણી સીંચ્યું. તેથી સવારમાં સ્વેતરનો ધણી પોતા
ના સ્વેતરને દેખી ખુશી થયો. એ વાત બીજા મનુષ્યોયેં સાંજલી તેવારેં તેપ

ए ते गुरु पासैं आव्या अने तेमज पूर्वली रीतें गुरुने पूढवा लाग्या तेवा रें गुरुयें पण तेमज पूर्वनी पेठें तेमने कहुं. ते सांजली शिष्यें जाण्युं जे रखेने पूर्वली रात्रिनी पेठें आ रात्रियें पण गुरु आपणने घडा वहेवरावे एम जाणी गुरुने कहेवा लाग्या; के हे गुरु ! जे कहेरो ते वहेरो, अमा रे कांइ नहि. कहुं ठे के, (श्लोक) कार्यार्थि नोहि बहवो, गुरुं पृच्छन्ति स्वार्थिनाः ॥ ज्ञानहीनैर्न दातव्य, मुत्तरं कोविदैर्यथा ॥ १ ॥ दोहा ॥ एकवार कहणे वह्या, हवे ते न वहसी ॥ गुरुप्रतें शिष्यज बोलीया, जे कहसी ते वहसी ॥ हवे जे संपत्तिवान् ठतां कोइने उपकार करतो नथी. तेनुं इव्य गयुं जाणवुं.

ते विषे नोजराजा अने माघ कवीनो, सत्तावीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नोजो वक्ति कृती मृदंगकरवस्यार्थं वदाष्टाहिसः, ज्ञातं नान्यजनः कश्चिदपि यदीनारोहणं वच्मि तम् ॥ कृत्वेशांतगताः किमस्त्ययमतोऽर्थं वक्ष्यति त्वावदत्त्वं गृह्या उपदेशमीश तव नो नो दीयते तद् गतम् ॥ १७ ॥ अर्थः—एक दिवस नोजराजानी पासैं नृत्य थतुं हतुं. ते वखते मृदंगनो शब्द सांजली राजा माघ पंमितने कहे ठे, के मृदंग बोले ठे तेनो शुं अर्थ ? ते कहो. त्यारे पंमिते कहुं जे महाराज आव दिवसमां हुं एनो उत्तर कहीश. पढी पंमितें शास्त्र जोयां. पण तेमांथी ते अर्थ जाण्यो नहीं. तेवारें दिलगीर थ यो, एवामां एक ब्राह्मण माघ पंमितने घेर आव्यो. तेणे पंमितने दिलगीर थयेलो देखीने पूढ्युं के चिंतातुर केम देखाउ ठो. तेने माघें कहुं के महा राज मृदंगना शब्दनो अर्थ शुं ? त्यारे ते पंमितने कहे ठे के जो मुण्णे हाथी ऊपर बेसारी राजा पासैं लेइ जाउ, तो हुं एनो अर्थ राजाने कहुं. पढी ते पंमितने हाथी ऊपर बेसारीने राजापासैं लेइ गयो. तेने हाथीयें बेठो देखीने राजायें पूढ्युं, के आ शुं ठे ? त्यारें माघ पंमिते कहुं जे आ पुरुष तमने मृदंगना शब्दनो अर्थ कहेरो. राजायें ते कबुल कहुं. पढी पंमितें कहुं के, हे राजन् ! आ मृदंग शब्द धम धम एवे शब्दें करी तमने उपदेश आपे ठे. के जे कोइ राज्यसमृद्धि पामी कोइने न आपे, तो तेनी समृद्धि गइ एम स मजवुं. जुउं हुं पण फाटल उपानहनुं दान देवाथा गजारूढ थयो बुं. ते विषे श्लोकः— उपानहौ मया दत्ते, जीर्णे कर्णविवर्जिते ॥ तत्पुण्येन गजारूढ, स्तब्धतं यन्न दीयते ॥ १ ॥ ए सत्तावीसमो दृष्टान्त ॥ १७ ॥

હવે કપટી પાસેં કપટ પણ કરવો તે ડપર અઠાવીશમો દૃષ્ટાંત.

॥ પર્ષદ્યન્યકવિઃ કરોત્યજિનવં, જોજસ્ય કાવ્યં તદા, શ્રુત્વાદુશ્ચ પુરાતનં
કવિજના નૂપોઽપિ કિં તેઽપવન્ ॥ રાજા તે હિ તિરસ્કૃતાઃ પ્રતિદિનં વાદોઽન
વચ્ચૈકદા, કૃત્વા વેધયુતં સ્થિતાઃ સિતમુખા લઢ્ઢં ચ લાત્વા ગતઃ ॥ ૧૬૧ ॥ અર્થઃ—
એકદા જોજરાજાની સનામાં કોઽક નવો પંમિત આવ્યો, તે કવિ જોજરા
જાનાં વર્ણનનું નવું કાવ્ય કરીને નિત્ય આશીર્વાદ દીયે છે. પણ તેના કરેલા
કાવ્યોને દ્વેષથી જોજરાજાના સનામાં બેસનારા કાલિદાસ વગેરે બીજા પં
મિતો નિત્ય નિત્ય પ્રત્યેં સ્વંમન કરી માંસે. અને રાજાને કહે કે, હે મહારાજ !
આ જે કાવ્ય કરે છે, તે પ્રાચીન છે. એ કાવ્ય તો અમને પણ આવડે છે.
ત્યારેં રાજા કહે કે એ કાવ્ય તમે બોલો. તેવારેં તે કાલિદાસ વગેરે પંમિતો
એવા હતા કે કોઽ પણ શ્લોક એક વચ્ચત સાંજલે તો તેને મુશ્કેલી થઈ જાય.
તેથી તે પંમિતના કરેલા શ્લોક પોતે જણી આપે. ત્યારેં રાજા તે નવીન
કવિનો તિરસ્કાર કરી દૂર કરે. એમ નિત્યવાદ થયાં કરે તેવારેં તે નવીન પં
મિતેં તિરસ્કાર પામવાથી એક દિવસ વેધયુક્ત કાવ્ય કહ્યું, તે કાવ્ય કાલિદાસ
વગેરે પંમિતોને જણતાં ન આવ્યું, તેથી તેમને નિસ્તેજ કરી રાજા પાસેથી
લઢ્ઢ ડચ્ચ લીધું. તે કાવ્ય લખે છે. ॥ જોજત્વં રાજરાજઃ ક્ષિતિપતિતિલકો
ધાર્મિકઃ સત્યવાદી, પિત્રા તે યા ગૃહીતા નવનવતિયુતા હેમકોટયોમદીયાઃ ॥
ત્વં તા દેહિ ત્વદીયૈઃ સકલબુધજનૈર્જાયતે સત્યમેતત્, નો જાનંતિ ત્વદીયાઃ
સકલબુધજના દેહિ લઢ્ઢં તથાપિ ॥ ૧ ॥ અર્થઃ—હે જોજરાજા ! તું પૃથ્વી
પતિને વિષે તિલકસમાન, ધર્મિષ્ઠ, સત્યવાદી, અને જોજ કુલને શોનાવનાર
એવો છો. પરંતુ તારેં બાપેં મારી જે નવાણું કરોડ સોના મહોર લીધી છે, તે
તું આપ. તે વાત તારા પંમિત જનો સત્ય જાણે છે. જો તારા પંમિતજનો
એ વાત ન જાણતા હોય, તો પણ એક લઢ્ઢ ડચ્ચ આપ. અર્થાત્ શું કહ્યું
જે આ મારો પ્રાચીન શ્લોક હોય, તો મને નવાણું કરોડ સોના મહોર આ
પ, ને આધુનિક હોય, તો લઢ્ઢ ડચ્ચ આપ. ॥ ૧૬૧ ॥ એ અઠાવીશમો દૃષ્ટાંત ॥
હવે આ જનમથી રહેલું રણ બીજા જનમમાં પણ આપ્યાવિના ટૂટકો થતો
નથી તે ડપર એક વૈશ્ય અને બલદનો ડગણત્રીશમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

શ્લોક ॥ જોજાર્ણે હિ વિધાય પારજવિકં તૈલ્યાલયે ચ સ્થિતો, વૃત્તાંતં
પ્રતિકર્ણ્ય સ હ્યનકુહોર્દદ્ધા પ્રજાતેઽશ્વિલં ॥ ગત્વા જોજગૃહં સમર્પ્ય સકલં જંમા

रिकानां धनं, तान्प्रोचे तदृणं कृमोऽन्यन्नविकं दातुं न गेहे गतः ॥ ३० ॥
 अर्थः—कोइएक वाणीयायें एवुं विचाखुं जे आ नवमां लीधेलुं दीधेलुं हो
 य ते पातुं परनवमां लेवातुं देवातुं नथी. एवुं मानी तेणे नोजराजानी
 पासे जइने कह्युं के हुं आवते जनमें तमोने लक्ष रुपैया व्याजसहित आ
 पीश. जो कहो तो खत करी आपुं. एम कही खत लखी आपीने राजा
 ना जंमारमांथी लक्ष इव्य लइने घांचीने घेर जइ रात्रियें सूतो. तेवामां
 अर्द्धरात्रियें घांचीना बन्ने बलदो परस्पर वातो करवा लाग्या. तेमां प्रथम
 एक बलद बोव्यो के, मारे तो पूर्व जन्मना देणामांथी घांचीने मात्र एक
 ज त्रांत्रियो हवे देवो रह्यो ठे. ते हुं चार फेरा दइ मरीने बूटीश, अने परनवें
 सुखी अइश. त्यारे बीजो बोव्यो के, तुजने धन्य ठे. मारे तो घांचीनुं पूर्व
 जन्मनुं एक लक्ष इव्य हजी आपवुं रह्युं ठे. अने हुं पूर्वजन्मना नोजराजा
 पासे एक लाख रुपैया मागुं हुं माटे आ सूतेलो वाणियो जो सवारमां
 नोजराजानी पासे जइने कहे के, तमारा पट्टहस्ती साथें आ घांचीना ब
 लदने लडावो. अने जो बलद जीते, तो घांचीने लक्ष रुपैया तमारे आप
 वा एम करे तो हुं नोजराजाना पट्टहस्ती साथें लडीने तेने जीती घांचीना ल
 क्ष रुपैयाना रुणथकी बुटुं. अने महारुं राजानी ऊपर लेणुं ठे. ते आवी जा
 य, तो मरीने सुख पासुं. आ वात ते वाणीयायें सांजली. पढी सवारना पहोरमां
 उठी एक त्रांवीयाना रुणवाला बलदें जेम वात कही हती ते सर्व मलती दी
 ठी. तेवारें विचार करे ठे के, आवता जन्ममां देणुं देवुं पडे ठे. ए वात नकी
 ठे एम सत्यमानीने पोतें नोजराजानी पासे जइने रात्रिनेविषे बनेलुं वृत्तांत
 सर्वे कह्युं. वली कह्युं के, महाराथी पण परनवें रुणुं देवाय नहीं. माटे त
 मारुं धन पातुं लेउ. हुं मजुरी करी पेट नरीश. एम समजावी लीधेलुं ध
 न पातुं जंमारीने आपी दीधुं. अने राजायें पण पट्टहस्ती साथें बलदने
 लडावी घांचीना रुणथी ठोडाव्यो कह्युं ठे के ॥ दोहा ॥ इह नव देणुं दो
 हिलुं, परनव वली विशेष ॥ दृष्टान्त सांजली बलदनो, त्यजीयें रुणो अ
 शेष ॥ १ ॥ गाथा ॥ दासित्तंदेहि रुणं, अचिरामरणं वणोवि संपन्ने ॥ सव
 स्स दाह मग्गी, दिति कसाया नवमणंतं ॥ २ ॥ ३० ॥

हवे कुजटा स्त्रीने उपकार करियें तो पण ते पोताना स्वामीनी थाय
 नहीं ते ऊपर एक स्त्री पुरुषनो त्रीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ प्रीत्या तेपि सहस्रयाद्य निधने धृदयामि संकेतकृत्, तत्सर्वं रचि
तं सुरैर्यदि तं दार्ढ्यायुश्च दत्तं स्त्रियै ॥ मुक्ता सापितमन्यपत्तनगता तस्मिन्
पुरेऽसौ गतः, तन्नार्या मिलिता तदा च कुलटा स्वार्थं विनानर्थकृत् ॥ ३१ ॥

अर्थः—कोइएक पुरुषे प्रेमें करीने पोतानी स्त्री साथें मांहोमांहे वात
करतां संकेत कखो, के जो ताहारुं मरण मारी पहेलां थरो तो हुं तारी
पठवाडे सत्तो थइश. अने स्त्रीयें कखुं के जो तमो पेहेलां मरशो, तो हुं
तमारी पाठल सती थइश. ए प्रमाणे निश्चय कखो. ते सर्व वृत्तांत कोइक
देवतायें श्रवण कखुं. तेथी ते देवतायें ते स्त्रीने मृतकरूप करी नाखी, त्या
रे ते पुरुष सत्तो थवाने काष्ठनी चयमां बेगो, अने अग्नि लगाज्यो. पण
देवतायें मेघ अंधारी वरपाद करीने अग्नि उलवी नांख्यो. तेवारें ते पुरुष ब
हार आवी बेगो. पढी देवतायें ते पुरुषनुं अर्ध आयुष्य तेनी स्त्रीने आप्युं.
त्यारें ते स्त्री त्यांथी पोताना स्वामीने ठोडी समुद्रपार बीजा नगरमां गइ.
अने ते पुरुष पण फरतो फरतो तेज नगरमां जइ तेने मळ्यो. तेवारे ते स्त्री
पोताना धणीने जोइने लाजी. कारण के पुरुषने ठोडी ने जागी गइ हती.
तेथी त्यां स्त्रीचरित्र करी पोतानुं लुगडुं फाडी बूम पाडी ने कखुं, जे आ
पुरुषे मारी लाज लीधी. ते सांजली त्यांना राजायें ते पुरुषने पकडोने सुली
ऊपर चडाव्यो. एम कुलटास्त्रीयें स्वार्थ विना अनर्थ कखो. कखुं, ठे के
॥ दोहो ॥ उपकार करियें अधिक तर, अयोग न माने एह ॥ अरधुं दीधुं
आउखुं, तेहनी न थइ तेह ॥ १ ॥ इति त्रीशमो दृष्टांत ॥ ३१ ॥

जाग्यमां लखुं होय तेज मळे ठे. ते ऊपर दरिडीनो एकत्रीशमो दृष्टांत.

॥ दारिद्र्यपलान् सदात्ति जगिनी सोचिंतयन्मेऽस्तिही, मिष्टान्नेष्टिकया स्व
सुर्गहगतो ब्रातुश्च हर्षान्विता ॥ नक्त्यर्थं पतिता गृहेपिः चपला स्थाव्यां तदा
मुंचति, दत्त्वा स ह्यलके करं वदति तां रात्रौ गता मेऽग्रतः ॥ ३२ ॥

अर्थः—कोइएक दरिडी प्रति दिवस चोला खातो हतो. एकदा चोला खा
तां उजग्यो चोला जावे नहिं तेवारे विचारवा लाग्यो के हुं दुःखी हुं पढी
मिष्टान्ननी इच्छाये पोतानी बेनने घेर घणे दिवसें परोणो थइने गयो. ति
हां जाइने जोइने बेन हर्षित थइ, अने जावें करी घरमां चोला हता ते
पोताना जाइने जमाडवा माटे तेणे राध्यां. अने जमवाना वखत जाइनी या
लीमां पीरस्या. ते जोइने तेना जाइयें दिलगीर थइ कपालें हाथ दइ बेनने

कह्युं के रात्रिने विषेज आ चोला माहरी पहेनांज तमारे घेर आवेला ज
णाय ठे ॥ दोहा ॥ में लीधो ठे प्रहसमो, चोले लीधी रात ॥ एहथी जा
गो आवियो, बेन थोडेरा घाल ॥ १ ॥ देस तजी परदेस जमे, धरे घणी
मन आस ॥ सरज्यो ते नर पामीयें, ज्युं चवले लीधी रात ॥ २ ॥ ३२ ॥
हवे जे पाप करीने पण वली पश्चाताप करे तो ते सुखी थाय, नही तो दुःखी
थाय, तेऊपर राजाने मेहेलें जनार बे ग्रामीणनो बत्राशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ हर्म्यारोहणवारितं नृपतिना नृत्यः कथं कार्यतां, वामं गच्छति मुच्य
तामिह गतौ ग्राम्यौ तदा क्रोशितौ ॥ बक्तयेकः किमु मारितोऽपरनरो नीत्या
शु मां रक्षतां, गत्वाघेर्यदि गम्यतां त्वरगते मुक्तः सुखी सोऽनवत् ॥ ३३ ॥

अर्थः—एक राजायें वाडीमां मोहोल कराय्यो. अने पोताना चाकरोने
कह्युं जे, आ मोहोलमां कोऽने पेसवा देशो नहीं. तेवारें दरवाने पूठयुं के,
कदापि कोऽ नूलथी प्रवेश करे, तो तेने केम करवुं? तेने राजायें कह्युं
के तेने पण मारी नांखजो. पण मूकशो नहीं. ते सांजजी पोलीयायें फरी
थी अरज करी के, हे महाराज ए घणो आकरो दंन ठे. तेने राजायें कह्युं
के, ते प्रवेश करनारो जो पाठे पगे उतरे तो तेने ठोडी मुकजो. एकदा प्र
स्तावे कोऽ बे ग्रामीण पुरुषो नूलथी ऊपर चडी गया. त्यारें ते बेहु जण
ने राजाना मनुष्योयें पकड्या. तेमां एक पुरुष बहु बोळ्यो, तेथी तेने मा
ख्यो. अने बीजो पुरुष बीकथी कहेवा लाग्यो के मारुं रक्षण करो. त्यारे
राजसुजटें कह्युं जे तुं पाठे पगे उतरीश तो बचीश ते पुरुषें तेमज कह्युं.
त्यारें तेने मुक्यो तेथी ते जऽ पोताना कुटुंबने मळ्यो, अने सुखीयो थयो.
कह्युं ठे के, श्लोक ॥ पापं कृत्वा पुनः पश्चात्, यो निन्दति नरोत्तमः ॥ स
सुखी जायते लोके, यथैको हर्म्यपश्यकः ॥ १ ॥ इति बत्रीशमो दृष्टान्त ॥
विचाख्या विना सुखं जनने वचन आपवुं नहीं ते विषे तेत्रीशमो दृष्टान्त.

॥ नृपाजीरसुते सदाजिरमतोरोदित्यजीरांगजा, वक्तयोरोदिषि किं नवद्वि
रहतः सत्यं धवैको हि नौ ॥ याम्यागच्छसि विदसजं निशि सखे मार्गे मिलित्वा
गतः, श्रुत्वार्याचलहेतुकां वरमतो ज्ञात्वा गता स्वालये ॥ ३४ ॥ अर्थः—
एक राजानी दीकरी बीजी आहिरनी दीकरी ए बन्ने साहेली हती. ते सा
थें मली रमत करे. एकदा आहिरनी बेटी रोवा लागी तेने राजानी पुत्रीयें
पूठयुं जे तुं केम रडे ठे? त्यारे ते कहेवा लागी के तुं राजाने त्यां परणी

ने जाइश तिहां तहारथी बाहेर फराशे नहीं तेवारे मारे ताहरो मेलाप थशे नहीं. तेथी मुजने ताहरो विरह थशे ते दुखथी हुं रडुं बुं. त्यारें राज कन्या कहेवा लागी के, जे ताहरो स्वामी तेहज मारो स्वामी हुं करीश बी जाने परणुं नहीं. एवो बोल दीधो. हवे एकदा ते आहिरकन्या कोइ नीच वि टल पुरुषनी साथें निकली जवा लागी ते वखतें राजकन्याने कहुं जे तुं आनी साथें चालीश ? त्यारें तेणें पण पूर्वे बोल आपवाथी हा पाडी; पढी त्रणें जण मली रात्रियें उठी चाव्यां आगल जतां एक रेंट फेरवनार पुरुषें आंबाना दृष्टांत वाली एक गाथा कही ते सांजली राजकुमारी मनमां सम जीने पाढी वली. ते गाथा कहे ठे ॥ दोहा ॥ कालुं वांकुं मुह करी, रत्तडा थयो अशास ॥ ते फल दीधे कवण गुण, जो फल दिये पलाश ॥ १ ॥ सु रतरु जाणी. सेविउ, रे निगुणा पलाश ॥ जब तें मुह कालो कीयो, तब में ठोडी आश ॥ १ ॥ जइ फुल्ला कण्ठधारया, चूयग अइ मासयम्मि धुछंमि ॥ तुह न खमं फुल्लेउं, जइ पञ्चंता करम्मि ममराइ ॥ ए तेत्रीशमो दृष्टांत ॥

नीच जन उंचनी समानता करे तो दुःखी थाय तेनो चोत्रीशमो दृष्टांत.

॥ कारणेऽग्निजयाद्बहे पतति वै सिंहादिजन्तुव्रज, शांते वह्निजये हरि र्वदति तं पुष्टं गृहाणाशु मे ॥ ते गृह्णन्ति तदा हताः स्थलचरास्तद्वा रितं फेरुणा, पश्चात्तेन कृतं तथापि न हताः पुष्टं तदा त्रोटितम् ॥ ३५ ॥

अर्थः—कोइएक अटवीने विषे अग्नियो जय उपनो ते जयथी वनमां र हेनार सिंहादिक जंतुउ एक उंमा जलना धरामां पड्या. पढी ज्यारें अग्नियो जय निवृत्ति पाम्यो त्यारें सिंहे ते जंतुसमुदायने कहुं के, मारुं पूठडुं पकडो, हुं सर्वेने बहार काहुं. ते सांजली बथायें तेनुं पूठडुं पकडयुं अने सिंहे फाल मारी ते सर्वेने बाहेर काढ्यां ते आम्नाय एक शीया लीए धारी राखी तदनंतर वली पण केटलेएक दिवसे दावानलना जयथी सर्वे जंतुउ तेहिज जलनां धरामां आवी पड्या पण ते वखत सिंह आब्यो नहीं त्यारे शियाले कहुं मारे पुठडे वलगो हुं सौने बहार काहुं पढी सिंह नी पेठें शियाले बल करी सौने काढवा मांढ्यां तेथी ते शियालीयानुं पूठ डुं तुटी गयुं अने सर्व जीव पाठा पाणीमांहे पड्या माटे नीच पुरुष उंच नी समानता करवा जाय तो दुःखी थाय कहुं ठे के श्लोक ॥ आत्मवीर्य

न जानाति, दृष्ट्वा दृष्ट्वा करोति यः ॥ स दुःखी स्याद्यथाफेरु, रुयुव्यत्पुष्टो ह्यधोऽपतत् ॥ १ ॥ ३५ ॥

हवे मोहोटानी ढाया पण फल दायक ठे तो महोटानी संगती फलदायक होय तेमां तो गुं ज कहेवुं ! ते ऊपर एक जरवाडनो पांत्रीशमो दृष्टान्त.

॥ च्युत्वाधो न्यपतन्फलानि स ततो दृष्ट्वा तदाचितयद्, गोपो मुग्धि हि खेगमस्य पतिता ङाया वरा बुद्धिदा ॥ श्लोकस्तस्य कृतश्च पादरहितः ङाया गता मो पदं, तादृक् तेनहि पूरितं निजधिया मक्केति कुंमालिकं ॥ ३६ ॥

अर्थः—एक कूवामां जांबुवृक्षनां फल टूटी पडतां हतां. ते कोऽ गोवा लीये दीठां, तेवारें गोवालीयें चितव्युं, जे आ फल खावा लायक ठे. एम विचारे ठे, एटलामां तिहां गोवालना माथा ऊपर सरस्वतीना विमाननी ढाया पडी तेवारें ते गोवालने बुद्धि उपजी तेथी तेणे एक श्लोक नां त्रण पद जोड्यां. एटलामां विमाननी ढाया चालीगड, अने चोथुं पद तो थयुं नही. तेवारे तेहज गोवालिये पोतानी बुद्धिथी तेहवुंज चोथुं पद रच्युं. ते पद कहे ठे डबक अने कुंडालुं. हवे जे श्लोक तेणे रच्यो ते कहे ठे ॥ जंबूफलानि पक्वानि, पतन्ति विमले जले ॥ पतितान्ये वदश्यं ते, मक्क अने कुंमालुं ॥ १ ॥ ढाथैव फलदा पुंसां, महतां तु विशेषतः ॥ विमानङ्गायया वाण्या, गोपो हि पटुतां गतः ॥ १ ॥ ३६ ॥

सद्बिद्यार्थी सद्बु चमत्कार पामे ठे ते ऊपर ढत्रीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ कोप्यागत्य विशारदो वदति मे विद्यां नृपं पश्य नो, स्त्री मुक्त्वै शगृहे गतो हि गगने मृत्वापतत् तत्समम् ॥ सा दग्धा पुनरागतो मम वशे त्वं देहि वार्त्तापि सः, कूटं नोवद चानयामि हि वरं लात्वा गतो विस्मितः ॥ ३७ ॥ अर्थः—कोऽ एक पुरुष पोतानी स्त्रीने लड्ने कोऽ राजाना दर बारमां आव्यो, अने राजाने कहुं के माहारी विद्या जुवो. तेने राजायें क हुं के जले देखाडो. त्यारें ते पोतानी स्त्रीने अंतःपुरमां मूकीने गयो अने कहुं के आकाशमां इड्नी अने दैत्यनी मांहोमांहे लडाइ थाय ठे. माटे त्यां हुं जाउं बुं एम कहीने गयो पढी आकाश विषे जइ मरण पामीने तेना हाथ पण शरीर प्रमुख नीचे पड्यां ते जोड्ने ते पुरुषनी स्त्री पण पोतानो स्वामी पड्यो हतो तेनी साथें चयमां सती थइ ने बली गइ के तरतज ते पुरुष पाढो राजानी पासें आव्यो अने कहुं के माहारी स्त्री आ

पो तेवारें राजायें तेने पाठल बनेली वात सर्व कही, पण तेणे न मानी
अने बोव्यो के हे राजन् ! तुं जुतुं म बोल महारी स्त्री ताहारा घरमांज ठे.
तेने राजायें कह्युं जो घरमां होय तो लइ आव. तेवारें ते घरमां जइ
स्त्रीने लइ आव्यो. ते जोइ राजा तथा सजाना लोक सर्व विस्मय पास्या.
एम विद्यानो चमत्कार देखाड्यो पढी राजायें पण घणुंक डव्य आप्युं. क
ह्युं ठे के ॥ विप्रेण दर्शितां विद्यां, विक्रमः सदसितदा ॥ निरीक्ष्य सुनटाः स
र्वे, तदा तस्मै धनं ददौ ॥ १ ॥ इति ठत्रीशमो दृष्टान्त ॥ ३७ ॥

कपटथीज जारस्त्री पराजव पामें तेनो साडत्रीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ श्लोक ॥ नो पुष्पाति पतिं तमाह कुलटा मेंऽधं कुरु त्वं सुर, श्रुत्वे
तोहविषात तं हि हविषा पीनस्तदंधोऽजवत् ॥ पश्चात्तोषितुमारजे वदति
स पश्यामि नो निर्जया, जुंकेऽन्यैः सह जोगमस्ति बलवन् युग्मं गृहीत्वा ह
तम् ॥ ३८ ॥ अर्थः—कोइएक विटल जार स्त्री पोताना धणीनुं पोषण
करे नही. पोतें कुलटा ठे, तेथी करी तेने पोताना जरतार ऊपर राग न
थी. बीजा पुरुष साथे राग जाव राखे ठे. एकदा ते जारस्त्रीयें एक यद्द
नी पूजा करवा मांमी. अने प्रतिदिन पूजा करीने एवुं कहेवा लागी के,
हे यद्द ! मारा स्वामिने आंधलो कर. एम नित्य कहे एम करतां एक दि
वस तेना जरतारें ते वात सांजली, तेवारें ठल करीने पोतें यद्दनी प्रति
मानी पठवाडे जइ बुपाइने बेसी रह्यो. अने ते जार स्त्रीयें आवीने ज्यारे
यद्दनें कह्युं के, हे यद्द, तुं मारा स्वामीने आंधलो कर. ते वखतें पाठल
बेठेलो पुरुष बोव्यो के, हे स्त्री ! ताहारा धणीने तुं मिष्टान्न खवरावे तो
आंधलो थाय. ते सांजली ते स्त्रीयें पोताना स्वामीने घणो घृत खांम अने
चूरमो प्रमुख मिष्टान्न खवराववा मांम्युं. तेवारे तेनो जरतार कपटथी आं
धलानी माफक कहे के, हे स्त्री, दुं कांइ चीज देखी सकतो नथी. तेवारे ते
स्त्री निर्जय थइ यकी ते विटल पुरुषनी साथें जोगजोगववा लागी. लगार
मात्र ते स्त्रीने शंका रही नही. एकदा जेवारें तेनो जरतार खाइ पीइने
सारी पेठे बलवान थयो, तेवारें ते जार स्त्री तथा जार पुरुष बेजणने पक
डीने माख्या. काठा कूड्या कह्युं, ठे के श्लोक ॥ कथं हससि जो हंस, नाहं
दर्डरवाहनः ॥ कालोवो हि कर्तव्यो, घृतांधो ब्राह्मणो यथा ॥ १ ॥ ३८ ॥

गुरुयें शिष्यनी परीक्षा करी पोताना पदें स्थापवो तेनो आडत्रीशमो दृष्टान्त.

॥ शिष्यान् वक्ति गुरुस्तदाभ्रफलमिहाम्यानय त्वं पृथक्, पारीक्षाय निवेदितः प्रथमकोवग् वृद्धता ते गुरो ॥ अन्यो गह्वति शब्दितश्च लघुना गत्वा विधिं पृह्वति, त्रैविध्यं क्व विनीतकं हि गुरुणा ज्ञात्वा स्वदत्तं पदम् ॥ ३९ ॥

अर्थः—एक गुरु पोताने पदें स्थापन करवा सारु शिष्योनी परीक्षा करवाने अर्थें प्रथम मोटा शिष्य प्रत्यें बोल्या के, तुं महारे माटे आंबाना फल लावी आप त्यारे ते वडो शिष्य बोल्या के हे गुरु! तमारी अकल क्यां गइ देखाय ठे जेमाटे तमोने वृद्धपणामां आभ्र खावानुं मन थयुं ठे? पढी बीजा शिष्यने कहुं के तुं आभ्रफल लाग्य त्यारे ते शिष्य आंबा लेवा माटे चाब्यो ते जोडने तेने गुरुयें पाढो तेडी लीधो पढी बीजा न्हाना शिष्यने लेइ आववा कहुं तेवारें तें शिष्य वंदना करीने गुरुने पूढवा लाग्यो के हे स्वामी आंबा त्रण प्रकारना ठे. एवुं तेनुं बोलवुं सांजलीने गुरुयें जाणुं जे आ शिष्य विनीत ज्ञानवंत क्रियावंत ठे माटे आपणा पदने योग्य ठे. एम चिंतवी ते शिष्यने पोतानुं पद दीधुं. कहुं ठे के श्लोक ॥ परीक्षा सर्वसाधूनां, शिष्याणां च विशेषतः ॥ कर्त्तव्या गणिना नित्यं, त्रयाणां हि कृता यथा? गुणहीन स्त्रीयो घरने हलकुं पाडे तेनो उगणचालीसमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ लोलामात्यवशाश्चतुर्मुखसमाः श्रुत्वा नृपस्तजृहे, गत्वा पश्यति ताः पतिर्वदति नो मौनं विधेयं तदा ॥ तद्गोज्ये नृप वर्णिता सुवटिका तिस्रो गिरोचुः स्वसः, दृग्न्यां क्रोशति तूर्यका हि हसितः प्रोचे न किं कां पयः ॥ ४० ॥

॥ अर्थः—कोइएक प्रधानने चार स्त्रीउ हती ते चारे स्त्रीयो बोबडीयो हती ए वात राजायें सांजली अने विचार कस्यो के आपणा प्रधाननी चारे स्त्रीयो बोबडी ठे ए वात खरी ठे के खोटी ठे माटे तेनी तपास करुं. एम निरधारीने प्रधानने घेर जोवा गयो त्यारे मंत्रियें पोतानी चारे स्त्रीउने वारी राख्युं के तमे बोलशो मां मौनपणुं करजो ए वात प्रधाननी स्त्रीउयें कबूल राखी पढी राजाने जमाडवा वडीनुं शाक कहुं हतुं. ते ज्यारें राजा जमवा बेगो तेवारें स्त्रीउने हसावीने राजायें कहुं के वडी बहुज सारी थइ ठे एवां वखाण सांजलीने एक स्त्री बोल्याविना रही शकी नहीं. तेथी ते तरत बोली के “ए ववियां तो में तवियां” त्यांतो बीजी बोली के “एववियां तो तें तवीयां जो मांइआइयां तेलाइ पइयां” त्यारे बीजी बोली के “आ

हियांमींगडइयां ” आबुं सांजली राजा हस्यो त्यारें प्रधानें आंख करडी करीने चोखी स्त्रीनी सामुं जोयुं. त्यारे ते बोली के “ मइमाए बोयां नहीं, चायां नहीं, मोयां गुं काढीयावो ” कहुं ठे के श्लोक ॥ गुणहीनाः सुरूपाश्च, ज्वन्ति गेहजंमनाः ॥ स्त्रियोपि गृहवासिनां, वटिका पाविका यथा ॥१॥

जइकजीव होय ते सर्वत्र जइपणुं पामे ते ऊपर चालीसमो दृष्टांत.

॥ यइ जग्धिकरीं निरीक्ष्य करिकेश्यन्नं तदा याचते, तस्मै ते न ददुः सकृद्विषधरं दृष्ट्वा हतं तैर्नरैः ॥ द्वास्थांते हि तथा वदंस्त्रिविषकैषातोपि नो मार्यतां, ज्ञात्वा स्वावगुणं जलौ व्रतवरं प्रोक्ता नु तेनार्यिका ॥ ४१ ॥

अर्थः—कोइ एक यइनेविषे घणाएक ब्राह्मणो जमवा बेठा त्यां हरिकेशी नामा चंमाल आव्यो तेणे अन्न माग्युं. परंतु ब्राह्मणोयें आप्युं नहीं अने जलटा रीश करवा लाग्या, क्रोधायमान थया एटलामां एक सर्प नि कल्या तेने देखीने ब्राह्मणो माखो ते हरिकेशी चांमाले जोयो. तेटलामां एक गोह नीकली. तेने जोइने हरिकेशी मारवा दोड्यो त्यां ब्राह्मणो बो ल्या के, एना मुखमां विष नथी माटे मारशो नहीं तेवारें हरिकेशीयें पो तानो वांक जाण्यो. जातिस्मरण ज्ञान ऊपन्युं तेथी चारित्र व्रत प्रत्यें लेतो हवो अने एक गाथा कहीने तेणें उपदेश दीधो ते गाथा ॥ जइण होइ सव्वं, जइं पावेइ सव्वउं जइं ॥ हणिउं कन्हो सप्पो, जेरंमो तव्व मुंच दीठो ॥१॥ केटलाएक प्राणीकोइ पदार्थने जोइ वैराग्य पामे ते विषे एकतालीशमो दृष्टांत.

॥ दृष्ट्वेशोप्यतिसुंदरं च वृषजं सोढाव्यते चैकदा, मार्गे सत्करकंजुराह निजकान् कस्यायमुक्त्वा तदा ॥ प्रोचुस्ते तव नो कमिष्टवृषजं श्रुत्वेति दी नोऽपि सन्, वैराग्यं हि विधाय राज्यमखिलं त्यक्त्वा मुनीशोऽजवत् ॥ ४२ ॥

अर्थः—करकंजु राजायें अति सुंदर वृषज पोताने त्यां जोइने तेनुं संर क्कण कराव्युं. घणा दिवस वीत्यापठी एक दिवस ते बेलने मार्गमां आर डतो जोइने मनुष्यने कहेवा लाग्यो के, आ कोनो बलद ठे ? आनी कोइ संजाल पण लेतुं नथी त्यारे मनुष्य बोल्या के हे राजन ! आपने जे अत्यंत प्रिय हतो ते बलद आ ठे, माटे आप पोतें संजाल न ल्यो तो बीजुं कोण ले ? आ वात सांजली राजानां मनमां वैराग्य उत्पन्न थयो, तेथी पोतानी राज्यादिक समृद्धि ठोडी दीह्वा लीधी. रूषीश्वर थयो जाण्युं के आ बलदनी अवस्था ते महारी अवस्था जाणवी आ संसारमां सुख ठे ते अस्थिर ठे.

माटे मोह न राखवो ॥ सेयंसुजाय सुविजित सिंगं, जो पासई वसहं घुछ मळे ॥ रिदिं अरिदिं समुपेइयाणं कलिंगरायाविसमिस्क धम्मं ॥ ४२ ॥ एकला रहेवाथीज सुख ठे ते विषे नमिराजानो बेंहेतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नान्यंगान्नुदति ज्वरोऽपि जलना धृष्यन्ति ताश्चन्दनं, शब्दं नो वलया वले सहति स त्यक्त्वा समं रक्षितं ॥ पृष्ठस्तेन कथं रवो जवति नो ताः प्रोचुरे कैककं, चिंत्याबहुतो सुखं मम तदैकाक्यस्ति जातो मुनिः ॥ ४३ ॥

अर्थः—नमिराजाना अंगने विषे दाह ज्वर उत्पन्न थयो त्यारें सर्व स्त्रीयो चंदन घसी घसी चोपडे पण साता पामे नहीं. वली ते चंदन घसतां थ कां कंकण चूडीना खलखलाट थाय ते सोहाय नहीं, तेवारें ते स्त्रीयोयें मांगलिकार्थे एक एक चूडी राखी बाकी सर्व काढी नांखी तेथी शब्द थातो बंध पड्यो. ते जोऽराजायें पूठ्युं के शब्द केम थातो नथी? स्त्रीयोयें कहुं के मांगलिकार्थे एक एक चूडी राखी तेथी शब्द थातो बंध थयो. आ वात सां जली नमिराजायें विचायुं के एकाकी रहेवे जेवुं सुख ठे तेवुं जाजा मनु प्योथी सुख नथी. माटे जो आ ज्वर मटे तो माहरे दीक्षा ग्रहण करी ए कलुं विचरवुं एम धर्मध्यान ध्यावतां ज्वर शांत थयो के तुरत ते रुषीश्वर एकाकी विचरी मोहने पाम्यो. कहुं ठे के गाथा ॥ वलयाण सइं सुणति राया, पन्हा असइं तह जाणईया ॥ रिदिं अरिदिं समुपेइयाण, विदेहराया विसमिस्कधम्मं ॥ १ ॥ दोहा ॥ चंदन घसतां चूडीनो, श्रवण शब्द न सुहाय ॥ एक रखावी चिंतव्युं, बहु मलियां दुःख थाय ॥ २ ॥ राज रुदि सब परिहरि, लीधो संयम नार ॥ पारिखुं तव इंइ कहुं, न चव्यो नमि लगार ॥

बीजानी देखा देखीयें पोतानुं गमाववा ऊपर त्रेतालीसमो दृष्टान्त.

॥ बिंदन्निःस्वनरस्तरुं यदि वने देवेन तद्धारितो, ऽन्नार्थी मार्गयतीह देह्य डदजान् दत्तं वरं गच्छ जो ॥ गेहे दंतिजना विलोक्य धनिना पृष्ठः कुतस्तान थो, प्रोचे तत्र गतः सिताग्रहघृतं तस्यास्तु मुक्तः स तं ॥ ४४ ॥ अर्थः—कोऽ एक दारिडी दुर्बल पुरुष वनमां लाकडांनी नारी लेवा गयो तिहां जइ एक सारुं वृद्ध देखी तेने ठेदवा लागो. तेने ते वृद्धनो कोइ अधिष्ठायिक देव त्यां अदृष्ट रहेलो हतो तेणे कहुं के आ जाडने कापीश नहीं. त्यारे ते दारिडी पुरुषे कहुं के हुं नूरव्यो हुं माटे मने खावानुं आप. देवें कहुं के तुं माग जे जोश्यें ते हुं आपुं. तेणे अडदनांढोकलां माग्यां त्यारें देवें

ढोकलांनु वरदान आप्पुं पढी ते कठीआरे घेर आवीने ढोकलां खावा मांमया तेनुं सर्व कुटंब नित्य ढोकलां खाय ते जोइने तेना पडोसी व्यवहारियायें, पूढ्युं के तुं प्रतिदिवस अडदनां ढोकलां क्यांथी लावी खाय ते तेवारे ते गरीब पुरुष बोव्यो के वनमां काष्ट कापतां माहरी ऊपर देवता प्रसन्न थयो तेणे वरदान आप्पुं ते तेथी नित्य प्रत्ये ढोकलां खाइयें ठैयें ते सांजली ते पडोसी पण तिहां गयो कुहाडो लइ हाथ उंचो कीधो के तरत तेने देवतायें थंजी राख्यो ते कोइ रीते ढुटी शके नहीं पढी जे वारें घरनुं घृत पडोसीने आपवा कबुल कछुं तेवारें देवतायें ते व्यवहारियो मूक्यो ते पुरुष पाढो घेर आव्यो. अने घरनुं घी पण खावाथी चुको स्त्रीये पूढ्युं तेवारे तेना घणीये 'कछुं के घरना घृतमां साकर घालीने खा. ॥ दोहा ॥ ढोकल खातां देखीने, होंस दुइ मनमांय ॥ लेइ कुहाडो वन गयो, सुर थंजी तसकाय ॥ १ ॥ वनिता सुरसु वीनवे, घणीतें कचपच कीय ॥ ढोकल तो पाम्यां नहीं, घरना चूका घीय ॥ २ ॥ इति त्रेतालीसमो दृष्टांत ॥ जे सुधर्मी होय ते खोटी वस्तु आगल न करे ते विपे चुम्मालीशमो दृष्टांत.

॥ दृष्ट्वानीकममात्यमाह नृपतिः कस्यास्तिशौर्यं बले, ज्ञात्वेनस्थ तदा मृगा द्विपदे त्वारोपिताः स्वामिना ॥ बद्धा कृत्रिमका सटा वलमुखैः संस्थापितस्तं शुन, स्तत्रागात् नश्यतीति पृष्ठचरणान्यां सोपि नष्टोऽधमः ॥ ४५ ॥ अर्थः—कोइ एक राजाना देसमां तेनो डुशमन राजा कटक लइने देश नांजवा आव्यो तेने जोइने राजायें मंत्रीने पुढ्युं के हे मंत्री सैन्यमां वधारे बल कोनुं होय ? त्यारे मंत्रीयें कछुं के सैन्यमां हस्तीनुं बल वधारे होय. राजा कहे एक सिंह कारिमो करछुं एवं विचारीने सिंहने स्थानके एक कूतराने थाप्यो पढी तेने कारिमो केसरा टोप बांधीने सैन्यने मुखें कख्यो अने पाढलथी राजा कटक लइ चड्यो ते जे वारे वयरी राजाना कटकनी साहामो आव्यो तिहां ते वयरिना कटकमां आगले मुखमां गजघटा दीठी ते जोइ कूतरो नसीने पाढले पगे नासवा लाग्यो पढी जेम जेम सैन्य सा मुं आवे तेम तेम पाढे पगे कूतरो चालतो जाय अने नसतो जाय ते माटे सुधर्मी पुरुष खोटी वस्तुने आगल न करे कछुं ते के श्लोक ॥ आवद्ध कृत्रिमठटाविकटाशुनक्ति, रारोप्यते मृगपतेः पदवीं यदि स्यात् ॥ मत्तेनकुं नतटपाटनलंपटस्य, नादं करिष्यति कथं हरिणाधिपस्य ॥ १ ॥ ४५ ॥

बांमी गधेडीनी हरियालीना अर्थनो पीस्तालीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ जूपः प्राह ददामि यो मम सुताप्रश्नोत्तरं दास्यति, राज्यार्थं तनयां च तस्य यदी नो शूलिं च दत्तावुजौ ॥ दद्वैकेन कृता प्रहेलिकवरा मेर्थं प्रदत्तं प्रिये, गत्वा बंडखरी विवाह्य नृपजां राज्यं च लात्वा गतः ॥४६॥ अर्थः—कोइ एक राजा सर्वेने एवुं कहे के मारी दीकरी जे प्रश्न करे ते प्रश्नो नो जे उत्तर आपे तेनें मारुं अर्थुं राज्य आपुं अने वली मारी दीकरी पण प रणावुं अने वादकरतां जो उत्तर न आपे तो तेने शूलीयें चडावुं. एवी प्र तिज्ञा करी अने ते प्रतिज्ञाथी कोइ के पुरुषने तो शूलीयें पण चडाव्या. ए वामां कोइ एक रजपूत पोतानी स्त्रीने आणु करवा जाय ठे तेणे ते बे पुरु षने शूलीयें चडाव्या जोइने एक हरियाली जोडी पोतें कुंवरीनी आगल गयो जइने ते हरियाली कही अने विचारीने कुंवरीने कहेवा लाग्यो के हे कुं वरी! ताहरी हरियालीनो अर्थ तो बांमी गधेडी. पण माहरी हरियाली नो अर्थ तुं कहे तेवारें राजायें जाण्यो जे महारो अर्थ तो एणे कह्यो एम समजीने राजायें तेने कन्या तथा अडधुं राज्य आप्युं ते पुरुष राजने तथा बे स्त्रीउने लइ चाव्यो. हवे राजपुत्रियें पूढेली हरियाली कहे ठे ॥ हुतो तेवारे खाजे नहीं, न हुतो तेवारें खाजे ॥ ए हरियालीनो अर्थ क हे, तेहने राजपुत्री ठाजे ॥ १ ॥ करी करम तो एक तेम बीजी, करी क रमतो ठे तेम त्रीजी ॥ राणी कंकण शीतल याज्ञे, कइक रंक ऊपर काग डा वासे ॥ २ ॥ आंखमांही पांख बीआइ, शुली दीधुं पाणी ॥ ताहरी हरि आलीनो अर्थ बांडी गधेहडी, माहरो अर्थ कहे राणी ॥ ३ ॥

हवे बुद्धिथी शशलायें सिंहने माख्यो एवो ठेतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे

॥ जीवान् हन्ति हरिस्तदा वनचराः प्रोचुः किमर्थं हरे, प्रत्येकोप्यपरे वरं हि शशको वस्त्रे विलंब्यागतः ॥ कृष्टो वक्ति सुरे वने तव रिपुर्ना दर्शये हन्मि तं, कूपे स्वं प्रतिबिंबमीक्ष्य पतितस्तेनाशु बुद्ध्या हतः ॥ ४७ ॥

अर्थः—एक वनमां एक सिंह हतो ते घणा जीवोने मारे ठे ते जोइ बधा वनचर जेला थइ सिंहने कहेवा लाग्या के हे वनचर! तुं जो नित्य जीव हिंसा करे नहीं तो अमें तुजने प्रत्येक दिवसें एक जीव आपशुं त्यारे सिं हे हा पाडी पढी बधाये वारो काढ्यो ने जेनो वारो आवे ते नित्य तेनी पाशे जाय एम करतां एकदा कोइ शशलानो वारो आव्यो. ते शशलो घ

णो अस्सरो विलंबे गयो. त्यारे क्रोधायमान थइ सिंहे शशलाने कहुं के तुं केम वेहेलो आव्यो नही ? त्यारे शशले कहुं के हे वनराज ! ताहरो शत्रु बीजो सिंह वनमां आव्यो ठे. तेणे मने आववा दीधो नही तेथी हुं रोकायो, तेने सिंहे कहुं जे मारो दुश्मन बताव्य. तेवारें सिंहने पोता नी साथें लइ वनमां एक जल नरेल कूवो देखाडयुं के जो तारो शत्रु आ मां वेगो ठे, पढी सिंहे कूवामां जोयुं त्यां प्रतिबिंब रूप बीजो सिंह जो वामां आव्यो, तेने जोइ सिंह कूवामां पड्यो ने मरण पाय्यो. एम बुद्धि यें करी शशलायें सिंहने माखो कहुं ठे के, श्लोक ॥ बुद्धिर्यस्य बलं तस्य, निर्बुद्धेश्च कुतो बलं ॥ वने सिंहो मदोन्मत्तो, शशकेन निपातितः ॥ १ ॥

हवे कविनी चतुराङ्गो सुडतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ व्युष्टे याति कविः करेण पतिना कूर्च्यो यदा कर्ष्यते, केशोपि स्वकरे विलोक्य कथितो निर्जाग्य लाह्यैककं ॥ सोवक्त्रिं हि करे ददासि तव मे जा ग्यं तदा ज्ञायते, तुष्टः सन्कलयन् ददाति कवये कृत्वेशकाव्यं गतः ॥ ४७ ॥

अर्थः—एक दिवस प्रजातनेविषे एक पंमित राजानी सजामां याचना माटे आव्यो. राजाने एवी प्रतिज्ञा हती के कोइ याचक आवे तेवारें पो तानो जमणो हाथ दाढी ऊपर फेरवे अने जेटला केश हाथमां आवे ते टली शोनामोहोर तेहने आपे. आ पंमितनी वखत राजानें दाढीनो एकज केश हाथमां आव्यो त्यारे राजायें कवीने कहुं के हे निर्जागीना शे खर तुं एक सौनैयो ले. पंमितें कहुं के श्यामाटे ? तेवारें राजायें कहुं के महारा हाथमां एकज वाल आव्यो माटे एक शोनामोहोर ले जो घणा केश आवत तो घणा शोनैया आपत. ते सांजली कवियें कहुं के तमारी दाढी मारा हाथमां आपो तो मारुं जाग्य जणाय आ प्रमाणे प्रसंगोपात अवसरनुं वचन सांजली तेनें पंमित जाणीने राजा खुशी थयो पढी सं कल्प करवा ब्राह्मणे हाथमां जल लीधुं ते जलमां जोतां जोतां राजाना वर्णननां सो काव्य कखां. अने राजा पासेथी घणुं डव्य लइ गयो ते का व्यमांथी बे त्रण श्लोक उदाहरण माटे इहां लखीयें ठैयें ॥ मालिनी वृ त्तम् ॥ निवसतु तव गेहे निश्चला सिंधुपुत्री, प्रविशतु जुजदंमे चंद्रका वैरिहंत्री ॥ तव वदनसरोजे नारती जातु नित्ये, न चलतु तव चित्तात् पादपद्मं मुरारेः ॥ १ ॥ अनुष्टुपवृत्तम् ॥ त्वदीया दंष्ट्रिका राजन्, मदीये च करे नवेत् ॥ त

दा जाग्यमजाग्यं वा, ज्ञायते स्फुटमेव च ॥ ३ ॥ यो गंगामत्तरत्तथैव यमुनां
यो नर्मदां शर्मदां, का वार्त्ता, सरिदंबुलंघनविधेर्पश्चाण्वान्तीर्णवान् ॥ सो ज
न्माकं चरमाश्रितौऽपिसहसा दारिद्र्यं नामा सखस्त्वदानांबुसरित्य वाहजह
री मग्नश्च संजाव्यते ॥ ३ ॥ इति सडतालीशमो दृष्टान्त ॥ ४८ ॥

हवे असंतोषी ऊपर अडतालीशमो दृष्टान्त कहे ठे

॥ इंगे कुत्र जटी स्थितः प्रतिगृहस्यात्त्यागु निह्नां दिने, पृष्ठत्यत्र शुंनं
जना मम गृहादायाति नो वा तदा ॥ सोऽवजुष्टजना वदन्ति सकलाः किं
मे गृहान्नागतं, तेषां तैश्च महोदरंजरिंसिपि ज्ञात्वेति निष्कासितः ॥ ४९ ॥
अर्थः—कोइ एक नगरने विषे एक सन्यासी मढीमां रहे ठे. ते प्रतिदिन घर
घरथी निह्ना मागी लावीने खायठे एकदां सर्वजणे मली तेने पूढ्युं के म
हाराज कोइने त्यांथी निह्ना आवे ठे के नथी आवती ? सद्गुलौक तमारी
खबर लीये ठे के नथी लेता ? त्यारें मांहाराजें कहुं के लोक डुष्ट थया ठे.
निह्ना कोण आपे ? त्यारे ते सर्वलोकमांथी एकेक पूढवा लाग्यो के मा
हाराज अमारे त्यांथी निह्ना नथी आवती ? त्यारे सन्यासी बोल्या के हा
बाबु तेरें घरकी निह्ना तो आती है. तेमज बीजायें पूढ्युं त्यारें तेने पण
एमज कहुं एम जेणे जेणे पूढ्युं ते सर्वेने एमज कहुं त्यारें लोकोयें जाण्युं
के आ निर्गुणो पेटजरु देखाय ठे. खातां पीतां पण कोइनुं सारूं बोलतो
नथी माटे ए असंतोषी ठे. तेथी एने बाहेर काढवो जोइयें एम चिंतवी ते
ने गाम बाहेर काढयो. कहुं ठे के ॥ श्लोक ॥ दुःखिताःसन्ति संसारे, जीवाः
संतोषवर्जिताः ॥ संतोषरहितो मर्त्यो, इंगान्निष्कासितो जटी ॥ ४९ ॥

हवे जाववंदननी ऊपर साम्बकुमारनो उगणपचासमो दृष्टान्त.

॥ कृष्णो वक्ति सुतौ ददामि जवमादौ ये जिनं वंदते, तत् श्रुत्वा सुतपा
लकौ जिनतटे गत्वालयं शंबकः ॥ अद्याहाश्वमिमं प्रदेहि मम नो पृष्ठे
जिने नेमिना, इव्यात् जावफलं मतं तु हरिणा शंबस्य दत्तोऽश्वकः ॥ ५० ॥

अर्थः—एक दिवस श्रीकृष्ण पोताना पालक तथा सांब नामना पुत्रने
कहे ठे के, जे श्रीनेमिनाथने प्रथम जइने वांदे तेने पाट घोडो आपुं, ते
सांजली पालक नामना पुत्रें रात्रि लइने तरत जइ श्रीनेमिनाथ जगवान्
ने वांद्या अने सांबकुमारे तो पोताना घेर सुतां थकांज जाव वंदना करी.
पढी पालकें श्रीकृष्णने आवी कहुं के मने अश्व आपो तेने श्रीकृष्णें कहुं

के हुं नेमिनाथने पूढीने आपीश त्यारकेडें तेणे नेमिनाथ जगवान्ने जइने
 पूढ्युं के महाराज प्रथम कोणे आपने वांछा ? जगवानें कहुं के इव्य वं
 दन पूढोढो के जाववंदन पूढोढो ? त्यारे श्रीकृष्णे कहुं के जेमां लाज होय
 ते पूढुं तुं त्यारे श्रीनेमिनाथे कहुं के जाववंदन उत्तम ठे माटे जावथकी
 प्रथम मुने सांबकुमरें वंदन कहुं ठे. ए वात सांजली श्रीकृष्णे सांबने प
 टाश्व आप्यो, कहुं ठे के श्लोक ॥ जाव एव मनुष्याणां, कारणं सुखदुःख
 योः ॥ पृष्ठा नेमिं च कृष्णेन, कृतं यद्वत्स्वपुत्रयोः ॥१॥ इति दृष्टान्त ॥५०॥
 हवे लोकोना बोलवानुं प्रमाण नथी ते ऊपर पचासमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ अश्वस्थं जनकं सुतं विचरतं प्रोचुर्विशोऽधोव्रजा, श्वारूढं कुरु पुत्रकं
 कृतमतो दृष्ट्वाच पुत्रं तथा ॥ आरूढौपथि गृह्णतौ जडधियो तादृश्यं हि किंमार्य
 तां, पद्म्यांकायमितस्तदास्यजयतो मध्ये हि किं वास्यतां ॥५१॥ अर्थःकोइ
 एक पिता पुत्र बेहुजण अश्व लइने जाय ठे, रस्तामां बाप घोडा ऊपर बे
 ठो, अने पुत्र आगल चाले ठे त्यारे सामा मलनार लोकोयें कहुं के आ
 पोते घरडो यइने घोडे चड्यो जाय ठे अने बालक चालतो जाय ठे त्या
 रे पितायें बालकने कहुं के तुं घोडे बेस. पढी ते बालकने घोडे बेठेलो
 जोइने सामा मलनार लोको कहेवा लाग्या के पुत्र घोडे बेठो ठे ने घरडो
 बाप चालतो जाय ठे ते सांजली बेहु जण घोडा उपर बेठा त्यारें लोको
 यें कहुं के आ बाप दीकरो बे जण घोडा उपर चढी बेठा ठे ने बिचारा
 घोडाने मारे ठे. ते सांजली घोडाथी नीचें ऊतरी बेहु जणे पगें चालवा
 मांमहुं त्यारे लोकोयें कहुं के तमे मोहोटा मूर्खा देखाउ ठो. जे माटे शा
 थे घोडो थयो ठे अने पोते पाला कां चाल्यां जाउ ठो घोडो फोकट चा
 ल्यो आवे ठे ते हुं तमने दुध देसो ? आ उपरथी जणाय ठे के लोक ते
 बोक ठे जेम गमे तेम बोले ए लोकोनो स्वजावज ठे जगतनो बोलवानो
 नियम नथी कहुं ठे के श्लोक ॥ सर्वथा स्वहितमाचरणीयं, किं करोति हि
 नरो बहुजल्पः ॥ विद्यते च नहि कश्चिदुपायः, सर्वलोक परितोषकरोयः ॥१॥
 हवे असत्य बोलवाथी नरकें जवाय ते ऊपर एकावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ तान् संपाठ्य परीक्षणं गणिवरः कृत्वा त्रयाणां मृतो, वादं पर्वतना
 रदौ च वदतो राज्ञः सजायां गतौ ॥ ज्ञात्वा सत्यदृढं वसुं नरपतिं मात्राग्र
 दात्वक्ति तौ, मिष्टं वाक्यमतो गतः स नरके मृत्या नृपः सप्तमे ॥५२॥ अर्थः—

खीर कदंबक नामना उपाध्याय एक पोतानो पुत्र पर्वत, बीजो नारद अ ने त्रीजो वसुराजा ए त्रण शिष्योने जणावीने पोते मरण पाम्या पढी वसु राजा पोताना बापनुं राज्य पाम्यो अने नारद विद्याधर थयो तथा पर्वत पोताना बापनी गादीयें बेगो. एकदा पर्वत अने नारदने अज शब्दनो वाद थयो, ते बे जण पोतानो वाद मटाडवा पोतानी साथें जणनारो वसु राजा हतो तेनी सजामां गया ने कहुं के, अज शब्दनो शुं अर्थ ? त्यारे पोता ना उपाध्यायना पुत्रनी माताना आग्रहथी वसुराजा मिश्रवचन बोळ्यो के अज शब्दना बे अर्थ ठे, तेमां एक तो त्रण वर्षनी जुनी शालने पण अ ज कहे ठे अने बीजो अर्थ बोकडो पण थाय ठे. आबुं मिश्र वचन बोल वाथी ते राजाने देवताउयें सिंहासनथी उंधो पाळ्यो ते मरीने सातमी न रकें गयो. कहुं ठे के ॥ परोपरोधादिति निंदितं वचो, ब्रुवन्नरो गच्छति नारकीं पुरीं ॥ अनिंदवृत्तोपि गुणी नरेश्वरो, वसुर्यथाऽगादति लोकविश्रुतः ॥ १ ॥

पंमितनां दुर्लक्षण पण ठंकाय ठे तेनो बावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ जातो माघगृहे सुतो हि हरजे पित्रा सुतः पातितो, नोजश्रीसदने गतो निशिहरो गृहन् धनं जागृतः ॥ शय्याऽधो नृपतेः स्थितश्च स तथा काव्यं नृपोऽवक्तुदा, ज्ञात्वा गर्वयुतं हि तेन पदतुर्येणेश्वरो बोधितः ॥ ५३ ॥ अर्थः— माघपंमितने घेर चोर नक्षत्रमां पुत्रनो जन्म थयो, पढी ते पुत्रने पितायें निदान शास्त्र एटले चोरी कीधे महापाप ठे एवा निदान शास्त्र जणाव्यां तो पण ते पुत्रनो चोर नक्षत्रमां जन्म होवाथी ते पंमित पुत्र नोजराजाने घेर जइ धनना जंमारमां पेगो, ने धन लेवा लाग्यो, तेमां एक लीये अने एक मूके तेटलामां जंमारनो रक्षक जाग्यो तेने जोशने राजाना ढोलीया नी चें पंमित पुत्र रक्षकना जयथी संताणो, सवारनो वखत थवाथी राजा जा ग्यो अने बंदीजन बिरुदावली बोलवा लाग्या त्यारें राजायें एक काव्य क रवा मांमयुं तेनां त्रण पद कखां ते त्रण पद सांजलीने पंमित पुत्रें जाण्युं जे राजा अहंकारें चढ्यो ठे तेथी ते चोथुं पद बोळ्यो, ते पद सांजली राजा प्रतिबोध पाम्यो. हवे जे काव्य पंमित पुत्रें कहुं ते लखे ठे ॥ चेतो हराः युवतयः स्वजनोऽनुकूलः, सद्बान्धवाः प्रणयगर्नगिरश्च नृत्याः ॥ वल्गन्ति दन्तिनिवहास्तरलास्तुरंगाः, सम्मीलने नयनयोर्नहि किंचिदस्ति ॥ १ ॥

हवे स्त्रीवशपड्यो गुं गुं न करे? ते ऊपर त्रेपनमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ प्राज्ञेशप्रमदे मिथोऽपि वदतोवश्योस्ति मे वल्लजो, नान्यं दर्शयति ह्येन च पतिशंसा म्रिये चेत्कथं ॥ जीवेऽश्वीयपिरोहणं यदि तथेशोक्तं च कुर्या कृतं, तद्दृष्ट्वा परया पतेः समकचा मुंदापितास्तेतदा ॥५४॥ अर्थः—जो जरा जानी स्त्री अने कालिदास पंमितनी स्त्री ए बेहुनें मांहो मांहे बेनपणुं ठे. एक दिवस ते बेहु जणीउं परस्पर कहेवा लागी के मारो धणी मारे वश ठे, त्यारें पंमितनी स्त्रीयें कहुं के तारो पति केवी रीते तहारे वश ठे? ते मु जने देखाड. राणीयें कहुं जे जेम तुं कहे तेम देखाडुं तेवारें पंमितनी स्त्री बोली जे ताहरो स्वामी अश्व थाय ने तुं तेनी ऊपर चढे तो तुजने धणी वश करवामां कुशल मानुं, तेवारें राणी मिश करी जांगा त्रुटा खाटला उ पर पडी अने कहेती हवी के कालजुं अवंटाय ठे मरुं बुं. एवामां राजा तेनी पासें आव्यो अने पूठ्युं के हे राणी! आम केम सूती ठो? तेवारें रा णी कहे ठे के वात कहेवा जेवी नथी, पण राजायें हठ लीधो जे तेवात म ने कहे त्यारें राणीयें कहुं जे तमो घोडानी पेठें वांसाउपर पलाण बांधो तेनी ऊपर हुं स्वार थाउं अने तमने सात चाबुक मारुं तो हुं साजी थाउं, राजायें ते सर्व कीधुं राणी स्वार थइ पुंठ ऊपर सात चाबका माखा ते सर्व चरित्र पंमितनी स्त्रीयें दीतुं, पढी राणीयें कहुं के ताहरा धणीनी मुह दाढी अने माथुं मुंदावीने सजामां मोकल तो तुजने खरी मानुं त्यारे ते स्त्रीयें पण पंमितने तेमज करी सजामां राजा पासें मोकव्यो ते राणीयें दीठो पढी राजायें पुठ्युं जे कये तीरथे मुंमन कराव्युं? त्यारे कालिदास पंमितें तेनो उत्तर आप्यो ते श्लोक ॥ कालिदास कविश्रेष्ठ, कुत्र पर्वणि मुंमनं ॥ अनश्वा यत्र नेष्यंति, तत्र पर्वणि मुंमनम् ॥ १ ॥ किं करोति नरः प्राज्ञो, स्त्रीवाचा प्रेरितो नरः ॥ अश्वरूपी जवेडाजा, मंत्री मस्तकमुंमितः ॥ २ ॥

जेनुं वचन गयुं ते मुआ सरखो जाणवो ते ऊपर चोपनमो दृष्टांत.

॥ दृष्ट्वाकाकमसिं हि मार्गति नृपो बाणं ठलेनानितं, पुंखित्वा सुबलेन मुंचति यदा काकस्य जग्रं दृढं ॥ प्राप्तोऽधो बलिभुक् तदाह नृपतिं नाहं मृत स्त्वं मृतो, वाक्यं ते नरनूषणं गतमतो धिग् जीवितं तस्य तु ॥ ५५ ॥

अर्थः—कोइ एक राजा वृद्धनीचे बेठो हतो, तेवामां एक कागडो वृद्ध ऊपर बेसीनें बोलवा लाग्यो त्यारें राजायें पोताना चाकरने कहु के खड्ग

लाव काकने हुं मारुं एम कही ठानी रीते समस्यायें एक बांण धनुषमां संयोजित करी राख्यो ते वात कागडायें सांजली अने विचार कखो के ए राजा खड्ग लइने मने मारवा जाड ऊपर चढो तेवामां हुं उडी जाइस एम विसवासें रह्यो तेवामां राजायें तेनी ऊपर जोरथी बाण फेंक्युं, ते कागडाने सूधो लाग्यो तेथी तरफडतो थको तरत नीचें पड्यो अने मरण थवानी तैयारीमां आव्यो तिहां मरतां मरतां कहेवा लाग्यो के हे राजा हुं मरतो नथी पण तुं मरे ठे कारणके मनुष्यनो नूषण रूप जे वचन ते वचनथी तुं चूकोठो माटे जे पुरुष पोतानुं वचन गमावीने जीवतो रह्यो तेना जीवितव्यने धिक्कार ठे जेनुं वाक्य गयुं तेनो जीव रह्युं तो पण मुवा सरखोज जाणवो कह्युं ठे के श्लोक ॥ असारः सर्वसंसारो; वाचा सारस्तु देहिनां ॥ वाचा चंचलिता यस्य, सुकृतं तेन हारितम् ॥ १ ॥ मग्गियं खग्ग फलयं, काउदेसेण संधिउं बाणो ॥ सुंदमूउं ए काउ, मूआ ते वयण चूकाउ ॥ २ ॥ ए चोपन्नमो दृष्टान्त ॥ ५५ ॥

हवे पांमवोनी तृषानो पचावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ सत्रे पांडुसुताः सरोपि तृषिता दृष्टाब्धिसंख्यागताः, तत्राहार्पय मे सरः पिव मरिष्यस्युत्तरं नो जलं ॥ पीत्वा दुध पृथक् तदर्थमवदन्निश्रेष्ठितास्ते ऽजवन्, दत्वार्थं हि युधिष्ठिरः प्रतिसुरं जीवापयत्याशु तान् ॥ ५६ ॥ अर्थः—वनमांहे पांचें पांमवोने तृषा लागी तिहां पाणी जोतां घणुंज वेगलुं एक सरोवर जलें पूरित दीतुं. तेवारें पांच जाइउंमांथी एक जाइ पाणी पीवा त था बीजा जाइउं सारु पाणी लेवा माटे गयो. ते तिहां सरने विषे जइ पाणी पीवा लाग्यो. तेवारें ते सरोवरनो अधिष्ठायक एक देवता बोळ्यो के, जो महारा प्रश्ननो उत्तर आपे तो पाणी पी. तेने जाइयें कह्युं के एकवार मने पाणी पीवा दे, पढी हुं तुज्जने उत्तर आपीश. तेवारें देवता बोळ्यो जो उत्तर नहीं आपीश तो मरण पामीश. पाणी पीधा पढी उतर देवाणो नहीं. तेवारें तेने देवतायें मृतक करी नाख्यो हवे तेने पातुं आवतां घणो वखत लाग्यो तेवारें बीजो जाइ आव्यो. एम एकेक केडे चार जाइउं आव्या ते चारेने पूर्वनी पेरें मृतक करी नाख्या. तेवारें राजा युधिष्ठिरें जाण्युं के, जे जाय ठे ते पाठा आवता नथी. माटे ए शी बला ठे? तेथी युधिष्ठिर पोतें त्यां आव्यो त्यां जूवे तो चारे जाइने मृतप्राय दीठा. अने पोतें जल पी

वा बेगो तेने देवतायें प्रश्ननो अर्थ पूठयो अने कहुं के एनो अर्थ कहे तो ताहरा चार जाइ पण जीवता थाय अने तुं पण पाणी पीये. ते सांजली राजा युधिष्ठिरें कहुं के बोल तहारे छुं पुठुं ठे? तेवारें देवतायें प्रश्न कख्यो तेनो अर्थ धर्मराजायें कख्यो. तेना श्लोक कहे ठे ॥ को मोदते किमाश्चर्य, का वार्त्ता कः पथः स्मृतः ॥ एतन्मे ब्रूहि राजेंइ, मृता जीवन्ति पांमवाः ॥ १ ॥ हवे चारे प्रश्ननो उत्तर कहे ठे ॥ पंचमेऽहनि षष्ठे वा, शाकं पचति स्वगृहे ॥ अनृणी चाप्रवासी च, स वारिचर मोदते ॥ २ ॥ अहन्यहनि नूतानि, गच्छन्त्येव यमालये ॥ शेषा हि स्थातुमिच्छन्ति, किमाश्चर्यमतः परं ॥ ३ ॥ अस्मिन्महामोहमहाकटाहे, सूर्याग्निना रात्रिदिनेधनेन ॥ मासा दिट्ठवीपरिघट्टनेन, नूतानि कालः पचतीति वार्त्ता ॥ ४ ॥ तर्कप्रनष्टश्रुतयोपि निन्ना, नास्मामृषिर्यस्य वचः प्रमाणम् ॥ धर्मस्य तत्त्वं निहितं गुहायां, महाजनो येन गतः स पन्थाः ॥ ५ ॥ देवतायें खुशी थइ चारे जाइने जीवता कख्या.

हवे स्त्री चरित्र ऊपर ठप्पनमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ विप्रस्त्री च बहिर्विज्ञेमि दिवसे काकात्तदा प्रेषति, सार्धं ठात्रकमेकदा निशि गृहात्सा निर्गता पृष्ठगः ॥ मार्गे पश्यति नर्मदोत्तरगतां दत्वा हरस्या झकां, सुप्तागत्य गृहे तथा ह्यवगतं सोऽवक्चरित्रं तव ॥ ५७ ॥ अर्थः—कोइएक ब्राह्मणनी पासें घणाएक विद्यार्थीउ जणता हता, परंतु ते विप्रनी स्त्री दिवसने विषे जेवारें बाहेर जातीहती तेवारे पोताना धणीनें नित्य कहेती हती के, हुं बार जाउंहुं त्यारे रस्तामां कालाकाला पक्कीउ एटले कागडा नामना पक्कीथी बीहुं हुं, माटे ज्यारे हुं बाहेर जाउं त्यारे महारीसाथे तमारा एकेक ठात्रने (विद्यार्थी) ने मोकलो; तेवात खरीमानीने ब्राह्मण तेमज करवा लाग्यो. एक दिवस एक माह्यो ठात्र हतो तेणे जाणुं के आ स्त्री, स्त्री चरित्र करे ठे. दिवसें ज्यारे कागडार्थी जय पामे ठे त्यारे रात्रें केम करती हजो? एमविचारी कांइक मिस करी त्यां गुरुने घेरज ठानो बुपी रह्यो. तेटलामां ते स्त्री रात्रें घरमांहेथी एकली बाहेर नीकली ते नर्मदानदीना सामाकांठा परगइ त्यांविट्पुरुष साथे डुष्टाचरण करी पाढी जलतरीने आ कांठे आवी तेनी पठवाडे विट्पुरुष पण तरतो चाख्यो आवे ठे, तेटलामां जलमांथी कोइक मगरे ते जार पुरुषनो पग पकड्यो. त्यारे ते स्त्रीयें कहुं के ते मगरमत्स्यनी आंखो पर पाटु मारतो तरत ठो

डी देशे, तेणे तेम करवाथी तरत ते मगरमत्स्यना मुखचकी बूटो पड्यो. अने बेहु जण पाठा आवी सुइ रह्यां. आ सर्व वृत्तांत ते ठात्रें ठानीरीते ते स्त्रीनी पठवाडे जइने जोयुं अने जाणुं जे एणे खरेखरुं स्त्री चरित्र क खुं. पढी वजते दिवसें वजी ते स्त्रीयें कहुं के माहरी साथे ठात्र मोकलो ते वखतें जे ठात्रें गइ रात्रियें ते स्त्रीतुं चरित्र जोयुं हतुं. ते सर्व वृत्तांत गुरु समझ कही आप्युं त्यारें, स्त्रीयें जाणुं जे आ विद्यार्थी खरो बुद्धिमान ठे अने ब्राह्मणे ते स्त्रीनो त्याग कखो, ए स्त्रीचरित्रने कोइकज जाणे. कहुं ठे के श्लोक ॥ दिवा बिजेति काकेन्यो, रात्रौ तरति नर्मदां ॥ कुतीर्थान्य पि जानाति, जलजंत्वह्निरोधनं ॥ १ ॥ ५७ ॥ इति ठप्पनमो दृष्टान्त ॥

हवे जेवी संगत तेवागुण ते ऊपर सत्तावनमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ इष्टैकं नृपतिं वने निगदिताः कीरेण निह्नास्तदा, संकर्णाशु गतोयके हि मुनयोऽन्येनापि जात्यर्हकं ॥ तेऽन्यागत्य वदन्ति तिष्ठ नृपते वाक्यांतरादि स्मितः सोऽवग् संगुणा हि तस्य पितरावेकौ समस्तस्तथा ॥५८॥ अर्थः— एक दिवस कोइएक राजा वनमां गयो. तेवामां एक निह्नानी पढी आवी त्यां एक पोपट हतो, ते पण चोरकर्ममां कुशल हतो तेथी ते राजाने जो इ पोपट बोळ्यो, के दोडो दोडो आ राजा आव्यो ठे. तेने लूंटो ते सांज ली घोडो दोडावी राजा पलायमान थइ गयो. त्यांथी दूर जतां एक ता पसनुं आश्रम आव्युं. त्यां पण एक पोपट बांध्यो हतो, ते बोळ्यो के आ पणे त्यां महोदो राजा अतिथि आव्यो ठे, तेनो सत्कार करो. ए वात सां जली राजा खुशी थयो, ने ऊनो रह्यो. तेवामां ते सर्व तापसोयें आवी राजानुं आतिथ्य कहुं. राजायें कहुं के एक पोपट जिलनी पढीमां हतो तेणे कहुं के लूंटो लूंटो? अने आ पोपट केवां मनोहर वाक्य बोले ठे? आवात सांजली पोपट कहे ठे के हे राजन्! ते संगतीना गुण ठे अमारा बेहुना माता पिता एकज ठे पण तेने चोरनी संगती ठे. अने मारे रुषी उनी संगति ठे. माटे संगतिना गुण एवाज होय ठे. कहुं, ठे के श्लोक ॥ माताप्येका पिताप्येको, मम तस्य च पक्षिणः ॥ अहं मुनिजिरानीतः स च नीतो गवाशनैः ॥ १ ॥ गवाशनानां स गिरः शृणोतिः, अहं च राजन् मुनिपुंगवानां ॥ प्रत्यक्षमेतत् जवतापि दृष्टं, संसर्गजा दोषगुणा जवन्ति ॥२॥

હવે જણવાનો યદ્યમ કરવા કપર અઘાવનમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ જૂપો યત્ર હિ ગર્દજો જવમુનિં દૃષ્ટ્વાહ તં ધીસસ્વ, શત્રુસ્તેસ્તિ તદા વ
ધાય નિશિગઃ શ્રુત્વાર્યકાં તન્મુસ્વાત્ ॥ બુદ્ધોત્કરણે વિચારયતિ રાઢ્ મે
દીર્ઘષ્ટ્વોઽનૃતો,, જ્ઞાની સાધુરયં ન હી મમ રિપુર્જાત્વા ગતઃ સ્વાલયે ॥૫૯॥

અર્થ:-કોઈ એક નગરમાં ગર્દજસેન નામા રાજાં રાજ્ય કરતો હતો. તે
ના પિતાયેં દીક્ષા લીધી છે. તે સાધુ વિનયવંત અપ્રમાદી હતો. પણ કાંઈ
જણો નહીં માત્ર માર્ગમાં ચાલતાં ગોવાલીયાદિકની મુખથી ત્રણ ગાથા
ધારી રાखી છે. હવે એક દિવસેં તે સાધુ પોતાના પુત્રને વંદાવવા માટે ત્યાં
આવી કુંજારને ઘેર ઉતર્યો છે. ત્યારેં તે રાજાનો દીર્ઘષ્ટ્વનામા પ્રધાન છે તે
પ્રધાનેં રાજાની દીકરીનેં સ્વરૂપવાન જાણીને પોતાના ઘરમાં જોયરામાં સં
તાડી રાखી હતી. તે જેવારેં સાધુ આવ્યા તેવારેં પ્રધાન મનમાં બીહીનો ને
જાણ્યું કે રાજા એ સાધુને વાંદવા જશે. અને તે જ્ઞાની હશે તો માહારી
વાત પ્રગટ કરી દેશે માટે કોઈક યુક્તિ કરી રાજાનું મન ફેરવી મુનિને મ
રાવી નાંખું એમ વિચારી તે પ્રધાન રાજાને કહેવા લાગ્યો કે તારા પિતાનું
મનધર્મથી ચલ્યું છે અને રાજ્ય પાતું લેવા ઇચ્છા રાखે છે. આ વાત સાંજલી
રાજા કોપાયમાન થયો અને રાત્રેં તે કૃષીશ્વરને મારવા માટે કુંજારને ત્યાં
ગયો ત્યારેં કૃષીશ્વર તો બેઠા બેઠા માર્ગમાં સાંજલેલી ત્રણ ગાથા જણે છે.
તે ગાથાનો પરમાર્થ જાણી ને રાજા પ્રતિબોધ પામ્યો ને જાણ્યું જે મહારો
પિતાતો જ્ઞાની છે મારા મનની વાત સાચે સાચી કહે છે. માટે એ પ્રધાન
નિશ્ચય ઘોટો છે. અને આ ગાથા પ્રમાણે માહારી પુત્રી પણ એણે સંતાડે
લી છે. તેથીજ બુદ્ધિ કેલવીને મને માહારા પિતા સાધુની પાસે જવાનો
એણે નિષેધ કહ્યો છે, પરંતુ એ સાધુ કાંઈ મહારા વૈરી નથી. અને મહારું
રાજ્ય લેવાને પણ ઇચ્છતા નથી. એવું ચિંતવી પોતાને ઘેર આવ્યો અને બી
જે દિવસેં પ્રધાનનું ઘર શોધ્યું તેમાંથી પોતાની પુત્રી નિકલી આવી. તેવા
રે પ્રધાનને કાઢી મુક્યો, ડુઃખી કીધો, હવે જે ગાથા જણતાં અર્થ સચો તે
ગાથા ત્રણ નીચેં લખીયેં થૈયેં ॥ ઉઠાવસીપોઠાવસી, મમં ચેવ નિરસ્કસિ ॥
જાણિઉં સિ અજિપ્પાઉં, જવં નસ્કર્ફ ગદ્દહા ॥ ૧ ॥ ઊગયાતો ગયા ચેવ,
જોઝ્જાંતિ ન દીસઈ ॥ અમે ન દીઠા તુમેં નદીઠા, અગોડે બૂટા અણુલિઆ
॥ ૨ ॥ સુકમાલ કોમલ મદ્દલયા, તમે રાતિ હિંમણ સીજણયા ॥ અમ્મ

पसाउ नञि जयं, दीह पिछाउतुम्ह जयं ॥ ३ ॥ सिक्खिअवं मनुस्सेणं,अपि
जारिस तारिसं ॥ कीस मूढसिलोगेण, जीवियं परिरिक्खियं ॥ ४ ॥

हवे कुबुद्धिया मत्स्यनो उगणसावमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ तीरे चात्रफलं सदा वनचरो मीनाय दत्ते तदा, लात्वा स स्वगृहे
स्त्रिये वदति सा तद्गृहकं ह्यानय ॥ कृत्वारोहणमेत्य तं जलनिधौ मेत्त्यंगना
ते हृदं, बद्धं मूढनगे मया किमु कृतं बुद्ध्यागतो जीवति ॥ ६० ॥ अर्थः—
समुद्रने कांठे एक आत्र वृद्ध ठे. ते वृद्ध ऊपर एक वांदरो आवी ते आं
बानां फल खाय ठे. एकदा ते वांदराने एक मडनी साथे मित्रता हती, ते
थी तेने पण आंबाना ठोतरां आपे, तथा फल पण आपे एम करतां ए
क दहाडे ते माठलो केरीनां ठोतरां तथा फल पोतानी स्त्री वास्ते लइ
गयो. ते स्त्रीनें जइ आप्यां. ते खावाथी तेने मीठां लाग्यां त्यारें माठली
यें कह्युं जे ए फल जे खातो हरो तेनुं कालजुं पण अत्यंत मीठुं हरो,
माटे हे स्वामी, तेने तुं आहीं तेडी आव तो हुं तेनुं कालजुं खाउं, के जे
थी महारो मनोरथ पूर्ण थाय. ते सांजली माठलो वांदरा पासें आवीने क
हेवा लाग्यो, जे हे मित्र, मारे स्थानकें आव्य अने समुद्रनो विनोद त
था उंमापणाने जो महारी स्त्रीपण ताहारा दर्शननो अनिलाष धरे ठे.
मित्रपण तेनेज कहियें, के जे परस्पर एक बीजाने घेर आवे ने जाय अ
ने एक बीजानें खवरावे पीवरावे, एक बीजाने आपे लीए. इत्यादि व
चन सांजली वांदरे हा पामी तेवारें वांदराने पोतानी पुंठे बेसारी मा
ठलो समुद्रमां चाब्यो. मार्गमां ते माठलो वांदरा प्रत्यें बोळ्यो, जे हे मि
त्र, तुं कहे तो हुं साचुं बोलुं, वांदरे कह्युं. सुखेथी बोल तेवारे माठले क
ह्युं जे महारी स्त्री ताहरुं कालजुं खाशें. आ वात सांजली वांदरो हस्यो,
अने बुद्धि करी बोळ्यो के हे जाइ, एमां सी महोटी वात ठे पण तुं मूर्ख
देखाय ठे. जे माटे तें पहेलां मने त्यांज केम न कह्युं हुं तो कालजुं आं
बे बांधी आव्यो तुं ! माटे तुं कहेतो लइ आवुं, त्यारे मडें कह्युं के जा
लइ आव पढी वांदरो त्यांथी फलंग मारी समुद्र कांठे आवी आंबा ऊप
र चडी बेगो. अने जीवतो रह्यो कह्युं ठे के ॥दोहा॥ मित्रफुडाफुडि बोली
ए, न जंपीह अलीएण ॥ मुज महीला तो जीवशे, खाधे तुझ हीएण ॥१॥
रे जलचर सुलक्षणा, एको काज न कीध ॥ घट चिंतर जे कालजुं, सो

મેં આંબે બઢ ॥ ૧ ॥ વાનર ગયા મહીમંમલેં, જલચર જાનિજ ઘરે ॥ તુજ મહિલા જીવે નહીં, તો તું સાથે મરે ॥ ૨ ॥ જલચર જીવ કુબુદિ આ, ઇકો કાજ ન સિઢ ॥ ઘટ જીંતર જે કાલજું, સો કયું આંબેં બઢ ॥ ૪ ॥ ॥ ૬ ॥

હવે ધર્મ કરવામાં શંસય ન કરવા આશ્રયી સાતમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ વક્તીશઃ સચિવં હિ દીર્ઘલઘુજિનોં જાતિ દ્વંગં ગૃહૈઃ, સાદૃક્ષા ધનમંદિરે મમ પુરે તે રક્ષણીયા જનાઃ ॥ વિદ્યંતે યદિ પંચષા વદતિ જો શૂન્યં પુરં સ્યા ત્તદા, તત્ત્વં મા કુરુ તં તથાસ્તુ નૃપતે તદ્વજ્રણે સાધવઃ ॥ ૬૧ ॥ અર્થઃ—કોઈએક રાજા પોતાના પ્રધાનને કહે છે, જે માહરા નગરમાં કેટલાએક નિર્ધન વસે છે, અને કેટલાએક ધનવાન મોટા લોકો વસે છે. તેમજ કેટલાએક ન્હાના ન્હાના ઘર છે, અને કેટલાએક મહોટાં મહોટાં ઘરો છે. તેથી નગર શોજતું નથી. માટે સઘલા લંચેસરી ધનવાન પૈસાંદાર અને ચાર ચાર પાંચ પાંચ મજલાના સરખા ઘરવાલાને રાખીયેં. અને સામાન્ય નિર્ધન લોકોને કાઢી મૂકીયેં. તો નગર શોજે. આ રાજાનું કહેલું સાંજ લીને સુબિદિમાન એવો પ્રધાન બોલ્યો જે, હે રાજન્ ! એમ કરવાથી તમારા નગરમાં માત્ર પાંચ સાત ઘર રહેશે. નગર આશું શૂન્ય થઈ જાશે. માટે એમ ન કરો. આ વાતથી રાજા સમજ્યો. અને પ્રધાનને કહ્યું કે, જેમ છે તેમજ રહેવા આપો. આ દૃષ્ટાંતે કરી પોતાના ગજ્જનેવિષે સર્વ સાધુ કાંઈ જ્ઞાન ક્રિયામાં સરખા ન હોય તો કાઢ ઘાલ ન કરતાં ધર્મનેવિષે મનસ્થિર રાખી ધર્માચરણ કરવું. કહ્યું છે, કે ॥ નગરે સદૃશાઃ સર્વે, જવંતિ ધનિનો ન હિ ॥ ગજ્જેપિ સાધવો જ્ઞાન, ક્રિયાન્યાં ન હિ સદૃશાઃ ॥ ૬૧ ॥ ઇતિ સાતમો દૃષ્ટાંત કુલટા સાસુયેં બે જમાઈમાં રાખેલા અંતરનો એકસતમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ ઇષ્ટાનિષ્ટસમાગતૌ સ્વસદને જામાતૃકાવેકદા, જગ્ધ્યર્થે નિકટે સ્થિતૌ કુટલયા સ્થાવ્યાં તદાદેવેરં ॥ મુક્તં પાયસકં પરસ્ય સિતિકાં સ્થૂલીં વિલો ક્યાસ્ય કિં, સોવર્ગમે યદિ વાં કિમસ્તિ તિલકં શ્વશ્રૂઃ કરોમ્યાસ્યકં ॥ ૬૨ ॥

અર્થઃ—કોઈકને ઘેર બે જમાઈ પરોળા આવ્યા. તેમાં એક જણ સાસુને ઘણો વાહાલો હતો, અને બીજો ડુવાલો હતો. પઠી બેઠુ જણ જમવા માટે પાસેં પાસેં બેઠા ત્યારેં તે કુલટા સાસુયેં પોતાના વાહાલા જમાઈને ચાલમાં સેવ સુંહાલી દૂધપાક યાજાં ચુરમાં આદિક પીરણ્યાં. અને બીજા જમાઈ ના ચાલમાં ધોલા યવની શુલી રાંધી પીરણી બેઠુ જમવા બેઠા. તેવારેં શુ

ली वालो जमाइ बीजा जमाइनुं उत्तम नोजन जोइने कहेवा लाग्यो जे, हे सासु ! तमें पीरसतां छुट्यां ठो. किंवा महारा कर्मने योगें खीर सेव प्रमुखनी थुली थइ गइ. त्यारें सासु बोली के हुं नथी चूली, अने खीर सेवनी थुली पण थइ नथी. में मोहुं जोइ ने टीलुं कछुं ठे ते माटे थुली यें पेट नरी ऊठो. ॥ दोहा ॥ एक ने पिरसी सेव सुंहाली, एक ने पिरसी थूली ॥ के मुज दाहाडा वांकडा, के पिरसण हारी चूली ॥ १ ॥ नां तु ज दीहा वंकडा, ना पिरसण हारी चूली ॥ मों देखीने टीलुं काढ्युं, मारि गलगल थूली ॥ २ ॥ ए एकसठमो दृष्टान्त ॥ ६२ ॥

कोइपण नियम लेवो ते लाज करे तेनो वासठमो दृष्टान्त.

॥ टाव्यां वीक्ष्य ततोऽपि सजुरुमुखा देतजृहीतं व्रतं चक्री त्वेकदिने गतः स मृत्तिकाखन्यां वणिकृष्टगः ॥ इयं तत्र हि निर्गतं यदि वणिकृष्टेत्यवगूढरत, स्त्वं मायाहि अवेहि मेपि सकलं लात्वा लये तजतः ॥ ६३ ॥

॥ अर्थः—कोइएक नगरमां गुरु आब्या. त्यारें घणां लोकें पञ्चस्काण लीधां तेमां एक वाणीयें एवुं नियम लीधुं, जे हुं आ गामना रहेवासी कुं नारना माथानी टालि जोइ, पञ्चस्काण पारुं. पढी ते नित्य कुंनारनी टाली जोइ पञ्चस्काण पारे एम करतां एक दिवस कुंनार माटी लेवा सारुं धूलनी खाणे गयो हतो पाठल वाणीयो कुंनारने घेर आब्यो तेने घेरथी समाचार मट्या के कुंनार धूलनी खाणे गयो ठे तेवारें वाणीयो पण त्यां खाणे गयो ते समय त्यां कुंनारने माटी खोदतां सोनैयानों चरु मट्यो ए अवसरें वाणीयें पण कुंनारनी टाल दीठी. त्यारे वाणीयो कहेवा लाग्यो के “ दीठीरे दीठी ” एम बोलतो पाठो वल्यो ते सांजली कुंनारें जाण्युं. जे इव्यनी कडा ए वाणीयायें दीठी. तेथी कुंनार उजो थइने वाणीयाने सा द करवा लाग्यो. के “ मजा रे मजा ” एम कहेतो वाणीयानी केडें दो ज्यो. अने कहेवा लाग्यो जे, अर्थनाणुं मारुं ने अर्थनाणुं तारुं ए वात जाणी वाणीयो पाठो वली अर्थनाणुं लइ घेर आब्यो. माटे कोइ पण नियम लेवो ते लाजकारक ठे कछुं ठे, के ॥ योपि सोपि ध्रुवं ग्राह्यो, नियमः पुण्यकाङ्क्षिणा ॥ स्वल्पोऽप्यनल्पलाभाय, यथा खट्वाटपश्यकः ॥ १ ॥

हवे अनंतानुबंधी क्रोध ऊपर त्रेसठमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ लब्ध्वा सर्पपशाकमाशु गुरुणा जग्धं तदा कोपतः, शिष्यश्चितति पा

तयामि दशनानास्ये गुरोश्चैकदा ॥ कृत्वा तेऽनशनं दिवं शवमुखादंतांश्च सो
पातयन्, मृत्वा क्रोधवशेन चापि नरकं प्राप्तो विनीतो जडः ॥ ६४ ॥ अ
र्थः—कोइएक नगरमां गुरुने शिष्य बेहु विहार करतां आव्या. एक दिवस
शिष्य नगरमां वहोरवा गयो, त्यां सरशवनी जाजी वहोरी आव्यो. ते
गुरुयें एकलायें खाधी, पण शिष्यने दीधी नहीं. तेथी ते शिष्य कोपायमा
न थइ विचारवा लाग्यो के, एणे मुजने शाक न आप्युं. माटे आ गुरु
ना दांत निश्चें पाडुं. पण ते गुरु जीवतां तो दांत कोइरीतें पाडी शकाय
नहीं, तेवारे रात दिवस एज चिंतवन करतो हतो. एक दिवस गुरु अ
नशन व्रत करीने परलोकें पहोंच्या. वलता ते शिष्यें पडरवती गुरुना श
बना दांत पाड्या. ते दुर्जय्य क्रोधना आवेशथी मरीने नरकें गयो. अ
विनीत जिन शासननो उठापक थयो ए अनंतानुबंधी क्रोध जाणवो माटे
क्रोधपरिहरवो कहुं ठे, के ॥ यो जवेद् जगति गवर्जितो, दीर्घरोषसहितश्च मान
वान् ॥ सोत्रदुःखमधिकं लजेद्यथा, दंतपातमुनिनात्पमत्रवै ॥ इति त्रेशवमोऽद
हवे धनने मान मले ते ऊपर चोशवमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ निःस्वं सोदरकं निरीक्ष्य जगिनी त्राता न मे सूपकृत, श्रुत्वा सद्यग
लं धनं जनपदे लात्वा गतस्तजृहे ॥ स्थाव्यां मुंचति खादिमं वदति स स्वा
नूषणान्यत्थ जो किं त्रातो वदसीति येषु सुकृतस्तेषामहं पूर्वगः ॥ ६५ ॥

अर्थः—कोइएक निर्धन मनुष्य आश्या धरिने पोतानी बहेनने त्यां गयो
तेने जोइ ने बेन लाजी ने सहुने कहेवा लागी के, आ महारो जाइ न
थी, पण आ महारा पितानें घेर चूलो फुंकनार रसोयो ठे आवा बहेन
ना वचन सांजली ते उतावलो धन कमाववा माटे परदेशें गयो. त्यां जइ
घणुंक धन कमाणो वली ते धन लइ फरीने पोतानी बहेनने घेर आव्यो.
तेवारें बहेन पण धनवान जाइ जाणीने आगता स्वागता करी, जोजन व
खत थालमां सरस पकवान प्रमुख पीरश्यां त्यारें जाइने पूर्वलो दिवस सां
जरी आव्यो. तेथी पोतें जे आंगली प्रमुखमां घरेणां पहेयां हतां ते सर्व
थालीमांहे मूक्यां. अने बेहेन सांजले तेम कहेवा लाग्यो के, हे आनूष
णो, तमो आ सर्व पदारथ जमो. त्यारें बहिने कहुं के जाइ एहुं कहो
ठो ? कांइ गांमा तो नथी थया ? त्यारे जाइ कहे ठे के हे बेन हुं गांमो थ
यो नथी पण जेनें ते पीरशुं ठे तेने हुं जमवानुं कहुं हुं जोने पहेलां हुं

निर्धनपणामां ताहारे घेर आब्यो हतो त्यारें मनें तें बापानो रसोयो कह्यो
हतो माटे ए धननें मान ठे. मने नथी. दोहरो ॥ गरथें आदर दीजीयें,
हक्कारीजें दाम ॥ पेहेले फेरे आपीउं, चुट्टा फूंकण नाम ॥ १ ॥

हवे जेहवुं नाम होय तेवा गुण न होय तेनो पांशठमो दृष्टान्त.

॥ नाम्ना विंठणपालकोऽस्ति धनवान् तस्यांगना चिंतति, नो तिष्ठामि
गृहेऽस्य यामि धनपालस्य स्वगेहाज्जता ॥ दृष्ट्वाऽध्वन्यमरं मृतं च धनपं ह्यन्या
लये निक्षिप्तं, लक्ष्मीं काष्ठकविक्रयां गृहगता ज्ञात्वा शुचं विंठणम् ॥ ६६ ॥

अर्थः—कोऽएक नगरमां एक धनवान् वसे ठे. तेनुं नाम विंठणपाल
हतुं. तेथी तेनी स्त्री ज्यारे बाहार जाय त्यारे सहु तेने विंठणपालनी स्त्री
कहिने बोलावे. तेथी ते स्त्रीयें जाणुं जे महारे हवे विंठणपाल ना घरमां
रहेवुं नही कोऽ पण धनपाल के जगपाल एवा उत्तम नाम धारकने त्यां
जइ ने स्त्री थइ रहेवुं. एमधारी घरथी बाहेर निकली आगल जतां मार्ग
मां कोऽएक अमरपाल नामें माणस हतो, तेने मरी गयेलो दीठो. वली
आगल चाली, तेवारें कोऽ धनपाल नामा पुरुषने जीख मागतो दीठो.
वली जरा आगल चाली त्यां लक्ष्मी नामनी स्त्रीने काष्ठ वेचती अने ठाणा
वीणती नजरें जोऽ ते सर्व जोऽने विचाणुं, जे कांऽ नामनुं कारण नथी.
माटे मारो विंठणपाल ठे, तेज जलो ठे. दोहरो ॥ अमर मरंतो में सुण्यो,
जीखंतो धनपाल ॥ लह्मी वेचंती लाकडां, जलो मारो विंठणपाल ॥ १ ॥

हवे गुणग्राहक ऊपर कृष्णवासुदेवनो ठाशठमो दृष्टान्त.

॥ इंदुः पर्षदि वाक्यमाह नृजवे कृष्णो गुणग्राहको, जूत्वा श्वानमृतं सु
रो निपतितो मार्गे तमालोक्य सः ॥ दंतश्रेणिशुजां शुनोपि सकलं त्यक्त्वाशु
चं दोषकं, जूत्वा जूत्प्रकटं हरिर्दिवि यदा धन्योऽस्ति नत्वा गतः ॥ ६७ ॥

॥ अर्थः—एक दिवस पोतानी सजाने विषे शक्रेण्ड एवुं वचन बोळ्यो के,
वर्तमान समये मनुष्य लोकने विषे एक कृष्ण वासुदेव जेवो गुणग्राहक
ठे, तेवो बीजो कोऽज नथी. आ वात सांजली एक देवता श्रीकृष्णने च
लाववाने काजे, मरेल कूतरांनु रूप विकूर्वि नगरमां मार्गनेविषे आवी प
ड्यो. तेमांथी दुर्गंध चालवा मांमी. तेने जोऽने कृष्णवासुदेवें ते कूतराना
दुर्गंध प्रमुख अवगुण सर्वे पडता मूकीने कह्युं के, आ मृतक श्वाननी दं
तपंक्ति केवी मनोहर ठे ? एम मृतक श्वानमां जे गुण हतो ते लीधो. अने

હુર્ગધાદિક અવગુણો સર્વે પડતા મૂક્યા. બીજા સર્વ લોકોયેં કહ્યું કે, આ હુર્ગધ વાસે છે. આવું ગુણગ્રહીપણું શ્રીકૃષ્ણનું જોડે દેવતા પોતાનું મૂલ રૂપ ધારણ કરી, પ્રગટ થઈ, શ્રીકૃષ્ણને પગે લાગી, પ્રશંસા કરી વરદાન આપીને, પોતાને સ્થાનકેં ગયો. માટે ઉત્તમ પુરુષેં સદુ કોડનો ગુણ લેવો, પણ કોડનો અવગુણ ન લેવો. કહ્યું છે, કે ॥ શ્લોક ॥ સંસારે સુખિનો જીવા, જવંતિ ગુણગ્રાહકાઃ ॥ ઉત્તમાસ્તે ચ વિજ્ઞેયા, દંતપશ્યકકૃષ્ણવત્ ॥ ૧ ॥ અમલત્વે રસજ્ઞાયા, મિશ્રયોઃ ક્ષીરનીરયોઃ ॥ વિવિચ્ય પિબતિ ક્ષીરં, નીરં હંસોપિ મુંચતિ ॥ ૨ ॥ અસંખ્યાઃ પરદોષજ્ઞાઃ, ગુણજ્ઞાશ્ચાપિ કેચન ॥ સ્વયમેવ સ્વદોષજ્ઞા, વિચિંતે યદિ પંચપાઃ ॥ ૩ ॥ સ્વીરમિવ જહાહંસાઃ, જે ઘુઠંતિ ગુરુગુણ સમિદ્ધા ॥ દોસેવિ વક્ષ્યંતો, તં જાણ સુજાણયં પુરિસં ॥ ૪ ॥ ૬૭ ॥

હેવે દૃઢ સમકેતની ઉપર સડસઠમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ સમ્યક્ત્વં યદિ વર્ણિતં ચ હરિણા શ્રીશ્રેણિકસ્યામરો, નૂત્વા સાધુનિજ સ્તદા જલચરાન્ ગૃહ્ણતિ આગત્ય સઃ ॥ દૃષ્ટ્વા વક્તિ કિમાકરોષિ હિ મુને ત્વં સદ્વ્યાહેતવે, હુર્જવ્યસ્ત્વમસીતિ નો જિનમતે કૃત્વા સ્વરૂપં સ્તુતઃ ॥ ૬૮ ॥

અર્થઃ—એક દિવસ ઇંડની સનામાંહે સમકેતની વાત ચાલી ત્યારેં શક્રેં ઇં શ્રેણિક રાજાનું સમકેત વચાણું. અને કહ્યું કે, એ રાજા દૃઢ સમકેતનો ધણી છે. તે સાંજલી એક મિથ્યાદૃષ્ટી દેવતાયેં રાજાની પરીક્ષા કરવા માટે, સાધુસરિખું રૂપ કરી ડહો, મુહપત્તિ, ઢાંમો, કાંબલી લઈ હાથમાં જોલી ઘાલીનેં એક તલાવમાં પેઠો. ત્યાં જઈ માઠલાંડનેં ગ્રહણ કરવા મંજ્યો, તેને રાજાયેં કહ્યું કે, હે સાધુ ! આ વિપરીત કર્મ કેમ કરો ઠો ? મુનિવેષને વિટંબના શું કરો ઠો ? ત્યારેં કપટી સાધુ બોલ્યો કે, હે રાજા ! તું સાધુ ધર્મમાં સમજે નહીં. હું આ માઠલાંકાઢી તેને વેચીને કાંબલી લઈશ. તેથી વર્ષાકાલેં જીવદયા પલશે. જે માટે પાણીના એક બિદૂમાં અસંખ્યાતા જીવ જગવંતે કહ્યા છે, તે ઝગરશે. આ વાત સાંજલી રાજા બોલ્યો કે, તુ હુર્જવ્ય અનંત સંસારી દેખાય છે. જે માટે સાધુના વેષમાંહે આવું કર્મ કરે છે ? જૈન શાશનમાંહે એ વાત કહી નથી. જૈન શાસ્ત્રથી ઝલટું છે, એમ રાજાયેં તેને કહ્યું. પણ બીજા સાધુ ઉપર દ્વેષ ન કહ્યો તેવારેં તે દેવતાયેં જ્ઞાનેંકરી જાણું. જે આવું મહારું વિપરીત આચરણ દેખતાં પણ રાજાને બીજા સાધુની ઉપર અજાવ ન થયો. તેવારેં દેવતા પોતાનું રૂપ પ્ર

कट करी श्रेणिक राजानी स्तुति करी स्वस्थानकें गयो. कहुं ठे के, श्लोक ॥ क्रियाहीनं कुसायुं च, दृष्ट्वा चित्तं न चाव्यते ॥ तत्सम्यक्त्वं दृढं ज्ञेयं, धर्मे श्रेणिकनूपवत् ॥ १ ॥ इति सडसठमो दृष्टान्तः ॥ ६८ ॥

हवे जीवदया उपर अडशठमो दृष्टान्त कहेले.

॥ नूपः पर्षदि वर्णितो हि हरिणा देहीति देवो गतो, ऽवक् श्रुत्वा नृबलिं न चेत्पुरजनान् हन्मीति मंत्रोऽनवत् ॥ सोपायं च तदा जनैर्नृशिशुके लात्वा वधस्थो हसन, तत्स्थाने नृपतिः स्थितो यदि सुरस्तुष्टो नृपं श्लाघते ॥ ६९ ॥

अर्थः—एकराजा दयावंत हतो, तेने शकेंडनी सजामांहे इंई वखाण्यो. ते जोइ एक देवता तेमनुं पारखुं करवा माटे ते राजाने कहेवा लाग्यो जे, हे राजा ! एक पुरुषनो बलि आपो. 'अने जो नहीं आपो तो, सर्व नगरवासी लोकोनें हुं मारीश.' त्यारें राजा कहे ले. जे बलिनी' वात कांइ मुज्जयी थाय नहीं, ए वात बनेज नहीं. त्यारे ते देवतायें नगरनी ऊपर नगर प्रमाणे एक मोटी शिला विकुर्वी, अने कहेवा लाग्यो जे, हमणां आ शिलायें करी तारुं आ सर्व नगर चकचूर करीश. पढी जेवारें 'शिला पढी पढी' एम बूमो पाडवी सरु थइ, तेवारें नगरजनो एकठा थइने राजाने कहेवा लाग्यां जे हे राजन ! एक पुरुष वास्ते घणानी हत्या लागशे. तेने राजायें कहुं के, ए वात कांइ मुज्जने कहेशो नहीं, जे सरज्युं हशे ते थाशे. एवो कोण ले जे खुशी थइ मरवा वांढे ? के जेनुं बली ए देवने आपीयें ? तेवारें सर्व नगरजनोयें विचार कहुं जे एक सोनानुं पुतलुं कोटिरूपैयानुं बनावी, तथा कोटी सोनैयानी रकम कोइ निर्धनने आपीयें, अने ते पोतानो पुत्र खुशी थइने आपणने आपे, तो देवताने बली आपी उपकार करियें. ए वात सर्वकोश्यें कबूल कीधी. पढी ते पुतलुं लइने कोइ निर्धन पुरुषें खुशीथी पोतानो पुत्र आप्यो, तेने राजानी पाशें लाब्या, अने बलि देवाने स्थान कें ते बालकने बेसाख्यो. राजाने देखी बालक हसतो हसतो कहेवा लाग्यो जे माहरे आज मोटो उत्सव ले. मरवुं एकदिवस सहु कोइने ले, परंतु मारा एक जीवने माटे आखुं शहेर उगरे ले. आ वात सांजली राजा पोतें ते बालकने स्थानकें बेगो. त्यारें देवता तुष्टमान थयो अने राजानी स्तुती करी कहेवा लाग्यो के, हे दयावंत ! तुजने जेवो इंई सजामां वखाण्यो तेवो तुं यथायोग्य ले. एम कही देवता पोताने स्थानकें गयो. कहुं ले के,

॥ दोहो ॥ सोनुं शरीर समुं देइने, उपर शोनइआ कोडि ॥ आणी बाल बेसारीयो, बलि देवाने ठोडि ॥ १ ॥ स्वामी सामुं देखी हस्यो, बालक हृदय उल्लास ॥ देखी दयापति मनधरी, आवी बेठा बालक पास ॥ २ ॥ बालक मुकी मुऊने नखो, जो होय बलीनुं काज ॥ देव संतोषें इम कहे, करो तुमे अविचल राज ॥ ३ ॥ ६ए ॥ इति अडशठमो दृष्टांत ॥

जीवदया उपर मेघरथराजानो उगणोतेरमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ वज्री पर्षदि वक्ति मेघरथको नूपः कृपातत्परो, नूत्वा नूविहगौ तदापि नृपतेरुत्संगके साध्वसात् ॥ रक्ताऽहोऽपेतदीश रक्ष शरणे तं तद्भयं मा कुरु, इये नायात्मपलं ददौ यदि सुरो नत्वाशु नाकं ययौ ॥ ७० ॥ अर्थः—एक दिवस इशानेंइनी सजामां इंदें प्रशंसा करी के, मेघरथराजा दयावंत अने कोइथी चलायमान करी शकाय नहीं एवो ठे. आ वात सांजली कोइक देवतायें पारेवानुं रूप तथा सिचाणानुं रूप विकूव्युं. तिहां आगल पारेवुं अने पठवाडे सिचाणो चाव्यो. तेमांथी प्रथम पारेवुं आवीने मेघरथराजा ना उत्संगमां पड्युं, अने धूजतुं धूजतुं कहेवा लाग्युं के, हे राजन् ! मारी पाठल मने मारवा माटे सिचाणो आवे ठे, तेनाथी मारुं रक्षण करो. आ वात सांजली राजायें ते पारेवानें पोतानी पासे राख्युं. तेवामां सिचाणो आव्यो. ते राजाने कहेवा लाग्यो के, हे राजन् ! तुं ते पारेवानें ठोड, मने अत्यंत क्रुधा लागी ठे. जो तेने न आपो तो तमारुं मांस पारेवा जे टलुं तोलीने मने आपो. त्यारें राजायें तेने पोतानुं मांस कापी कापी आपवा मांम्युं, परंतु देव मायाथी ते मांस पारेवानां बराबर थयुं नहीं. त्यारे राजा पोतेंज आखो त्राजवामां बेठो. अने सिचाणाने कह्युं के, म हारुं नक्षण कर. ते जोइ देवता प्रसन्न थयो, अने कह्युं जे, हे राजा ! तारुं सत्य घणुं प्रशंसनीय ठे. एम कही नमस्कार करीने गयो. कह्युं ठे के ॥ दयावंत देव सांजली, कख्यां पंखी बे रूप ॥ एक राजा खोले पड्यो, एक दीये तस दूष ॥ १ ॥ मेघरथ सुरशुं कहे, मूक पारेवुं एह ॥ हठ लाग्यो मूके नहीं, राजा दीयो तस देह ॥ २ ॥ अतुल पुण्य उपराजीयो, पाम्या पदयुग जोड ॥ दयाप्रनावें देवता, सेव करे बहु कोड ॥ ३ ॥ ७० ॥

हवे हिंसानिषेधोपदेशनो शित्तेरमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ श्रुत्वाजावचनं हि नोजनृपतिर्यज्ञे कविं पृच्छति, प्रोचुस्ते किममी नु तं

वदति नो विज्ञप्तिकामीश सः ॥ कीदृहां यदि काव्यमेव कविना प्रोक्तं प्रबु-
द्धस्तदा, मुक्त्वा सर्वपशून् कृतो हि नियमो यज्ञस्य धर्मे रतः ॥७१॥ अर्थः—
नोजराजायें यज्ञनेविषे बकरां होमवा अणाव्यां. ते बकरां बूम पाडवा
लाग्यां, त्यारें नोजराजायें धनपाल पंमितने पूढ्युं, जे बकरां शामाटे बो
ले ठे ? पंमितें कहुं के, हे राजन् ! ए अरज करे ठे के, सर्वलोक मलीने
सांजलो. तेने राजायें कहुं के, शी विनंती करे ठे ? ते तमे जाणता हो तो
कहो. तेवारे पंमितें एक काव्य कहुं. जे हे महाराज ! जो यज्ञमां होम्या
थी पशुउ स्वर्गमां जाय ठे, तो पण अमारे स्वर्गमां जवानो खप नथी. अ
ने होमवाथी जीव स्वर्गे जता होय, तो अमने शामाटे स्वर्गमां मोकलो ठो ?
तमारा मातापितादिकने यज्ञमां होमी स्वर्गमां केम नथी मोकलता ? का
रण के सारो पदार्थ पोताना अति वाह्याला निकट सगाने अपाय. माटे ते
ने मोकलवा योग्य ठे. अमो तमारा माता पितादिक नथी. आ प्रमाणे
बकरां कहे ठे, तेनुं काव्य धनपाल पंमितें कहुं. ते लखे ठे ॥ नाहं स्वर्गफ
लोपनोगतृषितो नान्यर्थिनस्त्वं मया, संतुष्टस्तृणजक्षणेन सततं साधो न
युक्तं तव ॥ स्वर्गे यांति यदि त्वया विनिहता यज्ञे ध्रुवं प्राणिनो, यज्ञं किं न क
रोषि मातृ जनकैः पुत्रैस्तथा बांधवैः ॥१॥ ए वात सांजली राजा प्रतिबोध
पाम्यो. पंमितनी वात खरी जाणीने बोकडा सर्व मुक्या. अने यज्ञ करवानो
पञ्चस्काण कखो, हिंसा न करवानो नियम लीधो, अने धर्मनेविषे दृढ थयो ॥

जिहां संप होय त्यां लक्ष्मीनो वास रहे तेनो एकोत्तरमो दृष्टांत.

॥ सुप्तेन्यः कमलाह यामि सदनान्नं याचयेन्मां तदा, याचिष्ये हि वरं
प्रजातसमये पृष्ठं कुटुंबं च किं ॥ याचे वक्ति पृथग्धनं लघुवधूः स्नेहं कुटुंबे
ऽर्पय, तद्वाक्यं कथितं हि तेन यदि सा नोयामि ते यंत्रिता ॥ ७२ ॥

अर्थः—कोइएक धनवान् शाहुकार रात्रें सुतो ठे, तेवामां लक्ष्मीयें आवीने
शाहुकारने कहुं के, हुं हवे तारा घरमांथी जाइश. माटे तारे वरदान जे
जोइयें ते माग. ते हुं देती जाउं, त्यारें ते बोव्यो जे आजें तो हुं मागीश
नहीं, पण सवारमां माहारा कुटुंबीने पूढीने मागीश. तेवारें लक्ष्मी बोली
जे जजुं. पढी प्रजाते शेठे सहु कुटुंबीयोने पूढवा मांढ्युं, त्यारें कोइयें जु
दा जुदा धन लेवा कहा. कोइयें कांइ बीजुं वरदान मागवा कहुं. एम कर
तां नानेरा ठोकरानी वहुनें पूढ्युं त्यारे तेणें कहुं के, हे ससराजी, आ

पणा कुटुंबमां स्नेह सुसंप रहे ते मागो ने ते वात ससराना चित्तमां पण बरोबर उतरी. पढी बीजे दिवसें रात्रें लक्ष्मी आवी अने शेठने कहुं के, वर माग्य. तेवारें शेठें कहुं के, महारा कुटुंबमां सुसंप रहे ते वर आप. त्यारे लक्ष्मीयें कहुं के, हवे माराथी जवाय नहीं, कारण के तमोयें संप माग्यो, तो ज्यां संप ठे, त्यां मारे रहेवुंज जोश्यें. माटे ज्यां संप त्यां लक्ष्मी रहे ठे. कहुं ठे, के ॥ दोहो ॥ शेठें कुटुंब संप मागीयो, लक्ष्मी कहे कर जोड ॥ जाऊं तो जाइ शकुं नहीं, राखी मारी मरोड ॥१॥ श्लोक ॥ गुर वो यत्र पूज्यंते, यत्र वित्तं नयार्जितं ॥ अदंतकलहो यत्र, तत्र शक्र वसाम्यहं ॥२॥

डुष्टनुं नाम लेवाथी पण विघ्न थाय ते ऊपर बहोतेरमो दृष्टांत.

॥ कश्चित्पृष्ठति मिंगरं वद ह्यः कस्येति यस्यास्म्यहं, कस्य त्वं तदहं तथापि च त्वेशाख्या न किं कथ्यते ॥ सोऽ वक्च कुधितोस्मि खादिममिदं ला हीश गोत्रं दुतं, प्रोक्तं तेन तदा ह्येन निहतस्तन्नामतस्तत्फलम् ॥ ७३ ॥

अर्थः—कोइएक पुरुषें सारो घोडो जोयो, त्यारे तेणें ते घोडाना चाकरने पूढ्युं के, जाइ आ घोडो कोनो ठे ? ठाणीयें कहुं के, जेनो हुं चाकर बुं, तेनो आ घोडो ठे. त्यारें फरी ठाणीयाने पूढ्युं के तुं केहनो चाकर ठे ? तेणें कहुं के, जेनो आ घोडो ठे तेनो हुं चाकर बुं. वली ते पुरुषें कहुं के तुं अवलुं बोलतां ताहारा स्वामीनुं नाम केम नथी जेतो ? त्यारें तेणें कहुं के हजी दातण कहुं नथी, तथा जम्यो पण नथी, नूख्यो बुं मा. टे प्रजातें तेनुं नाम लेवा योग्य नथी. ते सांजली पुरुष बोल्यो, जे तुं जुतुं बोले ठे. जो तुं तारा स्वामीनुं नाम लीये, तो तरत तुज्जे आ सुखडीयें नरेली तबक आपुं. तेवारे तेणें सुखडीनी लालचें पोताना स्वामीनुं नाम लीधुं. एटले तेज समये घोडो नडक्यो, अने सुखउपरें पाटु मारी, तेथी सुखडी दसे दिशायें परजा परजा थइगइ, तबक पण क्यांय जइ पडी. एम केटलाएक अधर्मीनां नाम लेवाथी आप्रकारें विघ्न थायठे. माटे एवा पुरुषनुं नाम खावानी अगाऊ नलेवुं. कहुं ठे के, श्लोक ॥ पापिष्ठनाम न ग्राह्यं प्रत्यूषेऽपि कदाचन ॥ यदुक्तं हि तदा तस्य, हतो घोटकलत्तया ॥ ७३ ॥

हवे परजीवनुं मांस सोंधुं ते ऊपर तहोतेरमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नूपः पृष्ठति मांसमौढ्यमनुगान्, प्रोचुश्च तेऽल्पं सुतोऽनल्पं वक्तव्यजनयो निवारयति नो तं दर्शयामि प्रजो ॥ गत्वा सर्वगृहे नृपाय हृदिजं तदेहि ना

सं पलं, ग्राह्यं लाहि धनं न तेन तदितो लात्वार्पितं नृपतेः ॥ ७४ ॥

अर्थः—एक दिवस श्रेणिकराजा पोताना उमरावो प्रमुखने कहेवा लाग्यो हमणा कयी वस्तु सोंधी ठे, अने सारी ठे ? तेवारे उमराव प्रमुखे क ह्युं के, हे महाराज मांस घणुं सोंधुं ठे. ते वखत श्रेणिक राजानो पुत्र अ जयकुमार बोव्यो के माहाराज, मांस मोंधुं ठे. तेने राजायें कहुं के, तुं राज बालक सोंधा महोंधामां शुं समजे ? ते वखत अजयकुमारे कहुं के, ए वातनो निश्चय हुं आपने थोडा दिवसमां करी देखाडीश. पढी राजाने अजयकुमारें कहुं के, तमारे जूठी रीतें घरमां मंदवाड जणावी पांच दिवस सजामां आववुं नहीं. तेथी ते वात राजायें कबूल करी ने सजामां न आव्या. त्यारे गाममां खबर पडी के श्रेणिकराजा मांदा ठे, एवी प्रसिद्धि थइ. ते वखत अ जयकुमारें युक्ति करीने सर्व उमरावो अने दरबारी मनुष्यो पासें तेमने घेर रा त्रियें जइने कहुं के हे उमरावो, वैदें कहुं ठे, के उमरावोना कालजानुं मांस राजा खाय तो राजाने करार याज्ञे. माटे तमे सहु मली पल पल प्रमाण पोतपोतानुं कालजुं काढी आपो. त्यारें कोइयें मांस आप्युं नहीं. अने सहुयें कहुं के, अमारे पासे जेटलुं जोइयें तेटलुं धन लीयो, पण का लजुं तो अपाय नहीं. पढी सहु पासेंथी धन लइ राजाने बताव्युं, ने राजा सजामां आव्यो. ते वखतें अजयकुमारें कहुं के, हे महाराज जुठ बघायें धन घणुं आप्युं, पण मांस कोणें न आप्युं माटे मांस केवुं मोंधुं ठे. पार का जीवोनुं मांस सोंधु ठे. तेपण जोरावरी जोतां तो मोंधुंज ठे. ते सांज ली उमराव सर्व चुपकी करी रह्या आ वात राजायें खरी जाणी कहुं ठे के, स्व मांसं दुर्लभं लोके, लक्ष्णेणापि न लभ्यते ॥ अल्पमूल्येन लभ्येत, पलं परशरीरजम् ॥

हवे अजव्यजीव श्रीतीर्थकरना उपदेशथी पण जेदाय

नहीं ते ऊपर चम्भोतेरमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ मेघं वक्ति च नारदस्तव रिपुर्मुजाख्यशैलो ज्वि, श्रुत्वा कुप्यति सो णुकस्त्वमसि तं रे याहि मुजागतः ॥ कोऽग्रेयं मम वर्षति प्रबलकं जेतुं न मां शक्यते, वक्त्रे हास्यमतो दृषद्यदि यथा जव्यो जिनैर्नाषितः ॥ ७५ ॥ अर्थः—एक दिवस नारद मुनि मेघनी पासें आवी कहेवा लाग्यो के, मृत्युलोकने बिषे तारो शत्रु मगसेलीयो पाषण ठे. ते घणो अहंकार करे ठे, अने कहे ठे के, मुज्जे कोइ जेदी न शके. ते वात सांजलीने मेघ पण गर्वे चढी क

હેવા લાગ્યો કે, તેને હું હમણાજ પલાલી નાખું. એમ કહી મગસેલીયા ઉપર કોપાયમાન થયો. પછી વલી તે નારદ મગસેલીયા પાષાણની પાસે આવીને કહેવા લાગ્યો કે, હે બાપડા તું આંહીથી દૂર જતો રહે, કેમકે, હાલ તારા કપર મેઘ કોપાયમાન થયો છે, માટે તુજને ગાલી નાખજો. ત્યારે મગસેલીયો કહે છે કે, મહારી આગલ બાપડો મેઘ કોણ ગણત્રીમાં છે. હું મહાપ્રબલ હું માટે તુજને ગાલી નાખવાને કોણ સમર્થ છે ? એમ કહે છે. તેવામાં પુષ્કરાવર્ત મેઘ તુરત વરષાદ વરસાવવા લાગ્યો તે સાત દિવસ વરસ્યો. પરંતુ તે પાષાણ જરા પણ જેદાણો નહીં. જેદવાને બદલે ઝલટો ધોવાણે કપરની ધૂલિ સર્વ નિકત્રી ગઈ, તેથી સાફ થઈ ગયો. તેવારે ને સદુ મેઘની હાંસી કરવા લાગ્યા. એમ જે અજબજીવ છે તે તીર્થકરને ઉપદેશ પણ સમજે નહીં. એવો જાવ શ્રીજિનેડેં કહ્યો છે. કહ્યું છે કે, મુજશેલો મુજમાનઃ, પુષ્કરાવર્તકો ઘનઃ ॥ જંબુદ્વીપપ્રમાણોઽસૌ, નારદઃ કલિકૃતયોઃ ॥ ૭૫

હવે આર્યદેશે જન્મીને જે ધર્મ નથી કરતો તેનો પંચોતેરમો દૃષ્ટાંત.

॥ કેન શ્રેષ્ઠિજડેન હાટકમયી સ્થાલી ગૃહે કારિતા, ધૃત્વા રૂપકપીઠ કે પ્રતિદિનં તસ્યાં રજો મુચ્યતે ॥ તદ્વચ્ચાર્યકદેશવંશનૃવપુર્ધર્મે ચ લબ્ધ્વા જડા, માનુષ્યા યદિ નાચરંતિ સુખદં મોક્ષસ્ય કામે રતાઃ ॥ ૭૬ ॥ અર્થઃ—કોઈ એક જડ શેઠ હતો, તેણે સોનાની ચાલી કરાવી, તથા વલી એક રૂપાનો બાજોઠ ઘડાવ્યો તે બાજોઠની કપર નિત્ય સોનાની ચાલી મૂકી ને તેમાં ચોરો જરી ધુડ નાંચે. એ દૃષ્ટાંતે આ આર્ય દેશમાં અવતાર લઈ મનુષ્ય જન્મ પામીને, જે મોક્ષસુખ દેવાવાલો એવો શ્રી જૈનધર્મે આરાધન કરતો નથી, તે તેહવોજ મૂર્ખ જાણવો. જે માટે મનુષ્યજન્મ તે સોનાની ચાલી સરખો છે. તે પામીને જેણે ધર્મ ન કર્યો, તેણે સોનાની ચાલીમાં રજ નાખ્યાની પરે અવતાર ગુમાવ્યો, અલેખે કીધો, જે કામનોગ ના આશક્ત જીવો છે, તે ધર્મ કરી શકતા નથી. કહ્યું છે કે, દોહા ॥ સુવર્ણ સ્થાલી મનુષ્ય જવ, પાપ ધૂલી કણ જોય ॥ ન કર્યો તે નર જાણજો, મૂર્ખ શેઠ સમ હોય ॥ ૧ ॥ ૭૬ ॥ ઇતિ પંચોતેરમો દૃષ્ટાંત ॥

હવે મૂર્ખ વૈદ્ય કપરે ઠોંતેરમો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ મૃત્વા રોગહરો ગતો યદિ દિવિ જ્ઞાત્વા સ્વપુત્રં જડં, દત્તા તેન સુધા તદા જનકૃતે ગચ્છંતિ રોગાઃ સમાઃ ॥ પીઠૂષૈર્વિશદં કૃતં નિજવપૂરાહી ગદૈઃ

पीडिता, राजा वक्ति निरामयं कुरु निषग्रो चेत्स निष्कासितः ॥ ७७ ॥

अर्थः—कोई एक वैद्य गुजध्यानार्थी मरण पामीने व्यंतर देवता थयो. तेनी पाठल तेहनो पुत्र मुख हतो. तेनें पुत्रना स्नेहें करी ते देवतायें अमृतनो कुंज आप्यो. ते अमृतनुं अंजन कखाथी सकल रोग नाश पामे. माटे ते पुत्र अमृतथी जगतमां सर्वत्र अत्यंत प्रसिद्ध थयो, अने घणुं इ व्य मेलव्युं. एक दिवस ते अमृतनो घडो दासीपासें मंगावीने पोतेंज पो ताना शरीरने निर्मल कखुं. एटले अमृते करी स्नान कीधुं. तदनंतर ते गामना राजानी राणीने कांश्क रोग उत्पन्न थवाथी राजायें ते वैद्य पुत्र नें पूढ्युं, के तमारी पाशे निरोगी थवाय तेवुं उपध ठे ते आपो, अने मा हारी राणीने निरोगी करो. त्थारें ते वैद्यपुत्रें अमृत ढोली नाखेलुं होवा थी निरोगी करवाने ना कही. त्थारें राजाए कोपायमान थइ तेने गाम ब हार काढी मूक्यो. दोहा ॥ अमृतघडो ते नरवपु, नाखे अकारज काम ॥ आलें जन्म तिणें हारीउं, मूर्खवैद्यसम जाण ॥ १ ॥ स्वर्णस्थाले क्षिप ति स रजः पादशौचं विधत्ते, पीयूषेण प्रवरकरिणं बाह्यत्येधनारं, चिंतार त्वं विकिरति करादायसोडायनार्थं, यो दुःप्राप्यं गमयति मुधा मर्त्यजन्म प्रमत्तः॥१॥ कथायुगलऊपरें ए काव्य जाणवुं ॥ इति बहोतेरमो दृष्टान्त ७७ हवे मुख शिष्यनो सत्तोतेरमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ शिष्यान्वक्ति विलंबिताः कुह गुरुः प्रोचुश्च वीक्ष्यामहे, तन्नाटयं हि नट स्य नो जिनमते नापेक्षणीयं कदा ॥ सत्यं तेऽपि तथेति सजुरुतटं प्राप्तास्त दा कालके, नट्या सोपि कृतं न्यपेधि तमतो नाग्रे त्वया दृश्यताम् ॥७८॥

अर्थः—एकदिवस गुरु पोताना शिष्यने कहे ठे तुं एटली वार क्यां रो कायो हतो ? असुरो केम आव्यो शिष्ये कखुं जे रस्तामां नाटकीया रम ता हता ते जोवा माटे ऊनो रह्यो हतो त्थारें गुरुयें कखुं जे आपणा जैन शासनमां वादी जवाइआना नाटक प्रमुख जोवा निषेध्या ठे. त्थारें शिष्यें ते वात कबुल करी गुरु समीपे आलोच्युं. अने नाटक न जोवानुं गर्हा करी पडिवज्युं वली केटला एक दिवस गयानंतर पाठो वोहोरवा गयो. त्यां वार लागी त्थारें गुरुयें पूढ्युं के केम आज पण विलंब थयो ? त्थारें शिष्य बोळ्यो के हे गुरुजी ? आज नाटकिणी नो नाटक जोवा ऊनो रह्यो हतो. त्थारें गुरु कहे के तें मारी पाशें नाटकीया न जोवानुं पडिवज्यो हतो

ने वली केम जोवा रोकायो, त्यारे शिष्य बोव्यो के माहाराज ! में तो ना टकीया जोवा पडिवज्या हता परंतु नाटकणी जोवी पडिवजी नथी. त्या रें गुरुयें कहुं के नाटकीया न जोवा पडिवज्या तो तेमां नाटकीपण आ वीगइ. कहुं ठे के श्लोक ॥ मुखी वरा निःकपटा, ये साधवो ज्वंति ते ॥ आलोचयंति गुर्वंते, यथा नाटकपश्यकः ॥ १ ॥ ७८ ॥ इतिदृष्टान्त ॥

हवे मूर्ख पुत्रनो अछोत्तरमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ दातव्यं पितरौ न वत्स कथितः प्रत्युत्तरं नो कदा, गेहाद्वौ विगतौ तदा जडमतिर्हारे जटित्वा स्थितः ॥ तांवागत्य सुतं ब्रवीति बहुशो नोद्घाट पो द्घाटति गेहे ह्युत्तरतोः कृतं त इह किं सोऽवगू युवान्यां मतम् ॥ ७९ ॥ अर्थः—कोइएक माता पितायें पोताना अविनीत पुत्रने शीखामण आपीजे हे पुत्र कोइ दिवस माता पिता शामुं बोलवुं नहीं, अने पाठो उत्तरं पण दें वो नहीं. ते पुत्रें कबुल कहुं परंतु ते पुत्र जडमति हतो. तेणें ते वचन म नमां राखुं. पढी एक दिवस माता पिता कांश्क कामनें माटे बाहेर ग या, त्यारें पढवाडैथी ते जडमति वालो पुत्र घरनां कमाड बंध करी मांहेवे सी रह्यो. ते जेवारें मातापिता पाठा घेर आव्या त्यारे पुत्रने कहुं के हे पुत्र ! कमाड उघाड ? कमाड उघाड ? एम घणा शाद कखा परंतु ते मूढमती वालो पुत्र बोव्यो पण नइ अने कमाड पण उघाडयुं नहीं. त्यारें मातापि ता ठापरैथी चडी नलीयां उतारी घरमां आवीने जुए तो त्यां मूर्ख पुत्र हसतो हतो. त्यारें मातापितायें कहुं के हे मूर्ख ? जाणतो हतो तो पण कां घर उघाडयुं नही ? त्यारें पुत्रें कहुं के तमेज मने शीखामण आपी ठे, जे मा बाप शामुं बोलवुं नहीं. माटे हुं बोव्यो नहीं. ए अविनीत पुत्रनी कथा जाणवी. कहुं ठे के, श्लोक ॥ जडोपि वक्रगश्चैव, यो नवेद् जुवि मानवः ॥ स श्लाघ्यते नैव लोके, यथाचूत् श्रेष्ठिनंदनः ॥ १ ॥ ७९ ॥ हवे पुण्य कखानुं फल अवश्य थाय ते ऊपर उगल्याएंसीमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ श्वाशुर्ये पथि गह्वता सुमुनये कृत्वाऽष्टमं पारणं, दत्त्वा स्वेष्वगृहे ग तो हि गृहपो मेने वृषं देह्यवक् ॥ लाहित्वं प्रचुरं न गेहचलितो लात्वोपला नैर्जरान्, रत्नान्याशु कृतानि वीक्ष्य गृहिणी पित्रा तु रम्यं कृतम् ॥ ८० ॥

अर्थः—कोइएक निर्धन जमाइ पोताना ससराने घेर याचना करवा मा टे पोताना गामथी निकलीने पोताना सासराने गामे जाय ठे, तेने मागें

चालता एक आठमनो पारणाती मुनिश्वर मव्यो, ते मुनिनें तेणें पारणुं कराव्युं. पढी ससराना घेर तरफ चालवा मांमथो, एवामां तेना ससरानी कुलदेवीयें जइ ससराने कहुं के, तहारो जमाइ दुःखीथको तहारी पासेंथी इव्य मागवा आवे ठे. परंतु एणे मार्गमां जे धर्म कहुं ठे, ते धर्म जो तु जने आपे तो तुं ताहरा जमाइनें धन आपजे. एवामां ते जमाइ पण सा सराने घेर आव्यो. तेवारें ससरायें कहुं के, मार्गमां तमे जे पुण्य कहुं ठे ते अमोने आपो, अने धन लीयो. पण जमाइयें ते धर्मनुं पुण्य आप्युं न ही अने एमज पाठो वव्यो. मार्गमां नदी आवी. तेमांथी रूडा रूडा ते जदार कांकरा वीणी लइ तेनो कोथलो जरी मस्तकें चढावीने पोताना गा म तरफ आवे ठे, ते वखत मुनिना अधिष्ठित देवें ते सर्व कांकराना रत्न करी नारल्या. पढी जेवारें घेर आव्यो तेवारें स्त्रीयें ते कोथलो उखेली जो यो, तोमांहे रत्न दीठां. तेवारें कहेवा लागी जे माहारा बापें घणुंज रूडुं कहुं देखाय ठे. जेमाटे आटलां रत्नो आपणने आपी दीथां ठे. तेवारें ते जमाइयें जाणुं जे मार्गे धर्म कहुं साधुने आहार दीधो तेना पुण्योदयथी आ फल प्राप्त थयुं जणाय ठे. पढी ते सर्व वात पोतानी स्त्रीने कही. मा टे धर्म कखो होय तो ते कोइ कालें पण फल आप्याविना रहेज नही. कहुं ठे के ॥ धर्मथकी धन संपजे, धर्मे शिवसुख थाय ॥ कांकर रत्न जड्या कीयां, देवें धर्मपसाय ॥ १ ॥ धम्मेण कुलप्पसूई, धम्मेण दिव्वरूवसंपत्ती ॥ धम्मेण धणसमिद्धि, धम्मेण सुविट्ठडा कित्ति ॥ २ ॥ ८० ॥

हवे जे न करवा योग्य होय तेनज थाय तेनो एंशीमो दृष्टांत.

॥ श्रेष्ठयंघ्रो यदि कंटकं हि निशितं जगं तदा सेवकान्, गृहीताह पतिश्च चर्म बहुलं ह्येकः किमर्थं तदा ॥ जूम्याब्जादनहेतवे परपदत्राणाय तं नाऽधुना, नूतं नैव जविष्यतीति किमु नो ते पादरक्षां कुरु ॥ ८१ ॥ अर्थः—कोइ एक मूर्ख शेतना पगमां तीखो कांटो जांग्यो, तेनुं दुःख थयुं. त्यारें शेतें पोताना सेवकोने कहुं के, गमगमथी जेटलां चामडां वेचातां मल तां होय तेटला लावो. सांघां होय के मांघां होय. तेनी परवा नहीं पण चामडां लइ आवो, ढील म करो. ते वात एक बुद्धिमान माणसें सांजली अने शेतने कहुं के हे शेत ! एटलां बक्षां चामडां लइने शुं करशो ? ए नी च व्यापार ठे. ते कोण करे ? तेने शेत कहुं के मारा पगमां कांटो जांगो

ઢે માટે ઉપકાર નિમિત્તે સઘલી ધરતી ચામડાથી મઢાવી કાઢીયેં એટલે કોડના પગે કાંટો જાંગે નહી. માટે ચામડાં લીઝ. આ વાત સાંજલી તે બુદ્ધિમાન માણસેં કહ્યું કે એમ કોડ દિવસ બન્યું નથી, તેમ બને પણ નહી, અને બનશે પણ નહી. માટે આપના આવા ગાંઢા વિચાર મૂકી યો. અને બધા જનની વાત પડતી મુકીને આપ ચામડે કરી આપના પગનું રક્ષણ કરો એજ યોગ્ય ઢે. તે વાત શેઠને ગલે કતરી ને તેમજ કહ્યું. કહ્યું ઢે કે, શ્લોક ॥ ચરણે કંટકાદ્રમે, શ્રેષ્ઠિના ચિંતિતં તદા ॥ જંતુત્રાણાય સચ્ચર્મે, રૂર્વામાહ્વાદયામ્યહમ્ ॥ ૧ ॥ દોહા ॥ અણદુંતી કીજેં નહીં, કીજેં હોય સુ જાણ ॥ સેવકેં સાહેબનેં કહ્યો, તવ સમજ્યો તે જાણ ॥ ૧ ॥ ૮૧ ॥

હવે જવ્યને તરત ઉપદેશ લાગે તેનો એક્યાશીમો દૃષ્ટાંત કહે ઢે.

॥ રાજ્યં ધર્મરુચેર્દદૌ ન ચ લલૌ ગહ્વામિ પિત્રા સમં, નૂત્વા તાપસકૌ ગતૌ યદિ વનેઽમાવાસ્યકાયામવક્ ॥ ઢેત્તથ્યં નહિ પત્રકાદિકમૃષિં દૃષ્ટ્વા સુ ધર્મેહ્લકો, રક્ષ્યં ત્વેકદિનં ચ સોઽનિશમહં શ્રુત્વા પ્રબુદ્ધસ્તદા ॥૮૨॥ અર્થ:— જિતશત્રુ નામા રાજાયેં પોતાના ધર્મરુચી નામના પુત્રનેં રાજ્ય આપવા માંમયું, પરંતુ તેણેં રાજ્ય લીધું નહીં. અને કહ્યું જે હે પિતા, હું પણ તમારી સાર્યેં આવીશ, અને તાપસ થશ્સ. પઠી તે પિતા અને પુત્ર બેહુજણ સુ નિ થયા. વનનેવિષે રહે ઢે. એકદા અમાવાસ્યા આવી. ત્યારેં મોહોટા સુ નિયેં કહ્યું કે, આજ અમાવાસ્યા ઢે. માટે વનમાં જઈ ફૂલ પત્ર ચુંટશો નહી એટલે અનાકુટી કરજો. તે વાત ધર્મરુચી સાંજલે ઢે, અને વનમાં જ મણ કરે ઢે. ત્યાં વનમાં જમતાં જમતાં ધર્મરુચીયેં એક સાધુનેં દીઠા. સાધુને જોડને જલા ધર્મનો વાંઠક એવો ધર્મરુચી કહે ઢે, જે મહારાજ ! આ જે અમાવાસ્યાનો દિવસ ઢે, માટે તમો પુષ્પ ફલ પત્ર ચુંટશો નહીં હો ? એવું સાંજલી સાધુ બોલ્યો જે હે ધર્મરુચિ ! અમારે સદા અનાકુટી ઢે. અમો કોડ વારેં પણ પુષ્પાદિકને ચુંટતા નથી. એ ઉપદેશ સાંજલી ધર્મરુચિ અત્યંત પ્રતિબોધ પામ્યો. કહ્યું ઢે કે, શ્લોક ॥ ગુરુપદેશતો ધર્મ, કેચિજ્ઞાનંતિ માનવાઃ ॥ ધર્મરુચેરિવાન્યેચ, જાતિસ્મરણજ્ઞાનતઃ ॥ ૧ ॥ ૮૨ ॥

મનના પરિણામ ઉપર પ્રસન્નચંડ રાજાનો વ્યાસીમો દૃષ્ટાંત કહેઢે.

॥ નત્વા પ્રશ્નરૂષિર્ગમિષ્યતિ નૃપો વીરં કુહા પ્રહતિ, સોવક્તં હ્યધુનૈવ સપ્ત મહુવિ હેતોઃ કુતો દૃષ્ણાત્ ॥ પશ્ચાદાશુ પુનર્દિવાદ્યચરમે દેવાઃ ક યાંત્યુત્સવે,

लब्धं तेन सुकेवलं जिनवचः श्रुत्वैति शं श्रेणिकः ॥८३॥ अर्थः—एकदा श्रेणिक राजा श्री माहावीर प्रभुनें पूछे थे के हे माहाराज ? हमणां प्रसन्नचंद राजा दीक्षा लेइ वनमां काउसगग ध्यानमां सुर्य सामी दृष्टी राखी ने एक पगें उना ठे, माटे जो हमणां आउखो बांधेतो क्यां जाय ? जगवाने कह्युं जे प्रथम नरकें जाय पढी बीजी त्रीजी चौथी पांचमी ठही अ ने यावत सातमी नरकें जाय. एम क्रमे क्रमे पूठतां कह्युं त्यारें श्रेणिकरा जा फरी पूछे के हे माहाराज, एहवा तपस्वी ज्यारें नरकें जाय त्यारें धर्माचरण कोण करशे ? ए वात सांजली श्री वीरजगवान कहेछे के ताहारा सुमुख अने दुर्मुख नामना जे दूत तेना मुखनां वचन सांजलीने, मननुं संग्राम करेछे तेथी नरकें जाय. वली पाठुं पूठयुं के हे माहाराज ! हमणां आयु बांधें तो ते क्यां जाय तेने जगवानें कह्युं के प्रथम देवलोकें जाय. एम बीजे, त्रीजे, यावत पांचमा अनुत्तरविमान पर्यंत कह्युं. एवामां जगवानना समवसरणथी देवता जवा लाग्या. तेवारे श्रेणीकें पुठयुं के देवता किहां जायछे ? तेने जगवानें कह्युं के प्रसन्नचंद राजर्षीने केवलज्ञान उपन्यु छे. तेनो उत्सव करवाने अर्थें जायछे त्यारे राजाये मनमां चिंतव्युं जे जगवंतनां वचन तो अन्यथा थाय नहीं फरतापण नहोय, निरधार वचन होय पण पहेलो तो नरकमां जवा कह्यो. अने पढी देवलोकमां जवा कह्यो वली हमणां केवलज्ञान उपनुं ते संदेह टालवा जगवानने पूठयुं तेवारे जगवान कहेछे के प्रथम जे में कह्युं के नरकमां जशे ते ताहारा दुर्मुख अने सुमुख दूतनां वचन सांजली मनोयुछ करतो हतो तेणेकरी नरकनो ज नार थात पण ते मननो संग्राम करते थके हथियार सर्व नांखी रह्यो त्यारे विचाखुं के जे अवसरें जे आव्युं तेज हथियार माटे हवे मारा माथानो टोप छे तेज नांखुं. एम धारी माथे हाथ घाव्यो तेवारे माथोतो मुंफित केश लुंचित छे माथे टोप तो देखाणुं नही. तेवारे विचाखुं जे अरे आखुं में तो दीक्षा लीधी छे अने आ संग्राम ते वलीशो मांमथो छे. एम चिंतवी मनःसंग्रामथी उसरवा मांमथुं. त्यारे देवलोकें जाय एवा परिणाम थया एम करतां अनित्य जावनार्यें चढ्यो जे आ कोना पुत्र, कोना ठाम, कोना गाम, केना कोट, कोहोनुं राज्य, एमां माहारुं कांइ नथी हुं ए सर्व वोसरा बुंछुं अने वीर जगवान पासें जइने ए कर्म लाग्युं ते आलोचुं एम जावना

यें मनना पर्याय पलटाणा के तुरत केवलज्ञान उपनुं. ए वात सांजली श्रेणिकराजा प्रसन्न थया कह्युं ठे के ॥ सप्तमायुर्दलं कृत्वा, प्रश्नचंडनृपो यथा ॥ संह्रिष्ट्वा मनसा सद्यः, केवलं लब्धितो वरं ॥१॥ मन एव मनुष्याणां, कारणं बंधमोक्षयोः ॥ यथा आलिङ्गिता कांता, तथा नालिङ्गिता सुता ॥ सप्तमे नरके याति, जीवस्तंडुलमत्स्यवत् ॥ २ ॥ इति व्यासीमो दृष्टान्त ॥ ७३ ॥ हवे जे मुख होये ते पोताना अवगुण न देखे तेनो व्यासीमो दृष्टान्त.

॥ लिप्तवोर्वी रविमर्चयत्यविरतं स्वे गोमयेनाबला, विद्वयुक्तेन किलैकदा ह कुरुते नत्वार्चनं वा रवेः ॥ नासाग्रे करयुग्ममेत्य दिवसे दुर्गंधमायाति सा, हायं गूथमयः खगोदय इतोऽनूत्स्वागुणोऽङ्गायि नो ॥७४॥ अर्थः—कोइ एक स्त्री नित्य प्रते गायनां ठाणें करी घर लीपीने पढी नित्य सूर्य देवने पूजे सामा हाथ जोडीने दंमवत प्रणाम करे. एम प्रति दिवस करतां एक दिवसें उतावलें पाठली रात्रें ठाणनें बदले हाथमां विष्ठा आवी तेणें करी घर लीपी सूर्यने दंमवत करतां हाथ जोडतां हाथ नासिका पासें आव्या; तेमांथी दुर्गंध आवी, त्यारे कहेवा लागी के हा इतिखेदे आज जे सूर्य उदय पाम्यो ठे, ते विष्ठामय उग्यो ठे, एवी गाल दीधी. वली कहेवा लागी के, दहाडे दहाडे सेवा करतां पण पापीनो जण्यो साहामो दुर्गंध गंधवा लाग्यो एवी रीतें खोटो सूर्यने दोष आप्यो. परंतु पोतानो प्रत्यह दोष हतो तेनो विचार न कखो. तेम जे मुख होय तेपण पारका अवगुण देखे, पण पोतानी जूल कांइ देखे नहीं ! कह्युं ठे के श्लोक ॥ कर्मणां दीयते दोषो, न दोषो दीयते शिवे ॥ यथैकया पुरा दत्तः, सूर्यस्य सूर्यजक्तया ॥१॥

हवे नरसा साथे निरसुं थावुं नहीं तेना ऊपर चोखाशीमो दृष्टान्त.

॥ कृत्वोत्सर्गमलं शिलोपरि मुनिस्तस्थौ हि निर्णेजको, वक्त्यागत्य विमुंचतां पटशुचिं कुर्वे ततो जाषणम् ॥ दूरे तेन कृतस्तदार्पिरजकौ लग्नौ गले जेदको, निर्यथस्य च तस्य नो यदि तयोर्मोरह् जाने न तं ॥७५॥ अर्थः—एक नदि कांठे शिला ऊपर कोइ एक मुनि काउसग ध्यानें उजो रह्यो ह तो, तेवामां एक राजानो धोबी आव्यो, तेणे ते साधु ने कह्युं के आ शिलार्थी उठ, माहारे आंही वस्त्र धोवां ठे. तो पण ते मुनि कांइ बोव्यो न हीं. त्यारें ते धोबियें रीशयी ते मुनिने धक्को मारी नीचें नांखी दीधो ते थो ते मुनिने पण रीस चडी, अने बेहुजण मांहोमांहे बायोबायें आव्या.

तेमां धोबियें मुनिने माख्यो, अने नीचो पाडी तेनी ठाती ऊपर चडी बे
तो. त्यारें ते मुनियें शासन देवतानुं स्मरण कछुं, के हे देव ! तुं मारी रक्षा
करः त्यारें देवें आवी कछुं के, आमां हुं कोनी रक्षा करूं ? जेमाटे बेहुमां
साधु ते कोण, अने धोबि ते कोण ठे, ते कांइ जणातुं नथी. कछुं ठे के
श्लोक ॥ कुत्र गतोसि नो देव, वदेदेवस्तदा मुनिं ॥ मुनिरजकयोर्जेदो, द्वाय
ते न मयाधुना ॥ १ ॥ कोयती रजको वा कः, संतोषःपोषवांश्चकः, ॥ कः
पूज्यो वाह्यपूज्योस्ती, त्येवं जेदो न दृश्यते ॥ २ ॥ ७५ ॥

हवे चार वस्तु ठे ने नथी ते ऊपर पंचाशीमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नूपोमात्यमवोचदानय पुरात्त्वंत्वब्धिसंख्यानि कि, मस्त्यस्त्यादिमम
स्ति नास्त्यवरकं नास्त्यस्ति नास्तीतरः ॥ नास्ति श्रेष्ठिपणांगने मुनिवरो व्याधो
नृपं दर्शिताः, तान्वीक्ष्याह किमत्र चापरजवे इष्टव्यमेतत्खलु ॥ ७६ ॥

अर्थः—एक राजा प्रधानने कहे ठे जे, नगरमांथी चार वस्तु लाव. त्यारें
प्रधानें कछुं जे ते वस्तुनां नाम मुजने कहो. ते वखतें राजायें समस्या
कही, ते जेम के प्रथम एक वस्तु तो ठे ने ठे, बीजी वस्तु ठे ने नथी,
त्रीजी वस्तु नथी ने ठे, अने चोथी वस्तु नथी ने नथी, ए चार वस्तु ल
इ आव्य. तेवारें प्रधानें एक शेर, बीजी वेश्या, त्रीजो साधु, अने चोथो
वाघरी, ए चारेने तेडी राजा प्रत्यें चारे वस्तु देखाडी, ते वस्तु जोइने रा
जायें प्रधानने पूछ्युं के, ए छुं आण्युं. त्यारे प्रधान कहे ठे के, आपें कहे
ली चारे वस्तु आणी ठे. तेमां आपना चारे प्रश्ननी अनुक्रमें चारे वस्तु
जाणवी. जेम के प्रथम शेरने ठे ने ठे, बीजी वेश्याने ठे ने नथी, त्रीजा
साधुने नथी ने ठे, चोथा वाघरीने नथी ने नथी, एम इहजव परजवनुं
कछुं. तेवारें राजा समज्यो जे ए प्रधान बुद्धिवंत ठे ॥ शेर हमणां पण
सुखी ठे, अने दान आपे ठे, माटे परजवें पण सुख पामशे. तथा वेश्या
ने हमणां ठे परंतु परजवें नथी. त्रीजा साधु नें हमणां नथी, ने परजवें
पामशे. अने वाघरीने हमणां पण नथी, ने परजवें पण मजशे नहीं. क
छुं ठे के, श्लोक ॥ सेवकस्य परीक्षायै, राज्ञा कथितमानवः ॥ समस्याया
स्य चत्वारि. शीघ्रं वस्तूनि मे पुरात् ॥ १ ॥ दोहा ॥ सेवकसुबुद्धि समजीने,
आणी वस्तु ज चार ॥ इह जव पर जव कारणें, सुखदुःख तणो विचार ॥ २ ॥

हवे सांजलतां कटुक पण हितकारक थाय एवा वचननो ठाशठमो दृष्टांत.

॥ वीरांते परिवारयुक्तनृपतिं दृष्ट्वा सुरो जल्पति, वीर त्वं मर नूप जीव यदि वा जीवाजय त्वं नव ॥ मा त्वं कालिक जीव रे नरपतिः श्रुत्वा सकोपस्त दा, वीरोऽहं ह्यमृतेप्यधो दिवि वृषे पापे त्वधो यात्यतः ॥ ८७ ॥ अर्थः— श्रीमाहावीरस्वामीने वांदीने तेमनी पासें परिवार सहित बेठेला श्रेणिक राजा वगेरेने जोइने, एक समकित दृष्टि देवता बोळ्यो के हे वीर ! तुं मर पठी राजाने कहुं के हे राजा ! तुं चिरंजीव, पठी अजयकुमार नें कहुं के तुं जीव जावेतो मर, वली पासें बेठेला कालिकसूरिया कसाइ ने कहुं के तुं मरीश मा, अने जीवीश मा. आ वात सांजली श्रेणिक क्रोधायमान थयो, अने कहेवा लाग्यो के अरें, ए कोण मिथात्वी देवता ठे ? तेने जग वानें कहुं के ए समकितदृष्टी देव ठे त्यारें राजा कहे ठे के तमनें मर एवुं वचन केम कहे ठे ? त्यारें जगवानं कहे ठे जे, हे राजा ! मुजने कहुं जे तुं मर, तेनो अजीप्राय ए ठे जे तमो मरशो तो मोह जाशो. वली तुजनें कहुं जे चिरंजीव तेनो अजि प्राय ए ठे जे, तुं मरीश तो नरकें जाइश, मा टे जीवतो रहे. तेटलुंज सुख. वली अजयकुमारनें कहुं जे तुं मर जावेतो जीव तेनो अजिप्राय ए ठे जे मरशो तो देवलोकें जाशें अने जीवशो तो धर्माचरण करशो. अने कालिकसुरिय नें कहुं के तुं मरीशमां, अने जीवी श मां, तेनो अजिप्राय ए ठे जे जो जीवशो तो नित्य पांचशो पांचशो पाप्मा मारशो, अने जो मरशो तो नरकमां जाशो एम समजवुं माटे एणो जे क हुं ठे ते सर्व खरुं कहुं ठे ए सहुनुं हित वांछक ठे. कहुं ठे के, श्लोक ॥ श्रीमद्गीरजिनादीनां, चतुर्णां सदसि मतः ॥ देवेनानिष्टमिष्टं वा, शब्दं श्रु त्वा स कोपवान् ॥ १ ॥ नूपस्तदा जिनोक्तस्तं, सत्योक्तं सत्यवाद्यसौ ॥ शुनेहकः सुवक्ताच, मदादीनां विशेषतः ॥ २ ॥ इति दृष्टांत ॥ ८७ ॥

हवे स्त्री चरित्र ऊपर राजा नर्तहरीनो सत्याशीमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ नर्त्रीशस्य विशा स्त्रियेऽमरफलं नृत्यस्य दत्तं तव, वेश्यायास्तु पतेश्च ते न हि फलं ज्ञात्वापि पृष्टा वशा ॥ तत्कारख्याहि तया यथास्ति कथितं श्रुत्वा ह चेद् धिग् नवं, त्यक्त्वा राज्यपदं गतो हि विपिने नर्ता ह्यनूत्तापसः ॥ ८८ ॥ अर्थः—नर्तहरी नामा राजानें कोइ एक ब्राह्मणे अमरफल आप्नुं हतुं, ते फल राजायें पोतानी प्राणवद्धना पिंगला नामनी राणीनें आप्नुं. ते राणी

वली अश्वपालक साथें व्यजिचार करती हती, माटे ते तेनें प्राणप्रिय हो वाथी ते फल तेनें आप्युं. अने अश्वपालें वली बीजी पोतानी राखेली वे श्या हती, तेनें आप्युं, अने ते वेश्यायें उत्तमफल मानीने वली पाबुं न तेहरी राजाने आप्युं. ते जोइने राजा विस्मय पाय्यो, अने वेश्याने धम की दइने पूठ्युं के आ फल तुं क्यांथी लावी ? तेवारें वेश्यायें खरेखरुं अश्वपालतुं नाम कही दीधुं पठी अश्वपालनें राजायें पूठवाथी तेणे कहुं के मने खबर नथी. पण ज्यारें तेनें मारवानी तैयारी करी त्यारे भूजतो भूजतो कहेवा लाग्यो के, तमारी राणि पिंगलायें आ फल मने खावाने आप्युं हतुं पण ते फल में मारी राखेली नायकानें आप्युं ठे. अने नायकायें तमने आप्युं. आवी वात सांजलीनें राजा विचारवा लाग्यो के संसार स्वार्थ नो ठे, एम मानी वैराग्य थषाथी जोग ग्रहण करी, राज्य ठांमी, क्रमा आदरी आत्मसाधन करवा वनमां तांपस थइने घणी तपस्या करवा लाग्यो. कहुं ठे के, श्लोक ॥ यां चिंतयामि सततं मयि सा विरक्ता, साप्यन्यमिहति जनं स जनोन्यसक्तः ॥ अस्मत्कृते च परितुष्यति काचिदन्या, धिक् तां च तं च मदनं च इमां च मां च ॥ १ ॥ ८८ ॥

धर्माचरण थोडुं थइ शके तो ते पण करवुं तेनो अठगशीमो दृष्टान्त.

॥ मिष्टान्नं परमंदिरे जडमतिर्जुक्त्वा गतः स्वालये, आगत्यालयजं वशा शुवद किं सोऽवक्तदन्नं मुखे ॥ नादयन्याहनि खादिमादि रुचिरं जुक्तं तु यस्मिन्मया, जर्तर्जीवसि सा तदा हवशात्सोस्तं गतस्तदृषे ॥ ८९ ॥ अर्थः—कोइ एक मूर्ख कोइ पारके घेर खाजा. लाडु, जलेबी, प्रमुख मिष्टान्न जमी आव्यो. पठी बीजे दिवसें पोताने घेर जमवानी वेला थइ, त्यारें तेनी स्त्रीयें आवीने कहुं के हे स्वामी ! रसोइ तैयार थइ माटे जमवा उठो. त्यारे तेणे कहुं के मिष्टान्न होय तो जमवा उठुं. स्त्रीयें कहु के ए तो कोइक दिवसें पारके घेर मिष्टान्न जमवानुं मले परंतु आपणे घेर तो सामान्य अन्नपान मले, तो पण तेणे कहुं के मने तो मिष्टान्न मलशे तोज जमीश. जे मुखें खाजा, लाडु, घेवर खाधां ते मुखें लुखुं अन्न न खाउं. पठी तेने सर्व कुटुंबनां लोकोयें कहुं के तमो घेर जमीने जीवता रहेशो, तो वली कोइक दिवस मिष्टान्न पण पाबुं मलशे. पण जीवता न रहेशो तो मिष्टान्न पण क्यांथी खाशो. एम घणोए समजाव्युं परंतु डुराग्रही मूर्खें ते

वात स्वीकारी नहीं, अने जम्यों पण नही, हठथी उपवास करी ठेवटें मरण पाय्यो. माटे धर्म जे कांइ थाय ते करवुं. पण एम आग्रह राखवो नही जे आटलुंज धर्माचरण थइ शके तो करवुं कहुं ठेके, श्लोक ॥ येना ननेन मिष्टान्नं, नह्नि मयि काबले ॥ तस्मिंस्तु वदने नोज्यं, कथमग्नि रसोज्जितं ॥ १ ॥ एवं सोपि नव्यमुक्तः, कदाग्रहग्रसितो नरः ॥ अंते संवर संजातो, दुःखनाजननाजकः ॥ २ ॥ इति आठथासीमो दृष्टांत ॥ ८९ ॥

हवे हंस काक अने बगलां सरिखा साधुनो नेव्याशीमो दृष्टांतः

॥ गोचर्या क गृहे गतेन मुनिना नान्नं गृहीतं ततो न्येनानिं दित आदिमोऽपरमुनिः पप्रच्छ किं वो वृषं ॥ गेहेशा सरला त्रिधा वदति तां हंसैकदृग्ब क्ववत्, हंसाजः प्रथमो परो द्विकसमो, बाले बकानोऽप्यहम् ॥ ९० ॥ अर्थः—कोइ एक साधु गोचरीयें कोइकने घेर वोहोरवा गयो, त्यां ते ग्रहस्थनी स्त्री यें वोहोराववा मांमयुं, त्यारे ते साधुयें असुजतानी शंका आणी वहोखुं नही, एमज चाब्यो गयो. पढी बीजो साधु वोहोरवा आब्यो तेणे कांइ विचार न करतां ते अन्न लीधुं तेने वोहोरावनारी स्त्रीयें कहुं जे पेहेलो साधु आब्यो हतो तेणे तो वोहोखुं नही, त्यारें ते बोब्यो जे ते साधु उग हरो, एम करी तेनी निंदा कीधी. पढी वली त्रीजो साधु वोहोरवा आब्यो. तेने पण ते स्त्रीयें अन्न वोहोरावीने पढी पूठुं जे हे साधु, तमारो शो धर्म ठे? जे कारण माटे पेहेलो साधु आब्यो तेणें तो वोहोखुं नहीं एमज चाब्यो गयो. अने बीजो आब्यो हतो, तेणे वाहोखुं, अने आगलासाधुनी निंदा करी. तेनुं कारण शुं? ते कहो. त्यारे ते त्रीजो साधु कहेतो हवो के हे बाइ? सरल स्वनावनी धणियाणी, श्रीजिनशासनमां त्रण प्रकारना साधु ठे. तेमां एकतो हंससरिखा, बीजा काकसरिखा, अने त्रीजा बगलां सरिखा, तेमां प्रथम जे आब्यो ते साधु हंससरिखो जाणवो. बीजो साधु आब्यो ते काक सरिखो जाणवो, अने हे बाइ? त्रीजो हुं आब्यो ते पोतानुं पेट नरनारो बगला सरिखो बुं. श्लोक ॥ चक्रांगकाकबकरूपधरा विचित्राः, संत्यत्र शासनबले मुनयो बलेन ॥ अंतर्बहिर्विशदनावयुता मलीना, ह्यंतर्बहिर्नविशदोनसितोममादृक् ॥ १ ॥ ९० ॥ जे मनुष्य नवपामी धर्ममां आलस करे ते पश्चात्ताप पामेतेनो नेवुंमो दृष्टांत.

॥ निःस्वः स्वित्सदसीश्वरस्य हि गतो राज्ञा तु तस्मै वरो, दत्तो लाहि गृहा

यदीहसि धनं गेहे गतोऽवक् स्त्रियं ॥ तं साप्यानय खादयामि पुरतो भुक्त्वा
प्रसुप्तस्तदो, ङाप्याप्रेष्यत नाव्यमैकत तु नो तन्नाप्तमस्ते रवौ ॥ ९१ ॥

अर्थः—कोई एक पुरुष जन्मदरिड़ी हतो ते एक दिवस राजानी सजामां
मागवा गयो, तेने राजायें पूढ्युं के तुं कोण ठे ? तेणे कह्युं जे हुं जन्म
दरिड़ी हुं. त्यारें राजायें तेने वर आप्युं जे आज सांजे सूर्य अस्त पामे,
त्यां सुधीमां मारा चंमारमांथी जेटलुं धन तहाराथी लइ शकाय तेटलुं ध
न तुं लइ जा. एवां राजानां वचन सांजली ते मूर्ख दरिड़ी पोतानी स्त्रीनें
पूढवा माटे पाठो घेर आव्यो, अने स्त्रीनी आगल राजायें कहेली वात
कही. त्यारें स्त्री बोलीजे तमें ते धन तरत लावो. त्यारें दरिड़ी बोव्यो जे
पेहेलां जमीने पढी जाइश. त्यारें स्त्रियें तरत रसोइ तैयार करीने तेने ज
माज्यो. जमी लीधा पढी कह्युं के मारुं पेट जराणुं ठे तेथी एक निडा
करीने पढी जाइश, एम कही सुतो घणीवार थइ जाग्यो नही. त्यारें तेनी
स्त्रियें जगाडीने मोकव्यो. पण रस्तामां जतां कोइक नाटक थतुं हतुं ते
जोवा उजो रह्यो. तेने जोतां जोतां सूर्य अस्त पाम्यो, तेथी धन पाम्यो
नहीं आखो जमवारो सोच करतो दरिड़ीनो दरिड़ीज रह्यो. तेम जे पुरुष
डुर्लज एवी मनुष्य जन्मनी योगवाइ पामीने धर्म आचरतो नथी, ते मूढ
ने ते जाग्यहीन पुरुषनी पेठें जवांते पश्चाताप थाय ठे. कह्युं ठे के ॥ नृजन्म
डुर्लजं प्राप्य, ये धर्म नाचरंत्यथ ॥ ते जाग्यहीनवत् मूढा, शोचयंति जवांत
के ॥ १ ॥ राज्ञोक्तं मूढ लाहित्वं, श्रीगृहात्स्वं तवेह्यया ॥ नादपंप्रमादतो मूढः,
धर्मोऽप्येवं सदा विधिः ॥ २ ॥ राजा जिनेश्वरो ह्यत्र, नृजवः कमलागृहम् ॥
इव्यं दानादिकं ज्ञेयं, मार्त्तमश्वायुरेव च ॥ ३ ॥ विषयादिषु ये सक्ता, स्तथैव
कौतुकादिषु ॥ ते हारयंति सर्वस्वं, मानवा मानमोहिताः ॥ ४ ॥ ९१ ॥

हवे नव्यजीवें कोइपण नियम लेवो ते विषे एकाणुंमो दृष्टान्त.

॥ क्रोधः स्याद्यदि सप्तष्टकपदं देयं गृहीतं व्रतं, गेहे नूरिदिनात्समाग
तवरः शय्यां स्वपुत्रस्त्रियौ ॥ सुप्तौ वीक्ष्य वधाय पृष्ठचलितः पुत्रस्तदा बोधितः,
मातर्वक्ति हि सोपि हंति वचनं श्रुत्वा प्रशान्तोऽभवत् ॥ ९२ ॥ अर्थः—
वंकचूर्ले गुरुने मुखें एवुं व्रत लीधुं के जेवारें कोइनी ऊपर क्रोध ऊपजे,
तेवारें ठ सात पगलां पाठा जरीने पढी साहामां माणसने प्रहार करवो.
एवुं नियम लइने परदेश गयो पढी घणे दिवसें घेर आव्यो. ते वखत पो

तानी स्त्री अने पुत्र ए बेहु एक शय्यामां सुतां हतां तेने जोइ क्रोध चढ्यो तेवारे खज काढीने मारवा चाव्यो. तेटलामां पञ्चस्काण लीधेलुं सांजलुं. पढी तुरत सात मगलां पाठो वव्यो तेटलामां ठोकरो मा मा एम कहेतो जाग्यो अने कहेवा लाग्यो, के हे माताजी, मुजने कोइ एक पुरुष मारवा आव्यो ठे. ते सांजली वंकचूलने क्रोध उपशांत थइ गयो, अने कहेवा लाग्यो, जे अरें में स्त्री अने पुत्रने माखां हत तो केटलुं पाप लागत ? अने पश्चात्ताप करवुं पडत परंतु में लीधेलुं पञ्चस्काण आहुं आव्युं, तो क्रोध फल न लाग्युं, अने कोइनो घात पर्षी थयो नहीं. ते माटे जव्य जीवें कां इपण नियम अवश्य लेवो. कह्युं ठे के ॥ येन यश्चापि हि स्तोकः, कालस्य नियमः कृतः ॥ तस्यापि निष्फला न स्यात्, सप्तष्टकचोरवत् ॥ १ ॥ ॥ ११ ॥ ठकायनी हिंसा न ठंमाय तो एक त्रसकायनी ठामवी तेनो बाणुमो दृष्टांत.

॥ नूपो वक्ति जनान् न याति पुरुषस्तं हन्मि योष्युत्सवे, श्रेष्ठेः पट्ट न गताः सुता हि पितरौ हंत्याद्यु तान्नो तदा ॥ मुंचालाहि धनं तमाहुरमूं स्त्वं नाथ पंचाब्धिकं, त्रिद्वयेकं हि सुतं विमुंचति तथा धर्मानुयोगे मुनिः ॥ १३ ॥ अर्थः—कोइ एक राजा नगरलोकनें कहे ठे के हुं उत्सव मांहुं बुं. माटे गामना लोकमांहेलो जे कोइ ते उत्सव जोवा नहीं आवशे, तेने हुं मारीश. एवुं सांजली सर्व लोक उत्सव जोवाने गया, पण एक शेठना ठ पुत्र गया नहीं, ते वात राजायें जाणी. तेवारें ठए पुत्रने बांधी मगाव्या. वलतां तेना मात पिता आव्यां अने तेणे राजाने आजीजी करी पुत्रोने ठोडाववानुं कह्युं, पण राजायें मान्युं नहीं. तेवारें धन आपवानुं आमंत्रण कह्युं, तोपण राजायें मान्युं नहीं. त्यारें पांच पुत्रोनें मूकवानुं कह्युं, ते पण राजायें न मान्युं. तेवारें चारने मूकवानुं कह्युं. पढी त्रणने, पढी बे ने एम विनंती करतां ठेवट एक पुत्रने ठोडवानुं कह्युं. त्यारें एक पुत्र रा जायें जीवतो मूक्यो. तेम साधु पण धर्मनो उपदेश करी कहे के ठकाय जीव मारवानुं बहुज पाप ठे, माटे ठ काय जीवनी रक्षा करवी. तेम ठतां जो ठ काय जीव उगरी शके नहीं, तो ठेवट एक त्रस जीव तो अवश्य उगा रवाज जोइयें. कह्युं ठे के, श्लोक ॥ संयतिः पितृसदृक्, षट्पूजीवाः पुत्रसन्निनाः ॥ श्राद्धाः नृपतयो ज्ञेयाः, कुटुंबं मुत्सवानिधमः ॥ १ ॥ ग्रंति पट्टका यजीवान्, कुटुंबाश्च श्रद्धालवः ॥ एषां साधो सदोद्भेद्यो, रक्षैकं रक्षमाग्रतः ॥ १ ॥

शुनमां सहु सहाय करे पण अशुनमां न करे तेनुं ज्याणुमो दृष्टान्त.

॥ मुष्टयामंत्रति जिहुमीदृ यदि कणं नो जाति किं मानवं; तं मे देहि
तद्वाह चेन्न्यसचिवेशाग्रे गृहेशोदितं ॥ प्रोचुस्ते त्रियतां परान्हि कथितं व्या
जेन नाशं गतो, दंमं तेस्ति तदार्पिता स्वमहिला कार्यं न मे वाक्यतः ॥९४॥

अर्थः—कोई एक शेरने घेर एक चीखारी चीख मागवा आव्यो. शेरें ते
ने मुठी जरी अन्न देवा मांमयुं. आमंत्र्यो पण तेणे लीधुं नहीं. तेवारें शे
रें तेने कह्युं के शुं तुं घरना माणसोने लई जवाने विचारतो होय तो कहे?
चीखारी बोव्यो के जो हठें पड्यो ती हुं मनुष्य पण लई जाउं, एम कही
शेरना घेर आगल सुतो. तेवारें गामना अधिकारी जे शेर, कोटवाल, मेता,
प्रधान, व्यवहारिया तथा राजा प्रमुख सर्वेनी आगल जइने शेरें कह्युं के,
ए चीखारी घरनां माणस मागे ठे, नहीं तो घर आगल मरवाने तैयार
थयो ठे. तेने सघलायें कह्युं के मरे तो मरवा द्यो. एम ते शेरें सर्वना
मनना जाव लई लीधा. फरी कृण्णकने आंतरें सर्वनी आगल जई ठल
करीने कह्युं के, एतो मरण पाव्यो. ते सांनली सर्व कोई बोव्यो के तहारे
माथे मनुष्य माखानुं खून बेतुं माटे दंम आपतां पण उगरशो नहीं. ते
शेर पाठो घेर आवी पोतानी स्त्री ते चीखारीने देवा लाग्यो. तेणे कह्युं के
माहारे स्त्रीनो खप नथी. माहारे तो ए मा बेहेन समान ठे. एम सहु शु
नना सहायक ठे. पण अशुननो कोई सहायक नथी ॥ शुने कार्ये हि सर्वस्य,
सर्वे संति सहायकाः ॥ अशुने न युतः कश्चित्, धनदश्रेष्ठिनो यथा ॥ १ ॥

हवे अवसरें प्रश्न पूढवो ते ऊपर चोराणुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ स्वर्गैरन्ति वनं तदा वनपतिः पुष्टं गृहीत्वा गतो, अन्येद्युः स स्वगृहे च
प्रोचुरिह तं कात्याह नो मोदकान् ॥ स्वर्गामो हि समं त्वया वरमतस्तत्पृष्ठल
ग्राययु, स्तन्मानं किमुदर्शितं पथि करौ विस्तार्य सर्वेऽपतन् ॥ ९५ ॥

अर्थः—एक वाडीमांहे स्वर्गथी धेनु आवी, नित्यप्रत्ये चरी जाय, पण वा
डीना धणीनें खबर पडे नहीं. एक दिवस वाडीनो रक्क वाडीमां रह्यो
हतो, तेवामां स्वर्गथी गाय आवीने चरवा मांमी. ते ज्यारे चरीने पाठी स्व
र्गें जवा लागी, त्यारें ते रक्क गायने पुढे वलगी तेनी साथें स्वर्गें पो
होच्यो. वलीबीजी रात्रीयें ज्यारें ते गाय पाठी आवी त्यारें तेनी साथें ते
नगरी जग्यो अने घेर गयो. तेने सह कटंबे प्रबुध जे ज्ञानसंग्रहण

हतो ? तेणे कहुं के हुं स्वर्गे गयो हतो तेने सर्वे पूढ्युं के त्यां तुं शुं खातो हतो तेणे कहुं के हुं महोटा मोदक खातो हतो अने सुखी हतो. तेने कुटंबी सर्वे कहेवा लाग्यां जे अमोने पण तिहां लइजा. पढी बीजे दिवसें सर्वे कुटंबीउ आवी वाडीमां वेठां. पढी गाय आवी अने चरवा मांमी. ते ज्या रें चरी रही त्यारे ते गायने पुंढडे पहेलो पोते वलग्यो. तेना पगे बीजो वलगो, वली बीजाना पगे त्रीजो वलगो, एम सर्वे जण वलग्या अने गाय आकाशें चाली, तेनी पढवाडे सहु खेंचाता चाव्या. ते जेवारें अर्ध मागें आव्या. तेवारें जेणे सर्वथी उपरें गायतुं पुढुं जाव्युं ठे, तेने एकजणें पूढ्युं के तमें स्वर्गमां लाडु खाधा ते केवडा महोटा हता ? ते वारें ते लाडुनो प्रमाण देखाडवा माटे पोताना हाथ पोहोला करतांज सर्वजण नीचे धर तीयें पढी मरण सरण थइ गयां. माटें वगर समयें प्रश्न पूढ्युं नहीं. कहुं ठे के, श्लोक ॥ विचार्य वेलां वक्तव्यः, संदेहो न यथा तथा ॥ दृष्टान्तोऽत्र स्वर्गधेनुः, पुञ्जलग्नो जटिव्रजः ॥ १ ॥ सर्वेऽपि लोचिनो यत्र, मंदबुद्धिं गुरुं श्रिताः ॥ तत्र तैर्नानुगैर्जाव्यं, तां श्रुत्वा मोदकां कथां ॥ २ ॥ ९५ ॥

हवे धननो गर्व न करवा ऊपर पंचाणुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ कश्चिच्चाढ्यनरो दरिद्रपुरुषं हास्यं च मार्गेऽकरोत्, दत्त्वा तालपुटं निरीक्ष्य निकटे धीरस्तदा वक्ति तं ॥ किं रे इव्यमदं करोषि हि गुरोर्वाक्यं श्रुतं नोत्वया, पश्य त्वं जलयंत्रके जलघटी तद्वज्रवै स्याद्धनम् ॥ ९६ ॥ अर्थः—कोइएक धनवान् पुरुष हतो. ते कोइ दरिद्रि पुरुषने मार्गमां जोइ मनमां अहंकार आणी ताली दइ हसवा लाग्यो. ते वखत कोइक पंमित पुरुष तेनी पासेथी चाव्यो जतो हतो, तेणें ते धनवानने कहुं के तुं मूर्ख देखाय ठे. जे माटें इव्य नो अहंकार करे ठे. पण तें सुगुरुनां वचन सांज व्यां देखातां नथी. तेम कोइ जला माणसनी तें संगत करेली होय एम पण देखातुं नथी. जोके जाइ अरहट्टनी घडी अरहट्ट फरवाथी पाणीयें जराय ठे अने वली खाली थाय ठे तेम धन पण अस्थिर ठे, ते निरंतर रहेनार नथी. माटें ताहारे अहंकार करवो नहीं. कहुं ठे के, श्लोक ॥ आपन्नान् हससि किं इविणांध मूढ, लक्ष्मीः स्थिरा न नवतीति किमत्र चित्रम् ॥ किं तन्न पश्यसि घटीजलयंत्रचक्रे, रिक्ता जरंति जरिताः पुनरेव रिक्ताः ॥ १ ॥

हवे सर्व शास्त्र सांजलवानुं सार परोपकार ठे ते ऊपर एक पंढित
अने राजानो मली ठन्नुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ नृत्वा कोपि कविस्तदा वृषशतेष्वीशान्तिके पंचसु, संप्राप्तो यदि पृष्ठती
ति किमिदं तं प्राह सत्पुस्तकम् ॥ श्रोतव्यं नवता कृमो न सकलं श्रोतुं
हयारोहणं, कृत्वा यामि नृपं हि वृत्तशकले यत्कोटिशस्त्रैर्मतम् ॥ ९७ ॥

अर्थः—कोई एक पंढित पांचगुं पोठ पुस्तकनी जरी साथें लई एक राजा
नीपांसें आब्यो. ते वखत ते राजा घोडाने पेगडे पग दई स्वार थई बाहार
जवा तैयार थयो. त्यारें ते पंढित आबी आशीर्वाद दई उजो रह्यो. तेने
राजायें पूछ्युं जे आ पांचगुं पोठीमां छुं नछुं ठे ? पंढितें कछुं के, एमां पु
स्तको नछ्यां ठे. ते तमने संजलाववा माटे लाब्यो बुं. माटे हे राजन् ! त
मे सांजलो. राजा बोव्यो जे एटला घणां शास्त्र सांजलवानी मारी शक्ति न
थी. त्यारें पंढितें कछुं जे सर्व शास्त्र नही सांजलो तो एनो चोथो जाग
सांजलो. राजायें कछुं जे हमणां तो हुं असवार थई बाहेर जाउं बुं, माटे
ताहरे जे कहेवुं होय ते आटलाज वखतमां कही दे. पंढितें कछुं के, पांचगुं
पोठी पुस्तकोमां जे परमार्थ ठे ते बे पदमां हुं तमने कहीश, ते तमे ध्यान दई
सांजलो. श्लोक ॥ श्लोकार्धं च प्रवक्ष्यामि, यदुक्तं ग्रंथकोटिभिः ॥ परोप
कारः पुण्याय, पापाय परपीडनम् ॥ १ ॥ एटले परोपकार करवो ते पुण्य
ठे. अने परने पीडा उपजाववी ते पाप ठे. ए कोटिग्रंथोनो सार ठे. एवुं
पंढितें कछुं ते सांजली राजा खुशी थयो. इति ठन्नुमो दृष्टान्त समाप्त ॥ ९७ ॥

हवे सामायिकमां समजाव राखवा ऊपर सताणुमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ युद्धं पांशुसुतैर्विधाय दमदंतः सार्धमत्रव्रतं, तस्थौ तद्विपिने समी
क्ष्य मुनिपं तत्रागताः पांशुवाः ॥ पश्चात्कौरवकास्तमश्मनिकरैर्हत्वा गतास्त
द्वपु, स्तद्भावः सदृशोऽनवत्तदुपरीत्येवं तु सामायिके ॥ ९८ ॥ अर्थः—पां
शुराजाना पुत्र पांच पांशुवोनी साथें दमदंत राजायें युद्ध कछुं, तेमां पां
शुवो हास्या, नाशी ने कोटमां पेठा. केटलाएक दिवस पढी दमदंत राजायें
वैराग्य पामी दीक्षा लीधी. एकदा दमदंतमुनि पांशुराजाना नगरना उपव
नमां जई काउस्सगुं रह्यो. ते वनने विषे पांशुवो क्रीडा करवा आब्या, तिहां
मुनिने जोड्ने तेना गुणग्राम कख्या. पाठलथी सो जाई कौरवो आब्या,
भेष्टो. मुनिने देखी क्रोध करीनें सर्व जणें पञ्चरा. माख्या. तेथी मुनिनं शरीर

आखुं दटाइ गयुं, तो पण ते समतावंत मुनिनो जाव पांमवो अने कौर
वो बेहुनी ऊपर सरखो रह्यो. ए दृष्टांतें सामायिकने विषे पण सम परि
णाम राखवा. कह्युं ठे के, श्लोक ॥ नकेषु पांरुपुत्रेषु, धार्तराष्ट्रेषु हंतृषु
॥ समो जावो नवेद्यस्य, राजर्षिः समुदाहृतः ॥ १ ॥ ९८ ॥ इति सामा
यिकमां समता राखवा आश्रयी सत्ताणुमो दृष्टांत समाप्त ॥

हवे विद्या नणवा ऊपर अछाणुमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ स्नानार्थं जलमाहरन्निजसुतं दृष्ट्वावदत्तं प्रसूः, मूढस्त्वं कथंमाह
शास्त्रसकलं ज्ञात्वागतः सा पुनः ॥ नाधीतं यदि दृष्ट्वावदमखिलं श्रुत्वा
क ततोश्लौ, गत्वा पाठय तं मुनिं मम समो नूत्वा न वज्झो वरम् ॥ ९९ ॥

अर्थः—कोइ एक ब्राह्मण नणीने घेर आव्यो, तेवारें स्नानने अर्थे पा
णी मगाव्युं. तेणें एक घडो जरेलो. आण्यो ते जोइ पंढितें कह्युं के मारुं
स्नान एम न थाय. घडा जरी जरीनें माहरे मस्तके नांखो तो स्नान थाय.
त्यारे तेनी मातायें कह्युं के तुं मूढ रह्यो देखाय ठे, नण्यो जणातो नथी. ते
वारें पुत्र कहेवा लाग्यो के, हुं सघलां शास्त्रो नणी गणी विचारी चर्ची
धारीने आव्यो हुं. तो हुं मूर्ख केम हुं? त्यारें मा बोली के, तुं ज्यांसुधी
दृष्ट्वावद नथी नण्यो, त्यां सुधी कांइ नण्यो कहेवाय नहीं. ते सांजलीनें
ते विचारवा लाग्यो जे ए ग्रंथ कोण नणावजो? मातायें कह्युं जे तुं, तो
सली आचार्य पासे जा ते नणावजो त्यारें तेणे तेमनी पासें जइने कह्युं, जे
मने दृष्ट्वावद नणावो? गुरुयें कह्युं जे तुं अमजेवो थाय तो तने नणावी
यें. त्यारे ते साधु सरखो यइने नण्यो अने नणीने श्रेष्ठ पंढित थयो, पढी
समजीने फरीने दीक्षा लीधी. अर्थ सखो. कह्युं ठे के ॥ किं ताए पढियाए,
पयकोडीए परालनूयाए ॥ जं इत्तिर्यं न नायं, परस्स पीडा न कायवा ॥ १ ॥
॥ ९९ ॥ ए विद्या नणवा ऊपर अछाणुमो दृष्टांत समाप्त ॥

हवे सर्व दानमां महोदुं अजयदान ठे ते ऊपर एक राजानी चार
राणीयो नो नवाणुमो दृष्टांत कहे ठे.

॥ स्त्रीणामिष्टवरं कदा नृपतिना तुष्टेन दत्तं च तं, प्रोचुस्ता हि वरं हरं
न वधतां ज्येष्ठैकघस्त्रोऽर्पितः ॥ तस्य स्वे महिमा तथा कृत इतो दान्यां च तद्
त्परे, स त्रातश्चरमा तदा कलिरनूत्स्तेनेन ता वारिताः ॥ १०० ॥ अर्थः—
एक दिवसें कोइ एक राजा पोतानी चार राणीयो ऊपर तत्प्रमाण

अने बोल दीधो जे वरदान मागो ते आपुं. राणीयोयें कहुं, जे ज्यारें जोड्शे त्यारें मागहुं. एक दिवस कोइ चोरें चोरी करी. तेने राजानां दुकमथी शू लीयें देवा लइ जातो जोइने त्रणे राणीउयें राजानी पासेथी पूर्वजुं वरदान मागी लीधुं के ॥ चोरने अमे एक एक दिवस जीवाडहुं, राजायें ते क बुल कहुं. ते पढी प्रथम महोटी राणीयें ते चोरने एक दिवस राख्यो, अ ने घणुं डव्य खरची सारीरीतें खवरावी पीवरावी वस्त्राचूपणादिक पहेरावी सुखी कख्यो. तेमज बीजी बे राणीयें पण एकेक दिवस राखी एकबाजाथी विशेष विशेष सुखी कख्यो, पण मरणना जयेंकरी चोरें कांइ ते सुख जा एयुं नही, हवे चोथी राणीयें वरदानमं तेने जीवितदान देवराव्युं पढी चारे राणीयोने मांहोमांहे विवाद थयो. एक कहे में वधारे उपकार की धो, अने बीजी कहे में वधारे उपगार कीधो, एम चारे जणीयो वाद कर ती राजानी पासें आवी अने राजायें चोरने पुठयुं, जे तुं आ चारे स्त्रीयो मांथी कोनो उपगार मोटो माने ठे ? चोरें कहुं के, चारेनो उपकार ठे, पण तेमां खरो उपगार चोथी राणीनो ठे, के जेणे मुजने जीवितदान आप्युं माटे सर्वदान मांहे मोटुं अजयदान ठे. कहुं ठे के ॥ न ज्ञातं मरणजयात्, सुजग्धमहिमा मया ॥ कदन्नं नृक्षितं चाद्य, अजयादमृताधिकम् ॥ १ ॥ ॥ १०० ॥ इति अजयदाने नवाणुमो दृष्टान्त समाप्त ॥

हवे जे काम करवुं ते उतावल न करतां विचारीने करवुं ते ऊपर

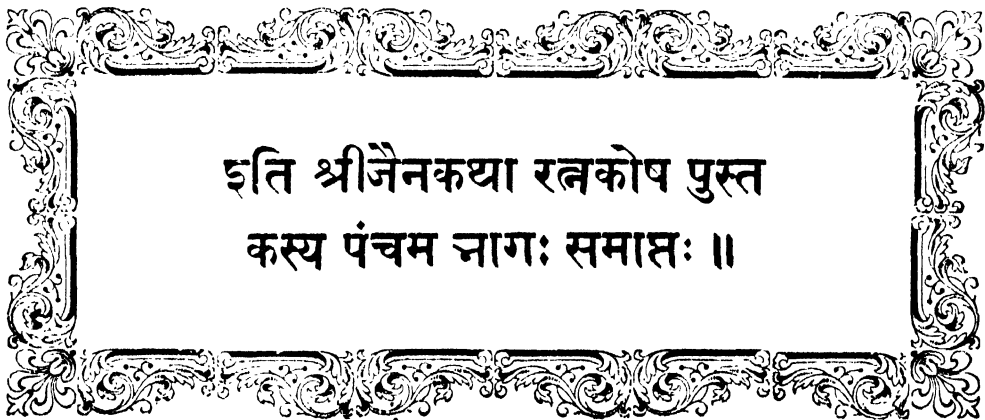
एक राजा अने चकोर पक्षीनो सोमो दृष्टान्त कहे ठे.

॥ तस्थौ हस्तचकोरनृच्च तृषितो वृद्धाश्रयेऽहेर्मुखा, तत्रोर्ध्वादपतजरं नृ पतिना नीरेह्ययात्तं तदा ॥ तदूरीकृतमन्नगेन हि पुनः क्रोधेन वै मारितो, चूपस्तत्तदनूरगश्च पतितः खेदं तु दृष्ट्वाकरोत् ॥ १०१ ॥ अर्थः—कोइ एक राजा हाथमां चकोर पक्षीनें लइने एक वृद्धनी तलें उजो रह्यो. हवे ते वखतें ते राजानें तृषा लागी ठे अने ते वृद्धनी उपर एक अजगर ठे तेना मुखमांथी गरल पडे ठे, पण राजायें जाण्युं जे उपरथी पाणी पडे ठे. तेमा टे पीवा सारु ते राजायें पोताना हाथमां पानना रुढामांहे धख्यो, अने तृषित थको पीवा लाग्यो. तेवारें चकोर पक्षीयें जाण्युं जे जो आ जल रा जा पीजे तो तरत मरण पामजे. एम जाणी पांखनो ऊपाटो मारी पाणी दोली नांख्युं. ते पढी बीजी वार पानं राजायें तेज जलें करी नांख्ये —

स्यो, एटले ते पण चकोर पक्षीयें ढोली नांख्यो. ते जोइ राजायें अत्यंत क्रोधायमान थंइने ते पक्षीने मारी नांख्युं. तदनंतर थोडी वारमां उपरथी अजगर पड्यो, तेने जोइने राजाने पश्चात्ताप थयो, जे थरे? में बहु जुंहुं काम कखुं. जे निरपराधी पक्षीने मारी नांख्युं. मने तो ते पक्षीयें बचाव्यो, नहीं तो आ अजगरना मुखमांथी नीकलेलुं जे जेर तेने हुं जल मानी पान करत तो तरत मरण पामत. परंतु आ पक्षी घणोज मारो उपकारी तथा दयालु थयो, पण में कांइ तेनो उपकार न जाणतां उलटा तेनां प्राण लीधा? हा हा धिक्कार होजो मुऊने जे में एवं अविचाखुं काम कखुं? आ प्रमाणे राजाने खेद थयो. कखुं ठे के, श्लोक ॥ क्रोधप्राप्तौ हि क्रोधस्य, फलं जग्राति मूढधीः ॥ शोचत्येवाविवेकितं चकोरघातकेशवत् ॥ १ ॥ ए दृष्टांते कोइ पण काम उतावलें करवाथी आ पक्षीघातक राजानी पेठें पश्चात्ताप करवो पडे ॥ १०१ ॥

हवे दृष्टांतशतक ग्रंथनो कर्त्ता पोतानुं नाम कहे ठे.

॥ श्रीजुंकारख्यगणे गणीश्वरगुरुः श्रीकेशवाख्यः सुतः, शिष्येणाद्यु कृतं वरं निजधिया दृष्टांतकानां शतम् ॥ वंदोलंकृतिशब्दशास्त्ररहितं काव्यं यदा निर्मितं, तत्सर्वं मुनितेजसिंहकृषिणा धीरैर्विशोध्यं वरैः ॥ १०२ ॥ इति दृष्टांतशतक नामक ग्रंथ बालावबोध थने कथाउ सहित समाप्त ॥

इति श्रीजैनकथा रत्नकोष पुस्त
कस्य पंचम जागः समाप्तः ॥

